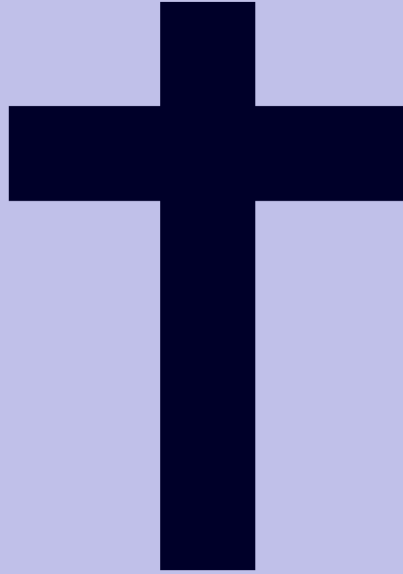

Anindilyakwa Bible

Portions of the Holy Bible in the Anindilyakwa language of
Australia

Anindilyakwa Bible

Portions of the Holy Bible in the Anindilyakwa language of Australia

copyright © 2019 Bible Society of Australia

Language: Anindilyakwa

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-05-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023
93266950-789d-563b-b824-7dc9dd3865ce

Contents

Jenijija	1
Jawuna	156
Luka	163
Janjana	318
WarningEbijija	404
1 Dimidi	423
Jaminja	440

Jenijija

Ekena jurra ngarraku-makinama alawudawarra ni-ngekburakamulangwa Neningikarrawara, nibina Yaweya nenimikirra, ababurnalangwa angalya iya akwalya-murriya iya amarda-murriya akwa ngawa warnumamalya. Akwa ngarraku-makinama ngarningka wurrukwalangwa warnumamalya akwa aburra-langwa-langwa warnumamalya, Eduma-murriya-langwa, iya Nawa-murriya-langwa, iya Aburiyama-murriya-langwa, iya Ajika-murriya-langwa akwa ngawa Jekabamurriya-langwa. Ngarraku-makinama ngarningka warnumamalyalangwa na-werrikambilyu-mulangwa Neningikarrawara-manja, akwa Neningikarrawara nenu-mamurikajuwa-mulangwa arrkala aburruwamanja, akwa ngawa nen-embirrajuwa-mulangwa wurrakina-manja kajungwa arrkala ka-werrikambilyi-yada angwurra enuwa-manja wurrakina-da.

Neningikarrawara Nenikingebungekburakalangwa.

¹ Adinu...ba-wiya arakburakba-kiya-wiya nakine-ka Neningikarrawara ni-ngekburakama amurndakenena angalya arrawa iya amurndakangaba angalya karrawara. Umba adinuba-wiya n-aburradadangu-wiya nakina, ni-ngekburakamanja enena angalya, ² akini-yada ngawa akungwa-wiye-ka nuw-ambilyuma. Akina akungwa na-wurumbijuwamurra umba nara ebina akwala yakwujina kuw-ambilya. Nara ambaka ebina ariba umba akungwa-wiya yimbukwa akina nuw-ambilyuma akwa na-larrumur•dinume-ka akina ngawa. Wuburra laka numu-ngwurrumur•dinama mibina medirra alyarrngwalyilya arrawa, ne-yamama akina. Umba ngalaja amawurrina Neningikarrawara-langwa na-lyikbinuma akina karrawara-langwiya akungwa-manja-da.

³ Eneja nakina Neningikarrawara ni-yengbinuma arakba ayakwa. “Aki-larradiya,” ni-yama nakina. Ngalaja kembirra alarradada na-jadinga arakba akina-da. ⁴ Biya nakina Neningikarrawara n-andeya akena ni-rringka akina alarradada akwulyubene-ka. Biya kembirra n-eyebijebaka arakba nakina alakina-kiya alarradada akwa ngawa alarrumur•da. ⁵ Biya kembirra nakina ni-yengbija alarradada “Meningilida” umba ngalaja alarrumur•da “Alyarrngwalyilya”. Biya na-lyarrngwalyilyada arakba akina. Bi...ya meningadinuba-wiya marringa numi-jerrida arakba makina-da.

Biya kembirra ne-kbada arakba. Wurdarriya-wiya akina. ⁶ Biya ngarningka nakina Neningikarrawara ni-yengbina ayakwa. “Aki-yebijebakaja akungwa ngala amungukungwa, ekuwarra karrawaru-wa, umba ngalaja ekuwarra arrawa-manja,” ni-yama nakina. ⁷ Biya kembirra n-eyebijebaka ebina akungwa eningarrawa-langwa iya eningikarrawara-langwa kajungwa aringbirra angalya kuw-ambilyi-yada wilyarra. ⁸ Biya ni-yengbijuwa nakina Neningikarrawara akina aringbirra angalya “Angubina.” Biya na-lyarrngwalyilyada arakba akina. Bi...ya mambilyuma marringa numi-jerrida arakba malakina-da.

Biya kembirra ne-kbada arakba. Wurdarriya-wiya akina. ⁹ Biya ngarningka kembirra nakina Neningikarrawara ni-yengbina ayakwa. “Akungwa aku-murndukwuna awurrakawura-murra,” ni-yama, “kajungwa kuw-abilyerrikajungwuni-yada ajiringka,” ni-yama nakina. Kembirra na-murndukwunuma arakba akina akungwa. Umba ngalaja ajiringka nuw-abilyerrikajungwunuma akina. ¹⁰ Biya nakina Neningikarrawara

ni-yengbijuwa akina ajiringka “Ariba.” Umba akina akungwa ebina nawurra-murndukwunuma numa-yengbijuwa “Makarda” nakina. Biya kembirra n-andeya nakina akena ni-rringka ariba akwa ngawa makarda alirrakukwulyubena-kiye-ka alakina-da.

¹¹ Biya ngarningka kembirra nakina Neningikarrawara ni-yengbina ayakwa. “Ariba ak-arrangbina eka eminiminingka akwa ngawa amarda eminiminingka,” ni-yama nakina. “Akina amarda kuw-arrangbinama amadidira amaninga umba ngalajukwaba eka eminiminingka kuw-arrangbinama amamamuwa amaninga,” ni-yama nakina. ¹² Ngalaja kembirra akina ariba nuw-arrangbama arakba eka-murriya akwa ngawa amarda-murriya. Biya nakina Neningikarrawara n-andeya akena ni-rringke-ka amurndakakina eka-murriya akwa ngawa amarda-murriya awurrakukwulyubene-ka. ¹³ Biya na-lyarrngwalyilyada arakba akina. Bi...ya mabiyakarbiya marringa numi-jerrida arakba makina-da.

Biya kembirra ne-kbada arakba. Wurdarriya-wiya akina. ¹⁴⁻¹⁵ Biya ngarningka kembirra nakina Neningikarrawara ni-yengbina ayakwa. “Aki-jadiya aki-larradiya angubina-manja alarradada,” ni-yama. “Aki-larrkabarrakajiya enena-manja angalya, kajungwa meyebijebi-yada malakina-kiya meningilida akwa ngawa meningalyarrngwalyilya akwa kajungwa meyebijebi-yada meningilida mababurna-langwa. Kumi-yuweyinama malakina-kiya meningilida akwa ngawa meningalyarrngwalyilya muwilyuwilyaba-wiya mamurndakakina. Akwa ngarningka aki-larrkabarrakajiya enena-manja angalya, kajungwa eyebijebi-yada akilarrkumamarika akwa ngawa akilarrkinungkwura. Keyuweyinama alakina-kiya akilarrkumamarika akwa akilarrkinungkwura awilyuwilyaba-wiya ngawa amurndakakina ngalajukwaba,” ni-yama nakina Neningikarrawara.

¹⁶⁻¹⁸ Biya kembirra nakine-ka Neningikarrawara nilirraki-ngekburakama ambilyuma-kiya alarradada adirrungrwarna-kiya. Numa-ngekburakama mamawura akwa num-akumarnuma makina karrawara angubina-manja, kajungwa kumu-larrkabarrirrakini-yada makina enena-manja angalya akwa kumu-bungkawadini-yada meningilida-manja makina. Biya kembirra nakina ni-ngekburakama yakina yimawura akwa n-akumarnuma ngalajukwaba yakina angubina-manja kajungwa kinu-bungkawadini-yada yakina meningalyarrngwalyilya-manja. Biya ngarningka nanga-ngekburakama duwurrakwulumide-ka dakilyingajanga nakina. Nilirraki-ngekburakama nakina alakina-kiya alarradada adirrungrwarna-kiya kajungwa eyebijebi-yada alarradada-langwa iya alarrumur-da-langwa. Biya kembirra n-andeya nakina akena numa-rringka mamawura iya yimawura iya dakilyingajanga-murriya awurrakukwulyubene-ka akina. ¹⁹ Biya na-lyarrngwalyilyada arakba akina. Bi...ya mabiyarbuwa marringa numi-jerrida arakba makina-da.

Biya kembirra ne-kbada arakba. Wurdarriya-wiya akina. ²⁰ Biya ngarningka kembirra nakina Neningikarrawara ni-yengbina ayakwa. “Akwalya ababurna eminiminingka aki-lyangburrukwayiya makarda,” ni-yama. “Umba ngalaja abalkaya angubina-manja wurrajija ab-angkirreyina,” ni-yama nakina. ²¹ Kembirra ni-ngekburakama nakina adirrungrwarna akwurrangina iya dinungkwulangwa iya alyakilya-murriya, akwa ngarningka akwala engka iya engka akwalya ebina na-lyangburrukwayuwama makarda. Akwa ngarningka wurrajija-murriya aburrajukwaba neni-ngekburakama nakina. Biya n-andeya nakina Neningikarrawara akena ni-rringka amurndakakina

awurrakukwulyubene-ka akina. ²² Biya ni-yengbinuma ayakwa eningaba nakina Neningikarrawara akwalya-murriya-manja akwa wurrajija-murriya-manja. Ni-yama akwalyu-wa, “Wurr-arrangbijeyina akwa wurruuma-lyangburrukwayiya makarda,” ni-yama. Umba ni-yama wurrajija-wa, “Nungkwurrajukwaba wurr-ababurnadina,” ni-yama nakina. ²³ Biya na-lyarrngwalyilyada arakba akina. Bi..ya mamangbala marringa numi-jerrida arakba makina-da.

Biya kembirra ne-kbada arakba. Wurdarriya-wiya akina. ²⁴ Biya ngarningka kembirra nakina Neningikarrawara ni-yengbina ayakwa. “Aki-jadijiya ajiringka yiminiminingka yinungungwangba iya yingarna-murriya, yadidirrunwarna akwa ngawa ngalajukwaba yiyukwayuwa,” ni-yama nakina. ²⁵ Kembirra ni-ngekburakama nakina yiminiminingka yinungungwangba iya yingarna-murriya, yukwala yadidirrunwarna umba yukwala yiyukwayuwa. Biya kembirra n-andeya nakina akena ni-rringka yimurndakakina yinungungwangba-murriya yukukwulyubene-ka yakina-da.

²⁶ Biya ngarningka kembirra nakina Neningikarrawara ni-yengbina ayakwa. “Ngakwurruwe-ka ngarna aka-ngekburakinama warnumamalya,” ni-yama. “Umba ngakwurruwa wuburra ke-yaminama wurrakina. Akwa ka-bungkawadinama wurrakina akwalya-murriya-manja iya wurrajija-murriya-manja iya yinungungwangba-murriya-manja akwa yingarna-murriya-manja wurrakina warnumamalya,” ni-yama Neningikarrawara nakina-da.

²⁷ Biya kembirra arakba neni-ngekburakama nakina warnumamalya. Neni-ngekburakama wurrakina warnumamalya wuburra enuwa Neningikarrawara. Nenungkarba akwa didarringka nenilirrakinengekburakama nakina. ²⁸ Biya kembirra ni-yengbinuma nakina akwala ayakwa eningaba. Ni-yama aburruwa-wa, “Wurr-arrangbina wurriyukwayuwa, akwa kembirra ambaka-murra aburrajukwaba kuw-arrangbijeyina, kajungwa kuw-ambilyi-yada angalya-manja akwa ka-bungkawadini-yada ebina-manja angalya wurrakina,” ni-yama nakina. “Yiku-bungkawadinama kirrakina akwalya-manja iya wurrajija-manja akwa yinungungwangba-manja kirrakina.

²⁹ “Ngarramini-ngekburakama ngayuwa engka iya engka aninga-murriya, ebina amadidira nuw-arrangbinama amarda, akwa ngarningka ebina amaninga nuw-arrangbinama eka yik-alyubarini-yada kirrakina. ³⁰ Umba ngayuwa ningenu-kwama amarda yinungungwangba-murriya akwa ngarningka wurrajija-murriya aburra-langwi-yada aninga,” ni-yama Neningikarrawara.

³¹ Biya n-andeya nakina Neningikarrawara akena ni-rringka amurndakakina ni-ngekburakama nakina eninginingaba akukwulyubene-ka akina. Biya na-lyarrngwalyilyada arakba akina-da. Bi..ya mamangbala muwilyaba marringa numi-jerrida arakba makina-da. Biya ngarningka nekbada arakba. Wurdarriya-wiya akina-da.

2

¹ Ebina-langwiya Neningikarrawara ni-ngekburakama nakina enena angalya iya angubina iya angkwulyumida-langwa amurndakibina enena-manja angalya iya angubina-manja akwa makarda-manja nuw-ambilyama akina. Akwa kembirra ni-jerrukwama arakba nakina ena-langwa warka.

² Mamangbala muwilyaba mamawura nu-war•danguma warka ena-langwa

n-aburradadangu-mulangwiya yanda-langwa ni-jerrukwama amurndakakina n-andabukwama. Biya kembirra nu-ngwanjuma nakina warka-langwa arakba-da.

³ Kembirra ni-yama nakina, “Memema mamangbala-manja mambilyuma mamawura ningun-gwanjinama arakba ningena. Meminingka kembirra mamawura memema, akwa meyebijeba mukwala-langwa mamawura kumambilyuma makina, ningun-gwanju-mubaba ngayuwa aduwaba warka-langwa. Mukwurdukwurda memema mamawura nganyangwa arakba-da,” ni-yama Neningikarrawara nakina-da. ⁴ Ebina-langwiya nakina Neningikarrawara ni-ngekbura-kama ababurna-langwa angalya-da.

Yidina-langwa angalya

Adinuba-wiya ni-ngekbura-kamanja Yaweya Neningikarrawara ababurna-langwa angalya, ⁵ nara ambaka ebina amarda ariba-manja akwa nara ambaka amadidira ka-lingbijangina. Akwa nara ambaka kini-ngekbura-kana nakina yelyukwa yiniki-larri-yada ajiringka-wa. Akwa ngarningka nara wurribina warnumamalya warniki-lungkuwabiji-yada eka iya amarda. ⁶ Umba ngalaja akungwa na-jijadanguma ajiringka-langwa na-warumajungwunuma akwa na-ngambajuwamurra ababurna-langwa angalya akina-da.

⁷ Bi...ya kembirra Yaweya Neningikarrawara nu-manga arakba nakina akwala ajiringka akwa neni-ngekbura-kana nakina nuwilyaba nenungkarba ebina-langwa ngawa ajiringka. Kembirra nenuminu-bukwa ena-langwa arrirra emindu-wa nakina-langwu-wa nenungkarba, kajungwa nenik-enibudi-yada nakina. Kembirra eneja nakina nenungkarba n-enibuduma arakba-da.

⁸ Eneja kembirra nakina Yaweya Neningikarrawara ni-lungkuwabijuwama eka iya amarda awilyaba-manja angalya emikirra Yidina. Alyengmilyengma-langwa nuw-ambilyumurra akina angalya. Biya kembirra Yaweya Neningikarrawara nen-akumarna nakina yakwujina nibina nenungkarba neni-ngekbura-kama. ⁹ Akwulyubene-ka akina angalya mena nakina Neningikarrawara ni-lungkuwabijuwame-ka eminiminingka iya eminiminingka eka eninginingabe-ka akirringkangena-langwa akina, akwa nawurrak-arrangbeyinuma aninga eningaba enikalyubara. Umba awurruwurrakuwilyarra amurndakakina eka eninganinga iya amarda, ni-lungkuwabijuwama nakina Neningikarrawara awilyaba eka akwanenibika-langwa akwa ngarningka awilyaba eka akwaneningmika-langwa ebina narraku-kwunama akwaneningmika eningaba-langwa akwa awurrariya-langwa warnumamalya-manja akina-da.

¹⁰ Umba ngalaja awilyabe-ka adalyuma na-kwularrinuma akina Yidina-manja akwa na-ngambajuwamurra ajiringka yakwujina. Kema na-kwularrinuma akina erribaja angwurra biya nuw-eyebijebakjungwunuma arngkabiya-ruwa-ma. ¹¹ Awilyaba Bijena emikirra akina adalyuma ebina na-kwularrinumurra akina-langwiya angalya emikirra Yebila. ¹² Umba akina-manja ngawa angalya Yebila akukwulyubene-ka angwarnda akawulda-murra nuw-ambilyumurra akina yakwujina ajiringka-manja arrawa, akwa ngawa eminiminingke-ka angwarnda alarrngekburna-wiya akwa ngalajukwaba bungabungwa akwulyubena ebina ne-kirruwanjuma eningaba nuw-ambilyumurra yakwujina akina.

¹³ Umba ngalaja awilyaba engka adalyuma emikirra Kiyena ebina na-kwularrinuma akina-langwiya angalya emikirra Kwuja. ¹⁴ Akwa ngarningka awilyaba engka adalyuma emikirra Dakirija ebina na-kwularrinuma alyengmilyengmu-wa akina-langwiya angalya emikirra Ajiriya akwa erribaja angwurra. Akwa ngarningka awilyaba engka adalyuma emikirra akina Yiburadija. Abiyarbuwa adalyuma amurndakakina.

¹⁵ Nakine-ka Yaweya Neningikarrawara nen-akumarnuma nibina nenungkwarba yakwujina ebina-manja ngawa angalya Yidina, kajungwa neniki-lungkuwabiji-yada aninga akwa nenik-akwurraji-yada akina angalya nakina. ¹⁶ Biya kembirra ni-yama nakina enuwa-wa, “K-alyubariname-ka ningkakina aninga eningerribirra-langwa eka,” ni-yama. ¹⁷ “Akena awilyaba-langwa wulkwa eka nare-ka alyubaruma ngalalangwa aninga. Eneka eka narraku-kwunama akwaneningmika eningabalangwa akwa awurrariya-langwa warnumamalya-manja, akwa nare-ka alyubaruma angalalangwa aninga. Umba k-alyubarina-manja nungkuwa akina aninga kembirra ki-jungwunama ningkakina akini-yada ngawa-da,” ni-yama Yaweya Neningikarrawara enuwa-wa-da.

¹⁸ Biya kembirra ni-yama ngarningka nakina Yaweya Neningikarrawara, “Awurrariye-ka akina nenik-ambilyinga-langwa naka nenungkwarba nakwukawura,” ni-yama. “Ngayuwa kinumini-ngekburakinamura kembirra wurruwilyaba warnikumamurikaja ena-langwi-yada, kajungwa warniki-yakaji-yada wurrakina,” ni-yama nakina.

¹⁹ Biya kembirra nu-manga Yaweya Neningikarrawara akwala ajiringka akwa ni-ngekburaka nakina yinungungwangba-murriya akwa wurrajija-murriya ebina-langwa ajiringka. Biya nu-wilyaka yakina yinungungwangba-murriya akwa ngawa wurrajija-murriya nibinuwawa nenungkwarba, kajungwa kinumurdaki-yengbijuwi-yada nakina yinungungwangba yinimikirra akwa wurrajija. ²⁰ Kembirra eneja nakina nenungkwarba nu-kwama yimurndakakina yinungungwangba yinimikirra akwa wurrajija warnimikirra, akena nara wurribina warningaba warnikumamurikaja ena-langwa.

²¹ Eneja kembirra Yaweya Neningikarrawara nenu-mungkwulija nakina nenungkwarba akwa n-ar-de-ka marringa nakina nu-mungkwulinga. Umba nu-mungkwulu-wiya ngawa nakina, eneja Yaweya Neningikarrawara numa-manga muwilyaba memirrkwura ena-langwa akwa neni-dida nenumadangkwa. ²² Biya nanga-ngekburaka didarringka memirrkwuralangwa akwa nanga-lyilyanga dakina enuwa-wa.

²³ Eneja nenungkwarba ni-yama, “Wa! Warne-ka warnumamalya arakba wuburra ngayuwa-da. Nganyangwa adidira ngaluwa-manja arakba akina, akwa nganyangwa amadangkwa ngaluwa-manja kajukwaba ngawa-da. Nakine-ka Yaweya Neningikarrawara nanga-ngekburakama daka dadumamalya memirrkwuralangwa ningenungkwarba-langwa aduwaba, kembirra dadimikirra ‘Didarringka nganyangwa’ dakina-da,” ni-yama nakina nenungkwarba-da. ²⁴ Kembirra akina-langwa-bina neningerribirra nenungkwarba kenilirraki-lalikinama nakina nungwenikba akwa ngawa dirndenikba kajungwa keni-yakeyini-yada dadingiyenikba-manja, akwa kembirra wunuwilyaba-ma ngawa wunenumadangkwa-kiya wunalakina-da.

²⁵ Umba nakine-ka nenungkwarba akwa dakina didarringka wuneyebirra-kiya wunalakina-da, akena nara keni-yeliyanga-da.

3

Eduma-kiya nenumini-yarrkuwurru-mulangwa ayakwa Neningikarrawara-langwa

¹ Ni-ngekburaka-manja Yaweya Neningikarrawara yababurna-langwa yinungungwangba-murriya, kembirra yuwilyaba yingarna yakina yakakirume-ka yiniki-kadiki-yada warnumamalyu-wa. Yakine-ka yakakiruma angwurra yababurna-manja yukwala yinungungwangba-murriya. Biya ni-likena yakina yingarna dibinu-wa didarringka akwa ni-yengbina ayakwa ngaluwa-wa. “Kada, Neningikarrawara ni-yamama nungkwurnuwa-wa nakina, ‘Nara alyubaruma amaninga amamamuwa amurndakenena-langwa eka,’ ni-yamama nakina? Jerriya amandangwa ni-yengbinuma nakina akina ayakwa?” ni-yama yakina yingarna ngaluwa-wa.

² “Nara,” ngalaja yingi-yama dakina didarringka. “Yikin-alyubarinama yinalakena amaninga amamamuwa amurndakenena-langwa eka. ³ Akena nara alyubaruma yinalakena wulkwa amaninga awilyaba-langwa ememeka ebina nuw-arndurrkwarjiya-murrilangwa akina awurruwur-rakuwilyarra. Umba yirrenu-makama nakina Neningikarrawara yinuwa-wa, ‘Nare-ka alyubaruma a-lyingama amamamuwa angaba-langwa eka,’ ni-yamama nakina. Yikini-lyingina-manja akina yinalakena, kembirra yikini-jungwunama-da,” yingi-yama dakina didarringka yakinu-wa yingarna-da.

⁴ Eneja ni-yama yakina yingarna, “Nare-ka. Ekalya akina ayakwa. Nara kinalakina a-jungwuma,” ni-yama yakina. ⁵ “Eneja nakina Neningikarrawara ni-yengbinuma akina ayakwa nungkwurnuwa-wa mena neningmababa nakina yikin-alyubarina-manja kinalakina akina amaninga, kembirra Neningikarrawara wuburra yikini-yaminame-ka kinalakina-da, akwa yikin-eningmidinama ebina eningaba akwa awurrariya arakba-da,” ni-yama yakina yingarna-da.

⁶ Umba ngalaja didarringka ying-andeya akena yingi-rringka akina eka akwulyubena. Kembirra yingi-lyangkiyama dakina, “Eningabe-ka k-alyubarina-mulangwa ngayuwa enena amaninga. Akwa ngarningka eningaba akina aringkawi-yada ngayuwa-da,” yingi-lyangkiyama dakina. Biya kembirra yingi-rndirrka, ying-alyubarina akwa yinginu-kwa ekuwarra neningiyadikba-wa-da. Enejukwaba kembirra n-alyubarina nakina-da.

⁷ Biya nen-eyijinu-mulangwa wunalakina akina amaninga kembirra warena-bawiya numu-ngwur-dangma menba iya mangma aburna-langwa. Akwa neni-lyandarrkena arakba wuneyebirra-kiya wunalakina-da. Biya kembirra nenuma-warrka arakba mukwala mamawarruwalya manyungwunya akwa nen-awiyebeyina makina wunalakina-da.

⁸ Bi..ya num-awiyebu-manja mamawura nen-engkirrika wunalakina Yaweya Neningikarrawara nubukwaya ni-likenuma nakina akinu-wa angalya, akwa nen-abuwarrkajungwa arakba wunalakina neni-didirrakajungwuma eka-manja nakina-langwa. ⁹ Umba eneja nakina Yaweya Neningikarrawara n-ardanga nakina nibinu-wa nenungkwarba. “Ningkangamba?” ni-yama.

¹⁰ Eneja ni-yama nakina nenungkwarba, “Ning-engkirrikama ngayuwa nungkwa-langwa ayakwa akwa ning-akbar-duma, kembirra ning-abuwarrkajungwuma, mena ningeyebirra-baba ningena,” ni-yama nakina.

¹¹ Eneja ni-yama Neningikarrawara enuwa-wa, “Angkaburra bu-makama ningkakina nungkuwa ningkeyebirra?” ni-yama. “Ning-alyubarinuma ebina amaninga yirra-maka-murrada ngayuwa nara alyubaruma nungkuwa-na?” ni-yama.

¹² Eneja ni-yama nakina nenungkwarba, “Daka didarringka yu-kwama ngayuwa-manja, ngaluwe-ka ngu-kwama ebina aninga akwa ning-alyubarinuma akina.”

¹³ Kembirra eneja nakina Yaweya Neningikarrawara ni-yama dibinu-wa didarringka, “Miyambena-burra ningki-yamama ningkakina akina?” ni-yama.

Ngalaja yingi-yama, “Yibina yingarna nginu-kwudirrkame-ka ngini-kadikama yakina akwa kembirra ning-alyubarinuma ngayuwa,” yingi-yama dakina-da.

Yaweya Neningikarrawara nenilirraki-lekbenu-mulangwa wunalakina

¹⁴ Eneja nakina Yaweya Neningikarrawara ni-yama yibinu-wa yingarna, “Akine-ka ningki-yama-mulangwa ningkakina aduwaba, kembirra ki-lyandiname-ka angwurra ningkakina,” ni-yama. “Nara ngayuwa e-kbajuma yukwala yinungungwangba, umba yirre-kbajinama aduwaba ningkakina ningkuwilyaba ngayuwa-da. Kembirra aduwaba-langwa nungkwaja ki-rrekburruwarnama mulkwa-murra, akwa k-alyubarinama ajiringka-da, yanda-langwa ki-jungwunama ningkakina-da.

¹⁵ “Nungkuwa akwa ngawa daka didarringka yikingu-wirrikbeyiname-ka kirringalakina. Nganja ningena k-akumurnama nungkwurrunguwa-manja akuwurruwirribaja. Aburraja kembirra ngala-langwa wurriyukwayuwa akwa ngawa nungkwa-langwa ka-wirrikbeyinama warningangkawura ngawa wurrakina-da. Ngala-langwa wurriyukwayuwa karri-lyangburrenama aringka nungkwa-langwa-da, umba nungkwaja nungkuwa k-anginama amulurrngwa alika aburra-langwa-da,” ni-yama Yaweya Neningikarrawara yakinu-wa yingarna.

¹⁶ Biya kembirra Yaweya Neningikarrawara ni-yengbina nakina akwala ayakwa engbuda dibinu-wa didarringka ngalajukwaba. Ni-yama nakina, “Ku-mambakina-manja nungkuwa wurrangariya, kembirra k-arrkwujeyinama ningkakina. Umba ngayuwe-ka k-arumurrkwunama akwulyandiyanda nungkwa-langwa akwa ngarningka k-arrkwujeyinama nungkuwa akini-yada ngawa k-arrangbina-manja ningkakina wurrangariya nungkwa-langwa. Mame-ka ningkakina k-arrkwujeyinama umba kini-ngayindenama ngawa ningkakina nenungkwarba nungkwa-langwa. Umba eneja nakine-ka nenungkwarba nungkwa-langwa kinu-bungkawadinama nungkuwa-manja-da,” ni-yama Yaweya Neningikarrawara dakinu-wa didarringka nakina-da.

¹⁷ Biya kembirra ni-yengbina Yaweya Neningikarrawara akwala ayakwa nibinu-wa nenungkwarba enejukwaba. “Nungkuwa ningkingamin-engkirrikenuma ayakwa dadingiyena-langwa akwa ningk-alyubarinuma ebina aninga ngarra-maka-murrada ngayuwa nungkwurrunguwa nara alyubaruma akina,” ni-yama nakina. “Akina-murrada-bina ningi-kbajinama ngayuwa ajiringka aduwaba. Kuw-arriyadiname-ka akina. Umba ku-war•denama ngawa nungkuwa ningkeningangkawura, kajungwa ka-lungkuwarrini-yada aninga nungkwa-langwa. ¹⁸ Kuw-arrangbiname-ka ngalaja ajiringka amarda amurndakibina awurruwurrariya akwa akwurrirra-murriya. Nungkwaja kembirra eningerriberriba amaninga k-aburangkinama engku-wa iya engku-wa angalya ningkakina-da. ¹⁹ Aruma warka ku-war•denama nungkuwa yanda-langwa kumi-jadena-manja mukwena nungkwa-langwa-langwa ningkenumadangkwa. Arume-ka warka ku-war•denama ningkakina kajungwa kuw-arrangbini-yada ajiringka aninga nungkwa-langwa-da. Ki-yaminjaminama ngawa

ningkakina yanda-langwa ki-jungwunama ningkakina-da akwa ki-lawurradinama ajiringka-wa-da. Umba kabu-rungkwabiname-ka ningkakina ningkenumadangkwa ajiringka-wa. Ajiringka-langwa yirra-ngekburakama ngayuwa ningkakina, kembirra nungkuwa k-ajiringkadinama ngarningka ningkakina-da,” ni-yama Yaweya Neningikarrawara enuwa-wa-da.

²⁰ Eneja nakina nenungkwarba nenimikirra Eduma nakina, akwa nanga-yengbija arakba dadingiyenikba dadimikirra Yiba, mena dirndarringbaba dakina wurrababurna-langwa warnumamalya. Akina ekirra ne-yaminama “warniba.” ²¹ Eneja kembirra Yaweya Neningikarrawara nenumini-ngekburaka dumbala yinungungwangba-langwa yinumakwulya Eduma-langwa akwa ngawa dadingiyenikba-langwa, akwa nenilirraku-kwa dakina dumbala wunenik-awiyebi-yada wunalakina-kiya nakina-da.

Neningikarrawara neni-jadijuwa-mulangwa Eduma akwa Yiba Yidina-langwa

²² Biya kembirra Yaweya Neningikarrawara ni-lyangkiyama nakina, “Naka arakba nenungkwarba ngakwurruwa wuburra kini-yaminame-ka nakina-da. Akwa ngarningka neningma arakba nakina ebina eningaba akwa awurrariya. Nara kembirra alyubaruma nakina amaninga ebina-langwa eka akwanenibika, nari-yada neningangkawura ambilyuma neniba nakina-da,” ni-lyangkiyama Yaweya Neningikarrawara nakina-da.

²³ Biya kembirra nakina Yaweya Neningikarrawara nenilirraki-larrka arakba nibina nenungkwarba akwa ngawa dibina didarringka nenilirraki-jadijuwa wunalakina ebina-langwa angalya emikirra Yidina. Biya ni-yama nakina Edumu-wa, “Ningu-manguma ngayuwa akwala ajiringka akwa yirra-ngekburakama nungkuwa akina-langwa,” ni-yama. “Kembirra aduwaba-langwa ku-war•denama ningkakina warka ajiringka-manja nungkuwa,” ni-yama nakina nakinu-wa nenungkwarba.

²⁴ Biya kembirra nenilirraki-jadijuwa-mulangwa wunalakina, nen-akumarnuma Yaweya Neningikarrawara ena-langwa warnikumamurikaja warnimikirra jerubima Yidina-manja alyengmilyengma-langwa nakina akwa n-akumarnuma ngarningka yakwujina kaliwanga angwura-murra ebina ne-ngengkilyuwakenuma angerriba iya yenjerra. N-akumarnuma Yaweya Neningikarrawara akina kajungwa nari-yada warningerribirra warnumamalya a-likama yenjerrickina nuw-arndurrkwarjeyu-murruwa ebina eka akwanenibika. Kembirra n-anjimangwukwama arakba akine-ka angalya nakina-da.

4

Eduma-langwa-langwa warnumamalya - Keyina-langwa akwa Ebula-langwa

¹ Nakine-ka Eduma akwa ena-langwa dadingiyenikba Yiba neni-yakeyinumurra nenu-mungkwulumurra arakba wunalakina. Bi...ya arakba dakina kembirra dadingiyenikba yingu-mambakinuma. Biya kembirra arakba Yiba yinginumun-arrangba nangariya Eduma-langwa dakina. Biya yingi-yama, “Nakine-ka Yaweya nginu-mamurikajuwame-ka ngayuwa, kembirra arakba ningen-arrangbama naka nangariya-da,” yingi-yama dakina. Biya nakina neningadinuba-wiya niyukwujiya ngala-langwa yingini-yengbijuwama dakina nenimikirra Keyina. Umba akina ekirra ne-yaminama “ningenu-manguma.”

² Bi...ya kembirra ambaka-murra ngarningka nuwilyaba yingin-arrangba, akwa yingini-yengbijuwa nakina Ebula. Aburnaja kembirra arakba wunalakina wunambilyuma. N-arumidinu-manja nakina Ebula kembirra nuwurrak-embirrajuwama arakba jiba-manja. Umba eneja Keyina ni-lungkuwabijuwama nakina eka iya amarda eninganinga. ³ Biya kembirra nenu-kwama akwala aninga ni-lungkuwabijuwa-mulangwa angerriba Yaweyu-wa.

⁴ Umba eneja nakina neningarija-langwa nenikumarnjenikba Ebula ebina nuw-arrangbama eningadinuba-wiya angariya jiba nu-wardanga akina. Biya eningaba-dangwa amalya nenu-kwama nakina Yaweyu-wa. Kembirra eneja nakina Yaweya nenu-werrungwur-danguma nakina-manja Ebula, akwa akina-manja ngarningka amalya. ⁵ Umba nu-waranguma nakina Keyina-manja akwa ngawa ena-langwa aninga nenu-kwa-mulangwa enuwa-wa.

Kembirra eneja nakina Keyina n-awinyambade-ka akwa n-arrirriyada nenumukwurra. ⁶ Eneja ni-yama Yaweya enuwa-wa, “Miyambena-burra nungkuwa ningk-awinyambadinama? Akwa ningk-arrirriyadinama ningkenumukwurra?” ni-yama. ⁷ “Nungkuwa ki-yamina-manja eningaba, kembirra ku-marngkinama ningkakina. Akena nara-manja ningkakina e-yamama eningaba kembirra akine-ka wuburra laka wurruwilyaba wurruwurrariya wurramukwa na-rarrkajungwunama wurrakina kab-adawarrkini-yada nungkuwa aduwaba. Bu-ngayindenama wurrakina ka-bungkawadinama nungkuwa-manja, akena nungkuwe-ka arrkala ku-bungkawadinama wurrakina-manja wurramukwa ningkakina-da,” ni-yama Yaweya Keyinu-wa-da.

⁸ Eneja ni-yama nakina Keyina nenikumarnjenikba-wa, “Kwa, yi-likaja angerriba erriberriba-wa,” ni-yama. Biya neni-likena arakba wunalakina erriberriba-wa. Biya yakwujina ngawa Keyina nakina nenu-wardanga arakba nakina-manja nenikumarnjenikba. Nenu-wardanga arakba nakina akwa ni-jungwa arakba-da.

⁹ Kembirra eneja Yaweya ni-yama nakinu-wa Keyina, “Nangamba nenikumarnjena?”

Eneja ni-yama, “Kada! Ningeningbala. Mena kin-akukwurrajinama ngayuwa nakina nenikumarnjarrka-manja-baba ngawa?” ni-yama.

¹⁰ Umba ni-yama Yaweya enuwa-wa, “Miyambena-burra nakina ningkenu-wardanga? Awurrariye-ka akina. Nganja ningena ningeningma nungkuwa ningkenu-wardanguma, ninguma-rringkina-mubaba ngayuwa ena-langwa merra ajiringka-manja. Ningkenu-wardangu-mulangwa nakina akine-ka wuburra laka n-ardirdenama nakina ngayuwa-wa kajungwa yibamini-lawurrakajini-yada ngayuwa nungkuwa-wa akwa ka-ngajini-yada ningkakina nungkwamba-langwa. ¹¹ Kembirra ngayuwa aduwaba yirre-kbajinama ningkakina. Nungkwaja kembirra ningkakina nara a-lungkuwabijuma ngarningka aninga, mena akina ajiringka ne-bekinuma arakba makina merra. ¹² Umba ki-lungkuwabijina-manja kembirra ngarningka ningkakina eningerribirra amarda, nara kembirra arrangbama aninga, nuw-arriyadinu-mubaba ajiringka. Biya kembirre-ka ningkakina ki-likajama arakba yada-da, angerriba iya angerriba arakba kumarrawarnama. Biya arakba kembirra ningkakina ningkeningangalya-ma ningkakina-da,” ni-yama Yaweya Keyinu-wa-da.

¹³⁻¹⁴ Eneja ni-yama Keyina, “Awurrariye-ka akina ningku-minangkirreyinama ngayuwa enena-langwa angalya akwa nungkuwalangwa. Ningki-yama-mulangwa akina ayakwa, kembirra ngayuwe-ka

k-arrkwujeyinama angwurra. Kembirra ku-marrawarnama ningena aduwaba-langwa ningeningangalya-ma. Umba aburraja wurribina warningerribirra kembirra kab-akburrangina-manja ngayuwa kabu-ngajinama-da,” ni-yama Keyina Yaweyu-wa-da.

¹⁵ Akena eneja Yaweya ni-yama, “Nara. Kemba kabu-ngajina-manja wurrakina wurruwilyuwilyaba nungkuwa-manja, ngayuwa-dangwa kembirra ki-yaminame-ka kajungwa wurrukuala warnumamalya kabumini-lawurrakajini-yada nungkuwa-langwa akwa karra-ngajini-yada wurrumangbala wurrambilyuma,” ni-yama. Biya nakina Yaweya ni-jirrkumarnuma nakina-manja Keyina nari-yada warnumamalya a-ngajuma Keyina-manja. Kembirra nenu-madumurrkwama nakina wurrakinu-wa warnumamalya nakina-langwa Keyina.

¹⁶ Umba Keyina nakina neni-lalika arakba Yaweya akwa ni-likenuma. Akwa n-ambilyuma eminingka-manja angalya emikirra “Akumarrawarna” angalya. Alyengmilyengma-langwa akina angalya Yidina-langwa-da.

Keyina-langwa-langwa wurrumirumirena warnikinikaduwa

¹⁷ Bi...ya Keyina akwa ena-langwa dadingiyenikba nen-arrangba arakba niyukwujiya nakina nenimikirra Yinakwa. Biya nakina Keyina ni-likirakama arakba ababurne-ka alikira. Biya ni-yengbijuwama nakina akina angalya emikirra wuburra ena-langwa-langwa nenikuwenikba-langwa ekirra akina.

¹⁸ Bi...ya Keyina-langwa nenikuwenikba Yinakwa enamba-langwa n-akumajungwunuma nenikuwenikba biya neni-yengbijuwama nakina nangariya nenimikirra Yirada. Bi...ya enamba-langwa Yirada n-akumajungwunuma nakina nenikuwenikba. Biya nenimikirra nakina Miyijeyela. Bi...ya enamba-langwa nakina Miyijeyela n-akumajungwunuma nenikuwenikba. Biya nenimikirra nakina Midijeyela. Bi...ya enamba-langwa Midijeyela n-akumajungwunuma nakina nenikuwenikba. Biya nenimikirra nakina Lameka.

¹⁹ Bi...ya nakine-ka Lameka wurringambilyuma-kiya wurradinabulena, duwilyaba Ada umba duwilyaba Jila. ²⁰ Ngalaja Ada dakina arakba yingin-arrangbama nangariya akwa yingini-yengbijuwama nenimikirra Jabala. Umba akina ekirra Jabala ne-yaminama “nenik-arrikuwaraki-yada.” Umba nu-wilyarridinu-manja eneja nakina Jabala neningadinuba-wiya nakina numirringba warnumamalya-langwa wurribina narr-akukwurrājuwamulangwa narr-arrikukuwaraka-mulangwa wurrakina jiba-manja iya bulukwa-murriya-manja. Akwa ngarningka enuwa akwa ena-langwa warnumamalya nuw-ambilyumurra wurrakina warningadinuba-wiya akalikwa-murra-manja alikira ebina narri-likiraka-murrujanja. ²¹ Umba eneja nenikumarnjenikba nenimikirra Jubala nakina mena akina ekirra Jubala ne-yaminama “akumalyumalyangka eningemeba.” Neningadinuba-wiya numirringba nakina warnumamalya-langwa wurribina namalyangkenu-mulangwa narru-warrijuwa-mulangwa wurrakina ebina akumalyumalyangka eningemeba.

²² Umba ngalaja Jila, dibina dadingarija-langwa dadingiyenikba Lameka-langwa, yingin-arrangbama nangariya nenimikirra Dubala Keyina. Umba eneja n-arumidinu-manja Dubala Keyina nu-war•dangumurra nakina numurndaki-ngekburakamurra ababurna angandingandinga bangkilya-murriya, amurndakibina ekikingkarrnga-langwa akwa ngawa akumungkungkada-langwa akwa ngarningka akadabaja-langwa.

Nuwurraki-ngekburakama akina didija-langwa. Umba ena-langwe-ka dadiyamarnjenikba dakina dadimikirra Neyama.

²³ Eneja Lameka ni-yama nakina wurringalakina-kiya-wa wurringidarringka-kiya,

“Wayi! Wurring-engkirrikiya-langwa, Ada akwa Jila.

Ngayuwe-ka ningena ningenu-wardangumurra nuwilyaba nenungkwarba mena adinuba-wiya enuwa ngini-ngaja-mubaba.

²⁴ Kenu-wardangu-manja warningerribirra warnumamalya Keyina-manja, kembirra ka-jungwunuma wurrumangbala wurrambilyuma warnumamalya.

Umba kabu-wardena-manja wurrukuala ngayuwa-manja, kembirra aburraja ⁷⁷ warnumamalya aburramba-langwa ka-jungweyinama wurrakina-da,”

ni-yama Lameka arakba-da.

Jeda-langwa akwa Yinaja-langwa

²⁵ Nakine-ka Eduma akwa dadingiyenikba Yiba nen-arrangbama ngarningka nuwilyaba nangariya. Ni-rukwularrinu-mulangwa nakina, dirndenikba Yiba yingi-yama, “Neningikarrawara ngarningka nginu-kwama naka niyukwujiya. Nuwilyaba naburraka ni-jungwuma nakina mena nenuwardangu-mubaba nakina Keyina. Kembirra nenaka kinuma-menama ena-langwa mamurukwa,” yingi-yama. Biya kembirra yingini-yengbijuwama Jeda, mena akina ekirra Jeda ne-yaminama “nginu-kwama.”

²⁶ Kembirra n-arumidinu-manja nakina Jeda, n-akumajungwuma nakina nenikuwenikba. Biya nenimikirra nakina Yinaja. Umba akini-yada wurrumurndakakine-ka warnumamalya narr-aburradadangumurra warnigadinuba-wiya narri-yengbijuwama Yaweya-langwa ekirra akwurdukwurda neni-yangmarngkwajuwa-manja nakina.

5

Wurrumirumirena warnikinikaduwa Eduma-langwa-langwa

¹⁻² Eneja neni-ngekburaka-manja Neningikarrawara warnumamalya, neni-ngekburakama wurrakina wuburra enuwa Neningikarrawara. Nenungkwarba akwa didarringka nenilirraki-ngekburakama nakina. Biya kembirra ni-yengbinuma nakina eningaba ayakwa aburnuwa-wa akwa ni-yama, “Yikini-yengbijajungwunama ‘kinenumamalya-kiya’ kinalakina.” Kembirra amurndakenena ekirra Eduma-langwa-langwa wurrumirumirena warnikinikaduwa-langwa.

³ Nakine-ka Eduma ¹³⁰ mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina, biya nenikuwenikba enuwa wuburra n-akumajungwunuma nakina. Neni-yengbijuwama nakina Jeda. ⁴ Bi...ya ngarningka ⁸⁰⁰ mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukuala ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma. ⁵ Biya n-ambilyu-manja nakina ⁹³⁰ mamarika iya yinungkwura kembirra ni-jungwuma arakba-da.

⁶ Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Jeda ¹⁰⁵ mamarika iya yinungkwura n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Yinaja. ⁷ Bi...ya ngarningka ⁸⁰⁷ mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukuala ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma. ⁸ Biya n-ambilyu-manja nakina ⁹¹² mamarika iya yinungkwura kembirra ni-jungwuma arakba-da.

⁹ Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Yinaja 90 mamarika iya yinungkwura n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Kenena. ¹⁰ Bi...ya ngarningka 815 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwala ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma. ¹¹ Biya n-ambilyu-manja nakina 905 mamarika iya yinungkwura ni-jungwuma arakba-da.

¹² Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Kenena 70 mamarika iya yinungkwura n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Meyilelela. ¹³ Bi...ya ngarningka 840 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwala ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma. ¹⁴ Biya n-ambilyu-manja nakina 910 mamarika iya yinungkwura ni-jungwuma arakba-da.

¹⁵ Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Meyilelela 65 mamarika iya yinungkwura n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Jereda. ¹⁶ Bi...ya ngarningka 830 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwala ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma. ¹⁷ Biya n-ambilyu-manja nakina 895 mamarika iya yinungkwura ni-jungwuma arakba-da.

¹⁸ Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Jereda 162 mamarika iya yinungkwura n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Yinakwa. ¹⁹ Bi...ya ngarningka 800 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwala ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma. ²⁰ Biya n-ambilyu-manja nakina 962 mamarika iya yinungkwura ni-jungwuma arakba-da.

²¹ Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Yinakwa 65 mamarika iya yinungkwura n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Midijela. ²²⁻²⁴ Biya kembirra Yinakwa akwa ngawa Neningikarrawara wunalakina neni-yakeyinumurra arakba wunalakina-da. Bi...ya wurrukwala ngarningka wurriyukwayuwa n-akumajungwunuma nakina Yinakwa. Biya n-ambilyu-manja nakina 365 mamarika iya yinungkwura, kembirra ni-lyumaduma nakina. Eneja Neningikarrawara nenu-manguma kembirra-da.

²⁵ Eneja kembirra n-ambilyu-manja Yinakwa-langwa nenikuwenikba nakina Midijela 187 mamarika iya yinungkwura, n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Lameka. ²⁶ Bi...ya ngarningka 782 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwala ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma. ²⁷ Biya n-ambilyu-manja nakina 969 mamarika iya yinungkwura ni-jungwuma arakba-da.

²⁸ Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Lameka 182 mamarika iya yinungkwura n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba. ²⁹ Biya ni-yama, "Yaweya nakina ni-kbajame-ka akina ajiringka. Kembirra ngalaja nuw-arriyaduma akina. Umba naka niyukwujiya kin-arumidina-manja akenu-werringekburakinama akwa kini-yukwujiyakinama nakina ebina aruma warka ngarrababurna-langwa ngarnumamalya," ni-yama Lameka nakina-da. Kembirra neni-yengbijuwama nakina niyukwujiya ena-langwa nenimikirra Nawa, mena akina ekirra Nawa ne-yaminama "akenu-werringekburakinama." ³⁰ Bi...ya ngarningka 595 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma Lameka akwa wurrukwala ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma nakina. ³¹ Biya n-ambilyu-manja nakina 777 mamarika iya yinungkwura ni-jungwuma arakba-da.

³² Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Nawa 500 mamarika iya yinungkwura n-akumajungwunuma arakba wurriyukwayuwa ena-langwa. Neningadinuba-wiya nenimikirra Jema, neninguwilyarra nenimikirra Jebeda, umba neningarija-langwa nenimikirra Yema.

6

Warniniyerriya-langwa warnumamalya

¹⁻² Wurrumurndakakine-ka warnumamalya nuw-ababurnadinuma arakba wurrakina akwa nuw-errbalinuma eminingka-manja iya eminingka-manja angalya. Kembirra aburraja wurrukwala warninikuwena Neningikarrawara-langwa na-likenuma nuw-ambilyu-murruwa wurrakina warnumamalya. Biya narrawurraki-rringka-manja wurrumurndakakina warnumamalya, narra-rringkama wurradidiyara wurrukukwulyubene-ka wurrakina. Biya kembirra narra-manguma aburra-langwi-yada wurridarringka. ³⁻⁴ Aburraja kembirra wurradidirungwarna warnumamalya wurrumumirajirrire-ka namurndakambilyuma arakba. Wurriyukwayuwa akwa wurrumirumirarrngwa wurrumurndakakina-langwa warninikuwena Neningikarrawara-langwa akwa ngawa wurradidingiyarrngwa-langwa wurrakina-da. Wurrarrubude-ka wurrakina, kembirra aburraja wurruminukwala narrayarrumurnduwarnuma wurrakina-langwa-da.

Eneja nakina Yaweya ni-yama, “Nara ngayuwa a-ngayinduma aduwaba warningerribirra warnumamalya ambilyuma warningangkawura. Umba kuw-eniyuwangkwudinama wurrakina biya ka-jungweyinama, warnumamalya-baba wurrakina-da. Kembirra aduwaba-langwa kuw-ambilyamurra wurrakina 120 mamarika iya yinungkwura akwa akina-bina ngawa-da.”

⁵ Kembirra nenumurndaki-rringka-manja Yaweya warningerribirre-ka warnumamalya, nare-ka, aburraja wurruwurrurriyawiye-ka wurriyengma wurrakina wurrababurna-langwa. Nuw-engkingirrikenume-ka wurrumurndakakina awurruwurrariya-weka ngawa. ⁶ Eneja ni-yama nakina Yaweya, “Karukwa, nara-maka warna ka-ngekburaka, nara-maka enena-manja angalya k-akumarna,” ni-yama. ⁷ Biya ngarningka ni-yama nakina, “Wurrumurndakenene-ka warnumamalya warna ka-ngajinama ka-jungweyinama. Ningarra-ngekburakama akena amandangwa ka-jungwajinama wurrakina ka-jungweyinama ningena-da. Akwa ngarningka yinungungwangba-murriya iya wurrajija-murriya aburrajukwaba ka-jungwajinama ngayuwa-da. Karukwa, nara-maka ka-ngekburaka,” ni-yama Yaweya nakina-da. ⁸ Akena nenu-werrungwur•dangume-ka Nawa-manja nakina-da.

Nawa-langwa-langwa warnumamalya - Nawa numa-ngekburakamulangwa mijiyanga

⁹⁻¹⁰ Enene-ka arakba alawudawarra Nawa-langwa. Eneja nakina wurra-biyakarbiya warninikuwena, umba warnimikirra Jema iya Yema akwa Jebeda. Neningabe-ka nakina nenungkwurba n-ambambilyumurra. Nikikamarra awurrariya. Nare-ka wurribina warningaba umba enuwa yimbukwa. Biya nakina Nawa neni-yakeyinuma Neningikarrawara-manja-da. ¹¹ Aburraja wurrukware-ka warnumamalya wurruwurrariya-wiye-ka wurrababurna-langwa. Biya wurrumurndakakina na-ngajingajeyinume-ka arngkababurna-langwa wurrumurndakakina warnumamalya. ¹² Eneja Neningikarrawara angaluba n-andeyuma akena nenuwurraki-rringkama

wurumundakakina warnumamalya. Wurruwurrariya-wiye-ka ngawa wurrilyengma wurrakina-da.

¹³ Biya ni-yama Neningikarrawara Nawu-wa, “Ngayuwa ningena arakba wurumundakeyina warnumamalya kawurraki-jungwajinama wurrababurna-langwa mena namurndak-arriyakajungwunuma ababurna-langwa awurruwurrariya. ¹⁴ Kemberra yirra-ngayindenama nungkuwa kuma-ngekburakinama mijiyanga. Mini-ngekburakajungwuna makina yininginingaba-murra yimundungwa. Biya kuma-ngekburakinamanja makina, ababurna angalya ki-ngekburakinamurra makinamanja mijiyanga. Biya kum-akumurne-ka minyadirra eka-manja arrawa-langwiya akwa ngawa ngarningka errekba-langwiya nari-yada awiyebuma akungwa mijiyangu-wa. ¹⁵ Kuma-ngekburakinama makina milingajirrire-ka, angaluba amarra-langwa akwa ngawa ngarningka angerriba mamudakbu-wa 133 metres. Akwa kuma-ngekburakinameka makina mamakwulyumide-ka angalya, ningkekalyarra-langwa akwa ningkekbuda-wa 22 metres. Akwa ajiringka-langwa akwa angerriba karrawaru-wa ngarningka 13 metres kuma-ngekburakinama makina. ¹⁶ Akwa meningikarrawara ngarningka kuma-ngekburakinama. Akwa meningikarrawara-manja arrawa-langwiya eyukwujiya ki-lalikinama angwurn•dikirra 44 centimetres. Akwa ki-ngekburakinama angalya angwurrakabiyakarbiya akwa ke-yuweyinama karrawaru-wa. Akwa akawiyuwiyeba akididijungwa ngarningka k-akumurna.

¹⁷ “Nganja ningena ki-larrkajama akungwa enenu-wa ajiringka, kujungwa awurrakibina yelakwa kuw-ambilya-murumurra kamurndakuwurrileni-yada. Kemberra akwala awurrakakina kawurraki-jungweyinama umba nungkwaja ningkena ningkeniba k-ambilyama. ¹⁸ Nganja ki-yarrkakumurnama ngayuwa ayakwa eningarumuruma nungkwa-langwi-yada akwa nara ngayuwa a-yarrkuwarrukwajuma. Nungkwaja kemberra ku-menama nungkwamba-langwa enena ayakwa nungkwa-langwi-yada akina.

“Biya kemberra yik-awiyebenama nungkuwa iya nungkwa-langwa dadingiyena mijiyangu-wa akwa nungkwa-langwa nenikuwena-murriya iya wurradidingiyarrngwa. ¹⁹⁻²⁰ Kinuwurraku-warakinama nungkwa-langwu-wa mijiyanga yiminiminingka yinungungwangba akwa ngawa wurriminiminingka wurrajija. Biya yuwurrakibina-langwa yinungungwangba-murriya iya wurrajija-murriya yuwilyuwilyaba-wiya ngawa yinungkwarba akwa yuwilyuwilyaba-wiya ngawa yidarringka kinu-menama kin-arrikuwarakinama arrawu-wa kajungwa warniba kawurrak-ambilyi-yada. ²¹ Biya ku-wilyakiname-ka aninga, engka iya engka aninga nungkwurra-langwi-yada akwa ngawa yuwurrakakina-langwi-yada yinungungwangba-murriya akwa wurruwurrakakina-langwi-yada wurrajija-murriya,” ni-yama nakina Neningikarrawara Nawu-wa-da.

²² Eneja Nawa ni-yamame-ka yakwujina makina-manja mijiyanga ebina-langwiya ayakwa nenu-maka-murrilangwiya Neningikarrawara amurndakibina-langwiya ni-ngayindangu-murrilangwiya-da.

7

Amakwulyumida-langwa akungwa

¹ Kemberra eneja nakina Yaweya ni-yama Nawu-wa, “Likajama arakba mijiyangu-wa nungkuwa akwa nungkwa-langwa warnumamalya.

Ngayuwa ningeningma nungkuwa yimbukwa aduwaba ningk-ambilyameka amurndakeyina-manja angalya ningkuwerrikidirrbura ningkuwilyabama. ² Kin-arrikawiyebajina yimurndakukwala yinungungwangbamurriya makinu-wa mijiyanga. Biya yimurndakukwala yik-alyubarinamurruwiya kirrakina karnumamalya kinu-mena, kin-arrikawiyebajina yimangbala yambilyuma yinungkwarba umba ngarningka yimangbala yambilyuma yidarringka kin-arrikawiyebajina. Akwa yuwurrakukwala yukwurdukwurda ngarningka kembirra kin-arrikawiyebajina yakina yibina nara alyubaruma nungkwurruwa. Yuwurrakakina-langwa yuwilyabama yidarringka kinu-mena akwa yinungkwarba. ³ Akwa ngarningka warnungkwarba ka-mena wurrajija wurrumangbala wurrambilyuma akwa ngarningka wurridarringka ka-mena wurrumangbala wurrambilyuma. Biya yuwurrakakina kinuwurraku-warakina yinungungwangbamurriya akwa wurrajija-murriya kajungwa eniba kuwambilyi-yada aduwaba, kajungwa ngarningka kuw-arrangbijeyini-yada enena-manja angalya ngarningka ambaka-murri-yada-da.

⁴ “Mamangbala-manja mambilyuma marringa nganja ningena kini-larrkajama yelyukwa. Ngalaja yakina ngawa yelyukwa kini-larrinama yanda-langwa arngkabiyaibuwa-ma arngkumemberrkwa marringa iya mamawura. Yakina ngawa kini-larrinama yelyukwa. Kembirra amurndakibina ngayuwa yelakwa ningi-ngekburaakama enena-manja angalya, wurrajija-murriya, yinungungwangbamurriya akwa ngarningka warnumamalya, yakine-ka yelyukwa kawurraki-jungwajinama,” ni-yama Yaweya Nawu-wa-da. ⁵ Kembirra eneja Nawa ni-yamama ebina Yaweya nenu-makama, ni-yamama nakina ababurna-langwa-da.

⁶ Akini-yada ni-larrinu-manja yiningadinuba-wiya yelyukwa yakina, nakine-ka Nawa n-ambilyuma arakba 600 mamarika iya yinungkwura. ⁷ N-awiyebenuma nakina arrawa makinu-wa mijiyanga, Nawa iya dadingiyenikba iya warninikuwena akwa ngawa wurradidingiyarrngwa. Nuw-awiyebeyinuma wurrakina kajungwa warniba kuwambilyi-yada. ⁸ Yuwurrakakine-ka yababurna-langwa yinungungwangbamurriya yinungkinungkwarba akwa yididarringka akwa wurrajija-murriya warnungkinungkwarba akwa wurrididarringka aburrajukwaba nawurrakawiyebeyinuma arakba arrawa makinu-wa mijiyanga. Amurndakibina enikalyelyubara iya ebina akwurdukwurda nawurrakawiyebenuma-da. ⁹ Nuw-awiyebeyinume-ka ebina-langwiya ayakwa nenu-makamurrilangwiya Neningikarrawara Nawa-manja.

¹⁰ Bi...ya nuw-embimbirrarina ngawa wurrakinu...wa, bi...ya arakba mamangbala mambilyuma marringa. Kembirra ngalaja yiningadinuba-wiya yelyukwa ni-larrina arakba ajiringka-manja yakina-da.

¹¹ Umba eneja Nawa nenyuwangkwe-ka nakina. N-ambilyume-ka 600 mamarika iya yinungkwura arakba nakina. Ngalaja yuwilyaba yimawura nu-wurdanguma arakba yakina. Biya yirbulirra arakba yakina. Kembirra ngalaje-ka akungwa angaluba arrawa-langwa ajiringka-langwa amukwalangwa nuw-aburrumbijanginuma adirrungrwarne-ka akungwa akina. Akwa ngarningka angaluba angubina na-ngwurrkbalijjungwunuma akina. Umba karrawara-langwa ni-larrinuma yelyukwa yadirrungrwarna yakina-da. ¹² Yakine-ka ngawa ni-larrilarrinuma yakina yelyukwa umba nara kinu-ngwanjina. Arngkabiyaibuwa-me-ka arngkumemberrkwa marringa iya mamawura ni-larrilarrinuma yiningangkawura yakina-da.

¹³ Umba mibina-manja ngawa mamawura, yiningadinuba-wiya yelyukwa ni-larrinu-manja yakina, nuw-awiyebena aburraja Nawa iya dadingiyenikba iya warninikuwena, Jema, Yema iya Jebeda, akwa wurradidingiyarrngwa. Nuw-awiyebeyinume-ka mibinu-wa mijiyanga narruma-ngekburaka-murruwa. ¹⁴ Yuwurrakababurne-ka yakina yinungungwangba akwa wurrajija ebina erriberriba waka nuw-ambilyuma umba ebina waka warnumamalya narr-akwurrajuwa-murruurra namurndak-awiyebeyinuma ngalajukwaba mijiyangu-wa waka yarumuruma akwa yiyukwayuwa. ¹⁵ Yinungkwarba akwa yidarringka yambambilyuma-wiya yiningerribirra yibina ni-ngengkuwanginuma yakina nuwurraku-warakama makinu-wa mijiyanga Nawa. ¹⁶ Ebina nenu-makama Neningikarrawara Nawa-manja ni-yamama arakba nakina-da. Kemberra arakba makina mijiyanga Yaweya numa-didumurra-da. Ni-didumurra arakba akawiyuwiyeba akina-da. Aburraja Nawa-murriya arrawa arakba makina-manja mijiyanga.

¹⁷ Kemberra arakba ngalaja yakina yelyukwa ni-larrinuma angalube-ka karrawara-langwa arngkabiwarbuwa-ma arngkumemberrkwa marringa iya mamawura. Akwa ngarningka akungwa wake-ka arrawa-langwa ajiringka-langwa na-bulbeyinuma akina. Na-wurumbijuwame-ka ebina angalya. Biya nuw-arumidinume-ka ngawa na-diduminuma akina akungwa yanda-langwa numi-yirmanguma mijiyanga makina. ¹⁸ Akine-ka akungwa nuw-arumurumidinume-ka na-ngwujungwujiradinumurra akina, yanda-langwe-ka numu-warrinuma erribirra makina mijiyanga. Na-wilyakama akungwa angerriba iya angerriba makina. ¹⁹ Biya akine-ka akungwa nuw-arumurumidinumurre-ka yanda-langwa yilingajirrirra yinijirra akwa angakarjiyinga angalya adidirrunwarna mama amakwulyumide-ka akina na-wurumbijuwama akina akungwa. ²⁰ Akine-ka ngawa ne-yaminjamama nuw-arumurumidinumurre-ka akina yanda-langwe-ka amakwulyumida na-wurumbijuwama angakarjiyinga-manja angalya karrawara 7 metres arakba akina-da. Umba yakwujina na-ngwanjumurra akungwa arakba-da.

²¹ Awurrakibine-ka aburraja awurrakukwala, yinungungwangba-murriya, wurrajija-murriya akwa ngarningka warnumamalya, nawurraki-jungweyinumurra awurrakakine-ka ababurna-langwa. ²² Awurrakibina ariba-manja nuw-ambambilyu-murruwiya, awurrakibina na-ngengkuwanginu-murruwiya, nawurraki-jungweyinuma ababurna-langwa-da. ²³ Nakine-ka eneja Yaweya nuwurraki-jungwajuwama awurrakakina ababurna-langwa-da. Umba eneja yimbukwa Nawa iya wurruwurrakibina ena-langwa dadingiyenikba iya warninikuwena iya wurradidingiyarrngwa akwa yinungungwangba-murriya yuwurrakibina nawurrak-awiyebeyinuma mijiyangu-wa wurrakina yimbukwa warniba nuw-ambilyuma makina-manja mijiyanga.

²⁴ Bi..ya ngalaja ngawa akungwa amakwulyumida angalya nuw-ambilyumurra yanda-langwa yimangbala yimawura nu-wurduwurdanguma yakina-da.

8

Namurndaki-ngburingkadinu-mulangwa angalya

¹ Eneja Neningikarrawara nara nakina kini-yakuwabijuwa Nawa akwa yuwurrakibina yinungungwangba-murriya, wurrajija-murriya mibina-manja mijiyanga. Biya arakba arrirra ni-larrkama nakina Neningikarrawara kajungwa ke-ngburingkadini-yada akungwa akwa

ka-larrini-yada akina. ² Umba ngalaja ebina na-bulbeyinumurra angaluba ajiringka-langwa akina arakba na-didijungwuma akwa angubina ngarningka na-didijungwuma nari-yada kini-ngkilarrina arakba yelyukwa.

³ Bi...ya arakba akina akungwa kembirra na-larrilarrina, na-larrilarrina, na-larrilarrina akina, yanda-langwa yuwurrakibina yimangbala yimawura nu-wurduwurdanguma arakba. ⁴ Ngalaja kembirra yimawura arakba yirmbulirra ngarningka. Kembirra angakarjiyinga-manje-ka ngalaja makina num-ambarringama arakba mijiyanga. Emikirra angalya Arareda. ⁵ Akineka ngawa kembirra akungwa na-larrilarrinuma ngawa na-larrilarrinuma akina.

Biya ngarningka yambilyuma yimawura nu-wurduwurdanguma arakba. Biya yinikaduwa yimawura arakba yakina. Ngalaja kembirra amurndakibine-ka alingilingajirrirra angalya nuw-ambijangeyinumurra arakba akungwa-langwa na-wurumbijuwa-murrada.

⁶ Ngalaja kembirra arngkabiya-urru arakba arngkumemberkwa marringa iya mamawura numu-rukwurukwulyuwakenuma. Eneja kembirra n-ambijangajuwama arakba nakina edirra Nawa makina-langwa mijiyanga. ⁷ Biya nakina ni-larrkama edirra-langwa yuwilyaba yingwa-da. Umba yakina ngawa n-angkarrinume-ka ni-rukwurukwulyuwakenumurra. Nara kini-lawurradina umba ni-rukwurukwulyuwakenumurra yakina yanda-langwa na-jerridinumurra akina akungwa eningangkawura-da.

⁸ Kembirra n-embirrarinu-manja yakinu-wa yingwa nakina Nawa, ngarningka arakba n-ambijangajuwa edirra biya ngalamba-langwa darrawurukukwa dakina nanga-larrka arakba dakina, ka-jerridinumurrikbe-ka akina akungwa. ⁹ Nanga-larrka dakina akena ngalaja yingumarrawarne-ka. Angalya akungwa-wiye-ka ambaka akina. Kembirra yingi-rukwurukwulyuwakena biya yingi-lawurradina mijiyangu-wa, nara-baba ebina angalya ngala-langwa dadik-ambarri-yada dakina-da. Biya ni-lawulawaja ayarrka nakina Nawa akwa nanga-rndarrka edirra-langwa akwa nanga-lawurrakajuwa arakba dakina-da.

¹⁰ Bi...ya n-embirrarina ngarningka mamangbala mambilyuma marringa nakina Nawa-da. Biya kembirra arakba dibina-murrada darrawurukukwa nanga-larrka ngarningka-da. ¹¹ Kembirra num-awiyebu-manja arakba mamawura biya dubukwaya dakina, ngarningka yingi-lawurradina enuwawa. Biya yingu-wilyakama amarda akina makinu-wa mijiyanga. Eningabe-ka engkalye-ka amangwurrajija akina. Eneja Nawa arakba kembirra neningma nakina-da akina arakba akungwa nare-ka ebina-da.

¹² Biya ngarningka ambaka n-embirrarinuma mamangbala mambilyuma marringa nakina yakwujina Nawa-da. Biya dakina-murrada ngawa nanga-larrkama ngarningka. Nanga-larrkama dakina akena nara ngalaja kingilawurradina enuwa-wa-da.

¹³ Ebina-wiya makine-ka mijiyanga num-ambarringama makina. Kembirra yimangbale-ka yimawura nu-wurduwurdanguma yakina. Kembirra na-jerridinumurra arakba akina akungwa. Biya yinikaduwe-ka arakba yimawura yakina. Umba eneja Nawa nenyuwangkwa arakba nakina. 601 mamarika iya yinungkwura n-ambilyumurra nakina arakba. Biya kembirra numa-ngwur-dangmajuwama arakba nakina mibina meningikarrawara mijiyanga-da. Biya n-andeyumurra yadikina angerriba akinu-wa angalya akena ne-ngburingkaduma arakba-da.

¹⁴ Ngalaja kembirra yambilyuma yimawura nu-wurduwurdanga yakina. Kembirra nara-wiya yinikaduwa yimawura akine-ka angalya namurndakingburingkade-ka arakba.

¹⁵ Eneja kembirra arakba Neningikarrawara ni-yama nakina Nawu-wa, ¹⁶ “Likaja arakba makina-langwa mijiyanga,” ni-yama. “Jadena, nungkuwa iya dadingiyena iya nungkuwa-langwa nenikuwena-murriya akwa wurradidingiyarrngwa. ¹⁷ Akwa wurrumurndakakina wurrajija-murriya yinungungwangba-murriya abi-jadena arakba aburrajukwaba,” ni-yama Neningikarrawara. “Wunuwurraku-warakine-ka yada yimurn-dakeyina yinungungwangba-murriya akwa wurrajija-murriya, kajungwa kuw-arrikarrangbijeyini-yade-ka arakba ngarningka, akwa kuw-ambilyi-yada eminingka-manja iya eminingka-manja angalya,” ni-yama.

¹⁸ Eneja kembirra ni-jadinga arakba nakina Nawa-da akwa ena-langwa warnumamalya mibina-langwa mijiyanga-da. ¹⁹ Ngalajukwaba nuwurrakijadangunurra arakba yimurndakibina yinungungwangba nuwurrakidarrbukwajungwunumurra, akwa wurrajija-murriya aburrajukwaba nawurrakijadanguma nawurrakidarrbukwajungwunumurra-da.

Nenumini-daka-mulangwa Nawa yinungungwangba Yaweya-langwa

²⁰ Kembirra Nawa nuwurra-murndukwamurra angwarnda akwa nuwurrak-arjiyajuwamurra akina akwa ni-ngekburaka alda kajungwa neniki-daki-yada yinungungwangba Yaweya-langwa. Biya yinungungwangba-murriya yuwilyuwilyaba-wiya nu-manguma, akwa wurrajija wurruwilyuwilyaba-wiya nenu-manguma ebina enikalyelyubara-murruwiya. Biya nara kini-ringandanga umba engkingyungwurra ngawa ni-dakama nakina amurndakakina akina-manja angwarnda. Nakina nuwurrakidakama akina angerriba Yaweyu-wa akwa neni-yangmarngkwajuwame-ka nakina Yaweya. ²¹ Eneja Yaweya ni-kirruwanju-manja awurrakakina ni-daka-mulangwa nakina Nawa, ni-yangmarngkwune-ka nakina-da.

Biya ni-lyangkiyama arakba nakina Yaweya, “Akina-be-ka ngawa. Nara ngarningka ningena e-yamama e-kbajuma enena ajiringka kuw-arriyakajungwuna-mulangwa warnumamalya awurrariya-langwa. Ningeningme-ka ningena wurrumurndakeyina warnumamalya wurriyukwayuwa-wiye-ka warne-ka ngawa wurruwurrariya. Ebina nuw-engkingkirrikajamurra, na-likajama aburra-langwu-wa mangma, awurrariye-ka akina. Akena nara arakba ningena a-jungwajuma ebina enena-manja angalya kamurndak-ambilyama. Nara arakba ngarningka e-yamama ningena.

²² “Enena-bina arakba kembirra-da. Aburraja warnumamalya karri-lungkuwabijini-yada aninga-murriya arakba ngarningka enena-manja angalya, akwa karruwurrak-arrangbini-yada ebina-murrada aninga. Ngalaja enena-bina akilarrkardidarra akwa ngawa akilarrkumurdada ke-yuweyinamurra akina-da, yanda-langwa ka-jerridina-manja amurndakenena angalya akina-da. Enena-bina ngawa alyarrngwalyilya akwa meningilida ke-yuweyinamurra ke-yaminjaminamurra ngalajukwaba ngawa-da,” ni-yama Yaweya Nawa-wa-da.

9

Neningikarrawara-langwa ayakwa eningarumuruma ni-yarrkakumarnuma Nawa-langwa

¹ Biya kembirra Neningikarrawara ni-yengbinuma eningaba ayakwa nakina-manja Nawa akwa ena-langwa-manja warninikuwena, akwa

ni-yama aburruwa-wa, “Wurrababurne-ka wurriyukwayuwa k-akumajungwunama ningkakina kajungwa kuw-ambilyi-yada nungkwalangwa numirena-murriya warnikinikaduwa ababurna-manja angalya wurrakina-da. ² Ngalaja yuwurrakeyine-ka yinungungwangbamurriya iya wurrājija-murriya akwa akwalya-murriya kamurndakakbar•denama nungkwurruwa-langwa. Umba nungkwurraja kirrakina yiku-bungkawadinama amurndakakina-manja. ³ Biya yik-alyubarinama arakba warna wurrājija akwa yinungungwangbamurriya akwa akwalya. Ebina-wiya ngarra-kwama nganja amarda-murriya aningi-yada yik-alyubarini-yada. Umba yimurndakenena yinungungwangbamurriya iya wurrājija-murriya akwa akwalya-murriya ngarra-kwunamurra ngayuwa aduwaba kajungwa yik-alyubarini-yada ababurna-langwa aninga iya akwalya. ⁴ Akena kum-ambilya-manja ambaka merra makina yakwujina yakina-manja yinungungwangbamurriya, kembirra nara nungkwurraja alyubaruma amadangka. Nare-ka kirrakina alyubaruma akina, mena akwanenibike-ka nuw-ambilya-mubaba merra-manja akina.

⁵ “Umba kirruwilyaba yiki-lamukwarridina-manja wurruwilyaba-manja warnumamalya, kembirra wurrukuala warnumamalya aburrambalangwa yikabu-banijumindename-ka wurrakina. Umba ngarningka yiningerribirra yinungungwangbamurriya yibina yabarda awinyamba yikenu-wardena-manja karnumamalya-manja, ngayuwe-ka kamini-lawurrakajinama yakina nungkwurra-langwa, akwa kini-jungwajinama ngayuwa yakina yabubarda-da. ⁶ Ngayuwa ngarra-ngekburakama karneka karnumamalya wuburra ngayuwa Neningikarrawara. Akina-langwa kirruwilyaba karnumamalya yiki-lamukwarridina-manja wurruwilyabamanja warnumamalya biya ka-jungwuna-manja wurrakina, kembirra aburraja wurrakina warnumamalya yikabi-ngajinama kirrakina-manja-da.

⁷ “Umba nungkwurraja wurrababurna wurriyukwayuwa yik-akumajungwunama kirrakina kajungwa nungkwurra-langwa wurrumirumirenungwa warnikinikaduwa kuw-ambilyi-yada eminingka-manja iya eminingka-manja angalya wurrakina,” ni-yama Neningikarrawara Nawuwa akwa ena-langwu-wa warninikuwena.

⁸ Biya ngarningka ni-yama Neningikarrawara aburruwa-wa, ⁹ “Ngayuwa ningena aduwaba ki-yarrkakumurnama arakba ayakwa eningarumuruma nungkwurra-langwa. Ngalaja akine-ka ayakwa nungkwurra-langwi-yada iya nungkwurra-langwi-yada wurrumirumirenungwa warnikinikaduwalangwi-yada. ¹⁰ Amandangwa nungkwurra-langwi-yada kirrababurnalangwa akina akwa ngarningka amurndakibinalangwa yelakwa nawurrakambilya-murrilangwa aduwaba ne-ngengkuwangina-murrilangwa, amurndakibinalangwa kirruwurraki-jadijuwa-mulangwa mijiyangalangwa nungkwurruwa. ¹¹ Amurndakeyina-bina ayakwa eningarumuruma aduwaba ngarra-makinama nganja. W-engkirrikiya! Aduwaba-langwa nara ngarningka amurndakibina ningi-yamama enena-manja angalya nara arakba ningena e-yamama. Nara ningena a-larrkama arakba yamakwulumida yelyukwa, akwa nara a-lyurkwuma a-wurumbijuma amurndakenena angalya ababurna-langwa akungwa-murra akwa nara a-jungwajuma wurrababurna-langwa warnumamalya iya wurrājija iya akwalya akwa ngawa yinungungwangbamurriya.

¹²⁻¹³ “Ngayuwa kembirra ningena arakba ka-wilyakajinama kirrakina nganyangwa ayakwa eningarumuruma nara amurndakakina a-yarrkuwarrukwajuma. Akine-ka ngawa ke-yaminama

eningangkawura nungkwurra-langwi-yada akwa amurndakibina-langwa ne-ngengkuwangina-murrilangwa ababurna-langwa. Ningena kembirra kamin-akumurnama karnumamalya-langwa daka duwurruwilya angubina-manja. Nungkwurraja kembirra yikinga-rringkina-manja daka karna karnumamalya yiki-yakuwerribikajama nganyangwu-wa ayakwa eningarumuruma-wa. Kembirra ambaka-murra aburraja wurriyukwayuwa nungkwurra-langwa karringa-rringkinama dakina akwa ngawa aburra-langwa wurriyukwayuwa aburrajukwaba. Karringa-rringkina-manja dakina wurrakina ke-yakuwerribikajama nganyangwu-wa ayakwa eningarumuruma-wa. Ngalaja duwurruwilya kingi-jirrkumakajungwunama dakina. ¹⁴ Kembirra ku-wurumbijina-manja ngayuwa angubina, akwa king-akumurna-manja dakina duwurruwilya angubina-manja, ¹⁵ kembirra ki-yakuwerribikajama ngayuwa nganjukwaba nganyangwu-wa ayakwa ngarra-makina-murruwa nungkwurruwa-wa aduwaba. Akwa nganyangwa ngarningka ayakwa enena yinungungwangba-murriya-langwa iya wurrajija-murriya-langwa amurndakibina nawurrak-ambilya-mulangwa enena-manja angalya aduwaba. Ngayuwa ningena ngarra-makinama aduwaba, nara ngarningka a-wurriluma amurndakakina-da.

¹⁶⁻¹⁷ “Kembirra yikinga-rringkina-manja nungkwurruwa dakina duwurruwilya angakuba angubina-manja, nganjukwaba kembirra kinga-rringkina-manja ki-yakuwerribikajama nganyangwu-wa ayakwa eningarumuruma-wa eningangkawura. Kembirra ngayuwa akina ki-yamina-manja, ngalaja duwurruwilya kingi-jirrkumakajungwunama dakina enena ayakwa eningarumuruma nganyangwa nara a-yarrkuwarrukwajuma akina. Nare-ka a-yarrkuwarrukwajuma akina umba eningangkawura kuw-ambilyamurra akina nungkwurra-langwi-yada aduwaba. Kuw-ambilyamurra akina nungkwurra-langwi-yada iya wurrababurna-langwi-yada warnumamalya iya ababurna-langwi-yada akwalya-murriya iya yababurna-langwi-yada yinungungwangba-murriya akwa ngawa wurrababurna-langwi-yada wurrajija-murriya,” ni-yama Neningikarrawara Nawu-wa akwa ena-langwu-wa warninikuwena nakina-da.

Nawa-langwa akwa warninikuwena-langwa

¹⁸ Aburrubukwurraja wurrabiyakarbiya warninikuwena Nawa-langwa nabuk-awiyebeyinuma mijiyangu-wa akwa nabuki-jadanguma wurrubukalakina makina-langwa mijiyanga. Biya warnimikirra Jema iya Yema akwa Jebeda. Yeme-ka nakina nungwenikba Kenina-langwa. ¹⁹ Umba wurrumurndakeyine-ka Nawa-langwa warninikuwena nuw-ambilyumurra warningadinuba-wiya warnumamalya na-jerridu-manja ebina akungwa amakwulyumida.

²⁰ Eneja Nawa ni-lungkuwabijuwama aninga-murriya, akwa nakina-bina neningadinuba-wiya ni-lungkuwabijuwama nakina akwurena-da. ²¹ Biya kembirra ni-ngekburakama akina akwurena-langwa amalyirra. Biya Nawa akwa ena-langwa warnumamalya wurrakina ne-bekeyinuma akina amalyirra. Biya arngkawura ni-bekinume-ka nakina Nawa akina akwurena-langwa amalyirra ni-ngekburaka-mulangwa, biya nubungwurride-ka nakina. Biya nakina Nawa nang-aburawaka dumbala ena-langwa akwa nu-mungkwulinga neyebirra ena-langwa-manja nanga-likiraka-murrumanja kalikwa nakina-da.

²² Eneja nenikuwenikba Yema nibina nungwenikba Kenina-langwa nubukwaya ni-likena nakinu-wa nungwenikba, biya neni-rringke-ka nabalmungkwur•da nakina. Biya ni-likena nakina akwa nenilirraku-maka ena-langwu-wa wunambilyuma nawenikba-kiya.

²³ Umba aburnaja wunalakina Nawa-langwa wunaruma-murrikiya-dangwa warnikuwabulena-kiya neninga-wilyakama wunalakina dumbala enuwa-wa. Biya nening-alyilyadijuwama mirirrba-langwiya akwa kembirra neni-likenuma mirirrba-ma nungwarringba-wa nibina nukukwunumurrkwulu-murruwa. Biya nenu-wurumbijuwama dakina dumbala enuwa-manja nara-baba keni-ngayindanga keni-rringka nakina neyebirra-da. Biya nening-akumarnu-mulangwa kembirra dumbala nungwarringba-manja neni-likena arakba wunalakina-da.

²⁴ Eneja kembirra Nawa n-eningabada arakba nakina. Akwa ni-likena akwa nare-ka, nu-werrikawinyambadinume-ka arrawa yukwudukwudamanja nakina, n-engkirrikenu-mulangwa ni-yama-mulangwa ena-langwa niyukwujiya-da nenikuwenikba-da. ²⁵ Biya nakina Nawa arakba neni-kbajama Yemu-wa-da akwa ena-langwu-wa wurrumirimirena warnikinikaduwa-wa-da. Biya ni-yama nakina kembirra, “Ningene-ka ningeni-kbajinama Keninu-wa.

Kembirra yadikina ena-langwa wurrarrkwurrkuwena kabungkawadinama enuwa-manja.

²⁶ Umba nganja ningena ningeni-yangmarngkwajinama Yaweya nibina Neningikarrawara Jema-langwa.

Eneja nakina Jema kinu-bungkawadinamurra Kenina-manja.

²⁷ Kembirra eneja nakina-manja Jebeda kenu-kwunamurra wurrababurna wurriyukwayuwa Neningikarrawara, akwa kuw-ababurnadinama wurrakina.

Akwa ngarningka wurrumirimirena Jebeda-langwa kawurrakambilyama wurrakina Jema-langwa-manja warnumamalya wurruwurrakawura-murra.

Kembirra Jebeda kinu-bungkawadinama enejukwaba Kenina-manja,” ni-yama Nawa. Umba akina ekirra Jebeda ne-yaminama “kuw-ababurnadinama.”

²⁸ Biya akina kembirra na-jerridu-manja ebina akungwa adirrunghawarna-dangwa kembirra arakba nakina Nawa n-ambilyumurra 350 mamarika iya yinungkwura ngarningka. ²⁹ Biya n-ambilyu-manja 950 mamarika iya yinungkwura nakina ni-jungwuma arakba-da.

10

Nawa-langwa-langwa wurrumirimirena warnikinikaduwa

¹ Amurndakenena ekirra nuw-arrikarrijajungwunama akina Nawa-langwa wurrumirimirena warnikinikaduwa-langwa. Nawa-langwa warninikuwena wurrabiyakarbiya nabuk-ambilyumurra wurrubukalakina Jema iya Yema akwa Jebeda. Biya kembirra na-jerridu-manja ebina akungwa amakwulyumida ababurna-langwa wurrubukalakina kembirra nabuk-akumajungwunuma arakba warninikuwarrngwa.

² Aburraja kembirra warna Jebeda-langwa warninikuwena. Warnimikirra wurrakina Kawuma iya Mekeka iya Madaya iya Jabana iya Dubala iya Mejeka akwa ngawa Diraja. ³ Akwa warna ngarningka warninikuwena naruma-langwa Kawuma-langwa. Warnimikirra wurrakina Ajikeneja iya Ribada akwa ngawa Dakarma. ⁴ Akwa warna ngarningka warninikuwena nenikumarnjenikba-langwa Jabana-langwa.

Warnimikirra wurrakina Elija iya Beyina iya Jaburija akwa ngawa Rawuda.
⁵ Kemberra aburraja wurrumirumirarrngwa wurrakina-langwa Elija-murriya-langwa nuw-errbalinuma arakba wurrumurndakakina mijiyelyu-wa iya ayangkiyangkidarrbu-wa.

Umba kemberra wurreyebijeba arakba nuw-ambilyuma wurrumurndakakina wurrilyimberrkwulyumida, wurrilyimberrkuwarra awilyabamanja angalya umba wurrilyimberrkuwarra ngarningka awilyabamanja angalya. Wurrumineyebijeba ayakwa ne-yengbeyinuma wurrakina. Wurreyebijeba nawurrak-ambilyumurra wurrumurndakakina akena nuwilyabameka ngawa neningadinuba-wiya numirringba Jebeda nakina-da.

⁶ Umba warna wurruwurrakuwarra warninikuwena Yema-langwa. Nakine-ka Yema nenikumarnjenikba Jebeda-langwa nakina. Warnimikirra warninikuwena Yema-langwa wurrakina Kwuja iya Yijiba iya Libiya akwa ngawa Kenina. ⁷ Akwa warna warninikuwena naruma-langwa Kwuja. Warnimikirra wurrakina Juba iya Yebila iya Jabuda iya Rama akwa ngawa Jabudeka. Umba Rama-langwa warnikuwabulena-kiya wunenimikirra Juba akwa Didenawunalakina.

⁸ Umba nuwilyaba ngarningka nenikuwenikba Kwuja-langwa nambilyumurra nakina enejukwaba. Nenimikirra nakina Nimurada. Nakine-ka Nimurada neningadinuba-wiya nu-bungkawadinuma wurrukwalamanja warnumamalya wurriminiminingkamanja. Nara enalangwamanja wulkwa warnumamalya kinu-bungkawadina nakina umba wurriminiminingkamanja ngarningka warnumamalya nu-bungkawadinuma nakina. ⁹ Eneja Yaweya nenu-mamurikajuwama nakina Nimuradamanja. Kemberra nakina Nimurada nabarde-ka nenungkarba nenik-aburangka wurrajija iya yinungungwangbamurriya. Aminakinalangwa aburraja wurrukwala warnumamalya namakijeyinama aduwaba wurrakina, "Yaweya kenu-mamurikajinama nungkuwa nungkwajukwaba, kajungwa ningkabarda kambilyiyada nungkuwa ningkakina, wuburra laka arakbawiya nabarda yinungungwangbamurriya nambilyuma Nimurada nakina-da," ne-yaminama namakijeyinamurra ayakwa warningaduwaba warnumamalya wurrakina-da.

¹⁰ Nakine-ka Nimurada ni-lyingama adinuba-wiya abukalakina angalya emikirra Babulena iya Ereka akwa Akada. Abukalakina angalya nuwambilyuma aringbirra-manja angalya emikirra Babuleniya. ¹¹ Biya kemberra akinalangwa angalya Babuleniya-langwa ni-likenuma nakina Nimurada eminingku-wa angalya emikirra Ajiriya. Umba yakwujina ngawa aburraja enalangwa warnikumunuwar•duwar•da narri-likirakama ababurne-ka alikira. Narri-likilikirakamurra amurndakakina yanda-langwa abiyarbuwa angalya aminababurna alikira nuw-arjeyuma abukalakina, emikirra Niniba iya Riyabadira iya Kela ¹² akwa Rejena. Awilyaba angalya Niniba nuwambilyuma alalubaja umba awilyaba angalya Kela adadibina. Ngalaja Rejena wilyarra. Umba akina angalya Kela amakwulyumide-ka angalya akina.

¹³ Umba eneja Yema-langwa nenikuwenikba Yijiba nenu-wilyakama nakina wurrumangbala wurrambilyuma warninikuwena. Warnimikirra wurrakina Lidiya iya Anama iya Liyaba iya Nabuda ¹⁴ iya Badirija iya Kajila akwa ngawa Kabudawa wurrakina. Nakine-ka Kabudawa, nibina niyukwujiya-dangwa nenikuwenikba Yijiba-langwa, neningadinuba-wiya numirringba nakina WarninguBilijiya-langwa warnumamalya. Aburraja wurrumirumirena warnikinikaduwa Yijiba-langwa narra-wilyakama

wurrakina warnimikirra Lidiya-langwa akwa ena-langwa-langwa wurrar-rkwurrkuwena.

¹⁵ Eneja Yema-langwa nenikuwenikba Kenina nenu-wilyakama nakina wunambilyuma warnikuwabulena wunenimikirra Jayidina, nibina naruma-dangwa, akwa Yeda. ¹⁶ Umba aburraja wurrukwalala ngarningka warninikuwena Kenina-langwa nuw-ambilyumurra wurrakina. Kembangirra nakine-ka Kenina neningadinuba-wiya numiraringba wurrababurna-langwa warnumamalya nakina. Wurrumurndakenena warnimikirra: WarningiJebija iya WarningAmawa iya WarningiKikaja ¹⁷ iya WarningiYiba iya WarningArika iya WarningiJeyina ¹⁸ iya WarningArbada iya WarningiJemara akwa ngawa WarningiYamada. Wurrumurndakenene-ka warnumamalya nawurrak-errbalinuma, yanda-langwa wurreyebijeba arakba nuw-ambilyuma wurrumurndakakina wurrilyimberrkwulyumida, wurrilyimberrkuwarra awilyaba-manja angalya akwa wurrilyimberrkuwarra ngarningka awilyaba-manja angalya.

¹⁹ Umba aburra-langwe-ka angalya awilyaba-murra ngawa aruma ekirra Kenina amurndakakina ababurna-langwa. Kembangirra akina angalya emikirra Kenina amakwulyumida angalya aringbirra akina. Biya amurndakakina ngawa angalya amurndakibina Kenina-manja ngawa nuw-ambilyumurra akina na-likenuma nuw-errbalinuma amurndakakina Jayidina-langwa akwa engku-wa angerriba nuw-angkarrinu-murruwa arrirra dalada yanda-langwa Kera, ebina nuw-ambilyuma angalya akwudangwa Kajaya. Akwa na-likenuma ngarningka amurndakakina angalya aburra-langwa angerriba engku-wa alyengmilyengmu-wa yanda-langwa Jaduma iya Kamara iya Aduma akwa ngawa Jebawuma, ebina nuw-ambilyuma akwudangwa Leja akina.

²⁰ Umba wurrumurndakibina warnumamalya wurreyebijeba arakba nuw-ambilyuma wurrilyimberrkwulyumida, wurrilyimberrkuwarra awilyaba-manja angalya umba wurrilyimberrkuwarra ngarningka awilyaba-manja angalya. Wurrumineyebijeba ayakwa ne-yengbeyinuma wurrakina. Wurreyebijebe-ka nawurrak-ambilyumurra wurrumurndakakina warnumamalya akena nuwilyaba-murra ngawa neningadinuba-wiya numiraringba Yema nakina-da.

²¹ Umba eneja nakina Jema, nibina Nawa-langwa nenikuwenikba naruma-dangwa, n-ambilyumurra neningadinuba-wiya nenumamalya WurriYiburuwa-langwa warnumamalya nakina. ²² Warne-ka Jema-langwa wurruwurrakuwarra warninikuwena. Warnimikirra wurrakina Elama iya Ajura iya Arbakijada iya Luda akwa ngawa Arama. ²³ Akwa ngarningka warna Arama-langwa warninikuwena. Warnimikirra wurrakina Wija iya Wula iya Keda akwa Mejeka. ²⁴ Umba Arbakijada-langwa nenikuwenikba Jela nakina. Akwa Jela-langwa nenikuwenikba Ebera nakina. ²⁵ Kembangirra Ebera nenu-wilyakama nakina wunambilyuma warnikuwabulena. Nuwilyaba Beleka nakina. N-ambilyu-wiya nakina nenungkwarka aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya nuw-errbalinumurra wurrakina. Kembangirra aminakina-langwa neni-yengbijuwama nakina Beleka nenimikirra, mena akina ekirra Beleka ne-yaminama “nuw-errbalinuma.” Umba narrkuwenikba Beleka-langwa Jakidena nakina. ²⁶ Akwa warna warninikuwena Jakidena-langwa. Warnimikirra Almadada iya Jeleba iya Yajarmabeda iya Jera ²⁷ iya Yadarama iya Wijala iya Dikila ²⁸ iya Abala iya Abimeyela iya Juba ²⁹ iya Abura iya Yebila akwa ngawa Jawubaba. Wurrumurndakenene-ka warninikuwena Jakidena-langwa-da.

³⁰ Umba amurndakakina angalya wurrumurndakakina-langwa warnumamalya na-likenuma Meja-langwa akwa angerriba Jubara-wa nuw-ambilyu-murruwa angalya angakarjiyinga alyengmilyengma-langwa.

³¹ Umba wurrumurndakakina warnumamalya wurreyebijeba arakba nuw-ambilyumurra wurrilyimberrkwulyumida, wurrilyimberrkuwarra awilyaba-manja angalya umba wurrilyimberrkuwarra ngarningka awilyaba-manja angalya. Wurrumineyebijeba ayakwa ne-yengbeyinuma wurrakina. Wurreyebijeba nawurrak-ambilyumurra wurrakina akena nuwilyaba-murra ngawa neningadinuba-wiya numirarringba Jeme-ka nakina-da.

³² Wurrumurndakakine-ka wurruwurrakwulyumida warnumamalya Nawa-langwa wurrumirumirena warnikinikaduwa wurrakina-da. Narruma-manguma wurrakina mamurukwa Nawa-langwa-langwa warninikuwena yanda-langwa wurrilyimberrkwulyumide-ka wurrilyimberrkeyebijeba iya wurrilyimberrkeyebijeba warnumamalya nuw-ambilyuma wurrakina arakba. Na-walyerre-ka ebina akungwa amakwulyumida, kembirra wurrumurndakakina ngawa warnumamalya wurrilyimberrkwulyumida nawurraki-yebijebakajungwunuma wurrilyimberrkuwarra iya wurrilyimberrkuwarra warnumamalya ababurna-manja angalya wurrakina-da.

11

Alingajirrirra-langwa alikira Babulena-manja

¹ Biya adinuba-wiye-ka wurruwurrakakina warnumamalya wurribina nuw-ambilyu-murruurra akini-yada nuw-ambilyumurra engka-manja iya engka-manja angalya, umba awilyaba-me-ka ngawa ayakwa ne-yengbeyinuma wurrakina. ² Umba alyengmilyengma-langwa ngawa nuw-ambilyumurra. Biya kembirra arakba na-marrawarri-akburrangarna angakbilyuwalya angalya emikirra Babuleniya. Biya yakwujina arakba kembirra nawurrak-ambilyuma wurrakina-da.

³ Biya arakba kembirra wurruwurrakakina warnumamalya nalyelyimbukweyinuma warniki-ngekburaki-yade-ka alikira. Ne-yama, “Ngarri-ngekburakina alikira amilyumilyinja-murra,” ne-yama. Kembirra narri-ngambajuwama akina amilyumilyinja akungwa-ma. Kembirra narri-ngekburakama akina akwa narr-akumarnuma mardidarra-manja mamawura, ka-dakini-yada akwurraki-yada yanda-langwa akina nakwurrakidinume-ka. Akwa ngarningka minyadirra makina narruma-wilyakama wurrakina. Biya narr-akumarnuma amurndakakina amilyumilyinja awilyuwilyaba-wiya, akwa ngawa minyadirra ngarningka narrum-akumarnuma wilyarra, kajungwa kuw-abalkayukwuni-yada arrubuda amurndakakina alikira. Biya kembirra narri-ngekburakama wurrakina alikira aburra-langwa amilyumilyinja-murra akina-da.

⁴ Biya nawurraki-yama wurrakina, “Kwa, ngarri-ngekburakina ababurna alikira. Umba awilyaba akina aki-ngekburakinama, akine-ka alingajirrirra aki-ngekburakinama. Nara amurndakeyina wuburra alikira e-yamama umba jujuje-ka alingajirrirra aki-ngekburakinama,” wurrakina nawurraki-yama. “Enene-ka ngarri-ngayindenama aki-ngekburakinama alingajirrirre-ka, kajungwe-ka angubina-manja kuw-akburrangini-yada akina,” ne-yama. Biya nawurraki-yama wurrakina, “Ngarruwurrakeyine-ka aduwaba ngarri-ngayindenama ngarringbudi-yade-ka ngarna aku-wilyakijeyini-yada, akwa

ngarningka aka-wilyakajini-yada ngakwurra-langwa-manja wurrumirumirarrka ngarna ngarrumirumirarrngwa ngarrabarda warka akwa aringkawa. Ngarri-yaminamurra enena aduwaba kajungwa nari-yada angerriba iya angerriba awurra-murkwuluma ngarruwurrakeyina, umba akuwurrak-ambilyi-yada ngawa awilyaba-murra-manja angalya,” ne-yama.

⁵ Biya arakba wurrumurndakakina warnumamalya narri-ngekburakama ababurna eyukwayuwa alikira akwa ngawa akina awilyaba alingajirrirra-dangwa alikira. Eneja kembirra ni-dirrirnda angaluba nakina Yaweya kajungwa kenuwurraki-rringini-yada wurruwurrakakinu-wa. ⁶ “Warneka wurruwilyaba-ma warnumamalya,” ni-yama, “akwa awilyaba-me-ka ayakwa warna ne-yengbinama,” ni-yama. “Wurumurndakeyina adinubawiya enena alikira narri-ngekburakama. Akwa adinuba ngarningka awurrakibine-ka ngarningka akwala ke-yaminame-ka awurrakakina ngawa. Engka iya engke-ka ke-yaminama eningerribirra karri-ngayindena-manja,” ni-yama.

⁷ Biya nakina Yaweya ni-yama ngarningka, “Ngakwurruwa kembirra aki-likajamurra arakba ngarna aki-dirrirndama akaminu-kuwarrukwajini-yada ayakwa aburra-langwa, nari-yada kembirra amin-engkirrikajajuma wurumurndakakina,” ni-yama nakina Yaweya. ⁸ Biya nakina Yaweya arakbe-ka ni-dirrirnda akwa nenumini-kuwarrukwaja aburra-langwa ayakwa akwa angerriba iya angerribe-ka nenuwurraki-larrkena wurrakina akina-manja angalya. Biya na-ngwanja kembirra wurumurndakakina warnumamalya, nara karri-ngekburaka amurndakakina alikira-da. ⁹ Akine-ka angalya narri-yengbijuwama Babulena, mena yakwujina Yaweya nenuminu-kuwarrukwajuwa-mubaba nakina ayakwa, akwa akina ekirra Babulena ne-yamina-mubaba “nu-kuwarrukwajuwama ayakwa.” Biya kembirra Yaweya nenuwurraki-larrkenumurra wurumurndakakina warnumamalya yadikina engku-wa iya engku-wa angalya nakina-da. Kembirra aburraja na-ngwarndirriyina arakba wurrakina-da.

Jema-langwa-langwa wurrumirumirena warnikinikaduwa

¹⁰ Amurndakenena akwala ayakwa Jema-langwa-langwa wurrumirumirena warnikinikaduwa. Na-jerridu-mulangwa ebina akungwa amakwulyumida, kembirra mambilyuma mamarika numu-ngwingbijanguma iya yambilyuma yinungkwura nu-ngwingbijanguma. Kembirra arakba nakina Jema 100 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina, biya n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Arbakijada. ¹¹ Bi...ya ngarningka 500 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwalala ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma.

¹² Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Arbakijada 35 mamarika iya yinungkwura, n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Jela. ¹³ Bi...ya ngarningka 403 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwalala ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma.

¹⁴ Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Jela 30 mamarika iya yinungkwura, n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Ebera. ¹⁵ Bi...ya ngarningka 403 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwalala ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma.

¹⁶ Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Ebera 34 mamarika iya yinungkwura, n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Beleka. ¹⁷ Bi...ya ngarningka 430 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwala ngarningka wurriyukwayuwa enalangwa n-akumajungwunuma.

¹⁸ Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Beleka 30 mamarika iya yinungkwura, n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Riyuwa. ¹⁹ Bi...ya ngarningka 209 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwala ngarningka wurriyukwayuwa enalangwa n-akumajungwunuma.

²⁰ Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Riyuwa 32 mamarika iya yinungkwura, n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Jerukwa. ²¹ Bi...ya ngarningka 207 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwala ngarningka wurriyukwayuwa enalangwa n-akumajungwunuma.

²² Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Jerukwa 30 mamarika iya yinungkwura, n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Neyawa. ²³ Bi...ya ngarningka 200 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwala ngarningka wurriyukwayuwa enalangwa n-akumajungwunuma.

²⁴ Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Neyawa 29 mamarika iya yinungkwura, n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Dera. ²⁵ Bi...ya ngarningka 119 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwala ngarningka wurriyukwayuwa enalangwa n-akumajungwunuma.

²⁶ Eneja kembirra n-ambilyu-mulangwa 70 mamarika iya yinungkwura nakina Dera, n-akumajungwunuma arakba nakina wurrabiyakarbiya warninikuwena warnimikirra Aburema iya Neyawa akwa Yerena.

Dera-langwa-langwa wurrumirumirena

²⁷ Warna wurriyukwayuwa Dera-langwa. Wurrabiyakarbiya warninikuwena ena-langwa, warnimikirra Aburema iya Neyawa akwa Yerena. Akwa Yerena-langwa nenikuwenikba Lada. ²⁸ Bi...ya Yerena ni-jungwa nakina ena-langwa-manja angalya ni-rukwalarru-murrumanja, emikirra Wura. Akine-ka angalya Wura akina-manja aringbirra angalya emikirra Babuleniya. Kembirra yakwujina ngawa ni-jungwuma nakina Yerena n-ambilyu-wiya nungwenikba Dera neniba ambaka. ²⁹ Umba ngalaja Aburema-langwa dadingiyenikba Jeraya dakina, dibina dadiyamarnjenikba umba diminingka dirndadikba. Ne-yaminjamama wurrakina warnumamalya akina-manja angalya akini-yada. Umba Neyawa-langwa dadingiyenikba Milka dakina, dibina dadiyawenikba Yerena-langwa. Eneja nuwilyaba ningka nenikuwenikba Yerena-langwa nakina nenimikirra Yijika. ³⁰ Akena dakine-ka Jeraya duburubura ngawa dadingarijira-ma dakina.

³¹ Bi...ya kembirra ni-likena arakba nenu-wilyaka nakina Dera nenikuwenikba Aburema akwa numirenikba Lada, nibina ni-jungwumulangwa nungwenikba Yerena, akwa ngarningka darngkiyenikba Jeraya, dibina dadingiyenikba Aburema-langwa, akwa narri-lalika arakba akina angalya Wura warniki-liki-yada wurrakina aringbirru-wa angalya emikirra Kenina. Biya na-likena arakba wurrakina-da.

Bi...ya narr-akburranga wurrakina akina angalya emikirra Yerena. Aruma angalya aminababurna alikira iya warnumamalya akina. Akwa

nuw-ambilyuma yakwujina arakba-da. ³² Kemberra yakwujina ngawa akina-manja angalya ni-jungwa arakba Aburema-langwa nungwenikba, nibina nenyuwangkwa Dera. 205 mamarika iya yinungkwura nakina n-ambilyuma biya ni-jungwa akina-manja angalya-da.

12

Aburiyama-langwa-langwa warnumamalya - Neningikarrawara nendarjiuwa-mulangwa Aburemu-wa

¹ Bi..ya eneja Yaweya ni-yama nakina Aburemu-wa, “Wu-lalikina arakba enena angalya nungkwa-langwa iya nungwena-langwa. Akwa wurrawurraki-lalikina arakba wurrumurndakenena warnumamalya nungkwa-langwa enena-manja angalya. Biya ki-likaja arakba angabu-wa angalya eminingku-wa yiba-wilyakajina-murruwa ningkakina,” ni-yama Yaweya Aburemu-wa.

² Biya nenu-makama ngarningka enena ayakwa enuwa-wa akwa ni-yama, “Yiba-kwunama ngayuwa wurrababurne-ka numirena-murriya warnikinikaduwa.

Wurrakine-ka kuw-ababurnadinama yanda-langwa wurrilyimberrkwulyumide-ka wurrilyimberrkuwilyaba warnumamalya kuw-ambilyamurra wurrakina.

Umba ngayuwa ki-yaminama eningaba nungkuwa-manja akwa kemberra ningkumikbiyiya ningkakina

yanda-langwa wurrababurna warnumamalya kuw-eningmidinama ningkenimikirra nungkwa-langwa.

Ngayuwa ki-yaminama akina kajungwa nungkwamba-langwa ki-yamini-yada ningkakina eningaba wurrukwalamanja warnumamalya.

³ “Aburraja wurrukwalamanja warnumamalya ke-yengbinama eningaba ayakwa nungkwa-langwa-langwa.

Kemberra ngayamba-langwa arrkala eningaba ayakwa ki-yengbinayada wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

Umba aburraja warningerribirra warnumamalya kabi-kbajinamanja nungkuwa-wa,

kemberra ngayamba-langwa ke-kbajinama wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

Biya ki-yaminama ngayuwa eningaba wurruwurrakwulyumida-manja warnumamalya engkalinalangwa iya engkalinalangwa angalya,

wuburra laka ningi-yaminama eningaba aduwaba nungkuwamanja,”

ni-yama nakina Yaweya Aburemu-wa-da.

⁴ Bi..ya eneja Aburema nenyuwangkwa arakba, 75 mamarika iya yinungkwura n-ambilyumurra nakina. Biya ni-lalika ebina angalya aminababurna alikira iya warnumamalya Yerena akwa ni-likena eminingku-wa angalya aringbirru-wa Kenina, mena-baba Yaweya adinuba-wiya nenu-makamurra neniki-lika-langwa yenjerrikina akinu-wa angalya nakina. Umba eneja nenikuwenikba Lada ni-likenumurra nakina Aburema-manja. Nakine-ka Lada-langwa nungwenikba wunadiyerra-manja Aburema. ⁵ Biya nanga-wilyakama Aburema dadingiyenikba Jeraya akwa ngarningka nenikuwenikba Lada nenu-wilyakamurra. Akwa ngarningka wurrababurna-langwa warnungkwarba iya wurridarringka wurribina namungkwuluma ena-langwamanja angalya akwa nenuminu-war•duwar•danguma ena-langwa warka aburrajukwaba nenu-wilyakamurra. Narri-larrngkajikamurra wurrakina

ababurna-langwa amurndakijika iya angwarnda amurndakibina narrumanguma nuw-ambilyu-wiya wurrakina Yerena-manja, akwa namurndakilikenuma arakba-da.

Namurndak-alilikenu...wa. Ne-yar•da arakba wurrakina ebina-manja angalya Kenina aringbirra-manja. ⁶ Akini-yada kembirra akina-manja ngawa angalya, aburraja wurrakina warnumamalya warnimikirra WarningiKenina nawurrak-ambilyuma ngawa wurrakina. Kembirra yakwujina ngawa Kenina-manja ngalaja akwurdukwurda eka aburra-langwa amalawudawarra nuw-alkayanguma engka-manja iya engka-manja angalya. Yakwujina ngawa wurrakina WarningiKenina warnumamalya neyengbinumurra ayakwa wurrakina aburra-langwu-wa amalawudawarra eka.

Aburraja kembirra Aburema-murriya namurndak-ambilyumurra wurrakina Kenina-manja. Biya namurndakilikenuma engku-wa iya engku-wa angalya yakwujina ngawa yanda-langwa narr-akburrangama angakingakarjiyinga angalya. Akina-manja ngawa angalya ngalaja awilyaba-ma akina eka akwurdukwurda nuw-arndurrkwarjeyumurra engemba-manja Mawura, akwudangwa angalya aminababurna alikira iya warnumamalya emikirra Jekema.

⁷ Eneja kembirra Yaweya n-abilyerrikajungwunuma Aburema-manja ebina-manja akwurdukwurda eka akwa ni-yama enuwa-wa, “Enena-bina angalya aringbirra ngayuwa ka-kwunama nungkwa-langwu-wa numirenamurriya warnikinikaduwa-wa,” ni-yama nakina nenu-maka Aburema-manja. Kembirra yakwujina ngawa numurndaku-manga eneja Aburema angwarnda arumuruma, akwa nuwurrak-arjiyajuwa amurndakakina akwa ni-ngekburaka arakba alda Yaweya-langwa, kajungwa neniku-buriyamiyada nakina Yaweyu-wa yakwujina. Akwa neni-yangmarngkwajuwa nakina enuwa-wa arakba-da.

⁸ Yadikina kembirra namurndakilikena arakba wurrakina Aburema-murriya nuw-angkarrinu-murruwa arrirra dalada, akwa kembirra narri-ngekburakama angalya yakwujina angakingakarjiyinga-kba. Awilyaba angalya emikirra Bedela nuw-ambilyumurra akwaburrangarna umba ngalaja Aya alyengmilyengma-langwa akina. Alakina-kiya angalya aminababurna alikira iya warnumamalya. Biya yakwujina arakba wilyarra nakina Aburema ni-ngekburaka alda ebina wuburra ngawa. Numurndaku-manga akwala angwarnda arumuruma akwa nuwurrak-arjiyajuwa akina yakwujina ngawa akwa ni-ngekburaka arakba alda kajungwa neniku-buriyamiyada nakina Yaweyu-wa. Akwa neni-yangmarngkwajuwa nakina enuwa-wa-da.

⁹ Kenina-manja ngawa nawurrak-ambilyumurra warnumangalya Aburema-murriya akena narru-makirukbijangajuwama wurrakina angalya angerriba iya angerriba nuw-angkarrinu-murruwa arrirra dalada wurrakina-da.

Aburema akwa dadiyenikba nen-ambilyu-mulangwa Yijiba-manja

¹⁰ Akena akina-manja angalya Kenina ngalaja eyukwujiya aninga nuw-ambilyuma awurrariya-baba angalya. Kembirra Aburema-murriya narri-lalika wurrakina Kenina akwa namurndakilikena angerriba Yijibu-wa, kajungwa kuw-ambilyi-yada yakwujina aduwaya, nara-wiya ebina aninga ambaka Kenina-manja. ¹¹ Biya narr-akburranga-manja wurrakina akina angalya Yijiba, nara-wiya karri-jibukwa akina-manja angalya, ni-yengbina nakina Aburema ayakwa dadingiyenikba-manja Jeraya. Ni-yama nakina, “Ningkene-ka ningkukwulyubena ningkidarringka. ¹² Kabu-rringkina-manja nungkuwa WarningiYijiba warnumamalya, ka-lyangkiyaminama

wurrakina, 'Aburema-langwa dadingiyenikba dakina-na?' ke-yaminama wurrakina. Kemberra dukwa kabu-ngajina wurrakina ngayuwa-manja-da. Umba nungkwaja k-ambilya ningkeniba ningkakina. ¹³ Kemberra ningkena ka-makinama wurrumurdakakina-manja warnumamalya, 'Ngayuwa ningenana Aburema-langwa ningadiyamarnjenikba,' ki-yaminama ningkakina ka-makinama. Kemberra aburraja kabu-lalikinama ningeniba k-ambilyiyada. Kemberra ka-marngkirradinama ngayuwa-manja," ni-yama nakina Aburema Jerayu-wa.

¹⁴ Kemberra narri-lalika-manja Kenina akwa nuw-awiyebeyinu-manja Yijibu-wa wurrakina, aburraja wurrumurdakakina WarningiYijiba warnumamalya narringa-rringkama dakina didarringka dukwulyubena amandangwa. ¹⁵ Umba akina-manja ngawa angalya Yijiba eneja naruma nubungkawa n-ambilyumurra nakina. Ni-lyingame-ka ababurna-langwa angalya yakwujina Yijiba-manja. Aburraja wurrukwalawarningkwarba wurribina nenuminu-war•duwar•danguma warka ena-langwa-manja alikira nenu-makama wurrakina nakina-manja dakina-langwa dadingiyenikba dukwulyubena Aburema-langwa. Kemberra wurrakina warnikuminuwar•duwar•da ena-langwa narringa-lyilyanguma Jeraya enuwa-wa ena-langwu-wa alikira. ¹⁶ Kemberra dukwulyubena-baba dakina, eneja nakina nubungkawa nu-marngkirradinuma Aburema-manja akwa nenu-kwama warnikuminuwar•duwar•da ena-langwi-yada akwa ngawa ababurna jiba iya nenukwuda iya bulukwa iya dangki akwa ngawa kamila.

¹⁷ Umba eneja nakina Yaweya nu-warangume-ka nakina Jeraya dadik-ambilyinga-langwa yakwujina nibina-manja nubungkawa ena-langwa-manja alikira, akwa ni-larrkenuma nakina angbilyuwa engbingbuda enuwa-wa akwa ngawa ena-langwu-wa warnumamalya nuw-ambilyumurruwa ena-langwa-manja angalya.

¹⁸ Kemberra eneja nakina nubungkawa nen-ardijuwa Aburema enuwa-wa. Ni-yama nakina, "Ningki-yamarrkame-ka ningkakina ngayuwa-manja? Miyambena-burra nara yiku-maka daka dadingiyena nungkwa-langwa Jeraya? ¹⁹ Ningki-yama-mubaba ningkakina, 'Dadiyamarnjarrka daka didarringka,' kemberra aminakina-langwa ninginga-manguma dadingiyarrkiyada daka. Awurrariye-ka akina yi-kadika-mulangwa. Nga-mena kemberra daka dadingiyena nungkwa-langwa akwa jeyi, wurringi-likaja arakba engku-wa ngayuwa-langwa," ni-yama nakina nubungkawa Aburemu-wa.

²⁰ Kemberra nenu-maka nakina ena-langwa-manja warnikuminuwar•duwar•da, "Wurrawurraki-larrkiya arakba wunalakena wunenumamalya-kiya yadada," ni-yama. Kemberra narra-manga arakba Aburema-murriya akwa narra-wilyakama Yijiba-langwa engku-wa-da, Aburema iya wurrababurna-langwa warnumamalya ena-langwa akwa ngawa ababurna amurdakijika amurdakibina aburra-langwa-da.

13

Aburema akwa Lada nen-errbalinu-mulangwa

¹ Bi...ya aburraja Aburema-murriya nawurraki-lawurradinuma arakba Yijiba-langwa wurrakina akwa nawurraki-likenumurra Keninu-wa nuw-angkarrinu-murruwa akina arrirra dirrumala. Nanga-wilyakama Aburema dadingiyenikba akwa nenu-wilyakama warnumamalya ena-langwa

akwa ngarningka wurribina nenuminu-war•duwar•danguma warka ena-langwa aburrajukwaba wurrakina nenu-wilyakama. Akwa amurndakijika-murriya ebina aburra-langwa narruwurraku-wilyakama wurrakina. Akwa ni-likenuma enejukwaba Lada nakina aburruwa.

²⁻⁵ Nakina Aburema numinababurne-ka amurndakijika-murriya akwa ngawa ababurna jiba iya nenukwuda iya bulukwa akwa awurrakwulyumide-ka angwarnda amamamuwa ajilba-murra akwa akawulda-murra nakina. Enejukwaba Lada numinababurne-ka amurndakijika-murriya nakina, ababurna jiba iya nenukwuda iya bulukwa ngalajukwaba. Kembirra nuwurraku-wilyakama Lada amurndakakina akwa ngawa warnumamalya ena-langwa nenu-wilyakama, akwa ngarningka wurribina nenuminu-war•duwar•danguma warka ena-langwa nenu-wilyakama nakina-da.

Kembirra nawurraki-likenuma arakba wurrakina Aburema-murriya akwa Lada-murriya engku-wa iya engku-wa angalya. Namurndaki-likenuma angerriba nuw-ambilyu-murruwa Bedela akina, yanda-langwa namurndaki-yar•danguma wurrakina angalya-manja wilyarra Bedela akwa ebina Aya. Biya yakwujina ngawa na-mungkwuluma wurrakina, na-mungkwulu-murrumanja arakba-wiya wurrakina, akwa Aburema ni-ngekburaka-murrumanja nakina arakba-wiya alda, ebina angwarnda-murra. Biya kembirra yakwujina ngawa Aburema neni-yangmarngkwajuwama Yaweyu-wa nakina-da.

⁶⁻⁷ Kembirra aburrajukwaba yakwujina wurrukwala warnumamalya wurruminakina angalya nuw-ambilyumurra ngawa wurrakina akina-manja angalya. WarningiKenina warnumamalya iya WarninguBerija warnumamalya wurrakina.

Kembirra yakwujina ngawa nuw-ambilyumurra aburraja Aburema-murriya. Nawurrak-ambilyumurre-ka bi..ya ne-yarrakeyinume-ka akina amarda-murriya akwa angalya wunalakina-kiya-langwa wunambilyuma-kiya-langwa, Aburema-langwa akwa Lada-langwa, mena awurrakwulyumida-babe-ka jiba-murriya aburna-langwa. Kembirra aburraja ne-beyinuma arakba awinyamba wurrakina Aburema-langwa warnungkwarba wurribina narr-akwurrajuwa-murrumurra jiba-murriya, akwa Lada-langwa, ne-beyinuma arakba wurrakina-da. Narri-ngirrajuwama akungwa iya aninga amarda. Ne-beyinuma wurrakina akina-manja angalya Kenina-da.

⁸ Eneja kembirra Aburema ni-yama nakina Ladu-wa, “Yalakene-ka yenukwa-manja ngarruwurrakawura-murre-ka ngarna. Nara aburraja e-bibanjuma awinyamba yakwa-langwa warnungkwarba, nganyangwa warnungkwarba akwa nungkwa-langwa, nara a-wirrikbajajuma warna.

⁹ Yakwaja kembirra arakba y-aburrakuwurriyina yalakena yi-likajama. Nungkuwa wi-yengbijina ebina angalya arakba ningki-ngayindenama, ka-jungwa ki-likaji-yada nungkuwa, umba nganjukwaba kembirra ki-likaji-yada arakba eminingku-wa angalya, yeyebijeba yak-ambilyi-yada,” ni-yama nakina Aburema Ladu-wa-da.

¹⁰⁻¹³ Eneja Lada kembirra n-andeya angerriba nakina akena ni-rringka ek-bilyuwalya angalya nuw-ambilyu-murrumanja adirrungrwana adalyuma emikirra Jardina. Eningabe-ka angalya akina. Umba akina adalyuma na-likenumurra angerriba akinu-wa angalya emikirra Jawa. Ababurne-ka akina akungwa iya eka akwa amarda, wuburra laka ebina angalya Yaweya ni-ngekburakama nakina emikirra Yidina, akwa ngalajukwaba wuburra ne-yamama akina adalyuma Yijiba-manja. Kembirra Lada nakina

ni-ngayindanguma akina angalya aringbirra emikirra Jardina ena-langwi-yada angalya. Akwa ni-likena arakba nakina yenjerrikina akinu-wa angalya alyengmu-wa. Kembirra nen-aburrakuwurriyina arakba wunalakina-da.

Umba eneja Aburema n-ambilyuma nakina yakwujina ngawa ebina-manja angalya Kenina. Eneja nakina Lada ni-ngekburakama angalya arakba engemba-manja Jaduma akwudangwa. Akine-ka angalya Jaduma aminababurna alikira iya warnumamalya. Umba aburraja wurrakina warnumamalya WarningiJaduma wurruwurrariye-ka wurruminakina angalya. Nara kenumini-yarrkuwaraka ayakwa Yaweya-langwa akwa nuw-arriyakajungwunuma awurruwurrariya-langwa wurrakina ngawa-da. Akena yakwujina ngawa nuw-ambilyuma aburraja Lada-murriya, nara-wiya nakina Yaweya kinu-burrijuwa alakina-kiya angalya aruma-murrikiya Jaduma akwa ngawa Kamara-da.

Aburema ni-likenu-mulangwa Yebirenu-wa

¹⁴ Kembirra Lada nakina ni-likenu-mulangwa arakba, eneja kembirra Yaweya ni-yama nakina Aburemu-wa, “Ningkakina ningk-arjiya-mulangwa yadikina andiya angerriba iya yenjerra. Ambaka-langwa ningkakina k-andiyama, ¹⁵ mena ngayuwa ningena yiba-kwunama enena angalya aringbirra nungkuwa-wa akwa nungkwa-langwu-wa wurriyukwayuwa. Amurndakenena angalya ningki-rringkinama ababurna-langwa kembirra nungkwa-langwa-wiya arakba akina eningangkawura ngawa-da. ¹⁶ Akwa ngarningka yiba-kwunama wurrababurna warnikinikaduwa numirena-murriya nungkwa-langwa. Aburraja ka-wurramur-dinama wurrakina wuburra laka ajiringka. ¹⁷ Kembirra jeyi, likaja akwa kumurndakirringkina akina angalya angkwulyumida-langwa, mena ngayuwa-baba ningena yiba-kwunama amurndakenena angalya nungkuwa-wa,” ni-yama nakina Yaweya Aburemu-wa.

¹⁸ Eneja kembirra nakina Aburema ni-likena eminingku-wa angalya akwa ni-ngekburaka angalya enikaduwa Yebirena-manja. Yakwujina ngawa n-ambilyuma arakba akwudangwa amurndakibina eka akwurdurda nuwilyaba-langwa nenungkwarba nenimikirra Mamura. Kembirra yakwujina ngawa ni-ngekburakama alda nakina Aburema angwarndamurra kajungwa neniku-buriyami-yada Yaweyu-wa. Akwa kembirra neni-yangmarngkwajuwa enuwa-wa nakina-da.

14

Aburema neni-lawurrajuwa-mulangwa Lada awinyamba-langwa

¹⁻⁹ Eneja nuwilyaba nenungkwarba nenimikirra Kedaleyuma ningbuda n-ambilyumurra nubungkawa ena-langwa-manja angalya engemba Elama. Biya nakina Kedaleyuma nu-bungkawadinuma ngarningka wurrukwalamanja wurrubungkawa wurrumangbala-manja. Warnimikirra wurrakina Bera iya Birija iya Jina iya Jemeba akwa ngawa nuwilyaba nubungkawa akina-manja angalya emikirra Bela. Akena akina angalya aminambilyumakiya ekirra, Bela akwa ngawa Jawa. Nakine-ka Bera nubungkawa ena-langwa-manja angalya Jaduma, umba eneja nakina Birija nubungkawa ena-langwa-manja angalya Kamara, umba eneja nakina Jina nubungkawa ena-langwa-manja angalya Aduma, umba eneja nakina Jemeba nubungkawa ena-langwa-manja angalya Jebawuma nakina.

Umba nibina Kedaleyuma nu-bungkawadinuma nakina nenungkwurakba wurrakina-manja wurrubungkawa wurrumangbala.

Mememberrkwa-manja mambilyuma mamarika iya yinungkwura nu-bungkawadinuma nakina Kedaleyuma wurrakina-manja wur-rububungkawa wurrumangbala akwa ngawa aburra-langwa-manja warnumamalya wurrababurna-manja. Kembangra mingka-manja mamarika wurrakine-ka wurrumangbala wurrububungkawa na-lyangkuwerribikajungwunuma nari-yada arakba amin-engkirrikuma Kedaleyuma-wa.

Kembangra mingka-manja mamarika eneja Kedaleyuma nakina nenu-wilyakama ena-langwa wurrawinyamba warnungkwarba engembu-wa Ajerada-Karneyimu-wa. Aburrubukwurrakujwaba wurrubukabiyakarbiya wurrubukubungkawa narra-wilyakama aburrubukwurra-langwa wurrawinyamba warnungkwarba akinu-wa angalya kajungwa warniku-mamurikaji-yada wurrakina Kedaleyuma-manja. Wurrubukalakina wurrubukubungkawa wurrubukenimikirra Amirabela iya Ariyakwa akwa Didala. Nakine-ka Amirabela nubungkawa ena-langwa-manja angalya Babuleniya, umba eneja Ariyakwa nubungkawa nakina ena-langwa-manja angalya Elajara, umba eneja Didala nubungkawa nakina ena-langwa-manja angalya Kawiyima.

Aburraja wurrababurne-ka wurrawinyamba wurrakina-langwa wurrubukubungkawa wurrubukabiyarbuwa, Kedaleyuma-langwa iya Amirabela-langwa iya Ariyakwa-langwa akwa Didala-langwa. Na-mamurikayinume-ka wurruwurrakakina akwa na-wardiyinuma wurrakinu-wa warnumamalya warnimikirra WarningiRebeyima engemba-manja Ajerada-Karneyima. Na-wardiyinuma wurrakinu-wa, biya yadikina kembangra nawurraki-likenuma ngawa engembu-wa Yemu-wa akwa na-wardiyinuma yakwujina wurrukwalu-wa warnumamalya warnimikirra WarningiJijima wurrakina. Biya kembangra yadikina nawurraki-likenuma ngawa ekburriyalkwu-wa emikirra Kiriyaheyuma akwa ngarningka ngawa na-wardiyinuma yakwujina wurruwurrakukwalu-wa warnumamalya warnimikirra WarningEmima. Narra-jungwajuwame-ka wurrakina wurrababurna warnumamalya, WarningiRebeyima-manja iya WarningiJijima-manja akwa WarningEmima-manja warnumamalya.

Biya kembangra yadikina nabuki-likenuma wurrubukalakina wurrubukabiyarbuwa wurrubukubungkawa iya aburrubukwurra-langwa warnungkwarba ebinu-wa angalya emikirra Yiduma. Aminababurna angakingakarjiyinga akina angalya. Yakwujina ngawa kembangra na-ngajeyinuma wurrakina wurrukwalu-wa warnumamalya warnimikirra WarningiYari. Narra-jungwajuwama wurrababurna warnumamalya akwa kembangra narra-larrmanguma wurrukwala. Na-minangkirreyinuma wurrakina ngawa bi...ya yanda-langwa Elbarena angalya. Akine-ka angalya akilarrkbidjina alarrkingburingka-manja nuw-ambilyuma.

Biya kembangra yadikina nawurraki-lyangkarrngajungwunuma wurrakina akwa ngarningka ngawa nawurraki-lawurradinuma engembu-wa angalya Kedeja. Akini-yada akina angalya Enumijibada emikirra adinuba-wiya, umba kembangra aduwaba Kedeja arakba akina emikirra. Wurringbingbude-ka ngawa namurndaki-likenume-ka. Biya narruwurraku-murrakajuwa ababurna-langwa angalya wurrumurndakibina-langwa warnumamalya WarningAmaleka. Biya kembangra ngarningka ngawa na-ngajeyinuma wurrukwalu-wa warnumamalya WarningAmawu-wa wurribina nuw-ambilyu-murruwa engemba-manja angalya Yajijena-Damara akina. Na-wardiyinuma wurrakinu-wa akwa narra-jungwajuwama wurrababurna warnumamalya.

Aburraja kembirra wurrububungkawa wurrumangbala Jadumalangwa iya Kamara-langwa iya Aduma-langwa iya Jebawuma-langwa akwa Bela-langwa narrawurra-murndukwama arakba aburra-langwa wurrawinyamba warnungkwarba ekbilyuwalya-manja angalya emikirra Jidima. Narrawurra-murndukwama wurrakina kajungwa warniku-wardiyada wurrubukalekbinu-wa wurrubukubungkawa wurrubukabiyarbuwa Elama-langwa iya Kawiyima-langwa iya Babuleniya-langwa akwa Elajara-langwa. Akini-yada ngawa nara ambaka makarda mibina yakwujina umba aduwaba-manji-kba makarda makina. Memikirra makina “Menikijijungwa Makarda.”¹⁰ Umba akina-manja ngawa angalya ekbilyuwalya ngalaja ababurna edirra aminyadirra-murra wuburra amilyumilyinja nuwambilyumurra akina. Kembirra wunalakina wunambilyuma-langwa wunubungkawa-kiya, nuwilyaba nibina Jaduma-langwa nubungkawa umba nuwilyaba nibina Kamara-langwa nubungkawa, kwureya nen-angkirreyinuma wunalakina wuneniki-lyumadi-yada akinalangwa awinyamba. Akena neni-lyikarrkburrukunuma wunalakina angerriba memedirru-wa minyadirra akwa nenu-kwulyanguma. Umba aburrubukwurraja wurrubukabiyakarbiya-langwa wurrubukubungkawa wurrubukalakina nabuk-angkirreyinuma nabuki-lyumadinuma angakarjiyinga-wa angalya-da.

¹¹⁻¹² Kembirra aburrubukwurraja wurrubukalekbina wurrubukabiyarbuwa wurrubukubungkawa Elama-langwa iya Kawiyimalangwa iya Babuleniya-langwa akwa Elajara-langwa nabuki-likenuma wurrubukalakina alakina-kiya-wa angalya Jaduma-wa iya Kamaru-wa wurrakina. Nabuki-likenuma wurrubukalakina iya aburrubukwurralangwa warnungkwarba aburruwa akwa narra-manguma wurrakina wurrababurna-langwa WarningiJaduma warnumamalya iya WarningiKamara warnumamalya. Akwa kembirra narruwurraku-manguma ebina aninga iya akwala amurndakijika ababurna-langwa alakina-kiya-langwa angalya. Eneja nakina Lada, nibina nenikuwenikba Aburema-langwa, n-ambilyuma ebina-manja ngawa angalya Jaduma. Biya kembirra nenu-manguma nakina akwa narru-manguma ngarningka ena-langwa amurndakijika-murriya. Biya narruwurraki-lalikama arakba alakina-kiya angalya.

¹³ Eneja nuwilyaba nenumamalya ni-lyumadinuma nakina Kedaleyumamurriya-langwa akwa ni-likenuma Aburemu-wa, nibinu-wa NiYiburuwa, mena nakine-ka Aburema nungwenikba Lada-langwa. Nakina Aburema n-ambilyumurra akwudangwa ebina-manja angalya nuwambilyumurrumanja amurndakibina akwurdukwurda eka Mamura-langwa. Umba eneja Mamura NeningAmawa nenumamalya nakina. Enuwa akwa ngawa wunalakina ena-langwa narrkuwenikba-kiya Ejikala iya Anira aburrubukwurruwa-murra nabuki-yakiyakeyinuma wurrubukalakina aburrubukwurruwa nakina Aburema. Kembirra eneja ni-lyumadumudangwa nibina nenumamalya nen-akburrangama arakba nakina-manja Aburema akwa nenu-makama nakina enuwa-manja akina ayakwa nenu-mangu-mulangwa wurruwurrakibina warnumamalya nenikuwenikba Lada-da.

¹⁴ Eneja n-eningmidu-manja nakina Aburema nenu-mangu-mulangwa Kedaleyuma-murriya ena-langwa nenikuwenikba Lada, kembirra nenuwurrak-ardijuwa nakina wurrumurndakakina wurrawinyamba ena-langwa, 318 warnungkwarba. Kembirra Aburema akwa ngawa ena-langwa warnungkwarba ne-yuweyinuma wurrakina Kedaleyuma-murriya-

manja akwa aburra-langwa-manja warnungkwarba engku-wa yanda-langwa akina-manja angalya aminababurna alikira iya warnumamalya emikirra Dena. ¹⁵ Biya kembirra Aburema nenuwurrak-errbalijuwa wurrumurndakakina warnungkwarba ena-langwa wurrawinyamba, wurrukuala yadada umba wurrukuala angaluba. Kembirra nangajeyinuma Kedaleyuma-murriya-manja akwa aburra-langwa-manja warnungkwarba alyarrngwalyilya. Biya nakina Aburema akwa ena-langwa wurrawinyamba warnungkwarba narra-jungwajuwama wurrababurna warnungkwarba wurrawinyamba Kedaleyuma-murriya-langwa, umba narra-larrmanguma wurrukuala yanda-langwa akina-manja angalya emikirra Yawuba. Akine-ka angalya Yawuba nuwambilyuma akina Damajija-manja alarrkuwarra-langwa. ¹⁶ Kembirra narruwurra-murrakajuwa wurrakina amurndakibina amurndakijika narruwurraku-manguma adinuba-wiya Kedaleyuma-murriya alakina-kiya-langwa angalya Jaduma akwa Kamara. Kembirra Aburema nakina neni-lawurrakajuwa angalyu-wa ena-langwa nenikuwenikba Lada akwa ngawa amurndakibina amurndakijika ena-langwa. Akwa ngarningka nenuwurraki-lawurrakajuwa wurrumurndakibina wurrididarringka akwa ngawa wurrukuala warnumamalya wurribina narra-manguma Kedaleyuma-murriya alakina-kiya-langwa angalya Jaduma akwa Kamara. Neni-lawurrakajuwama wurrakina ena-langwu-wa angalya-da.

Malkijideka-langwa akwa Aburema-langwa

¹⁷ Kembirra ni-lawurradinu-manja nakina Aburema ena-langwu-wa angalya na-ngajeyinu-mulangwa wurrumurndakibina Kedaleyuma-murriya, eneja nubungkawa Jaduma-langwa nenu-kwurukwa ni-likena nakinu-wa. Biya nen-akburranganja wunalakina ekbilyuwalya-manja angalya emikirra Jebeya. Aminambilyuma ekirra akina angalya, awilyaba Jebeya umba awilyaba ngarningka “Nubungkawa-langwa Angalya” akina. ¹⁸ Enejukwaba nuwilyaba nenungkwarba Malkijideka nenimikirra ni-likenumurra nakina Aburemu-wa. Nakine-ka nenungkwarba nubungkawa Jalema-langwa akwa ngarningka NuMinida nenungkwarba n-ambilyumurra. NuMinida nakina Neningikarrawara-langwa umba eneja nakina Neningikarrawara naruma numikbiyiya-dangwa. Eneja nu-wilyakame-ka nakina amalyirra akwurena-langwa akwa ngawa damba Aburemu-wa-da.

¹⁹ Kembirra ni-yengbina Malkijideka nakina ayakwa Neningikarrawaru-wa. Ni-yama,

“Nungkuwa ningkakina Ningkeningikarrawara ningkibina ningkaruma ningkumikbiyiya-dangwa.

Ningkakina-bina ningki-ngekburakama angubina iya ababurna-langwa angalya-da.

Yamina eningaba Aburema-manja.

²⁰ Ningken-akwurrājuwama nakina-manja, ningkenu-mamurikājuwama akwa kembirra eneja neni-larrmanguma nu-minangkirrajuma nakina wurrumurndakibina wurrawinyamba warnungkwarba wurrababurna-langwa.

Kembirra aminakina-langwa yirruwa ke-yangmarngkwajinama nungkuwa-wa aduwaba,”

ni-yama nakina Malkijideka Neningikarrawaru-wa.

Eneja kembirra Aburema nenu-kwa ababurna eninginingaba amurndakijika enuwa-wa. Ni-larrngkwaburranga Aburema ababurna-langwa eningerribirra amurndakibina nenu-murrakājuwama nakina

ni-larrngkilawurrakajuwama Kedaleyuma-murriya-langwa akwa n-murnduwarnuma akina kajungwa neniku-kwi-yada akwala Malkijideku-wa. Ni-larrmburranguma arngkumemberrkwa amurndakijika akwa kembirra nenu-kwama alarrngkuwilyaba Malkijideku-wa umba amangbala abiyarbuwa nu-minambilyuma. Umba ememberrkwa bulukwa n-murnduwarnuma akwa nenu-kwama awilyaba. Biya ni-yaminjamama ngawa nenu-kukwame-ka amukwiyadakina ababurna-da.

²¹ Kembirra ni-yama eneja nakina nubungkawa Jaduma-langwa Aburemu-wa, “W-akwurrajina ababurna-langwa amurndakijika amurndakenena nungkwa-langwi-yada umba yimini-lawurrakajina wurrumurndakenena nganyangwa warnumamalya,” ni-yama.

²²⁻²³ Ni-yama eneja Aburema enuwa-wa, “Nara ningena akwurrajuma nungkwa-langwa amurndakijika. Nara a-manguma duwilyuwilyaba dadumakirnda akwa awilyuwilyaba amakirnda eningalika. Enena ayakwa yirra-makinama nungkuwa-wa akwa ngawa ningi-yengbijinama ekirra Yaweya-langwa. Nakina-bina ni-ngekburakama angubina akwa ababurna-langwa angalya. Enena kembirra ayakwa yirra-makinama nungkuwa-wa kajungwa kin-engkirrikaji-yada Yaweya, nibina naruma numikbiyiya-dangwa Neningikarrawara nakina, akwa nara ngayuwa a-yarrkuwarrukwajuma enena ayakwa nganyangwa. Kembirra nare-ka nungkwaja e-yamama, ‘Ngayuwa-ka ningena ningenu-mamurikajuwama Aburema. Kembirra aminakina-langwa numinababurna amurndakijika nakina-da,’ nara e-yamama ningkakina. ²⁴ Nganja ningena nara a-rndirrkama akwala amurndakijika nganyangwi-yada. Umba nganyangwa warnungkwarba nuwalyubarinuma arakba wurrakina aninga, kembirra akine-ka yimbukwa yirra-langwa, nara akwala. Umba wurra-larrkiya warna warnungkwarba Anira iya Ejikala akwa Mamura, aburru-murnduwarna akina amurndakijika akwa karrubuku-wilyakina aburrubukwurra-langwi-yada-da,” ni-yama Aburema nakinu-wa nubungkawa NeningiJaduma-da.

15

Ni-yarrkakumarnu-mulangwa Neningikarrawara eningarumuruma ayakwa Aburema-langwa

¹ Bi...ya kembirra n-ambilyu-manja nakina Aburema arrawa ena-langwa-manja kalikwa, nenu-marngkirringkama nakina Yaweya akwa n-engkirrikenuma ayakwa ni-yengbinuma enuwa-wa. Eneja ni-yama Yaweya, “Nara akbar•duma. Nganja ningena yiba-didirrakinama nungkuwa awurruwurrariya-langwa kajungwa ningkinginyungwurra k-ambilyi-yada ningkakina, akwa ngawa yiba-kwunama ngayuwa eninginingabawiya,” ni-yama Yaweya enuwa-wa.

² Eneja ni-yama Aburema, “Ningkubungkawa Yaweya, miyambena-burra yiku-kwunama eninginingaba ngayuwa-wa? Nara wurribina wurriyukwayuwa nganyangwa. Nuwilyaba-ma wulkwa nenungkwarba nenimikirra Eliyeyija wuburra laka nenikuwarrka nganyangwa, mama nginuminuwar•denama warka nakina. Umba angalya ena-langwa Damajija akina. ³ Akena nungkwaja nara yiku-kwa wurriyukwayuwa ngayuwa-wa. Kembirra ki-jungwa-manja ngayuwa, nakine-ka Eliyeyija kinu-menama amurndakijika nganyangwa-da,” ni-yama Aburema-da.

⁴ Biya kembirra n-engkirrika nakina Aburema Yaweya ni-yengbinuma ayakwa ngarningka enuwa-wa. Ni-yama eneja Yaweya, “Kwuja! Nara

nakina Eliyeyija a-manguma amurndakijika nungkwa-langwa ki-jungwa-manja nungkuwa. Umba ambaka-murra ningkakina k-akumajungwunama amandangwa nenikuwena. Kembangra nakina-bina nenikuwena kinu-menama amurndakijika nungkwa-langwa ki-jungwa-manja nungkuwa,” ni-yama Yaweya Aburemu-wa.

⁵ Kembangra Yaweya nenu-wilyaka Aburema errekbu-wa akwa ni-yama enuwa-wa, “Ngwundikadiya angubinu-wa karrawaru-wa, akwa yindukwureya nga-murnduwarna dumurndakangaba dakilyingajanga,” ni-yama. “Nungkwa-langwe-ka warnikinikaduwa numirena-murriya kuw-ababurnadinama wurrakina. Wurruwurrakwulyumide-ka wuburra dumurndakangaba dakilyingajanga duwurrakwulyumida ke-yaminama wurrakina aburrajukwaba-da,” ni-yama nakina Yaweya Aburemu-wa-da.

⁶ Nakine-ka nu-werrikambilyuma Aburema Yaweyu-wa. Kembangra akina-langwa arrkala nakina Yaweya nenu-werrungwur•danguma Aburemu-wa-da.

⁷ Kembangra ni-yama nakina Yaweya Aburemu-wa, “Ningene-ka ngayuwa Yaweya, ningibina yirra-wilyakama ningkakina engemba-langwa Wuralangwa ebina-langwa angalya aringbirra-langwa emikirra Babuleniya. Yirra-wilyakama nungkuwa yangkwurrangwa kajungwa ningeniku-kwi-yada enena angalya nungkwa-langwa,” ni-yama.

⁸ Eneja ni-yama Aburema, “Ningkubungkawa Yaweya, ki-yamarrkinama ngayuwa k-eningmidinama enena angalya nganyangwa?” ni-yama.

⁹ Eneja ni-yama nakina Yaweya Aburemu-wa, “Yi-yikaja awilyaba bulukwa iya nenukwuda adarringka-kiya akwa ngawa enungkwarba jiba, amurndakibina mabiyakarbiya mamarika iya yinungkwura nuw-ambilyuma. Akwa ngarningka yi-yikaja duwilyaba darrawurukukwa akwa duwilyaba dakwurakburakba,” ni-yama Yaweya enuwa-wa.

¹⁰ Eneja Aburema ni-likena, numurndak-angkarna amurndakakina, biya neni-yikena kembangra Neningikarrawaru-wa arakba. Kembangra nu-wardanga, numurnda-ngkingkarrngarna amurndakakina wilyarra, akwa n-akumarna amurndakibina amadangkwa ajiringka-manja, akwala yada-langwa-langwa, umba akwala angalaluba. Ngalaja kembangra nakwurukweyinema amurndakakina awurruwurrakidirrbura. Akena nara wurrajija keni-ngkarrngarna nakina. ¹¹ Kembangra aburraja wurriminingka wurrukuala wurrajija wurradidirrungwarna wuburra yukwurrijija na-dirrirnda angaluba amurndakakinu-wa amadangkwa, akena eneja Aburema nu-minangkirraja nakina wurrakina wurrajija-da.

¹² Kembangra numa-merrkilarrinu-manja mamawura nakina Aburema nu-mungkwulinga arakba marringa madirrungwarna. Kembangra nu-mungkwulu-wiya nakina Aburema nu-minjirrkakbar•de-ka angwurra nakina-da.

¹³⁻¹⁶ Eneja kembangra Yaweya ni-yama nakina enuwa-wa, “Nungkuwa ningkakina k-ambilyama yanda-langwa k-eniyuwangkwudinama akwa nungkwabakiya-ba ki-jungwunama ningkakina ningkumurndamurndirra. Kembangra ki-jungwa-manja nungkuwa, aburraja wurrukuala warnumamalya kabu-rungkwabinama ningkakina,” ni-yama Yaweya. “Ki-jungwa-manja nungkuwa, kembangra aburraja nungkwa-langwa numirena-murriya warnikinikaduwa ka-likajama wurrakina eng...ku-we-ka angalya alarrkingku-wa. Akwa kuw-ambilyame-ka yakwujina wurruminjirrkingka wurrakina. Aburraja wurrububardijena warnumamalya wurruminakina

angalya karra-menama nungkwa-langwa warnikinikaduwa numirena-murriya akwa karra-war•dikiname-ka aruma warka wurrakina-manja yakwujina-da,” ni-yama nakina Yaweya Aburemu-wa.

Biya ni-yama ngarningka, “Kuw-ambambilyama kembirra wurrakina nungkwa-langwa numirena-murriya warnikinikaduwa yakwujina akina-manja ngawa angalya yanda-langwa 400 mamarika iya yinungkwura kini-jerridina-manja yakina, mena nara-baba ambaka ningena a-minangkirrajuma wurrumurndakenena warningiyelakwa warnumamalya WarningAmawa. Wurruwurrariye-ka nuw-ambilyama aduwaba wurrumurndakenena warnumamalya WarningAmawa, akena kuw-arriyadinama ambaka-murruurra angwurre-ka wurrakina. Kembirra akini-yada ngawa kuw-arriyadina-mulangwa wurrakina, ngayuwe-ka ningena ka-banijumindenama, ku-minangkirreyinama wurrakina-da. Kembirra ngayuwa ningena k-awinyambadinama wurrumurndakibinu-wa wurrububardijena warnumamalya ebina-manja angalya alarrkingka-manja. Umba aburraja numirena-murriya warnikinikaduwa karri-lalikinama akina angalya akwa ka-lawurradinama yangkwurrangwa. Umba ka-jadena-manja akina-langwa angalya alarrkingka-langwa wurrakina numirena-murriya warnikinikaduwa, karri-larrngkuwarakinama ababurna amurndakijika-murriya iya yababurna yinungungwangba-murriya akwa ababurna angwarnda-murriya awurrakwulyumida aburruwa-manja. Wurruminababurne-ka kembirra wurrakina-da,” ni-yama Yaweya nakina Aburemu-wa-da.

¹⁷ Kembirra ngalaja arakba mamawura numa-merrkawiyeba makina akwa na-larrumur•da arakba. Kembirra adirrariyaba ngalaja amarnina nuw-angmakwulalinga adingira-murra-manja bajikala nuw-abilyerrikajungwa akina, akwa nuw-angkarrkarjeya angwarra ngalalangwa. Akwa ngalaja na-jadinga akina angwura nuw-abarrirrakina wuburra yinumukwa yimundungwa. Nalirraki-likena alakina angwura-kiya wilyarra n-akumarnu-murrumanja Aburema amurndakibina amadangkwa ajiringka-manja.

¹⁸ Kembirra akini-yada ngawa eneja nakina Yaweya ni-yarrkakumarnuma eningarumuruma ayakwa Aburema-langwi-yada. Umba Aburema enamba-langwa nu-manga akina ayakwa ena-langwi-yada. Ni-yama Yaweya enuwa-wa, “Amurndakenena ayakwa nganyangwa, akwa nara a-yarrkuwarrukwajuma ningena. Enene-ka angalya aringbirra amandangwa ka-kwunama nungkwa-langwu-wa numirena-murriya warnikinikaduwa-wa. Wurrakine-ka na-likajama enena angalya Yijiba-langwa akwa engku-wa angerriba angabu-wa adirrunwarna adalyuma emikirra Yiburadija. ¹⁹ Aduwaba aburraja wurrumurndakenena warnumamalya nuw-ambilyama wurrabalija wurruminenena angalya. Akwala angalya WarningiKena-langwa warnumamalya, iya akwala angalya WarningiKenija-langwa warnumamalya, iya akwala angalya WarningiKadumana-langwa warnumamalya, ²⁰ iya akwala angalya WarningiYida-langwa warnumamalya, iya akwala angalya WarninguBerija-langwa warnumamalya, umba akwala angalya WarningiRebeyima-langwa angalya akina. ²¹ Akwa ngarningka amurndakenena akwala angalya WarningAmawa-langwa warnumamalya aduwaba, iya akwala angalya WarningiKenina-langwa, iya akwala WarningiKikaja-langwa umba akwala ngarningka WarningiJebija-langwa warnumamalya akina. Amurndakenene-ka angalya aburra-langwa

ababurna-langwa ka-kwunama ngayuwa amandangwa nungkwa-langwu-wa numirena-murriya warnikinikaduwa-wa-da,” ni-yama nakina Yaweya Aburemu-wa-da.

16

Yeka-langwa akwa Yijumeyila-langwa

¹ Yakwujina ngawa eneja Aburema n-ambilyuma Kenina-manja angalya. N-ambilyumurra nakina mememberrkwa mamarika iya yinungkwura, ak-ena ngalaja dadingiyenikba Jeraya duburubura ngawa dadingarijira-ma. Ebina-wiya dakina Jeraya nanga-mangumurra Yijiba-langwa duwilyaba dadiyara dadimikirra Yeka. Eneja neningiyadikba nu-beyindanguma ngalalangwa-langwa warnumamalya dadikuminu-war•di-yada warka Jeraya-langwa.

² Ngalaja Jeraya kembirra yingi-yama neningiyadikba-wa, “Nakine-ka Yaweya nara kenu-kwa-langwa wurriyukwayuwa ngayuwa-wa, umba nungkwaja nga-mena daka dadiyara wurringi-yakeyina wurringu-mungkwula,” yingi-yama. “Nganyangwi-yada kembirra wurrangariya ka-rukwamalyeni-yada karring-arrangbina-manja dakina,” yingi-yama Jeraya Aburemu-wa yinginu-makama.

Eneja kembirra Aburema ni-lyangkuwama nakina. ³ Biya kembirra Jeraya yinginu-kwa arakba dakina dadiyara neningiyadikba-wa-da ena-langwi-yada didarringka-da. ⁴ Biya kembirra arakba wunalakina neni-yakeyina dakina Yeka-da.

Bi...ya yinginumina-mambakinuma arakba dakina wurrangariya Aburema-langwa. Yingu-ngkweningabakajungwuna dakina Jerayu-wa-da. Biya yingi-yama Yeka dakinu-wa Jeraya, “Ningene-ka arakba ningeningaba ngaya,” yingi-yama, “ningenumina-mambakina-mubaba arakba ningena wurrangariya Aburema-langwa,” yingi-yama dakina Jerayu-wa-da.

⁵ Ngalaja yingi-yama Jeraya neningiyadikba-wa, “Nguminu-mambakina-mubaba wurrangariya nungkwa-langwa, kembirra yingu-ngkweningabakajungwunama dakina ngayuwa-wa,” yingi-yama. “Ngayabakiya-ba ningena yirra-makama nungkuwa ningkeniki-rndirrkaka dakina didarringka,” yingi-yama. “Akena yingu-ngkweningabakajungwunamurra daka yingu-mambakina-mulangwa wurrangariya. Yingi-yengbiyengbeyinamurra ngayuwa-wa ayakwa awurruwurrariya, akwa yingi-yaminjaminamurra ngawa daka arngkababurna-langwa,” yingi-yama dakina Jeraya. “Yimiyambena-kiya yeningaba-kiya, nungkuwa yinda ngayuwa? En-engkirrikaja kembirra Yaweya nakina-da,” yingi-yama Jeraya dakina Aburemu-wa-da.

⁶ Eneja Aburema ni-yama, “Nungkwa-langwa-bina daka didarringka-da, akwa nungkwa-langwa-bina warka nguminu-war•duwar•denama-da. Nungkuwa-bina ningkinga-war•dikinama ningkakina-da, kembirra ki-yaminama ningkakina nungkwabakiya-ba dakina-manja didarringka,” ni-yama Aburema ngaluwa-wa.

Kembirra akini-yada ngawa ngalaja dakina Jeraya dubardijene-ka nanga-rinjirinjarrkama dakinu-wa Yeka. Nanga-larrkbarjanguma eka-murra ebina ayakwa yingi-yengbeyinu-mulangwa awurrariya ngaluwa-wa. Ngalaja kembirra yingi-lyumada arakba Yeka dakina-da.

⁷ Kembirra yingi-lyumada arakba Yeka. Yingi-likenumurra engku-wa angalya engburingka-wa nara-murruwa warnumamalya kuw-ambambilya. Yinguma-yuwarnuma mamurukwa mibina numu-likenumurra angerriba

akinu-wa angalya emikirra Jura. Ying-alilikena dakina ngawu...wa, yanda-langwa ying-akburranga arakba lukwakwa emedirra akungwa. Akina-manja ngawa angalya eneja nakina nenikumamurikaja Yaweya-langwa nang-akburranga yakwujina-da.⁸ Biya ni-yama nakina Yeka-wa, “Ningkena-bina ningkidarringka ningkibina ningkingaminu-war•duwar•danguma warka Jeraya-langwa-na?” ni-yama nakina. “Ningki-yaminjamarrkinama ningkena yelakwa? Ngamba-langwa ningkena ningki-likenuma akwa ngambu-wa ningki-likajama ningkena?” ni-yama.

Ngalaja Yeka yingi-yama enuwa-wa, “Ningene-ka ningi-lyumaduma Jeraya-langwa.”

⁹ Eneja ni-yama nakina ngaluwa-wa, “Jeyi! Lawurradina Jerayu-wa akwa kingaminu-war•dena warka ngala-langwa, mena ngu-mangu-murrada nungkuwa ngala-langwi-yada ningkakina.

¹⁰ Umba ngayuwe-ka ningena yiba-kwunama wurrababurna warnikinikaduwa ambinya nungkwa-langwa.
Kembirra aburraja ka-wurramur•dinama wurrakina.

¹¹ Nungkwaja kin-arrangbinama nenungkwarba niyukwujiya nungkwa-langwa akwa kini-yengbinama nenimikirra Yijumeyila,
mena ngayuwa ning-engkirrikenu-mubaba aduwaba nungkwa-langwa angwada ningku-ngwadinuma ningkakina,”
ni-yama nakina Yeka-wa. Akine-ka ekirra Yijumeyila ne-yaminama “Neningikarrawara n-engkirrikajama.”

¹² Biya ni-yama ngarningka nakina nenikumamurikaja ngaluwa-wa,
“Nakine-ka naburrena nungkwa-langwa warningerriberriba wuburra kini-yaminama nakina.

Akwa ken-awinyambakinama nakina awinyamba warningerribirra-manja warnumamalya.

Aburrajukwaba kembirra arrkala ke-yaminama enuwa-wa-da.

Kin-ambilyama nakina nakwukawura wurreyebijeba wurrumurndakakina-langwa warnumamalya ena-langwa-langwa-da,”
ni-yama nakina nenikumamurikaja Yaweya-langwa Yeka-wa-da.

¹³ “Wa!” yingi-lyangkiyama ngalaja Yeka. “Nare-ka nakina Yaweya-langwa nenikumamurikaja. Nakina-bina ningeni-rringkama Yaweya yimbukwa umba nara wurrukwalu. Nganyangwa-murra menba ningeni-rringkama akena ningena ngawa ningeniba ning-ambilyama ngayuwa-da,” yingi-yama. Biya kembirra ni-yengbinu-mulangwa Yaweya ngaluwa-wa yingini-yengbijuwama nakina “Neningikarrawara Nibina Ngini-rringkinama Ngayuwa.”¹⁴ Kembirra duminakina-langwa-manja ayakwa aburarrka, ebina emedirra akungwa aburraja wurrukwalu narri-yengbijuwama wurrakina aduwaba “Numinakina Emedirra Akungwa Neniba Nakina akwa Ngini-rringkinama Ngayuwa.” Umba akine-ka emedirra akungwa nuw-ambilyumurra akina wilyarra Kedēja-langwa akwa ngawa Bereda-langwa.

¹⁵ Ngalaja kembirra dakina Yeka yingi-lawurradina arakba Jerayu-wa akwa yakwujina yinginumina-arrangba nangariya Aburema-langwa dakina-da. Eneja Aburema neni-yengbijuwa nakina nangariya nenikuwenikba Yijumeyila-da.¹⁶ Biya ni-rukwalurru-manja nakina nangariya, nakine-ka Aburema n-ambilyuma 86 mamarika iya yinungkwura. Nenyuwangkwe-ka arakba n-ambilyumurra akina-manja angalya-da.

17

Nenu-mukaduwamurrika-mulangwa na-jirrkumakajungwunu-mulangwa eningarumuruma ayakwa ni-yarrkakumarnu-mulangwa Yaweya

¹ Aburema arakba nakina n-ambilyuma 99 mamarika iya yinungkwura. Kembangra arakba eneja nakina Yaweya n-abilyerrikajungwunuma enuwa-manja akwa ni-yama, “Ngayuwe-ka ningena Ningeningikarrawara ningarrubuda-dangwa, akwa nungkuwa yikumini-yarrkuwarakinama ngawa nganyangwa ayakwa,” ni-yama nakina. “Akwa ki-yaminjaminama ngawa eningaba-wiya arngkababurna-langwa,” ni-yama nakina. ² “Yalakena yi-yarrkakumurnama aduwaba eningarumuruma ayakwa yididirbura, akwa nara a-yarrkuwarrukwajuma ngarningka. Enena ngawa arakba ayakwa eningarumuruma ningi-yarrkakumurnama ngayuwa nungkwa-langwa kajungwa kuw-ambilyi-yada akina eningangkawura-da. Yiba-kwunamura wurrababurna numirena-murriya warnikinikaduwa nungkwa-langwi-yada,” ni-yama Yaweya Aburemu-wa.

³ Eneja nakina Aburema n-abuluwendinga arakba akwa n-engmudirruwajungwa nenumukwurra angerriba ajiringka-wa kajungwa neniki-yangmarngkwaji-yada nakina Neningikarrawaru-wa.

Eneja ni-yama ngarningka Neningikarrawara Aburemu-wa, ⁴ “Enena ayakwa eningarumuruma yirra-wekbilyenama nungkwa-langwi-yada akwa nara a-yarrkuwarrukwajuma ningena. Yirra-makinama amandangwa ningena ningkakina-bina ngawa ningkuwilyaba-ma ningkeningadinuba-wiya ningkumirarringba wurrilyimberrkwulyumida-langwa warnumamalya wurrilyimberrkeyebijeba iya wurrilyimberrkeyebijeba. ⁵ Biya aduwaba-langwa arakba nara nungkwa-langwa ekirra Aburema umba arakba Aburiyama ningkakina ningkenimikirra. Enena ekirra enikaduwa yirra-kwunama nganja nungkuwa-wa mena-baba ningkumirarringba ningkeningadinuba-wiya ki-yengbijajungwunama nungkuwa wurrilyimberrkwulyumida-langwa warnumamalya wurrilyimberrkeyebijeba iya wurrilyimberrkeyebijeba,” ni-yama Neningikarrawara Aburemu-wa. Akine-ka ayakwa ni-yengbinuma nakina, mena akina ekirra Aburema ne-yaminama “numirarringba numikbiyiya,” umba ngalaja ekirra Aburiyama ne-yaminama “numirarringba wurrababurna-langwa warnumamalya.”

⁶ Biya kembangra ni-yama ngarningka Neningikarrawara Aburiyamu-wa, “Yiba-kwunama ngayuwa wurrababurna-ka warnikinikaduwa numirena-murriya nungkuwa-wa. Aburraja wurrukwa wurrububungkawa wurrakina ka-bungkawadinama aburra-langwa-manja angalya. Wurrakine-ka nungkwa-langwa kuw-ababurnadinama warnikinikaduwa numirena-murriya ka-wurrakwulyumidadinama yanda-langwa wurrilyimberrkwulyumida warnumamalya wurrilyimberrkeyebijeba iya wurrilyimberrkeyebijeba kuw-ambilyama wurrumurndakakina arakba-da.

⁷ “Nare-ka nganja ningena a-yarrkuwarrukwajuma enena eningarumuruma ayakwa ningi-yarrkakumurnama aduwaba. Umba eningangkawura ngawa kuw-ambilyama nungkwa-langwi-yada akwa ngawa nungkwa-langwi-yada numirena-murriya warnikinikaduwa aburrajukwaba. Ningene-ka nungkwa-langwa Ningeningikarrawara aduwaba akwa ngawa ningeningangkawura ngawa-da, akwa ngarningka nungkwa-langwa-langwa numirena-murriya warnikinikaduwa-langwa-da. ⁸ Ningkakine-ka ningk-ambilyamura enena-manja angalya aduwaba ningkuminjirringka ningkakina. Akena yiba-kwunama enena ngawa angalya nungkuwa-wa

akwa ngawa nungkwa-langwu-wa numirena-murriya warnikinikaduwa. Enene-ka angalya wurrukwala-langwa aduwaba ena, umba nungkwurra-langwa kuw-ambilyamurra akina ambaka-murra. Enena ngawa aringbirra angalya Kenina nungkwa-langwa-langwa numirena-murriya warnikinikaduwa-langwa eningangkawura-da. Kembirra ngayuwe-ka ningena aburra-langwa Neningikarrawara neningingangkawura-da,” ni-yama nakina Neningikarrawara Aburiyamu-wa.

⁹ Biya ngarningka ni-yama nakina Neningikarrawara enuwa-wa, “Nungkuwa ningkena ki-yarrkilyinginama ki-yarrkilalikinama enena eningarumuruma ayakwa ningi-yarrkakumarnuma ngayuwa nungkuwa-langwi-yada aduwaba. Akwa nare-ka a-yarrkuwarrukwajuma nungkuwa akwa numirena-murriya warnikinikaduwa nungkwa-langwa aburrajukwaba. ¹⁰ Nungkwamba-langwa ki-yarrkakumurnama nungkwa-langwa eningarumuruma ayakwa akwa ka-ringandenama kamukaduwamurrikinama ningkakina nungkwa-langwa warnungkwarba wurrababurna-langwa. Akwa ngarningka aburrajukwaba nungkwa-langwa numirena-murriya warnikinikaduwa ke-yaminama ngawa wurrakina, karra-mukaduwamurrikinama aburra-langwa warnungkwarba wurrababurna-langwa. Yikumurndaki-yarrkuwilyakinama enena eningarumuruma ayakwa kirrababurna-langwa. ¹¹⁻¹² Aduwaba-langwa yika-mukaduwamurrikinama wurriyukwayuwa warnungkwarba wurribina ka-rukwularrina-manja mamangbala mabiyakarbiya-manja mamawura. Nara wulkwa nungkwa-langwa yimbukwa warnumamalya umba aburraja wurribina ningkarra-manguma ningku-beyindanguma warnumamalya kabuminu-war•deni-yada warka nungkwa-langwa, ke-yaminama aburrajukwaba wurrakina. Karra-mukaduwamurrikinama aburra-langwa warnungkwarba wurriyukwayuwa aburrajukwaba. Mama na-rukwularrinuma nungkwa-langwa-manja angalya akwa ngarningka eminingka-manja angalya, ke-yaminjaminama ngawa wurrakina akina. Kembirra ki-yamina-manja nungkuwa akina, aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya kuw-eningmidinama wurrakina yalakena nungkuwa akwa ngayuwa yi-yarrkakumarnuma enena eningarumuruma ayakwa yididirbura yalakena aduwaba-da,” ni-yama Neningikarrawara Aburiyamu-wa.

¹³ Biya ngarningka ni-yama nakina enuwa-wa, “Nara wurrukwala wulkwa a-mukaduwamurrikama nungkwa-langwa warnumamalya umba wurrababurna-langwa warnungkwarba ka-mukaduwamurrikinama ngawa ningkakina. Kembirra yiki-yamina-manja nungkwurruwa kirrakina akina, akine-ka ka-jirrkumakajungwunama enena ayakwa eningarumuruma yi-yarrkakumarnuma yalakena yakuwa yididirbura akwa nara a-yarrkuwarrukwajuma akina umba eningangkawura kuw-ambilyamurra. ¹⁴ Aburraja kembirra wurribina warnungkwarba nara-murumurra karra-mukaduwamurrika, kembirra nare-ka arakba nganyangwa warnumamalya wurrakina, mena nara-baba ebina ayakwa eningarumuruma karri-yarrkilyinga wurrakina-da,” ni-yama nakina Neningikarrawara Aburiyamu-wa.

¹⁵ Biya ngarningka ni-yengbinuma Neningikarrawara enena ayakwa Aburiyamu-wa. “Nara arakba ningkena e-yengbijuma dakina dadingiyena dadimikirra Jeraya, umba aduwaba-langwa arakba kinga-yengbijinama Jera. ¹⁶ Ningena nganja ki-yaminama eningaba ngaluwa-manja. Yibakwunamurra kembirra nenikuwena ningkena, akwa naka nenikuwena nungkwa-langwa kembirra Jera-langwa naburradikba. Ngayuwe-ka

ki-yaminama eningaba Jera-manja. Ngalaja dakina duminjarringba dadingadinuba-wiya king-ambilyama wurrilyimberrkwulyumida-langwa warnumamalya wurrilyimberrkeyebijeba iya wurrilyimberrkeyebijeba. Kembirra aburraja wurrukwala warnikabijada warnikinikaduwa ngalalangwa wurrakina wurrububungkawa ka-bungkawadinama aburralangwa-manja angalya-da,” ni-yama Neningikarrawara Aburiyamu-wa-da.

¹⁷ Eneja Aburiyama kembirra n-abuluwendinga n-engmudirruwajungwa angerriba nenumukwurra ajiringka-wa kajungwa neniki-yangmarngkwajiyada Neningikarrawaru-wa. Akena ni-jungwa amarngka, mena-baba ni-lyangkiyama nakina, “Ki-yamarrkama k-akumajungwunama wurrangariya 100 mamarika-manja iya yinungkwura-manja ningena? Akwa ngarningka kingi-yamarrkama daka Jera karring-arrangbama wurrangariya 90 mamarika-manja iya yinungkwura-manja arakba? Dadiyuwangkwe-ka arakba daka!” ni-lyangkiyama Aburiyama. ¹⁸ Biya ni-yama arakba nakina Neningikarrawaru-wa, “Miyambena-burra nara Yijumeyila a-manguma amurndakijika-murriya nganyangwa ki-jungwa-manja?” ni-yama nakina.

¹⁹ Eneja Neningikarrawara ni-yama, “Ngarra! Dake-ka dadingiyena Jera kangumin-arrangbinama ningkena nangariya nungkwa-langwa-da! Akwa kembirra kini-yengbijinama ningkena nenimikirra Ajika,” ni-yama. Akineka ayakwa ni-yengbinuma Neningikarrawara mena akina ekirra Ajika ne-yaminama “nu-marngkinama.”

Biya kembirra ni-yama ngarningka Neningikarrawara, “Ngalaja ebina ayakwa eningarumuruma ningi-yarrkakumarnuma ngayuwa aduwaba kembirra ena-langwa enejukwaba akina, akwa nara kembirra akina a-yarrkuwarrukwajuma. Akina ngawa eningarumuruma ayakwa kuw-ambilyama eningangkawura, ena-langwi-yada akwa ngawa enalangwa-langwa wurrumirumirena warnikinikaduwa eningangkawura. ²⁰ Umba ebina ayakwa yi-yengkilabenuma Yijumeyila-langwa ningengkirrikenuma. Akwa kembirra nganja ningena ki-yaminama eningaba enuwa-manja, akwa kembirra kinu-kwunama wurrababurna wurriyukwayuwa akwa ngawa wurrababurna wurrumirumirena warnikinikaduwa ena-langwa. Aburraja kembirra ena-langwa warninikuwena wurrumemberrkwa wurrambilyuma wurrububungkawa wurrakina ka-bungkawadinama aburralangwa-manja angalya wurrakina. Ena-langwa wurrumirumirena warnikinikaduwa wurrababurna kuw-ambilyama wurrilyimberrkwulyumida wurrilyimberrkuwilyaba warnumamalya wurrakina-da.

²¹ “Umba nakina Ajika ngalaja Jera kingin-arrangbinamurra nakina mingka-manja mamarika. Kembirra ebina ayakwa eningarumuruma yi-yarrkakumarnuma yalakena aduwaba, akina ki-yarrkilyinginama ngawa nganja enamba-langwi-yada Ajika yimbukwa-da,” ni-yama Neningikarrawara Aburiyamu-wa-da. ²² Biya ni-jerrukwa-manja ayakwa nakina Neningikarrawara neni-lalika arakba Aburiyama-da.

²³ Kembirra makini-yada ngawa mamawura eneja nakina Aburiyama nenumini-yarrkuwarakama ayakwa Neningikarrawara-langwa. Biya kembirra arakba neni-ringandanga nenu-mukaduwamurrika nakina nenikuwenikba Yijumeyila-manja, akwa ngawa wurrababurna-manja warnungkarba wurribina nuw-ambilyu-murrumanja ena-langwa-manja angalya. Nenu-mukaduwamurrikama nakina ena-langwa warnikumunuwar•duwar•da wurribina nu-beyindanguma nakina, akwa ngawa wurribina nawurraki-rukwularrinuma ena-langwa-manja angalya

akwa ngawa wurrababurna-langwa wurriyukwayuwa ena-langwa-langwa warnikuminuwar•duwar•da aburrajukwaba nakina-da.

²⁴ Biya Aburiyama arakba nakina 99 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma akini-yada ngawa nenu-mukaduwapurrika-manja wurrakina enuwa-manja, ²⁵ umba eneja nenikuwenikba Yijumeyila nakina memberrkwa mabiyakarbiya mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma. ²⁶ Wunalakina ngawa narraliraku-mukaduwapurrikama muwilyabamurra-manja mamawura wunididirrbura-da. ²⁷ Akwa ngarningka aburraja wurrumurndakibina warnungkwarba nuw-ambilyu-murumurra Aburiyama-manja akwa nenuminu-war•duwar•danguma warka ena-langwa narra-mukaduwapurrikama aburrajukwaba makina-manja ngawa mamawura wurrididirrbura-da.

18

Yaweya ni-yarrkakumarnu-mulangwa ayakwa neniku-kwi-yada nenikuwenikba Aburiyamu-wa

¹ Nakina Aburiyama n-ambilyuma amurndakibina-manja eka akwurdukwurda nuw-arndurkwarjeyinu-murumanja Mamura-langwamanja angalya. Yakwujina ngawa eneja Yaweya nakina ngarningka nijadingama arakba enuwa-manja. Memerrkuwilyarra-manja mamawura nakina Aburiyama n-angmakwulaluma mamukwudidikajungwa-langwamanja kalikwa. ² Biya n-andiyinga akena neni-rringka wurrabiyakarbiya warnungkwarba nabuk-alkilkayanguma yakwujina. Biya nuwarumajungwa nakina Aburiyama warenja-bawiya akwa n-angkarra aburrubukwurruwa-wa nenu-wengmanga. Akwa n-abuluwendinga n-engmudirruwajungwa nenumukwurra ajiringka-wa, mena akiniyada ne-yaminjamama akina ne-yar•dangu-manja wurruminjirringka warnumamalya aburra-langwamanja angalya.

³ Biya ni-yama Aburiyama wurrubukalakinu-wa, “Yelakwa ambaka wurrubuk-ambilya, nara a-likama,” ni-yama nakina. “K-embirrajinama kirrubukalakina ngayuwa,” ni-yama. ⁴ “Ng-akarrnga-langwa ambaka akungwa kajungwa yikubuk-ajirreni-yada alika. Ene-ka eningaba alungkuwarruwalya eka. Kwa, wurrubuk-angmakayiya-langwa yelakwa,” ni-yama nakina. “Wurrubuku-ngwanja-langwa aduwayawiya. ⁵ Nganja ke-yikajama aninga yangkwurrangwa yikubuk-alyubariniyada kajungwa yikubuki-likaja-manja ngarningka kirrarrubudi-yadnungkwurrubukwurruwa. Ningene-ka ningi-lyelyingminama kirri-likenumulangwa karna nganyangwu-wa angalya, kamba k-embirrajinama karna ambaka,” ni-yama Aburiyama.

“Yawa,” nabuki-yama. “Akine-ka eningaba ningkakina ningki-yaminama yirruwa-manja,” ne-yama.

⁶ Kembirra Aburiyama nakina n-enjirrikaja n-angkarra arrawu-wa Jera-wa akwa nanga-maka, “Warenja, wu-miya aruma aninga ebina eningabangdangwa, wu-ngwurrungkwa damba,” ni-yama ngaluwa-wa.

⁷ Biya ngarningka n-angkarra nakina erreku-wa, akwa nuwurrakerruwarna bulukwa eyukwayuwa engmurra-murrikba eningaba warnikalyubari-yada, akwa nenu-kwa ena-langwamanja nenungkwarba nibina nenuminu-war•duwar•dangu-murumanja. Eneja kembirra ni-ngaja nakina nenungkwarba akwa ni-daka akina-da.

Ngalaja kembirra na-dadina akina amadangkwa biya yanda-langwa na-walyuwada. ⁸ Biya kembirra nu-manga Aburiyama akina amadangkwa awalyuwa, akwa ngawa milka, akwa ngawa mamalya, akwa ngawa aninga, akwa neni-yikena wurrubukalekbinu-wa wurrubukenungkwarbada. Ebina-manja eka awarruwalya enuwa nen-embirrajuwama enabakiyaba wurrubukalakina nabuk-alyubarinu-wiya aninga yakwujina-da.

⁹ Biya nabuki-yama Aburiyamu-wa, “Dangamba nungkwa-langwa dadingiyena Jera?” ne-yama.

Ni-yama Aburiyama, “Dangaba arrawa.”

¹⁰ Umba nuwilyaba nenungkwarba Yaweya nakina. Biya ni-yama nakina Aburiyamu-wa, “Yimangbala yabiyarbuwa-manja yimawura yangkwur-rangwa ki-lawurradinama ningena. Kembirra ngalaja dakina dadingiyena kingin-arrangbinama nangariya,” ni-yama.

Ngalaja dakina Jera ying-ambilyuma enuwa-manja akwaburrangarna. Kalikwa-manja arrawa yingamu-didirrakama mamukwudidikajungwa. Akena ying-engkirrikenuma dakina akinu-wa ayakwa nalyelyimbukweyinu-murruwa Aburiyama iya wurrubukalakina wurrubukenungkwarba. ¹¹ Wunalakine-ka Aburiyama akwa dadingiyenikba nen-eniyuwangkwardinume-ka wunalakina-da. Nenyuwangkwa arakba nakina. Ngalajukwaba Jera dadiyuwangkwa arakba dakina, akwa numijerriduma arakba menikakbuburranga ngala-langwa-da.

¹² Biya kembirra dakina Jera yingu-marngka amurama-langwiya. Akwa yingi-lyangkiyama, “Ki-yamarrkamurra kembirra ningena k-arrangbama wurrangariya? Ningadiyuwangkwa-manje-ka ningena ningu-murndakayuwayida-manja arakba-na! Ki-yamarrkama ningena?” yingiyama. “Nganyangwe-ka neningiyarrka nenyuwangkwa arakba naka-da. Yikini-yamarrkama yik-arrangbama wurrangariya?” yingi-yama.

¹³ Eneja ni-yama nakina Yaweya Aburiyamu-wa, “Miyambena-burra dadingiyena yingu-marngkinuma dakina amarngka? Miyambena-burra dakina yingi-yamama, ‘Ningena amandangwa k-arrangbiname-ka wurrangariya? Ningadiyuwangkwa-manja?’ yingi-yamama dakina. ¹⁴ Ngayuwe-ka ningena Yaweya ningibina ki-yamina-mulangwa eningerribirra ababurna-langwa. Arakba ningi-yamama ningi-yengbinuma ngayuwa enena ayakwa, ‘Yimangbala yabiyarbuwa-manja yimawura ki-lawurradinama ningena ngayuwa. Kembirra akini-yada ngawa ngalaja Jera kingin-arrangbinama nangariya,’ ningi-yamama ngayuwa-da,” ni-yama nakina Yaweya Aburiyamu-wa-da.

¹⁵ Ngalaja Jera ying-engkirrika akina ayakwa arrawa-langwa ni-yengbinuma Yaweya. Biya ying-akbar•de-ka dakina, akwa yingi-yama, “Nara ngaya ku-marngkina-da,” yingi-yama dakina-da.

Eneja Yaweya ni-yama nakina, “Yawe-ka. Amandangwe-ka ningku-marngkinuma ningkakina-da,” ni-yama nakina Yaweya-da.

Aburiyama neni-yendabenu-mulangwa Yaweyu-wa Jaduma-langwa-langwa

¹⁶ Kembirra aburrubukwurraja wurrubukalakina wurrubukabiyakarbiya wurrubukenungkwarba nabuki-lalika arakba Aburiyama-langwa angalya. Umba enejukwaba Aburiyama ni-likenuma ngawa aburrubukwurruwa-manja neni-yakijajuwama. Biya nabuki-likena arakba wurrubukalakina akwa nabuku-wurdanga karrawaru-wa angakarjiyingawa angalya akwa narrubuki-rringkama angaluba karrawara-langwa angerriba arrawu-wa Jaduma-wa.

¹⁷ Biya kembirra nakine-ka Yaweya ni-lyangkiyama, “Kinu-makinama ngayuwa naka-manja nenungkwarba ki-yamina-mulangwa ngayuwa arija-langwa. Nare-ka ngayuwa a-yarrkabuwarrkuma enena ayakwa nganyangwa Aburiyama-langwa umba k-abilyerrikinama ki-yengbinama akina enuwa-manja aduwaba. ¹⁸ Aburraja ena-langwa wurrumirumirena warnikinikaduwa wurrababurna kuw-ababurnadiname-ka yanda-langwa wurrilyimberrkuwilyaba wurrilyimberrkwulyumida warnumamalya wurringbingbuda kuw-ambilyama wurrakina. Ngayuwe-ka ki-yaminama eningaba wurruwurrakwulyumida-manja warnumamalya engkalinalangwa iya engkalinalangwa angalya, wuburra laka ningi-yaminama ngayuwa eningaba enuwa-manja. ¹⁹ Naka Aburiyama ningu-wekbalyinuma arakba ngayuwa kajungwa kenu-makini-yada nakina ena-langwuwa warninikuwena akwa kajungwa aburramba-langwa kabumini-yarrkuwarakini-yada nganyangwa ayakwa aburrajukwaba. Kembirra karra-makinama wurrakina aburramba-langwa aburra-langwa-manja warninikuwarrngwa kajungwa aburrajukwaba kabumini-yarrkuwarakini-yada nganyangwa ayakwa akwa ke-yamini-yada ebina eningaba akwa adirrngekburna. Kembirra kabumini-yarrkuwarakina-manja wurrakina warnumamalya nganyangwa ayakwa ki-yaminame-ka ngayuwa eningaba aburruwa-manja amurndakibina-langwiya eningarumuruma ayakwa ababurna-langwiya ningi-yarrkakumarnu-murri-langwiya ngayuwa Aburiyama-manja aduwaba,” ni-yama ni-lyangkiyama Yaweya.

²⁰ Biya kembirra nakina Yaweya ni-yengbina arakba ayakwa Aburiyamuwa. Ni-yama, “Bu-makama wurrumurndakangaba warnumamalya WarningiJaduma akwa ngawa WarningiKamara wurruwurrariye-ka wurrilyengma wurrakina. Amandangwa awurruwurrariye-ka ne-yaminjamama warningangkawura. ²¹ Kembirra kwureya ngilikajama ngi-dirrirndama ningena akwa ka-rringkinama wurrakina alyangmandukwuna-murrikbe-ka akina ayakwa ning-engkirrikenuma,” ni-yama nakina Yaweya Aburiyamu-wa.

²² Kembirra aburnaja wunambilyuma wunalakina neni-likena neni-dirrirnduma arakba angadingidirra-wa akwa neni-likena erribaja angwurra angerriba Jaduma-wa. Umba eneja Yaweya n-ambilyuma yakwujina akina-manja angakarjiyinga angalya Aburiyama-manja ngawa. ²³ Eneja kembirra nakina Aburiyama neni-yendabenuma Yaweyu-wa. Ni-yama, “Jerriya, ningkena amandangwa ka-ngajinama wurrumurndakangaba wurruwurrariya warnumamalya akwa ngawa warninginingaba aburrajukwaba? ²⁴ Dukwa warningaba kuw-ambilya akina-manja angalya arngkumangbala-ma arngkumemberrkwa warnumamalya dukwa-da. Jerriya ka-ngajinama wurrumurndakakina warnumamalya wurrababurna-langwa? Dukwa ki-lalikina akina angalya kajungwa kuw-ambilyi-yada wurringkinyungwurra wurrumurndakakina warninginingaba warnumamalya, dukwa-da. ²⁵ Nare-ka ningkakina a-ngajuma wurrababurna-langwa waka warninginingaba waka wurruwurrariya. Nare-ka. Nare-ka ningkakina-da. Nara ningkakina a-larrkbarjuma warninginingaba warnumamalya. Ningkakina-bina kalabaja-mulangwa warnumamalya wurrababurna-langwa-da. Kembirra nungkuwa ki-yaminama ebina adirrngekburna ningkakina-da,” ni-yama Aburiyama Yaweyu-wa.

²⁶ Eneja ni-yama Yaweya, “K-akburrangina-manja ngayuwa wurrakina arngkumangbala-ma arngkumemberrkwa wurrumurndakakina

warnumamalya warningaba Jaduma-manja aduwaba, kembirra kamini-lalikinama akina angalya aburra-langwa,” ni-yama.

²⁷ Enamba-langwa Aburiyama kembirra ni-yengbina ayakwa nakina. Ni-yama, “Ningumarngba ningena, Bungkawa, umba yimini-lalika-langwa ngi-yengba-langwa ngayuwa angwurra akwala ayakwa. Ningene-ka yande-ka ningiyukwujiya ningenumamalya. Ningeneningingaba-me-ka ningena ningeniki-yengba-langwa ayakwa nungkuwa-wa. ²⁸ Umba arngkabiyarbuwa-ma arngkumemberrkwa warnumamalya akwa ngawa wurrumangbala yimbukwa warninginingaba dukwa wurrakina-da. Kembirra nara-manja ngarningka wurrumangbala warningaba aburrajukwaba, dukwa ningkakina ki-ngajinama ababurna angalya-da?” ni-yama.

Kembirra ni-lawurrakaja arakba Yaweya ayakwa Aburiyamu-wa. “Nara. Nara kembirra ningena a-ngajuma akina angalya aduwaba,” ni-yama.

²⁹ Ngarningka nakina ni-yengbina Aburiyama ayakwa. Ni-yama, “Dukwa arngkabiyarbuwa-ma arngkumemberrkwa warnumamalya warninginingaba wulkwa wurrakina. Kembirra ki-yamarrkinama ningkakina?” ni-yama.

Eneja ni-yama Yaweya, “Nara kembirra ningena a-ngajuma akina angalya aduwaba,” ni-yama.

³⁰ Enamba-langwa Aburiyama ni-yama, “Marrakba. Nara awinyambaduma, Bungkawa, umba ngi-yengba-langwa ngayuwa ngawa angwurra ningena. Dukwa arngkabiya-ka-ma arngkumemberrkwa warnumamalya warninginingaba wulkwa wurrakina. Kembirra ki-yamarrkinama ningkakina?” ni-yama.

Eneja ni-yama Yaweya, “Nara kembirra a-ngajuma ngayuwa akina angalya aduwaba,” ni-yama.

³¹ Enamba-langwa ni-yama Aburiyama, “Ningumarngba ningena ngawa ngi-yengbinama ayakwa nungkuwa-wa, Bungkawa, umba yimini-lalika-langwa ngi-yengba-langwa angwurra ngawa. Dukwa arngkambilyuma-ma arngkumemberrkwa warnumamalya warninginingaba wulkwa wurrakina. Kembirra ki-yamarrkama ningkakina?” ni-yama.

Eneja ni-yama Yaweya, “Nara kembirra a-ngajuma ngayuwa akina angalya aduwaba.”

³² Enamba-langwa ni-yama Aburiyama, “Marrakba. Nara awinyambaduma, Bungkawa, umba ngi-yengbinama ngayuwa arngkawura ngawa-da. Dukwe-ka wurrumemberrkwa wulkwa warninginingaba warnumamalya wurrakina-da. Kembirra ki-yamarrkama ningkakina-da?” ni-yama Aburiyama Yaweyu-wa.

Eneja ni-yama Yaweya, “Wurrumemberrkwa warnumamalya warninginingaba kuw-ambilya-manja, kema nara ningena a-ngajuma akina angalya-da.” ³³ Kembirra ni-jerrukwa Yaweya ayakwa akwa ni-likena arakba neni-lalikama Aburiyama nakina-da. Eneja Aburiyama kembirra ni-lawurradina arakba angalyu-wa-da.

19

Lada n-ambilyu-mulangwa Jaduma-manja

¹ Aburnaja wunalakina-kiya wunenikumamurikaja Yaweya-langwa neni-dirrirnduma ebina-langwa angalya na-ngakarjeyu-mulangwa akwa neni-likenuma ngawa wunalakina neni-dirrirnduma angerriba Jaduma-wa. Nen-alilikenuma ngawa wunalakina bi..ya yanda-langwa

nume-merrkawiyebu-manja mamawura neni-yar•duma wunalakina yakwujina. Nakina eneja Lada ni-rrakirrakarjeyuma na-ngwur•dangminu-murrumanja akawiyuwiyeba. Biya neni-rringka-manja wunalakina wunambilyuma wunenungkwarba-kiya wunalabukwaya neni-likenuma, nu-warumajungwa nakina akwa ni-likena nenuminu-wengkarrngarnuma. Biya n-abuluwendinga nakina wunalakina-kiya-manja mena ne-yaminjamama ngawa warningakwujina warnumamalya akini-yada ngawa ne-yar•dangu-manja wurruminjirringka warnumamalya aburra-langwa-manja angalya. ² Ni-yama nakina wunalakina-kiya-wa, “Ngayuwa yelakwa ng-ambilyama kajungwa kalirrak-akwurrajini-yada nungkwurnuwa. Kwa, wuni-likaja nganyangwu-wa angalya. Yikin-ajirrena nungkwurna-langwa alika akwa yikin-ambilya aduwaba muwilyaba marringa ngayuwa-manja. Kembirra wurdarriya-wiya yikinu-mirajangina akwa yikini-likaja kinalakina,” ni-yama.

Aburnaja neni-yama wunalakina, “Nara. Yinalakena ngawa yin-ambilyama yelakwa mamurukwa-manja.”

³ Eneja Lada neni-yendabenuma ngawa niyirrbiyirra. Kembirra arakba-langwa neni-lyangkuwama wunalakina akwa nabuki-likena kembirra ena-langwu-wa angalya. Biya Lada nenu-maka ena-langwa-manja warnikumin-uwar•duwar•da kajungwa warniki-daki-yada damba akwa warnikumin-akumi-yada akwala aninga wunalakina-langwa wunenungkwarba-kiya. Biya na-walyuwa-manja akina damba kembirra nen-alyubarina arakba wunalakina.

⁴ Akena nara-wiya kenu-mungkwula wunalakina wunenungkwarba-kiya, aburraja wurrababurna-langwa wurruminakina WarningiJaduma warnungkwarba namurndaki-likenuma akinu-wa alikira Lada-langwu-wa. Narri-rukwulyuwakajuwama wurrumurndakakina ena-langwa alikira, waka wurrarumuruma warnungkwarba umba waka wurriyukwayuwa wurrakina. ⁵ Biya namurndak-ardanga wurrakina Ladu-wa. Ne-yama, “Wunalangamba wunalekbina wunenungkwarba-kiya nen-ambilyuma nungkuwa-manja?” ne-yama. “Wurralirra-kiya-wilyakina yangkwurrangwa yirruwa-wa. Yirra-ngayindename-ka wunalakina yikumungkwulama,” ne-yama. Akena wurruminakina WarningiJaduma warnungkwarba narralirra-kiya-ngayindangume-ka wunalakina warniki-yami-yada awurrariya aburnuwa-manja.

⁶ Eneja ni-likena Lada erreku-wa ni-jadanga akwa ngawa ni-didanga akididijungwa. ⁷ Ni-yama nakina aburruwa-wa, “Nganyangwa karnumamalya kirrakina-da. Ngakwurruwa-murra, nare-ka nungkwurraja e-yamama akina awurrariya. ⁸ Wurringambilyuma dadiyawarra-kiya ningarralirra-kiya-wilyakinama nganyangwa. Akena wurringalakine-ka wurringadiyara-kiya wurringikikamarra-kiya ambaka karningkwarba. Kembirra ngarralirra-kiya-wilyakinama nganja wurringalakine-ka yangkwurrangwa nungkwurruwa-wa. Kembirra yiki-yaminama kirrakina wurringalakine-kiya-manja ebina yiki-ngayindename erribirra akena nare-ka warna a-rndirrkama wunalakina wunenumamalya-kiya. Warne-ka nuw-ambilyama nganyangwa-manja angalya akwa kembirra ningarr-akwurrajina-da,” ni-yama Lada wurrumurndakakinu-wa warnungkwarba-da.

⁹ Umba aburraja warnungkwarba ne-yama enuwa-wa, “Berra, yama yirruwa-langwa. Ningkakine-ka ningkuminjirringka, nara ningkena a-makuma yirruwa-wa yirri-yamina-mulangwa. Yama yirruwa-langwa.

Nara-manja, yiki-yaminama angwurra awurrariya nungkuwa-manja-da,” ne-yama. Biya neni-rndirrka nakina Lada akwa angerriba neni-jira alikira-wa. Nawurraki-rnjirrkawuna wurrakina akwudangwu-wa kajungwa warniki-ngkarrngi-yada ebina akungwur•dungwur•dangma. ¹⁰ Akena aburnaja wunalakina wunambilyuma wunenungkwarba-kiya neni-lawulawaja ayarrka aburna-langwa, neni-rndirrka wunalakina Lada-manja akwa ngawa nen-arrka arrawu-wa alikira-wa akwa neni-dida akina akididijungwa-da. ¹¹ Akwa wurrumurdakibina errekbamanja nuw-alkayanguma warnungkwarba narra-mimbakama wunalakina kajungwa nari-yada kuw-andeya menba karri-rringka karr-akburrangarna akungwur•dungwur•dangma wurrakina-da.

Lada ni-lalika-mulangwa Jaduma

¹²⁻¹³ Biya kembirra neni-yama wunalakina Ladu-wa, “Nakine-ka Yaweya n-engkirrikenuma nakina ayakwa warningiyelakwa-langwa warnumamalya wurruwurrariya-langwa wurrilyengma. Kembirra yirrenilarrkama yinuwa yangkwurrangwa yineniki-ngaji-yada ena angalya. Kawilyakina-manja kembirra nungkwaja nungkwa-langwa warnumamalya enena-manja angalya, kembirra ka-mena wurrakina akwa ka-jadijina enena-langwa angalya mena yinuwa amandangwa yikini-ngajinama enena angalya-da,” neni-yama Ladu-wa.

¹⁴ Eneja kembirra Lada ni-likena wunalekbina-kiya-wa wunenungkwarba-kiya wuneniki-yar•di-yada wurradiyawabulena ena-langwa. Ni-yama wunalakina-kiya-wa, “Wuni-jadiya warenja, wuni-lalika ena angalya mena Yaweya kini-ngajiname-ka ena angalya,” ni-yama. Akena awurrumalya-bu wunalakina neni-yama akwa kembirra nara kenengkirrikena akinu-wa ayakwa.

¹⁵ Bi...ya ne-kbada arakba. Aburnaja kembirra wunalekbina Yaweya-langwa wunenikumamurikaja nenu-maka wunalakina Ladu-wa kajungwa warenja-bawiyi-yada kini-jadanga. “Warenja!” neni-yama. “Wurra-mena dadingiyena akwa dadiyawena-kiya akwa yikubuki-jadena warenja, kajungwa yikini-ngajina-manja yinuwa ena angalya nari-yada a-jungwuma,” neni-yama. ¹⁶ Umba eneje-ka Lada n-ambudidinuma. Akena eneja nakina Yaweya n-errukwulina Ladu-wa. Umba aburnaja wunalakina wunenungkwarba-kiya nenumini-rndarrka ayarrka nakina-manja Lada akwa ngawa dadingiyenikba-manja akwa ngawa wurringalakina wurradiyawabulena akwa neni-jadijuwa arakba wurrakina Jaduma-langwa-da.

¹⁷ Kembirra nuwilyaba nenikumamurikaja Yaweya-langwa ni-yama nakina aburruwa-wa, “Warenje-ka! Wurr-angkirreyina akwa nara errikerruma. Nara kirrakina a-ngwanjuma enena-manja angalya ekbilyuwalya, umba wurr-angkirreyina amurdakangaba-wa angakarjiyinga angalya kajungwa nari-yada a-jungwuma,” ni-yama.

¹⁸⁻¹⁹ Eneja ni-yama Lada, “Nare-ka. Engku-we-ka amurdakangaba angakarjiyinga angalya. Nara yarna akburranguma-da. Nungkwaja ningk-errukwulume-ka ngayuwa-wa. Ningku-marngkirradinuma arakba ngayuwa-manja akwa y-enibikama. Umba nara yirraja akburranguma amurdakangaba angalya awilyikerra-babe-ka, umba wilyarra kijungwunama ningeningangkawura. ²⁰ Kwujukwuja! Andiya angerriba amurdakangaba-wa ambawura alikira awarrngkakwudangwa. Yilarrkaja akinu-wa ngi-likaja. Andiya angerriba akwa wu-rringkina akina angalya eyukwujiya. Ki-likaja-manja ngayuwa akinu-wa ningingkinjungwurra k-ambilyama yakwujina,” ni-yama nakina Lada.

²¹ Eneja ni-yama nakina nenikumamurikaja, “Yawa. Nara a-ngajuma angaba angalya, umba likaja kembirra akinu-wa. ²² Angkarrina warenja. Nara ambaka nganja a-ngajuma angaba angalya yanda-langwa kiyar•diyama nungkuwa yakwujina akina-manja angalya eyukwujiya,” ni-yama. Kembirra aburraja narri-yengbijuwama warnumamalya akina angalya emikirra Jawa, mena akina ekirra Jawa ne-yama-mubaba “eyukwujiya,” akwa Lada ni-yama-mubaba nakina, “Eyukwujiya akina angalya.”

Jaduma-langwa akwa Kamara-langwa

²³ Aburrubukwurraja Lada nakina akwa ngawa ena-langwa wurrambawura warnumamalya nabuk-enjirrikeyinuma nabukilikenuma ngawa akinu-wa angalya. Ngalaja makina mamawura numemerrkuwurdanguma arngkidarrba. Kembirra Lada-murriya narrubukakburranga arakba akina angalya Jawa. ²⁴ Kembirra adirrariyaba eneja nakina Yaweya ni-larrija akina arakba angwura alingena-ma alekbina-kiyawa angalya Jaduma akwa Kamara. ²⁵ Nilirraki-ngajama alakina angalya-kiya akwa ngarningka amurndakibina angalya ekbilyuwalya nuw-ambilyumurrumurra akwudangwa alakina-manja angalya. Aburrajukwaba warnumamalya wurribina nuw-ambilyumurrumurra alakina-kiya-manja angalya na-jungweyinuma wurrakina-da. Ebina ngarningka nalungkuwarreyinuma eka iya eningerribirra amarda na-jungweyinuma ngalajukwaba akina. ²⁶ Ngalaja dadingiyenikba Lada-langwa ying-errikerra dakina akena yingi-jungwa arakba. Ngalaja ebina angwura alingena-ma yingaku-wurumbija yingaku-kwurrakika dakina-da yanda-langwa wuburra angwarnda yingi-yama arakba-da.

²⁷ Bi...ya mingka-manja meninguwurdarriya-wiya mamawura nimirajanga nakina eneja Aburiyama akwa ni-likena ebinu-wa angalya neni-lyelyimbukweyinumurrurra ebina-wiya aburnuwa Yaweya. Nilikenuma nakina n-enjirrikeyinuma angerriba angakarjiyinga-wa, nuwurdanguma karrawaru-wa ²⁸ akwa kembirra n-andeyuma nakina angerriba arrawu-wa angadingidirra-wa. N-andeyuma alakina-kiyawa angalya Jaduma akwa ngawa Kamara akwa ababurna-langwu-wa angalya ekbilyuwalyu-wa, akena ni-rringkama nakina angwarra nuwangkarrkayanguma akina. Angwarra-wiye-ka akina amakwulyumida angalya. Na-wurumbijuwame-ka angwarra akina-manja angalya angwura-wiya. ²⁹ Eneja Neningikarrawara ni-ngajama akina-manja angalya Jaduma n-ambilyumurrumanja adinuba-wiya nakina Lada akwa ngawa Kamara-manja. Akena ni-yakuwerribikinuma nakina Aburiyamu-wa akwa neni-larrkama nakina Lada ni-lyumaduma ebinu-wa angalya Jawa ningkinyungwurri-yada nakina-da.

Lada-langwa akwa wurradiyawabulena-langwa

³⁰ Eneje-ka Lada n-akbar•danguma akwa nara kini-ngayindanga kin-ambilya yakwujina Jawa-manja. Kembirra nenilirraku-wilyaka wurradiyawabulena engku-wa angakarjiyinga-wa angalya akwa yakwujina ngawa nabuki-yakeyinuma wurrubukalakina medirra-manja arrawa. ³¹ Kembirra diyabadikba nanga-maka dadiyamarnjadikba-wa. “Nungwarrke-ka naka n-eniyuwangkidinama arakba,” yingi-yama. “Akwa nara wurribina warnungkwarba enena-manja angalya neningiyarrkamurriya yakuwa-langwa-da kajungwa wurriyukwayuwa yenik-arrangbiyada yakuwa yalakena-da. ³² Umba kwa, yeni-bekajina amalyirra

akwurena-langwa naka nungwarrka kajungwa kinu-bungwurradini-yada akwa yaku-mungkwuli-yada enuwa-manja yakuwa akwa yakeni-ngbadikini-yada,” yingi-yama dakina daruma-dangwa dadiyamarnjadikbawa. ³³ Kemberra makini-yada ngawa meningalyarrngwalyilya marringa narringini-bekajuwama amalyirra akwurena-langwa. Eneja kemberra nibibekinu...wa yanda-langwa nu-bungwurriduma nakina. Umba kemberra daruma-dangwa dadiyawenikba yingu-mungkwula arakba nungwadikbamanja dakina. Akena eneja nu-bungwurridinu-mubaba nakina kemberra nu-ngwarndirrijungwunuma nakina-da.

³⁴ Biya mingka-manja mamawura nanga-maka daruma-dangwa dadiyamarnjadikbamanja, “Yarrungkwa ngayuwe-ka ningumungkwuluma arakba nungwarrka-manja ningena. Kemberra yakinubungwurrukwunama ngarningka yalakena aduwaba naka-da. Umba nungkwamba-langwa ningkena ku-mungkwulama enuwa-manja memema-manja meningalyarrngwalyilya marringa-da,” yingi-yama. “Kemberra yakeni-ngbadikini-yada yalakena nungwarrka-da,” yingi-yama daruma-dangwa dadiyawenikba Lada-langwa dadiyamarnjadikbawada. ³⁵ Biya kemberra makina-manja ngawa meningalyarrngwalyilya marringa narringini-bekajuwama wurringalakina ngarningka amalyirra akwurena-langwa yanda-langwa nu-bungwurridinuma nakina. Kemberra diyukwujiya-dangwa dadiyawenikba Lada-langwa yingu-mungkwuluma nungwadikbamanja ngalamba-langwa. Akena eneja nubungwurra ngawa nakina akwa nu-ngwarndirrijungwunuma.

³⁶ Bi...ya akina-langwa nenilirraki-ngbadikama Lada wurringalakina-kiya wurradiyawabulena nakina-da. ³⁷⁻³⁸ Bi...ya kemberra ngalaja daruma-dangwa yingin-arrangbama arakba nangariya akwa yingini-yengbijuwama nenimikirra Mawaba, mena akina ekirra Mawaba ne-yaminama “nungwarrka-langwa.” Umba ngalajukwaba dijira-dangwa yingin-arrangbama nangariya akwa yingini-yengbijuwama nenimikirra Benami, mena akina ekirra Benami ne-yaminama “nganyangwa-langwa warnumamalya.” Aburnaja nenu-wilyarridinu-manja wunalakina, Mawaba numirarrngba neningadinuba-wiya WarninguMawaba-langwa warnumamalya nakina, umba Benami numirarrngba neningadinuba-wiya WarningAmana-langwa warnumamalya nakina-da.

20

Aburiyama-langwa akwa Abimileka-langwa

¹ Aburraja wurrakina Aburiyama-murriya narri-lalikama arakba akina angalya emikirra Mamura akwa na-likenumurra eminingku-wa angalya nuw-angkarrinu-murruwa arrirra dalada. Akwa nuw-ambilyuma wurrakina wilyarra nuw-ambilyu-murrumanja yalina iya yalina angalya umba Kenina-manja ngawa. Awilyaba angalya aminababurna alikira iya warnumamalya emikirra Kedeja akina umba awilyaba alarrkingburingka angalya emikirra akina Jura.

Bi...ya ambaka-murra narri-lalikama wurrakina akina angalya Kenina umba na-likenuma angerriba nuw-angkarrinu-murruwa arrirra dirrumala Bilijiya-wa. Biya engemba-manja Kera-manja na-ngwanjinuma arakba wurrakina. ² Biya n-ambilyu-manja nakina Aburiyama yakwujina ngawa akina-manja angalya Kera-manja nenumurndaku-makama nakina wurrakina-manja warningakwujina warnumamalya, “Daka didarringka Jera dadiyumarnjarrka nganyangwa daka-da,” ni-yama nakina. Umba ngalaje-

ka dadiyumarnjenikba-murrada adinuba-wiya Jera ena-langwa kembirra nang-adingamurrikama arakba dadingiyenikba dakina-da. Akina ne-yaminjamamurra arakba-kiya akina-manja angalya.

Akina-manja ngawa angalya Kera eneja nubungkawe-ka nakina ni-lyingama akina angalya. Nenimikirra Abimileka. Biya neni-larrkama nakina Abimileka wurrukwa warnumamalya ena-langwa angerriba Jera-wa kajungwa karringa-wilyakini-yada dakina enuwa-wa ena-langwi-yada dadingiyenikba. ³ Biya muwilyaba-manja meningilyarrngwalyilya marringa nakina Abimileka ni-lyangburarrkinuma akwulyangburarrka. Eneja nakina Neningikarrawara ni-jadingama akwa ni-yama enuwa-wa, “Nungkuwe-ka ningkena ki-jungwunama mena ningkinga-manguma daka didarringka akena dadingadinakba arakba dadinungkwarba-ma daka-da,” ni-yama nakina.

⁴ Akini-yada ngawa ngalaja ying-ambilyumurra dakina Jera Abimileka-langwa-manja alikira, akena eneja nara ngawa ambaka kini-yar•danga dakina-manja. Ni-yama nakina Abimileka Neningikarrawaru-wa, “Nara ningena ki-yama awurruwurrariya,” ni-yama. “Miyambena-burra kembirra yiki-ngajinama ngayuwa akwa nganyangwa warnumamalya? ⁵ Aburiyama nakina enabakiya-ba ni-yamama, ‘Daka didarringka nganyangwa dadiyumarnjarrka dakina,’ ni-yamama nakina. Ngalajukwaba yingi-yamama ngawa, ‘Nganyangwa naka nawarrka nakina,’ yingiyamama. Kembirra akine-ka ningi-yamama ngayuwa eningabe-ka akina-da. Nare-ka ningena ki-yama awurruwurrariya-da,” ni-yama Abimileka Neningikarrawaru-wa.

⁶ Akina-manja ngawa akwulyangburarrka eneja ni-yama ngarningka Neningikarrawara enuwa-wa, “Yawa, ningeningme-ka akina,” ni-yama. “Nara akina nungkwa-langwa awurrariya. Kembirra akina-langwa nganja yirra-lyangmurukwama nungkuwa akwa nara ki-yama nungkuwa awurruwurrariya nganyangwa akwa ngala-langwa. Akwa nara kembirra ningkakina kinga-lyinga. ⁷ Umba kembirra nu-kwa daka didarringka neningiyadikba-wa. NuBurabude-ka nakina akwa kembirra kenuminu-buriyaminama nungkwa-langwa nari-yada a-jungwuma nungkuwa. Umba yirra-madumurrukwunama ningkena, nara-manja amini-lawurrakajuma ningkakina dakina didarringka neningiyadikba-wa, kembirra ki-jungwunama ningkakina nungkuwa akwa nungkwa-langwa warnumamalya wurrababurna-langwa aburrajukwaba-da,” ni-yama nakina Neningikarrawara Abimileku-wa-da.

⁸ Kembirra mingka-manja meninguwurdarriya-wiya mamawura eneja nakina Abimileka nu-mirajanga akwa nenumurdak-ardijuwa nakina ena-langwa wurrarumuruma warnikuminuwar•duwar•da wurrababurna-langwa, akwa nenu-makama akina-langwa akwulyangburarrka. Aburraje-ka wurrakina na-minjirrkakbar•danguma angwurra akina-langwa. ⁹ Eneja kembirra arakba nakina Abimileka nen-ardijuwa Aburiyama enuwa-wa. Ni-yama nakina, “Ningki-yamarrkama yirruwa-manja ningkakina? Amiyambene-ka awurrariya nganja ningi-yamama nungkuwa-manja-burra kembirra enena awurrariya yirrumini-larrkama nungkuwa ngayuwa-wa akwa nganyangwu-wa warnumamalya? Akine-ka awurrariya ningki-yamama amandangwa. Nara-make-ka warningerribirra warnumamalya e-yamame-ka ngayuwa-manja amukwiyadakina. ¹⁰ Miyambena-burra ningki-yamama akina?” ni-yama.

¹¹ Eneja ni-yama Aburiyama, “Ningi-lyangkiyama-bu, ‘Nara wurribina wurrukwa warningiyelakwa amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-

langwa ayakwa.’ Ngaya-bu ningi-lyangkiyamama, ‘Warnumamalya warningiyelakwa kabu-wardanga-bu,’ ningi-yamama, ‘kajungwa kabuminu-mangi-yada dadingiyarrka.’¹² Dake-ka amandangwa nganyangwe-ka dadiyumarnjarrka. Dadiyawenikbe-ka nungwarrka-langwa, akena nara daburradikba dakina dirndirrka-langwa. Akwa kembirra ninginga-manguma nganyangwi-yada dadingiyarrka.¹³ Kembirra ngini-larrka-manja Neningikarrawara ngayuwa nungwarrka-langwa-langwa angalya eminiminingku-wa angalya, ninginga-makama ngayuwa ngaluwa-wa ena ayakwa. Ningi-yamama ngayuwa ngaluwa-wa, ‘Ki-yamina ningkakina warnumamalya-manja, Nawarrka naka, ki-yamina. Kembirra k-eningmidinama ngayuwa ki-lyelyingmina-mulangwa ningkakina amandangwa ngayuwa-manja,’ nganja ningi-yamama ngaluwa-wa-da,” ni-yama nakina Aburiyama Abimileku-wa.

¹⁴ Kembirra eneja nakina Abimileka nenu-kwa Aburiyamu-wa dakina Jera. Akwa ngarningka nenu-kwa jiba iya bulukwa akwa ngarningka wurrukwala warnikuminuwar•duwar•da.¹⁵ Ni-yama nakina Abimileka Aburiyamu-wa, “Enene-ka nganyangwa angalya angkwulyumida kambilya-mulangwa ningkena erribirra enena-manja angalya,” ni-yama nakina Aburiyamu-wa.¹⁶ Umba ngarningka ni-yama nakina Abimileka Jera-wa, “Ningenu-kwunama ningena aduwaba nawenu-wa ababurne-ka angwarnda ajilba-murra 1,000. Kembirra aburraja nungkuwa-langwa warnumamalya kuw-eningmidiname-ka wurrakina nara nungkuwa ki-yama awurrariya ningkakina-da,” ni-yama nakina Abimileka Jera-wa-da.

¹⁷⁻¹⁸ Amurndakibina-langwa na-ngekburakajungwunu-mulangwa Jera-manja, dadingiyenikba Aburiyama-langwa-manja, kembirra aburraja wurrababurna-langwe-ka wurridarringka Abimileka-langwa-manja alikira nara arakba ka-mambakina wurrakina wurriyukwayuwa. Nare-ka ka-mambakina wurriyukwayuwa mena Yaweya nenungwanjaju-mubaba wurrakina. Nenu-ngwanjajume-ka nakina amurndakakina-langwa na-ngekburakajungwunu-mulangwa Jera-manja akina. Kembirra nu-buriyamina eneja nakina Aburiyama Abimileka-langwa Neningikarrawaru-wa. Eneja kembirra Neningikarrawara nen-eningabaka kembirra nakina-manja Abimileka akwa ngawa dadingiyenikba-manja akwa ngawa warnikuminuwar•duwar•da-manja wurridarringka ngarningka, kajungwa karr-arrangbini-yada ngarningka wurriyukwayuwa-da.

21

Ni-rukwularru-mulangwa nangariya Ajika

¹ Biya nakine-ka Yaweya ni-yarrkilalikama ena-langwa ayakwa ebina ni-yarrkakumarnuma ebina-wiya Jera-wa akwa nu-marngkirradinuma dakina-manja.² Ngalaja arakba dakina yingu-mambakinuma wurrangariya akwa kembirra yinginumina-arrangbama nangariya Aburiyama-langwa, mame-ka nakina n-eniyuwangkwudinuma arakba. Kembirra ebina ayakwa Neningikarrawara ni-yengbinuma adinuba-wiya Aburiyama-manja nenikirukwularra-langwa Ajika na-lyangmandukwunadinuma akina ayakwa-da.

³⁻⁵ Nakine-ka Aburiyama 100 mamarika iya yinungkwura nambilyumurra. Kembirra arakba nakina ni-rukwularruma nenikuwenikba. Biya nakina nenyuwangkwa neni-yengbijuwama nenimikirra Ajika. Biya kembirra nambilyu-manja niyukwujiya mamangbala

mabiyakarbiya mamawura arakba, nungwenikba neni-ringandanga nenu-mukaduwamurrika nakina mena-baba Neningikarrawara nenu-makama Aburiyama-manja.

⁶ Ngalaja yingi-yama dangariya-minjena, “Yiningabe-ka nganyangwa yukwudukwuda, mena nakina Neningikarrawara ngini-yekirrerrika-mubaba, akwa ngawa ngini-ngengmarngkajuwa-mubaba nakina,” yingi-yama. “Kembirra aburraja wurrukwa kuw-engkirrikaja-manja warnumamalya enena ayakwa nganyangwa-langwa ningen-arrangbamulangwa nangariya, wurrakina ka-jungweyinama amarngka yirruwa yirrididirrbura-da. ⁷ Ebina-wiya, nara wurruwilyuwilyaba warnumamalya ke-yama enena ayakwa neningiyarrku-wa, ‘Dadingiyene-ka kinginungwunjinama nangariya ngala-langwa,’ nara ke-yama wurrakina. Akena nganja ningenumin-arrangbame-ka nakina nangariya akini-yada ngawa n-eniyuwangkudinumanja arakba nakina-da,” yingi-yama Jera-da.

⁸ Eneja nakina niyukwujiya n-arumidinuma arakba, biya n-akakirumadinuma aninga nenik-alyubara. Kembirra eneja nakina nungwenikba ni-yama, “Naka arakba nenikuwarrka n-alyubarinama aninga, kembirra ngayuwa ningena ke-yengkilabajama wurrababurna warnumamalya kuw-alyubarinama aninga yelakwa nganyangwa-manja angalya,” ni-yama. Kembirra Aburiyama akwa ena-langwa warnumamalya nawurra-murndukwunuma wurrakina, ne-yebukeyinuma ababurna aninga wurruwurrakawura-ma wurrakina-da.

Aburiyama wunalakina nenilrraki-larrkenumulangwa Yeka akwa Yijumeyila

⁹ Arngkawura Jera-langwa naburradikba Ajika nenu-malyangkeyinuma abadakalya wunalakina Yijumeyila-manja. Umba ngalaja dakina Yijumeyila-langwa dirndenikba dibina Yeka DadingiYijiba nangaminuwar•duwar•danguma warka Jera-langwa. Nenu-malyangkeyinu-manja wunalakina, ngalaja dadiyuwangkwa Jera yingini-rringka Yijumeyila neni-rinjarrkama Ajika-wa.

¹⁰ Biya yingi-yama dakina dadiyuwangkwa neningiyadikba-wa, “Minangkirraja arakba daka didarringka dibina yingu-war•duwar•denama yakwa-langwa warka akwa ngawa ngala-langwa naburradikba, abunilikaja yadada,” yingi-yama Aburiyamu-wa dadingiyenikba. “Ki-jungwunamanja ningkakina, nara a-manguma awilyuwilyaba amurndakijika nungkwa-langwa nakina naburradikba daka-langwa, umba nganyangweka naburraka kinu-menama nakina ababurna-langwa amurndakakina amurndakijika nungkwa-langwa-da,” yingi-yama dakina-da.

¹¹ Eneja n-engkirrika-manja enena ayakwa nenyuwangkwa, nu-werrikawarriyade-ka nakina-da, mena-baba Yijumeyila nakina enejukwaba ena-langwa nenikuwenikba-da.

¹² Umba eneja nakina Neningikarrawara ni-yama Aburiyamu-wa, “Nara a-werrikawarriyaduma nakina-langwa nenjarrngalyilya, akwa dakina-langwa didarringka dibina kirranguminu-war•duwar•denamulangwa warka nungkwurringa-langwa. Nakine-ka Ajika numirarringba kin-ambilyama nakina wurrumurndakibina-langwa warnumamalya yirra-maka-mulangwa ngayuwa nungkuwa-manja. Kembirra ebina ayakwa Jera ngu-makama nungkuwa-manja kalirraiki-larrkaja-mulangwa nungkuwa wunalakina Yeka akwa ngawa Yijumeyila engku-wa angalya, kembirra kingamin-engkirrikajama ayakwa ngala-langwa ningkakina.

¹³ Umba ngarningka kinu-kwunama ngayuwa wurrababurne-ka

wurriyukwayuwa enejukwaba nibina Yeka-langwa naburradikba, kajungwa kembirra kuw-ababurnadini-yada wurriyukwayuwa ena-langwa akwa wurriylimberrkwulyumidi-yada wurriylimberrkuwilyaba wurrakina warnumamalya. Nakina enejukwaba nungku-langwa nenikuwena-da,” ni-yama Neningikarrawara Aburiyamu-wa.

¹⁴ Kembirra mingka-manja meninguwurdarriya-wiya mamawura eneja nakina Aburiyama nu-mirajanga akwa nanga-kwa aninga Yeka akwa akungwa. Akina-manja angalya aburraja narru-manguma wurrumurndakakina warnumamalya bulukwa-langwa amakwulya akwa ngawa narru-warrkama wuburra beka akungwi-yada. Kembirra amakwulya-murra akungwa ying-angbakuwurrinuma ngalaja Yeka amurn-da-manja lukwakwi-yada wuneniki-beki-yada wunalakina. Eneja kembirra Aburiyama neni-larrka Yijumeyila dirndenikba-wa akwa arakba neni-likena wunalakina kembirra-da. Nenilirraki-larrka nenyuwangkwa wunalakina engku-wa akina-langwa angalya-da.

Nen-alilikenu...wa. Alarringburingka-manja angalya emikirra Biya-jiba. Biya yakwujina ngawa wunalakina nenu-marrawarnumurra arakba. ¹⁵ Neni-bekeyina ebina akungwa nenu-wilyakama akwa neni-likena wunalakina ngawa bi...ya na-jerrida arakba akungwa akina-da.

Biya nu-kwunumurrkwulinga nenjarrngalyilya eyukwujiya-manja eka amawarruwalya umba ngalaja yingini-lalika yakwujina dirndenikba ¹⁶ akwa yingi-lika arngkidarrba. Biya ying-ambarringa, yingungwadungwadina arakba dakina. Yingi-yama, “Nara ningena a-ngayinduma a-rringkama nganyangwa naburraka a-jungwuma,” yingi-yama. Enejukwaba nenjarrngalyilya nu-ngwadinuma nakina-da.

¹⁷ Eneja kembirra Neningikarrawara n-engkirrika nakina ena-langwa angwada. Eneja nuwilyaba nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa ni-yengbinuma nakina ayakwa angubina-langwa dirndenikba-wa. Biya ni-yama, “Miyambena-burra ningkakina ningku-werrikawarriyadinama? Nare-ka akbar-duma. Nakine-ka Neningikarrawara n-engkirrikenuma angwada naburrena-langwa. ¹⁸ Warumajungwa, likaja akwa kini-rndarrkajiya ayarrka-manja akwa kinu-mirajangajiya akwa kini-yengminjaka kini-rungekburaka nari-yada a-ngwaduma,” ni-yama nakina Yeka-wa. “Ambaka-murumurra kinu-wilyarridina-manja nakina, ngayuwa kembirra kinu-kwunama wurrababurne-ka wurriyukwayuwa ena-langwa akwa ngawa wurrababurne-ka wurrumirumirena warnikinikaduwa. Kembirra wurriylimberrkuwilyaba wurriylimberrkwulyumida warnumamalya kuw-ambilyama wurrakina-da,” ni-yama nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa Yeka-wa-da.

¹⁹ Umba eneja arakba nakina Neningikarrawara nangaminu-ngwur-dangmaja menba dakina-langwa didarringka akwa ying-andiyinga akena yingi-rringka akina akungwa emedirra. Biya yingi-lika akwa yingilyangburrukwayuwa akungwa ebina bulukwa-langwa-manja amakwulya akwa kembirra yinginu-kwa akungwa ngala-langwa naburradikba. Kembirra ni-bekina-da.

²⁰ Umba eneja nakina Neningikarrawara n-ambilyuma akwudangwa nenjarrngalyilya-manja. Bi...ya n-arumidinuma nakina umba Neningikarrawara n-ambilyumurra ngawa enuwa-manja akwudangwa. Biya ni-likenuma arakba nakina Yijumeyila akinu-wa angalya emikirra Barena akwa n-ambilyumurra yakwujina. Umba akina angalya ngalajukwaba

alarrkingburingka nuw-ambilyuma. Nabarde-ka nakina Yijumeyila nenik-aburangka wurrajija iya yinungungwangba-murriya. ²¹ Bi..ya ngalaja yinginumin-akburrangama dirndenikba duwilyaba dadiyara DadingiYijiba ena-langwi-yada dadingiyenikba. Kembirra neni-yakeyinuma arakba dakina didarringka-da.

Aburiyama akwa Abimileka neni-yarrkakumarnu-mulangwa ayakwa Biyajiba-manja

²² Arngkawura eneja nakine-ka Abimileka, nibina nubungkawa Kera-langwa, ni-likena Aburiyamu-wa, aburnuwa Bikala. Nakine-ka Bikala nu-bungkawadinuma wurrawinyamba-manja warnungk-warba Abimileka-langwa-manja. Eneja ni-yama nakina Abimileka Aburiyamu-wa, “Neningikarraware-ka n-ambilyama nungkuwa-manja neningangkawura. ²³ Kembirra yirra-ngayindenama yak-ambilyama yakuwa-murra. Nungkwaja kembirra yimini-yarrkakumurna ayakwa nari-yada e-kadikama ngayuwa akwa ngawa nganyangwa wurriyukwayuwa akwa ngawa nganyangwa-manja numirarrka-murriya warnikinikaduwa aburrajukwaba. Yi-maka kembirra enena-wiya kajungwa Neningikarrawara kin-engkirrikaji-yada ayakwa nungkwa-langwa, akwa nara a-yarrkuwarrukwajuma akina. Ngayuwe-ka ningena ningi-yamama eningaba nungkuwa-manja, umba yi-makina arrkala ki-yamini-yada nungkwajukwaba eningaba ngayuwa-manja akwa ngawa wurrumurndakeyina-manja warnumamalya enena-manja angalya ningk-ambilya-murrumanja nungkuwa aduwaba,” ni-yama Abimileka.

²⁴ Eneja Aburiyama kembirra ni-lyangkuwama akwa ni-yama, “Yawa. Eningabe-ka akina, kembirra yakuwa yalakena yakuwa-murra aduwaba-langwa akwa arngkawura,” ni-yama. ²⁵ Biya kembirra Aburiyama ni-yama ngarningka Abimileku-wa, “Wurrukware-ka warnikuminuwar•duwar•da nungkwa-langwa buminu-manguma awilyaba emedirra akungwa nganyangwa,” ni-yama.

²⁶ Eneja ni-yama Abimileka, “Ningeningbala akina. Nara yiku-maka adinuba-wiya aminakina-langwa, umba aduwaba-manji-kba ning-engkirrikajama ningena. Dukwa angkaburra narru-manguma?” ni-yama. ²⁷ Eneja kembirra arakba Aburiyama nenu-kwa akwala jiba akwa bulukwa Abimileku-wa, akwa akina-murra neni-yarrkakumarna ayakwa wunalakina. ²⁸ Biya kembirra Aburiyama nu-manga ngarningka amangbala ambilyuma eyukwayuwa jiba ena-langwa. ²⁹ Eneja ni-yama Abimileka, “Miyambena-burra ningki-yama akina?” ni-yama.

³⁰ Eneja ni-yama Aburiyama, “Wu-mena amurndakeyina amangbala ambilyuma eyukwayuwa jiba nungkwa-langwi-yada. Kembirra ku-mena-manja akina, ki-yaminama kembirra nungkuwa arija-langwa, ‘Aburiyama-bina nu-mungkadinuma enuwa akina emedirra akungwa,’ ki-yaminama ningkakina-da.” Yadikina kembirra eneja nakina Abimileka nu-manguma amurndakakina amangbala ambilyuma jiba eyukwayuwa ena-langwi-yada-da. ³¹ Kembirra aburraja narri-yengbijuwama warnumamalya akina angalya emikirra Biyajiba, mena yakwujina-baba wunalakina-kiya neni-yarrkakumarnu-mubaba akina ayakwa emedirra-langwa akungwa. Umba akina ekirra Biyajiba ne-yaminama “emedirra akungwa ebina-manja neni-yarrkakumarnu-murrumanja ayakwa.”

³² Kembirra aburnaja wunalakina Abimileka akwa ngawa Bikala neni-lawurradina arakba aburna-langwu-wa angalya Bilijiya-wa. ³³ Umba eneja

nakina Aburiyama n-ambilyumurra aduwaya yakwujina ngawa Biyajiba-manja. Biya kembirra ni-lungkuwabijuwa nakina awilyaba eka yakwujina. Akina eka ni-lungkuwabijuwama emikirra damarija. Kembirra Aburiyama neni-yangmarngkwajuwa Yaweya nibina Neningikarrawara neningangkawura nakina.³⁴ Biya kembirra ni-lungkuwabijuwa-mulangwa nakina Aburiyama ebina eka akwa neni-yangmarngkwajuwa-mulangwa Yaweyu-wa nakina, ni-lalika arakba akina angalya Biyajiba umba ni-likena arija-langwa nakina enejukwaba Bilijiya-wa. Biya yakwujina ngawa n-ambilyuma nakina neningamiyerra Bilijiya-manja-da.

22

Aburiyama nenu-kwa-murrilangwa Ajika Neningikarrawaru-wa

¹ Bi...ya kembirra eneja Neningikarrawara neni-labenumurra nakina Aburiyama-manja, kenumini-yarrkuwaraka-murrikba ena-langwa ayakwa. Biya kembirra n-ardanga nakina, “Aburiyama...yi!”

Eneja nenyuwangkwa ni-yama, “Ningena...wu!”

² Enamba-langwa ni-yengbina Neningikarrawara ayakwa Aburiyamu-wa akwa ni-yama, “Nu-wilyakina nakina nenikuwena nuwilyaba-ma nungkwalangwa,” ni-yama, “nibina ningki-lyelyingminama angwurre-ka, akwa wuni-likaja akinu-wa angalya emikirra Maraya. Biya kembirra yikini-yar•diya-manja kinalakina yakwujina yiba-wilyakajinamurra ngayuwa ningkena yaruma yinijirra. Biya yakwujina ngawa yakina-manja yinijirra kinu-wardenama nenikuwena ningkakina, akwa kini-dakinamurra-da, akwa yiku-kwunamurra ngawa kembirra ngayuwa-wa-da,” ni-yama Neningikarrawara Aburiyamu-wa-da.

³ Kembirra mingka-manja meninguwurdarriya-wiya mamawura eneja nakina nenyuwangkwa Aburiyama nu-mirajanga akwa ni-ridanga angwura akwa n-akumarna dangki-manja akwa nenilirrakardija ena-langwu-wa wunenungkwarba-kiya, wunalekbina nenuminwar•duwar•dangumurra warka, akwa nenikuwenikba ngarningka Ajika. Biya nabuki-likena arakba wurrubukalakina ebinu-wa angalya Neningikarrawara nenu-maka-murruwa Aburiyama-manja.

⁴ Nabuk-alilikenu...wa. Biya mabiyakarbiya-manja mamawura n-andeya nakina nenyuwangkwa akena ni-rringka arakba yakina yinijirra engku-wa ni-rribiyanguma ambaka awilyikerra.⁵ Biya kembirra nenyuwangkwa ni-yama wunalakina-kiya-wa wunenungkwarba-kiya, “Yelakwa wun-ambilya adinakba akwa daka ngarningka dangki. Umba yinaja yinalakena yin-uwa naka nenjarrngalyilya yini-likajama angerriba, kajungwa yikini-yangmarngkwajini-yada Neningikarrawara. Kembirra ngarningka yinalakena yikini-lawurradinama yangkwurrangwa nungkwurnuwa-wa,” ni-yama.

⁶ Biya kembirra arakba nenyuwangkwa ni-rndirrka amabungwun-yirra eka angwuri-yada akwa nenu-kwa akina nenikuwenikba-wa. Kembirra eneja ni-ngabukweyina nakina Ajika. Umba nenyuwangkwa nu-wilyakama lyelyinga akwa ngawa amukwa angwura eniba neniki-liraki-yada nakina, biya neni-likena arakba. Biya neni-likenu-manja ngawa lukwakwa wunalakina,⁷ Ajika ni-yama nungwenikba-wa, “Ngangwa!”

Kembirra eneja nungwenikba ni-yama, “Miyambena?”

“Ena amabungwun-yirra eka akwa amukwa angwura umba angamba kembirra jiba eyukwujiya ningkeniki-daki-yada nungkuwa?” ni-yama nakina nenjarrngalyilya.

⁸ Eneja ni-yama Aburiyama, “Neningikarrawara enabakiya-ba yikenukwunama jiba.”

Neni-likena wunalakina, ⁹ bi...ya angakuba nen-akburranga arakba angalya ebina-langwa nenu-maka-murrilangwa Neningikarrawara adinubawiya Aburiyama-manja. Kembirra nakina nenyuwangkwa nu-manga akwala arumuruma angwarnda akwa nuwurrak-arjiyajuwa aldi-yada. Kembirra ni-lyakakumarna angwura karrawara. Akwa neni-rndarrka arakba nenikuwenikba, nen-ararika, akwa karrawara arakba angwura-manja nenakumarna nakina-da. ¹⁰ Biya ni-rndarrka ebina lyelyinga nenyuwangkwa-da. Ni-ngkajika nakina nenik-ar•darri-yada nenikuwenikba-manja, ¹¹ akena eneja nenikumamurikaja Yaweya-langwa n-ardanga angaluba angubinangwa enuwa-wa-da. Ni-yama, “Aburiyama...yi!”

Eneja Aburiyama ni-yama, “Miyambena?”

¹² Enamba-langwa ni-yama nakina nenikumamurikaja Yaweya-langwa, “Nara ar•darruma nakina!” ni-yama. “Ningeningma arakba ningkakina ningki-yarrkuwarakinama Neningikarrawara-langwa ayakwa, mena nara-baba kinu-marrukwa nungkwa-langwa nenikuwena nuwilyaba-ma enuwalangwa-da,” ni-yama nakina nenikumamurikaja Yaweya-langwa.

¹³ Eneja kembirra nakina Aburiyama n-errikerra n-andiyinga nakina akena ni-rringka akina enungkwarba jiba. Na-rndirrkama akwurrirra ngala-langwa-manja karndirra. Biya kembirra Aburiyama ni-lika akinuwa, nu-manga akina akwa ngawa nu-wardanga akwa n-akumarna ebina-manja angwura karrawara. Akina kembirra ni-dakama nenu-kwamurra Neningikarrawaru-wa-da, umba nenikuwenikba nara kenu-kwa-da.

¹⁴ Biya nakina Aburiyama ni-yengbijuwa akina angalya “Yaweya Nginukkwuna-murrumanja Eningaba-wiya.” Kembirra aduwaba ngawa aburraja wurruminakina angalya warnumamalya ne-yaminjaminama, “Enalangwa-manja yinijirra Yaweya nenu-kukwunama ena-langwa warnumamalya eninginingaba-wiya,” ne-yaminjaminama wurruminakina angalya warnumamalya aduwaba.

¹⁵ Eneja kembirra nibina nenikumamurikaja Yaweya-langwa n-ardanga ngarningka angaluba karrawara-langwa Aburiyamu-wa. ¹⁶ “W-engkirraja enenu-wa ayakwa Yaweya-langwu-wa,” ni-yama. “Ni-yame-ka nakina Yaweya, ‘Ningena ngayuwa ningi-yarrkakumurnama enena ayakwa akwa ningi-yengbijajungwunama ningenimikirra kajungwa engbudi-yada ayakwa akwa nara ngayuwa a-yarrkuwarrukwajuma akina. Ningena ngayuwa ki-yaminama eningaba nungkuwa-manja, mena nara-baba ningkakina kinu-marrukwa nungkwa-langwa nenikuwena nuwilyabamurra ngayuwa-langwa. Yirra-makinama enena ayakwa ngayuwa nungkuwa-wa akwa nare-ka ngayuwa a-yarrkuwarrukwajuma akina.

¹⁷ Yiba-kwunamurra amandangwa wurrababurna numirena-murriya warnikinikaduwa. Wuburra dakilyingajanga duwurrakwulyumida karrawara ningkinga-rringkinama, ke-yaminama aburrajukwaba wurrakina wurruwurrakwulyumida. Akwa wuburra ajiringka ababurna mijiyelya-manja nuw-ambilyama, wurruwurrakwulyumide-ka ke-yaminama wurrakina-da. Umba ka-wardiyiname-ka nungkwa-langwa numirena-murriya wurrumurndakakina-manja warnumamalya engka-manja iya engka-manja angalya akwa kembirra ka-bungkawadinama arakba wurrakina-manja-da.

¹⁸ “‘Aburraja wurruwurrakwulyumida-langwa warnumamalya kembirra engkalina-langwa iya engkalina-langwa angalya kabiyengkilabajama ngayuwa. Ke-yaminama wurrakina ngayuwa-wa, Yamina

eningaba yirruwa-manja yirrajukwaba wuburra laka ningki-yamama Aburiyama-langwa-manja wurrumirumirena warnikinikaduwa-manja, ke-yaminama. Akina-bina ka-ngekburakajungwunamurra-da, mena-baba yimini-yarrkuwarakama ayakwa nganyangwa aduwaba-da,' ni-yama Yaweya nakina-da," ni-yama nenu-makama nakina nenikumamurikaja Yaweya-langwa Aburiyamu-wa-da.

¹⁹ Aburnaja kembirra Aburiyama akwa Ajika neni-lawurradina wunalakina wunalekbina-kiya-wa wunenungkwarba-kiya nenilirraki-lalika-murruwa adinakba. Biya yadikina kembirra nabuki-lawurradina arakba angalyu-wa-da Bilijiya-wa-da.

Bi...ya kembirra ambaka-murra narrumurndaki-lalikama Aburiyama-murriya akina angalya Bilijiya, umba narru-makirukbijangajuwama wurrakina angerriba Biyajiba-wa-da. Akwa yakwujina ngawa nawurrak-ambilyumurra wurrakina arakba-da.

Neyawa-langwa-langwa wurrumirumirena warnikinikaduwa

²⁰⁻²³ Biya ambaka-murra n-engkirrikenuma Aburiyama ayakwa Neyawa-langwa nenikumarnjenikba-langwa. Eneja nakina Neyawa n-ambilyuma ebina-manja angalya n-ambilyu-murrumanja Aburiyama adinubawiya nara-wiya kini-likena nakina Keninu-wa. Umba ngalaja Neyawa-langwa dadingiyenikba Milka dakina dadimikirra. Akwa kembirra wurrumangbala wurrabiyakarbiya wurriyukwayuwa wunalakina-kiya-langwa warnungkwarba-wiya nuw-ambilyumurra. Neningadinubawiya nenimikirra Wija akwa warnikumarnjena Baja iya Kemuwela, nibina nungwenikba Arama-langwa nakina, iya Kejeda iya Yajawa iya Bildaja iya Jidilaba akwa ngawa Beduwela. Umba ngalaja duwilyaba dadiyawenikba Beduwela-langwa dadimikirra Ribeka dakina. ²⁴ Umba ngarningka duwilyaba dadikuminuwar•duwar•da Neyawa-langwa ngalajukwaba dadingiyenikba dadimikirra Ruma. Akwa Neyawa-langwa akwa Ruma-langwa warninikuwena wunalakina-kiya-langwa nuw-ambilyumurra warnimikirra Deba iya Kayama iya Dayaja akwa ngawa Mayaka wurrubukalakina-da.

23

Medirra-langwa warninikijungwa-langwa

¹ Ngalaja dakina Jera ying-ambilyuma 127 mamarika iya yinungkwura arakba, ² biya yingi-jungwa dakina Kenina-manja ebina-manja angalya aminababurna alikira iya warnumamalya emikirra Yebirena. Eneja kembirra nakina neningiyadikba nu-ngwadinuma akwa nu-werrikawarriyadinume-ka nakina dadingiyenikba-wa.

³ Kembirra arakba nakina Aburiyama nanga-lalika dakina dadingiyenikba dadumadangkwa akwa ni-likena arakba kajungwa warnikilyelyimbukwaji-yada ayakwa wurrumurndakakina-manja WarningiYidamanja warnumamalya nakina yakwujina ngawa Yebirena-manja. Biya nen-akburranga wurrakina warnumamalya akina-manja angalya adaka ayakwi-yada, nuw-angmakayanguma akawiyuwiyeba-manja nawurruwurra-murndukwunu-murrumanja warnumamalya wurrakina.

Kembirra Aburiyama ni-yama nakina wurrakinu-wa warnumamalya, ⁴ "Ngayuwe-ka ningena ninguminjirrkinka," ni-yama. "Eminingka-langwa angalya ningena ningi-likenuma yangkwurrangwa akena ningambilyama erribirra ningena yelakwa nungkwurruwa-manja aduwaba.

Yirru-kwuna kembirra angalya ku-beyindeni-yada ningena, kajungwa kinga-rungkwabini-yada ngayuwa dadingiyarrka nganyangwa,” ni-yama.

⁵ Aburraja ne-yama, ⁶ “Yirrumin-engkirrikaja enena ayakwa yirra-langwa. Wuburre-ka ngarra-rringkinama yarna nungkuwa ningkaruma ningkubungkawa. Kembirra jeyi, wu-rringkina amurndakenena angalya yirra-langwa. Biya ki-rringkina-manja eningaba angalya kema yakwujina kinga-rungkwabinama dadingiyena,” ne-yama. “Yarne-ka yarningerribirra yarnumamalya nara yarna a-marrukwama yirra-langwa angalya,” ne-yama. “Mama, kinga-rungkwabinama nungkwa-langwa dadingiyena erribirra,” ne-yama.

⁷ Eneja kembirra Aburiyama n-abuluwendinga mena ne-yaminjama-murrubaba warningakwujina warnumamalya wurruminjirringka-manja warnumamalya wurruwurrakuwilyarra. ⁸ “Eningaba akina ayakwa nungkwurra-langwa,” ni-yama nakina, “kinga-rungkwabinamulangwa ngayuwa nganyangwa dadingiyarrka yelakwa. Kembirra yikumini-yengkilabaja nangaba Ebirena, Jawura-langwa nenikuwenikba. ⁹ Yikini-yengkilabaja makina-langwa medirra ku-beyindeni-yada ngayuwa memikirra Makbela. Makine-ka medirra num-ambilyama ena-langwa-manja angalya akwudangwa aburrakadabuda. Yikini-yengkilabajama enuwa-wa kajungwa ku-beyindeni-yada makina ngayuwa akwa kinukwuni-yada ngayuwa engkwulyumida angwarnda enuwa-manja. Nganja ku-beyindenama yelakwa ngayuwa yiki-rringkina-murrumanja kirrumurndakeyina karnumamalya. Kembirra nganyangwi-yada makina medirra kajungwa kamurndak-akumurni-yada nganyangwa warnumamalya warninikijungwa makina-manja,” ni-yama nakina Aburiyama wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

¹⁰⁻¹¹ Eneja nakine-ka Ebirena n-angmakwulaluma yakwujina wurrumurndakakina-manja warnumamalya WarningiYida-manja. Ni-yama nakina, “Engkirraja ena ayakwa nganyangwa. Yiba-kwunama angaba angalya erribirra nganyangwa engkwulyumida nungkawa-wa, akwa ngarningka mibina medirra num-ambilyama akina-manja angalya. Yiba-kwunama angaba angalya aduwaba nuw-engkirrikaja-murrumanja nganyangwa warnumamalya, kajungwa kembirra king-akumurni-yada nungkwa-langwa dadingiyena ningkakina-da,” ni-yama nakina Ebirena. Umba aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya warningakwujina nuw-engkirrikenuma ena-langwa ayakwa.

¹² Akena Aburiyama eneja n-abuluwendinga ngarningka wurrumurndakakinu-wa warnumamalya WarningiYidu-wa. ¹³ Kembirra ni-yengbina nakina ayakwa enamba-langwa Ebirenu-wa, kajungwa wurrababurna-langwa warnumamalya warnik-engkirriki-yada. Ni-yama nakina, “Erriminja-langwa ambaka, umba engkirrikiya-langwa. Ena nungkwa-langwa angalya engkwulyumida ku-beyindenama nganja ningena. Ena wu-mena angwarnda yirra-kwunama, kembirra king-akumurni-yada dadingiyarrka nganyangwa yakwujina,” ni-yama Aburiyama.

¹⁴ Enamba-langwa Ebirena ni-lawurrakaja ayakwa enuwa-wa. Ni-yama, ¹⁵ “Adirrngekburne-ka ena angwarnda akina-langwa angalya 400 angwarnda yimbukwa. Kembirra yakuwa yalakena nara arakba a-lyelyimbukwajuma ngarningka akina-langwa umba king-akumurna yakwujina dakina dadingiyena nungkwa-langwa,” ni-yama nakina Ebirena-da.

¹⁶ Eneja kembirra Aburiyama ni-lyangkuwama nakina akwa arakba nu-murnduwarna angwarnda neniku-kwi-yada, ebina angwarnda ni-yengbijuwama Ebirena, nuw-engkirrikenu-murrumanja wurrakina warnumamalya. Kembirra n-akumarna nakina Aburiyama 400 angwarnda adirrngekburna. Ni-dirrburakama akina angwarnda kajungwa engkwulyumidi-yada ngawa akina-da.

¹⁷ Yadikina-bu Aburiyama ni-yamama nu-beyindanguma nakina akina angalya Ebirena-langwa Makbela-manja. Akina angalya akwudangwa Mamura-langwa angalya. Umba nu-beyindangumurra nakina Aburiyama akwa ngawa amarda-murriya akwa ngawa eka ababurna-langwa akwa ngawa ngarningka medirra-da. ¹⁸ Aburraja wurrumurndakakina warnumamalya yakwujina nuw-ambilyu-murrumurra nuw-engkirrikenuma wurrakina akina ayakwa ni-yamama ni-yengbinuma Aburiyama. Kembirra wurrumurndakakina warnumamalya warningma arakba akina angalya Aburiyama-langwa akina-da. ¹⁹ Kembirra nakine-ka Aburiyama nang-akumarna arakba dadingiyenikba Jera makina-manja medirra akina-manja angalya Kenina. ²⁰ Akina angalya WarningiYida-langwa-langwa warnumamalya adinuba-wiya, kembirra Aburiyama-langwa arakba-da akwa medirra-da, kajungwa nenik-akumi-yada ena-langwa warnumamalya warninikijungwa yakwujina nakina-da.

24

Ajika-langwa-langwa dadingiyenikba

¹ Bi...ya nakine-ka Aburiyama nenierringke-ka arakba. Umba eneja nakina Yaweya ni-yamama arngkababurna-langwa eningaba nakina-manja. ² Kembirra ni-yengbina nakina ayakwa Aburiyama ena-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da naruma-wa nibina nuwurrak-akwurrajuwa-murruwa ena-langwa amurndakijika ababurna-langwa. “W-akuma nungkwa-langwa ayarrka yelakwa arrawa makarra-manja,” ni-yama. ³ “Ngayuwa yirra-ngayindenama ki-yarrkakumurnama enena ayakwa akwa nara nungkwaja a-yarrkuwarrukwajuma akina. Akwa ki-yengbijinama ngarningka ningkakina ekirra Yaweya-langwa. Nakine-ka Yaweya Neningikarraware-ka nakina nibina-murrada ni-ngekburakamurrada angubina akwa ngawa ababurna-langwa angalya. Yirra-ngayindenama ningkena nungkuwa ki-yarrkakumurnama ayakwa nariyada aminu-manguma warningerribirra wurradidiyara Ajika-langwi-yada dadingiyenikba enena-langwa angalya Kenina. ⁴ Umba kinuminu-menama ningkakina duwilyaba dadiyara nganyangwa-langwa warnumamalya. Yirra-ngayindenama nungkuwa ki-lawurradinama angerriba ebinu-wa angalya ngayuwa ningi-rukwularrinu-murruwa. Akwa kembirra kinuminu-menama-ka nungkuwa duwilyaba dadiyara nenikuwarrka-langwa akina-langwa angalya,” ni-yama Aburiyama ena-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da.

⁵ Eneja ni-yama nakina nenungkwarba, “Dukwe-ka dakina kinguwariyama nara a-likama yangkwurrangwa-da. Umba kini-larrkiya nungkwa-langwa nenikuwena akinu-wa angalya kin-ambilyi-yada yakwujina?” ni-yama nenikuminuwar•duwar•da Aburiyamu-wa.

⁶ “Nare-ka!” eneja ni-yama Aburiyama. “Awurrariya akina. Nara larrkama ningkakina nenikuwarrka angerriba akinu-wa angalya. ⁷ Arakba-wiya eneja Yaweya nakina nginu-wilyakama ngayuwa yangkwurrangwa angaluba nungwarrka-langwa-langwa angalya akwa nganyangwa-langwa

warnumamalya. Nakine-ka Yaweya Neningikarrawara nakina, nibina ni-ngekburaka-murrada ababurna-langwa angalya angubina-manja. Akwa nakina-bina ni-yarrkakumarnuma ayakwa nganyangwa. Ni-yamama nakina ngayuwa-wa, 'Enena aringbirra angalya yiba-kwunama ngayuwa nungkuwa-wa akwa ngawa nungkwa-langwu-wa numirena-murriya warnikinikaduwa-wa,' ni-yamama nakina Yaweya ngayuwa-wa. Akwa nakina-bina keni-larrkajama ena-langwa nenikumamurikaja adinakba kajungwa kenu-mamurikajini-yada nungkuwa kinuminu-meni-yada angaluba duwilyaba dadiyara nganyangwa-langwa nenikuwarrka.⁸ Umba kingu-wariya-manja dakina dadiyara, akwa nara-manja alikama dakina nungkuwa-manja, kembirra enena-langwa ayakwa yib-enjungwurrenama ngayuwa-da. Akena nare-ka a-larrkama naka nganyangwa nenikuwarrka akinu-wa angalya," ni-yama Aburiyama ena-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da.⁹ Kembirra eneja nakina nenikuminuwar•duwar•da n-akuma ena-langwa ayarrka Aburiyama-langwa-manja makarra arrawa akwa ni-yarrkakumarna ebina ayakwa kini-yamina-mulangwa nakina ababurna-langwa ebina-langwiya ayakwa ni-yengbinu-mulangwiya Aburiyama-da.

¹⁰ Biya kembirra nakina nenikuminuwar•duwar•da nuwurra-murndukwa ememberrkwa kamila Aburiyama-langwa akwa nuwurrakuwurdijuwa ababurna eninginingaba amurndakijika Aburiyama-langwa. Kembirra ni-lalika akina angalya akwa ni-likena arakba nuw-angkarrinu-murruwa arrirra dirrumala.

N-alilikenume-ka nakinu..wa yanda-langwa ni-yar•da engemba-manja Mejubudamiya. Ni-likenuma nakina ngawu..wa, yanda-langwa n-akburrangama angalya aminuwurrakwulyumide-ka alikira iya warnumamalya ebina-manja n-ambilyu-murrumanja adinubawiya nenikumarnjenikba Aburiyama-langwa nenimikirra Neyawa.

¹¹ Nara nakina kin-awiyebena ambaka arrawu-wa umba numurndakungwanjajuma amurndakakina kamila errekba-manja ngawa emedirra-manja akungwa. Numurndak-ambarrija amurndakakina kembirra kamila akwa nu-ngwanja n-embirrarina ambaka. Biya na-larruwurada arakba. Akini-yada ngawa aburraja wurruminakina angalya wurradidiyara nawurrak-alilikenuma yenjerrikina akinu-wa emedirra akungwa.

¹² Kembirra nu-buriyamina arakba nakina nenikuminuwar•duwar•da Yaweyu-wa. Ni-yama, "Marrakba, ningkagine-ka Yaweya ningkibina-murrada Ningkeningikarrawara nganyangwa-langwa nubungkawa Aburiyama ningkakina, yi-mamurikajiya-langwa aduwaba akwa numini-yarrkilyingina ebina ayakwa ningki-yarrkakumarnuma ebina-wiya ningkakina nganyangwa-langwa nubungkawa.¹³ Kwuja! Ningena ngayuwa enena-manja emedirra akungwa ning-abalkayukwunama. Umba aburraja wurrukwalu wurradidiyara wurruminenena angalya adinuba ka-likajama yangkwurrangwa akungwa-wa.¹⁴ Nganja kembirra ki-yengbinama ayakwa duwilyaba-manja dadiyara ningena. Ki-yaminama ngayuwa ngaluwa-wa, 'Yimini-larrijiya-langwa nungkwa-langwa meningamilyumilyinja menarlamba akwa yi-bekajiya-langwa akungwa,' ngayuwa ki-yaminama. Kingi-yamina-manja dakina ngayuwa-wa, 'Yawa, bekina nungkuwa. Akwa ngarningka kembirra kumin-akarrnginama ngayuwa akungwa amurndakenena-langwa nungkwa-langwa-langwa kamila,' kingi-yamina-manja dakina amurndakenena ayakwa ngayuwa-wa, kembirra dakina-bina ninginga-ngayindenama nungkuwa ningkuwekbalyinuma arakba adinakba Ajika-langwi-yada didarringka-da.

Kembirra ningeningma ngayuwa ningkenumini-yarrkilalikama ngawa ebina ayakwa ningki-yarrkakumarnuma Aburiyama-langwa-da,” ni-yama nakina nenikuminuwar•duwar•da Aburiyama-langwa Yaweyu-wa-da.

¹⁵ Umba nu-buburiyaminu-wiya ngawa nakina yingi-yar•da ngalaja dakina dadiyara dadimikirra Ribeka. Yingi-ngabukweyinuma dakina meningamilyumilyinja menarlamba ngala-langwa-manja amurn•da. Dakine-ka dadiyawenikba Beduwela-langwa. Umba Beduwela-langwa nungwenikba nenimikirra Neyawa Aburiyama-langwa nenikumarnjenikba nakina. Umba ngalaja dirndenikba Beduwela-langwa dadimikirra Milka. ¹⁶ Dakine-ka Ribeka dukwulyubene-ka dadiyara. Dikikamarra ambaka warnungkwarba. Biya yingi-likena dakina angerriba angadingidirra-wa akungwa emedirra. Yingi-dirrirnda arrawu-wa, yinguma-lyangburrukwajuwa mibina menarlamba akwa yingu-wurdinga karrawaru-wa. ¹⁷ Eneja nenikuminuwar•duwar•da n-angkarra nanga-wengma ngaluwa-wa. “Marrakba, yu-kwa-langwa nganja akungwa,” ni-yama.

¹⁸ “Wiya, kembirra bekina,” yingi-yama ngalaja. Warenja-bawiya yinguma-larrija mibina menarlamba akwa yinginumini-rrakilyinga akwa ni-bekina-da. ¹⁹ Ni-jerrukwa-manja nakina akungwa yingi-yama enuwa-wa, “Akwa ngarningka kumin-akarrnginama akungwa amurndakangaba-langwa kamila nungkwa-langwa-langwa, yanda-langwa kuw-abadinama.” ²⁰ Biya warenja-bawiya yinguma-jiraba yinguma-radebirraka mibina menarlamba ebinu-wa angarumungkwa angwarnda nuw-ambilyu-murruwa akwudangwa emedirra akungwa kajungwa warniki-bekaji-yada warningerribirra warnumamalya aburra-langwa bulukwa-murriya iya kamila-murriya yakwujina. Akwa ngarningka ying-angkarra emedirra-wa akwa ying-akarrngarna ngarningka akungwa amurndakibina-langwi-yada kamila ena-langwi-yada. Yingi-yaminjama ngawa dakina yanda-langwa nuw-abaduma amurndakakina kamila ababurna-langwa.

²¹ Eneja nakina nenikuminuwar•duwar•da Aburiyama-langwa nanga-rringkama ngawa ngaluwa-wa akena nara kini-yengbina nakina eyukwayuwa ayakwa. N-embimbirrarinuma nakina ngawa kenuminu-wekbalynu-murrikba Yaweya dakina dadiyara Ajika-langwi-yada dadingiyenikba. ²² Biya na-jerrukwa-manja amurndakibina kamila akungwa, nakina nenungkwarba kembirra nanga-kwama dakina-manja dadiyara akwala amurndakijika alarrngekburna. Adinuba-wiya nangamin-akumarna dakina ngala-langwa-manja eminda akina errumungkwa nangekburakajungwunuma akawulda-ma. Akwa ngarningka nangamin-akumarna ambilyuma aruma-kiya ngala-langwa-manja ayarrka. ²³ Biya ni-yama nakina, “Numiyambena nungkwa-langwa nungwena? Akina angalya nungwena-langwa-manja alikira ningenik-ambilyingi-yada ngayuwa mema-manja marringa akwa ngawa warna warnungkwarba nganyangwa?” ni-yama dakinu-wa.

²⁴ “Nganyangwa nungwarrka nenimikirra Beduwela,” yingi-yama ngalaja. “Akwa nungwenikba ena-langwa Neyawa umba dirndenikba Milka. ²⁵ Ababurna-ka amarda nungkwa-langwa-langwa kamila akwa ngarningka ababurna angalya karnik-ambilyingi-yada nungkwurruwa,” yingi-yama.

²⁶ Kembirra eneja nakina nenikuminuwar•duwar•da Aburiyama-langwa n-abuluwendinga arakba n-engmidirruwajungwa nenumukwurra ajiringka-wa akwa neni-yangmarnkwajuwamurra Yaweyu-wa. ²⁷ Ni-yama nakina Yaweyu-wa, “Nungkuwe-ka Yaweya Ningkeningikarrawara

ningkakina Aburiyama-langwa. Yirre-yangmarngkwajinama nungkuwa-wa mena nungkwa-langwe-ka ayakwa ningki-yarrkakumarnuma Aburiyama-langwa adinakba ningkenumini-yarrkilalika-mubaba akina. Akwa kembirra yu-wilyakama ngayuwa aduwaba dirrbura Aburiyama-langwu-wa warnumamalya-da,” ni-yama nakina-da.

²⁸Umba ngalaja ying-angkarra dakina dadiyara nungwadikba-langwu-wa angalya nanga-maka dirndadikba-manja ababurna ne-yama-mulangwa. ²⁹⁻³⁰Eneja Ribeka-langwa narrkuwadikba Lebina ni-rringka ebina errumungkwa ngala-langwa-manja eminda akwa ayarrka akwa n-engkirrika ayakwa dakina yingi-yengbinuma dirndadikba-manja. Biya n-angkarra erreku-wa akwa ni-likena ebinu-wa emedirra akungwa n-ambilyu-murruwa nakina nenikuminuwar•duwar•da. Eneja nakina nu-kuwarjeyuma ngawa akwudangwa emedirra-manja nuw-ambilyu-murrumanja ena-langwa kamila.

³¹Kembirra eneja nakina Lebina ni-yama, “Kwa, likaja nganyangwu-wa angalya. Eneja Yaweya nakina nginu-werrungwur•denama nungkuwa-manja. Nare-ka ambilyuma yelakwa, umba kwa. Akine-ka angalya nungkwa-langwa akwa ngawa nungkwa-langwa-langwa warnungkwarba nganyangwa-manja alikira, akwa akina ngarningka angalya kamila-langwa ngalajukwaba,” ni-yama.

³²Biya kembirra Lebina akwa nakina nenikuminuwar•duwar•da Aburiyama-langwa akwa ngawa ena-langwa warnungkwarba na-likena arakba Lebina-langwu-wa angalya. Biya numurndaku-manga Lebina amurndakijika kamila-langwa akwa numurndaku-kwa amarda enik-alyubari-yada amurndakakina. Biya kembirra nenumin-akarrngarna akungwa nakina-langwa nenikuminuwar•duwar•da Aburiyama-langwa-langwa akwa ngawa wurrumurndakakina-langwa warnungkwarba ena-langwa-langwa kajungwa warnik-ajarri-yada alika. ³³Umba aburraja Lebina-langwa warnikuminuwar•duwar•da narramini-dakama aninga akwa narre-yikenuma aburruwa-wa.

Eneja ni-yama Aburiyama-langwa nenikuminuwar•duwar•da Lebinu-wa, “Nara ngarna alyubaruma ambaka aninga. Umba adinuba-wiya ayakwa ki-yengbinama ngayuwa.”

Eneja ni-yama Lebina, “Yengbina kembirra.”

³⁴Enamba-langwa kembirra nenikuminuwar•duwar•da Aburiyama-langwa nenilirraku-makama Lebinu-wa akwa Beduwelu-wa ena-langwa-langwa nubungkawa. Ni-yama, “Ngayuwe-ka ningena Aburiyama-langwa ningenikuminuwar•duwar•da. ³⁵Nakine-ka Yaweya ni-yamama eningaba nganyangwa-manja nubungkawa Aburiyama. Kembirra aduwaba nakina numinababurne-ka amurndakijika-murriya. Nenu-kwama Yaweya jiba iya nenukwuda iya bulukwa iya kamila akwa dangki. Akwa ngarningka nenukwama awurrakwulyumida angwarnda amamamuwa amurndakibina akawulda-murra iya ajilba-murra akina. Akwa ngarningka nenukwama warnikuminuwar•duwar•da warnungkwarba iya wurridarringka kenuminu-war•deni-yada ena-langwa. ³⁶Umba nganyangwa-langwa nubungkawa dadingiyenikba Jera ying-adiyuwangkwudinu-manja yinginum-in-arrangbama nenikuwenikba arakba dakina. Nganyangwe-ka nubungkawa nenumurndaku-kwama ababurna-langwa ena-langwa ebina nu-wilyakama nenikuwenikba-manja,” ni-yama nenikuminuwar•duwar•da Beduwela-kiya-wa.

³⁷Biya ngarningka ni-yama, “Biya nginu-makama nakina ningeniki-yarrkakumi-yada ayakwa kajungwa kinumin-engkirrikaji-yada ngayuwa

ena-langwa ayakwa. Ni-yamama, 'Nara aminu-manguma warningerribirra wurradidiyara enena-langwa angalya Kenina nenikuwarrka-langwi-yada dadingiyenikba, ³⁸ umba ki-likaja nungwarrka-langwu-wa warnumamalya akwa kinuminu-mena duwilyaba dadingakwujina dadiyara nenikuwarrka-langwi-yada,' ni-yamama nakina Aburiyama ngayuwa-wa. ³⁹ Nganja ningi-yamama, 'Umba dakina dadiyara nara-manja ngi-likama ngayuwa-manja, kembirra ki-yamarrkinama ngayuwa?' ningi-yamama. ⁴⁰ Enambalangwa Aburiyama ni-yamama ngayuwa-wa, 'Yaweya nakina-bina kenu-mamurikajinama, nibina ningenumini-yarrkuwarakinama ena-langwa ayakwa aduwaba ngawa wuburra arakba-wiya. Keni-larrkajama nakina nuwilyaba nenikumamurikaja ena-langwa nungkuwa-wa, kajungwa kenu-mamurikajini-yada nungkuwa-manja kenu-wilyakajini-yada nungkuwa ningkakina-da. Kinuminu-mename-ka dadiyara nenikuwarrka-langwi-yada nganyangwa-langwa warnumamalya. ⁴¹ Umba ki-likaja-manja ningkakina nganyangwu-wa warnumamalya akwa ka-warena-manja wurrakina akwa ki-lyangkirerrmina-manja ningkakina, nganja kembirra ngayuwa yib-enjungwurrenama ebina-langwa ayakwa ki-lawurradina-mulangwa ningkakina ningkeningiyanda,' ni-yamama Aburiyama ngayuwa-wa," ni-yama nenikuminuwar•duwar•da Beduwela-kiya-wa.

⁴² Biya ngarningka ni-yama, "Kembirra ningi-yar•du-manja nganja enena-manja angalya aduwaba akwa ning-embirrarinu-manja ebina-manja emedirra akungwa, kembirra ningu-buriyaminuma ngayuwa Yaweyu-wa. Ningi-yamama ngayuwa enuwa-wa, 'Yaweya, ningkibina Ningkeningikarrawara nganyangwa-langwa nubungkawa Aburiyama-langwa, yi-mamurikajiya-langwa ena-manja angalya, yu-wilyakajiya-langwa dibina dadiyara aduwaba. ⁴³ Kwuja! Ningena ngayuwa ning-abalkayukwunama yelakwa enena-manja ngawa emedirra akungwa. Umba kingi-likaja-manja duwilyaba dadiyara yangkwurrangwa akungwa-wa, kembirra ki-yaminama ngayuwa ngaluwa-wa, Yi-bekajiya-langwa akungwa nungkwa-langwa-langwa menarlamba? ⁴⁴ Kembirra kingi-lyangukwamina-manja dakina dadiyara akwa ngarningka kingi-yamina-manja dakina ngayuwa-wa, Kumin-akarrnginama akungwa nungkwa-langwa-langwa kamila, kembirra ninginga-ngayindenama dakina-bina ningku-wekbalyinuma ningkakina dadingiyenikba Aburiyama-langwa-langwa nenikuwenikba-da,' ningi-yamama ngayuwa Yaweyu-wa-da," ni-yama nenikuminuwar•duwar•da Beduwela-kiya-wa.

⁴⁵ Biya ngarningka ni-yama, "Umba ningakina ningu-buriyaminuma ngayuwa arrawa nganyangwa-murra mangma ningeningayakwa-ma. Kembirra akina-wiya ningu-buriyaminu-wiya ngawa, yingi-yar•da ngalaja Ribeka yingi-ngabukweyinuma dakina menarlamba ngala-langwa-manja amurn•da. Yingi-dirrirnda emedirra-wa akungwa-wa, umba ningi-yamama ngayuwa ngaluwa-wa, 'Yu-kwa-langwa akungwa.' ⁴⁶ Warenja-bawiya yinguma-larrija menarlamba ngala-langwa-langwa amurn•da akwa yingi-yamama ngayuwa-wa, 'Beka-langwa, umba kumin-akarrnginama ngarningka akungwa nungkwa-langwa-langwa kamila.' Kembirra ningi-bekina arakba ngayuwa, umba yingumin-akarrngarna akungwa kamila-langwa. ⁴⁷ Umba ningi-yamama ngayuwa, 'Nungwarrka nenimikirra Beduwela umba nungwenikba ena-langwa Neyawa nakina akwa dirndenikba dadimikirra Milka.' Nganja kembirra ningingamin-akumarna errumungkwa ngala-langwa, awilyaba eyukwujiya eminda-manja umba ambilyuma aruma-

kiya ngarningka ayarrka-manja. ⁴⁸ Biya ning-abuluwendinga arakba ngayuwa ningeni-yangmarngkwajuwama Yaweyu-wa. Ngayuwa ningeni-yangmarngkwajuwama Yaweya nibina Neningikarrawara nganyangwawangwa nubungkawa Aburiyama. Nakina-bina Yaweya nginu-wilyakama ngayuwa dirrbura yangkwurrangwa. Nginu-wilyakama nungkuwawa, Beduwela, ningkibina Aburiyama-langwa ningkenumamalya, akwa ngawa nungkuwawangwu-wa dadiyawena, kajungwa king-ambilyi-yada dakina dadingiyenikba Aburiyama-langwa-langwa nenikuwenikba. ⁴⁹ Nungkwaja kembirra ki-yamina-manja adirrbura-wiya nganyangwamanja nubungkawa akwa eningaba ki-yamina-manja enuwa-manja, kembirra yi-makina. Umba nara-manja e-yamama ningkakina eningaba enuwa-manja, kembirra yi-makina ngarningka. Kembirra nganja ningeningma ngayuwa ki-yamina-mulangwa ngayuwa,” ni-yama nakina nenungkwarba Aburiyama-langwa Beduwela-kiya-wa-da.

⁵⁰ Kembirra aburnaja wunalakina Lebina akwa Beduwela neni-yama enuwa-wa, “Amurndakakina yirru-maka-mulangwa ningkakina aduwaba ni-yamama Yaweya enabakiya-ba akina ababurna-langwa. Kembirra nara yirraja a-lyangkuwamama akwa a-lyangkirerrmama. ⁵¹ Umba daka Ribeka. Nga-wilyakina akwa likaja, kajungwa nenikuwenikba nungkuwawangwangwa nubungkawa kininga-meni-yada daka, mena nakina Yaweya enabakiya-ba ni-lyangkuwerribikajungwunuma akinu-wa-da,” neni-yama wunalakina Lebina akwa Beduwela-da.

⁵² Eneja n-engkirrika-manja nenikuminuwar•duwar•da Aburiyama-langwa amurndakakina ayakwa, kembirra n-abuluwendinga nakina akwa neni-yangmarngkwajuwama Yaweyu-wa. ⁵³ Kembirra nanga-larrngkuwaraka dumbala-murriya akwa errumungkwa-murriya ebina na-ngekburaakajungwunuma ajilba-ma akwa akawulda-ma akwa ngawa akwala ngarningka amurndakijika alarrngekburna akwa nangamurndakukwama Ribeka-wa. Akwa ngarningka nenu-kwama alarrngekburna amurndakijika aminarumuruma angwarnda narrkuwadikba-wa akwa dirndadikba-wa.

⁵⁴ Biya kembirra nakina nenikuminuwar•duwar•da Aburiyama-langwa akwa ena-langwa warnungkwarba nuw-alyubarinuma arakba ebina aninga akwa ne-bekinuma akubibeka. Biya na-mungkwulumama wurrakina yakwujina Beduwela-langwa-manja angalya muwilyaba marringa. Biya mingka-manja meninguwurdarriya-wiya mamawura kembirra nimirajanga nakina nenikuminuwar•duwar•da Aburiyama-langwa akwa ni-yama Ribeka-langwu-wa warnumamalya, “Yirri-larrkiya arakba ngilawurradina nganyangwu-wa nubungkawa,” ni-yama.

⁵⁵ Aburnaja neni-yama Ribeka-langwa narrkuwadikba akwa dirndadikba wunalakina, “Ang-ambilya-langwa ambaka daka aduwaya, dukwa mamangbala mambilyuma marringa, dukwa mememberrkwa marringa. Kembirra yikinga-larrkiyama daka,” neni-yama wunalakina enuwa-wa.

⁵⁶ Eneja ni-yama nakina nenikuminuwar•duwar•da, “Nare-ka amurndurrkwama ngayuwa. Eneja nakina Yaweya nginu-mamurikajuwama ningena, nginu-wilyakajuwama daka dadiyara, kembirra yirri-larrkaja arakba yirri-lawurradina yirra-langwu-wa nubungkawa,” ni-yama.

⁵⁷ Aburnaja neni-yama, “Ngarring-ardijiya-langwa kwureya kingiyamina-murrikba dakina,” neni-yama. ⁵⁸ Kembirra narring-ardijuwa dakina Ribeka akwa neni-yama ngaluwa-wa, “Ningki-ngayindena ki-likaja nenaka-manja nenungkwarba?” neni-yama.

“Yawu,” yingi-yama ngalaja. ⁵⁹ Aburnaja kembirra wunalakina neninga-larrka Ribeka dadiki-liki-yada Aburiyama-langwa-manja nenikuminuwar•duwar•da akwa ena-langwa-manja warnungkwarba. Akwa ngarningka neninga-larrka duwilyaba dadiyuwangkwa, dibina dadikuminuwar•duwar•da Ribeka-langwa dakina, ngalajukwaba.

⁶⁰ Akwa neni-yengbinuma eningaba ayakwa Ribeka-wa lukwuniyawa. Neni-yama,

“Ningkakina ningkuminjarringba ningkeningadinuba-wiya k-ambilya wurruwurrakwulyumida-langwa warnumamalya.

Aburraja nenikabijena-murriya warnikinikaduwa nungkwa-langwa ab-ambilya wurringbuda wurrakina.

Ka-wardiyina-manja wurrakina wurrukwala-manja warnumamalya, kembirra nungkwa-langwa nenikabijena-murriya warnikinikaduwa kabungkawadina wurrakina-manja warnumamalya-da,”

neni-yama wunalakina Ribeka-wa-da.

⁶¹ Ngalaja kembirra Ribeka akwa ngarningka ngala-langwa warnikuminuwar•duwar•da wurradidiyara akwa dibina dadiyuwangkwa narri-larrngmurndukwa aburra-langwa amurndakijika akwa narringawurrakuwurdujuwa kamila-manja. Kembirra na-likena arakba Aburiyama-langwa-manja warnikuminuwar•duwar•da-da.

⁶² Na-likenuma-ka wurrakinu...wa yanda-langwa narr-akburranga ebina angalya Kenina. Kembirra nuw-alilikenuma ngawa wurrakina nuw-angkarrinu-murruwa arrirra dalada.

Eneja nakine-ka Ajika n-ambilyumurra yakwujina Kenina-manja. Engburingka-manja angalya n-ambilyumurra nakina ebina-manja emedirra emikirra “Numinakina Emedirra Akungwa Neniba akwa Ngini-rringkinama Ngayuwa.” ⁶³ Biya num-awiyebu-manja mamawura ni-jadanguma nakina ena-langwa-langwa kalikwa akwa nu-murndakilikenu-manja nakina n-andeya akena ni-rringka kamila abukwaya nawurrakilikenuma.

⁶⁴ Ngalaja dakina Ribeka yingini-rringka-manja nakina Ajika yingukuwabijanga ngala-langwa-langwa kamila ⁶⁵ akwa yingi-yama Aburiyama-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da, “Numiyambena nangaba nenungkwarba ni-likajama yangkwurrangwa ngakwurruwa-wa?” yingi-yama.

Eneja ni-yama, “Nganyangwe-ka nakina nubungkawa,” ni-yama. Kembirra nanga-rndirrka dumbala akwa yingu-wurumbijajungwa yingabuwarrajangwa dadumukwurra.

⁶⁶ Biya kembirra nenu-maka nakina nenikuminuwar•duwar•da Ajiku-wa ababurna-langwa ngawa ni-yamama akina. ⁶⁷ Eneja Ajika nang-awiyebajuwa kembirra Ribeka ena-langwa-manja kalikwa. Dakine-ka kalikwa dirndenikba-langwa Jera-langwa adinuba-wiya. Kembirra dadingiyenikba arakba Ribeka dakina-da. Ajike-ka nakina ni-lyelyingminuma dakina-manja umba ngalaja yinginu-werringekburakama nakina nara-manja dibina dirndenikba, yingi-jungwu-mubaba arakba dakina-da.

25

Wurumirumirena Aburiyama-langwa-langwa

¹ Eneja nakina Aburiyama nanga-wilyakama duwilyaba ngarningka dadingiyenikba. Dadimikirra Kedira. ² Warna kembirra warnimikirra

wurriyukwayuwa wurribina Kedira yinginumina-arrangbama Aburiyama-langwa dakina. Warnimikirra Jimirena iya Jakijena iya Midena iya Midiyena iya Yijibeka akwa ngawa Juwa.

³ Nakine-ka Jakijena, nibina naburradikba Kedira-langwa, nungwenikba nakina wunalakina-kiya-langwa Juba akwa Diden. Aburraja Diden-langwa wurrumirumirena warnikinikaduwa nuw-ababurnadinuma wurruwurrakwulyumida wurrakina yanda-langwa wurriylimberkabiyakarbiya warnumamalya arakba. Umba warnimikirra wurrakina WarningAjuruma warnumamalya iya WarningiLidijima warnumamalya akwa ngawa WarningiLiyumima warnumamalya.

⁴ Umba eneja Midiyena, nibina Kedira-langwa enejukwaba naburradikba, n-akumajungwunuma nakina wurrumangbala warninikuwena. Warnimikirra wurrakina Ebaya iya Ebera iya Yenakwa iya Abuda akwa ngawa Eldaya.

Umba dakine-ka Kedira duminjarringba dadingadinuba-wiya wurrumurndakakina-langwa warnumamalya wurrababurna-langwa.

⁵⁻⁶ Neniba-wiya ngawa eneja nakina Aburiyama, nenu-kwama akwala amurndakijika-murriya ena-langwu-wa warninikuwena Yeka-langwu-wa akwa ngawa Kedira-langwu-wa wurrabuburarrngwa. Biya neni-larrkama nakina wurrumurndakakina warninikuwena wurrababurna-langwa engku-wa nuw-errbalinuma Ajika-langwa. Neni-larrkame-ka nakina alyengma-wa angalya kajungwa yakwujina ngawa kuw-ambilyiyada wurrakina warningangkawura-da.

Biya kembirra ni-yama nakina Aburiyama, “Ki-jungwuna-manja ngayuwa kembirra ababurna-langwa bulukwa iya jiba iya nenukwuda iya kamila iya dangki iya ababurna-langwa amamamuwa ajilba-ma iya akawulda-ma akwa ngawa ababurna-langwa amurndakijika nganyangwa kuw-ambilyama Ajika-langwa amurndakakina-da,” ni-yama nakina-da.

Ni-jungwunu-mulangwa Aburiyama

⁷ Nakine-ka Aburiyama n-ambilyumurra 175 mamarika iya yinungkwura-da. ⁸ Meningaba-wiya mamurndakakina mamarika iya yinungkwura n-ambilyumurra. Biya ni-jungwa arakba nakina-da. ⁹ Kembirra aburnaja wunalakina ena-langwa warnikuwabulena Ajika akwa Yijumeyila nen-akumarnumurra nenumadangkwa nakina mibina-manja medirra memikirra Makbela. Num-ambilyuma makina Mamura-langwa-manja angalya akwudangwa. Umba akine-ka angalya adinuba-wiya Ebirena-langwa akina. Umba eneja Ebirena-langwa nungwenikba nenimikirra Jawura NeningiYida nenumamalya nakina. ¹⁰ Makine-ka medirra nubeyindanguma Aburiyama wurrumurndakibina-langwa warnumamalya WarningiYida-langwa. Aburraja aburna-langwa wunenumadangkwa-kiya narr-akumarnuma wurrakina Aburiyama-langwa iya Jera-langwa makina-manja ngawa muwilyaba-ma medirra arakba-da.

¹¹ Kembirra ni-jungwu-mulangwa nakina Aburiyama eneja Neningikarawara nakina ni-yamama eningaba Ajika-manja nenikuwenikba-manja. Nakine-ka eneja Ajika n-ambilyumurra akwudangwa ebina-manja emedirra emikirra “Numinakina Emedirra Akungwa Neniba akwa Nginierringkinama Ngayuwa.” Biya yakwujina ngawa n-ambilyumurra Ajika nakina-da.

Wurrumirumirena warnikinikaduwa Yijumeyila-langwa-langwa

¹² Eneja nakina Yijumeyila neningadinuba-wiya nenikuwenikba Aburiyama-langwa. Umba dirndenikba Yeka, dibina dadikuminuwar•duwar•da Jera-langwa DadingiYijiba dakina. ¹³ Kembirra Yijumeyila n-akumajungwunuma nakina wurrumemberrkwa wurrambilyuma warninikuwena ena-langwa. Neningadinuba-wiya nenimikirra Nubeyada nakina. Umba ngarningka wurrukwala warnimikirra wurrakina Kedara iya Adubela iya Mibijama ¹⁴ iya Mijuma iya Duma iya Maja ¹⁵ iya Yadada iya Dema iya Jedira akwa ngawa Nabija. Umba neningarijlangwa nenimikirra Keduma nakina. ¹⁶ Wurrumurndakakine-ka warnungkwarba wurrumemberrkwa wurrambilyuma nuw-ambilyuma wurrumirumirena warningadinuba-wiya wurriylimberrkeyebijebalangwa iya wurriylimberrkeyebijebalangwa warnumamalya wurrakina. Umba aburra-langwa angalya waka aminambawura alikira waka eningerriberriba na-wilyakama ekirra aburra-langwa-da.

¹⁷ Bi...ya eneja nungwarringba Yijumeyila neniyuwangkwe-ka arakba. Umba n-ambilyu-manja 137 mamarika iya yinungkwura kembirra ni-jungwa arakba nakina-da.

¹⁸ Aburraja wurrumurndakibina wurrumirumirena warnikinikaduwa Yijumeyila-langwa nuw-ambilyuma wurrakina akina-manja angalya wilyarra Yebila akwa ngawa Jura. Akine-ka angalya aburra-langwa. Umba na-likenu-manja aburraja warnumamalya Yijiba-langwa akwa engkuwa angerriba Ajiriya-wa wurrakina, kembirra narri-larrkuwarrukwama aburra-langwa angalya wilyarra. Umba wurreyebijebe-ka wurrakina Yijumeyila-langwa warnumamalya nuw-ambilyumurra Ajika-langwalangwa warnumamalya akwa ngawa wurrukwala-langwa-langwa wurrumirumirena Aburiyama-langwa wurrakina-da. narri-larrkuwarrukwama aburra-langwa angalya wilyarra. Umba wurreyebijebe-ka wurrakina Yijumeyila-langwa warnumamalya nuw-ambilyumurra Ajika-langwa-langwa warnumamalya akwa ngawa wurrukwala-langwa-langwa wurrumirumirena Aburiyama-langwa wurrakina-da.

Ajika-langwa-langwa warnumamalya - Yijawa-langwa akwa Jekablangwa

¹⁹ Eneja alawudawarra Aburiyama-langwa-langwa nenikuwenikba Ajika. ²⁰ Ajika nakina arngkabiya-ruwa-ma arngkumemberrkwa mamarika iya yinungkwura, kembirra nanga-manga nakina Ribeka dadingiyenikbi-yada. Umba ngalaja Ribeka dadiyawenikba Beduwelalangwa dakina. Umba NeningArama nakina Beduwela akwa ena-langwa angalya Mejubudamiya. Umba Ribekalangwa narrkuwadikba nakina Lebina. ²¹ Eneja nakina Ajika nangaminu-buriyaminuma Yaweyu-wa wurrangariyi-yada nara-baba wurribina wurriyukwayuwa Ribekalangwa. Kembirra eneja Yaweya n-engkirrikena nakina ena-langwa ayakwa. Ngalaja kembirra Ribeka yingu-mambakinuma arakba wurrangariya, ²² akwa dadingma dakina wurrambilyuma-kiya wurrangariya ngalalangwa. Aburnaja kembirra nara-wiya keni-rukwularrina neni-jiriyinuma wunalakina arrawa.

Ngalaja yingi-yama Ribeka, “Karukwa, ningi-yamarrkama ningena-burra?” yingi-yama. Kembirra dakina yingini-yengkilabena Yaweyu-wa wurriyukwayuwa-langwa.

²³ Eneja nakina Yaweya ni-yama ngaluwa-wa,

“Wunumilyengma-kiya nungkuwa-manja arrawa nen-ambilyama wunalakina wunenumamalya-kiya.

Kembirra wunambilyuma wurrumirarrngwa wunalakina ken-ambilyama wurrilyimberrkambilyuma-langwa warnumamalya.

Kembirra aburraja wurrumurdakakina warnumamalya aburnalangwa ke-kuwurriyina wurrakina akwa kuw-errbalinama.

Nuwilyaba ningbuda nakina nuwilyaba-manja.

Kembirra numangaruma-dangwa nawenikba kenumin-engkirrikajama nenikumarnjenikba-wa,”

ni-yama Yaweya Ribeka-wa.

²⁴ Biya neni-rukwularra wunalakina wuniyukwujiya-kiya arakba.

²⁵ Neningadinuba-wiya numilyingarradada nakina akwa ayama-wiya, akwa neni-yengbijuwama nakina nenimikirra Yijawa, mena akina ekirra Yijawa ne-yaminama “ayama-wiya.” ²⁶ Kembirra enamba-langwa neningarija-langwa ni-rukwularru-manja nakina ni-lyingama angwurra amulurrngwa-manja alika neningadinuba-wiya-langwa. Kembirra neni-yengbijuwama nakina nenimikirra Jekaba, mena akina ekirra Jekaba ne-yaminama “ni-lyinginama amulurrngwa-manja alika.” Akena aburraja warnumamalya narra-yarrumurnduwarna-manja ayakwa warningerribirra-langwa akwa ne-yamina-manja, “Naka nenumamalya ni-lyinginama amulurrngwa-manja alika,” kembirra akina ayakwa aburralangwa ne-yaminama, “Naka nenumamalya neni-kadikinama wurrukwalamanja.” Umba neni-rukwularrinu-manja wunalakina eneja nungwarringba Ajika n-ambilyumurra nakina arngkumemberrkwa-ma arngkumangbala arngkuwilyaba mamarika iya yinungkwura arakba.

²⁷ Bi...ya nen-arumidinuma aburnaja wunalakina. Kembirra Yijawa nabarda yinungungwangba-murriya neniku-ngurrkwa-langwa akwa ni-lyelyingminuma erriberriba-wa nenik-alilika. Umba Jekaba ninyarrngwa nakina akwa ni-lyelyingminuma nenik-ambilyinga awilyaba-murra-manja angalya. ²⁸ Kembirra eneja nakina nungwenikba ni-lyelyingminuma Yijawa-manja angwurra mena ni-lyelyingminuma nenik-alyubari-yada yakina yinungungwangba nu-wardangu-mulangwa Yijawa. Ngajaja Ribeka yingi-lyelyingminuma dakina Jekaba-manja.

²⁹ Eneja kembirra arngkawura Jekaba ni-ngarngkwudakama nakina amalyirra amaninga amadidira-langwa. Umba eneja nakina Yijawa nilawurradinuma nakina nu-ngurrkwenu-mulangwa. Biya nu-mureyanga nakina. ³⁰ Ni-yama Jekabu-wa nenikumarnjenikba-wa, “Ningumureyena angwurra ningena. Yu-kwa-langwa nganja akwala aninga amalyirra amilyingarradada,” ni-yama. Kembirra aminakina-langwa Yijawa nu-wilyakama nakina ambilyuma ekirra. Awilyaba Yijawa akina umba awilyaba ngarningka Yiduma, mena akina ekirra Yiduma ne-yaminama “amilyingarradada.”

³¹ Eneja ni-yama, “Yawa, yiba-kwunama ningena,” ni-yama Jekaba, “umba yiku-makinama ngayuwa ningena ningumilyengma wuburra ningenungkwulyuba akwa nara arakba nungkuwa,” ni-yama.

³² Enamba-langwa ni-yama Yijawa, “Mama! Ki-jungwunama ningena ningumureyena-baba, kembirra ki-yamina-manja ngayuwa ningumilyengma-dangwa amiyambena eningaba nganyangwa?” ni-yama.

³³ Enamba-langwa Jekaba ni-yama, “Yirra-ngayindenama ningkakina ki-yarrkakumurnama enena ayakwa akwa nara a-yarrkuwarrukwajuma. Ki-yarrkakumurnama ayakwa kajungwa ngayuwa-bina ki-yamini-yada kem-

birra ningumilyengma wuburra ningenungkwulyuba arakba-da,” ni-yama. Kembirra eneja ni-lyangkuwama nakina Yijawa, ni-yarrkakumarna akina ayakwa nakina-da. ³⁴ Kembirra nakina Jekaba nenu-kwa damba akwa akwala amalyirra ni-ngarngkwudaka-mulangwa. Kembirra Yijawa n-alyubarina arakba akina damba akwa ni-bekina amalyirra akina, akwa nu-warumajungwa ni-likena. Akwa ni-lyangkiyama, “Mama nakina-da! Numilyengma kembirra-da,” ni-lyangkiyama Yijawa nakina-da.

26

N-ambilyu-mulangwa Ajika engemba-manja Kera

¹ Arakburakba-kiya-wiya n-ambilyu-wiya Aburiyama Kenina-manja angalya nakina, ne-yukwujiyadinuma aninga, biya ni-likenuma nakina Aburiyama Yijibu-wa. Kembirra aduwaba ngarningka n-ambilyu-manja enamba-langwa nenikuwenikba Ajika akina-manja ngawa angalya Kenina ne-yukwujiyadinuma ngarningka nuw-ambawuradinuma aninga wuburra ebina-wiya. Kembirra ni-likena nakina Ajika akwaburrangarnu-wa Kera-wa. Akine-ka angalya Kera WarninguBilijiya-langwa warnumamalya akina, akwa nubungkawa aburra-langwa Abimileka nakina. Kembirra ni-likena nakina eneja Ajika enuwa-wa.

² Eneja kembirra Yaweya ni-jadinga nakina Ajika-manja akwa ni-yama enuwa-wa, “Nara a-likama Yijibu-wa,” ni-yama, “umba engkirraja nganyangwu-wa ayakwa. Ambilya ngawa enema-manja angalya,” ni-yama. ³ “K-ambilya-manja ningkena yelakwa ngawa kembirra k-ambilyama ningena akwudangwa nungkuwa-manja akwa ki-yaminama eningaba ningena nungkuwa-manja,” ni-yama Yaweya Ajiku-wa. “Yiba-kwunama ngayuwa amurndakenena angalya nungkuwa-langwi-yada akwa ngawa warnikinikaduwa-langwi-yada numirena-murriya. Ngayuwa ki-yarrkilalikinama ngawa ayakwa ebina ningi-yarrkakumarnuma arakba-wiya nungwena-langwa Aburiyama-langwa. ⁴ Yiba-kwunama wurruwurrakwulyumida numirena-murriya warnikinikaduwa. Wuburra dakilyingajanga duwurrakwulyumida karrawara ningkinga-rringkinama, ke-yaminama aburrajukwaba wurrakina wurruwurrakwulyumida akwa ka-kwunama-ka ngayuwa amurndakenena angalya ababurna-langwa aburruwa-wa. Kembirra aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya wurriminimingka kabi-yendabajama wurrakina ngayuwa-wa akwa ke-yaminama, ‘Wu-ngekburaakina eningaba yirruwa-manja, wuburra laka ningki-yamamura Ajika-langwa-manja wurrumirumirena warnikinikaduwa,’ ke-yaminama wurrakina. ⁵ Ki-yaminama-ka ngayuwa eningaba nungkuwa-manja mena Aburiyama nakina nara-baba kini-yarrkuwurranga ayakwa nganyangwa umba nginumini-yarrkuwarakama ababurna-langwa ayakwa eningarumuruma nganyangwa,” ni-yama nakina Yaweya nenu-maka Ajiku-wa.

⁶ Kembirra yakwujina-wiya n-ambilyuma Ajika arakba Kera-manja. ⁷ Umba aburraja wurrukuala wurruminakina angalya warnungkwarba neni-yendabenuma Ajiku-wa Ribeka-langwa dadingiyenikba-langwa. Eneja ni-yama, “Dadiyamarnjarrka daka-da,” ni-yama aburruwa-wa. Nara nakina kini-ngayindanga kininga-yengbijuwa dadingiyenikba, mena n-akbar-danguma warniku-warda-langwa nakina wurrumurndakakina warnungkwarba wurruminakina angalya, kajungwa Ribeka karringa-mangi-yada wurrakina. Dadingabe-ka dakina dadumukwurra akwa aminakina-langwa narringa-ngayindanguma.

⁸ Bi...ya ambaka-murra eneja nakina Nubungkawa Abimileka n-andirrarina ena-langwa-langwa alikira akena nenilirraki-rringkama wunalakina-kiya Ajika akwa ngawa Ribeka. Nenilirraki-rringka-manja Abimileka wunalakina wuburra wuneninga-manja neni-yamama wunalakina-da. ⁹ Biya nen-ardijuwa nakina Ajiku-wa neniki-liki-yada enuwa-wa. Ni-yama Nubungkawa Abimileka Ajiku-wa, “Nungkwa-langwa dadingiyena daka-na!” ni-yama. “Miyambena-burra ningkarra-makama warnumamalya-manja, ‘Dadiyamarnjarrka daka-da,’ ningki-yamama ningkakina?” ni-yama nakina Nubungkawa-da.

Ajika eneja ni-yama, “Ngaya-bu ningi-lyangkiyamama, ‘Warnumamalya warningiyelakwa kabu-wardanga-bu,’ ningi-yamama, ‘kajungwa kabu-mangi-yada dadingiyarrka,’ ningi-lyangkiyamama,” ni-yama nakina Ajika.

¹⁰ Ni-yama enamba-langwa nakina Abimileka, “Ningki-yamarrkama-burra? Yirri-kadika yirruwa-manja-na!” ni-yama. “Aburraja warningerribirra warnungkwarba nganyangwa ka-mungkwulama dadingiyena-manja. Akine-ka awurrariya nungkwa-langwa akina, nara yirra-langwa,” ni-yama. ¹¹ Biya nakina Abimileka nenu-madumurrkwama wurrababurna-manja warnumamalya ena-langwa-manja akwa ni-yama aburruwa-wa, “Nungkwurraja karningerribirra karnumamalya yiki-yamina-manja awurrariya nenaka-manja nenungkwarba akwa ngawa dadingiyenikba-manja, yiki-jungwunama kirrakina-da. Nganja kamakinama nganyangwa wurrawinyamba warnungkwarba kembirra yikabu-wardenama kirrakina aminakina-langwa awurrariya-da,” ni-yama nakina nubungkawa-da.

¹² Kembirra eneja Ajika nakina n-ambilyuma ngawa yakwujina akwa ni-lungkuwabijuwama amamamuwa aningi-yada. Bi...ya kembirra mibina-manja ngawa mamarika nuwurra-murndukwama nakina awurrakwulyumide-ka aninga. Nu-manguma nakina awurrakwulyumida aninga mena nakina Yaweya ni-yama-mubaba eningaba enuwa-manja.

¹³ N-ambambilya yakwujina bi...ya yanda-langwa numin-ababurnadinuma arakba aninga-murriya iya amurndakijika-murriya nakina, mena Yaweya nenu-mamurikajuwa-mubaba nakina neningangkawura.

¹⁴ Ababurne-ka jiba iya bulukwa ena-langwa. Aburrajukwaba wurrababurna warnikuminuwar•duwar•da ena-langwa. Kembirra arakba aburraja wurrumurndakibina WarninguBilijiya warnumamalya ne-yakwujaminuma wurrakina Ajika-langwa. ¹⁵ Kembirra narr-ekirrembama ajiringka ababurna-manja emedirra akungwa. Arakba-wiya neniba-wiya ngawa nungwenikba Aburiyama, aburraja Aburiyama-langwa warnikuminuwar•duwar•da na-mungkadinuma amurndakakina adinuba-wiya. Kembirra Ajika-langwa enamba-langwa arakba amurndakakina emedirra akungwa aduwaba-da.

¹⁶ Eneja kembirra ni-yama Abimileka Ajiku-wa, “Jeyi! Likaja arakba,” ni-yama. “Wu-lalika ena angalya yirra-langwa. Ningkakine-ka ningkingbuda ningkenumamalya yirruwa-manja angwurra aduwaba,” ni-yama.

¹⁷ Eneja kembirra Ajika nu-warumajungwa akwa nu-makilalika akina angalya akwa aburruwa ena-langwa warnumamalya. Namurndaki-likenuma ekbilyuwalyu-wa angalya akwudangwa Kera. Narri-ngekburakama arakba angalya, kembirra yakwujina ngawa nuw-ambilyumurra wurrakina-da.

¹⁸ Biya na-mungkadinuma ngarningka wurrakina Ajika akwa ena-langwa warnungkwarba emedirra akungwa amurndakibina-murrada nungwenikba-langwa warnikuminuwar•duwar•da na-mungkadinu-murrada adinuba-wiya. Eneja nakina Aburiyama ni-yengbijuwama

emikirra emedirra amurndakakina. Akena ni-jungwu-mulangwa nakina kembirra aburraja wurrumurndakibina Warningu Bilijiya warnumamalya narr-ekirrembama ajiringka amurndakakina. Kembirra enamba-langwa nakina Ajika ni-yengbijuwama arija-langwa ebina-murrada emikirra emedirra nakina-da.

¹⁹ Kembirra arakba aburraja Ajika-langwa warnikuminuwar•duwar•da na-mungkadina wurrakina ekbilyuwalya-manja angalya edirra biya narr-akburranga kembirra akungwa. ²⁰ Akena aburraja wurruminakina angalya warnungkwarba wurribina narr-embimbirrajuwama jiba aburra-langwa ne-beyinuma wurrakina awinyamba Ajika-langwa-manja warnungkwarba narr-embimbirrajuwa-murrumanja jiba ena-langwa. Neyama, “Ene-ka akungwa yirra-langwa,” ne-yama. Kembirra eneja nakina Ajika ni-yengbijuwama akina emedirra akungwa “Nebeyinumurrumanja” emikirra akina.

²¹ Aburraja kembirra Ajika-langwa warnikuminuwar•duwar•da na-mungkadina engka emedirra akungwa, akena aburraja wurruminakina angalya warnungkwarba akwa ngawa Ajika-langwa warnungkwarba ne-kuwurriyina ne-beyinuma awinyamba akina-langwa emedirra ngarningka-da. Kembirra Ajika “Nawirrikbeyinumurrumanja” emikirra ni-yengbijuwama emedirra akungwa akina-da.

²² Kembirra na-warumajungwa arakba Ajika-murriya akwa narrumakirukbijangajuwa angalya akwa na-mungkadina ngarningka emedirra akungwa akena nara arakba ke-beyina awinyamba. Ni-yama nakina Ajika, “Yaweya nakina ngarrenu-kwama enena angalya ngakwurra-langwi-yada akwa kembirra amurndangekburna arakba *ka-ngwur•denama *ka-wuldinama ke-yaminama yelakwa ngakwurra-langwa enena-manja angalya. Enene-ka emedirra akungwa emikirra ‘Ngarrenukwamurrumanja angalya’ akina-da,” ni-yama Ajika-da.

²³ Biya kembirra Ajika-murriya narri-lalikama arakba akina angalya umba namurndaki-likena akinu-wa angalya angerriba Biyajibu-wa.

²⁴ Kembirra makina-manja ngawa meningalyarrngwalyilya eneja nakina Yaweya ni-jadinga yakwujina Ajika-manja. Ni-yama Yaweya enuwa-wa, “Ningene-ka Ningeningikarrawara nungwena-langwa Aburiyama-langwa,” ni-yama. “Nara akbar•duma mena k-ambilyama ngawa ningena akwudangwa nungkuwa-manja. Ki-yaminama eningaba nungkuwa-manja, yiba-kwunama numirena-murriya warnikinikaduwa wurrababurna, ebina-langwiya ayakwa ningi-yarrkakumarnu-mulangwiya arakba-wiya-da Aburiyama-langwi-yada-da. Nakina-bina Aburiyama nenikuminuwar•duwar•da nganyangwa akwa ningenu-kwama akina eningarumuruma ayakwa ngayuwa-da,” ni-yama Yaweya Ajiku-wa-da.

²⁵ Eneja kembirra ni-ngekbura kama nakina Ajika alda angwarndamurra yakwujina ngawa akwa neni-yangmarngkwajuwama arakba nakina Yaweyu-wa. Kembirra ni-ngekbura yakwujina angalya ena-langwa. Aburraja kembirra ena-langwa warnikuminuwar•duwar•da na-mungkadina emedirra ngarningka akungwa yakwujina-da.

Ajika-langwa akwa Abimileka-langwa

²⁶ N-ambilyu-wiya Ajika yakwujina Biyajiba-manja, eneja nibina Nubungkawa Abimileka ni-likena ena-langwa-langwa angalya angaluba Kera-langwa yenjerrikina Ajiku-wa. Akwa wunambilyuma wunenungkwarba-kiya neniliraku-wilyakama nakina. Nuwilyaba Bikala, nibina nu-bungkawadinuma nakina ena-langwa-manja wurrawinyamba, umba nuwilyaba ena-langwa nenikuminuwar•duwar•da Ayijada,

nibina nenu-mamurikajuwama Abimileka-manja kajungwa Abimileka kin-eningmidini-yada akwiyamangena-langwa nakina. ²⁷ Eneja ni-yama Ajika aburrubukwurruwa-wa, “Miyambena-burra kirrubukilikena yangkwurrangwa ngayuwa-wa aduwaba?” ni-yama. “Yirr-awinyambaka-murrada kirrubukalakena ngayuwa-manja adinubawiya kirru-minangkirraja-murrada nungkwurra-langwa-langwa angalya ningena-da,” ni-yama Ajika.

²⁸ Aburrubukwurraja nabuki-yama, “Yarningma yarna aduwaba n-ambilyama Yaweya nungkuwa-manja. Ngarra-ngayindenama aki-yarrkakumurnama ngakwurruwa ayakwa akwa nara a-yarrkuwarrukwajuma. Kembang nungkwaja nungkuwa k-akumurnama ayakwa ²⁹ kajungwa nari-yada e-yamama nungkuwa akwa ngawa nungkuwa-langwa warnumamalya awurrariya yirruwa-manja. Yarna yirra nara yiki-yama awurrariya nungkwurruwa-manja ebina-wiya. Yirr-errukwulinuma nungkwurruwa-manja. Nara aku-wardiyina awinyamba umba wulkwa ngarra-larrkama nungkuwa akwa nungkuwa-langwa warnumamalya engku-wa yirra-langwa-langwa angalya. Kembang nungkwurraja kirri-likenuma kirrakina yilyurrkwa-murra yukwudukwuda. Yirraja yirrakakiruma yarna Yaweya ni-yamama nakina eningaba nungkwurruwa-manja,” nabuki-yama wurrubukalakina Ajiku-wa.

³⁰ Kembang eneja nakina Ajika ni-larrngkwaburranga aninga ababurna aburrubukwurra-langwa biya nabuk-eyijina aninga akwa nabuki-bekeyina akubibeka. ³¹ Biya nabuku-mungkwula arakba.

Biya mingka-manja meninguwurdarriya-wiya mamawura wunalakina Abimileka akwa ngawa Ajika nenu-mirajanga akwa neni-lyelyimbukweyina ayakwa. Kembang wunalakina-kiya neni-yarrkakumarna ayakwa nari-yada awinyambakajuma akwa nari-yada a-yarrkuwarrukwajuma akina ayakwa. Adinubawiya nuwilyaba n-akumarnuma ayakwa kembang nuwilyaba enamba-langwa. Biya kembang Ajika ni-yama, “Jeyi! Wurrubuki-likaja arakba angalyu-wa.” Biya Ajika n-ambilya yakwujina ena-langwa-manja angalya umba aburrubukwurraja Abimileka akwa ena-langwa wunenikuminuwar•duwar•da-kiya nabuki-lawurradina arakba wurrubukalakina aburrubukwurra-langwu-wa angalya Kera-wa. Kembang aburruwa-murra wurrakina arakba-da.

³² Kembang makini-yada ngawa mamawura aburraja Ajika-langwa warnikuminuwar•duwar•da na-lawurradina wurrakina angalyu-wa namungkadinu-mulangwa emedirra-langwa akungwa. Ne-yama, “Akungwa yirr-akburrangama yarna.”

³³ Ni-yama eneja Ajika, “Aki-yengbijinama emikirra emedirra akungwa Biyajiba,” ni-yama. Akina ekirra Biyajiba ne-yaminama “emedirra akungwa ngarri-yarrkakumarnu-murrumanja ayakwa.” Kembang akina angalya Biyajiba ebina-manja n-ambilyu-murrumanja Ajika na-manguma ekirra ngala-langwa akina-langwa emedirra akungwa-da.

Yijawa-langwa-langwa wurradidingiyena

³⁴ Eneja Ajika-langwa nenikuwenikba Yijawa n-ambilyu-manja nakina arngkabiya-ruwa-ma arngkumemberrkwa mamarika iya yinungkwura, kembang nenu-manguma nakina wurringambilyuma-kiya wurringadiyara-kiya ena-langwi-yada wurradidingabulena-kiya. WurringadingiYida-kiya wurringalakina. Duwilyaba dibina dadiyawenikba Biyeri-langwa dadimikirra Judida dakina, umba duwilyaba ngalaja dibina dadiyawenikba Elena-langwa dadimikirra Bajumada dakina.

35 Akena wurringalakina-kiya wurringidarringka-kiya narralirraku-werrikawarriyakame-ka wunalakina Ajika akwa Ribeka-da.

27

Ni-yengbinu-mulangwa Ajika ayakwa eningilyamarmba Jekabu-wa

¹ N-eniyerringkaduma eneja Ajika nakina akwa nimimbe-ka arakba. Biya nen-ardijuwa kembirra nenikuwenikba neningadinuba-wiya Yijawa akwa ni-yama enuwa-wa, “Nenukwa-yi!” ni-yama.

Eneja ni-yama, “Miyambena?”

² Enamba-langwa ni-yama Ajika, “Yi-rringkina ningena ning-eniyerringkaduma arakba. Dukwa arakba ningena adinuba ki-jungwunama. ³ Kembirra wu-miya arakba enungkwa nungkwa-langwa akwa likaja erriberriba-wa yimin-aburangkina yinungungwangbu-wa. Kinu-wardena yuwilyaba, kini-lawurrakajina yangkwurrangwa ⁴ akwa kini-dakina yukwurara nganyangwa k-alyubarini-yada. Kwa, kinu-wilyakina yukwala yangkwurrangwa nganyangwi-yada. Kemba k-alyubarini-yada ngayuwa akwa ki-yengbini-yada kemba eningaba ayakwa eningilyamarmba nungkuwa-wa. Ningi-ngayindenama ngayuwa ki-yengbinama akina ayakwa nganyangwa nungkuwa-wa nara-wiya a-jungwuma,” ni-yama Ajika Yijawu-wa.

⁵ Akena ngalaja Ribeka ying-engkirrikena akina ayakwa ni-yengbinuma Ajika Yijawa-manja. Umba eneja ni-likena arakba naburradikba narumadangwa yinungungwangbu-wa n-aburangkama. ⁶ Ngalaja kembirra yingi-yama Jekabu-wa, “Ning-engkirrikenuma ningena nungwena ni-yengbinuma ena ayakwa Yijawu-wa. ⁷ Ni-yamama nakina, ‘Yiki-yikaja yinungungwangba akwa yikumini-dakina ki-jeni-yada ngayuwa. Kembirra ki-yengbinama eningaba ayakwa nganyangwa ebina eningilyamarmba nara-wiya a-jungwuma ningena, kin-engkirrikaja-murrumanja Yaweya,’ ni-yamama nungwena nenu-makama nawena-manja,” yingi-yama Ribeka Jekabu-wa. ⁸ Biya yingi-yama ngarningka enuwa-wa, “Kwuja, naburra, yimin-engkirrikaja ambaka-langwa nganyangwu-wa ayakwa. ⁹ Jeyi! Likaja ngakwurra-langwu-wa nenukwuda, aburangkina ambilyuma-kiya angariya engmurra-kiya. Ku-wilyakina yangkwurrangwa ngayuwa-wa. Kemba nganja ningena ki-dakinama. Eningaba ki-dakinama wuburra laka ni-lyelyingminama nungwena akwurara amadangkwa. ¹⁰ Kemba nungkwaja ku-wilyakinama nungkuwa akina amadangkwa nungwenu-wa. Kembirra kini-yengbinama nakina eningaba ayakwa ena-langwa ebina eningilyamarmba nungkuwa-wa nara-wiya a-jungwuma nakina,” yingi-yama Ribeka Jekabu-wa.

¹¹ Eneja Jekaba ni-yama dirndenikba-wa, “Ningkeningma nawarrka nu-wilyakinama ababurna ayama. Nara ebina ayama nganyangwa-manja ayarrka. Ayama-wiya nakina akena nara nganja ebina. ¹² Dukwa nungwarrka keni-lyinga-manja ngayuwa kembirra kin-eningmidinama ngayuwa nungwarrka-da. Kembirra neningma nakina nara Yijawa ningakina umba kini-kadikinama ngayuwa-da. Akina-langwa kembirra nara a-manguma ebina eningilyamarmba ayakwa umba ki-kbajajungwunama ngayuwa,” ni-yama Jekaba-da.

¹³ Ngalaja yingi-yama dirndenikba, “Ki-kbajajungwuna-manja nungkuwa ningkakina, kembirra nara nungkwa-langwa awurrariya

a-ngekburakajungwuma umba ki-kbajajungwunama ngayuwa akina-da. Yirra-makinama ngayuwa ningkakina, umba ku-wilyakina yangkwurrangwa nenukwuda ambilyuma-kiya,” yingi-yama.

¹⁴ Eneja kembirra ni-likena nakina Jekaba biya nu-manga ambilyuma nenukwuda akwa nu-wilyaka biya nanga-kwa dirndenikba-wa. Kembirra yingi-daka eningaba wuburra laka ni-lyelyingminuma neningiyadikba akwurara. ¹⁵ Biya yingi-likena nanga-manga dumbala dadingaba Yijawa-langwa yinginu-kwa Jekaba-manja akwa n-awiyebena. ¹⁶ Kembirra yingakumarna amakwulya nenukwuda-langwa ebina nu-wardangu-mulangwa Jekaba ena-langwa-manja ayarrka akwa ngawa memirrma-manja yingakumarna ngarningka. ¹⁷ Kembirra na-walyuwa-manja akina amadangkwa yinginu-kwa akina akwa ngawa aninga damba yingi-daka-mulangwa yinginu-kwa.

¹⁸ Kembirra enamba-langwa arakba Jekaba ni-likena nakina nungwenikba-wa nu-wilyakama alakina-kiya amadangkwa akwa aninga. Ni-yama nakina Jekaba, “Ngangwa!” ni-yama.

“Miyambena?” ni-yama eneja nungwenikba. “Ningkumiyambena ningkakina ningkenikuwarrka?”

¹⁹ Eneja ni-yama Jekaba, “Ngayuwe-ka ningena ningenukuwena ningu-milyengma ningenungkwulyuba Yijawa. Ebina yi-makama nungkuwa, ningi-yamama arakba. Mirajanga-langwa alyubarina-langwa ena amadangkwa. Ena ningu-wilyakama kajungwa ki-yengbini-yada nungkuwa-langwa eningaba ayakwa ebina eningilyamarmba ngayuwa-wa,” ni-yama.

²⁰ Eneja ni-yama nenierringka, “Nenukwa, ningki-yamarrkama ningkena ningken-akburrangarnuma warenja-bawiya yaka yinungungwangba?” ni-yama.

Enamba-langwa ni-yama Jekaba, “Yaweya, nibina Neningikarrawara nungkuwa-langwa, nginu-mamurikajuwama nakina kembirra ningenukurrangarnuma yinungungwangba warenja-bawiya,” ni-yama.

²¹ Eneja ni-yama Ajika, “Kwa yangkwurrangwa-wiya akwudangwa. Kwureya ka-lyinga-langwa. Ningkakina jerriya amandangwa Yijawa?” ni-yama. ²² Jekaba n-akwudangwukajungwa ena-langwu-wa nungwenikba, kembirra eneja Ajika neni-lyinga. Ni-yama kembirra, “Ningki-yengbinamanja ningkakina ena ayakwa wuburra Jekaba ningki-yaminama akena wuburra Yijawa ne-yaminama ayarrka nungkuwa-langwa,” ni-yama. ²³ Ajike-ka nakina nenu-ngwarndirranguma Jekaba mena-baba amakwulya-wiya nenukwuda-langwa ayarrka ena-langwa. Wuburra Yijawa-langwa akina ayarrka-da. Neniki-yengbi-yada nakina Ajika ebina ayakwa eningilyamarmba ena-langwa Jekabu-wa ²⁴ akena ngarningka ni-yama nakina enuwa-wa, “Amandangwa jerriya ningkakina Yijawa?” ni-yama.

“Yawa,” eneja ni-yama Jekaba.

²⁵ Enamba-langwa ni-yama Ajika, “Yu-kwa akina ningku-wilyakama amadangkwa. K-alyubarinama adinuba-wiya ningena kembirra ki-yengbinama nganyangwa eningaba ayakwa eningilyamarmba arija-langwa nungkuwa-wa,” ni-yama. Kembirra nenu-kwa Jekaba amadangkwa nungwenikba-wa akwa n-alyubarina. Biya n-angkarna nakina Jekaba akubibeka akwurena-langwa amalyirra akwa ni-bekina nungwenikba. ²⁶ Kembirra ni-yama nungwenikba, “Kwa yangkwurrangwa-wiya yiki-lawurangini-yada, nenukwa,” ni-yama. ²⁷ Eneja Jekaba ni-rnjirrkwa akwudangwa neniki-lawurangki-yada nungwenikba-wa akena eneja

nungwenikba nanga-kirruwanja dumbala Yijawa-langwa dibina n-awiyebenuma Jekaba.

Biya kembirra arakba ni-yengbina nakina ebina eningaba ayakwa eningilyamarmba. Ni-yama,

“Ningkeningabe-ka ningki-ngbajama ningkenikuwarrka,
wuburra laka na-kirruwanjama eningaba akina ajiringka,
ebina Yaweya ni-ngekburakama eningaba.

²⁸ Eneja Neningikarrawara kenu-kwuna nungkuwa-wa amidikbalya angubina-langwa.

Kembirra ngalaja ka-lungkuwarrina amarda-murriya nungkwa-langwa kajungwa ku-meni-yada aninga-murriya ababurna.

Kenu-kwuna ngarningka Neningikarrawara ababurna-langwa amadidira amaninga akwa ngawa ababurna amalyirra akwurena-langwa.

²⁹ Umba aburraja wurruwurrakwulyumida warnumamalya wurriminiminingka kabuminu-war•dena nungkwa-langwa warka.

Akwa abi-yamina wurrakina nungkuwa-wa, ‘Ningkaruma ningkenu-mamalya ningkakina,’ abi-yamina,

akwa ab-abuluwendiyeka nungkuwa-manja wurrakina.

Nungkwaje-ka ningkakina ku-bungkawadina nungkwa-langwa-manja warnumamalya kuw-ambilya-murrumanja nungkwa-langwa-manja angalya.

Aburramba-langwa ab-abuluwendiya nungkuwa-manja aburrajukwaba.

Umba aburraja warningerribirra warnumamalya kabi-kbajina-manja nungkuwa kembirra abi-kbajajungwuna aburruwa aburrajukwaba.

Umba ke-yengbina-manja wurrakina eningaba ayakwa nungkuwa-wa, kembirra eningaba abi-ngekburakajajungwuna aburra-langwa aburrajukwaba-da,”

ni-yama Ajika Jekabu-wa-da. ³⁰ Kembirra ni-jerrukwama Ajika ena-langwa eningaba ayakwa ebina eningilyamarmba. Eneja kembirra Jekaba neni-lalika arakba nakina nungwenikba-da.

Ni-ngayindangu-mulangwa Yijawa ayakwa eningilyamarmba nungwenikba-langwa

Akini-yada ngawa ni-lawurradina eneja Yijawa nawenikba Jekaba-langwa nu-wilyakama yinungungwangba ni-ngaja-mulangwa. ³¹ Biya ni-dakama enejukwaba yakina yukwurari-yada yinumadangkwa. Biya ni-lyilyanga arakba yukwala yinumadangkwa ni-daka-mulangwa nungwenikba-wa akwa ni-yama, “Ngangwa, yi-yengkilabenuma yinungungwangba akwalya-na? Yaka arakba. Mirajanga-langwa alyubarina-langwa ena amadangkwa. Kembirra yiku-kukwuna eningaba ayakwa eningilyamarmba ngayuwa-wa nungkwa-langwa,” ni-yama.

³² Eneja Ajika ni-yama, “Ningkumiyambena ningkakina?”

Enamba-langwa kembirra Yijawa ni-yama, “Ngayuwe-ka ningena ningenikuwena-da ningumilyengma ningenungkwulyuba ngayuwa Yijawa-da,” ni-yama.

³³ Kembirra ni-nyakawarriyade-ka eneja nenyuwangkwa Ajika akwa nu-murndumurndaburridanga nakina-da. Ni-yama, “Wurruwilyaba warnumamalya nenu-wardanguma yinungungwangba akwa bi-yikenuma amadangkwa ngayuwa-wa adinuba-wiya nara-wiya ningkibina nungkwaja. Biya ning-alyubarinuma akwa ningarra-kwama akina ayakwa nganyangwa eningilyamarmba arakba-da. Nare-ka ngayuwa a-lawurrakajuma

akina ayakwa, umba eningangkawura aburra-langwa ngawa akina-da. Wurrumiyambena wurribina warnumamalya dukwa-da?" ni-yama.

³⁴ Umba eneja nakina Yijawa n-engkirrika-manja akina arakba ayakwa nenak-ar•darra awinyamba. Nu-warduwardemina akwa ni-yama, "Marrakba, ngangwa, yu-kwa-langwa nganjukwaba eningilyamarmba ayakwa eningaba," ni-yama.

³⁵ Eneja ni-yama Ajika, "Nenikumarnjena ni-likenuma yangkwurrangwa biya ngini-kadikama. Kemba ningenu-kwama arakba nganyangwa ayakwa eningaba ebina eningilyamarmba enuwa-manja. Akina nungkwa-langwa-maka mena ningkumilyengma ningkenungkwulyuba ningkakina akena enuwa-manja arakba nenikumarnjena-manja akina-da," ni-yama.

³⁶ Enamba-langwa ni-yama Yijawa, "Ningumilyengma ningenungkwulyube-ka ningenikuwena ngayuwe-ka ningena, akena ebina-wiya ngini-kadikama, kembirra wuburra numilyengma nenungkwulyuba nenikuwena enuwa nakina arakba-da. Akwa ena ngarningka aduwaba. Ngayuwa-maka yiku-kwa-maka ebina eningilyamarmba ayakwa eningaba nungkwa-langwa, akena nu-manguma nakina akina ayakwa. Karukwa, ena-langwa arakba akina ayakwa-da. Arngkambilyume-ka ngini-kadikama nakina-da. Amandangwa nenimikirra Jekaba. Marrakba, akina awilyaba ngarningka ayakwa eningaba nganyangwa?" ni-yama Yijawa. Umba akina ekirra Jekaba ne-yaminama "neni-kadikinama wurrukwalamanja."

³⁷ Eneja ni-yama Ajika, "Ningenu-bungkawakama arakba nakina nungkuwa-manja ngayuwa-da," ni-yama. "Ningenu-makama nakina ena-langwa warnumamalya kenuminu-war•dena-mulangwa warka ena-langwa. Ningenu-makama ababurna amadidira eninganinga iya amalyirra akwurena-langwa kuw-ambilya-mulangwa ena-langwa. Nara arakba, nenukwa, na-jerriduma ayakwa-da, kembirra nara ebina nungkwa-langwa-da," ni-yama neniyuwangkwa.

³⁸ Umba neni-yengkiyengkilabena ngawa eneja Yijawa niyirrbiyirrba nakina. "Awilyaba-ma wulkwa akina ayakwa eningaba-na? Umba akina ngarningka eningaba ayakwa nganyangwi-yada? Yu-kwa-langwa marrakba eningaba ayakwa nganjukwaba," ni-yama. Biya ni-nyakawarriyada akwa nu-ngwadinuma arakba Yijawa.

³⁹ Eneja ni-yama Ajika, "Nara a-larruma amidikbalya angubina-langwa nungkwa-langwu-wa ajiringka.

Akwa eninginingaba-ma ajiringka nungkwa-langwa.

⁴⁰ Umba ningkumarngba awinyamba-langwa k-ambilyama.

Aduwaya-wiya kinuminu-war•denama ningkakina nenikumarnjena.

Kembirra arija-langwa ki-lyumadinama ningkakina kajungwa nari-yada a-bungkawaduma nakina nungkuwa-manja arakba-da,"

ni-yama Ajika nakina-da.

Jekaba ni-lalika-mulangwa angalya ena-langwa

⁴¹ Eneja kembirra nakina Yijawa nenu-wirrikbame-ka nenikumarnjenikba Jekabu-wa, mena nungwenikba nenu-kwa-mubaba eningilyamarmba ayakwa eningaba ena-langwa. Ni-yame-ka Yijawa, "Ambaka arngkidarrba nungwarrka kini-jungwunama. Kembirra kini-jungwuna-mulangwa nakina akini-yada ngawa kinu-wardenama nakina nenikumarnjarrka ngayuwa-da," ni-yama.

⁴² Umba ngalaja Ribeka ying-engkirrika akina ayakwa. Biya yinginaridija ngaluwa-wa Jekaba akwa yingi-yama, "Kwuja, naburra. Nawena

ngini-ngayindenama kenumini-lawurrakajinama nakina awurrariya nungkuwa-langwa akwa kenu-wardenama nungkuwa akina-langwa ningki-yama-mulangwa ningkakina. ⁴³ Engkirraja! Jeyi, likaja Yerenu-wa nganyangwu-wa nawarrka Lebinu-wa, ⁴⁴⁻⁴⁵ akwa k-ambilya yakwujina enuwa-manja aduwaya-wiya. Eneja kembirra ambaka-murra arija-langwa kini-yakuwabijiyama nawena ebina ningki-yama-mulangwa nungkuwa akwa kinu-werrikuwarruwalyadinama arakba nakina. Akini-yada ngawa ka-larrkiyama ningena wurrukula nungkuwa-wa biya kabulawurrakajinama yangkwurrangwa. Nara-manja a-likama nungkuwa engku-wa, dukwa kinalakina-kiya yikini-jungweyinama muwilyaba-manja ngawa marringa. Biya kembirra nara kinalekbina kinenungkwarka-kiya nganyangwa,” yingi-yama Ribeka Jakabu-wa.

⁴⁶ Kembirra yingi-likena dakina neningiyadikba-wa Ajiku-wa. Yingi-yama, “Wurruumurdakenena warningiyelakwa wurridarringka nenu-manguma Yijawa ena-langwi-yada wurradidingiyena nare-ka warna ngakwurra-langwa warnumamalya, umba WarningiYida wurridarringka wurrakina. Nganja ning-erriburandiname-ka wurrakina-langwa. Umba kenu-mena-manja enejukwaba Jakaba wurramukwiyadakena ngawa wurridarringka ena-langwi-yada, kembirra amiyambena eningaba nganyangwa?” yingi-yama dakina Ribeka Ajiku-wa-da.

28

¹ Eneja kembirra nenyuwangkwa Ajika nen-ardijuwa Jakaba akwa ni-yama, “Ngeniyerriya, nara a-manguma DadingiKenina didarringka nungkuwa-langwi-yada dadingiyena. ² Umba likaja kembirra akinu-wa emikirra angalya Mejubudamiya nungkuwa-langwu-wa nanganjaminjena Beduwela. Biya kinga-mena duwilyaba dadiyara dadingakwujina, dibina Lebina-langwa dadiyawenikba nebena-langwa. ³ Eni-yamina eningaba nungkuwa-manja eneja Neningikarrawara nibina ningbuda-dangwa. Akwa eni-yamina eningaba nungkuwa-langwa-manja dadingiyena ngalajukwaba. Akwa kembirra eni-yamina kenu-kwuna nungkuwa-wa wurrababurna wurriyukwayuwa, kajungwa ningkumirarringbi-yada ningkakina wurri-lyimberrkwulyumida warnumamalya wurriyimberrkeyebijeba iya wurri-lyimberrkeyebijeba. ⁴ Eni-yamina eningaba nungkuwa-manja akwa ngarningka numirena-murriya-manja warnikinikaduwa-manja wuburra laka adinuba-wiya ni-yamama nakina Aburiyama-manja. Umba ki-lyingina ningkakina enena angalya ebina nenu-kwamurra Neningikarrawara adinuba-wiya Aburiyama-manja. Ki-lyingina nungkuwa-langwi-yada enena angalya ebina-manja ningk-arumidinu-murrumanja akwa ningk-ambilya-murrumanja aduwaba ningkakina-da,” ni-yama Ajika nakina Jakabu-wa-da.

⁵ Biya kembirra Ajika neni-larrka arakba nakina Jakaba engku-wa angerriba Mejubudamiya-wa n-ambilyu-murruwa nebenikba Lebina. Nakineka Lebina nenikuwenikba Beduwela-langwa. Umba eneja Beduwela NeningArama nenumamalya nakina. Umba Lebina ngarningka nar-kuwadikba nakina Ribeka-langwa. Umba ngalaja Ribeka dirndarringba Jakaba-langwa iya Yijawa-langwa dakina-da.

Yijawa nanga-mangu-mulangwa ngarningka dadiyara dadingiyenikbiyada

⁶ Eneja kembirra nakine-ka Yijawa n-engkirrika nakina ni-yengbinu-mulangwa Ajika ebina eningilyamamba ayakwa eningaba Jakabu-wa

akwa neni-larrka-mulangwa nakina Jekaba engku-wa Mejubudamiya-wa, kajungwa nenik-aburangki-yada yakwujina duwilyaba dadiyara ena-langwi-yada dadingiyenikba. Akwa neningma ngarningka Ajika-langwa ayakwa ebina nenu-maka-mulangwa Jekabu-wa ni-yengbinu-mulangwa nakina ena-langwa eningaba ayakwa. Eneja ni-yamama nakina, “Nare-ka a-manguma DadingiKenina dadiyara nungkwa-langwi-yada dadingiyena,” ni-yamama nenyuwangkwa Ajika Jekabu-wa-da. ⁷ Akwa Yijawa neningma ngarningka nakina Jekaba nenumin-engkirrikenuma nungwenikba-wa akwa dirndenikba-wa akwa ni-likenuma arakba nakina engku-wa Mejubudamiya-wa. ⁸ Kembangra yadikina Yijawa ni-lyangkumakajungwunuma nungwenikba nara kenumini-ngayindanga wurridarringka WarningiKenina. ⁹ Kembangra ni-likenuma arakba Yijawa nakina Yijumeyilu-wa kajungwa kininga-meni-yada nakina duwilyaba dadiyara ena-langwa-langwa ngawa warnumamalya ena-langwi-yada dadingiyenikba. Umba eneja Yijumeyila nakina nenikuwenikba Aburiyama-langwa. Kembangra nanga-manguma Yijawa Yijumeyila-langwa dadiyawenikba ena-langwi-yada dadingiyenikba. Dadimikirra dakina Mayalada umba narrkuwadikba Nubeyada nenimikirra nakina.

Jekaba ni-lyangburarrkinu-mulangwa akwulyangburarrka Bedela-manja

¹⁰ Eneja kembangra nakina Jekaba ni-lalikama akina angalya Biyajiba kajungwa neniki-liki-yada nakina Yerenu-wa. Kembangra ni-likena arakba nakina. ¹¹ Ni-likena ngawa nakina bi...ya num-awiyebu-manja mamawura nu-ngwanja arakba akwa ni-ngekburaka ena-langwa angalya meningalyarrngwalyilyi-yada marringa. Biya nu-kwunumurrkwulinga marringi-yada umba ni-lyangkilyangkirakajungwa angwarnda-murra. Biya nu-mungkwulinga. ¹² Kembangra ni-lyangburarrkina arakba akwulyangburarrka. Enena kembangra akwulyangburarrka ena-langwa. Niringkama yakina yerrerra yilingajirra nu-wurdanguma ajiringka-langwa karrawaru-wa yanda-langwa Neningikarrawara-langwu-wa angalya. Kembangra aburraja wurrukwal warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa na-wurdanguma na-dirrirndumurra yakina-manja yerrerra.

¹³ Kembangra eneja Yaweya n-arjeyumurra akwudangwa Jekaba-manja. Biya ni-yama enuwa-wa, “Ngayuwe-ka ningena Yaweya, Ningenikarrawara Aburiyama-langwa akwa ngawa Ajika-langwa,” ni-yama. “Yiba-kwunama ngayuwa enena angalya ebina-manja ningku-kwunumurrkwulu-murrumanja ningkakina nungkwa-langwi-yada akwa numirena-murriya warnikinikaduwi-yada,” ni-yama Yaweya Jekabu-wa. ¹⁴ “Wurrakine-ka numirena-murriya warnikinikaduwa nungkwa-langwa kuw-ababurnadinama wuburra laka ajiringka eyukwayuwa ababurna akina. Karri-lyinginama wurrakina enena angalya akwa karr-arumurrkinama akina angerriba iya angerriba aburra-langwi-yada angalya. Ki-yaminame-ka ngayuwa eningaba wurruwurrakwulumidamanja warnumamalya engkalina-langwa iya engkalina-langwa angalya wuburra laka ningi-yaminama eningaba aduwaba nungkuwa-manja akwa ambaka numirena-murriya-manja. ¹⁵ K-ambilyame-ka ngayuwa akwudangwa nungkuwa-manja akwa yiba-ngwurenama ningkakina ababurna-manja angalya k-ambilya-murrumanja nungkuwa. Kembangra arija-langwa yiba-lawurrakajinama ngayuwa ningkakina ambaka ngarningka enenu-wa angalya. Nare-ka ngayuwa a-lalikama nungkuwa umba ki-jerrukwunama ababurna-langwa yirra-makama arakba ngayuwa nungkuwa-manja,” ni-yama Yaweya Jekabu-wa-da.

¹⁶ Kembirra nu-mirajanga arakba eneja Jekaba akwa ni-lyelyimbukwajungwuna nakina. Ni-yama, “Yaweya naka yelakwa enena-manja angalya ningeningbala-na!” ni-yama. ¹⁷ Biya n-akbar•da akwa ni-yama, “Enene-ka angalya angkakbar•duwar•da amarngilyarra! Neningikarrawara-langwa-bina ena angalya dukwa-da. Enena-bina nangwurrkbalinama akawiyuwiyeba karrawaru-wa Neningikarrawara-langwu-wa angalya-da,” ni-yama nakina-da.

¹⁸ Biya kembirra mingka-manja meninguwurdarriya-wiya mamawura Jekaba nu-mirajanga nakina akwa nu-manga angwarnda ebina numingekirakirakajungwunuma aringka-manja akwa n-arjiyajuwa akina yakwujina kajungwa wurrukwa warnumamalya warningmi-yada Yaweya n-abilyerrikajungwunuma nakina yakwujina. Kembirra ni-jiraba amalyirra aliba akina-manja angwarnda kajungwa Neningikarrawara-langwi-yada akina arakba. ¹⁹ Biya ni-yengbijuwama angalya Bedela, mena akina ekirra Bedela ne-yaminama “alikirra Neningikarrawara-langwa.” Akena ngalaja angalya aminababurna alikirra iya warnumamalya ebina akwudangwa nuw-ambilyumurra akina emikirra adinuba-wiya Luja.

²⁰ Biya kembirra nakina Jekaba ni-yarrkakumarna ayakwa Yaweya-langwa. Ni-yama enuwa-wa, “K-ambilya-manja ningkakina ngayuwa-manja akwudangwa akwa yiku-ngwurena-manja lukwakwa ningkakina akwa yiku-kwuna-manja aninga-murriya akwa dumbala-murriya ngayuwa-wa, ²¹ biya ki-lawurradina-manja ngayuwa nungwarrka-langwu-wa angalya ningingkinungwurra, kembirra nungkuwa Yaweya nganyangwa Ningkeningikarrawara ningkakina-da,” ni-yama Jekaba nakina Yaweyu-wa. ²² Biya ni-yama ngarningka enuwa-wa, “Enene-ka angwarnda yelakwa ning-arjiyajuwama ngayuwa aduwaba kajungwa ki-yakuwerribikini-yada ngayuwa nungkuwa-wa. Kembirra enena-manja-bina angalya aburraja warnumamalya kabi-yangmarngkwajini-yada wurrakina nungkuwa-wa. Umba yiku-kwuna-manja ningkakina ememberrkwa bulukwa ngayuwa-wa kembirra ki-lawurrakajinama ngayuwa awilyaba nungkuwa-wa yiba-kwunama. Akwa yiku-kwuna-manja nungkuwa eningerribirra ememberrkwa ngayuwa-wa, kembirra ki-lawurrakajini-yada ngayuwa awilyaba-ma ngawa nungkuwa-wa. Ki-yaminjaminama ngawa arngkababurna-langwa ngayuwa-da,” ni-yama Jekaba nakina Yaweyu-wa-da.

29

Ni-yar•dangu-mulangwa Jekaba Lebina-langwa-manja angalya

¹ Biya kembirra Jekaba nu-warumajungwa akwa nu-makirukbijangajuwa angalya akwa ni-likena alyengmu-wa. N-alilikenu...wa. ²⁻³ Biya akwudangwa arakba nebenikba-langwa angalya. Biya neningbala-wiya emedirra akungwa adirrariyaba n-akburranga nakina erriberriba-manja ngawa. Aburraja wurruminakina angalya warnikakukwurrjungwa jiba warnumamalya narru-wilyuwilyakama aburra-langwa jiba yenjerrickina akungwa-wa. Mababurna-langwa meningilarruwura mamawura narru-wilyuwilyakama amurndakakina akinu-wa emedirra akungwa akena namin-akwurrarayinuma wurrakina. Narruwurra-murndukwama ababurna-langwa jiba adinuba-wiya biya kembirra arija-langwa narri-rnjirrkawajuwama adirrunwarna angwarnda ebina na-didanguma edirra. Biya narr-akarrngarnuma akungwa, narri-lyangburrukawajuwama

akungwa amurndakakina angarumungkwa angwarnda ebina nuw-ambilyuma akwudangwa akwa narri-bekajuwama amurndakibina jiba. Kembangra ne-bekeyinu-mulangwa jiba akungwa narruwurrakididanguma emedirra arakba ebina-murra angwarnda. Ne-yaminjamama wurruminakina angalya warnumamalya warningangkawura wurrakina.

Ni-yar•du-manja arakba nakina Jekaba yakwujina emedirra-manja akungwa ngalaja jiba akwudangwa nuw-angmungmakayanguma akina. Awurrakabiyakarbiya jiba amurndakakina akena na-didijungwunuma ambaka emedirra akungwa. ⁴ Kembangra Jekaba ni-yama nakina wurrukwalu-wa warnikakukwurrangungwa jiba, “Ngamba-langwa karna?” ni-yama.

“Yerena-langwa,” aburraja ne-yama.

⁵ “Karningma Lebina numirenikba Neyawa-langwa?” ni-yama eneja Jekaba.

Ne-yama aburraja, “Yawu.”

⁶ “Neningaba nakina?” ni-yama enamba-langwa.

“Neningaba,” aburraja ne-yama. “Kwuja! Dubukwaya dadiyawenikba Rejila, dibina ying-akwurrainama jiba ena-langwa. Yingu-wilyakinama jiba akungwa-wa,” ne-yama.

⁷ Ni-yama eneja Jekaba aburruwa-wa, “Maruma ambaka mamawura, kembangra nara ambaka karna awiyebajuma jiba nungkwurra-langwa arrawu-wa. Mena-burra nara e-bekajuma jiba akwa a-lawurrakajuma ngaringka amardu-wa?” ni-yama.

⁸ Aburraja ne-yama, “Nara. Yirr-ambilyama ambaka yirr-embirrarinama akwalu-wa jiba. Nara yarna a-rnjirrkawajuma angwarnda yanda-langwa kamurndaki-yar•diyama ababurna-langwa jiba. Kamurndaki-yar•diya-manja kembangra akina, yiki-rnjirrkawainama yarna angaba angwarnda, akwa yiki-bekajinama jiba akungwa-da,” ne-yama.

⁹ Na-lyelyimbukweyinu-wiya ngawa Jekaba akwa wurrumurndakakina warnumamalya, ngalaja Rejila yingi-yar•da yakwujina yingu-wilyakama jiba nungwadikba-langwa. ¹⁰ Umba nanga-rringka-manja eneja nakina Jekaba Rejila akwa nebenikba-langwa jiba, ni-likena nakina emedirra-wa akungwa. Ni-rnjirrkawaja ebina angwarnda akwa ni-bekajuwa akungwa amurndakakina jiba. ¹¹ Biya nanga-lawurangka Rejila akwa nu-ngwadina angwada niyekirrerra-baba nakina. ¹² Ni-yama ngaluwa-wa, “Ngayuweka ningena nungwena-langwa ningaburrenikba. Dirndirrkaka Ribeka nganyangwa,” ni-yama.

Kembangra ngalaja Rejila ying-angkarra yingi-lawurrada angalyu-wa akwa yinginu-maka nungwadikba Lebinu-wa. ¹³ N-engkirrika-manja eneja nakina Lebina ayakwa naburrenikba-langwa Jekaba-langwa, n-angkarrina nakina akwa nenu-kwurukwa naburrenikba-wa. Nen-akburranga-manja nen-engkarrnga neni-lawurangka akwa nenu-wilyaka angalyu-wa, nen-awiyebajuwa alikira-wa. Kembangra eneja nakina Jekaba nenu-maka Lebinu-wa amurndakibina-langwa ne-yama-mulangwa akina.

¹⁴ Ni-yama eneja Lebina, “Yawe-ka, ningkena nganyangwa ningkenumamalya-da,” ni-yama. Kembangra eneja Jekaba n-ambilyuma nakina yakwujina yuwilyaba yimawura-da.

Jekaba nenilirraku-mangu-mulangwa Liya akwa Rejila

Bi...ya ni-jerridu-manja yimawura, ¹⁵ eneja nakina Lebina ni-yama Jekabu-wa, “Nare-ka aminu-war•duma ningkakina erribirra warka

nganyangwa, nganyangwa-baba ningkaburraka. Amiyambena kembirra angwarnda yiba-kwunama?" ni-yama.

¹⁶ Umba Lebina-langwa wurringambilyuma wurradingabulena, duwilyaba daruma-dangwa dadimikirra Liya umba duwilyaba diyukwujiya dadimikirra Rejila dakina. ¹⁷ Dakine-ka Liya meningaba menba ngalalangwa umba ngalaja Rejila dadingaba dadumebinga. Dukwulyubene-ka dakina-da. ¹⁸ Eneja nakine-ka Jekaba ni-lyelyingminuma Rejila, nanga-ngayindanguma. Kembirra ni-yama Lebinu-wa, "Yibaminu-war•denama ngayuwa warka nungkwa-langwa mamangbala mambilyuma mamarika iya yinungkwura, kamba yiku-kwuna Rejila nganyangwi-yada dadingiyarrka," ni-yama.

¹⁹ Eneja ni-yama Lebina, "Nara wurrukwala-manja a-ngayinduma a-kwama dakina umba nungkuwa-manja yiba-kwunama. Eningaba akina. Ambilya kembirra ngayuwa-manja," ni-yama. ²⁰ Eneja kembirra Jekaba n-ambilyuma nakina nu-war•danguma warka yakwujina Lebina-manja.

N-ambambilyu...wa. Mamangbale-ka mambilyuma mamarika iya yinungkwura n-ambilyumurra nu-war•duwar•dangumurra nakina kajungwa kininga-meni-yada Rejila dadingiyenikbi-yada. Nu-war•duwar•danga ngawu...wa, akena arngkidarrba ni-lyangkiyama nakina mena nanga-ngayindangu-mubabe-ka angwurra dakina Rejila-da.

²¹ Biya kembirra arakba Jekaba nenu-makama ayakwa Lebina-manja akwa ni-yama, "Mamangbala mambilyuma mamarika iya yinungkwura numi-jerriduma akwa ni-jerriduma arakba," ni-yama. "Yu-kwune-ka dadiyawena nungkwa-langwa," ni-yama.

²² Kembirra ababurna aninga ni-larrngkwaburranga eneja nakina Lebina akwa warnumamalya nenu-murndukwama warnik-alyubari-yada aninga enuwa-manja. Aburraja nawurraki-likena kembirra enuwa-wa aninga-wa wurrakina. ²³ Akena makini-yada ngawa meningalyarrngwalyilya mar-ringa eneja Lebina nara kininga-lyilyanga Rejila Jekabu-wa umba nanga-lyilyanga nakina ena-langwa dadiyawenikba dumilyengma Liya-da. Kembirra aburnaja arakba Jekaba akwa Liya nenu-mungkwula wunalakina-da. ²⁴ Kembirra eneja nakina Lebina nanga-kwama dadikuminuwar•duwar•da didarringka ena-langwa dadimikirra Jilba dadiyawenikba-wa Liya-wa kajungwa kingingaminu-war•deni-yada warka ngala-langwa.

²⁵ Akena neningbale-ka Jekaba Liya-manja nu-mungkwuluma alyarrngwalyilya umba mingka-manja kembirra neningma arakba. Kembirra ni-likena Lebinu-wa. Ni-yama, "Ningki-yamarrkamurra-burra ngayuwa-manja?" ni-yama. "Ningu-war•danguma aruma warka kajungwa kinga-mangi-yada Rejila akena yi-kadikama ngayuwa ningkakina-da," ni-yama nakina Jekaba.

²⁶ Eneja ni-yama Lebina, "Nara ambaka a-kwama ngayuwa diyukwujiya-dangwa Rejila umba daruma-dangwa adinuba-wiya Liya nungkwa-langwa arakba mena yirri-yaminjaminama yarna warnumamalya yirra-langwa-manja angalya. ²⁷ Ambaka embirrarina-langwa. Mamangbala mambilyuma mamawura yikingi-yakeyinama Liya-manja kuw-ambilya-manja warna warnumamalya ngakwurra-langwa yelakwa ngakwurruwa. Yikuminu-war•dena-manja ningkakina warka ambaka mamangbala mambilyuma ngarningka mamarika iya yinungkwura, kembirra arija-langwa yiba-kwunama daka Rejila nungkuwa-wa," ni-yama Lebina. ²⁸ Eneja Jekaba ni-lyangkuwama nakina. Biya neni-yakeyina arakba ngarningka wunalakina Jekaba iya Liya mamangbala mambilyuma mamawura.

Bi...ya kembirra arija-langwa eneja nakina Lebina nenu-kwa arakba Rejila Jekabu-wa dadingiyenikbi-yada. ²⁹ Akwa nanga-kwama nakina dadikuminuwar•duwar•da didarringka ena-langwa dadimikirra Bilya dadiyawenikbawa Rejilu-wa kajungwa kingingaminu-war•deni-yada warka ngala-langwa. ³⁰ Kembirra aburnaja arakba Jekaba akwa Rejila nenu-mungkwula wunalakina. Umba Jekaba ni-lyelyingminuma Liya-manja yandiyanda umba Rejila-manja ni-lyelyingminuma angwurre-ka nakina-da. Biya nenuminuwar•duwar•danguma ngarningka Lebina-langwa warka mamangbala mam-bilyuma mamarika iya yinungkwura arakba-da.

Jekaba-langwa-langwa wurriukwayuwa

³¹ Eneja nakina Yaweya neni-rringka nakine-ka Jekaba ni-lyelyingminuma Rejila angwurra, kembirra nanga-kwama wurriukwayuwa Liya-manja umba ngalaja Rejila dadingarijira-ma ambaka duburubura ngawa ying-ambilyuma. ³² Umba ngalaja Liya yingu-mambakinuma wurrangariya ngala-langwi-yada. Biya kembirra yingin-arrangba niyukwujiya. Yingi-yama, “Yaweya ni-rringkama arakba awerrikawarriya nganyangwa. Kembirra neningiyarrka kini-lyelyingminama ngayuwa arakba-da,” yingi-yama. Aminakina-langwa Liya yingini-yengbijuwama Rubina nenimikirra, mena akina ekirra Rubina ne-yaminama “kwuja, naka nenungkwarba.”

³³ Biya yingu-mambakinuma Liya ngarningka wurrangariya. Kembirra yingin-arrangba niyukwujiya ngarningka naburradikba. Yingi-yama, “Yaweya nginu-kwama naka naburraka, mena n-engkirrikenu-mubaba nakina nara ngayuwa-manja a-lyelyingmama neningiyarrka,” yingi-yama. Biya aminakina-langwa Liya yingini-yengbijuwama Jimiyina nenimikirra, mena akina ekirra Jimiyina ne-yaminama “nibina n-engkirrikama.”

³⁴ Biya yingu-mambakinuma Liya ngarningka wurrangariya. Kembirra arakba ngarningka yingin-arrangba niyukwujiya naburradikba. Yingi-yama, “Arakba wurrabiyakarbiya wurriukwayuwa warnungkwarba ningenumin-arrangbama neningiyarrka,” yingi-yama. “Nara kembirra nakina a-larrkama ngayuwa engku-wa umba ngayuwa-manja ngawa angwurra kini-lyinginama,” yingi-yama Liya. Kembirra aminakina-langwa yingini-yengbijuwama Libaya nenimikirra, mena akina ekirra Libaya ne-yaminama “nanga-lyinginama.”

³⁵ Biya yingu-mambakinuma Liya ngarningka wurrangariya. Kembirra yingin-arrangba ngarningka niyukwujiya naburradikba. Yingi-yama, “Enena-manja arakba kini-yangmarngkwajinama ngayuwa Yaweyu-wa,” yingi-yama. Kembirra aminakina-langwa Liya yingini-yengbijuwama Juda nenimikirra, mena akina ekirra Juda ne-yaminama “kini-yangmarngkwajinama.” Biya kembirra nara arakba karring-arrangba wurriukwayuwa Liya dakina-da.

30

¹ Nare-ka wurribina wurriukwayuwa Rejila-langwa, umba duburubura ngawa ying-ambilyumurra dakina. Kembirra yingi-yakwujaminuma dakina diyabadikba-wa Liya-wa. Biya kembirra yingi-yama dakina Jekabu-wa, “Nara-manja nungkuwa a-kwama wurriukwayuwa ngayuwa-wa kembirra ki-jungwunama,” yingi-yama.

² Kemberra eneja Jekaba n-awinyambade-ka nakina ngaluwa-wa. Ni-yama, “Neningikarraware-ka nakina-bina-baba-da ngini-lyangmurukwuna-mubaba ningkakina, kemberra nara ningkena arrangbama wurrangariya-da. Nare-ka ngayuwa ningena Neningikarrawara,” ni-yama Jekaba.

³ Ngalamba-langwa yingi-yama Rejila dakina, “Daka Bilya dadikuminuwar•duwar•da nganyangwa. Yikingu-mungkwula kirringalakina, kajungwa wurriyukwayuwa kangumin-arrangbini-yada nganyangwa. Kemberra wurrababurna wurriyukwayuwa naburraka-murriya akwa nenikabijarrka-murriya nganyangwa,” yingi-yama Rejila. ⁴ Kemberra yinginu-kwa Bilya Jekabu-wa ena-langwi-yada dadingiyenikba. Eneja kemberra nu-mungkwuluma ngaluwa-manja nakina Jekaba.

⁵ Kemberra arakba ngalaja Bilya dakina yingu-mambakinuma wurrangariya. Kemberra yinginum-in-arrangba arakba dakina nenikuwenikba Jekaba-langwa. ⁶ Ngalaja yingi-yama Rejila, “Neningikarraware-ka nakina ni-lyangkuwerribikajungwunuma yalakena-kiya-langwa yenumamalya-kiya akwa nginu-werrungwur•denama ningena-da. N-engkirrikenume-ka nganyangwa ayakwa ebina ningi-yengbinuma ningeni-yengkilabenuma, biya nginu-kwama kemberra naburraka-da,” yingi-yama dakina. Yadikina kemberra nenimikirra yingini-yengbijuwama Dena, mena akina ekirra Dena ne-yaminama “ni-lyangkuwerribikajungwunuma.”

⁷ Kemberra ngalaja dakina Bilya yingu-mambakinuma ngarningka wurrangariya. Kemberra yinginum-in-arrangba arakba dakina nenikuwenikba Jekaba-langwa. ⁸ Yingi-yama ngalaja Rejila, “Yirringuwa yirringi-kuwurriyinuuma diyabarrka akena ngayuwa angwurra ningarrubuda.” Biya nenimikirra yingini-yengbijuwama Rejila Nabudali, mena akina ekirra Nabudali ne-yaminama “yirringi-kuwurriyinuuma.”

⁹ Ngalaja Liya dadingma arakba nari-yada arrangbama wurrangariya biya yinginu-kwama Jilba dadikuminuwar•duwar•da ngala-langwa Jekabu-wa ena-langwi-yada didarringka. ¹⁰ Kemberra yinginum-in-arrangba ngalaja Jilba nenikuwenikba Jekaba-langwa. ¹¹ Yingi-yama ngalaja Liya, “Eningaba na-ngekburakajungwuma nganyangwa,” yingi-yama. Yadikina yingini-yengbijuwama Keda nenimikirra, mena akina ekirra Keda ne-yaminama “eningaba na-ngekburakajungwuma.”

¹² Kemberra nuwilyaba ngarningka nenikuwenikba Jekaba-langwa yinginum-in-arrangba ngalaja dakina Jilba. ¹³ Yingi-yama ngalaja Liya, “Ningu-werrikilyelyingminama ningena ngayuwa. Aburraja wurridarringke-ka ke-yaminama wurrakina, ‘Diyekirrerra daka didarringka-da,’ ke-yaminama ngayuwa-langwa-da.” Yadikina yingini-yengbijuwama Ajera nenimikirra, mena akina ekirra Ajera ne-yaminama “akwiyekirrerra.”

¹⁴ Kemberra narruwurra-murndukwa-manja wurruminakina angalya warnumamalya amarda aninga-ma ebina narri-lungkuwabijuwa-mulangwa wurrakina, akini-yada ngawa eneja nakina Rubina num-akburranga nakina mamananga memikirra mendireka yakwujina nawa-war•duwar•dangu-murrumanja. Numa-manga mukwala biya numawilyaka makina dirndenikba-wa Liya-wa. Akena ngalaja Rejila yingi-yama dakina Liya-wa, “Yu-kwa-langwa nganja mukwala mendireka num-akburrangarnuma naburrena,” yingi-yama.

¹⁵ Ngalaja yingi-yama Liya, “Yiminu-wilyakama arakba nakina nganyangwa neningiyarrka-na! Umba dukwa yibaminu-wilyakinama

kemba ngalajukwaba mendireka naburraka-langwa dukwa-da?” yingi-yama.

Umba ngalaja yingi-yama Rejila, “Yiku-kwa-manja ngayuwa-wa mukwala mendireka, kembirra ningkakina yikinu-mungkwulama kinalakina yakwa-langwa neningiyarrka memema-manja marringa,” yingi-yama. Akina-manje-ka angalya na-lyangkiyamama wurruminakina angalya kuwalyubarina-manja wurridarringka makina mamananinga mendireka kembirra ka-mambakinama wurrakina wurrangariya.

¹⁶ Num-awiyebu-manja mamawura, ni-lawurradu-manja angaluba Jekaba na-lungkuwarrinu-mulangwa ebina amarda amaninga, ngalaja Liya yinginumina-wengkarrngarna yingi-likena. Kembirra yingi-yama enuwa-wa, “Yaku-mungkwulama yakuwa, yaki-yakeyinama aduwaba,” yingi-yama. “Ngayuwa ninginga-kwama mukwala mendireka Rejilu-wa aduwaba. Kembirra mendireka-murra ningu-beyindanguma nungkuwa ningkakina-da,” yingi-yama Liya Jekabu-wa-da. Kembirra makina-manja ngawa meningalyarrngwalyilya marringa nenu-mungkwula arakba aburnuwa Liya akwa Jekaba wunalakina-da.

¹⁷ Eneja nakine-ka Neningikarrawara nangamin-engkirrikenuma ayakwa Liya-langwa yingini-yengkilabenuma ebina. Biya kembirra arakba yingu-mambakinuma wurrangariya. Biya arakba Jekaba-langwa nenikuwenikba ngarningka yingin-arrangba dakina Liya. Wurrumangbala warnungkwarba arakba ngala-langwa warijira. ¹⁸ Yingi-yama, “Ngayuwa-manje-ka Neningikarrawara nu-marngkirradinuma arakba mena dadikuminuwar•duwar•da nganyangwa ningenu-kwamubaba neningiyarrku-wa,” yingi-yama Liya. Kembirra nenimikirra yingini-yengbijuwama dakina Yijakara, mena akina ekirra Yijakara ne-yaminama “ningu-beyindanguma nakina.”

¹⁹ Biya kembirra arakba ngarningka yingu-mambakinuma Liya wurrangariya. Kembirra yinginumina-arrangba niyukwujiya Jekaba-langwa. Wurrumangbala wurruwilyaba wurrabuburrada ngala-langwa arakba. ²⁰ Yingi-yama, “Neningikarraware-ka nginu-kwama naka niyukwujiya neningilarrngekburna. Kembirra kenu-werrungwur•denama ngayuwa neningiyarrka, mena wurrumangbala wurruwilyaba warninikuwena ningenuminarrangbama arakba ngayuwa,” yingi-yama. Kembirra nenimikirra yingini-yengbijuwama Jebulina, mena akina ekirra Jebulina ne-yaminama “nginu-werrungwur•danguma.”

²¹ Bi...ya ambaka-murra nang-arrangbama Liya daburradikba biya nanga-yengbijuwama Dayina dadimikirra.

²² Umba eneja nakine-ka Neningikarrawara nara kini-yakuwabija Rejila umba ni-yakuwerribikama ngaluwa-wa akwa ebinu-wa ayakwa yingu-buriyama-murruwa dakina, akwa nanga-kwama wurrangariya ngaluwa-wa. ²³ Ngalaja arakba Rejila yingu-mambakinuma ngalajukwaba wurrangariya. Kembirra yingin-arrangba naburradikba. Yingi-yama, “Ningi-yeliyangume-ka ningena akena nara arakba ngi-yeliyuma ngayuwa aduwaba mena Neningikarrawara-baba nginu-kwama naka nangariya nganyangwa. ²⁴ Dukwa Yaweya kenu-kwunama ngayuwa naburraka ngarningka nuwilyaba dukwa-da,” yingi-yama dakina Rejila. Kembirra nenimikirra yingini-yengbijuwama Jawijiba, mena akina ekirra Jawijiba ne-yaminama “nuwilyaba ngarningka kenu-kwunama.”

Jekaba-langwa-langwa jiba iya nenukwuda

²⁵ Ni-rukwularru-mulangwa nangariya Jawijiba eneja kembirra nakina Jekaba ni-yama Lebinu-wa, “Ngi-likaja arakba yi-larrkiya,” ni-yama, “kajungwa ki-lawurradini-yada arakba ngayuwa nganyangwu-wa angalya. ²⁶ Ningu-war•danguma warka nungkwa-langwa, kamba yiku-kwuna dadingiyarrka-murriya akwa nganyangwa wurriyukwayuwa yiki-likaji-yada yirrababurna-langwa. Arume-ka warka yirraminu-war•danguma ningkeningme-ka,” ni-yama.

²⁷ Eneja Lebina ni-yama, “Yirra-ngayindenama nungkuwa k-ambilyama. Ning-aburangkama ngayuwa, kembirra ning-eningmidinume-ka Yaweya ni-yamama eningaba ngayuwa-manja mena nungkuwa ningk-ambilyuma yelakwa ngayuwa-manja. ²⁸ Yiminu-war•dangu-mulangwa warka nganyangwa, kembirra wi-yengbijina arakba angwarnda kajungwa yiba-kwuni-yada. Ambarrngarna angwarnda ningki-ngayindena nungkuwa?” ni-yama.

²⁹ Eneja Jekaba ni-yama, “Ningkakakiruma ngayuwa alyangmandukwuna warka yirraminu-war•danguma nungkwa-langwa. Yirramin-akwurrājuwama jiba iya nenukwuda nungkwa-langwa ambaka-langwa. ³⁰ Nara-wiya ki-likena ngayuwa yangkwurrangwa nungkuwa-wa ambawura jiba iya nenukwuda nungkwa-langwa umba aduwaba ababurna arakba. Eneja Yaweya ni-yamama eningaba nungkuwa-manja ababurna-manja angalya nungkwa-langwa-manja ningi-likenu-murrumanja ngayuwa. Umba aduwaba-langwa ngayuwa ningi-ngayindenama ku-war•denama nganyangwa warka,” ni-yama Jekaba.

³¹⁻³³ “Kamba amiyambena ngayuwa yiba-kwunama nungkuwa-wa?” eneja ni-yama Lebina.

Ni-yama Jekaba, “Nare-ka ningena a-ngayinduma angwarnda. Ngi-likajama ningena ngayuwa biya ku-menama eyukwayuwa jiba amurndakibina amurrumurrijungwa akwa ngarningka ku-menama eyukwayuwa nenukwuda akuminjiminjidadjungwa. Amurndakakina ku-wilyakinama, umba nara akwala. Aduwaba-langwa k-eningmidinama ningkakina ningilyangmandukwuna-murrikba ngayuwa. K-andiya-manja ningkakina akwa ki-rringkina-manja nganyangwa nenukwuda eningakuminjiminjidadjungwa-ma akwa jiba eningumurrijungwa-ma, kembirra ningkeningma ningkakina k-angmadama amurndakakina. Ki-lyangukwamina-manja ningkakina ki-yamina-manja, ‘Eningaba akina,’ kembirra ngayuwa k-akwurrājinama ngawa jiba iya nenukwuda nungkwa-langwa,” ni-yama Jekaba Lebinu-wa.

³⁴ “Yawa,” eneja ni-yama Lebina. “Akina-bina eningaba-da.”

³⁵ Akena makini-yada ngawa mamawura Lebina nu-manga enungkwarba nenukwuda akerririkarrngajungwa akwa akuminjiminjidadjungwa akwa ngawa adarringka amurndakibina akuminjiminjidadjungwa akwa ngawa awarrngkukwulyadada akwala. Ngalajukwaba amurru-murrijungwa jiba nu-manguma nakina. Kembirra nenu-kwa nakina warninikuwenu-wa kajungwa karr-embirrajini-yada amurndakakina. ³⁶ Biya Lebina-murriya neni-lalika arakba Jekaba wurrakina, narru-wilyakama jiba iya nenukwuda Lebina-langwa, biya engku-we-ka nalikenuma arakba. Bi...ya mabiyakarbiya-manja marringa narri-ngekburaka angalya aburra-langwa akwa yakwujina ngawa nuw-ambilyuma-da. Umba eneja akwala jiba iya nenukwuda n-embirrajuwama Jekaba nakina ngawa-da.

³⁷ Biya kembirra Jekaba n-arndurkwarngarna amawarruwalya eka engkalya biya n-alkuwayijuwa akwala amakwulya kajungwa kini-rringkini-yada ebina arrawa-dangwa akwulyadada. Kembirra ni-rringka-manja nakina amurndakakina wuburra akerririkarrngajungwa ne-yamama akina. ³⁸⁻⁴⁰ Biya nu-wilyakama nakina amurndakakina amawarruwalya eka emedirra-wa akungwa ni-bekajuwa-murruwa nakina amurndakibina jiba iya nenukwuda ena-langwa. Akwa narjiyajuwama amurndakakina amawarruwalya eka amurndakibina-manja angarumungkwa angwarnda eningakungwa arrawa, kajungwa ka-likajamanja amurndakakina akungwa-wa, kembirra kuw-arndurkwarjiyi-yada akina arrangmarra-langwa jiba-langwa-langwa akwa ngawa nenukwuda-langwa-langwa. Yakwujina ngawa n-akumarnuma Jekaba mena amurndakakina enungkwarba akwa adarringka narndirrkeyinuma yakwujina akungwa-manja. Kembirra narndirrkeyinu-manja akina, ngalaja amawarruwalya eka nuw-arndurkwarjeyuma arrangmarra-langwa amurndakakina-langwa-langwa. Kembirra ngarningka ngalaja nuw-andiyinga amurndakakina enungkwarba akwa adarringka angerriba Lebina-langwu-wa jiba iya nenukwuda ebina amurrijungwu-wa akwa akerririkarrngajungwu-wa, ebina numangu-murruwa adinuba-wiya Lebina. Narndirrkeyinu-manja akina arrangmarra-langwa-langwa amawarruwalya eka, kembirra ambakamurra angaringariya nuw-arrangbama akerririkarrngajungwa akwa ngawa akuminjiminjidajungwa akina. Umba eneja eyukwayuwa angaringariya eyebijeba n-akumarnuma nakina. Akwa ena-langwa jiba iya nenukwuda ababurna-langwa n-akwurrājuwama nakina Jekaba awurrakawura-ma awilyaba-manja angalya, umba amurndakibina Lebina-langwa n-akwurrājuwama nakina eyebijeba ngawa engka-manja angalyada.

⁴¹ Biya akini-yada ngawa narndirrkeyinu-manja jiba iya nenukwuda ebina engmurra-murruwiya, n-akumarnuma Jekaba ebina amawarruwalya eka arrangmarra-langwa amurndakakina-langwa-langwa jiba iya nenukwuda kajungwa narndirrkeyini-yada yakwujina amawarruwalya-manja eka akina. ⁴² Akena nara kin-arndurkwarjiyajuwa ebina amawarruwalya eka yakwujina angarumungkwa-manja angwarnda eningakungwa amurndakayuwaya-langwa ebina jiba iya nenukwuda. Yadikina adinuba ngalaja Lebina-langwa jiba iya nenukwuda amurndakayuwaya-wiya akina umba Jekaba-langwa engmingmurra-murruwiya akina-da. ⁴³ Yadikina eneja Jekaba nakina arakba numinababurne-ka jiba iya nenukwuda iya kamila iya dangki iya warnikuminuwar•duwar•da warnumamalya nakina-da.

31

Jekaba ni-lyumadu-mulangwa Lebina-langwa

¹ Bi...ya kembirra n-engkirrikama Jekaba ayakwa Lebina-langwa warninikuwena nenumini-lyelyimbukweyinuma neni-yarrumurnduwarnuma ena-langwa-langwa wurrakina. Ne-yama, “Jekabeka nakina ni-larrngkuwilyakama ababurna-langwe-ka amurndakijika ngakwurra-langwa-langwa nungwanyungwa. Numinababurne-ka amurndakijika nakina aduwaba, umba nungwanyungwa-langwa adinubawiya ababurna-langwa akina-da,” ne-yama. ² Akwa ngarningka Jekaba neni-rringkama nakina Lebina nara kenu-werrikumarrngbijuwa nibina ni-yaminjama-murrada adinuba-wiya. ³ Kembirra ni-yama eneja Yaweya

enuwa-wa, “Jeyi! Lawurradina nungwena-langwu-wa angalya akwa nungkwa-langwu-wa warnumamalya. Nganja nungkuwa-manja kilajama ngayuwa,” ni-yama.

⁴ Eneja kembirra Jekaba ni-larrka ayakwa wurringalakina-kiya-wa wurringidarringka-kiya-wa Rejilu-wa akwa Liya-wa biya narringi-likena akwa narringin-akburranga nakina ebina-manja angalya nuw-ambilyu-murrumanja ena-langwa jiba iya nenukwuda-murriya. ⁵ Ni-yama Jekaba wurringalakina-kiya-wa, “Ngayuwa ningenu-mumiringkama nungkwurringa-langwa nungwenungwa nara kenu-werrikumarrngbijuwa wuburra adinuba-wiya nginu-werrikumarrngbijuwa nakina. Akena eneja nungwarrka-langwa Neningikarrawara ngayuwa-manja n-ambilyumurra nakina yanda-langwa aduwaba akwa ngayuwa-manja n-ambilyama nakina ngawa. ⁶ Ningenuminu-war-dangume-ka ngayuwa eningaba warka nungwenungwa-langwa nungkwurrunguwa kirringakakiruma-kiya, ⁷ akena eneja nginu-mungkwurrkabuwarrkama ngayuwa-manja. Kenu-beyindangi-yada akena arngkumemberrkwa-murra nu-warrukwama akina-da. Umba eneja Neningikarrawara neni-lyangmurukwama Lebina akwa nara kembirra ken-arriyaka ngayuwa nakina-da. ⁸ Akwali-yada ni-yamama Lebina, ‘Amurndakibina nenukwuda akuminjiminjidadijungwa yiba-kwunama nungkuwa-wa.’ Kembirra ngalaja ababurna-langwa nenukwuda nuw-arrangbama angaringariya akuminjiminjidadijungwa akina-da. Umba akwali-yada ni-yamama nakina, ‘Akerrikirrikarrngajungwa nungkwa-langwa akina.’ Kembirra ngalaja ababurna-langwa nenukwuda nuw-arrangbama angaringariya akerrikirrikarrngajungwa akina-da. ⁹ Eneja Neningikarrawara nenuminu-wilyakama nenukwuda-murriya nungkwurringa-langwa-langwa nungwenungwa biya nginu-kwama ngayuwa-wa,” ni-yama Jekaba.

¹⁰ Biya ngarningka ni-yama, “Namurndaki-rndarrkeyinu-manja nenukwuda nganja ningi-lyangburarrkinuma ngayuwa akini-yada. Ningi-rringkama nenukwuda enungkwarba ebina na-rndirrkeyinuma adarringka-manja akerrikirrikarrngajungwa akwa akuminjiminjidadijungwa amurndakakina. ¹¹ Eneja Neningikarrawara-langwa nenikumamurikaja ni-yengbinuma akwulyangburarrka-murra ngayuwa-wa. Ni-yama, ‘Wayi, Jekaba...wa!’ Nganja, ‘Miyambena?’ ningi-yama. ¹² Eneja ni-yama, ‘Engkirraja enenu-wa ayakwa Neningikarrawara-langwu-wa. Ni-yama nakina Neningikarrawara, Ababurna-langwa nenukwuda enungkwarba ebina na-rndirrkeyinama akerrikirrikarrngajungwa akwa akuminjiminjidadijungwa amurndakakina. Ngayuwa ningi-ngekburakinama akina mena ningeni-rringka-mubaba Lebina ni-yaminjamama nakina awurruwurrariya nungkuwa-manja-da, ni-yama. ¹³ Ngayuwe-ka ningena Ningeningikarrawara ningibina ningi-jadanguma nungkuwa-manja ningk-ambilyu-wiya ningkakina Bedela-manja. Akina-manja angalya Bedela, nungkwaja ningk-arjiyajuwama awilyaba-ma angwarnda biya ningki-jirabama amalyirra aliba-langwa akina-manja angwarnda kajungwa akwurdukwurdi-yada akina akwa ningki-yarrkakumarnuma ayakwa nganyangwi-yada yakwujina. Kembirra lawurradina arakba nungkwa-langwu-wa angalya ningki-rukwularrumuruwa, ni-yama Neningikarrawara nakina-da,’ ni-yama nginu-makama ngayuwa-wa nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa,” ni-yama nakina Jekaba wurringalakina-kiya-wa Rejilu-wa akwa ngawa Liya-wa.

¹⁴ Aburringaja kembirra wurringalakina wurringidarringka-kiya

narringi-yama Jekabu-wa, “Kini-jungwa-manja yirringa-langwa nungwarrka nara arakba ebina yirringa-langwa yiku-mangbilyerrma yelakwa ena-langwa-manja angalya. ¹⁵ Eneja nakina ni-yaminama yirringalakena-kiya-manja wuburra laka kini-yaminama nakina wurrukwala-manja warnumamalya wurruminjirringka-manja. Arakba-wiya nungkuwa yirru-mangu-manja yirringuwa, nu-manguma nakina nungkuwa-langwa angwarnda. Umba ni-jerrukwama arakba akina angwarnda ningkenu-kwama nungkuwa, nara ebina ena-langwa-da. ¹⁶ Ngalaja ababurna-langwa amurndakibina Neningikarrawara nenuminumananguma nungwarrka-langwa yirringa-langwa arakba akina-da akwa yirringa-langwa-langwa wurriyukwayuwa aburrajukwaba. Nungkwaja kembirra ki-yaminama ebina-langwiya Neningikarrawara nginu-makamurrilangwiya-da,” narringi-yama wurringalakina.

¹⁷⁻¹⁸ Eneja kembirra arakba nuwurraki-larrngkwaburranga Jekaba ena-langwa amurndakijika kajungwa neniki-lawurradi-yada nakina nungwenikba-wa Keninu-wa. Neni-njawudanguma nakina kamilalangwa-manja mirirra wurriyukwayuwa ena-langwa akwa ngawa dadingiyenikba-kiya aburringajukwaba. Numurndaki-larrka jiba iya nenukwuda nawurraki-lyengmanguma arakba akwa ngawa amurndakijika-murriya amurndakibina nu-manguma nakina akina-manja angalya Mejubudamiya. ¹⁹ Ebina-wiya eneja Lebina ni-likenuma ni-ngkarrngarnuma amangwurrajija jiba-langwa nakina. Kembirra nara-wiya nibina, ngalaja Rejila ying-angmaduma nungwadikba-langwa akiringiringanda alawudawarra-murra. ²⁰ Eneja Jekaba nara kenu-maka Lebina-manja neniki-lika-langwa umba nenu-mungkwurrkabuwarrkama nakina. ²¹ Numurndaku-manga ababurna-langwa ena-langwa-murruwiya biya warenja-bawiya na-likena arakba enuwa akwa ena-langwa warnumamalya wurrakina-da. Na-likena bi...ya narri-yakuwarrukwama adalyuma emikirra Yiburadija akwa na-likena engembu-wa Kiliyada angakarjiyinga-wa angalya.

Neni-larrmangu-mulangwa Lebina Jekabu-wa

²² Bi...ya mabiyakarbiya marringa numu-likenuma. Aburraja kembirra wurrukwala warnumamalya nenu-makama Lebina-manja ni-lyumadumulangwa arakba nakina Jekaba. ²³ Eneja nenu-wilyaka kembirra Lebina ena-langwa warnumamalya, biya neni-larrmanguma arija-langwa Jekabu-wa. Neni-larrmanga nakina mamangbala mambilyuma marringa yandalangwa nen-akburranga nakina Kiliyada-manja angakarjiyinga-manja angalya ²⁴⁻²⁵ n-akumarnu-murrujanja Jekaba angalya adinakba. Biya n-akumarnuma Lebina angalya ena-langwa enejukwaba yakwujina enuwa akwa ena-langwa warnumamalya. Biya makina-manja ngawa meningal-yarrngwalyilya ni-lyangburarrkinuma Lebina akwulyangburarrka. Eneja ni-likena Neningikarrawara akwulyangburarrka-murra enuwa-wa akwa ni-yama, “Nara e-yengbama awurruwurrariya ayakwa Jekabu-wa,” ni-yama Neningikarrawara enuwa-wa-da.

²⁶ Kembirra mingka-manja mamawura eneja nakina Lebina ni-likenuma Jekabu-wa. Ni-yama, “Miyambena-burra yi-mungkwurrkabuwarrkama ngayuwa akwa ningkarra-wilyakama dadiyawarrka-kiya, wuburra laka awinyamba-manja karra-wilyakinama warnumamalya wurridarrangka wurrukwala-langwa wurrakina-da? ²⁷ Miyambena-burra yi-mungkwurrkabuwarrkama akwa ningki-lyumaduma? Nara yiku-maka ayakwa. Yiku-maka-manja, kembirra yiba-larrkenuma

ningkakina ningkiyekirrerra emeba-murra akwa akumalyumalyangka-ma-da ningkakina-da. ²⁸ Nare-ka ningena ka-lawurangka-langwa niyarrungwarrka-murriya akwa dadiyawarrka-kiya lukwuniyawa-da, mena yi-lyangmurukwama ningkakina-da. Akine-ka enubuwakida nungkwa-langwa waka. ²⁹ Ki-ngayindena-manja ngayuwa ki-yamina-manja awurrariya nungkuwa-manja, amandangwa kembirra ki-yaminama-da. Akena alyarrngwalyilya eneja Neningikarrawara nungkwa-langwa-langwa nungwena ni-yengbinuma ngayuwa-manja ayakwa akwulyangburarrka-murra. Nginu-madumurrkwama nakina. Nginu-makama nari-yada e-yengbuma awurrariya ayakwa nungkuwa-manja. ³⁰ Ningeningma ngayuwa ningki-larrkuwerribikamurra ningkeningangkawura ningkeniki-lawurrada-langwa nungkwa-langwu-wa angalya. Aminakina-langwa ningki-lalikama nganyangwa angalya akena ningk-angmadumurra akiringiringanda amalawudawarra amurndakijika nganyangwa-na! Miyambena-burra yimin-angmaduma akina nganyangwa?" ni-yama Lebina Jekabu-wa.

³¹ Eneja ni-yama Jekaba, "Ning-akbar•duma, mena ning-engkirrikenuma ngayuwa yiku-murrakajuwa-mubaba wurringalakena nungkwa-langwa dadiyawena-kiya. ³² Umba k-akburranga-manja nungkuwa amalawudawarra nungkwa-langwa yelakwa yarnumamalya-manja kamba wurrakina warnumamalya ka-jungwunama wurrakina-da. Andiya eningerribirra nungkwa-langwa biya ku-wilyakina kembirra, kajungwa yakwa-langwa warnumamalya kabu-rringkini-yada," ni-yama Jekaba. Akena neningbaleka nakina dibina dadingiyenikba Rejila ying-angmaduma amurndakibina akiringiringanda amalawudawarra amurndakijika Lebina-langwa.

³³ Eneja Lebina ni-likenuma Jekaba-langwu-wa kalikwa n-aburangkeyinuma yakwujina adinuba-wiya nakina, biya Liya-langwa-manja, biya Bilya-kiya-langwa-manja kalikwa, akena nara kin-akburrangarna. Biya arija-langwa ni-likena Rejila-langwu-wa kalikwa.

³⁴ Ebina-wiya ngalaja Rejila yingu-manguma akwa ying-akumarnuma amurndakibina beka-manja mibina meningikamila-langwa-manja akwa ying-angmakwulaluma karrawara makina-manja beka ngala-langwa-manja kalikwa arrawa. Eneja kembirra Lebina n-aburangkama erribirra yakwujina akena nara kin-akburrangarna. ³⁵ Umba Rejila yingi-yama nungwadikba-wa, "Nara awinyambaduma ngayuwa-wa, mena nara amirajanguma ngayuwa, mena merra-baba aduwaba ningena," yingiyama. Eneja Lebina n-abuburangkama ngawa nakina-da akena nara amalawudawarra ena-langwa kin-akburrangarna-da.

³⁶ Eneja kembirra n-awinyambada arakba Jekaba. "Amiyambena-burra awurrariya ningi-yamama ngayuwa? Amiyambena-burra ayakwa arumuruma ningi-yarrkuwurranguma akwa yimin-aburangkama?

³⁷ Ningk-aburangkama arakba nganyangwa-manja amurndakijika ababurna-manja, kembirra amiyambena yelakwa ningk-akburrangarna amurndakijika nungkwa-langwa? Yelakwa w-akuma akina kajungwa nungkwa-langwa warnumamalya karri-rringkini-yada akina akwa nganyangwa warnumamalya karri-rringkini-yada aburrajukwaba. Kwureya yakabu-rringkinama yakuwa yalakena yimiyambena-murrikba yeningaba, akwa yimiyambena-murrikba yuwurrariya, nungkuwa yinda ngayuwa.

³⁸ "Ning-ambambilyuma ngayuwa nungkuwa-manja ningeningangkawura mememberrkwa iya mememberrkwa mamarika iya

yunungkwura. Yirramin-akwurrajuwama jiba iya nenukwuda nungkwa-langwa akwa nara ka-milyirrkilarrina eyukwayuwa akina. Nare-ka ningena k-alyubarina awilyuwilyaba enungkwarba jiba nungkwa-langwa-da. ³⁹ Aba alyilyarra na-wardanguma amurndakibina jiba nungkwa-langwa kembirra ngayuwa yirra-kwama akwala nganyangwa akina-da. Nara ku-wilyaka akina nungkuwa-wa yiba-wilyakajuwa kajungwa ningkeningmi-yada nara ngayuwa-baba umba alyilyarra-baba akina, nara ki-yaminjama. Yi-makama ena ayakwa ngayuwa-manja. Ningki-yamama ningkakina, 'Kuw-angmada-manja wurrukula jiba iya nenukwuda nganyangwa waka meningilida umba waka meningalyarrngwalyilya, kembirra yiku-kwunama ningkakina akwala nungkwa-langwa ngayuwa-wa-da,' ningki-yamama ningkakina-da. ⁴⁰ Kembirra arngkababurna-langwa nganja ningardadinume-ka mardidarra ngayuwa meningilida umba alyarrngwalyilya ningu-murndadinume-ka ngayuwa-da. Nara ku-mungkwula umba ningu-mirakwulaluma ngawa-da.

⁴¹ "Ningi-yaminjamama ningeningangkawura ngawa ning-ambilyu-wiya ngayuwa nungkuwa-manja. Mememberrkwa mabiyarbuwa mamarika iya yinungkwura yirraminu-war•danguma kajungwa yiku-kwi-yada dadiyawena-kiya. Kembirra arija-langwa mamangbala muwilyaba mamarika iya yinungkwura ngarningka yirraminu-war•danguma kajungwa yiku-kwi-yada jiba iya nenukwuda nungkwa-langwa. Akena nungkwaja yiminu-warrukwame-ka angwarnda nganyangwa arngkumemberrkwa-murra. ⁴² Nara-maka Neningikarrawara ngayuwa-manja kin-ambilya kembirra yiki-larrkenu-maka ningeningiyanda. Akena eneja Neningikarrawara nibina nungwarrka-murriya-langwa, nibina Aburiyama-langwa iya Ajika-langwa, ni-rringkama awerrikawarriya nganyangwa akwa ngawa ni-rringkama warka nganyangwa. Biya alyarrngwalyilya ni-lyangkuwerribikajungwunuma nakina yakuwa-langwa-da," ni-yama Jekaba Lebinu-wa nakina-da.

Jekaba akwa Lebina nen-akumarnu-mulangwa ayakwa aburna-langwa

⁴³ Eneja ni-yama Lebina Jekabu-wa, "Wurringalakena dadiyawarrka-kiya akwa aburringa-langwa wurriyukwayuwa aburrajukwaba nganyangwa warna. Ngalajukwaba amurndakenena jiba iya nenukwuda nganyangwa akina. Eningerribirra ningki-rringkinama ababurna-langwa nganyangwa. Akena ningi-lyangmuridinama nganja ningena. Nare-ka embirrajuma ningena wurringalakena akwa aburringa-langwa wurriyukwayuwa, ⁴⁴ kembirra yaki-yarrkakumurnama ayakwa yakwa-langwa. Kembirra y-akumurna yakuwa angwarnda yu-murndukwuna yelakwa nari-yada e-yakuwabijuma ayakwa yakwa-langwa," ni-yama.

⁴⁵ Eneja kembirra Jekaba n-angkarna nakina awilyaba-ma ngawa angwarnda akwa n-arjiyajuwa yakwujina eningilyamarmbi-yada angwarnda kajungwa nari-yada e-yakuwabijuma ayakwa wunalakina-kiya. ⁴⁶ Biya nenu-maka warnungkwarba ena-langwa-manja akwa narr-angkarna akwala aburrajukwaba akwa narr-arrngmurndukwa. Biya ne-yebukeyina aninga yakwujina angwarnda-manja. ⁴⁷ Biya ni-yengbijuwama Jekaba emikirra angwarnda Kaleda umba eneja Lebina ni-yengbijuwama akina angwarnda emikirra Jeka Jeyadida, mena alakina-kiya ekirra ne-yaminama "angwarnda ngarniki-yakuwerribika-langwa." ⁴⁸ Ni-yama Lebina Jekabu-wa, "Amurndakenene-ka angwarnda aduwaba kajungwa yaki-yakuwerribikini-yada ayakwa yakwa-langwa ambaka-murra," ni-yama. Yadikina akina angalya emikirra Kaleda. ⁴⁹ Biya ni-yama ngarningka

Lebina, “Yaweya yakenilirraki-rringkina yalakena mama yeyebijeba,” ni-yama. Kembangra aminakina-langwa ayakwa Lebina-langwa-langwa awilyaba emikirra ngarningka angalya-langwa Mijiba, mena akina ekirra Mijiba ne-yaminama “yakenilirraki-rringkina-murrumanja.”

⁵⁰ Ni-yama ngarningka Lebina, “Ki-yamina-manja nungkuwa awurrariya wurringalakina-kiya-manja ningkakina akwa ka-mena-manja wurrukuala ngarningka wurridarringka dadingiyena-murriyiyada, mama ningeningbala-wiya ngayuwa, ningkeningma nungkuwa Neningikarrawara yakeni-rringkinama yalakena. ⁵¹⁻⁵² Kwuja! Yimiri-rringka-langwa amurndakenena angwarnda nganyangwa ninguwurramurndukwa-mulangwa yelakwa yakuwa-manja wilyarra akwa ngawa enena awilyaba-ma eningilyamarmba angwarnda ning-arjiyajuwamulangwa ngayuwa yaki-yakuwerribikaji-yada yakuwa. Ningena nara a-langarngkuwarrukwama amurndakenena angwarnda ningumurndukwa-mulangwa ningena. Nara kembangra ngayuwa a-warduma nungkuwa-manja ningena-da. Nungkwajukwaba nara ningkakina a-langarngkuwarrukwama amurndakenena angwarnda ninguwurramurndukwa-mulangwa ngayuwa aduwaba akwa ngarningka nara a-langarngkuwarrukwama enena awilyaba-ma angwarnda eningilyamarmba ngalajukwaba. Nara kembangra ningkakina a-warduma ngayuwa-manja-da. ⁵³ Eneja nakina Neningikarrawara Aburiyama-langwa nibinamurrada ngarningka Neyawa-langwa kini-lyangkuwerribikajungwunama nakina yakuwa-langwa-da,” ni-yama Lebina Jekabu-wa.

Eneja kembangra Jekaba ni-yarrkakumarna ayakwa nari-yada a-yarrkuwarrukwajuma amurndakakina ayakwa Lebina-langwa. Akina ayakwa ni-yarrkakumarnuma akwa neni-yengbijuwama nenimikirra Neningikarrawara, nibinamurrada nungwenikba Ajika neni-yangmarngkwajuwa-mulangwa nakina. ⁵⁴ Biya nu-wardanga bulukwa akwa ni-daka angwura-manja yakwujina alingajirrirra-manja angakarjiyinga-manja angalya. Neningikarrawara-langwa ni-dakama akina. Biya nen-ardijuwa warnumamalya ena-langwa akwa neyebukeyinuma wurrakina. Biya nuw-eyijinu-mulangwa kembangra nuw-ambilyuma yakwujina meningalyarrngwalyilya marringa akina-manja ngawa angakarjiyinga-manja angalya.

⁵⁵ Kembangra mingka-manja meninguwurdarriya-wiya mamawura nu-mirajangu-manja eneja nakina Lebina, neni-lawurangka nakina lukwuniyawa wurriyarrngwiarrngwena akwa nenilirraki-lawurangka dadiyawenikba-kiya. Biya ni-likena arakba ni-lawurradina angalyu-wa nakina-da.

32

Jekaba nenuminu-murnduwarnu-mulangwa nenukwuda-murriya nenikukwi-yada nawenikba-wa

¹ Enejukwaba Jekaba ni-lalika angalya ebina kajungwa neniki-lawurradiyada nakina nungwenikba-wa. Biya ni-likena nakina lukwakwa ngawu...wa. Aburraja kembangra wurrukuala warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa nen-akburranga nakina. ² Uмба neni-rringka-manja Jekaba wurrakina warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa, ni-yama nakina, “Neningikarrawara-langwa angalya ena-da,” ni-yama nakina. Biya yadikina ni-yengbijuwa angalya emikirra Meyeneyuma mena akina ekirra

Meyeneyuma ne-yaminama “ambilyuma angalya.” ³ Biya kembirra neni-larrka nakina arakba wurrukwala warnungkwarba na-lyengmanguma narru-wilyakama ayakwa ena-langwa nawenikba-wa Yijawa.

Aburraja nen-akburranga arakba nakina Yijawa wurrakina akina-manja aringbirra angalya Yiduma. ⁴ Akwa ne-yama enuwa-wa, “Nenikumarnjena Jakabe-ka nubukwaya arija-langwa nakina akwa kenumin-engkirrikajiyada ayakwa nungkwa-langwa. N-ambambilyuma nebena-manja Lebina-manja ena-langwa-manja angalya nenungkwurakbe-ka. ⁵ Akwa nu-wilyakinama aduwaba bulukwa iya dangki iya jiba iya nenukwuda akwa ngarningka warnikuminuwar•duwar•da ena-langwa. Ngini-ngayindenama nungkuwa ki-lyelyingminama ningkakina kini-rringkina-mulangwa nakina,” ne-yama wurrumurndakakina warnungkwarba Yijawu-wa.

⁶ Biya kembirra na-lawurradina wurrakina Jakabu-wa akwa ne-yama enuwa-wa, “Yirri-likenuma yarna nawenu-wa akena nubukwaya ni-likajama arakba nakina kajungwa yikin-akburrangeyini-yada. Wurrababurne-ka warnungkwarba enuwa-manja 400,” ne-yama wurrakina Jakabu-wa. ⁷ Eneja Jakaba n-akbar•de-ka akina-langwa ayakwa akwa nu-werrikawarriyada arakba nakina. Kembirra nen-eyebijebakama warnumamalya ena-langwa wurruwurrakambilyuma. Kembirra ngalajukwaba n-eyebijebakama jiba iya nenukwuda iya kamila akwa ngawa bulukwa ena-langwa awurrakambilyuma. ⁸ Ni-lyangkiyama nakina, “Yijawa ka-wardiyina-manja awinyamba wurruwurrakuwilyabamanja kembirra wurrukwala ka-lyumadinama wurringkinyungwurra,” ni-lyangkiyama nakina Jakaba.

⁹ Biya nu-buriyamina Jakaba Neningikarrawaru-wa. Ni-yama, “Ningkakine-ka Ningkeningikarrawara numirarrka-langwa Aburiyama-langwa akwa ngawa nungwarrka-langwa Ajika-langwa. Engkirraja-langwa kembirra ngayuwa-wa. Ningi-lawurradinama ngayuwa aduwaba nungwarrka-langwu-wa angalya akwa ngawa nganyangwu-wa warnumamalya, mena yi-maka-mubaba nungkuwa, Yaweya. Yi-makame-ka eningaba ngayuwa-manja ki-yamina-mulangwa nungkuwa. ¹⁰ Biya nara yiki-lalika ningkeningangkawura ning-ambilyu-wiya ngayuwa Mejubudamiya-manja umba ningku-marngkirradinuma ngayuwa-manjeka. Akena nganja nara ki-yama eningerribirra eningaba nungkwa-langwa. Ningi-yakuwarrukwa-manja EningiJardina Adalyuma adinubawiya, nara ebina nganyangwa umba wulkwa arnduwarra. Akena yu-kwama arakba ababurna eninginingaba nganyangwa. Kembirra aduwaba wurruwurrakambilyuma warna nganyangwa akwa ngawa awurrakambilyuma amurndakenena nganyangwa. ¹¹ Marrakba, yimamurikajina-langwa ngarningka aduwaba, nari-yada a-ngajuma nawarrka Yijawa ngayuwa-manja,” ni-yama Jakaba Neningikarrawaru-wa.

Biya ni-yama ngarningka enuwa-wa, “Ning-akbar•denama-ka ngayuwa angwurra. Ning-akbar•denama ngayuwa neniki-lika-langwa Yijawa nakina neniku-wardi-yada awinyamba yirruwa-manja akwa nenikingaji-yada yirruwa yirrababurna-langwa, yirrababurna-langwa yarnungkwarba akwa ngarningka wurridarringka akwa wurriyukwayuwa aburrajukwaba. ¹² Nungkwaja ningki-yarrkakumarnuma ayakwa kajungwa eningaba ngayuwa-manja ki-yamini-yada nungkuwa, akwa ngawa k-akumajungwuni-yada ngayuwa wurrababurna wurriyukwayuwa nganyangwa. Yi-makama kuw-arrangbijeyina-mulangwa aburra-langwa wurriyukwayuwa kuw-ababurnadina-murruwa wurrakina. Aburraja

ka-wurramur•dinama wurrakina wuburra laka ajiringka ababurna mijiyeya-manja. Nara kembirra nungkwaja e-yakuwabijuma ebina ningki-yarrkakumarnumurra ayakwa-da,” ni-yama Jekaba Neningikarrawaru-wa.

¹³ Biya Jekaba n-ambilya akina-manja angalya alyarrngwalyilya. Wurdarriya-wiya kembirra nu-murndukwama akwa nu-murnduwarnuma nenukwuda-murriya ena-langwa neniku-kwi-yada nawenikba-wa Yijawa.

¹⁴ Ngalaja 200 nenukwuda adarringka-wiya akwa 20 enungkwarba-wiya, iya 200 jiba adarringka-wiya akwa 20 enungkwarba-wiya, ¹⁵ iya 30 kamila adarringka-wiya akwa eyukwayuwa ngala-langwa, iya 40 bulukwa adarringka-wiya akwa 10 enungkwarba-wiya, akwa ngawa 20 dangki didarringka-wiya akwa 10 dadinungkwarba-wiya. ¹⁶ N-

eyebijebakame-ka nakina amurndakakina awurrakumangbala, ngala waka nenukwuda-wiya, ngalajukwaba waka jiba-wiya, ngalajukwaba kamila-wiya, ngalajukwaba bulukwa-wiya akwa ngalajukwaba waka dangki-wiya. Biya nenu-makama warnikuminuwar•duwar•da wurrumangbala karr-akwurraini-yada amurndakakina. Ni-yama wurrumurndakakinu-wa warnikuminuwar•duwar•da ena-langwu-wa, “Yiki-likaja arakba yiki-lyengmena. Awurrakuwilyaba adinuba-wiya ka-likajama biya ambakamurra awurrakuwilyaba ka-likajama ke-yuweyinama akina.”

¹⁷ Biya ni-yama nakina neningadinuba-wiyu-wa nenikuminuwar•duwar•da, “Yijawa nawarrka nganyangwa kin-akburranga-manja ningkakina, kini-yaminama nakina nungkuwa-wa, ‘Numiyambena nubungkawa nungkwa-langwa?’ kini-yaminama, ‘Akwa ngambu-wa ki-likajama? Akwa angkaburra-langwa amurndakenena nenukwuda-murriya?’ kini-yaminama nawarrka. ¹⁸ Kembirra nungkwamba-langwa ki-yaminama nungkuwa enuwa-wa, ‘Jekaba-langwa amurndakenena. Nakina kenumin-engkirrikaji-yada ayakwa nungkwa-langwa akwa ni-larrkama amurndakenena nungkwa-langwi-yada. Nakine-ka nubukwaya arija-langwa ni-likajama,’ kinu-makinama nungkuwa kembirra Yijawu-wa,” ni-yama Jekaba ena-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da.

¹⁹ Biya nenu-makama nakina ena-langwa-manja warnikuminuwar•duwar•da wurrababurna-manja narr-akwurrājuwa-murumanja jiba-murriya, nenu-makama wurrididirrbura ngawa ebina-murrada ayakwa kajungwa warniki-yami-yada wurrakina aburrajukwaba Yijawu-wa. Ni-yama aburruwa-wa, “Yikin-akburrangina-manja Yijawa kembirra yiki-yaminama enuwa-wa enena ayakwa, ²⁰ ‘Yawa, Jekabe-ka kenumin-engkirrikaji-yada ayakwa nungkwa-langwa akwa ni-likajama nubukwaya arija-langwa nakina,’ yiki-yaminama kirrakina,” ni-yama Jekaba aburruwa-wa. Umba ni-lyangkiyamama nakina, “Adinuba-wiya kinu-menama nawarrka amurndakenena nenukwuda-murriya. Kembirra arija-langwa ken-akburrangina nakina ngayuwa. Dukwa akina-langwa ningenukwa-mulangwa amurndakakina kenumini-yakuwabijinama ngayuwa-da,” ni-lyangkiyamama Jekaba nakina.

²¹ Biya kembirra neni-larrkama arakba nakina Jekaba wurrumurndakibina warnikuminuwar•duwar•da, na-lyengmanguma narru-wilyakama nenukwuda-murriya. Umba n-ambilyuma nakina yakwujina ngawa. Biya na-lyarrngwalyilyada arakba akina-da.

Jekaba-langwa ekirra enikaduwa

²²⁻²³ Biya makina-manja ngawa meningalyarrngwalyilya Jekaba nu-mirajanga nakina akwa nenilirraki-larrkama wurradinabulena Rejila akwa ngawa Liya narringi-yakuwarrukwama adalyuma emikirra

Jabakwa. Akwa ngawa wurringambilyuma wurradingabulena wurringadikuminuwar•duwar•da-kiya wurringadimikirra-kiya Bilya akwa ngawa Jilba aburringajukwaba nenilirraki-larrkama narringi-yakuwarrukwama, akwa ngawa wurrababurna-langwa wurriyukwayuwa ena-langwa. Akwa ngawa ababurna-langwa amurndakijika ena-langwa ni-larrkenuma adinakba. ²⁴ Umba nakwukawura n-ambilyuma nakina.

Eneja nuwilyaba nenumamalya ni-likenuma alyarrngwalyilya ngawa Jakabu-wa akwa arakba nenu-kuwurriyina wunalakina ayarrka-murra. Neni-yaminjama wunalakina ngawa nenu-kuwurriyina ngawu...wa. Biya akwudangwa arakba ne-kbadanga. ²⁵ Biya neni-rringka-manja nakina nenumamalya nakina Jakaba nara kinu-murndakayuwayanga, kembirra nen-angkarrbaja arringka-manja. Umba ngalaja amanjenjinyirra arringka Jakaba-langwa na-lalikajuma arakba, nuw-arriyaduma akina-da.

²⁶ Biya ni-yama nakina nenumamalya Jakabu-wa, “Yi-larrkiya arakba! Adinuba ena ke-kbadiyama,” ni-yama.

Umba ni-yama Jakaba, “Ki-yengbina-manja ningkakina eningaba ayakwa ngayuwa-wa, kembirra yiba-larrkiyama ngayuwa ningkena-da,” ni-yama nakina Jakaba enuwa-wa-da.

²⁷ Eneja ni-yama nakina nenumamalya, “Ningkumiyambena ningkena ningkenimikirra?”

“Ngayuwa ningena Jakaba,” ni-yama eneja.

²⁸ Eneja ni-yama nakina nenumamalya, “Nara arakba ngi-yengbijuma Jakaba ningkenimikirra, umba enikaduwa arakba ekirra Yijireyila nungkwa-langwa aduwaba. Ningkarra-wilyakajuwama warnumamalya-manja ningkarrubude-ka ningkakina Neningikarrawara-manja. Akwa ngarningka ningkarra-wilyakajuwama warnumamalya-manja ningkarrubude-ka ningkakina warnumamalya-manja ngarningka ngawa. Kembirra akina-langwa Yijireyila arakba ningkakina ningkenimikirra aduwaba-langwa,” ni-yama nakina. Ni-yengbinuma akina ayakwa mena akina ekirra Yijireyila ne-yaminama “nenu-kuwurriyinu-murrumanja nakina akwa Neningikarrawara.”

²⁹ Eneja kembirra ni-yama Jakaba, “Yi-maka-langwa nungkwa-langwa ekirra.”

Umba ni-yama, “Miyambena-burra nungkuwa ningki-ngayindenama nganyangwa ekirra k-eningmidinama?” ni-yama. Kembirra nenu-maka Jakaba-manja eningaba ayakwa kajungwa eningaba kangekburakajungwuni-yada arija-langwa ena-langwa.

³⁰ Kembirra ni-likenu-mulangwa nakina nenumamalya engku-wa eneja nakina Jakaba ni-yakuwerribika arakba nakina. Ni-lyangkiyama, “Amandangwa. Nakina-bina Neningikarrawara enuwa-na!” ni-yama nakina. “Ningeni-rringkama nenumukwurra akena ningena ngawa ningeniba ngayuwa-da.” Kembirra ni-yengbijuwama angalya akina Buniyela mena akina ekirra Buniyela ne-yaminamurra “Neningikarrawara-langwa nenumukwurra.”

³¹ Biya numa-merrkambijangu-manja ngawa mamawura, kembirra Jakaba ni-lalika arakba nakina akina angalya biya ni-yakuwarrukwa arakba akina Adalyuma EningiJabakwa. Akena n-arnduwarrikinuma arakba nakina, mena n-angkarrkarrkwujeyinuma arringka-manja-baba. ³² Akwa aduwaba ngawa WarningiYijireyila warnumamalya kuw-alyubarina-manja amandangkwa wurrakina, nara alyubaruma yeyerra arringka-langwa bulukwa-murriya-langwa, mena-baba nibina nenumamalya neni-ngaja-mubaba Jakaba arringka-manja-da.

33

Jekaba akwa Yijawa nen-akburranganju-mulangwa

¹⁻² Akini-yada ngawa mibina-manja mamawura Jekaba neningka nubukwaya Yijawa ni-likenuma enuwa-wa akwa ngarningka wurruwurrakwulyumida warnungkwarba 400 enuwa-manja. Kembangira neniliraku-makama Jekaba wurringalakina-kiya Bilya akwa Jilba. Kembangira aburringaja narrawurra-murndukwama wurriyukwayuwa aburringa-langwa akwa nuw-alkayanguma na-lyengmanguma. Eneja kembangira nanga-makama Liya-manja. Kembangira ngalamba-langwa narringa-murndukwama wurriyukwayuwa ngala-langwa biya ngaluwa akwa wurriyukwayuwa ngala-langwa nuw-alkayanguma akwaburrangarna. Ngarningka nanga-makama Rejila-manja. Kembangira aburnaja wunalakina Rejila akwa ngawa naburradikba Jawijiba arija-langwa nen-alkayanguma akwaburrangarna. ³ Eneja kembangira ni-likena Jekaba nakina Yijawu-wa akwudangwa akwa n-abuluwendinga ajiringka-manja kajungwa nawenikba nakakirumi-yada kenumin-engkirrikaji-yada nakina enuwa-wa. Arngkumangbala-murra akwa arngkambilyume-ka n-abuluwendingama nakina. ⁴ Akena eneja nakina Yijawa n-angkarra Jekabu-wa nenu-kwurukwa akwa nen-engkarrnga akwa neni-lawurangka. Biya nenu-ngwadijeyinuma ngawa wunalakina neni-kbarrngajeyin-mubaba angwurra. ⁵ Biya Yijawa n-andeya akena neni-rringka wurrumurndakakina wurriyukwayuwa akwa wurrirndirndarrngwa. Ni-yama, “Wurruumiyambena warna warnumamalya?”

Eneja ni-yama Jekaba, “Neningikarraware-ka nu-marngkirradinuma ngayuwa-manja akwa nginu-kwama wurrumurndakenena wurriyukwayuwa-da.” ⁶ Kembangira aburringaja Bilya akwa Jilba narring-akwudangwukajungwa akwa ngawa wurriyukwayuwa aburringa-langwa, akwa nuw-abuluwendijeyinuma aburrajukwaba Yijawa-manja. ⁷ Kembangira ngalaja Liya ying-akwudangwukajungwa akwa ngawa wurriyukwayuwa ngala-langwa, akwa nuw-abuluwendijeyinuma aburrajukwaba. Kembangira aburnamba-langwa arija-langwa Jawijiba akwa Rejila nen-akwudangwukajungwa wunalakina akwa nen-abuluwendijeyinuma Yijawa-manja aburnajukwaba wunalakina-da.

⁸ Eneja nakina Yijawa ni-yama, “Amurndakakina bulukwa-murriya ningirringkama lukwakwa ke-yamarrkinama akina?” ni-yama.

Enamba-langwa ni-yama Jekaba, “Ngeniyerriya, kada akine-ka nungkwalangwi-yada-da. Yirra-ngayindanguma ningkakina ki-yekirreridini-yada.”

⁹ Eneja ni-yama Yijawa, “Ababurne-ka arakba ena गया, nenikama. Umba minambilya akina nungkwaja nungkwalangwi-yada,” ni-yama.

¹⁰⁻¹¹ Umba ni-yama ngarningka Jekaba, “Yirramini-ngayindenama amandangwa ku-wilyakini-yada nungkuwa, mena ningk-errukwulinumubaba ngayuwa-manja. Nare-ka ningkakina k-awinyambadina yikilarrkena engku-wa. Umba ningkeningabe-ka ngawa ningenikumarnjemanja. Yirra-rringkina-manja ningkenumukwurra ningkakina, akine-ka wuburra laka ningeni-rringkinama Neningikarrawara-langwa nenumukwurra arakba ngayuwa. Eneja Neningikarraware-ka nu-marngkirradinuma nakina ngayuwa-manja akwa nginu-kwama ababurnalangwa eningerribirra ningi-ngayindanguma ebina,” ni-yama Jekaba. Kembangira arakba-langwa amurndakakina numurndaku-manguma eneja nakina Yijawa ena-langwi-yada arakba-da.

¹² Biya ni-yama Yijawa Jekabu-wa, “Kwa, arakba yi-likaja. Ngayuwa adinuba-wiya ngi-lyengmenama ningena,” ni-yama.

¹³ Eneja ni-yama Jekaba, “Ningkeningme-ka ningkakina nungkuwa wurriyukwayuwa nganyangwa warningingbuda-ma warna. Umba k-embirrajinama ngayuwa jiba iya bulukwa akwa eyukwayuwa. Ngayuwa k-enjirrikina-manja amurndakakina muwilyaba-manja ngawa marringa ngalaja kamurndaki-jungwunama ababurna-langwa akina-da. ¹⁴ Likaja arakba lyengmena. Nganja k-aburrakiyuwarnama arija-langwa. Ki-likajama ambaka-langwa k-embirrajinama bulukwa-murriya akwa wurriyukwayuwa nganyangwa yanda-langwa yik-akburranginama ningkakina Yiduma-manja,” ni-yama Jekaba.

¹⁵ Eneja ni-yama Yijawa, “Kembirra kamurndaki-lalikinama ngayuwa wurrukwa warnungkwarba yelakwa nungkuwa-manja.”

“Miyambena-burra?” ni-yama eneja Jekaba. “Yirra-ngayindenama ningkakina ki-yekirrerridini-yada,” ni-yama.

¹⁶ Kembirra akini-yada ngawa ni-lalikama eneja Yijawa akina angalya neniki-lawurradi-yada Yidumu-wa. ¹⁷ Umba eneja Jekaba ni-likena nakina eminingku-wa angalya.

N-alilikenu...wa. Biya Jakida-manja ni-yar•da arakba. Biya ni-likirakama alikira ena-langwa yakwujina umba amiyerriya ni-ngekburakama bulukwa-langwa. Biya ni-yengbijuwama angalya emikirra Jakida, mena akina ekirra Jakida ne-yaminama “amiyerriya.”

¹⁸ Bi...ya ambaka-murra ni-lalika Jekaba akina angalya akwa ni-likena engku-wa angwurra Jekemu-wa. E...ngka-langwe-ka angalya Mejubudamiya-langwa ni-likenuma nakina ningkinyungwurra ngawa yanda-langwa ni-yar•duma Kenina-manja. Biya Jekema-manja akwudangwa ni-ngekburakama angalya. Umba akine-ka angalya Jekema aminababurna alikira iya warnumamalya akina. ¹⁹ Biya Jekaba nu-manga nakina angalya ena-langwa angwarnda-murra. Nenukwama 100 angwarnda amamuwa ajilba-murra WarningiYamawa warnumamalya. Umba nakine-ka Yamawa nungwenikba Jekema-langwa nakina. ²⁰ Kembirra nuwurrak-arjiyajuwa angwarnda aldi-yada ni-ngekburakama akina Neningikarrawara-langwa. Biya ni-yengbijuwama akina alda emikirra “Neningikarrawara Nibina WarningiYijireyila-langwa Warnumamalya” nakina-da.

34

Jekema nanga-rndirrkamulangwa amangumangwa Dayina-manja

¹ Arngkawura ngalaja yingi-likena Dayina dakina, dibina dadiyawarringba daburrarringba Jekaba-langwa akwa ngawa Liya-langwa, narringa-ngarranguma wurrukwa wurriddarringka WarningiKenina dakina-da.

² Yakwujina eneja nuwilyaba nenungkwarba nanga-rringkama dakina. Nenimikirra Jekema. Umba nungwenikba Yamawa NeningiYiba nakina. Nubungkaweka Yamawa akina-manja angalya. Umba nenikuwenikba Jekema nanga-rringka Dayina akwa nanga-manga, biya nanga-wilyaka erriberriba-wa akwa nang-engkarrnga yakwujina. ³ Nanga-rringkama nakina dadingabe-ka akwa ni-lyelyingminuma dakina akwa eningaba ayakwa ni-yengbinuma ngaluwa-manja. ⁴ Biya kembirra nenu-makama nungwenikba-wa, “Yiminu-mena dakina dadiyara nganyangwi-yada dadingiyarrka,” ni-yama.

⁵ Kemberra eneja Jekaba n-engkirrika nakina ayakwa ebina-langwa ni-yama-mulangwa Jekema dadiyawenikba-manja akena nara kuw-ambilya yakwujina enuwa-manja warninikuwena. Nuw-ambilyuma angakubawiya bulukwa-murriya-manja wurrakina. Kemberra n-embirrarinuma Jekaba warniki-lawurradi-yada wurrakina. Kaba ngawa n-ambilyuma nakinda.

⁶⁻⁷ Na-lawurradinu-manja angalyu-wa warninikuwena Jekaba-langwa aburnaja Jekema akwa nungwenikba Yamawa neni-likena yenjerrikina ayakwi-yada wunalakina. Kemberra arakba aburraja Jekaba-langwa warninikuwena nuw-engkirrika-manja akina ayakwa narrak-ar-darreka awinyamba. Ne-yama, “Awurruwurrariye-ka ni-yamama nakina nenumamalya-da,” ne-yama. “Yirreni-yelijuma nakina yirrababurnalangwa yarnumamalya YarningiYijireyila nanga-mangu-mulangwa erribirra nakina Jekaba-langwa dadiyawenikba-da,” ne-yama wurrakina.

⁸ Umba eneja Yamawa nungwenikba Jekema-langwa ni-yama Jekabuwa, “Nenikuwarrke-ka ni-lyelyingminama dadiyawenu-wa, kemberra kinukwuna nakina?” ni-yama. ⁹ “Yak-akumurnama ayakwa yalakena aduwaba. Yiku-kwunama kirrakina wurradidiyawenungwa nungkwurra-langwa, kemberra yirramba-langwa ka-kwunama yirra-langwa dadiyawarrkamurriya nungkwurruwa-wa. ¹⁰ Kemberra yik-ambilyama kirrakina yirra-langwa-manja angalya ngarruwurrakawura-ma. Yiki-ngayindenamanja, kemberra yik-ambilyama eningerribirra-manja angalya kirrakina. Eningerribirre-ka warka yik-akburranginama kirrakina kajungwa yikumeni-yada aninga-murriya. Akwa ngarningka nungkwurra-langwa angalya yiku-beyindenama akina,” ni-yama Yamawa.

¹¹⁻¹² Eneja Jekema ni-yengbinuma enamba-langwa ayakwa Dayinalangwu-wa nungwadikba akwa ngala-langwu-wa wurrawuwada. Ni-yama, “Marrakba, wurr-errukwuliya-langwa nganja ningena. Yirru-makina ayakwa. Eningerribirra amurndakijika kirri-ngayindenama kirrakina ka-kwunama akina. Yiki-lyangukwamina-manja yikingi-yakeyina-manja yirringalakena kemberra ka-kwunama ningena ngayuwa angwarnda iya amurndakijika nungkwurruwa-wa-da,” ni-yama Jekema.

¹³ Akena aburraja Jekaba-langwa warninikuwena neni-kadikama Jekema-manja akwa nungwenikba-manja ni-yama-mulangwa Jekema nakina. ¹⁴ Ne-yama, “Nara-manja a-ringandijungwuma amukaduamurrikajungwuma ningkakina kemberra nara a-kwama yarna dadiyamarnjarrka yirra-langwa nungkuwa-wa. Yiki-yelienameka. ¹⁵ Umba yiku-mukaduamurrikajungwuna-manja nungkurnuwa akwa nungkwurna-langwa warnungkwarba wurrababurnalangwa kajungwa yirruwa wuburra yiki-yamini-yada kirrakina, kemberra yirruwa ka-kwunama daka dadiyamarnjarrka nungkuwa-wa-da. ¹⁶ Kakwunama yirra-langwa dadiyawarrkamurriya nungkwurruwa-wa, kemberra nungkwurramba-langwa yiku-kwunama nungkwurra-langwa wurradidiyawenungwa yirruwa-wa. Yik-ambilyame-ka yarna yelakwa kemberra ngarruwurrakawura-ma ngawa-da. ¹⁷ Akena nara-manja a-lyangukwamama a-ringandijungwuma karna kirrababurnalangwa karnungkwarba kemberra yiking-angkirnama arakba dadiyamarnjarrka akwa yiki-lalikinama yarna enena angalya nungkwurra-langwa-da,” ne-yama.

¹⁸ Eningabe-ka akina ayakwa ebina nen-engkirrikama Jekema akwa nungwenikba wunalakina. ¹⁹ Kemberra nara kin-ambudidina Jekema umba ni-yama nakina ebina-langwiya ayakwa ngawa-da mena ni-lyelyingminuma

dakina Dayina-baba-da. Jekeme-ka nakina numikbiyiya-dangwa naruma ena-langwa-manja warnumamalya.

²⁰ Biya kembirra neni-likena wunalakina Yamawa akwa nenikuwenikba Jekema akawiyuwiyebe-wa ebinu-wa adaku-wa angalya akwulyelyimbukwaju-wa ayakwi-yada wunalakina. Biya nenu-makama wurruminakina angalya. ²¹ “Warne-ka warnungkwarba wurrumilyukwa na-werrikumarrngbijeyinama,” ne-yama. “Ab-ambilya yelakwa ngakwurra-langwa-manja angalya ngakwurruwa akwa abulikaja erribirra enena-manja angalya. Adirrunswana ena angalya ngakwurra-langwa, kembirra aburra-langwa aburrajukwaba ena angalya-da. Ngarra-mena aburra-langwa wurradidiyawarrngwa umba ngarra-kwuna kembirra arrkala wurradidiyawarrka ngakwurra-langwa aburra-langwi-yada wurradidingiyarrngwa. ²² Umba aburraja wurrumurndakenena warnumamalya ngarrabu-ngayindenama ngakwurruwa aku-mukaduwamurrikajungwunama ngarnungkwarba, wuburra ne-yaminjaminama wurrakina. Nara-manja, kembirra nara a-lyanguwamama wurrakina akwa nara yelakwa ambilyuma ngakwurruwa ngarruwurrakawura-ma ngarna-da. ²³ Yelakwa kuw-ambilya-manja wurrakina ngarruwurrakawura-ma, kembirra ngakwurra-langwi-yada arakba ababurna-langwa jiba-murriya iya amurndakijika-murriya narri-larrngkuwilyakamura yangkwurrangwa akina-da. Kembirra akamakina wurrakina kuw-ambilyama yelakwa-da,” neni-yama Jekema akwa nungwenikba.

²⁴ Aburraja wurrababurna-langwe-ka warnungkwarba wurruminakina angalya namurndaki-yama, “Eningabe-ka ayakwa akina,” na-makijeyinuma wurrakina. Biya kembirra na-mukaduwamurrikajeyina arakba wurrababurna-langwa warnungkwarba.

²⁵⁻²⁶ Bi..ya mabiyakarbiya-manja marringa nuw-arrkwujeyinu-wiya ambaka wurrakina warnungkwarba, aburnaja kembirra Jekaba-langwa wunambilyuma warnikuwabulena Jimiyina akwa Libaya, Dayina-langwa nawadikba-kiya, nenu-wilyaka kaliwanga, nen-ajabangwuna, kembirra nen-awiyebena arumu-wa angalya amurama-langwiya. Kembirra narra-wardanguma wunalakina Yamawa akwa nenikuwenikba Jekema akwa ngawa wurrababurna-langwa warnungkwarba. Kembirra narringa-jadijuwa wunalakina Dayina Jekema-langwa-langwa alikira akwa nabukilyumada arakba-da. ²⁷ Kembirra narra-wardangu-mulangwa wunalakina wurrababurna-manja warnungkwarba, aburraja Jekaba-langwa wurrukwala warninikuwena namurndaki-likena narrumurndaku-manga eningerribirra amurndakijika-murriya akwa narru-wilyakama aburra-langwi-yada. Kembirra yadikina narramini-lawurrakajuwa awurrariya narringa-yeliju-mubaba dadiyamarnjarringba. ²⁸ Narru-manguma jiba iya nenukwuda iya bulukwa iya dangki akwa ngawa amurndakijika, ababurna-langwa amurndakibina nuw-ambilyu-murrumurra angalya-manja arrawa, akwa ngawa amurndakibina nuw-ambilyu-murrumurra erriberriba-manja. ²⁹ Ababurna-langwa alarrngekburna narru-mangume-ka. Akwa wurrababurna-langwa wurridarringka akwa ngawa wurriyukwayuwa aburra-langwa narra-manguma. Akwa ngarningka eningerribirra alikira-langwa narru-mangume-ka wurrakina-da.

³⁰ Umba eneja Jekaba ni-yama nakina wunalakina-kiya-wa Jimiyina akwa Libayu-wa, “Nungkwurnuwa yirrumini-ngekbura-kama awurrariya

nganyangwa. Aduwaba-langwa aburraja warna WarningiKenina warnu-mamalya kabu-wirrikbiname-ka ngayuwa-wa. Aburrajukwaba Warningu-Bereja warnumamalya akwa ngawa warningerribirra warnumamalya enena-manja angalya kabu-wirrikbiname-ka,” ni-yama. “Wurrambawura wulkwa warna warnungkwarba nganyangwa-da. Kembirra wurruwur-rakakina ke-yakeyina-manja kajungwa kab-awinyambakini-yada ngayuwa-manja, kempa akabu-jerrukwuname-ka ngakwurruwa-da,” ni-yama.

³¹ Aburnaja neni-yama wunalakina, “Nara amini-ngayinduma yinalakena dadiyamarnjarrka dakina e-yelijuma erribirra wurrakina-da, akwa aminakina-langwa yini-yamama yinalakina-da,” neni-yama Jekabu-wa nenu-maka-da.

35

Jekaba ni-lawurradinu-mulangwa Bedelu-wa

¹ Eneja nakina Neningikarrawara ni-yama Jekabu-wa, “Likaja arakba ena-wiya Bedelu-wa akwa k-ambilya yakwujina. Yakwujina ki-yar•diya-manja nungkuwa, kembirra ki-ngekburakinama alda nganyangwi-yada. Ngayuwe-ka ningena Ningenikarrawara ningibina ningi-jadanguma nungkuwa-manja akini-yada ngawa ningki-lyumadu-manja nungkuwa nawena-langwa Yijawa-langwa,” ni-yama.

² Eneja kembirra Jekaba ni-yengbinuma amurndakenena ayakwa ena-langwa-manja warnumamalya akwa ngawa wurrukwalamanja warnumamalya wurribina nuw-ambilyu-murrumanja enuwa-manja wurrakina. Ni-yama, “Wurru-wurriya akina akiringiringanda amalawudawarra amurndakijika nungkwurra-langwa, ebina kirru-manguma wurrukwalalangwa warnumamalya. W-ajarrijungwuna arakba, kembirra yik-awiyebena dumungkwur•da dumbala. ³ Aki-lalikinama ena angalya aki-likaji-yada Bedelu-wa. Yakwujina ki-ngekburakinama ngayuwa alda Neningikarrawara-langwa. Nakina-bina-da nginu-mamurikajuwama ngayuwa ningi-werrikawarriyadinu-manja ningibina. Ngayuwa-manja ngawa-da ni-likenuma Neningikarrawara-da amurndakibinu-wa angalya ngayuwa ningi-likenu-murruwa-da,” ni-yama Jekaba.

⁴ Kembirra aburraja nenu-kwa wurrakina Jekaba-manja amalawudawarra ababurna-langwa akwa ngawa amurndakijika eningumadalangwa amurndakibina nuw-awiyebeyinuma wurrakina mada-manja. Umba Jekaba nu-mungkadina edirra biya numurndaku-wurranga arrawu-wa ababurna-langwa biya ni-rungkwaba arakba arrawa akina. Ngalaja ebina edirra nu-mungkadinuma nakina Jekema-manja akwudangwa nuw-ambilyuma akina, ebina-manja akwurdukwurda eka arrawa. ⁵ Kembirra arakba aburraja Jekaba akwa warninikuwena ena-langwa nawurrakilikena wurrakina. Umba aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya Jekema-manja iya akwala-manja angalya akwudangwa nawurrak-akbar•da wurrakina akwa na-waranguma wurrakina nara karra-larmanga-da.

⁶ Aburraja kembirra Jekaba-murriya nuw-alilikenu...wa. Biya arakba Luja-manja nawurrak-ambarringa yakwujina. Akine-ka angalya Keninamanja nuw-ambilyuma akena aduwaba ngarri-yengbijinama Bedela akina. ⁷ Biya ni-ngekburaka yakwujina alda angwarnda-murra. Biya ni-yengbijuwama angalya emikirra “Neningikarrawara NeninguBedela.” Nu-kwama akina emikirra mena arakba-wiya nakina Neningikarrawara nabilyerrikajungwu-mubaba yakwujina enuwa-manja akini-yada ngawa ni-lyumadu-manja nawenikba-langwa nakina.

⁸ Ngalaja yingi-jungwa arakba Ribeka-langwa dadikuminuwar•duwar•da didarringka dadimikirra Debura. Aburraja kembirra narringa-wilyaka dadikijungwa adirrungharnu-wa eka nuw-angkarrinu-murruwa arrirra dalada biya narringa-yindirruwarna dakina akina-manja eka arrawa. Biya akina eka Bedela-manja akwudangwa narri-yengbijuwama “Eka Nangwadeyinumurrumanja” emikirra.

⁹ Yakwujina ngawa Bedela-manja, ni-lawurradinu-mulangwa nakina Jekaba angaluba Mejidudamiya-langwa, eneja Neningikarrawara ni-jadinga nakina ngarningka enuwa-manja. Biya ni-yengbina eningaba ayakwa eningilyamarmba enuwa-wa. ¹⁰ Ni-yama Neningikarrawara nakina enuwa-wa, “Nungkuwa ningkena ningkenimikirra Jekaba umba aduwaba-langwa Yijireyila ngarningka ekirra nungkuwa-langwa akina-da,” ni-yama nakina. Nenu-kwame-ka nakina enena ekirra enikaduwa Jekaba-manja ¹¹ biya ni-yama enuwa-wa, “Ngayuwe-ka ningena Neningikarrawara ningingbuda-dangwa. Nungkwaja ka-wilyakina ningkakina wurrababurna numirena-murriya warnikinikaduwa. Aburraja wurrakina kuw-ababurnadinama akwa ka-wurrakwulyumidadinama wurriylimberrkwulyumida warnumamalya wurriylimberrkeyebijeba iya wurriylimberrkeyebijeba kuw-ambilya-murruwa arakba wurrumurn-dakakina. Umba aburraja wurrukula wurrububungkawa wurrakina ka-bungkawadinama aburra-langwa-manja angalya. ¹² Umba nganja yiba-kwunama angalya ebina ningenu-kwama adinuba-wiya Aburiyama-manja biya kembirra enamba-langwa Ajika-manja. Nungkuwa-manja yiba-kwunama aduwaba akwa ngawa warnikinikaduwa-manja numirena-murriya aburramba-langwa,” ni-yama Neningikarrawara Jekaba-manja-da. ¹³ Biya neni-lalika arakba-da.

¹⁴ Eneja kembirra Jekaba n-arjiyajuwa awilyaba-ma angwarnda kajungwa neniki-yakuwerribiki-yada nakina Neningikarrawara-langwa ayakwa. N-arjiyajuwama akina ebina-manja ngawa angalya Neningikarrawara ni-yengbinu-murrumanja enuwa-wa. Biya ni-jirabama amalyirra akwurena-langwa akwa ngawa aliba-langwa amalyirra yakwujina akina-manja angwarnda kajungwa akwurdukwurdi-yada ngawa akina-da. ¹⁵ Biya ni-yengbijuwama nakina akina angalya Bedela, mena akina ekirra Bedela ne-yaminama “alikirra Neningikarrawara-langwa.”

Yingi-jungwu-mulangwa Rejila

¹⁶ Biya kembirra Jekaba akwa ena-langwa warnumamalya narri-lalikama akina angalya Bedela warniki-liki-yada wurrakina nuw-angkarrinu-murruwa arrirra dalada engembu-wa Eburadu-wa. Akena, nara-wiya karr-akburrangarna Eburada, ngalaja yingu-werribikajungwa arakba Rejila. Kembirra nuw-ambarringa arakba wurrakina wilyarra. Umba ying-arrkwujeyina angwurra dakina Rejila. ¹⁷ Ngalaja duwilyaba dadikuminuwar•duwar•da didarringka nanga-mamurikajuwa dakina. Akena ying-arrkwujeyina ngawa dakina Rejila angwurra. Kembirra dakina didarringka yingi-yama ngaluwa-wa, “Nara akbar•duma. Mungkuwa-ba ngarningka naka niyukwujiya nenungkuwarba,” yingi-yama. ¹⁸ Akena dadiki-jungwangeni-yada arakba dakina Rejila. Biya yingi-ngengkuwanginu-manja dakina eningilukwuniyawa arrirra yingini-yengbijuwama Benani nenimikirra, mena akina ekirra Benani ne-yaminama “naburraka nganyangwa-langwa awerrikawarriya.” Umba eneja nakina Jekaba neni-yengbijuwama nenikuwenikba Benjimina, mena

akina ekirra Benjimina ne-yaminama “eningaba kenak-akburranginama nenikuwarrka.”

¹⁹ Kembirra yingi-jungwu-mulangwa dakina Rejila aburraja narringa-yindirruwarna dakina mulikarrkbidjina mamurukwa mibina numu-likajama angerriba Eburadu-wa. Adinuba-wiya Eburada narri-yengbijuwama emikirra angalya akina, umba narri-kuwarrukwajuwama emikirra, kembirra arakba Bediliyema akina emikirra angalya aduwaba.

²⁰ Umba dibina narringa-yindirruwarnu-murrumanja eneja nakina Jekaba n-arjiyajuwa awilyaba-ma angwarnda yakwujina kajungwa kini-yakuwerribikaji-yada ngaluwa-wa. Kembirra akina ngawa aduwaba-da.

²¹ Biya kembirra Jekaba-murriya narru-makilalika akina angalya arakba umba na-likena engembu-wa Ederu-wa. Akina-manja angalya Edera ngalaja awilyaba-ma alikira alingajirrirra nuw-arjeyuma yakwujina. Biya narruwurraki-ngekburakama arakba aburra-langwa angalya alalubaja wurrakina-da.

Warninikuwena Jekaba-langwa-langwa

²² Kembirra nuw-ambilyu-wiya Jekaba-murriya yakwujina, eneja nenikuwenikba Rubina nanga-rndarrka dadikuminuwar•duwar•da didarringka nungwenikba-langwa dibina Bilya. Eneja kembirra n-engkirrika nungwenikba ayakwa akina-langwa biya n-awinyambade-ka nakina-da.

Umba aburraja wurrumemberrkwa wurrambilyuma warninikuwena Jekaba-langwa wurrakina n-akumakajungwunuma nakina. ²³ Biya Liya-langwa wurrabuburrada warnimikirra Rubina, naruma-dangwa nenikuwenikba Jekaba-langwa, iya Jimiyina iya Libaya iya Juda iya Yijakara akwa ngawa Jebulina. ²⁴ Umba aburnaja Rejila-langwa wunenimikirra-kiya Jawijiba iya Benjimina. ²⁵ Umba aburnaja Rejila-langwa-langwa dadikuminuwar•duwar•da Bilya-langwa wunenimikirra-kiya Dena iya Nabudali. ²⁶ Akwa ngawa wunalekbina Liya-langwa-langwa dadikuminuwar•duwar•da Jilba-langwa wunenimikirra-kiya aburnajukwaba Keda iya Ajera. Na-rukwurukwularreyinuma wurrakina warninikuwena Jekaba-langwa Mejubudamiya-manja ngawa wurrababurna-langwa-da.

Ni-jungwu-langwa Ajika

²⁷ Biya Jekaba-murriya nawurraki-likena arakba Ajiku-wa ebinu-wa angalya n-ambilyu-murruwa adinuba-wiya Aburiyama umba kembirra enamba-langwa nenikuwenikba Ajika. Emikirra angalya Mamura. Umba akwudangwa nuw-ambilyumurra engemba Yebirena. Biya yakwujina Ajika-manja ngawa nuw-ambilyuma arakba wurrakina. ²⁸⁻²⁹ Umba nakineka Ajika n-eniyerringkadinuma arakba. Biya n-ambilyu-manja nakina Ajika 180 mamarika iya yinungkwura kembirra ni-jungwa. Aburnaja kembirra wunalakina warnikuwabulena Yijawa akwa ngawa Jekaba neni-yindirruwarnuma nakina-da.

36

Wurrumirumirena Yijawa-langwa-langwa

¹ Amurndakenena ekirra nuw-arrikarrijajungwunama Yijawa-langwa-langwa warninikuwena. Ambilyuma ekirra ena-langwa, awilyaba Yijawa umba awilyaba engka Yiduma akina. ² Nenu-manguma nakina Yijawa wurridarringka WarningiKenina ena-langwi-yada wurradidingiyena. Duwilyaba dadingiyenikba ena-langwa dadimikirra Ada, dibina

dadiyawenikba Elena-langwa. Nakine-ka Elena NeningiYida nenumamalya. Umba duwilyaba dingka dadingiyenikba Yijawa-langwa Awalibama dakina. Umba Awalibama dadiyawenikba Anaya-langwa dakina, umba numiradikba Jibiyena NeningiYiba nenumamalya nakina.³ Umba ngalaja duwilyaba dingka dadingiyenikba Yijawa-langwa dadimikirra Bajumada. Umba dakina Bajumada dadiyawenikba Yijumeyila-langwa umba darrkuwenikba Nubeyada-langwa dakina.

⁴ Ngalaja Ada yinginumina-arrangbama Yijawa-langwa nenikuwenikba nuwilyaba-ma Elibaja. Umba ngalaja Bajumada yinginumina-arrangbama nenikuwenikba Yijawa-langwa nuwilyaba-ma nenimikirra Ruwela.

⁵ Umba ngalaja Awalibama yinginumina-arrangbama wurrabiyakarbiya warninikuwena Yijawa-langwa. Wurrubukalakina warnimikirra Jeyija iya Jalama akwa ngawa Kawura. Wurrakine-ka warninikuwena Yijawa-langwa na-rukwularreyinuma Kenina-manja angalya wurrakina-da.

⁶ Eneja kembirra Yijawa ni-likena arakba nakina eminingku-wa angalya. Nenu-wilyakama nakina wurradidingiyena ena-langwa iya warninikuwena iya wurradidiyawena ena-langwa akwa aburrajukwaba wurrumurndakibina warnumamalya nuw-ambilyu-murrumurra enuwa-manja. Akwa nu-wilyakama ngarningka bulukwa-murriya iya amurndakijika-murriya amurndakibina nu-manguma nakina Kenina-manja. Ni-likenuma nakina engku-wa kajungwa wuneyebijebi-yada Jekaba-langwa kin-ambilyi-yada nakina,⁷ mena eyukwujiya-baba angalya wunalakina-kiya-langwa Yijawa-langwa iya Jekaba-langwa, akwa ababurna-baba bulukwa-murriya aburna-langwa-da.⁸ Kembirra ni-likenuma nakina Yijawa Yidumu-wa, biya yakwujina angakingakarjiyinga-manja angalya n-ambilyuma-da ena-langwa warnumamalya aburruwa-da.

⁹ Nenungkwulyube-ka nakina Yijawa WarningiYiduma-langwa warnumamalya. Umba amurndakenena ekirra nuw-arrikarrijajungwunama ena-langwa-langwa wurrumirumirena warnikinikaduwa-langwa.¹⁰⁻¹⁴ Wurrumurndakeyena warninikuwena wurrumangbala Yijawa-langwa. Nuwilyaba nenimikirra Elibaja naburradikba Ada-langwa, umba nuwilyaba nenimikirra Ruwela naburradikba Bajumada-langwa, umba wurrabiyakarbiya wurrabuburrada Awalibama-langwa warnimikirra Jeyija iya Jalama akwa Kawura. Umba eneja nungwadikba Awalibama-langwa nenimikirra Anaya, umba eneja numiradikba nenimikirra Jibiyena.

Umba wurrumurndakeyena warninikuwena wurrumangbala wurruwilyaba Elibaja-langwa warnimikirra Demena iya Awuma iya Jubawa iya Kadama iya Keneja akwa Amaleka. Umba Amaleka-langwa dirndenikba dadimikirra Dimina.

Umba wurrumurndakeyena warninikuwena wurrubukabiyarbuwa Ruwela-langwa warnimikirra Neyada iya Jera iya Jama akwa Mija.

¹⁵ Eneja Yijawa nakina nenungkwulyuba wurruwurrakwulyumida-langwa warnumamalya. Eneja nenikuwenikba Elibaja nibina narumadangwa nungwarringbe-ka nakina warna-langwa wurrububungkawa. Warnimikirra wurrakina Demena iya Awuma iya Jubawa iya Keneja¹⁶ iya Kadama akwa Amaleka wurrakina-da. Umba ngalaja duminjarringba aburra-langwa Ada, dibina dadingiyenikba Yijawa-langwa dakina-da.

¹⁷ Umba Yijawa-langwa nenikuwenikba Ruwela nungwarringba nakina warna-langwa wurrubukubungkawa. Warnimikirra wurrubukalakina Neyada iya Jera iya Jama akwa Mija. Umba ngalaja duminjarringba aburrubukwurra-langwa Bajumada, dibina dadingiyenikba Yijawa-langwa dakina-da.

¹⁸ Umba Yijawa-langwa warninikuwena Jeyija iya Jalama akwa Kawura wurrubukalakina wurrubukubungkawa aburrubukwurrajukwaba. Umba ngalaja dirndarringba aburrubukwurra-langwa Awalibama, dibina dadingiyenikba Yijawa-langwa umba dadiyawenikba Anaya-langwa dakina-da.

¹⁹ Umba wurrumurndakakina kembirra warninikuwena akwa wurrumirumirena Yijawa-langwa wurrububungkawe-ka wurrakina wurrilyimberrkwulyumida-langwa warnumamalya, umba wurrilyimberrkeyebijeba iya wurrilyimberrkeyebijeba wurrakina-da.

Wurrumirumirena Jeyira-langwa-langwa

²⁰ Eneja nakina Jeyira NeningiYari nakina. Umba ena-langwa warninikuwena nuw-ambilyumurra wurrakina angakingakarjiyinga-manja angalya Yiduma. Warna warnimikirra aburra-langwa. Narumadangwa Ladena nakina iya Jawubala iya Jibiyena iya Anaya ²¹ iya Dijina iya Ejera umba neningarija-langwa nakina Dijena. Warne-ka warninikuwena Jeyira-langwa wurrububungkawa WarningiYari-langwa warnumamalya Yiduma-manja angalya wurrakina-da.

²² Umba wunalakena wunambilyuma warnikuwabulena Ladena-langwa wunenimikirra-kiya Yari akwa ngawa Yemena. Ngalaja Ladena-langwa darrkuwenikba dadimikirra Dimina dakina-da.

²³ Umba wurrumurndakeyena warninikuwena wurrumangbala Jawubala-langwa warnimikirra Albana iya Meniyada iya Ebela iya Jubawa akwa Awanama wurrakina-da.

²⁴ Umba wunalakena wunambilyuma warnikuwabulena Jibiyena-langwa wunenimikirra Ayiya akwa ngawa Anaya. Umba Anaye-ka nakina-bina nenungkwarba n-akburrangama amukwa akungwa ardidarra akina-manja angalya nara-murrumanja warnumamalya kuw-ambilya. N-akburrangama akina nangawurrak-embirrajuwa-murrumanja nakina dangki nungwenikba-langwa-da.

²⁵ Umba naka nenikuwenikba Anaya-langwa nenimikirra Dijina umba dadiyawenikba dadimikirra Awalibama.

²⁶ Umba wurrubukalakena wurrubukabiyarbuwa warninikuwena Dijina-langwa warnimikirra Yemidena iya Ejibena iya Yidirena akwa Kerena.

²⁷ Umba warna warninikuwena wurrubukabiyakarbiya Ejera-langwa. Warnimikirra Bilyena iya Jayabana akwa Akana wurrubukalakina-da.

²⁸ Umba wunalakena wunambilyuma warnikuwabulena Dijena-langwa. Wunenimikirra Wija iya Arena wunalakina-da.

²⁹⁻³⁰ Umba warne-ka warnungkwarba wurrububungkawa WarningiYari-langwa warnumamalya, Ladena iya Jawubala iya Jibiyena iya Anaya iya Dijina iya Ejera akwa ngawa Dijena. Nuw-ambilyuma wurrakina akina-manja angalya aringbirra-manja Yiduma. Umba wurreyebijeba nabungkawadinuma aburra-langwa-manja warnumamalya wurrakina-da.

Wurrububungkawa-langwa Yiduma-manja

³¹ Nara-wiya wurribina wurrububungkawa wurrarumuruma Yijireyila-manja, aburraja kembirra warna wurrububungkawa wurrarumuruma namurndaku-bungkawadinuma wurrakina WarningiYiduma-manja warnumamalya akwa ne-yuweyina wurrakina.

³² Neningadinuba-wiya Bela, nenikuwenikba Biyawa-langwa, nabungkawadinuma nakina Yiduma-manja. Umba ena-langwa angalya aminababurna alikira iya warnumamalya Dinyaba akina.

³³ Ni-jungwunu-mulangwa Bela, enamba-langwa kembirra Jawubaba, nenikuwenikba Jera-langwa, numa-manguma ena-langwa mamurukwa. Umba ena-langwa angalya Bajiraya akina.

³⁴ Ni-jungwunu-mulangwa Jawubaba, enamba-langwa kembirra Yajama NeningiDemena numa-manguma ena-langwa mamurukwa akwa nu-bungkawadinuma nakina.

³⁵ Ni-jungwunu-mulangwa Yajama, enamba-langwa kembirra Yadada, nenikuwenikba Budada-langwa, nu-bungkawadinuma nakina. Umba ena-langwa angalya aminababurna alikira iya warnumamalya Abuda akina. Umba na-wardiyinu-manja Yadada akwa WarninguMidiyena warnumamalya akina-manja angalya Mawaba, aburraja Yadada-langwa warnungk-warba wurrawinyamba na-minangkirraja wurrumurndakakina WarninguMidiyena warnumamalya wurrakina.

³⁶ Ni-jungwunu-mulangwa Yadada, enamba-langwa kembirra Jamula NeninguMajireka nu-bungkawadinuma nakina.

³⁷ Ni-jungwunu-mulangwa Jamula, enamba-langwa kembirra Jawula nu-bungkawadinuma nakina. Ena-langwa angalya Riyabada adalyuma-manja nuw-ambilyumurra akina.

³⁸ Ni-jungwunu-mulangwa Jawula, enamba-langwa kembirra Bali-Yenana, nenikuwenikba Akbawa-langwa, nu-bungkawadinuma nakina.

³⁹ Ni-jungwunu-mulangwa Bali-Yenana, enamba-langwa kembirra Yadada NeninguBawa nu-bungkawadinuma nakina. Ngalaja Yadada-langwa dadingiyenikba dadimikirra Miyedabela. Umba eneja nungwadikba ngala-langwa Madireda, umba eneja numiradikba nenimikirra Mejejeba nakina.

⁴⁰ Eneja nenungkwulyube-ka nakina Yijawa wurrababurna-langwa WarningiYiduma warnumamalya. Umba wurrumurndakenena wurrubungkawa aburra-langwa, warnimikirra Dimina iya Alba iya Jededa ⁴¹ iya Awalibama iya Ela iya Binana ⁴² iya Keneja iya Demena iya Mibijara ⁴³ iya Makidiyela akwa ngawa Yirama. Umba aburra-langwa angalya ne-yengbijajungwunuma amurndakakina aburra-langwa-langwiya ekirra amamalya-langwiya akina-da.

37

Jekaba-langwa-langwa warnumamalya - Jawijiba-langwa akwa wurrarrkwurrkuwena-langwa

¹ Eneje-ka Jekaba nakina n-ambilyumurra yakwujina ngawa Kenina-manja angalya n-ambilyu-murrumanja nungwenikba adinubawiyaya nakina. ² Enena kembirra alawudawarra ena-langwa-langwa warnumamalya.

Eneje-ka nakina Jawijiba mememberrkwa mamangbala mambilyuma mamarika iya yinungkwura n-ambilyumurra arakba. Kembirra Jawijiba akwa ena-langwa wurrukwalu wurrarrkwurrkuwena narr-embirrajuwama wurrakina jiba iya nenukwuda nungwarringba-langwa. Umba aburringaja wurrumurndakakina-langwa wurrirndirndarrngwa Bilya akwa Jilba, Jekaba-langwa wurradingabulena-kiya wurringalakina. Kembirra ena-langwa wurrarrkwurrkuwena nuw-arriyakajungwunumanja awurruwurrariya-langwa, eneja ni-likenuma Jawijiba nakina Jekabu-wa akwa nenu-makama nungwenikba-manja akina-langwa awurrariya.

³ Umba eneja Jawijiba-langwa nungwenikba Jekaba Jawijiba-manja angwurra nakina ni-lyelyingminuma, mena ni-rukwularruma nakina n-eniyuwangkwudinu-manja nungwenikba. Kembirra Jekaba nakina nenuminu-warrkame-ka dukwulyubena dilingajirrirra dumbala Jawijiba-langwa. ⁴ Akena aburraja neni-rringkama wurrakina wurrarrkwur-rkuwena nungwarringba nakina angwurra ni-lyelyingminuma Jawijiba-manja, kembirra nenu-wirrikbama wurrakina angwurra Jawijibu-wa. Nara arakba ke-yengbina amarngkuwarruwalya ayakwa enuwa-wa-da.

⁵ Muwilyaba-manja meningalyarrngwalyilya marringa eneja nakina Jawijiba ni-lyangburarrkinuma akwulyangburarrka. Kembirra nenuwurrakumakama wurrarrkwurrkuwena-manja akina-langwa akwulyangburarrka. Akena aminakina-langwa angwurra ngawa nenu-wirrikbama aburraja wurrakina kembirra ngarningka-da.

⁶ Eneja ni-yama nakina Jawijiba aburruwa-wa, “W-engkirraja-langwa enena akwulyangburarrka ningi-lyangburarrkinuma ngayuwa,” ni-yama.

⁷ “Ngarrakine-ka ngarrababurna-langwa ngarruwurraku-war•danguma warka errekba-manja. Ngarruwurraki-lamiranguma arakba merra-ma eninganinga amarda ebina ngarri-ngkarrngarnuma adinuba-wiya. Akena adirrariyaba ngalaja nganyangwa amarda akina na-kuwarjiyingama umba nungkwurra-langwa na-ngwurrkwarrngarnuma nganyangwa-manja. Kembirra amurndakakina nungkwurra-langwa nawurrak-abuluwenduma umba nganyangwa eyirrbiyirba ngawa na-kuwarjeyuma akina-da. Nawurrak-abuluwenduma akina nungkwurra-langwa mena eningma nganyangwa amarda aruma akina amikbiyiya alyengma-da,” ni-yama Jawijiba nakina-da.

⁸ Aburraja wurrarrkwurrkuwena ne-yama wurrakina enuwa-wa, “Kembirra ningki-lyangkiyaminama ningkakina ku-bungkawadinama yirruwa-manja-na!” ne-yama. Kembirra ngarningka ngawa wurrakina nenu-wirrikbama angwurra akina-langwa akwulyangburarrka akwa warningma-baba wurrakina ni-likenuma nakina nenikumarnjarringba nungwarringba-wa akwa nenu-makama nakina-manja ebina-langwa awurrariya nuw-arriyakajungwunu-mulangwa.

⁹ Bi...ya ambaka-murra ngarningka eneja ni-lyangburarrkinuma nakina Jawijiba, akwa nenuwurraku-makama ngarningka wurrakinu-wa wurrarrkwurrkuwena. “Ngarningke-ka ningena ningi-lyangburarrkinuma awilyaba akwulyangburarrka,” ni-yama. “Ngalaja mamawura akwa ngawa yimawura akwa dakilyingajanga dumemberrkwa duwilyaba nawurrak-abuluwenduma akina ngayuwa-manja,” ni-yama. ¹⁰ Akwa ngarningka nenu-makama ngawa nungwenikba-manja nakina-da.

Eneja nakine-ka nungwenikba n-awinyambada arakba nenikuwenikba-manja. “Amiyambene-ka akina akwulyangburarrka ningki-lyangburarrkinuma?” ni-yama nakina. “Ningki-lyangkiyaminama ningkakina ngayuwa iya dirndena akwa narrkuwena-murriya yiki-likajama yarna yik-abuluwendama nungkuwa-manja-na?” ni-yama.

¹¹ Kembirra aburraja wurrumurndakakine-ka wurrarrkwurrkuwena namurndaki-yakwujaminuma enuwa-langwa umba eneja nungwenikba n-engkirrikenuma ngawa alakina-kiya-wa akwulyangburarrka nakina-da.

Wurrawuwena nuw-angburadinu-mulangwa Jawijiba-manja akwa neni-larrka-mulangwa Yijibu-wa

¹² Akini-yada ngawa Jekaba akwa ena-langwa warninikuwena nuw-ambilyumurra wurrakina ekbilyuwalya-manja angalya emikirra Yebirena.

Biya Jawijiba-langwa wurrarrkwurrkuwena na-likenuma wurrakina Jekemu-wa. Yakwujina narruwurrak-akwurrājuwama nungwarringba-langwa jiba iya nenukwuda.

¹³ Eneja kembirra nungwenikba nenu-maka nakina Jawijiba-manja, “Ki-likajama ningkena nungkwajukwaba Jekemu-wa. Wurrakina narrkuwena-murriya narruwurrak-akwurrājinama jiba iya nenukwuda yakwujina,” ni-yama.

Eneja ni-yama Jawijiba, “Yawa, ki-likajama ningena.”

¹⁴ Eneja ni-yama Jekaba, “Ki-likajama ningkena. Kamurndakin-garrenama narrkuwena-murriya warningaba-murrikba akwa amurndakakina jiba iya nenukwuda eningaba-murrikba. Akwa ki-lawurradina-manja yangkwurrangwa, kwa yiku-makina.” Biya nakina Jekaba neni-larrkama nakina Jawijiba. Eneja kembirra ni-likenuma nakina Jekemu-wa.

¹⁵ Biya nu-marrawarnume-ka n-abuburangkeyinuma ngawa wurrarrkwurrkuwenu-wa. Eneja nuwilyaba nenumamalya neni-rringkama nakina akwa kembirra ni-yama, “Miyambenu-wa ningkena ningk-aburangkeyinama?” ni-yama nakina.

¹⁶ “Ningene-ka ning-aburangkeyinama nganyangwu-wa nawarrka-murriya,” ni-yama eneja Jawijiba. “Wurrakine-ka narruwurrak-akwurrājinama jiba iya nenukwuda aburra-langwa. Nungkwaja ningkeningma-manja ningkakina angalya ebina-manja nuw-ambilya-murrumanja wurrumurndakakina, aba yiku-makina,” ni-yama.

¹⁷ “Yawa,” ni-yama eneja. “Yelakwe-ka warna akena arakba na-likena. Nganja ning-engkirrikenuma wurrakina na-lyelyimbukweyinuma yelakwa warniki-liki-yada engembu-wa Dawudinu-wa,” ni-yama. Kembirra enejukwaba Jawijiba ni-likena nakina Dawudinu-wa-da.

Biya kembirra nenuwurrak-akburranga wurrakina ena-langwa wurrarrkwurrkuwena yakwujina ngawa. ¹⁸ Umba ni-likenu-wiya nakina ambaka awilyikerra, aburraja nuw-andeya wurrakina akena neni-rringka ni-likenuma nubukwaya awilyikerra-langwiya. Kembirra wurrakina na-lyangkuwerribikajungwunuma adinakba neniku-wardi-yada nakina nenikumarnjarringba.

¹⁹ Biya na-makijeyina wurrakina. “Nubukwaye-ka nibina nakwulyangburarrka-ma nenumamalya,” namurndaki-yama. ²⁰ “Kwa kembirra, ngeni-ngajina nakina akwa ak-errikbina nenumadangkwa engburingka-wa emedirra,” ne-yama. “Kembirra aka-makinama ngarna warnumamalya-manja nenu-wardangu-mulangwa yiningerriberriba yiningbala,” ne-yama wurrakina. “Kembirra ak-eningmidinama ngarna ena-langwa-langwa akwulyangburarrka amandangwa-murrikba akina,” ne-yama wurrakina-da.

²¹ Akena eneja nibina naruma-dangwa ena-langwa nawenikba n-engkirrikena ayakwa aburra-langwa akwa neni-ngayindanguma nakina Jawijiba neniba nenik-ambilyinga. Nenimikirra Rubina nakina. Ni-yama wurrukwalu-wa, “Nara ngarna a-ngajuma naka ²² a-lyandijuma umba ngenu-mena akwa ngarr-errikbina enenu-wa engburingka emedirra. Akini-lalikinama kembirra enena-manja angalya nara-murrumanja warnumamalya-da,” ni-yama nakina. Akena ni-lyangkiyama nakina, “Ningene-ka kinu-menama naka ambaka arija-langwa-da enena-langwa engburingka emedirra-da. Kembirra kini-lawurrakājinama nungwenikba-wa-da,” ni-yama nakina Rubina-da.

²³ Eneja kembirra Jawijiba nakina nubukwaya ni-likena n-akwudangwukajungwa akwa nen-akburranga wurrarrkwurrkuwena-manja. Umba aburraja nenu-murrakajuwa wurrakina dibina dumbala dilingajirrirra dukwulyubena ena-langwa ²⁴ akwa neni-rndarrka nakina akwa nuw-errikba angerriba ebinu-wa engburingka emedirra-da. ²⁵ Kembirra nuw-angmakayanga arakba wurrakina akwa ne-yebukeyina aninga wurrakina-da.

Biya ne-yebukeyinu-wiya ngawa wurrakina aninga, narrawurrakirringka wurrubukwaya wurrakwala WarningiYijumeyila warnumamalya na-likenuma erribaba. Wurrakine-ka na-likenuma angaluba engemalangwa Kiliyada-langwa akwa angwurra ka-likajama angerriba Yijibu-wa. Kamila-ma na-likenuma akwa narruwurraku-warakama bungabungwa amalyirra iya amangwarra-murriya akwa amukwarnjirrema Yijibu-wa, kajungwa warniku-kwi-yada amurndakakina wurruminakina-manja angalya, warniki-rndirrkki-yada angwarnda.

²⁶⁻²⁷ Akena eneja nuwilyaba narrkuwarringba nenimikirra Juda ni-yengbina nakina ayakwa wurrumurndakakina-manja wurrarrkwurrkuwena. “Wayi!” ni-yama. “Ngarra-kwuna naka Jawijiba wurrumurndakangaba-manja warnumamalya kajungwa akayukwamajini-yada angwarnda. Akini-ngajina-manja naka kembirra nara ngarna a-manguma angwarnda-da. Kembirra mena-burra naka akini-ngajina akwa akin-abuwarrkina nenumadangkwa? Nake-ka ngakwurralangwa nenikumarnjarrka,” ni-yama Juda nakina-da. Aburraja nalyangkuwama-da.

²⁸ Aburraja kembirra ne-yar-da arakba wurrumurndakakina WarningiYijumeyila warnumamalya nuw-embirrarinu-murrumanja Juda-murriya. Umba wurrumurndakakine-ka warnumamalya wurruminambilyuma ekirra wurrakina. WarningiYijumeyila warnimikirra akwa ngawa WarninguMidiyena warnimikirra warnumamalya wurrakina. Aburraja kembirra Juda-murriya na-likena ebinu-wa engburingka emedirra, nen-ambijangajuwa nakina Jawijiba akwa narra-kwa nakina wurrumurndakakinu-wa warnumamalya. Kembirra aburraja arrkala narra-kwama arngkumemberrkwa-ma arngkambilyuma angwarnda wurrakina nakina-murrada. Biya wurrumurndakakina warnumamalya nenu-wilyakama nakina Jawijiba engku-wa Yijibu-wa arakba wurrakina-da.

²⁹⁻³⁰ Akena wurrarrkwurrkuwena narra-kwa-manja Jawijiba wurrumurndakakinu-wa warnumamalya, eneja Rubina nara nibina kinambilya yakwujina. Biya kembirra ni-lawurradina nakina aburruwa-wa akwa ni-likena ebinu-wa engburingka emedirra. N-andeya nakina akena nara nibina Jawijiba keni-rringka kinambilya yakwujina akina-manja engburingka emedirra. Nakine-ka nangamurndaku-kuwarranguma enalangwa dumbala dibina n-awiyebenuma mena nu-werrikawarriyadume-ka angwurra. “Nare-ka nibina enena-manja emedirra-da!” ni-yama. “Kiyamarrkiname-ka kembirra ningena ngayuwa?” ni-yama.

³¹ Aburraja kembirra wurrakina wurrarrkwurrkuwena narru-wardanga nenukwuda akwa kembirra narruma-manga wurrakina merra akinalangwa nenukwuda akwa ngawa narring-enjalkingambajuwa dibina dumbala Jawijiba-langwa mibina-murra merra-da.

³² Bi...ya kembirra na-lawurradina arakba wurrakina angalyu-wa akwa narringa-lawurrakajuwa dibina dumerra-ma dumbala nungwarringba-wa.

“Daka yirring-akburrangama dumbala. Jerriya daka Jawijiba-langwa dumbala?” ne-yama wurrakina-da.

³³ Eneja kembirra nakina Jekaba nanga-rringka dakina akwa nanga-miringka Jawijiba-langwa dakina dumbala. “Yawa, ena-langwe-ka daka. Nenu-wardangume-ka kembirra yiningerriberriba yiningbala-da,” ni-yama nakina nenyuwangkwa. “Nenu-kuwarranguma arakba nakina-da,” ni-yama. ³⁴ Nu-werrikawarriyadinume-ka nakina biya nangamurndaku-kuwarranguma dumbala dibina n-awiyebenuma. Kembirra n-awiyebena duwurrariya dumbala dibina narringa-warrkama amangwurrarjija nenukwuda-langwa-murra. Ni-jakawaranguma ngawa nenikuwenikba-wa nenungkwurakba. ³⁵ Nakinu-wa arakba na-likenuma aburraja ena-langwa warninikuwena iya wurradidiyawena neni-yekirrerrikama kwureya akena nara wurrakina keni-ngengmarngkajuwa. Eneja ni-yama, “Kilikaja-manja ngayuwa warninikijungwa-langwu-wa angalya, ngarningka ngawa ki-jakawarenama ningeningangkawura ngawa-da,” ni-yama nakina. Kembirra ni-jakawarangume-ka nakina nenyuwangkwa niyirrbiyirra ngawa-da.

³⁶ Aburraja wurrumurndakibina WarninguMidiyena warnungkwarba ne-beyindangu-mulangwa nibina Jawijiba kembirra nenu-wilyakama nakina Yijibu-wa. Akina-manja angalya Yijiba n-ambilyume-ka eneja nuwilyaba naruma nubungkawa nibina ni-lyingama akina angalya aringbirra Yijiba. Umba nuw-ambilyuma ngarningka aburrajukwaba wurrababurna wurrubungkawa wurriyukwayuwa ena-langwa wurruminakina ngawa angalya. Aburraja kembirra wurrumurndakibina warnungkwarba nenu-wilyaka-murruwiya Jawijiba Yijibu-wa nenukwama nakina nuwilyabu-wa nubungkawa niyukwujiya-wa nenimikirra Badiba. Kembirra arrkala nenu-kwama eneja nakina Badiba angwarnda nakina-murrada wurrumurndakakinu-wa warnungkwarba. Nakineka Badiba nu-bungkawadinuma nakina wurrawinyamba-manja narrakukwurrajuwa-murrumanja alikira naruma-langwa nubungkawa.

38

Juda-langwa akwa Damara-langwa

¹ Akini-yada ngawa eneja nakina Juda neni-lalikama arakba ena-langwa wurrarrkwurrkuwena akwa ni-likenumurra nakina nuwilyabu-wa nenungkwarba Yira nenimikirra, kajungwa nenik-ambilyingi-yada nakina enuwa-manja ena-langwa-manja angalya emikirra Adilama. Wunalakina-kiya Juda akwa Yira aburnuwa-murra wunalakina. ² Biya yakwujina akina-manja ngawa angalya nakina Juda nang-akburrangarna duwilyaba dadiyara dibina DadingiKenina. Umba eneja nungwadikba nenimikirra Juwa. Eneja kembirra nanga-manga arakba nakina Juda dakina dadiyara ena-langwi-yada dadingiyenikba.

³ Ngalaja kembirra yinginum-in-arrangba arakba dakina nangariya ena-langwa. Kembirra eneja nungwenikba neni-yengbijuwamurra nakina niyukwujiya Era. ⁴ Ambaka-murra kembirra ngarningka yingumambakinuma dakina akwa yinginum-in-arrangbama ngarningka nangariya Juda-langwa akwa yingini-yengbijuwama nakina Anana. ⁵ Bi...ya kembirra ambaka-murra ngarningka yinginum-in-arrangbama nangariya nibina yingini-yengbijuwama Jela nakina. Akena ni-rukwularrinumanja nakina numurrkbalya eneja n-ambilyumurra nungwenikba Juda eminingka-manja angalya emikirra Akijiba.

⁶ Eneja kembirra n-arumidinumurra Era nibina naruma-dangwa nenikuwenikba Juda-langwa nakina. Kembirra nanga-manga eneja nungwenikba duwilyaba dadiyara dadimikirra Damara nenikuwenikba-langwi-yada dadingiyenikba. ⁷ Akena nuwurrariye-ka eneja nakina Era. Ni-yaminjamama nakina awurruwurrariya ngawa. Eneja kembirra Yaweya nu-wara arakba nakina amurndakakina awurruwurrariya akwa neni-jungwajuwama arakba nakina nenumamalya-da.

⁸ Eneja kembirra nungwenikba Juda ni-yengbinuma nakina ayakwa Era-langwa-manja nenikumarnjenikba nibina nenimikirra Anana. Ni-yama nakina Juda enuwa-wa, “Ni-jungwuma arakba nawena, umba jeyi, likaja arakba dibinu-wa dadingiyenikba dingaya, akwa yikingu-mungkwula yakwujina, kajungwa kinumin-akumajungwuni-yada nungkuwa wurriyukwayuwa ena-langwi-yada. Kembirra nungkuwa ningkakina kinumin-arumurrkwuni-yada wurrakina wurriyukwayuwa ena-langwi-yada,” ni-yama Juda nenikuwenikba-wa Ananu-wa.

⁹ Akena eneja nakine-ka Anana ni-lyangkumakajungwunuma. “K-akumajungwuna-manja ngayuwa wurriyukwayuwa daka-manja dingaya,” ni-yama, “kembirra nara nganyangwa wurrakina umba nenikijungwa-langwa kuw-ambilyamurra wurrakina-da,” ni-yama Anana nakina. Kembirra ni-likenu-manja dibinu-wa dingaya akwa nenu-mungkwulun-manja wunalakina, nare-ka keni-ngayindanga nakina wurriyukwayuwa nawenikba-langwa. Kembirra numa-kwularrijuwa mamungwurra ena-langwa ajiringka-wa nakina akwa nara kembirra kininga-ngbadika dakina-manja dingaya Damara-da.

¹⁰ Akena eneja nakine-ka Yaweya nu-wara akina, akwa kembirra neni-jungwajuma enejukwaba Anana wuburra adinuba-wiya neni-jungwajuwama nakina nawenikba Era. ¹¹ Eneja kembirra nuwilyaba-ma yimbukwa nenikuwenikba Juda-langwa arakba. Wunambilyuma neni-jungweyinema arakba, umba nuwilyaba-ma wulkwa n-ambilyuma neniba ngawa nakina. Aminakina-langwa n-akbar•danguma eneja nakina Juda kini-jungwuna-mulangwa nenikuwenikba Jela, wuburra wunalakina-kiya warnikuwabulena-kiya wunaruma-kiya neni-jungweyinema.

Biya kembirra ni-yengbina Juda ayakwa dibina-manja dingaya darngkiyenikba dadimikirra Damara. Ni-yama nakina ngaluwa-wa, “Jeyi! Likaja arakba nungwena-langwu-wa alikira akwa k-ambilya yakwujina ningkingaya ngawa,” ni-yama. “Umba kin-arumida-manja nenikuwarrka niyukwujiya nibina nenimikirra Jela, kembirra ambaka-murra yikini-yakeyinama kinalakina,” ni-yama Juda. Kembirra ngalaja yingi-lawurradina Damara dakwukawura arakba nungwadikba-langwu-wa angalya-da.

¹² Ambaka-murra dadingiyenikba Juda-langwa yingi-jungwuma dakina ngalajukwaba. Eneja kembirra nu-werrikawarriyadume-ka nakina Juda, akwa n-ambilyumurra awilyaba-manja ngawa angalya. Biya kembirra ni-jadanga arakba nakina. Biya ni-lyanguwerribikajungwunuma neniki-likiyada angerriba eminingku-wa angalya emikirra Dimina, mena ena-langwa jiba nuw-ambilyu-mubaba yakwujina akina-manja angalya. Kembirra ni-likena arakba nakina akwa ngawa nibina Yira enejukwaba mena aburnuwa-murra-baba wunalakina.

¹³ Aburraja kembirra wurrukuala warnumamalya ne-yama wurrakina Damara-wa, “Nubukwaye-ka narngkiyena Juda. Ni-likajama nakina Dimina-wa kajungwa neniki-ngkarrngi-yada amangwurrarjija ena-langwa-langwa jiba,” ne-yama wurrakina.

¹⁴ Ngalaja Damara dadingme-ka dakina nibina Jela nenikuwenikba niyukwujiya-dangwa Juda-langwa n-arumidinuma arakba nakina. Umba eneja nakina Juda nara ngawa kininga-kwa nakina ngaluwa-wa ngalalangwi-yada neningiyadikba. Nare-ka nakina Juda kini-yarrkiyuwarna ayakwa ena-langwa. Umba ngalaja Damara ying-awiyuwiyebenuma ngawa dadingingaya-langwa dumbala. Biya kembirra nang-aburawaka arakba dakina umba ying-awiyebena diminingka dumbala, akwa ying-awiyebenuma ngarningka dumbala dadiki-lyawurumba. Biya yingilikenakina dakina engembu-wa Eneyimu-wa akwa ying-ambarringa arakba akawiyuwiyeba-manja akwudangwa. Ngalaje-ka akina angalya Eneyima nuw-ambilyumurra mibina-manja ngawa mamurukwa numu-likenu-murrumanja Dimina-wa.

¹⁵ Bi...ya kembirra yakwujina ngawa eneja nanga-rringkama arakba Juda nakina. Ni-lyangkiyame-ka nakina duwurrariya-bu didarringka dakina, dibina yingu-mungkwumungkwulume-ka warningerribirra-manja warnungkwarba akwa yingi-ngbijanginumurra wurringku-wa iya wurringku-wa warnungkwarba dakina-da, mena ying-awiyebenuma dibina dumbala dadiki-lyawurumba dakina-da. Aburraja ne-yaminjamama wurramuk-wiyadebina wurruwurrariya wurrididarringka wurruminakina angalya wurrakina-da. ¹⁶ Aminakina-langwa kembirra neningbale-ka eneja Juda darngkiyenikba Damara dakina-da.

Biya ni-likena nakina Juda ngaluwa-wa ying-ambarringu-murruwa dakina mulikarrkbidjina-manja mamurukwa. Ni-yama nakina, “Kwa. Ambarngarna angwarnda ningki-ngayindena ningkakina?” ni-yama.

Umba ngalaja yingi-yama, “Amiyambena yiku-kwunama nungkuwa?”

¹⁷ Ni-yama eneja, “Ki-larrkajama ningena arija-langwa angariya nenukwuda.”

“Yawa,” yingi-yama. “Umba yu-kwa-langwa enena-wiya awilyaba eyukwujiya eningerribirra nungkwa-langwa-langwa kajungwa ku-wilyakiniyada ngayuwa yiku-kwuna-murruwa ebina nenukwuda, nari-yada eyakuwabijuma ningkakina,” yingi-yama Damara.

¹⁸ “Amiyambena kembirra eningaduwaya yiba-kwunama aduwaba?” ni-yama eneja.

Yingi-yama ngalaja, “Angaba amakirnda nungkwa-langwa ebina emikirra-murra, akwa ngawa eka arnduwarra ebina ningku-wilyakinama ningkakina,” yingi-yama. Eneja nanga-kwa kembirra arakba nakina alakina-kiya ambilyuma. Biya nenu-mungkwula wunalakina arakba-da akwa nanga-ngbadika dakina-manja-da. ¹⁹ Ngalaja kembirra arakba yingilawurradina angalyu-wa dakina Damara. Biya nang-aburawaka dakina dibina dumbala dadiki-lyawurumba, akwa ying-awiyebena ngarningka dumbala dadingingaya-langwa arakba-da.

²⁰ Eneja kembirra nakina Juda nenu-kwa awilyaba angariya nenukwuda nibinu-wa nenungkwarba aburnuwa-murru-wa Yira. Ni-yama nakina enuwa-wa, “Nga-yikaja ena dibinu-wa didarringka akwa yimin-angkirna ebina eka akwa ngawa amakirnda ebina emikirra-murra ninginga-kwama ebina-wiya,” ni-yama. Kembirra eneja ni-likena Yira ebinu-wa angalya Eneyima, akena nara kining-akburrangarna dibina didarringka.

²¹ Ni-yama kembirra nakina Yira wurrukwalu-wa warnungkwarba wurruminakinu-wa angalya, “Dangamba dibina didarringka duwurrariya dibina ying-angmakwulaluma mulikarrkbidjina-manja mamurukwa?” ni-yama.

Aburraja ne-yama, “Nara wurribina kuw-ambambilya wurruwurrariya wurridarringka ena-manja angalya wurribina na-mungkungkwuluma warningerribirra-manja warnungkwarba. Akwa nare-ka wurribina yelakwa aduwaba-da,” ne-yama.

²² Kembirra eneja nakina aburnuwa-murra Juda ni-lawurradina arakba enuwa-wa, akwa ni-yama, “Nare-ka king-akburrangarna dibina didarringka-da,” ni-yama. “Aburraja wurrumurndakakina wurruminakina angalya bu-makama, ‘Nare-ka wurribina wurramukwiyadakina wurridarringka wurruwurrariya ena-manja angalya-da,’ namurndakiyama wurrakina-da,” ni-yama Yira nenu-maka Juda-wa.

²³ Eneja ni-yama Juda, “Akumurndak-ambilya kembirra ngaluwa-manja ebina amurndakijika, mena nara yakuwa a-ngayinduma a-rinjarrkuma wurrukula warnumamalya yakuwa-wa-da. Ningi-ngayindanguma ningeniku-kwi-yada nenukwuda ngaluwa-manja akena nara ningkakina king-akburrangarna-da,” ni-yama Juda nakina-da.

²⁴ Bi...ya ngalaja yabiyakarbiya yimawura nu-merrkijerriduma arakba yakina. Aburraja kembirra wurrukula warnumamalya ne-yama wurrakina Juda-manja, “Nungkwa-langwe-ka darngkiyena duwurrariye-ka dakina-da. Yingu-mungkwulijeyinuma erribirra dakina, biya arakba yingingbadinamurra dakina-da,” ne-yama wurrakina-da.

Ni-yama eneja Juda, “Wurringa-wilyakina kembirra angwura-wa akwa yikinga-dakina kingi-jungwuna,” ni-yama.

²⁵ Aburraja kembirra narringa-wilyaka warniki-daki-yada dakina akena ngalaja yingi-larrkena ena-langwa amurndakijika wylarra-langwa narngkiyadikba-wa. Akwa enena ayakwa ngarningka yingi-larrkenuma dakina enuwa-wa. Yingi-yama, “Ningu-mambakinama aduwaba wurrangariya akena nungkwaja alakena-kiya amurndakijika yimini-rringka-langwa,” yingi-yama. “Angkaburra-langwa dukwa ena?” yingi-yama dakina. “Alakena-kiya amurndakijika nginu-kwama ngayuwa-wa eneja nakina nenungkwarba nibina ngini-ngbadikama ngayuwa-da,” yingi-yama Damara-da.

²⁶ Eneja Juda nakina ni-rringka-manja alakina-kiya amurndakijika, kembirra ni-yama, “Nganyangwa amandangwa ena-da. Nara kinga-kwa nenikuwarrka Jela dakina didarringka-da. Kinga-kwa-maka nenikuwarrka ngaluwa-wa akena nara kinga-kwa. Nganyangwe-ka kembirra awurrariya akina. Nara ngala-langwa,” ni-yama nakina. Biya nara arakba ngarningka kenu-mungkwula wunalakina Juda akwa Damara-da.

²⁷ Bi...ya akwudangwa arakba aburraja warniki-rukwularrri-yada wurrangariya Damara-langwa akena wurrambilyume-ka wurrangariya-kiya ngala-langwa. ²⁸ Ngalaja kembirra yingu-werribikajungwa arakba dakina. Biya wurruwilyaba narri-jadjuwama ayarrka. Ngalaja dibina didarringka nanga-mamurikajuwama Damara-manja yingi-rndarrka ayarrka ebina akwa yingi-lamiranga dumilyingarradada-murra dadumakirnda, kajungwa dadingmi-yada arija-langwa warningadinuba-wiya wurrakina. Biya yingi-yama, “Warna-bina na-rukwularruma adinuba-wiya-da,” yingi-yama dakina-da.

²⁹ Akena eneja n-awiyebajuwa arakba ayarrka nakina numurrkbalya. Uмба eneja ningka-dangwa ni-jadanga ni-rukwularrinuma adinuba-wiya nakina-da. Kembirra dibina didarringka yingi-yama enuwa-wa, “Wa! Ningkabakiya-be-ka ningki-jadanguma-na!” yingi-yama. Kembirra aburraja neni-yengbijuwama nakina Bereja, mena akina ekirra Bereja ne-yaminama “enabakiya-ba ni-jadanguma.”

³⁰ Kemberra ni-rukwlarruma arakba eneja nenikumarnjenikba neningarija-langwa, nanga-wilyakamurra dibina dadumakirnda. Aburraja kemberra neni-yengbijuwama nakina Jera, mena akina ekirra Jera ne-yaminama “dumilyingarradada.”

39

Jawijiba-langwa akwa Badiba-langwa-langwa dadingiyenikba

¹ Ebina-manja angalya aringbirra-manja emikirra Yijiba n-ambilyumurra arakba eneja nakina Jawijiba. N-ambilyumurra nakina Yijiba-manja mena wurrumurndakibina-baba WarningiYijumeyila warnumamalya nenu-wilyakama nakina yenjerrikina akwa nenu-kwama nuwilyabu-wa nenungwarba nenimikirra Badiba. Kemberra eneja nakina Badiba nenu-kwama arrkala angwarnda nakina-murrada wurrumurndakibinu-wa WarningiYijumeyila warnumamalya. Nakine-ka Badiba nenuminu-war•duwar•danguma warka naruma-langwa nubungkawa, akwa nubungkawadinuma nakina wurrawinyamba-manja narr-akukwurrajuwa-murrumanja alikira naruma-langwa nubungkawa.

² Kemberra eneja nakina Jawijiba n-ambilyumurra yakwujina ngawa Badiba-langwa-manja alikira, akwa nenuminu-war•dangumurra nakina warka Badiba-langwa. Umba eneja Yaweya n-ambilyumurra nakina Jawijiba-manja akwa nenumini-yaminjamama ngawa eningaba-wiya Jawijiba-manja nakina. ³ Kemberra eneja Badiba ni-lyandarrkenuma Yaweya Jawijiba-manja n-ambilyuma nakina akwa nenu-mamurikajuwama nakina-manja Jawijiba neningangkawura neniku-war•di-yada warka eningaba. ⁴ Biya kemberra arakba nenu-werrungwur•dangume-ka nakina Badiba Jawijiba-manja akwa nen-akumarnuma nakina nubungkawa ena-langwa-manja alikira akwa ena-langwa-manja amurndakijika ababurna-manja.

⁵ Yadikina akina-murrada ngawa n-aburradadu-mulangwa nakina Jawijiba nenuminu-war•dangu-mulangwa warka Badiba-langwa, eneja nakina Yaweya ni-yamama eningaba Badiba-manja akwa ena-langwa-manja warnumamalya. Ni-yamame-ka Yaweya eningaba aburruwa-manja mena Jawijiba n-ambilyumurra nakina yakwujina Badiba-langwa-manja alikira. Eningaba warka nu-war•duwar•danguma eneja nakina Jawijiba akwa *namurndaku-wulduma *namurndaku-ngwur•duma eningaba ababurna-langwa Badiba-langwa-manja alikira arrawa akwa ngawa ena-langwa-manja ajiringka errekba-manja ngarningka. ⁶⁻⁷ Nakine-ka Jawijiba nenikalyikama angwurra Badiba-manja. Eneja kemberra nakina Badiba nenu-kwama ababurna-langwa amurndakijika ena-langwa Jawijiba-manja kujungwa nenik-akwurradi-yada nakina amurndakakina-da. Biya kemberra arakba nara nakina kin-engkirrikena Badiba ena-langwu-wa amurndakijika, umba ena-langwu-wa aninga wulkwa n-engkirrikenumurra nakina-da.

Bi...ya kemberra ngalaja dadingiyenikba Badiba-langwa yingini-rringkame-ka dakina nukwulyubene-ka Jawijiba. Nenumebinga neningaba ningbuda akwa nenumukwurra neningaba, akwa yingini-ngayindanguma kenu-mungkwuluma aburnuwa. Yingini-yengkilabena dakina ⁸ akena eneja nu-ware-ka nakina-da.

“Nare-ka,” ni-yama nakina Jawijiba ngaluwa-wa. “Kwuja, nubungkawa nganyangwa, nibina neningiyena, nara nakina engkirrikuma eningerribirru-wa amurndakijika ena-langwa enena-manja alikira ena-langwa, mena ningenena-baba ngayuwa yelakwa. Ngin-akumarnuma nakina ngayuwa ningubungkawa angkwulyumida-manja amurndakijika

ena-langwa. ⁹ Ningene-ka ningenikuminuwar•duwar•da ena-langwa, akena ningubungkawa ngayuwa wuburra enuwa yelakwa enena-manja alikira. Nara ebina kini-lyingilyinga amurndakijika ena-langwa wulkwa nungkuwa ena-langwa ningkadingiyenikba. Ningene-ka ningu-warenama awurruwurrariya akwa nara kembirra arriyakajungwuma ngayuwa Yaweya-langwa,” ni-yama nakina Jawijiba dibinu-wa didarringka Badibalangwa-da.

¹⁰ Akena ngalaja dakina ngawa yingini-yengkiyengkilabenuma adadinuba diyirrbiyirra ngawa. Umba eneja nu-wara ngawa akwa nara kenu-mungkwula wunalakina-da.

¹¹ Bi...ya arngkawura nakina Jawijiba n-awiyebena alikira-wa warki-yada, akena nara wurribina wurrukwa warnikuminuwar•duwar•da yakwujina. Nakwukawure-ka nu-war•danguma nakina warka. ¹²⁻¹³ Kembirra ngalaja dibina didarringka Badibalangwa nanga-rndarrka dumbala Jawijibalangwa akwa yingi-yama enuwa-wa, “Kwa, yakuwa yi-mungkwula.” Akena ni-lyumada eneja, n-angkarra erreku-wa umba nanga-lalika nakina enalangwa dumbala ngala-langwa-manja ayarrka. Kembirra nanga-rringka-manja dakina dumbala Jawijibalangwa ngala-langwa-manja ayarrka, ¹⁴ ying-ardanga dakina ngala-langwu-wa warnikuminuwar•duwar•da warnumamalya. Biya, “Yimini-rringka-langwa daka dumbala,” yingi-yama. “Neningiyarrka nen-awiyebajuwama naka NiYiburuwa nenungkwarba enenu-wa alikira akwa ngarreni-yelijnama nakina ngakwurruwa aduwaba,” yingi-yama. “N-awiyebene-ka nganyangwu-wa angalya akwa ngini-ngayindanguma ngayuwa nakina, akena ningu-warduwardeminuma angwurra nganja-da. ¹⁵ Eneja n-engkirrika ningu-warduwardeminuma ngayuwa, biya nanga-lalika daka dumbala ngayuwa-manja-da, akwa n-angkarra erreku-wa-da,” yingi-yama dakina didarringka Badibalangwa ngala-langwu-wa warnikuminuwar•duwar•da warnumamalya-da.

¹⁶ Biya nanga-wilyaka ngawa dibina dumbala Jawijibalangwa yandalangwa ni-yar•da arakba neningiyadikba nakina yakwujina. ¹⁷ Biya kembirra yinginu-makama ebina-murrada ngawa ayakwa. Yingi-yama enuwa-wa, “Nake-ka NiYiburuwa nenikuminuwar•duwar•da ningkenuwilyakama nungkuwa yangkwurrangwa n-awiyebenume-ka nakina nganyangwu-wa angalya akwa ngini-yelijuma ningena ngayuwa. ¹⁸ Nganja ningu-warduwardeminuma ngayuwa, kembirra juj n-angkarra eneja nakina ni-jadinga erreku-wa umba nanga-lalikama daka dumbala enalangwa ngayuwa-manja-da,” yingi-yama dakina-da.

¹⁹ Nenek-ar•darre-ka awinyamba eneja kembirra neningiyadikba, nibina Jawijibalangwa nubungkawa Badiba, n-engkirrikenu-mulangwa akina ayakwa dadingiyenikba-langwa. ²⁰ Biya nenu-maka ena-langwa-manja warnungkwarba warnik-engkarrngi-yada wurrakina Jawijiba-manja. Aburraja kembirra nen-akumarna nakina angerriba nubungkawa-langwu-wa akididijungwa. Kembirra yakwujina ngawa n-ambilyuma eneja nakina Jawijiba arakba-da.

²¹ Umba eneja nakine-ka Yaweya n-ambilyumurra yakwujina Jawijiba-manja ngawa akwa nu-marngkirradinuma nakina-manja. Eneja nibina nenikakukwurrajungwa akididijungwa nenu-werrungwur•danguma nakina-manja Jawijiba. ²² Biya nen-akumarnuma nakina Jawijiba nubungkawa wurrababurna-manja wurrukwa warnungkwarba wurribina na-didijungwunu-murrumanja aburrajukwaba yakwujina ebina-manja ngawa akididijungwa. ²³ Kembirra amurndangekburna

ena-langwa warka nu-war•danguma eneja nakina Jawijiba. Umba eneja kembirra nenikakukwurrajungwa nenungkwarba nara arakba kin-engkirrikena akinu-wa warka, mena nakina Yaweya Jawijiba-manja n-ambilyu-murrubaba akwa nenu-mamurikajuwa-murrubaba enuwa-manja ngawa. Kembirra yadikina *na-wuldinume-ka *na-ngwur•dangume-ka ngawa eningangkawura ababurna-langwa Jawijiba-langwa-da.

40

Jawijiba nenumini-dirrburaka-mulangwa wunenungkwarba-kiya-langwa akwulyangburarrka

¹⁻² Bi...ya kembirra eneja naruma nubungkawa nibina nubungkawadinuma ababurna-manja angalya Yijiba n-awinyambadinume-ka nakina wunambilyuma-wa ena-langwu-wa wunenikuminuwar•duwar•da-kiya wunenungkwarba-kiya. Nuwilyaba nuwurak-akwurrajuwama nakina ena-langwa akubibeka. Nu-war•danguma nakina warka amalyirra akwurena-langwa-manja. Umba eneja nuwilyaba numurndaki-dakama eminimingka aninga nubungkawa-langwa-manja angalya. ³ Akena eneja nakina naruma nubungkawa nen-awiyebajuwama akididijungwa-manja wunalakina, mena nenilirraku-wirrikba-mubaba wunalakina-kiya-wa. Aburnaja kembirra nen-ambilyuma wunalakina alikira-manja nibina-langwa-manja nenikakukwurrajungwa akididijungwa, ebina-manja ngawa alikira n-ambilyu-murrumanja adinakba enejukwaba Jawijiba nakina. ⁴ Eneja kembirra nakina nenikakukwurrajungwa akididijungwa nenukwama Jawijiba wunalakina-kiya-wa wunenungkwarba-kiya kajungwa neniku-war•di-yada nakina Jawijiba warka aburna-langwa yakwujina.

Aburnaja nen-ambilyuma yakwujina wunalakina ngawu...wa. ⁵ Biya muwilyaba-manja ngawa meningalyarrngwalyilya marringa yakwujina akididijungwa-manja arrawa wunalakina wunenungkwarba-kiya neni-lyangburarrkinuma akwulyangburarrka. Biya alakina akwulyangburarrka muwilyaba-murra-manja ngawa meningalyarrngwalyilya marringa neni-lyangburarrkinuma akena eminingka-kiya alakina akwulyangburarrka-kiya-da.

⁶ Wurdarriya-wiya eneja Jawijiba ni-likena nakina wunalakina-kiya-wa. Neni-lyangburarrkinuma wunalakina kembirra neningma nakina nen-ambilyume-ka wunuwerrikawarriya-kiye-ka arakba. ⁷ Ni-yama nakina Jawijiba, “Kini-yamarrkama-burra kembirra kinuwerrikawarriya aduwaba?” ni-yama.

⁸ Neni-yama aburnaja, “Yinalakene-ka yini-lyangburarrkinuma akwulyangburarrka yineyebijeba, akena nara wurribina wurruwilyuwilyaba yelakwa amin-abilyerrikama yinuwa-manja alakena-kiya akwulyangburarrka,” neni-yama wunalakina.

Ni-yama eneja Jawijiba, “Neningikarraware-ka yimbukwa kin-abilyerrikinama nakina warnumamalya-manja akwulyangburarrka umba nara wurrukwa. Umba yirru-makina nungkwurna-langwa akwulyangburarrka,” ni-yama.

⁹ Eneja kembirra nibina n-akwurrajuwa-mudangwa akubibeka nubungkawa-langwa ni-yama nakina, “Nganyangwa-manje-ka akwulyangburarrka ningi-rringkama awilyaba akwurena ¹⁰ abiyakarbiyama amakirnda. Adinuba-wiya ningi-rringkama ngayuwa amarda. Kembirra warenja-bawiya ngarningka ngalaja amawalyuwa na-jadingama.

Ngarningka kembirra amaninga na-walyuwama akina. ¹¹ Nganja ningumalyingama ngayuwa menarlamba nganyangwa-langwa nubungkawa ayarrka-manja. Kembirra ning-arrangbama amurndakakina akwurena akwa ningi-likakbama amalyirra makinu-wa menarlamba akwa ningenukwama-da,” ni-yame-ka nakina nenikakukwurrajungwa akubibeka.

¹² Ni-yama eneja Jawijiba enuwa-wa, “Yiba-makinama ngayuwa akinalangwa,” ni-yama. “Akine-ka abiyakarbiya amakirnda ne-yaminama akina mabiyakarbiya marringa. ¹³ Kembirra mabiyakarbiya-manja ngawa marringa eneja keni-jadijinama nungkwa-langwa nubungkawa ningkakina. Akwa kenumini-yakuwabijinama nakina ebina awurrariya ningkiyama-mulangwa, akwa kembirra nungkwaja kinuminu-war•denama ngarningka ningkakina ena-langwa warka wuburra adinuba-wiya ningkenuminu-war•danguma ningkakina. K-akwurrajinama ngarningka akubibeka ena-langwa akwa kinu-kwunama amalyirra akwurenalangwa ngarningka. ¹⁴ Akena *ka-wuldina-manja *ka-ngwur•dena-manja eningaba ngawa nungkwa-langwa, kembirra nare-ka e-yakuwabijuma ngayuwa. Umba yikumini-yengbina ayakwa kinu-makina nungkwalangwa nubungkawa ngayuwa-langwa, kajungwa keni-jadijini-yada nakina ngayuwa nganjukwaba enena-langwa akididijungwa. ¹⁵ Ningene-ka bumanguma aburraja wurruwurrariya warnumamalya. Bi-lyumadikama angaluba nganyangwa-langwa angalya akwa ngawa nganyangwalangwa WurriYiburuwa warnumamalya. Kajukwaba enena-manja ngawa angalya Yijiba nare-ka nganja ningena k-arriyakajungwuna awurrariya-langwa-da. Nara-maka kembirra kab-awiyebajuwa ngayuwa enena-manja akididijungwa-da,” ni-yama nakina Jawijiba nibinu-wa nenikuminuwar•duwar•da-da.

¹⁶ Umba eneja nibina nenikididaka nenungkwarba aninga n-engkirrika-manja nakina nuwilyaba-langwa ebina akwulyangburarrka eningaba akina, enamba-langwa kembirra ni-yengbina nakina Jawijibu-wa ayakwa. Biya ni-yama nakina, “Nganjukwabe-ka ningi-lyangburarrkinuma akwulyangburarrka,” ni-yama. “Ningene-ka ningi-ngabukweyinumurra abiyakarbiya eninganinga-langwa alabura nganyangwa-manja aringka. ¹⁷ Umba eningikarrawara-manja alabura ngalaja eminiminingke-ka aninga nuw-ambilyumurra ningenumini-daka-mulangwa ngayuwa nganyangwalangwa nubungkawa. Akena aburraja wurrajija nuw-alyubarinuma wurrakina-da,” ni-yama nakina nenikididaka aninga-da.

¹⁸ Eneja ni-yama nakina Jawijiba enuwa-wa, “Yiba-makinama ningena kembirra nungkwa-langwa-langwa akwulyangburarrka. Akine-ka abiyakarbiya alabura ne-yaminama akina mabiyakarbiya mamawura. ¹⁹ Kembirra mabiyakarbiya-manja ngawa mamawura eneja nakina nubungkawa nungkwa-langwa keni-jadijiname-ka nungkuwa nungkwajukwaba. Akena aburraja kabumini-ngkarrnginame-ka nungkwalangwa memirra! Kembirra nakine-ka nubungkawa nungkwa-langwa kenu-makinama ena-langwa-manja wurrawinyamba warnik-alyadijiyade-ka ningkakina ningkenumadangkwa eka-manja. Aburraja kembirra wurrajija kuw-alyubarinama ningkenumadangkwa wurrakina-da,” ni-yama nakina Jawijiba nibinu-wa nenikididaka aninga-da.

²⁰ Bi...ya kembirra mabiyakarbiya arakba mamawura numijerriduma makina. Eneja kembirra nakina nubungkawa narumadangwa nen-ardijuwa arakba wurrababurna-langwa ena-langwa wurrubungkawa wurriyukwayuwa ena-langwu-wa alikira aningiyada warnik-alyubara, kajungwa warniki-yakuwerribiki-yada mibina

mamawura ni-rukwularrinu-mulangwa nakina nubungkawa. Biya nenilirraki-jadijuwa nakina wunalekbina wunenungkwarba-kiya ebinalangwa akididijungwa akwa nenilirrak-ardijuwa wunalakina enuwa-wa. Kembirra aburnaja neni-likena enuwa-wa wunalakina akwa nen-alkayanga yakwujina enuwa-manja akwa wurrumurndakibina-manja ngawa wurriyukwayuwa wurrubungkawa ena-langwa-manja. ²¹ Kembirra nibina n-akukwurrājuwama akubibeka ena-langwa nenu-kwama eneja nakina arakba nubungkawa ebina-murrada warka nu-war•duwar•dangumurrada adinuba-wiya nakina. ²² Umba neni-jungwājuwama nakina nibina nenikididaka nenungkwarba aninga. Nenu-makama ena-langwa-manja wurrawinyamba akwa aburraja nenumini-ngkarrngarnuma wurrakina ena-langwa memirra-da. Kembirra ababurna-langwa ne-yamama akina ebinalangwiya ngawa ayakwa ni-yengbinu-mulangwiya adinubawiya Jawijiba-da. ²³ Akena eneja nibina nenikuminuwar•duwar•da n-akukwurrājuwama akubibeka ena-langwa-langwa nubungkawa nare-ka nakina kin-engkirrikena Jawijibu-wa-da, umba numurndakiyakuwabijuwama arakba-da.

41

Akwulyangburarrka naruma-langwa-langwa nubungkawa

¹ Bi...ya mambilyuma arakba mamarika iya yinungkwura nilirraki-jerridu-manja, eneja kembirra nibina naruma nubungkawa ni-lyangburarrkinuma nakina akwulyangburarrka. Umba ena-langwa-manja akwulyangburarrka nu-kuwarjeyumurra nakina adalyuma-manja ena-langwa-manja angalya. Emikirra adalyuma Nayila akina. ² Biya ni-rringkame-ka nakina amangbala ambilyuma bulukwa nawurrak-ambijanginuma akina akungwa-langwa. Ngalaja engmurra-wiya akwulyarrinja-wiya amurndakakina. Nawurraki-riberrkinuma akwa kembirra ne-yebukeyinuma arakba akina amarda akwiyakbidjina akungwa. ³ Kembirra arngkidarra-langwiya amangbala ambilyuma ngarningka nawurrak-ambijanga ngalajukwaba. Umba akine-ka bulukwa amurndakilarrkbulala-wiye-ka akwa amirajamiyama-wiya akina. Nawurraki-riberrkinuma akina akwa nawurrak-alkayanguma ariba-manja amurndakibina-manja akwala bulukwa. ⁴ Kembirra akine-ka bulukwa amurndakilarrkbulala nuw-alyubarinume-ka ebina-manja engmurra-dangwa-da. Kembirra akina-bu ngawa-da. Aba nu-mirajanga arakba eneja nakina nubungkawa-da.

⁵ Biya kembirra nu-mungkwulinga ngarningka nakina akena ni-lyangburarrkina ngarningka ngawa akwulyangburarrka. Umba ena-langwa-manja akwulyangburarrka ni-rringkama nakina amamuwa amaninga amarda-murra. Awilyaba-murra-manje-ka ememiyeja amarda ni-rringkama nakina amangbala ambilyuma amamuwa amaninga. Ngalaja engmurre-ka amurndakakina akwa na-walyuwunumurra arakba akina. ⁶ Kembirra ngarningka amamuwa amaninga nalingbijanginuma amangbala ambilyuma ngalajukwaba akina-da. Akena akine-ka amaninga amurndajamiyama eningaruma-ma, mena mamarika ne-ngburingkakama akina. ⁷ Kembirra akine-ka amaninga amurndakilarrkbulala-dangwa na-ngir•danguma na-janguma arakba akina engmurra-manja-da. Kembirra akina-bu ngawa akwulyangburarrka-da. Eneja nu-mirajanga arakba nakina naruma nubungkawa akwa ni-lyandarrkenuma akwulyangburarrka ni-lyangburarrkinuma nakina-da.

⁸ Bi...ya ne-kbadinga arakba akina. Kembirra nakine-ka naruma nubungkawa nu-werrikawarriyadinuma nakina alakina-kiya-wa akwulyangburarrka. Kembirra mamawura-manja nen-ardijuwa nakina wurrababurna wurrarumuruma wurringkiringkawa wurribina nuw-ambilyu-murrumurra ena-langwa-manja angalya Yijiba. Biya nenu-makama nakina ena-langwa-langwa akwulyangburarrka-da. Akena nara wurruwilyuwilyaba kenumin-abilyerrika alakina-kiya akwulyangburarrka ena-langwa-da.

⁹ Eneja kembirra ena-langwa nenikuminuwar•duwar•da nibina n-akukwurrajuwama akubibeka ena-langwa ni-yengbinuma nakina ayakwa enuwa-wa. “Wa! Ningi-yakuwabijuwa awilyaba ayakwa,” ni-yama. ¹⁰ “Ebina-wiya y-awinyambakama ningkakina ngayuwa-manja akwa ngawa nakina-manja nenikuminuwar•duwar•da nungkwa-langwa nibina ni-daka-murrumanja aninga nungkwa-langwa enejukwaba. Biya ningkakina kembirra yirrilirrak-awiyebajuwama yinuwa akididijungwa-manja arrawa. Akwa yinaja yin-ambilyumurra yakwujina kembirra nubungkawa-langwa-manja alikira. Eneje-ka nakina nubungkawa nu-bungkawadinuma wurrawinyamba-manja warnungkwarba narr-akukwurrajina-murrumanja nungkwa-langwa alikira. ¹¹⁻¹² Kembirra yakwujina ngawa yirrubuk-ambilyuma yinuwa akwa ngawa nuwilyaba nenungkwarba neningengka-langwa angalya. Nakine-ka nenungkwarba NiYiburuwa nakina. Akwa nenuminu-war•duwar•danguma warka nakina-langwa nubungkawa. Yakwujina ngawa yinaja kembirra yinuwa yinenikuminuwar•duwar•da-kiya nungkwa-langwa yini-lyangburarrkinuma yinalakina akwulyangburarrka muwilyaba-manja ngawa meningalyarrngwalyilya marringa. Akena eminingka-kiya alakina akwulyangburarrka yina-langwa. Biya kembirra yinuwa yinu-makama arakba yina-langwa akwulyangburarrka nibinu-wa NiYiburuwa nenungkwarba. Umba eneja nakine-ka nenungkwarba yirrenumin-abilyerrikame-ka alakina-kiya akwulyangburarrka yina-langwa-da.

¹³ “Kembirra ambaka-murra arija-langwa ne-yamame-ka ngalaja akina ababurna-langwa ni-yama-murrada adinuba-wiya nakina nenungkwarba yinuwa-wa. Nungkuwa nungkwaja yi-jadijuwame-ka ngayuwa ningi-didijungwunu-murrada ebina-langwa akididijungwa. Akwa y-awiyebajuwama ngayuwa ningkakina nungkwa-langwa-manja angalya kajungwa ningeniku-war•di-yada warka nungkwa-langwa, ebina-wiya wuburra ningi-war•danguma ngayuwa adinuba-wiya. Akena nibine-ka ningka-dangwa nenikuminuwar•duwar•da nungkwa-langwa ningkeni-ngajama ningkakina-da,” ni-yama nakina nenikuminuwar•duwar•da ena-langwu-wa nubungkawa-da.

¹⁴ Eneja kembirra nakina naruma nubungkawa neni-larrka arakba wurrukwala warnungkwarba ena-langwa ebinu-wa akididijungwa kajungwa warniki-jadiji-yada nakina Jawijiba yadikina. Kembirra aburraja warenja-bawiya neni-jadijuwa arakba nakina Jawijiba. Eneja Jawijiba nu-wurranguma nakina ayama akwa n-awiyebenuma dumbala dadingaba-langwa akwa ni-likenuma nibinu-wa naruma nubungkawa.

¹⁵ Ni-yama eneja naruma nubungkawa Jawijibu-wa, “Ngayuwe-ka nin-gena ningi-lyangburarrkinuma akwulyangburarrka. Akena nara aburraja wurribina warnumamalya amin-abilyerrikama akina. Umba bu-makama ayakwa nungkwa-langwa-langwa. Nganyangwa nenikuminuwar•duwar•da ni-yama ngayuwa-wa, ‘Jawijibe-ka nakina nakakiruma nenik-abilyerrika-

langwa nakina akwulyangburarrka wurruk-wala-langwa warnumamalya,' ni-yama nakina," ni-yama nakina naruma nubungkawa Jawijibu-wa.

¹⁶ Umba eneja ni-yama Jawijiba, "Nare-ka ningena ngayuwa amin-abilyerrikama akina," ni-yama. "Umba eneja nakina Neningikarrawara kenumin-abilyerrikinama akina nungkuwa-manja kajungwa ningkiyekirrerri-yada ningkakina," ni-yama nenu-maka Jawijiba enuwa-wa.

¹⁷ Eneja ni-yama nakina naruma nubungkawa, "Ebina-manje-ka akwulyangburarrka nganyangwa ningku-kuarjeyuma ngayuwa akwudangwa adalyuma-manja. Emikirra adalyuma Nayila akina.

¹⁸ Biya ningi-rringkama ngayuwa amangbala ambilyuma bulukwa nuw-ambijanginuma akina akungwa-langwa. Umba ngalaja akwulyarrinjawiya engmurra-wiya akina. Biya nawurraki-riberrkinuma akina akwa neyebukeyinuma amarda yakwujina akwiyakbidjina akungwa. ¹⁹ Kemberra arakba ngarningka amangbala ambilyuma bulukwa ngalajukwaba nuw-ambijanginuma akungwa-langwa akina. Akena alarrkbularrkbulale-ka angwurra akina bulukwa. Nara ambaka ngayuwa ningena ki-rringka-langwa amukwiyadakina bulukwa alarrkbularrkbulala-dangwa ababurnamanja angalya Yijiba-manja umba enena-manji-kba akwulyangburarrka ningi-rringkama arakba ningena-da. ²⁰ Ngalaje-ka akina bulukwa alarrkbulala-dangwa nuw-alyubarinuma ebina-manja engmurra. ²¹ Akena nare-ka akina ke-ngmurridina nuw-eyijinu-mulangwa ebina bulukwa engmurra-wiya. Umba alarrkbulala ngawa nuw-ambilyumurra akina wuburra adinuba-wiya-da. Kemberra nganja ningku-mirajanga arakba-da," ni-yama nakina naruma nubungkawa Jawijibu-wa.

²² Biya ni-yama ngarningka, "Kemberra enena ngarningka ningilyangburarrkinuma ngayuwa akwulyangburarrka. Akwa ningi-rringkama ngayuwa amaninga amarda-murra. Umba ningi-rringkama amangbala ambilyuma amamuwa amaninga awilyaba-murra-manja ngawa ememiyeja akena engmurra-wiya ngalaja akina. Na-walyuwine-ka akina.

²³ Ngalaja kemberra amangbala ambilyuma ngarningka amamuwa nalimbijanginuma arakba akina. Akena alarrkbularrkbulala-wiya akina amamuwa, mena ne-ngburingkakama makina mamarika. ²⁴ Umba akine-ka amamuwa eningeningaba-ma-dangwa na-ngir-dangume-ka na-jangume-ka ebina-manja engmurra-manja-dangwa akina. Akina ngawa. Kemberra ningarra-makama ngayuwa nganyangwa-manja wurrarumuruma wurringkirringkawa-manja. Akena nara aburraja wurribina wurruwilyuwilyaba kabumin-abilyerrika alekbina-kiya akwulyangburarrka nganyangwa-kiya," ni-yama nakina naruma nubungkawa Jawijibu-wa-da.

²⁵ Eneja Jawijiba ni-yama nakina enuwa-wa, "Alakine-ka akwulyangburarrka-kiya nungkuwa-langwa alirrakididirrbura ngawa. Umba eneja Neningikarrawara nginu-makama nakina nungkuwa-manja adinakba kini-yamina-mulangwa ambaka-murra.

²⁶ "Akine-ka amangbala ambilyuma bulukwa engmurra-wiya ne-yaminama akina wuburra mamangbala mambilyuma mamarika iya yinungkwura. Umba ngalaja amaninga engmurra-wiya ne-yaminama ngarningka ngalajukwaba wuburra mamangbala mambilyuma mamarika iya yinungkwura. Umba alakine-ka akwulyangburarrka awilyabamurra ngawa akina. ²⁷ Umba ngalaja amangbala ambilyuma bulukwa alarrkbularrkbulala-dangwa, amurndakibina ne-ngbijeyinu-murumurra arija-langwa akungwa-langwa, akwa ngarningka amurndakibina

amangbala ambilyuma amamuwa aninga amurndakilarrkbularrkbulala ngalajukwaba, ebina ne-ngburingkadinuma nuw-angkarrinu-mulangwa engburingka arrirra, ne-yaminama akina wuburra mamangbala mambilyuma mamarika iya yinungkwura. Umba akini-yada nare-ka yibina yelyukwa a-larruma-da akwa kembirra ngarningka nare-ka ebina amarda amaninga a-lungkuwarruma akina-da,” ni-yama Jawijiba nakinu-wa naruma nubungkawa.

²⁸ Biya kembirra ni-yama ngarningka, “Yirra-maka-murrada ngayuwa nungkuwa-manja arakba ayakwa, eneja nakina Neningikarrawara nginumu-kangbijuwama nungkuwa-manja akwulyangburarrka-murra adinakba ebina neniki-yama-langwa nakina arija-langwa. ²⁹ Adinuba-wiya ngalaja mubukwaye-ka kumu-likajama mamangbala mambilyuma mamarika meninginingaba-wiya iya yinungkwura yininginingaba-wiya. Kembirra akini-yada ngalaja ababurna aninga kuw-ambilyama amurndakenena-manja angalya ababurna-manja yelakwa Yijiba-manja. ³⁰⁻³¹ Kembirra arija-langwa ambaka-murra ngalaja mubukwaye-ka kumu-likajama mamangbala mambilyuma mamarika muwurruwurrariya-wiya iya yinungkwura yuwurruwurrariya-wiya. Umba akini-yada nare-ka yibina yelyukwa a-larruma yakina akwa ngarningka nare-ka ebina amarda amaninga a-lungkuwarruma akina ngalajukwaba. Akini-yada ngawa aburraja kembirra wurrumurndakenena warnumamalya kamurndaki-yakuwabijinama akina ababurna aninga eninginingaba enena-manja angalya Yijiba. Kamurndaki-yakuwabijiname-ka wurrakina mena amurndakenene-ka angalya kamurndak-arriyadina-mubaba akina-da.

³² “Nungkuwe-ka ningkakina ningki-lyangburarrkinuma arngkambilyuma-ma, mena Neningikarrawara ni-lyangkuwerririkajungwunuma nakina, akwa arngkidarrba-langwiya kini-yaminame-ka nakina Neningikarrawara amurndakakina ababurna-langwa-da,” ni-yama Jawijiba nakinu-wa naruma nubungkawa.

³³ Biya ni-yama nakina ngarningka enuwa-wa, “Kembirra nungkuwa ku-wekbalyinama ningkakina nuwilyaba nenungkwarba aringkawa. Akwa kin-akumurnama nakina nubungkawa kajungwa kinu-bungkawadini-yada amurndakenena-manja angalya Yijiba-manja. ³⁴⁻³⁶ Akwa ngarningka ka-menama ningkakina wurrukuala warnikuminuwar•duwar•da kajungwa kenu-mamurikajini-yada wurrakina enuwa-manja. Kembirra mamurndakibina-manja ngawa mamangbala mambilyuma mamarika meningaba-wiya iya yinungkwura yiningaba-wiya, kuw-ambilyama ngalaja akina ababurna aninga Yijiba-manja. Kembirra karr-awiyebajinama aburraja wurrakina akwala aninga eninganinga-langwa-manja alikira. Kum-ambilya-manja mamangbala beka maninga-murra makina, kuw-alyubarinama warningerribirra warnumamalya mabiyarbuwa umba karrum-awiyebajinama muwilyaba maninga-murra beka wurrakina arrawu-wa eninganinga-langwu-wa alikira. Nungkwaja ningkakina ka-makinama wurrumurndakibina-manja warnikuminuwar•duwar•da kajungwa karri-larrngkwaburreni-yada ababurna aninga amurndakibina-manja angalya aminababurna-manja alikira. Ka-makinama ngarningka wurrakina-manja kajungwa karr-akukwurrinjini-yada ebina aninga nari-yada wurrukuala warnumamalya ngi-rndirrkama akina, umba engkinyungwurra ngawa kuw-ambilyi-yada akina ambaka-murri-yada. Kembirra kumu-likaja-manja yimurndakibina yimangbala yambilyuma yinungkwura yuwurrariya-wiya enena-manja angalya Yijiba kembirra kuw-ambilyama ngawa akina aninga kajungwa wurrababurna-langwa

warnumamalya kuw-alyubarini-yada akina. Nare-ka aburraja a-mureyama wurrakina umba kuw-alyubarinama akina-da. Kembirra nare-ka a-jungwuma wurrakina umba warniba ngawa kuw-ambilyama-da,” ni-yama Jawijiba nakinu-wa naruma nubungkawa-da.

Jawijiba nu-bungkawadinu-mulangwa Yijiba-manja

³⁷ Eneja nakina naruma nubungkawa akwa ngawa ena-langwa wurriyukwayuwa wurrubungkawa na-lyelyingminuma wurrakina ebina ayakwa ni-yengbinu-mulangwa nakina Jawijiba. ³⁸ Biya kembirra nakina naruma nubungkawa ni-yama ena-langwu-wa wurriyukwayuwa wurrubungkawa, “Nare-ka akburranguma ngarna warningerribirra warningwarba warningaba wuburra naka Jawijiba, mena Neningikarrawa-langwa amawurrina nuw-ambilya-mubaba akina enuwa-manja,” ni-yama nakina aburruwa-wa.

³⁹ Biya kembirra ni-yama nakina arakba Jawijibu-wa, “Nakine-ka Neningikarrawa nginumina-abilyerrikama ena ababurna-langwa nungkuwa-manja. Kembirra aminakina-langwa nganja ningeningma ngayuwa nare-ka wurribina warningwarba wurraringkawa wuburra nungkuwa ningkakina. ⁴⁰ Kembirra ngayuwa yiba-bungkawakinama ningkakina enena-manja angalya nganyangwa. Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya nganyangwa kabumin-engkirrikajama arakba wurrakina nungkuwa-langwu-wa ayakwa. Nganje-ka ngayuwa ningubungkawa ningaruma akwa ningi-lyinginama ababurna-langwa angalya Yijiba-manja. Umba yik-aburrakiyuwarnama ningkakina ngayuwa-manja akwudangwa, kajungwa kabumin-engkirrikaji-yada nungkuwa-langwu-wa ayakwa nungkwajukwaba. ⁴¹ Aduwabe-ka ngayuwa yiba-bungkawakinama ningkakina ningkubungkawa ababurna-manja angalya Yijiba-da,” ni-yama nakina naruma nubungkawa Jawijibu-wa-da.

⁴² Biya kembirra nakina naruma nubungkawa n-aburawaka nakina ebina eyukwujiya errumungkuwa ena-langwa-langwa amamuwa ayarrka, ebina na-wilyakama akina ekirra ena-langwa. Akwa n-akumarna akina Jawijiba-langwa-manja amamuwa ayarrka. Akwa nen-awiyebaja arakba dadingaba dumbala dukwulyubena Jawijiba-manja akwa ngawa n-akumarna alarrngekburna arnarrirnarra akawulda-murra ena-langwa-manja memirra. ⁴³ Kembirra ngarningka nenu-kwama nakina muwilyaba makangkidikarra mibina yingum-arrkirrkirnama jarrangwa, kajungwa neniki-rijawudi-yada nakina Jawijiba. Meningabe-ka makina akwa nubungkawa-langwa wuburra numi-yamama ngawa makina-da.

Biya kembirra nakina naruma nubungkawa ni-yengbina ngarningka ayakwa nakinu-wa Jawijiba. Ni-yama nakina, “Ki-rijawudiyina-manja nungkuwa mibina-manja ngawa makangkidikarra, kembirra aburraja warnikuminuwar•duwar•da nganyangwa ka-lyengmenama wurrakina, kalikajama mamurukwa-langwiya akwa kuw-ardenama wurrakina. ‘Erribajawiya karna karnumamalya!’ ke-yaminama wurrakina. ‘Wurumurdakirungwudarra nubukwaya nubungkawa!’ ke-yaminama wurrakina-da.

⁴⁴ “Ngayuwe-ka ningubungkawa ningaruma-dangwa ningena. Aburraja kembirra wurrababurna-langwa warnumamalya WarningiYijiba bumin-engkirrikajame-ka nganyangwu-wa ayakwa. Akwa enena ayakwa ningarramakama ngayuwa aburruwa-wa. Ningi-yamama, ‘Kirrababurna-langwa karnumamalya ababurna-manja angalya Yijiba yik-engkirrikajama ngawa Jawijiba-langwu-wa ayakwa. Akwa yiki-likajama kirrakina enuwa-wa kajungwa yikini-yendabaji-yada enuwa-wa nara-wiya e-yamama

eningerribirra akina kirrakina karnumamalya-da,' ningi-yamama ngayuwa wurrababurna-manja warnumamalya amurndakenena-manja angalya Yijiba-da," ni-yama nakina naruma nubungkawa Jawijibu-wa-da.

⁴⁵⁻⁴⁷ Biya kembirra nakina naruma nubungkawa nenu-kwa Jawijiba-manja enikaduwa ekirra EningiYijiba. Akine-ka ekirra Jebineda Baneya akina. Akwa ngarningka nenu-kwa nakina duwilyaba dadiyara dadimikirra Ajineda ena-langwi-yada dadingiyenikba. Ngalaja dadiyawenikba dakina nuwilyaba-langwa nenungkwarba nenimikirra Badibera nakina. Umba eneja nakina Badibera NuMinida nenungkwarba WarningiYijiba-langwa warnumamalya nakina. Umba ena-langwa angalya aminababurna alikira iya warnumamalya emikirra Yelijabulija akina.

Eneja Jawijibe-ka nakina n-ambilyumurra mamarika iya yinungkwura arngkabiyyakarbiya-ma arngkumemberrkwa. Biya n-aburradada arakba nakina ebina warka nenu-kwama naruma nubungkawa. Kembirra arakba makina-manja mamangbala mambilyuma mamarika iya yinungkwura ngalaja na-lungkuwarringinuma ababurna amarda amaninga, ni-yama-murrada nakina Jawijiba nibina-manja naruma nubungkawa. Biya ni-lalika Jawijiba nubungkawa-langwa angalya akwa ni-likena nakina angerriba iya angerriba Yijiba-manja. ⁴⁸ Ni-likenuma nakina amurndakakinu-wa angalya aminuwurrakwulyumida alikira iya warnumamalya akwa nenu-makama nakina wurrumurndakakina-manja wurruminakina angalya warnumamalya warniki-yama-langwa. Kembirra ababurna-manja angalya aminuwurrakwulyumida alikira aburraja wurruminakina angalya warnumamalya narruwurra-murndukwama amadidira amaninga aburra-langwa ebina narri-lungkuwabijuwa-mulangwa engka-manja iya engka-manja angalya akwudangwa, akwa narri-larrngkwaburranguma akina ababurna aninga arumuruma-manja alikira eninganinga yakwujina aburra-langwa-manja angalya. ⁴⁹ Ababurne-ka aninga akwa nare-ka kembirra eneja Jawijiba kinu-murnduwarna arakba akina, mena-baba ababurne-ka akina wuburra ajiringka ebina mijiyelya-manja-da.

⁵⁰⁻⁵² Bi...ya kembirra akini-yada na-lungkuwarringinu-manja ngawa ababurna amarda amaninga yakwujina akina-manja angalya Yijiba, ngalaja Ajineda yinginum-in-arrangbama dakina nenikuwenikba Jawijiba-langwa. Kembirra eneja ni-yama nungwenikba Jawijiba, "Neningikarrawara nakina nginu-mamurikajuwame-ka ngayuwa-manja, kembirra ningi-yakuwabijuwama arakba ababurna-langwa awerrikawarriya amurndakibina na-likenuma ngayuwa-wa akwa ningi-yakuwabijuwama ngarningka nganyangwa warnumamalya aburrajukwaba," ni-yama nakina. Kembirra neni-yengbijuwama nakina neningadinuba-wiya nenikuwenikba Muneja nenimikirra, mena akina ekirra Muneja ne-yaminama "ningi-yakuwabijuma."

Bi...ya ambaka-murra na-lungkuwarringinu-manja ngawa ababurna aninga yakwujina Yijiba-manja akina, ngalaja Ajineda yinginum-in-arrangbama dakina nuwilyaba ngarningka nenikuwenikba Jawijiba-langwa. Kembirra eneja ni-yama Jawijiba, "Neningikarraware-ka nakina nginu-kwama warijira enena-manja ngawa angalya na-likenu-murumanja ababurne-ka awurruwurrariya ngayuwa-wa," ni-yama nakina. Kembirra neni-yengbijuwama nakina niyukwujiya Yibureyima nenimikirra, mena akina ekirra Yibureyima ne-yaminama "nginu-kwama warijira."

⁵³ Bi...ya ngalaja mamurndakakina mamangbala mambilyuma mamarika meninginingaba iya yinungkwura yininginingaba numurndaki-yuweyina Yijiba-manja. ⁵⁴ Kembirra arakba mamangbala mambilyuma

mamarika muwurruwurrariya ngalamba-langwa iya yinungkwura yuwurruwurrariya numurndaki-yuweyinema, ni-yama-murrada adinubawiya nakina Jawijiba. Nara arakba ka-lungkuwarringina aninga akwa murumureya nuw-ambilyuma aburraja warnumamalya ababurna-manja angalya. Wulkwa Yijiba-manja awilyaba akina aninga nuw-ambilyumurra ngawa aburra-langwa-manja alikira eninganinga.

⁵⁵⁻⁵⁶ Ngalaja num-arriyadinuma angwurra ngawa mamurndakakina mamarika iya yinungkwura ababurna-manja angalya Yijiba. Aburraja kembirra arakba WarningiYijiba warnumamalya namurndakumureyanguma akwa namurndaki-likenuma arakba wurrakina narumu-wa nubungkawa. Neni-yukwamajuwama aninga-wa, akena eneja naruma nubungkawa ni-yama aburruwa-wa, “Wurri-likaja angerriba Jawijibu-wa akwa wunumin-engkirrikaja ena-langwa ayakwa,” ni-yama. Kembirra aburraja namurndaki-likenuma wurrakina Jawijibu-wa. Kembirra eneja Jawijiba nakina nu-ngwurrkbalijuwama arakba amurndakibina alikira eninganinga akwa nenu-kwama ebina aninga WarningiYijibu-wa warnumamalya. Kembirra aburraja arrkala nenu-kwama angwarnda Jawijiba-manja. ⁵⁷ Aburraja wurrababurna warnumamalya engka-langwa angalya namurndaki-likenuma Yijibu-wa warniki-beyindi-yada aninga, mena muwurrariya-babe-ka mamarika iya yinungkwura ababurna-manja angalya-da.

42

Jawijiba-langwa wurrarrkwurrkuwena na-beyindangu-mulangwa aninga Yijibu-wa

¹⁻⁵ Yande-ka eyukwujiye-ka aninga akina Kenina-manja nuw-ambilyumurrumanja Jakaba akwa ena-langwa warnumamalya. Aburraja murumureya nuw-ambilyume-ka. Biya n-engkirrika-manja nakina Jakaba akina ababurna aninga Yijiba-manja, kembirra ni-yama ena-langwu-wa warninikuwena, “Kwurruwa-yi! Kirri-yaminjamarrkinama kirrakina kirri-lyelyelyimbukweyinama? Wurri-likaja-langwa Yijibu-wa. Aba bu-makameka ayakwa ningena ababurne-ka aninga akina-manja angalya,” ni-yama. “Yiki-likaja yenjerrikina akwa yiku-beyindena aninga kajungwa nari-yada murumureya a-jungwajuma ngakwurruwa,” ni-yama.

Aburraja Jawijiba-langwa wurrarrkwurrkuwena wurrumemberkwa kembirra na-likenuma yenjerrikina akinu-wa angalya Yijibu-wa aburruwa wurrukwala warnumamalya, kajungwa warniku-beyindi-yada aninga. Umba eneja aburra-langwa nenikumarnjarringba Benjimina n-ambilyuma nakina angalya-manja. Nara nakina keni-larrkena eneja nungwenikba wurrarrkwurrkuwena-manja kini-likena, mena ni-lyelyingminu-mubaba angwurra nakina niyukwujiya naburradikba Rejila-langwa, akwa n-engkirrikenu-mubaba nakina nenyuwangkwa kenak-arriyakama awurrariya. Kembirra nara keni-larrkena kini-likena engku-wa niyukwujiya Benjimina-da.

⁶ Akini-yada ngawa eneja Jawijibe-ka nakina nubungkawa Yijiba-manja adinakba. Umba aburraja wurrababurne-ka warnumamalya nawurraki-likenumurra ababurna-langwa angalya yenjerrikina enuwa-wa, kajungwa warniku-beyindi-yada aninga. Aburrajukwaba ngawa ena-langwa wurrarrkwurrkuwena na-likenuma wurrakina

yenjerrikina enuwa-wa akwa namurndak-abuluwendijeyinuma enuwa-manja nuw-engmudirruwajungwunuma warnumukwurra ajiringka-manja. Namurndak-abuluwendijeyinu-manja wurrakina, nenu-wilyakajuwama nakinu-wa warningma wurrakina narume-ka nakina numikbiyiya nilyengma. ⁷⁻⁸ Umba neni-rringkama eneja nakina Jawijiba wurrumurndakakina akwa nenu-mumiringkama nakina. Akena warningbale-ka aburraja wurrakina nakina Jawijiba-da. Nen-angungwarndirrangume-ka. Eneja nakina n-eningbalikajungwunuma wurrakina akwa ni-yengbinume-ka nakina ayarrkardidarra-murra ayakwa-da. “Ngamba-langwa karna?” ni-yama.

“Angaluba yarna Kenina-langwa yirri-likenuma yiku-beyindeni-yada aninga,” ne-yama aburraja.

⁹ Eneja kembirra Jawijiba n-engkirrikenume-ka nakina alekbina-kiya-wa akwulyangburarrka arakba-wiya adinuba-wiya ni-lyangburarrkinu-murruwa aburruwa-langwa. “Kirri-likenume-ka karna yangkwurrangwa kajungwa yik-aburangkini-yada kwureya yiku-mekbalyini-yada yika-rringkini-yada wurrumurndakayuwaya-murrikba yirra-langwa warnumamalya amurndakenena-manja angalya Yijiba akwa awinyamba yiki-ngekburakini-yada kirrakina,” ni-yama.

¹⁰ “Nare-ka,” ne-yama aburraja. “Yarningerribirre-ka yarna yarnumamalya akwa yarningma nungkuwa ningkaruma ningkubungkawa ningkakina. Yirri-likenuma yarna yangkwurrangwa yarniku-beyindi-yada aninga, nara akwala. ¹¹ Yarne-ka yirrumangadiyerra-manja-wiya yarningabe-ka yarnumamalya yarna yirrilyangmandukwuna, akwa nare-ka yarna angayinduma a-mekbalyuma angalya,” ne-yama wurrakina.

¹² Eneja Jawijiba ni-yama, “Nara, kirri-likenume-ka karna yangkwurrangwa-da kirramurndaki-rringkama warna warnumamalya wurrumurndakayuwaya-murrikba-da,” ni-yama.

¹³ Aburraja ne-yama, “Bungkawa, adinuba-wiya yirrumemberrkwa yirrambilyuma yarna yirrumangadiyerra-manja. Yarna ngawa yarninikuwena nuwilyaba-ma-langwa nungwarrka, akina-manja angalya Kenina. Akena nuwilyaba nakina ni-jungwuma umba niyukwujiya-dangwa nangaba-wiya n-ambilyama nungwarrka-manja,” ne-yama.

¹⁴ “Nare-ka. Ning-engkirrikajama ngawa karne-ka kirri-likenuma kirru-mekbalyinuma enenu-wa angalya-da,” ni-yama eneja. ¹⁵⁻¹⁶ “Akwa k-engkirrikajama ngawa akina yanda-langwa k-eningmidinama ningena kwureya yiku-makina-murrikba alyangmandukwuna ayakwa,” ni-yama. “Kembirra ki-dirrukweyinama ayakwa nungkwurruwa-wa. Yelakwa ngawa ka-didenama karna akididijungwa-manja. Umba kirruwilyaba karna yiki-lawurradinama angalyu-wa yikin-angkirnama nenikumarnjenungwu-wa yangkwurrangwa. Nara-manja kirrakina a-wilyakama nakina yangkwurrangwa ngayuwa-wa, kembirra nganja ki-lyanguwerribikajungwunama ngayuwa kirri-likenuma karna yangkwurrangwa kirru-mekbalyinuma. Nara karna kirrukwalala-lawurrakajuma ngayuwa ambaka angalyu-wa yanda-langwa nakina nenikumarnjenungwa kini-yar-denama yelakwa. Ningena ena ayakwa ningi-yengbinama nungkwurruwa-wa aduwaba akwa ningi-yengbijinama ekirra naruma-langwa nubungkawa. Nakine-ka nubungkawa ni-lyinginama amurndakenena angalya ababurna-langwa Yijiba, akwa ningi-yengbijinama ena-langwa ekirra kajungwa engbudi-yada ena ayakwa nganyangwa,” ni-yama. ¹⁷ Kembirra nen-akumarnuma wurrakina

akididijungwa-manja. Akwa aburraja na-mungkwuluma yakwujina arrawa mabiyakarbiya marringa.

¹⁸ Mabiyakarbiya-manja ngawa mamawura eneja Jawijiba kembirra ni-yama nakina wurrumurndakakinu-wa warnungkwarba, “Ningene-ka ningeni-yangmarngkwajinama Neningikarrawara akwa nara ngayuwa a-ngayinduma ngi-jungwuma karna karnumamalya. Kembirra nungkwurraja yikinu-wilyakina-manja nenikumarnjenungwa yangkwurrangwa karniba yik-ambilyama. ¹⁹ Kembirra nganja kallarrkajama kirrukwala ningena, umba kirruwilyaba karna yik-ambilyama yelakwa enena-manja akididijungwa kajungwa k-eningmidini-yada ngayuwa kirrilyangmandukwuna karnungkwarba kirrakina. Umba kirrukwala yiki-lawurradina angalyu-wa, aninga yiku-wilyakina ebina kirru-manguma, kajungwa nari-yada nungkwurra-langwa warnumamalya a-murumureyuma warningangkawura wurrakina. ²⁰ Kembirra yiki-lawurradina yikinu-wilyakina nungkwurra-langwa nenikumarnjenungwa yangkwurrangwa ngayuwa-wa. Kembirra nganja k-eningmidinama ngayuwa alyangmandukwuna ayakwa kirri-yengbinuma aduwaba ngayuwa-wa. Akwa nara kemba a-ngajuma kirrakina,” ni-yama Jawijiba aburruwa-wa.

Aburraja namurndaki-lyangkuwama akwa ne-yama Jawijibu-wa, “Yiki-yaminama yarna ebina yirra-makama,” ne-yama. ²¹ Kembirra na-makijeyinuma wurrakina. “Yawe-ka,” ne-yama. “Ngarne-ka ngarri-dididijungwunuma akididijungwa-manja mena ngarru-makwunu-mubaba nenikumarnjanyungwa ngakwurra-langwa wurrumurndakibinu-wa warnumamalya. Nara ngarna ak-engkirrikena ena-langwa ayakwa nu-werrikawarriyadinu-mulangwa nakina akwa nu-warduwardeminu-mulangwa, akwa ngarreni-yendabenu-mulangwa ngarribina akinu-mamurikajuwi-yada nakina. Akina-langwa-bina kemba ngarna ngarri-dididijungwunuma-da,” ne-yama wurrakina-da.

²² Kembirra Rubina nakina ni-yengbinuma ayakwa wurrumurndakakina-manja wurrarrkwurrkuwena ena-langwa. Ni-yama, “Kirribina-bina ngarra-makama nara-maka akini-ngajuwa nakina, akena nara yik-engkirrikena ayakwa nganyangwa. Akina-langwa-bina kembirra enena awurrariya na-likenuma ngakwurruwa-wa-da,” ni-yama nakina Rubina. ²³ Umba eneja Jawijibe-ka nakina neningma amurndakakina ayakwa ne-yengbinuma wurrakina. Akena aburraja warningbale-ka wurrakina, mena nara-baba kini-yengbina ena-langwa-murra ayakwa umba wulkwa EningiYijiba-murra ayakwa ni-yengbinuma nakina. Aburraja wurrukwala nenumini-yarrkuwarrukwajuwama ayakwa ena-langwa kajungwa warnik-engkirriki-yada wurrakina. ²⁴ Umba eneja Jawijiba nakina arakba akwudangwa kinu-ngwadinuma, akena nara keni-ngayindanga nakina keni-rringka wurrarrkwurrkuwena kinu-ngwadina akwa ni-jadinga aduwaya akina-langwa angalya nuw-ambilyu-murrilangwa. Biya ngarningka ni-ngayindangu-manja nakina neniki-yengba ayakwa ni-lawurradinuma aburruwa-wa. Kembirra nakina nu-wekbalyinuma Jimiyina neniki-didiki-yada nakina alikiramanja arrawa akwa nenu-makama wurrukwala-manja ena-langwa warnikuminuwar•duwar•da, umba aburraja nen-ararikama nakina yakwujina ngawa wurrarrkwurrkuwena nuw-ambilyu-murrumanja wurrakina-da.

Jawijiba-langwa wurrarrkwurrkuwena na-lawurradinu-mulangwa

Keninu-wa nungwarringba-wa

²⁵ Eneja Jawijiba nakina ni-yama nenu-makama ena-langwu-wa warniku-minuwar•duwar•da, “Wurramini-lyangburrukujina madidirrungrwana beka meninganina, kajungwa warniki-lawurrakaji-yada warna warnungk-warba angalyu-wa. Akwa wurramini-lawurrakajiya ebina angwarnda aburra-langwa beku-wa muwilyuwilyaba-wiyu-wa wurramin-awiyebajiya. Akwa wurra-kwuna ngarningka aninga kajungwa kuw-alyubarini-yada lukwakwa,” ni-yama Jawijiba. Aburraja wurrumurndakakina ena-langwa warnikuminuwar•duwar•da kembirra na-likena akwa ne-yamama akina nenu-maka-murrilangwiya Jawijiba. ²⁶ Umba kembirra aburraja Jawijiba-langwa wurrarrkwurrkuwena narruma-larrnjawudanga mamurndakakina beka dakina-manja dangki. Biya narri-lalika kembirra arakba akina angalya Jawijiba-langwa warniki-lawurradi-yada Keninu-wa.

²⁷ Biya na-likena ngawa wurrakina bi..ya yanda-langwa numu-merrkawiyebuma mamawura akwa na-lyarrngwalyilyaduma. Kembirra nuwilyaba nakina num-ambijangaja beka ena-langwa neniku-kwi-yada aninga dakina dangki. Akena n-akburrange-ka akina angwarnda makina-manja ngawa beka memedirra. ²⁸ Biya nenuwurrak-ardija nakina ena-langwu-wa wurrarrkwurrkuwena akwa ni-yama, “Ene-ka nganyangwa angwarnda memema-manja beka-da. Aburraja bumini-lawurrakajuwameka ngayuwa-wa-da!” ni-yama. Kembirra aminakina-langwa nuwarndirndaduma na-minjirrkakbar•dume-ka wurrakina. Akwa nawurrakiyendabijeyinuma wurrakina akwa ne-yama, “Ni-yamarrkame-ka nakina Neningikarrawara ngakwurruwa-manja-bina?” ne-yama wurrakina-da.

²⁹ Nawurrak-alilikenume-ka ngawa wurrakina bi..ya yanda-langwa nawurraki-yar•duma wurrakina Kenina-manja. Biya na-likenuma angalyu-wa wurrakina, akwa nenu-makama nungwarringba-manja amurndakibina ne-yama-mulangwa akina. Ne-yama wurrakina, ³⁰ “Nakineka nubungkawa nibina yirrenu-kwama aninga ni-yengbinume-ka nakina ayakwa ayarrkardidarra yirruwa-wa. Ni-yamama nakina, ‘Dangbe-ka yarna yirri-likenumurra yenjerrikina kajungwa yarniki-rringki-yada akina angalya aburra-langwa, akwa yarnik-eningmidi-yada wurrarrubudamurrikba akwa wurrumurndakayuwaya-murrikba warningakwujina warnumamalya,’ ni-yamama nakina.

³¹ “Umba yirraja yarna, ‘Nara a-mekbalyuma angalya-da,’ yirri-yamama enuwa-wa. ‘Umba yirrilyangmandukwuna-wiya yarna yarnungkwarbada. ³² Yirruwe-ka yarna yirrumemberrkwa yirrambilyuma yirrarrkwurrkuwena yirr-ambilyumurra. Nuwilyaba-murra ngawa nungwarrka yirra-langwa. Umba eneja nuwilyaba ni-jungwuma nenikumarnjarrka nakina. Umba eneja nuwilyaba nijira-dangwa nungwarrka-manja ngawa nakina Kenina-manja angalya,’ yirri-yamama.

³³ “Eneja nenungkwarba ni-yamama nakina, ‘Ki-dirrukweyini-yada ngayuwa ayakwa nungkwurruwa-wa kajungwa k-eningmidini-yada ngayuwa kurrilyangmandukwuna-murrikba karningkwarba kurrakina. Kembirra kirruwilyabe-ka karna yik-ambilyama ngayuwa-manja yelakwa. Umba kirrukuala yiki-likajama karna yiku-wilyakinama aninga nungkwurra-langwu-wa warnumamalya nari-yada murumureya a-jungwajuma wurrakina. ³⁴ Biya yiki-lawurradinama yangkwurrangwa, yikinu-wilyakinama nenikumarnjenungwa nungkwurra-langwa nibina niyukwujiya-dangwa. Yikinu-wilyakina-manja nakina ngayuwa-wa kembirra nganja k-eningmidinama ngayuwa kurrilyangmandukwuna

karnumamalya kirrakina-da. Kembirra ngayuwa kamini-lawurrakajinama naka nenungkwarba nungkwurruwa-wa. Nungkwurraja kembirra yiki-ngayindena-manja kirrakina enena-manja ngawa angalya yik-ambilyamurra. Yik-ambilyamurra akwa yikumurdaki-likajama erribirra yelakwa enena-manja angalya,' ni-yamama nakina nubungkwa yirruwa-manja," namurdaki-yama wurrumurdakakina wurrarrkwurrukuwena nenyuwangkwa-wa Jekabu-wa-da.

³⁵ Biya kembirra narrumamurdaku-ngwur•dangmajuwa aburra-langwa beka akena mamurdakakina-manja ngawa beka muwilyuwilyaba-wiyamanja narrumurdak-akburrangarna ebina-murrada angwarnda narra-kwa-murrada WarningiYijiba-manja warnumamalya. Akine-ka angwarnda narri-rringka-manja wurrumurdakakina akwa enejukwaba nungwarringba na-minjirrakbar•dume-ka wurrakina-da.

³⁶ Ni-yama nakina Jekaba, "Ena-bina kirri-yama-mulangwa nungkwurruwa-da. Kembirra akina-langwa kawurraki-lyumadinama aburraja wurrababurna-langwa nganyangwa warijira. Jawijiba arakba nara nibina-da. Enejukwaba Jimiyina nara nibina. Kembirra ngarningka kini-ngayindenama enejukwaba Benjimina yikinu-wilyakinama kirrakina engku-wa ngayuwa-langwa. Karne-ka yirru-werrikawarriyakinama ngayuwa angwurra," ni-yama Jekaba nakina-da.

³⁷ Rubina eneja ni-yama nakina nungwenikba-wa, "Ngayuwa ningena kin-akwurrakajinama nakina Benjimina," ni-yama. "Nara-manja amini-lawurrakajuma nakina nungkuwa-wa, kempa ningkakine-ka kawardenama wunambilyuma nenikuwarrka-kiya-da. Akena amandangwa ningena kini-lawurrakajinama ngayuwa," ni-yama nakina Rubina-da.

³⁸ Eneja Jekaba ni-yama, "Nara naka nenikuwarrka nganyangwa Benjimina ngi-larrkama mena nawenikba ni-jungwu-mubaba-da. Nakina-bina nuwilyaba-ma n-ambilyama arakba-da niyukwujiya-da. Ningene-ka ningenyuwangkwa arakba. Umba kenak-akburranga-manja awurrariya ena-langwa lukwakwa, kembirra ningena ki-jungwuma-da. Nungkwurraja yiku-wurrariyakinama kirrakina ngayuwa-da akwa yiki-jungwajinama ngayuwa ningenyuwangkwa-da," ni-yama nakina Jekaba-da.

43

Jawijiba-langwa wurrarrkwurrukuwena nenu-wilyaka-mulangwa Benjimina Yijibu-wa

¹⁻² Aburraja wurrumurdakakina wurrarrkwurrukuwena nuwambilyuma Kenina-manja nungwarringba-manja wurrakina akena aninge-ka akina na-warrngkijerridinuma arakba. Eneja Jekaba akwa ena-langwa warninikuwena ebina aninga angaluba narru-wilyakama wurrumurdakakina wurrarrkwurrukuwena nuw-alyubarinuma ababurna-langwa amurdakakina. Murumureye-ka namurdakambilyuma warningangkawura-da.

Biya kembirra nakina Jekaba ni-yama arakba warninikuwenu-wa, "Wurri-lawurradina-langwa ngarningka Yijibu-wa akwa wurru-beyindena-langwa aninga ambawura ngakwurraja," ni-yama.

³ Akena eneja nakina Juda ni-yama ena-langwu-wa nungwenikba, "Numinakine-ka angalya nubungkawa nare-ka nakina awiyebajuma yirruwa-da yanda-langwa yikinu-wilyakinama nenikumarnjarrka. Akina-bina yirrenu-makama-da. ⁴ Benjimina nakina kini-larrkaja-manja nungkuwa yirruwa-manja yirraja kempa yarna yiku-beyindenama aninga.

⁵ Umba nara-manja nungkuwa ngi-larrkama, nara kempa yarna ngi-likama-da. Eneja nakina nenumamalya yirrenu-makama nara yarna a-rringkama, wulkwa yirruwa-manja enejukwaba nenikumarnjarrka kini-likaja-manja-da,” ni-yama Juda nungwenikba-wa-da.

⁶ Eneja Jekaba ni-yama, “Mena-burra kinu-maka naka-langwa nenikumarnjenungwa? Akina-langwa-bina mijawara ngumu-wardanguma aduwaba-da. Nara-maka yikinu-maka kirrakina-da,” ni-yama Jekaba.

⁷ Aburraja kembirra warninikuwena arakba nenu-makama, “Akena niyirrbiyirre-ka ngawa nakina yirreni-yendabenuma yirra-langwa-langwa warnumamalya akwa ni-yamama, ‘Jerriya neniba ngawa nungwenungwa? Umba kinu-wilyakina ngarningka nenikumarnjenungwa yakwujina?’ Kembirra akina-langwa ni-yama-mulangwa yirraja yinu-makama akina-da. Yarningbale-ka yarna yikenu-maka nakina yarniku-wilyaka-langwa nenikumarnjarrka yirruwa,” ne-yama.

⁸ Juda ni-yama, “Ni-larrkiya eni-likaja ngayuwa-manja, kempa yiki-likajama yarna enena-wiya. Kembirra yiki-likaja-manja yarna, nare-ka murumureya a-jungwajuma ngakwurruwa akwa ngakwurra-langwa wurriyukwayuwa. ⁹ Ngayuwa-bina kin-akwurrainama naka-da. Nara-manja ngayuwa a-lawurrakajuma naka ningkinyungwurra, kempa nungkwaja ningkakina yiki-lekbajama ngayuwa-wa. ¹⁰ Nara-manja yarna yikembirrarina amiyerra kempa arngkambilyuma-ma arakba yiki-likenuma Yijiba-langwa yarna-da,” ni-yama Juda nungwenikba-wa.

¹¹ Eneja Jekaba ni-yama nakina, “Nara-manja naka Benjimina ngi-likama, nara ngarna akburranguma aninga. Wunu-wilyakina kembirra wurri-likaja. Akwa yiku-wilyakina akwala eninginingaba amurndakijika yadada aminenena-langwa angalya ngakwurra-langwa, kajungwa yikinu-kwuni-yada nubungkawa. Yiku-wilyakina amukwarnjirrema eyukwujiya iya yilyakwa yiyukwujiya iya bungabungwa akwa amadidira amaninga. ¹² Akwa yiku-wilyakina angwarnda wuburra ebina kirru-wilyakama ngarningka arngkambilyuma-ma. Yikamini-lawurrakajina kirrakina ebina narr-akumarnuma nungkwurra-langwa-manja beka. Dukwa aburraja na-lekbijungwuma-da. ¹³ Kembirra yiki-lawurradina warenja-bawiya nakinu-wa nenungkwarba, Benjimina yikinu-wilyakina. ¹⁴ Nganja ningena ningu-buriyaminama Neningikarrawaru-wa, kajungwa nakina nenungkwarba kin-errukwulini-yada nungkwurruwa-wa akwa keni-larrkaji-yada wunalakina Jimiyina akwa ngawa Benjimina keni-lawurradini-yada nungkwurruwa-manja. Dukwa nara aburnaja wunalakina ngi-lawurraduma, akena nara-manja a-likama Benjimina, nare-ka ngarningka nungkwurraja akburranguma aninga-da,” ni-yama nakina neni-yuwangkwa-da.

¹⁵ Aburraja kembirra wurrumurndakakina wurrumangadiyerra-manja na-likenuma na-lawurradinuma Yijibu-wa Benjimina aburruwa. Narru-wilyakama angwarnda wuburra adinuba-wiya, akena arngkambilyuma-ma narru-wilyakama. Akwa ngarningka amurndakijika warniku-kwi-yada nubungkawa narru-wilyakama Kenina-langwa. Biya na-likena arakba-da. Nawurrak-alilikenu...wa. Yijiba-manja ne-yar•da. Biya Jawijibu-wa arakba na-likenuma.

¹⁶ Kembirra eneja nakina Jawijiba neni-rringkama wurrakina akena Benjimine-ka aburruwa-manja nakina. Biya nen-ardijuwa ena-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da nenu-war•dika-murruwa wurrukwala-manja warnikuminuwar•duwar•da ena-langwa-manja alikira. Biya ni-yama, “Wurra-wilyakina wurrumurndakeyina warnumamalya

nganyangwu-wa alikira,” ni-yama. “Kuw-alyubarinama wurrakina ngayuwa-manja memerrkuwilyarra mamawura. Nungkwurraja kemba yiki-ngajina bulukwa, yiki-dakina akwa akwala aninga yiku-mena, yiki-larrngkwaburrena adinakba,” ni-yama nakina Jawijiba.

¹⁷ Kembirra eneja nakina nenikuminuwar•duwar•da nenu-wilyakama arakba wurrakina ni-yama-murrada Jawijiba ena-langwu-wa alikira. ¹⁸ Akena aburraja na-minjirrkakbar•danguma wurrakina mena nenu-wilyakama nakina Jawijiba-langwu-wa alikira. Na-lyangkiyama-bu wurrakina, “Nenaka ngarrenu-wilyakinama yenjerra ebina-langwa angwarnda-da beka-manja narri-lawurrakajuwa-murrilangwa adinuba-wiya-na! Kembirra dukwa akabu-menama warenja-bawiya-da akabu-ngajinama wurrakina akwa akabu-murrakajinama ngakwurra-langwa dangki-da. Kembirra ngarna akabu-menama ena-langwi-yada ngarnikuminuwar•duwar•da ngarningangkawura-da,” na-lyangkiyama-bu wurrakina-da.

¹⁹ Kembirra narr-akburranga-manja akawiyuwiyeba Jawijiba-langwa-manja alikira, ne-yama wurrakina nakinu-wa nenikuminuwar•duwar•da, ²⁰ “Marrakba. Engkirrikiya-langwa yirruwa-wa. Yarne-ka yirri-likenuma ebina-wiya yangkwurrangwa yarniku-beyindi-yada aninga. ²¹⁻²² Yirri-likenu-manja kembirra angalyu-wa wilyarra yirr-ambarringu-manja alyarrngwalyilya yirruma-ngwur•dangmajuwama yirra-langwa beka. Kembirra yirruma-ngwur•dangmajuwama-manja makina, yirra-langwa-manja memedirra beka yirri-rringkama yirrakina angwarnda ebina ngarra-kwama adinuba-wiya aninga-langwa. Dukwa angkaburra narr-akumarnuma akina angwarnda yakwujina? Yarningbale-ka yarna. Kembirra yarna ngarningka yangkwurrangwa yirri-lawurrakajuwama ababurna-langwa arakba ebina angwarnda akwa ngarningka angwurra ababurna angwarnda yirru-wilyakama yarniku-beyindi-yada enikaduwa aninga,” ne-yama wurrakina Jawijiba-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da.

²³ Akena eneja ni-yama nakina aburruwa-wa, “Nara engkirrikuma akinu-wa. Nare-ka akbar•duma. Dukwa eneja nakina kirrenumin-akumarnuma akina angwarnda Neningikarrawara, nibina-murrada kini-yangmarngkwajinama nungkwurruwa akwa nungwenungwa-da. Yawa, ningu-mangume-ka nganja akina angwarnda adinuba-wiya aninga-langwa,” ni-yama. Kembirra ni-likena nakina akididijungwu-wa akwa nenu-manguma Jimiyina akwa nenu-wilyakama arakba nakina wurrarrkwurrkuwenu-wa-da.

Wurrarrkwurrkuwena ne-yebukeyinu-mulangwa aninga Jawijiba-manja

²⁴ Biya kembirra nakina nenikuminuwar•duwar•da nen-awiyebajuwa arakba wurrakina arrawu-wa Jawijiba-langwu-wa alikira akwa nenu-kwa akungwa warnik-ajarri-yada alika. Akwa nanga-kwa aninga aburra-langwa dangki. ²⁵⁻²⁶ Akwa nenu-maka wurrakina warnik-alyubara-langwa aninga Jawijiba-manja. Aburraja kembirra narri-larrngkwaburranga adinakba wurrakina amurndakibina amurndakijika narru-wilyakama Kenina-langwa kajungwa warniku-kwi-yada nakinu-wa Jawijiba.

Kembirra memerrkuwilyarra-manja mamawura ni-yar•da arakba eneja nakina Jawijiba yakwujina. Aburraja kembirra narr-awiyebajuwa amurndakibina amurndakijika alikira-wa akwa nenu-kwa wurrakina Jawijiba-manja akwa ngawa nawurrak-abuluwendinga nuw-engmudirruwajungwunuma warnumukwurra ajiringka-manja enuwa-manja. ²⁷ Kembirra eneja ni-yama nakina, “Laka, karningaba? Ebina-wiya

yirru-makama nungkwurra-langwa-langwa nungwenungwa. Laka, nakina neningaba? Nakina neningaba ngawa akwa neniba n-ambilya?" ni-yama.

²⁸ Aburraja ne-yama, "Yirra-langwa nungwarrka nenibe-ka nakina ngawa akwa neningaba," ne-yama. Akwa ngarningka wurrakina nuw-abuluwendinga enuwa-manja, mena nubungkawa nakina-baba.

²⁹ Eneja Jawijiba n-andiyinga akena neni-rringka nakina nenikumarnjenikba Benjimina nibina naburradikba dirndenikba-langwa. Ni-yama, "Naka-bina nibina yirru-makama niyukwujiya nenikumarnjenungwa nungkwurra-langwa-na?" Kembirra ni-yama nakina Benjiminu-wa, "Ngeniyerriya nungkuwa. Enu-marngkirradina Neningikarrawara nungkuwa-manja," ni-yama.

³⁰ Jawijibe-ka nakina neni-kbarrngajume-ka neni-rringka-mulangwa nenikumarnjenikba Benjimina. Akwudangwe-ka ne-yar•danguma angwada. Kembirra ni-lalika akina angalya warenja-bawiye-ka akwa ni-lika ena-langwu-wa angalya akwa nu-ngwadina yakwujina. ³¹ Kembirra n-ajarrijajungwunuma nenumukwurra nu-mungkwur•dinuma angwada nakina akwa ngarningka ni-lawurrada nu-mungbudirrkajungwuna. Akwa nenu-maka nakina wurrukwalamanja warnikuminuwar•duwar•da warniku-wilyaki-yada aninga yenjerrikina.

³² Nakine-ka Jawijiba n-enjawurikajungwuma, nakwukawura nirrakarjeyuma awilyaba-manja debula umba aburraja waka engkalangwa-langwa wurrakina nuw-angmakayanguma wurrarrkwurrkuwena. Aburrajukwaba wurrakina wurrukwala wurruminakina angalya WarningiYijiba warnumamalya nuw-alyubarinuma aninga yakwujina. Wurreyebijeba aburrajukwaba mena na-waranguma wurrakina nara kuwambarrina wurruminjirrkkingka-manja warnumamalya. ³³ Umba aburraja wurrakine-ka wurrarrkwurrkuwena nuw-angmakayanguma akwudangwa Jawijiba-manja na-kwurukweyina, narra-maka-mubaba adinakba-kiya wurrakina warnik-ambarringa-langwa. Kembirra Rubina adinubawiya n-ambarringa mena-baba neningadinuba-wiya naruma nakina, kembirra Jimiyina-murriya, kembirra arija-langwa Benjimina niyukwujiyadangwa n-ambarringa. Nuw-angmakayanguma wurruwurrangekburneka, naruma-dangwa adinubawiya akwa jujuj angerriba niyukwujiyawa. Umba narri-rringka-manja akina kembirra ne-yakikbijangeyinume-ka wurrakina-da.

³⁴ Eneja kembirra Jawijiba nenu-kwama akina aninga ena-langwamanja warnikuminuwar•duwar•da umba aburraja narri-lyilyanguma ena-langwu-wa wurrarrkwurrkuwena. Akena Jawijiba nakina nenu-kwama angwurra ababurna aninga Benjimina-manja. Arngkumangbala-me-ka aninga Benjimina-langwa-da. Aburraja kembirra nuw-alyubarinuma wurrakina akwa ngawa akubibeka ne-bekeyinuma yanda-langwa nawurrakubungwurrudinuma wurrakina-da.

44

Menarlamba-langwa mibina numi-lyumadu-mulangwa

¹ Kembirra narri-jerrukwa-mulangwa aninga, eneja Jawijiba nakina nendarjuwa ena-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da nibina nenu-war•dikamurruwa wurrukwala warnikuminuwar•duwar•da ena-langwamanja alikira. Akwa ni-yama nakina enuwa-wa, "Wurramini-lyangburruk wajina mababurna-langwa beka meninganina," ni-yama nakina. "Akwa yikaminilawurrakajina akina ngarningka angwarnda mamurndakakina-manja beka memedirra muwilyuwilyaba-wiya-manja. ² Akwa kum-akumurna

ngarningka nganyangwa menarlamba meningilyamarmba mijilba-murra yakwujina nenikumarnjarringba-langwa-manja beka memedirra," ni-yama Jawijiba. Kembirra eneja nakina nenikuminuwar•duwar•da ni-likena akwa ni-yamama akina nenu-maka-murrilangwiya Jawijiba.

³ Mingka-manja meninguwurdarriya-wiya mamawura eneja Jawijiba nu-mirajanga akwa neni-larrka wurrakina warnungkwarba akwa aburra-langwa dangki. Aburraja kembirra na-likena arakba. ⁴ Akena na-likenu-manja wurrakina arngkidarrba-langwiya, ni-yengbina eneja nakina Jawijiba nibina-manja nenikuminuwar•duwar•da ena-langwa. "Jeyi warenja!" ni-yama nakina. "Wurra-larrmiya wurrakina warnungkwarba. K-akburranga-manja wurrakina, ena ayakwa kamakina. 'Kirri-yamarrkama karna nganyangwa-manja nubungkawa?' ki-yama. 'Neningabe-ka nakina nungkwurruwa-manja akena nungkwurraja kinumini-lawurrakajuwama awurrariya enuwa-wa. ⁵ Mena-burra kirrangmaduma kirrakina mibina menarlamba meningilyamarmba ena-langwa wuburra mungkwabukwaba numi-yamama? Nara ngarrukwala ngarningerrbirra ngarnumamalya e-bekuma makinalangwa, wulkwa enuwa yimbukwa nabalija-baba. Kini-ngayindangu-manja nenik-eningmida-langwa warnumamalya-langwa ne-yamamulangwa wurrakina, kembirra makina-bina kinuma-manguma kenamu-wilyakajuwi-yada. Karne-ka kirri-yamama awurrariya! ki-yamina," ni-yama Jawijiba nenu-makama ena-langwa-manja nenikuminuwar•duwar•da kajungwa neniki-yengbi-yada nakina ena-langwa ayakwa wurrakinu-wa wurrarrkwurkuwena.

⁶ Eneja kembirra nakina nenikuminuwar•duwar•da ni-likena akwa nenakburranga wurrakina. Kembirra arakba nenu-maka wurrakina-manja Jawijiba-langwa ayakwa. ⁷ Aburraja ne-yama wurrakina enuwa-wa, "Mena-burra ningki-yamina ena ayakwa? Nare-ka yirraja yarna yik-angmada menarlamba nubungkawa-langwa. ⁸ Nungkwaja ningkeningma ningkakina akena yirri-lawurrakajuwama angwarnda Keninalangwa yangkwur-rangwa ebina yirr-akburrangarnuma yirra-langwa-manja beka. Mena-burra yirraja yarna yik-angmadiya alarrngekburna angwarnda ajilbamurra iya akawulda-murra akwa eningerribirra amurndakijika alarrngekburna nungkwa-langwa-langwa nubungkawa? ⁹ Nungkwaja kumakburranga-manja ningkakina makina menarlamba yirruwilyaba-manja, kembirra ningkakina kini-ngajinama nakina nenungkwarba. Kembra yirrumurndakenena yirrukwala aduwaba nungkwa-langwa yarnikuminuwar•duwar•da yirrababurna-langwa," ne-yama wurrakina nakinu-wa nenikuminuwar•duwar•da Jawijiba-langwa.

¹⁰ Ni-yama kembirra enamba-langwa nakina, "Eningabe-ka akina ayakwa kirri-yengbinama, akena kirribina yikuma-wilyaka-manja menarlamba kembra kirrakina karnikuminuwar•duwar•da nganyangwa kirruwilyabama yik-ambilyama-da. Umba kirrukwala karningaba yiki-likajama erribirra kirrakina angalyu-wa-da," ni-yama.

¹¹ Kembirra warenja-bawiya aburraja wurrakina narruma-larrijuwa dangki-langwa beka akwa narrumamurndaku-ngwur•dangmajuwu. ¹² Eneja n-andeya numurndamurndirra ambaka-langwa nakina mamurndakakina-manja beka. Adinuba-wiya nakina n-aburradaduma n-aburangkama naruma-langwa-manja beka, Rubinalangwa-manja. Kembirra nuwilyaba-langwa-manja ngarningka nenikumarnjenikba akwa ngarningka nuwilyaba-langwa-manja n-aburangkama. N-aburangkeyina

nakina yanda-langwa nenikumarnjarringba-langwa-manja beka num-akburranga mibina menarlamba-da, Benjimina-langwa-manja beka makina-da.

¹³ Aburraja wurrakina wurrarrkwurkuwena narringamurndaku-kuwarranga aburra-langwa dumbala mena na-werrikawarriyadinu-murrubaba angwurra. Akwa narrumamurndaki-larrnjawudanga beka aburra-langwa ngarningka dangki-wa akwa na-lawurradina wurrakina ebinu-wa angalya nuw-ambilyu-murruwa awurrakwulyumida alikira iya warnumamalya arakba-da.

Juda neni-yendabenu-mulangwa nubungkawu-wa Benjimina-langwa

¹⁴ Eneja nakina Jawijiba n-ambilyuma ngawa ena-langwa-manja alikira. Aburraja kembirra ne-yar•da arakba yakwujina wurrarrkwurkuwena wurrakina akwa nuw-abuluwenduma enuwa-manja nuw-engmudirruwajungwunuma warnumukwurra ajiringka-manja. ¹⁵ Biya, “Miyambena-burra kirri-yamama akina?” ni-yama Jawijiba aburruwa-wa. “Karningbala-burra kirrakina ngayuwa ningubungkawa? Ningeningme-ka amurndakibina nuw-abuwarrkajungwunama wurrukwala-langwa warnumamalya, akwa kembirra ningeningma amurndakakina eningerribirra kirri-yama-mulangwa kirrakina,” ni-yama nakina.

¹⁶ Eneja ni-yama Juda, “Karukwa. Nara ebina ayakwa yarniki-yengba-langwa nungkuwa-wa. Eneja Neningikarrawara nakina nginu-wilyakajuwama awurrariya yirra-langwa akena nara yirraja yarna a-wilyakajuma nungkuwa-manja yarna yarningaba yarnumamalya. Kembirra yirrumurndakeyina aduwaba yirrababurna-langwa nungkwa-langwa yarnikuminuwar•duwar•da arakba, umba nara nuwilyaba nakina nibina numa-manguma makina menarlamba umba yirrababurna-langwa,” ni-yama nakina Juda.

¹⁷ Eneja Jawijiba ni-yama, “A•a! Awurrariye-ka akina. Wurribina wulkwa narruma-wilyakama menarlamba nganyangwa wurrakina yimbukwa nganyangwa warnikuminuwar•duwar•da. Kirrukwala kirrakina yiki-lawurradinama kirringkinyungwurra nungwenungwa-wa,” ni-yama.

¹⁸ Kembirra eneja nakina Juda ni-likena Jawijibu-wa akwudangwu-wa akwa ni-yama, “Yimini-lalika-langwa ngi-yengba-langwa ambaka,” ni-yama. “Nare-ka awinyambaduma ngayuwa-wa. Ningkakina ningki-yaminama wuburra naruma nubungkawa nibina ni-lyinginama amurndak-enena angalya ababurna-langwa Yijiba-manja-da. ¹⁹ Ningkakina ningki-yamama, ‘Jerriya neniba ngawa nungwenungwa? Umba kinu-wilyakina ngarningka nenikumarnjenungwa yakwujina?’ ningki-yamama yirruwa-wa-da. ²⁰ Yirraja kembirra yirra-makama yirribina yirra-langwa-langwa nungwarrka akwa nenikumarnjarrka-langwa. Nakine-ka ni-rukwularruma nenierringka-manja arakba nungwarrka-da. Naka-langwa nawenikba nara nibina, naka yimbukwa neniba ngawa aduwaba duwilyaba-malangwa dirndarringba-da. Umba ni-lyelyingminame-ka eneja nungwenikba nakina angwurra-da. ²¹ Nungkwaja yirru-makama yarniku-wilyaka nakina yangkwurrangwa ningkeni-ngayindangu-mubaba nungkuwa ningkakina ningkeniki-rringki-yada. ²² Akena yirraja yirri-yamama yirribina, ‘Nara nakina a-lalikama nungwenikba, mena keni-lalika-manja nakina kema nungwenikba kini-jungwu-mubaba-da,’ yirri-yamama. ²³ Ningki-yamama

kemba nungkwaja, 'Nara-manja nakina nungkwurra-langwa nenikumarn-jenungwa a-wilyakama yangkwurrangwa, kemba nara ngarningka awiyebajuma kirrakina enenu-wa alikira nganyangwu-wa-da,' ningki-yamama ningkakina-da.

²⁴ "Yirraja kembirra yirri-lawurradinu-manja nungwarrku-wa akina ayakwa nungkwa-langwa yinu-makama nakina-da.

²⁵ "Bi...ya arakba-langwa eneja yirrenu-makama yirra-langwa nungwar-rka yarniki-lawurradi-yada yangkwurrangwa Yijibu-wa yarniku-beyindi-yada ngarningka akwala aninga. ²⁶ Akena yirraja yinu-maka nakina, 'Nare-ka. Nara-manja a-likama yirra-langwa nenikumarnjarrka yirruwa-manja, nara kembirra yarna ngi-rringkama nubungkawa. Yiki-likajama yarna wulkwa kini-likaja-manja nenikumarnjarrka enejukwaba yirruwa-manja,' yirri-yamama-da. ²⁷ Eneja ni-yama nungwarrka yirruwa-wa, 'Karningma kirrakina nganyangwa dadingiyarrka Rejila narringaliraku-wilyakama wulkwa wunambilyuma wuniyukwujiya-kiya. ²⁸ Nara arakba nibina nuwilyaba. Dukwa ngalaja yiningbala arakba yakina nenu-wardanguma-da. Eneja ni-likenuma nakina engku-wa akena nara kini-lawurradina-da. ²⁹ Kembirra yikinu-wilyakina-manja naka nenikuwarrka aduwaba akwa ke-yama-manja awurrariya enuwa-manja, kembirra nganja ningena ki-jungwunama-da. Nungkwurraja yiku-wurrariyakinama kirrakina ngayuwa-da akwa ki-jungwunama ngayuwa ningeniyuwangkwa-da.' Akina-bina eneja nganyangwa nungwarrka yirrenu-makama-da," ni-yama nakina Juda Jawijibu-wa.

³⁰⁻³¹ Biya ngarningka ni-yama Juda, "Kembirra ki-lawurradina-manja nungwarrku-wa, nara-manja a-wilyakama nenikumarnjarrka, kembirra nakina nungwarrka kini-jungwuma-da. Kini-jungwunama neningangkawura nara-manja a-rringkama nakina niyukwujiya a-likama yirruwa-manja-da. Nakina ni-lyelyingminame-ka angwurra nakina-manja. Neni-yuwangkwa-baba nakina, ngalaja kembirra kenamu-wardena-manja makina mijawara kenami-jungwajiyama makina mijawara nakina-da.

³² "Akwa ngarningka nganja ningenu-makama nungwarrka-manja ngayuwa-bina kin-akwurrarina-mulangwa akwa kini-lawurrakajina-mulangwa nakina enuwa-wa-da. Ningi-yamama, 'Nara-manja ngayuwa a-lawurrakajuma nakina ningkinungwurra, kemba ningkakina yiki-lekbajama ngayuwa-wa ningkeningangkawura,' ningi-yamama nungwarrku-wa. ³³ Marrakba, ni-larrkaja naka eni-likaja wurrumurdakakina-manja wurruk-wala wurrarrkwurruwena. Umba ngayuwa nganja yelakwa ningenikuminuwar•duwar•da nungkwa-langwa. ³⁴ Nara-manja a-lawurrakajuma naka nungwarrku-wa ningena, nare-ka a-lawurraduma-da. Nara-manja naka nenikumarnjarrka nganyangwa a-lawurraduma enuwa-wa eneja kembirra nungwarrka kini-jungwunama nakina-da. Nara kembirra a-ngayinduma akina ningena nganja a-rringkama-da," ni-yama nakina Juda Jawijibu-wa-da.

45

Jawijiba nenu-maka-mulangwa wurrarrkwurruwena-manja enuwa-langwa

¹ Eneja nakine-ka Jawijiba nara nakina amiyerra kinu-mungbudirrakajungwuna wurrakina-manja warnikuminuwar•duwar•da ena-langwa. Kembirra nenu-maka aburruwa-wa, "Wurri-jadiya-langwa erreku-wa," ni-yama. Aburraja kembirra na-jadinga

wurrakina. Akwa kembirra nara wurribina wurrukwala yakwujina akini-yada ngawa nenu-maka-manja akina ayakwa enuwa-langwa akwa ni-yama-manja wurrarrkwurrukuwenu-wa, “Ngayuwe-ka ningena ningarrkuwenungwa Jawijiba.”² Akena nara kini-lyinga angwada ena-langwa umba nu-ngwadina angwurre-ka. Aburraja wurribina ena-langwa warnikuminuwar•duwar•da nuw-engkirrikenuma wurrakina errekbalangwa ni-ringirriyadinuma nakina. Wurrukwala kembirra wurrakina narri-lyilyanguma akina ayakwa nu-ngwadinu-mulangwa nakina naruma-wa nubungkawa ni-lyinga-murruwa ababurna-langwa angalya Yijiba-manja.

³ Eneja Jawijiba nakina ni-yama wurrarrkwurrukuwenu-wa, “Ngayuwe-ka ningena ningarrkuwenungwa Jawijiba. Nungwarrka nakina neniba?” ni-yama. Aburraja wurrarrkwurrukuwena nuw-engkirrika-manja nakina enuwa narrkuwarringba, nawurrak-akbar•duma wurrakina. Nara kembirra ke-yengbeyina ayakwa.

⁴ Eneja Jawijiba ni-yama nakina, “Kwa, wurri-likaja yangkwurrangwa akwudangwu-wa,” ni-yama. Nuw-akwudangwukajungwuna aburraja. Kembirra ni-yama nakina, “Ngayuwe-ka ningena nungkwurra-langwa ningarrkuwenungwa Jawijiba, ningibina kirra-kwa-murrada wurrukwalu-wa warnumamalya. Kembirra kirrabu-kwama angwarnda akwa buwilyakama yangkwurrangwa enenu-wa angalya Yijibu-wa.”⁵ Nare-ka nungkwurraja a-werrikawarriyaduma a-lekbijajuma kirra-kwa-mulangwa karna ngayuwa wurrukwalu-wa warnumamalya. Neningikarrawara-bina ngini-larrkama ningeniki-lika-langwa ningena yangkwurrangwa-da. Nginu-wilyakama adinakba yangkwurrangwa kajungwa ken-enibikini-yada wurrababurna warnumamalya nakina-da.⁶ Mambilyuma arakba wulkwa mamarika iya yinungkwura ngalaja eyukwujiya ena aninga, umba mamangbala mamarika iya yinungkwura yubukwaya ngarningka ni-likajawiya eyukwujiya kuw-ambilyama aninga. Akini-yade-ka ngawa nare-ka aburraja amaninga-ma amarda a-lungkuwarrijuma warnumamalya mamurndakakina-manja mamarika iya yinungkwura.

⁷ “Ningene-ka nginu-wilyakama eneja Neningikarrawara adinakba yangkwurrangwa kajungwa ka-mamurikajini-yada karna nari-yada murumureya a-jungwajuma nungkwurruwa akwa ngawa nungkwurra-langwa wurriyukwayuwa, akwa kajungwa yiki-jungwuna-manja nungkwurruwa kuw-ambilyi-yada numirena-murriya arija-langwa.”⁸ Nare-ka nungkwurraja yiki-larrkena yangkwurrangwa ngayuwa, umba eneja Neningikarrawara nakina nginu-wilyakama yenjerra-da. Ngayuwe-ka ningena nginu-bungkawakama Neningikarrawara ningubungkawa ningaruma-dangwa. Kembirra nganja ningu-bungkawadinama ngayuwa wurrababurna-langwa-manja wurriyukwayuwa wurububungkawa amurndakenena-manja angalya. Wuburra nibina naruma-dangwa nubungkawa nganjukwaba ningu-bungkawadiname-ka ngayuwa amurndakeyina-manja arakba ababurna angalya enena-manja Yijiba.

⁹ “Ena-wiya arakba wurri-likaja nungwarrku-wa akwa yikinu-makina enena ayakwa nganyangwa. Yiki-yamina, ‘Neningikarrawara nenakumarnuma nenikuwena Jawijiba nubungkawa ababurna-langwa-manja angalya Yijiba-manja. Kembirra nungkwaja nara ambudiduma umba likaja warenja enuwa-wa,¹⁰ nungkuwa akwa ngawa nungkwurra-langwa wurriyukwayuwa akwa ngawa nungkwurra-langwa numirena-murriya aburrajukwaba. Yikuwurraku-warakina ngawa nungkwurra-langwa jiba iya nenukwuda iya bulukwa akwa ababurna-langwa amurndakijika

nungkwurra-langwa angerriba enuwa-wa Yijibu-wa. Yakwujina kirrakina yik-ambilyama Yijiba-manja engemba-manja Kawijina. ¹¹ Kemberra yik-ambilyama akwudangwa enuwa-manja kajungwa yiken-akwurrainiya yada nakina. Ngalaja akine-ka aninga kuw-ambilyama eyukwujiya mamangbala-manja ngarningka mamarika iya yinungkwura. Nara eneja a-ngayinduma murumureya a-jungwajuma nungkwurruwa iya nungkwurra-langwa warnumamalya akwa nungkwurra-langwa bulukwa-murriya, 'yiki-yamina kirrakina,' ni-yama Jawijiba. Akina-bu ayakwa nenu-makama nakina Jawijiba wurrarrkwurrukuwena-manja warniki-lawurrakaji-yada wurrakina ayakwa nungwarringba-wa-da.

¹² Kemberra ni-yama ngarningka aburruwa-wa, "Kirrumurndakeyineka yirri-rringkinama ningena amandangwa nungkwurra-langwe-ka ningenikumarnjenungwa Jawijiba. Nungkwajukwaba Benjimina yirringkinama ningena Jawijiba. ¹³ Yikinu-makina nungwarrka ningena ningubungkawa enena-manja Yijiba, akwa yikinu-makina amurndakenena kirri-rringkinama ababurna-langwa aduwaba, akwa yikinu-wilyakina kwa yangkwurrangwa warenja," ni-yama Jawijiba nakina ena-langwu-wa wurrarrkwurrukuwena-da.

¹⁴ Biya kemberra nen-engkarrnga nakina Jawijiba Benjimina-manja akwa nu-ngwadina arakba nakina. Enejukwaba nakina Benjimina enamba-langwa nu-ngwadina. ¹⁵ Kemberra Jawijiba nenumurndak-engkarrnga wurrababurna-langwa wurrarrkwurrukuwena-manja akwa ngawa nenumurndaki-lawurangka wurrakina angwada-murra nakina. Na-jerridu-manja akina angwada kemberra wurrumurndakakina wurrarrkwurrukuwena na-lyelyimbukweyinumurra Jawijiba-manja arakba.

¹⁶ Eneja kemberra nakina nubungkawa naruma-dangwa n-engkirrika-manja akina ayakwa ne-yar-du-mulangwa wurrakina wurrarrkwurrukuwena Jawijiba-langwa Yijiba-manja, ni-lyelyingmame-ka nakina. Akwa ngawa ena-langwa wurriyukwayuwa wurrububungkawa na-lyelyingmeyinuma aburrajukwaba wurrakina. ¹⁷ Ni-yama nakina naruma nubungkawa Jawijibu-wa, "Wurra-makina nungkwa-langwu-wa narrkuwena-murriya karri-larrnjawudena wurrakina aburra-langwa amurndakijika dangki-manja, akwa ka-lawurradina angerriba Keninu-wa. ¹⁸ Akwa wurra-makina kenu-wilyakina nungwena akwa ngawa aburra-langwa wurradidingiyarrngwa akwa wurriyukwayuwa aburra-langwa yangkwurrangwa enenu-wa angalya. Ningene-ka ka-kwunama angalya eningaba-dangwa yelakwa Yijiba-manja aburra-langwi-yada akina-da. Ababurne-ka kemberra aninga aburraja kuw-alyubarinama. Nare-ka wurrakina a-jerrukwama akina aninga," ni-yama nakina naruma nubungkawa Jawijibu-wa.

¹⁹ Akwa ngarningka nenu-maka nakina Jawijibu-wa warniku-wilyaki-yada wurrakina wurrarrkwurrukuwena mukwala marumuruma makangkidikarra mibina na-wilyuwilyakinama amurndakijika angerriba iya angerriba makina. Ni-yama nakina, "Angum-arrkirra jarrangwa mamurndakakina meyebirra angerriba Keninu-wa, kajungwa ka-lawurradina-manja Yijibu-wa wurradidingiyarrngwa akwa wurriyukwayuwa narrkuwena-murriya-langwa kemberra karrawurra-jawudeni-yada makina-manja. Akwa wurra-makina kenu-wilyakina ngarningka nungwena yangkwurrangwa Yijibu-wa aburruwa," ni-yama nakina naruma nubungkawa Jawijibu-wa.

²⁰ Biya ni-yama ngarningka enuwa-wa, "Wurra-makina nungkwa-langwu-wa narrkuwena-murriya, 'Mama yiki-lalikina-manja ababurna-

langwa amurndakijika nungkwurra-langwa yakwujina Kenina-manja, mena ababurne-ka amurndakijika eninginingaba yelakwa nungkwurra-langwa akina,' ki-yamina ningkakina aburruwa-wa," ni-yama nakina Jawijibu-wa-da.

²¹ Aburraja kembirra Jekaba-langwa warninikuwena narri-larrnjawudanga arakba wurrakina aburra-langwa amurndakijika aburra-langwa-manja dangki. Eneja nakina Jawijiba ni-yamama nakina nubungkawa-langwiya ayakwa akwa nenu-kwama ena-langwa-manja wurrarrkwurrukuwena mamurndakibina makangkidikarra akwa ngawa aninga warnik-alyubari-yada lukwakwa wurrakina. ²² Akwa nenu-kwama ngarningka nakina Jawijiba dadikaduwa dumbala wurruwilyuwilyaba-wiya-manja kajungwa warnik-awiyebi-yada. Umba Benjimina-manja yimbukwa nenu-kwama nakina dumangbala dumbala akwa ngawa 300 angwarnda ajilba-murra. ²³ Akwa ni-larrkenuma nakina Jawijiba ababurne-ka amurndakijika eninginingaba EningiYijiba nungwenikba-wa. Aburraja narri-larrnjawudanguma kembirra amurndakakina dumemberrkwa-manja dangki. Akwa ngarningka dukwala-manja dumemberrkwa dangki narri-larrnjawudanguma wurrakina ababurne-ka aninga eminiminingka warnik-alyubari-yada wurrumurndakakina warnumamalya wurrababurna ka-lawurradina-manja wurrakina wurrarrkwurrukuwena karra-wilyakina-manja aburra-langwa wurradidingiyarrngwa iya aburra-langwa wurriyukwayuwa akwa nungwarringba angaluba Kenina-langwa akwa Yijibu-wa n-ambilyu-murruwa Jawijiba nakina.

²⁴ Umba lukwuniyawa nara-wiya ka-likena wurrakina wurrarrkwurrukuwena, ni-yama nakina Jawijiba aburruwa-wa, "Nare-ka a-wurruwirrikbajuma lukwakwa," ni-yama nakina. Kembirra neni-larrka arakba wurrakina. ²⁵ Aburraja kembirra na-likena arakba, narri-lalika akina Yijiba umba na-lawurradina Keninu-wa-da.

Bi...ya yakwujina Kenina-manja ne-yar•da arakba wurrakina. Biya na-lawurradinuma aburra-langwu-wa angalya akwa ngawa nungwarringbawa Jekabu-wa. ²⁶ Biya ne-yama wurrakina nungwarringba-wa, "Jawijibe-ka nakina neniba ngawa aduwaba! Akwa ni-lyinginama nakina ababurna angalya Yijiba-manja," ne-yama. Akena eneja Jekaba n-arndirndade-ka akwa nenu-minikalyika nakina ebina ayakwa aburra-langwa ne-yengbeyinuma wurrakina enuwa-wa. ²⁷ Umba nenu-makama wurrakina nungwarringbawa ababurna-langwa ayakwa Jawijiba-langwa. Akwa nenu-wilyakajuwama enuwa-wa mamurndakibina makangkidikarra nenu-kwama Jawijiba kajungwa neniki-liki-yada enuwa akwa ngawa ena-langwa wurrukula warnumamalya aburrajukwaba Yijibu-wa. Eneja kembirra nungwarringba nuwerringekburada arakba nakina n-engkirrikenu-mulangwa aburra-langwa ayakwa akwa ni-rringka-mulangwa amurndakibina ababurna-langwa.

²⁸ Biya kembirra ni-yama nakina Jekaba warninikuwenu-wa, "Nganyangwa nenikuwarrka Jawijiba neniba ngawa nakina-da. Eningabe-ka akina. Akwa ningi-ngayindenama-ka ki-likajama kini-rringkinama nakina ki-jungwuna-murruwa ngayuwa ningena-da," ni-yama nakina Jekaba-da.

46

Nawurraki-likenu-murrilangwa Jekaba-murriya Yijibu-wa

¹ Biya kembirra nakina Jekaba akwa ngawa ena-langwa warnumamalya narruwurra-murndukwama aburra-langwa amurndakijika warniki-likiyada wurrakina angerriba Yijibu-wa. Namurndaki-likenuma akena adinuba-wiya engembu-wa Biyajiba-wa namurndaki-likenuma. Biya yakwujina Jekaba nakina nenumini-daka bulukwa-murriya Neningikarrawara-langwa. Nakine-ka Neningikarrawara nibina-murrada nungwenikba-langwa Ajika-langwa. ² Biya kembirra makinamanja ngawa meningalyarrngwalyilya Jekaba nenu-marngkirringkama Neningikarrawara nakina-da. Eneja Neningikarrawara n-ardanga enuwa-akwa ni-yama, "Nungkuwa Jekaba!"

Eneja ni-yama Jekaba, "Miyambena?"

³ Eneja kembirra ni-yama Neningikarrawara Jekabu-wa arakba, "Ngayuwa Ningenikarrawara ningena nungwena-langwa. Nara akbar-duma, umba likaja Yijibu-wa. Yiba-kwunama ningkena wurrababurne-ka numirena-murriya warnikinikaduwa nungkwa-langwa akina-manja angalya. Aburraja wurrakina kuw-ababurnadinama yanda-langwa wurrilyimberrkwulyumide-ka wurrilyimberrkuwilyaba warnumamalya ke-yaminama. ⁴ Umba ngayuwa ki-likajama ningena yakuwa Yijibu-wa. Kembirra ki-jungwa-manja ningkakina yakwujina, eneja nakine-ka Jawijiba kin-ambilyama ngawa nungkuwa-manja akwudangwa. Kembirra arija-langwa ambaka-murumurra nganja kawurraki-lawurrakajinama ngayuwa nungkwa-langwa numirena-murriya warnikinikaduwa enenu-wa angalya," ni-yama nakina Neningikarrawara Jekabu-wa-da.

⁵ Aburraja kembirra arakba Jekaba-langwa warninikuwena nenakumarna nungwarringba iya aburra-langwa wurriyukwayuwa akwa wurradidingiyarrngwa mamurndakibina-manja ngawa makangkidikarra numa-larrkenu-murumanja Jekabu-wa adinuba-wiya nibina nubungkawa naruma-dangwa NeningiYijiba. Biya narri-lalika arakba wurrakina Biyajiba ⁶⁻⁷ kajungwa warniki-likiyada Yijibu-wa. Umba narruwurrakuwarakama aburra-langwa bulukwa-murriya akwa ngawa ababurna-langwa amurndakijika amurndakibina narru-manguma wurrakina nuw-ambilyu-wiya yakwujina Kenina-manja. Umba Jekaba nakina nenuwurraku-warakama ena-langwa warninikuwena iya dadiyawenikba akwa warnungkwarba iya wurridarringka wurrumirumirena enuwa-manja.

⁸ Eneja nenikuwenikba Jekaba-langwa nibina numilyengma Rubina ni-likenuma nakina enuwa-manja Yijibu-wa ⁹ akwa ngawa ena-langwa wurrabiyarbuwa warninikuwena aburrubukwurrajukwaba. Warnimikirra wurrubukalakina Yenakwa iya Balu iya Yejirena akwa ngawa Karmi. ¹⁰ Aburrajukwaba Jimiyina akwa ngawa ena-langwa wurrumangbala wurruwilyaba warninikuwena na-likenuma wurrakina. Warnimikirra wurrakina Jemuwela iya Jamina iya Awada iya Jakina iya Jawura akwa ngawa Jawula. Umba Jawula-langwa dirndenikba DadingiKenina didarringka dakina. ¹¹ Aburrubukwurrajukwaba Libaya akwa ngawa ena-langwa wurrabiyakarbiya warninikuwena nabuki-likenuma. Warnimikirra wurrubukalakina Kijena iya Kiyada akwa ngawa Marari. ¹² Aburrubukwurrajukwaba Juda akwa ngawa ena-langwa wurrabiyakarbiya warninikuwena nabuki-likenuma. Warnimikirra wurrubukalakina Jela iya Bereja akwa ngawa Jera. Umba wunambilyuma warnikuwabulena Juda-langwa wunenimikirra Era iya Anana neni-jungweyina adinuba-wiya Kenina-manja

ngawa wunalakina. Umba aburnaja Bereja-langwa warnikuwabulena wunenimikirra Yejirena iya Yamula aburnajukwaba neni-likenuma wunalakina Yijibu-wa. ¹³ Aburrajukwaba Yijakara akwa ngawa ena-langwa wurrabiyarbuwa warninikuwena na-likenuma wurrakina. Warnimikirra wurrubukalakina Dawula iya Buwa iya Jejuba akwa ngawa Jimirena. ¹⁴ Aburrubukwurrajukwaba Jebulina akwa ngawa ena-langwa wurrabiyakarbiya warninikuwena nabuki-likenuma. Warnimikirra wurrubukalakina Jereda iya Elena akwa ngawa Jaliyela. ¹⁵ Wurrumurndakakina wurrumangbala wurruwilyaba warninikuwena Jekaba-langwa yinginum-in-arrangbama Liya n-ambilyu-wiya nakina Jekaba Mejubudamiya-manja. Umba ngalaja dadiyawenikba Jekaba-langwa dadimikirra Dayina yingi-rukwularruma ngalajukwaba yakwujina Mejubudamiya-manja. Dirndadikba ngalajukwaba Liya dakina. Kembirra wurrababurna-langwa wurrumurndakakina Liya-langwa wurrabuburrada iya wurrumurndakakina warnikabijada iya wurrebulada akwa ngawa daburradikba Dayina 33 warnumamalya wurrakina-da.

¹⁶ Aburrajukwaba Keda akwa ngawa ena-langwa wurrumangbala wurrambilyuma warninikuwena namurndaki-likenuma Yijibu-wa. Warnimikirra wurrakina Jebena iya Yaki iya Juni iya Ejibena iya Eri iya Arada akwa ngawa Areli. ¹⁷ Aburrajukwaba Ajera akwa ngawa ena-langwa wurrabiyarbuwa warninikuwena iya darrkuwarringba dadimikirra Jera namurndaki-likenuma wurrakina. Warnimikirra wurrubukalakina Yimina iya Yijibaya iya Yijibi akwa ngawa Beraya. Umba Beraya-langwa warnikuwabulena wunenimikirra Yebera iya Malkiyela aburnajukwaba neni-likenuma wunalakina. ¹⁸ Kembirra arakba wunalakina naburradikba-kiya Jilba-langwa iya warnikabijada akwa ngawa wurrebulada 16 warnumamalya wurrakina. Umba dakine-ka Jilba dadikuminuwar•duwar•da dakina, dibina Liya-langwa nungwadikba Lebina nanga-kwama dadiyawenikba-manja Liya-manja.

¹⁹ Umba ngalaja dakina Rejila dadingiyenikba Jekaba-langwa yinginum-in-arrangbama wunambilyuma warnikuwabulena wunenimikirra Jawijiba iya Benjimina. ²⁰ Ngalaja kembirra n-ambilyu-wiya Jawijiba yakwujina Yijiba-manja dadingiyenikba Ajineda narring-arrangbama dakina wunambilyuma warnikuwabulena wunenimikirra Muneja iya Yibureyima. Umba nakina nungwadikba Ajineda-langwa Badibera nakina. NuMinida nenungkwarba nakina WarningiYijiba-langwa warnumamalya, umba ena-langwa angalya Yeliyabulija akina. ²¹ Aburrajukwaba Benjimina-langwa warninikuwena wurrumemberrkwa namurndaki-likenuma nungwarringba-manja Yijibu-wa. Warnimikirra wurrakina Bela iya Beka iya Ajibela iya Kera iya Neyumena iya Yiyeya iya Rawija iya Mabima iya Wubuma akwa ngawa Arda. ²² Kembirra arakba wunalakina naburradikba-kiya akwa wurrumurndakakina warnikabijada Rejila-langwa wurrumemberrkwa akwa wurrabiyarbuwa warnumamalya wurrakina-da.

²³ Aburnajukwaba Dena akwa ngawa nenikuwenikba nenimikirra Wujima neni-likenuma wunalakina Yijibu-wa. ²⁴ Aburrajukwaba Nabudali akwa ngawa ena-langwa wurrubukarbiyarbuwa warninikuwena na-likenuma. Warnimikirra wurrubukalakina Jajiyela iya Kwuni iya Jajera akwa ngawa Jilema. ²⁵ Kembirra arakba wunalakina wunambilyuma naburradikba Bilya-langwa akwa warnikabijada ngala-langwa wurrumangbala wurrambilyuma warnumamalya wurrakina. Umba dakine-ka

Bilya dadikuminuwar•duwar•da dakina, dibina Rejila-langwa nungwadikba Lebina nanga-kwama dadiyawenikba-manja Rejila-manja.

²⁶ Umba wurrababurna-langwa wurrumurndakakina wurrumirumirena Jekaba-langwa namurndaki-likenu-murrumurra Yijibu-wa 66-eka warnumamalya wurrakina-da. Akwa ngawa aburrajukwaba wurrarngkirngkiyena Jekaba-langwa nawurraki-likenumurra-da.

²⁷ Umba nara-wiya ka-likena Jekaba-murriya Yijibu-wa wurrakina, eneja Jawijiba n-akumajungwunuma nakina wunambilyuma nenikuwenikba-kiya. Kembirra akini-yada n-ambilyu-wiya ngawa neni-yuwangkwa Jekaba Yijiba-manja nakina, enuwa akwa ena-langwa warnumamalya wurribina nuw-ambilyu-murrumurra akina-manja ngawa angalya Yijiba 70-eka warnumamalya wurrakina-da.

Jekaba-murriya nuw-alambarringa-mulangwa Yijiba-manja

²⁸ Kembirra nakina Jekaba akwa wurrababurna-langwa ena-langwa warnumamalya narri-lalika aburra-langwa angalya Kenina akwa nawurraki-likena Jawijibu-wa Yijibu-wa. Biya kembirra Jekaba neni-larrka nenikuwenikba Juda ni-lyengmanga nakina adinakba kajungwa neniki-yarrkuwilyaki-yada Jekaba-langwa ayakwa Jawijibu-wa. Eneja kembirra Juda ni-lyengmanga ni-likena arakba nakina-da.

Bi...ya ni-yar•da Yijiba-manja akwa ni-likena angwurra ngawa Jawijibu-wa. Biya ni-yama nakina enuwa-wa, “Nubukwaya arakba nungwar-rka, umba nungkwaja likaja engembu-wa Kawijina-wa, kajungwa yikin-akburrangeyini-yada nakina yakwujina,” ni-yama.

Aburraja Jekaba-murriya nawurraki-likena ngawu...wa. Bi...ya nawurraki-yar•da aburrajukwaba Yijiba-manja akwa nawurraki-likena Kawijina-wa. ²⁹ Umba eneja nakina Jawijiba ni-njawudija ena-langwa-manja makangkidikarra meningaba-dangwa jarrangwa yingum-arrkirrkarnu-murrumanja akwa ni-likena nakina angerriba Kawijina-wa nenuminu-wengkarngarna nungwenikba-wa.

N-alilikenu...wa. Biya ni-yar•da arakba nakina nuw-ambilyu-murrumanja Jekaba-murriya Kawijina-manja. Biya nu-kuwabijanga mibina-langwa makangkidikarra akwa n-angkarra nen-engkarrnga nungwenikba-manja akwa nu-ngwadina neningamiyerra. Nu-ngwadungwadina nakinu...wa. Biya kembirra ni-yengminjada ni-jerrukwa arakba ebina angwada-da.

³⁰ Eneja ni-yama Jekaba Jawijibu-wa, “Ningkena yirra-rringkama arakba nganyangwa-murra menba, akwa ningeningma arakba ningkeniba ngawa ningkena. Kembirra ningeni-ki-jungwangeniyada ngayuwa arakba-da,” ni-yama.

³¹ Umba eneja ni-yengbina Jawijiba ayakwa ena-langwu-wa wurrarrrk-wurrrkuwena iya nungwenikba-wa akwa ngawa wurrumurndakibinu-wa warnumamalya ena-langwu-wa nawurraki-yar•dangu-murruwa nungwenikba-manja. “Ningi-likajama ningena narumu-wa nubungkawa,” ni-yama. “Kembirra kinu-makinama ningena nungkwurruwa-langwa karnumamalya nganyangwa kirri-likenu-mulangwa karna Kenina-langwa ngayuwa-wa aduwaba. ³² Kembirra ki-yaminama ngayuwa enuwa-wa, ‘Warne-ka narrkuwarrka-murriya nganyangwa narruwurraku-wilyakama ababurna-langwa jiba iya bulukwa aburra-langwa Kenina-langwa yangkwurrangwa aduwaba, kajungwa karruwurrak-akukwurrajini-yada enena-manja angalya amurndakakina. Warnikakukwurrajungwe-ka

jiba-murriya wurrakina warnungkwarba. Akwa ngarningka ababurna-langwa amurndakijika aburra-langwa narru-wilyakama yenjerra enenu-wa angalya aduwaba-da,' ki-yaminama ngayuwa narumu-wa nubungkawada.

³³ “Umba yiken-ardijina-manja nakina nubungkawa nungkwurruwawa, akwa yikeni-yengkilabaja-manja nakina nungkwurra-langwa-langwa warka, ³⁴ yikinu-makina kembirra ebina-murrada ngawa ayakwa enuwa-wa kirrakina. Akwa yiki-yamina ngarningka, ‘Yirra-langwe-ka wurru-mirumiranyungwa wurrarumuruma narr-akukwurrājuwamura jiba iya bulukwa warningangkawura. Akwa yirramba-langwa yarna yarnumamalya yirr-akukwurrainama ngawa jiba iya bulukwa yirrajukwaba. Yirri-yaminjamama akina yirriyukwayuwa-wiya yanda-langwa aduwaba,’ yiki-yaminama karna nakinu-wa naruma nubungkawa. Umba kin-engkirrikajamanja eneja akina ayakwa nungkwurra-langwa, kembirra nara nakina a-waruma umba yikeni-lalikinama nakina enena-manja aringbirra angalya Kawijina kirr-ambilya-murrumanja karna aduwaba,” ni-yama Jawijiba, nenu-maka nakina ena-langwa-manja warnumamalya. Amurndakenena ayakwa ni-yengbinuma nakina Jawijiba mena-baba neningma na-warenamulangwa WarningiYijiba warnumamalya ebina warka akwa na-warenamulangwa ngarningka warnumamalya narr-akukwurrainama-murrumurra jiba iya bulukwa wurrakina-da.

47

¹ Biya kembirra Jawijiba nenu-manga wurrumangbala wurrarrkwurkuwena akwa na-likena arakba naruma-langwu-wa nubungkawa angalya. Nuw-alilikenu...wa. Biya ne-yar•da arakba naruma-langwa-manja nubungkawa angalya akwa ni-yama Jawijiba enuwa-wa, “Nganyangwa nungwarrka akwa narrkuwarrka-murriya nawurraki-likenuma wurrakina angaluba yirra-langwa-langwa angalya Kenina yangkwurrangwa. Akwa narruwurraku-warakama wurrakina aburra-langwa jiba-murriya akwa ngawa aburra-langwa amurndakijika-murriya. Wurrangaba-wiya kembirra, ne-yar•duma Kawijina-manja arakba wurrakina,” ni-yama Jawijiba. ² “Umba warnarna wurrukwalala ningarra-wilyakama wurrambawura yangkwurrangwa ngayuwa-manja,” ni-yama.

³ Eneja kembirra ni-yama naruma nubungkawa aburruwa-wa, “Amiyambene-ka warka kirru-war•duwar•denama karna?” ni-yama.

Aburraja ne-yama, “Yarne-ka yirr-akukwurrainama jiba-murriya, wuburra arakburakba-kiya yirra-langwa wurrarumuruma wurru-mirumiranyungwa ne-yaminjamamura aburrajukwaba wurrakina. ⁴ Yarna kembirra yirri-likenuma yarnik-ambilyingi-yada enena-manja angalya, mena eyukwujiye-ka aninga yakwujina Kenina-manja akwa nara ebina amarda yirra-langwa-langwa jiba-murriya. Ngarra-marrakbakinama kembirra nungkuwa-wa kajungwa yiku-kwuni-yada nungkuwa ayakwa yarnik-ambilyingi-yada yarna angaba-manja angalya aringbirra-manja Kawijina,” ne-yama.

⁵ Ni-yama eneja nakina naruma nubungkawa Jawijibu-wa, “Wurru-murndakakina nungkwa-langwa narrkuwena-murriya akwa nungwena nawurraki-yar•duma arakba, ⁶ kembirra amurndakenena angalya Yijiba aburra-langwa aduwaba. Ab-ambilya kembirra akina-manja angalya Kawijina, ebina eningaba-langwa-langwa angalya Yijiba. Umba

wurrakina-manja wurrabarda warka warnungkwarba, kembirra kabumin-akwurrainama akwala jiba-murriya wurrakina,” ni-yama nakina Jawijibu-wa.

⁷ Eneja kembirra nakina Jawijiba ni-lawurradina nungwenikba-wa nen-angkarna nakina akwa nenu-wilyaka enejukwaba narumu-wa nubungkawa. Eneja kembirra nakina Jekaba n-akwudangwukajungwunuma enuwa-wa akwudangwu-wa akwa ni-yama, “Eni-yamina Neningikarrawara eningaba nungkuwa-manja.”

⁸ Eneja ni-yama naruma nubungkawa Jekabu-wa, “Mambarrngarna mamarika iya yinungkwura ningkena ningk-ambilyuma?” ni-yama.

⁹ Eneja ni-yama Jekaba, “Ningene-ka ningu-marrawarnuma engku-wa iya engku-wa angalya 130 mamarika iya yinungkwura. Ningi-yaminjamame-ka ngawa yanda-langwa aduwaba. Umba muwurruwurrariya-wiya mamurn-dakakina mamarika iya yinungkwura ning-ambilyuma yambawura. Nare-ka wuburra nganyangwa numirarrka-murriya ki-yama k-ambilya ningak-ina. Nganyangwa numirarrka-murriya nuw-ambilyumurra mababurne-ka meninginingaba-wiya mamarika iya yinungkwura akwa engku-wa iya engku-wa angalya na-marrawarnuma wurrumurndakakina,” ni-yama nakina Jekaba nakinu-wa naruma nubungkawa-da.

¹⁰ Biya kembirra nara-wiya Jekaba keni-lalika nakina naruma nubungkawa ni-yama ngarningka enuwa-wa, “Eni-yamina Neningikarrawara eningaba nungkuwa-manja,” ni-yama. Biya ni-yengbinu-mulangwa nakina lukwuniyawa akina ayakwa, ni-likena arakba neni-lalika nakina naruma nubungkawa-da.

¹¹⁻¹² Eneja kembirra nakina Jawijiba nenu-kwa angalya eningaba-langwa-langwa nungwenikba-wa iya wurrarrkwurrkuwenu-wa, ebina-langwiya ayakwa nenu-maka-mulangwiya adinuba-wiya naruma nubungkawa enuwa-manja. Akine-ka angalya eningaba akwudangwa nuw-ambilyumurra angalya aminuwurrakwulyumida alikira iya warnumamalya emikirra Ramijeja. Akwa nenu-kwama nakina ngarningka aninga nungwenikba-wa iya ena-langwu-wa wurrarrkwurrkuwena akwa wurrababurna-langwu-wa warnumamalya nungwenikba-langwu-wa, wurrarumuruma-langwa akwa angerriba arrawu-wa wurriyukwayuwa-wa. Nakina-bina Jawijiba nenu-mamurikajuwama wurrumurndakakina ena-langwa warnumamalya yakwujina Yijiba-manja, kajungwa warnik-ambarringi-yada arakba warningaba wurrakina awilyaba-manja-da.

Nuw-ambawuradinu-mulangwa aninga

¹³ Akini-yada ngawa nare-ka ebina aninga, mena muwurrariya-wiya ngawa mamurndakakina mamarika iya yinungkwura. Umba aburraja wurruminakina angalya warnumamalya wurribina nuw-ambilyu-murrumurra Yijiba-manja akwa ngawa Kenina-manja namurndaku-mureyanguma akwa namurndak-ayuwayanguma angwurra wurrakina-da.

¹⁴ Biya nawurraki-likenuma wurrakina engka-langwa iya engka-langwa angalya Jawijibu-wa akwa nenu-kwama wurrakina angwarnda enuwa-wa kajungwa neniku-kwi-yada nakina arrkala aninga. Kembirra nakina eneja Jawijiba nenu-kwama aninga ebina narr-akumarnuma WarningiYijiba warnumamalya adinakba eninganinga-langwa-manja alikira ebina-wiya nuw-ambilyu-wiya aruma aninga Yijiba-manja. Biya nu-wilyakama nakina ebina angwarnda nu-mangu-mulangwa aburra-langwa angerriba naruma-langwu-wa nubungkawa angalya.

¹⁵ Ne-yaminjamama wurrakina ngawu...wa. Bi...ya akine-ka angwarnda na-jerriduma arakba ababurna-manja angalya Yijiba akwa Kenina-manja. Aburraja kembirra wurrumurndakibina WarningiYijiba warnumamalya nawurraki-likenuma Jawijibu-wa akwa neni-yukwamajuwama aninga-wa. “Yirru-kwunama-ka aninga,” namurndaki-yamama. “Nara yarna ambambilyuma murumureya akwa a-jungwuma. Angwarnde-ka yirra-langwa na-jerriduma arakba akina, kembirra yirru-mamurikajina yirraja aduwaba,” ne-yama.

¹⁶ Eneja ni-yama nakina Jawijiba aburruwa-wa, “Wurumurndaku-wilyakina kembirra yangkwurra-gwa nungkwurra-langwa jarrangwa-murriya iya jiba-murriya. Nara ebina angwarnda nungkwurra-langwa. Kembirra aminakina-langwa yirru-kwuna amurndakakina kajungwa kakwuni-yada ngayuwa aninga nungkwurruwa-wa,” ni-yama nakina Jawijiba.

¹⁷ Kembirra naruwurraku-warakama aburra-langwa jarrangwa-murriya iya jiba-murriya enuwa-wa akwa kembirra nenu-kwama nakina arrkala aninga-da. Makini-yada ngawa mamarika nakina Jawijiba nenu-kukwama aninga. Aburraja kembirra nenu-kwama dumurndakibina jarrangwa iya jiba iya nenukwuda iya bulukwa akwa ngawa dangki aburra-langwa. Ne-yaminjamama ngawa wurrakina enuwa-wa-da.

¹⁸ Bi...ya mingki-yada ngarningka mamarika nawurraki-likenuma wurrakina WarningiYijiba warnumamalya Jawijibu-wa akwa ne-yengbinuma ayakwa enuwa-wa. “Yirra-langwe-ka angwarnda yirrumini-jerridume-ka yarna arakba,” ne-yama. “Akwa ngarningka yirra-langwe-ka bulukwa-murriya nungkwa-langwa kembirra amurndakakina arakba aduwaba. Nare-ka yarna abuwarrkama enena ayakwa umba amandangwa ngarramakinama. Nara ebina yarna ngu-wilyakama awilyuwilyaba yarniku-kwi-yada nungkuwa-wa. Enena awilyaba yirra-langwa yarnumadangkwa akwa yirra-langwa angalya-da. ¹⁹ Nara a-lalikama umba yirru-mamurikajina yirraja, marrakba, nari-yada a-jungwuma yarna. Nara kajukwaba a-lalikama enena yirra-langwa angalya eyebirra. Beyindena yirruwa akwa ngawa yirra-langwa angalya, akwa kembirra yirru-kwuna aninga aduwaba. Kembirra yirraja yarna yirruwa naruma-langwa nubungkawa yarnumamalya yarnikuminuwar•duwar•da arakba akwa ngarningka amurndakenena angalya yirra-langwa ena-langwa amurndakenena kajukwaba arakba-da. Yirru-kwuna nungkwaja kembirra aninga aduwaba kajungwa nari-yada a-jungwuma umba yarniba yik-ambilyi-yada ngawa. Akwa ngarningka akwala amadidira yirru-kwuna kajungwa yiki-lungkuwabijini-yada amaninga amarda yirra-langwa-manja ajiringka, kajungwa nari-yada arakba ambilyuma eyebirra akina,” ne-yama wurrakina WarningiYijiba warnumamalya Jawijibu-wa-da.

²⁰ Kembirra eneja nakina Jawijiba nenuminu-beyindanguma amurndakibina angalya nuw-ambilyu-murumurra Yijiba-manja naruma-langwa nubungkawa. Umba mamurndakibina mamarika iya yinungkwura yuwurruwurrariye-ka yakina ngawa. Aburraja kembirra wurrumurndakibina WarningiYijiba warnumamalya wurruwilyuwilyabawiya na-makwunuma ebina angalya aburra-langwa aburra-langwu-wa naruma nubungkawa, yanda-langwa amurndakibina kembirra angalya ababurna-langwa ena-langwa arakba-da. ²¹ Eneja Jawijiba nakina nubeyindanguma warnumamalya WarningiYijiba wurrababurna-langwa kajungwa warnikuminuwar•duwar•da naruma-langwa nubungkawa kuwambilyi-yada arakba wurrakina. ²² Akena nara angalya kinu-beyindanga nakina WurruMinida-langwa warnungkwarba yimbukwa. Aburraja

wurribina Wurruminida warnungkwarba nara ka-makwuna ebina aburra-langwa angalya, mena nakina naruma nubungkawa nenu-kwama angwarnda warniku-beyinda-langwa wurrakina yimbukwa aninga umba nara wurrukwalu-wa kenu-kwa nakina.

²³ Eneja kembirra ni-yama nakina Jawijiba WarningiYijibu-wa warnumamalya, “Kwuja!” ni-yama. “Ningenuminu-beyindanguma naruma-langwa nubungkawa nungkwurruwa karnumamalya akwa ngawa nungkwurra-langwa angalya. Wiya, amurndakenena kembirra nungkwurra-langwa amadidira kajungwa yiki-lungkuwabijini-yada ngarningka.

²⁴ Arija-langwa kembirra ka-lungkuwarreyinamanja amurndakakina amaninga akwa yiku-mena-manja, kembirra nungkwurraja yikinu-kwuna akwala nubungkawu-wa kirrakina. Yikuma-mena-manja mamangbala beka kirrakina, kembirra muwilyaba yikinu-kwuna kirrakina enuwa-wa. Umba akwala yiku-minambilya akina nungkwurra-langwi-yada yik-alyubarini-yada nungkwurruwa iya nungkwurra-langwa warnumamalya. Akwa ngarningka yik-akumurna adinakba akwala kajungwa yiki-lungkuwabijini-yada ngarningka arija-langwa akina,” ni-yama nakina Jawijiba wurrumurndakakinu-wa warnumamalya-da.

²⁵ Aburraja ne-yama enuwa-wa, “Yirr-enibikama nungkuwa yarna yarnumamalya, akwa ningki-yamama ngarningka eningaba yirruwa-manja. Kembirra yirraja yarna arakba naruma-langwa nubungkawa yarnikuminuwar•duwar•da yarnumamalya-da,” namurndaki-yama wurrakina-da.

²⁶ Eneja kembirra nakina Jawijiba ni-yarrkakumarna ayakwa WarningiYijiba-langwa warnumamalya amurndakakina-langwa angalya aburra-langwa-langwa. Ni-yama nakina nenu-makama wurrababurnamanja warnumamalya nuw-ambilyu-murrumanja yakwujina Yijibamanja, “Mababurna-langwa mamarika yikuwurra-murndukwunamanja ebina amaninga yiki-lungkuwabijinamurra kirrakina, kembirra akwala yikinu-kwunama narumu-wa nubungkawa. Yikuma-wilyakina-manja mamangbala beka maninga-ma, kembirra yikinu-kwunama muwilyaba ena-langwi-yada. Akwa ngarningka yikuma-wilyakina-manja mememberrkwa beka maninga-ma, kembirra yikinu-kwunama mambilyuma ena-langwi-yada makina. Yiki-yaminjaminama ngawa kirrakina mababurna-langwa mamarika yikuwurra-murndukwunamanja nungkwurra-langwa amaninga,” ni-yama Jawijiba nakina-da. Akwa enena ayakwa Jawijiba-langwa nuw-ambilyama ngawa aduwaba-da. Ababurna-langwa angalya Yijiba-manja naruma-langwa nubungkawa amurndakakina-da. Wulkwa Wurruminida warnungkwarba yimbukwa nara kenu-kwa aburra-langwa angalya narumu-wa nubungkawa-da.

Jekaba nenumini-yarrkilalika-mulangwa ayakwa Jawijiba-manja

²⁷ Aburraja wurrumurndakibine-ka warnumamalya WarningiYijireyila kembirra nawurra-ambilyuma yakwujina ngawa Kawijina-manja akina-manja angalya Yijiba. Ne-yaminjamamura nuw-ambambilyumurra warningaba ngawa, yanda-langwa namin-ababurnadinume-ka aninga iya amurndakijika iya jiba-murriya akwa angwarnda wurrakina-da. Akwa ngarningka wurrababurna arakba wurriyukwayuwa narra-wilyakamura wurrakina warnumamalya WarningiYijireyila-da. ²⁸ Umba Jekaba nambilyuma nakina yakwujina 17 mamarika iya yinungkwura. Umba nenyuwangkwe-ka arakba nakina, mena nambilyumurra 147 mamarika iya yinungkwura. ²⁹ Kembirra neniki-jungwangena arngkidarra nakina

akwa nen-ardijuwa nenikuwenikba-wa Jawijiba. Eneja Jawijiba ni-likena nakina nungwenikba-wa Jekabu-wa.

Eneja ni-yama Jekaba enuwa-wa, “W-akuma nungkwa-langwa ayarrka malakena-kiya-manja nganyangwa makarra wilyarra, kajungwa ki-yarrkakumurni-yada ningkakina ayakwa akwa nari-yada a-yarrkuwarrukwajuma akina. Akwa yi-makina arakba amandangwa nari-yada a-rungkwabuma nganyangwa ningenumadangkwa yelakwa enena-manja angalya Yijiba. ³⁰ Yirra-ngayindenama ningkena nungkuwa yiku-rungkwabini-yada ngayuwa ebina-manja ngawa angalya nawurraki-rungkwabajungwunu-murrumanja nungwarrka iya numirarrka-murriya aburrajukwaba. Nungkwaja kembirra yiku-wilyakinama ngayuwa yadada angerriba akinu-wa angalya Keninu-wa-da,” ni-yama nakina Jekaba Jawijibu-wa-da.

Eneja ni-yama Jawijiba, “Yawa. K-engkirrikajama ningena ngayuwa nungkwa-langwu-wa ayakwa,” ni-yama.

³¹ Eneja ni-yama Jekaba, “Ki-yarrkakumurna ayakwa akwa nara a-yarrkuwarrukwajuma.”

“Amandangwa,” eneja ni-yama Jawijiba, akwa n-akumarna ena-langwa ayarrka nungwenikba-langwa-manja makarra wilyarra akwa ni-yama, “Ningi-yarrkakumurnama enena ayakwa. Ki-jungwa-manja ningkakina, kembirra yiba-wilyakinama ningkena Keninu-wa akwa yiba-rungkwabinama yakwujina-da,” ni-yama nakina Jawijiba nungwenikba-wa-da.

Kembirra n-engkirrika-manja eneja Jekaba akina ayakwa nenikuwenikba-langwa, kembirra neni-yangmarngkwajuwa arakba Neningikarrawaru-wa, nu-murrkwulinga-murrumanja ena-langwa-manja ngawa mamukumungkwulinga-manja nakina-da.

48

Jekaba ni-yengbinu-mulangwa eningilyamarmba ayakwa Yibureyimu-wa akwa Muneju-wa

¹ Bi...ya aburraja wurrukwa nenu-makama arakba Jawijiba-manja n-angbilyuwadu-mulangwa ena-langwa nungwenikba. Eneja kembirra nenilirraku-manga Jawijiba ena-langwa warnikuwabulena wunenimikirra-kiya Muneja iya Yibureyima, akwa nabuki-likena wurrubukalakina angerriba Jekaba-langwu-wa angalya kajungwa warniki-ngarri-yada enuwa-wa. ² Biya nabuki-yar-da wurrubukalakina Jekaba-langwa-manja angalya, akwa kembirra aburraja wurrukwa nenu-makama arakba Jekaba-manja ni-likenu-mulangwa nenikuwenikba yenjerrickina kajungwa neniki-rringki-yada nakina. Eneja nakine-ka nenyuwangkwa nu-murndakayuwanguma arakba. Akena neni-rringka-manja nakina nenikuwenikba Jawijiba ni-rrakarjiyinga nakina nu-murrkwulu-mulangwa ena-langwa-manja mamukumungkwulinga.

³ Ni-yama nakina Jekaba nenikuwenikba-wa, “Arakba-wiya Neningikarrawara nibina narrubuda nilyengma n-abilyerrickajungwunuma nakina ngayuwa-manja ning-ambilyu-wiya Kenina-manja. Nakine-ka Neningikarrawara ni-yengbinuma eningaba ayakwa ngayuwa-manja ebina-manja ngawa angalya Luja, ⁴ akwa ni-yama, ‘Yibakwunama ningena wurrababurna wurriyukwayuwa nungkwa-langwa, kajungwa ka-wurrakwulyumidadini-yada nungkwa-langwa numirena-murriya warnikinikaduwa yanda-langwa kuw-ambilyame-ka wurriylimberrkwulyumida warnumamalya wurriylimberrkeyebijeba iya

wurrilyimberrkeyebijeba wurrakina. Umba ka-kwunama enena angalya wurrumurndakakinu-wa warnikinikaduwa numirena-murriya aburra-langwi-yada akina eningangkawura,' ni-yama nakina Neningikarrawara ngayuwa-wa-da," ni-yama Jekaba Jawijibu-wa nakina. Akena akine-ka angalya Luja ngala-langwa emikirra Bedela aduwaba.

⁵ Biya ni-yama nakina ngarningka enuwa-wa, "Umba wunalakina nungkwa-langwa nenikuwena-kiya Yibureyima akwa Muneja nganyangwe-ka wunalakina. Neni-rukwularrinuma yelakwa enena-manja ngawa angalya Yijiba nara-wiya ki-yar-danga ngayuwa. Umba wunalakina-kiya wuburre-ka Rubina iya Jimiyina nganyangwa-kiya nenikuwarrka-kiya neni-yaminama wunalakina Yibureyima akwa Muneja. ⁶ Kawilyakina-manja ningkakina wurrukwa ngarningka nenikuwena-murriya, nara arakba nganyangwa wurrakina. Wulkwa Yibureyima-kiya nganyangwa wunalakina. Kembirra ki-jungwa-manja ngayuwa wunalakina nenikuwena-kiya nungkwa-langwa Yibureyima iya Muneja wuneningadinuba-wiya kenu-menama akwala amurndakijika nganyangwa. Wurrukwa nenikuwena-murriya ka-wilyakina-manja ningkakina arija-langwa nare-ka a-manguma wurrakina. Wulkwa karra-kwuna-manja arija-langwa wunalakina Yibureyima-kiya karru-menama wurrakina-da," ni-yama nakina Jekaba Jawijibu-wa.

⁷ Biya ni-yama ngarningka neni-yuwangkwa Jekaba Jawijibu-wa, "Ngayuwa ningi-yaminama enena, mena dirndena Rejila dadingilarrngekburna dadingiyarrka nganyangwa dakina. Kembirra yingi-jungwu-manja dakina arakba-wiya ningu-werrikawarriyadinume-ka nganja ningakina. Ngalaja yingi-jungwuma dakina Kenina-manja ebina-manja ngawa angalya akwudangwa Eburada akini-yada ngawa ningi-lawurradinu-manja ningakina lukwakwa Mejubudamiya-langwa. Umba ninginga-rungkwabama dakina ajiringka-manja mibina-manja ngawa mamurukwa akwudangwa numu-likenu-murrumanja Eburadu-wa makina-da," ni-yama Jekaba nakina Jawijibu-wa nenikuwenikba-wa. Akena akine-ka angalya emikirra ngala-langwa Eburada adinuba-wiya umba emikirra Bedilyema akina aduwaba.

⁸ Biya neni-rringka-manja nakina Jekaba wunalakina-kiya-wa Yibureyima akwa Muneju-wa, ni-yama nakina Jawijibu-wa, "Wunumiyambena-kiya wunalakena wunenungkarba-kiya?" ni-yama nakina.

⁹ Eneja ni-yama Jawijiba, "Nganyangwe-ka wunalakena nenikuwarrka-kiya, nginu-kwa-mulangwa Neningikarrawara yelakwa enena-manja angalya Yijiba," ni-yama.

Eneja ni-yama Jekaba, "Wurraliraku-wilyaka yangkwurrangwa ngayuwa-wa kajungwa ki-yengbi-yada ngayuwa ayakwa nganyangwa eningaba eningilyamarmba aburnuwa-wa," ni-yama. ¹⁰ Ngalaja menba neni-yuwangkwa-langwa muwurrariye-ka makina muwarrngkabiyya. Nara nakina kin-andeya angwurra mena n-eniyuwangkidinu-mubaba arakba nakina. Kembirra eneja nakina Jawijiba neniliraku-wilyaka wunalakina Yibureyima akwa Muneja neni-yuwangkwa-wa akwudangwu-wa. Umba nakine-ka neni-yuwangkwa nenilirak-engkarrnga akwa neniliraki-lawurangka wunalakina-manja-da.

¹¹ Ni-yama nakina Jekaba Jawijibu-wa, "Ningi-lyangkiyama-bu ngayuwa nara-bu yiba-rringka nungkuwa. Akena eneja nakina Neningikarrawara ngini-larrkama ningeniki-rringka nungkwa-langwa wuniyukwujiya-kiya," ni-yama.

12 Kemberra eneja Jawijiba nenilirraki-rndirrka wunalakina nungwenikba-langwa akwa n-abuluwendinga nungwenikba-manja akwa n-engmudirruwajungwa nenumukwurra ajiringka-manja nakina. 13 Biya kemberra ni-yama nakina Jawijiba ena-langwu-wa warnikuwabulena, “Yibureyima, jeyi likaja, nginakilarrina nenyuwangkwa-manja nekalyarra-langwa. Umba nungkwaja, Muneja, yadada likaja nekbudu-wa,” ni-yama. Aburnaja neni-likena neni-nginakilarrina yalina iya yalina nenyuwangkwa-manja. 14 Akena eneja nenyuwangkwa Jekaba ni-lawulawaja akwa ni-kilyangbaka ayarrka ena-langwa, akwa nekbudalangwa n-akumarna Yibureyima-langwa-manja aringka, mame-ka nakina niyukwujiya. Umba nekalyarra-langwa n-akumarna nakina Muneja-manja, nibina numangaruma-manja.

15 Kemberra ni-yengbina arakba nakina nenyuwangkwa ena-langwa eningaba ayakwa eningilyamarmba nenikuwenikba-wa Jawijibu-wa akwa ni-yama,

“Nganyangwa numirarrka Aburiyama iya nungwarrka Ajika nenumini-yarrkuwarakama wunalakina Neningikarrawara-langwa ayakwa.

Eneja nibina-murrada Neningikarrawara ngin-akukwurrajuwama ngayuwa ningiyukwujiya-wiya yanda-langwa ning-eniyuwangkwardinuma arakba ngayuwa aduwaba.

Kemberra eni-yamina arakba eningaba nibina-murrada Neningikarrawara wunalakena-manja wunenjarrngalyilya-kiya.

16 Eneja Neningikarrawara-langwa nenikumamurikaja ngini-didirrakama ngayuwa awurrariya-langwa,

kemberra eni-yamina nakina eningaba wunalakena-manja enejukwaba.

Ngalaja nganyangwa ekirra ak-ambilya akina wunalakena-kiya-manja wunenjarrngalyilya-kiya,

akwa ngarningka numirarrka-langwa ekirra iya nungwarrka-langwa ekirra ngalajukwaba.

Kemberra aburnaja ken-akumajungwuni-yada wunalakena aburna-langwa wurriyukwayuwa wurrababurna akwa ngawa wurrumirumirarrngwa aburna-langwa wurrababurna aburrajukwaba,”

ni-yama nakina Jekaba-da ena-langwu-wa nenikuwenikba Jawijibu-wa-da.

17 Umba eneja nakina Jawijiba nu-werrikawarriyade-ka nakina nungwenikba ni-kilyangbaka-mulangwa ena-langwa ayarrka ekbuda Yibureyima-langwa-manja aringka. Kemberra nenumini-rndirrka Jawijiba ayarrka nungwenikba-langwa kajungwa kinu-kuwarrukwajuwi-yada Yibureyima-langwa-langwa aringka angerriba Muneja-langwu-wa. 18 Akwa ni-yama nakina nungwenikba-wa, “Nara akina e-yamama. Naka-bina naruma numilyengma-da. Umba w-akuma nungkwa-langwa ekbuda ayarrka naka-manja,” ni-yama.

19 Eneja ni-lyangkilyuwaka nungwenikba. “Ningeningme-ka ningena,” ni-yama. “Muneja-langwa wurrumirumirena warnikinikaduwa wurrilyimberrkwulyumida wurrilyimberrkuwilyaba kuw-ambilyame-ka wurrakina aburrajukwaba. Umba nenikumarnjenikbe-ka nakina angwurre-ka kin-ambilyama naruma-da, akwa ena-langwa wurrumirumirena warnikinikaduwa ka-wurrakwulyumidadinama wurrakina yanda-langwa kuw-ambilyame-ka wurrilyimberrkwulyumida warnumamalya wurrilyimberrkeyebijeba iya wurrilyimberrkeyebijeba wurrakina-da,” ni-yama nakina.

²⁰ Kemberra akwala ngarningka ayakwa eningaba eningilyamarmba ni-yengbinuma Jekaba wunalakina-kiya-wa Yibureyima-kiya. Ni-yama nakina,

“Keni-yengbina-manja warningerribirra WarningiYijireyila warnumamalya eningaba ayakwa wurrukwalamanja warnumamalya aburralangwa, kemberra karri-yengbijinama wurrakina nungkwurnalangwa ekirra. Akwa ke-yaminama wurrakina,

‘Eni-yamina Neningikarrawara eningaba nungkuwamanja aduwaba, wuburra laka arakba-wiya ni-yamama nakina eningaba wunalakina-kiya-manja Yibureyima-manja akwa Muneja-manja,’ ke-yaminama wurrakina-da,”

ni-yama nakina Jekaba. Umba ni-yengbinumanja amurndakakina ayakwa neni-lyengmajuwama nakina Jekaba neningadinuba-wiya Yibureyima, umba Muneja nen-arjikama nakina-da.

²¹ Biya ni-yama nakina Jekaba nenikuwenikba-wa Jawijibu-wa, “Yirringkiname-ka ningena ki-jungwunama arngkidarrba ningena. Umba eneja Neningikarrawara kin-ambilyama nakina nungkwurruwamanja akwa yikeni-lawurrakajinama kirrakina akinu-wa angalya nuw-ambilyumurruwa arakba-wiya nungkwurralangwa wurrumirumirenungwa.

²² Nganja yirra-kwunama ngayuwa Jekema angalya ebina angakarjiyinga nungkwalangwi-yada. Nara a-kwama akina angalya eningaba nungkwalangwu-wa narrkuwena-murriya umba yirra-kwunama akina nungkuwawa. Arakba-wiya ngayuwa ningarra-murrakajuwama awinyamba-ma akina angalya WarningAmaralangwa warnumamalya. Umba aduwaba nungkwalangwa arakba akina angalya-da,” ni-yama Jekaba Jawijibu-wa nakina-da.

49

Jekaba ni-yengbinu-mulangwa eningilyamarmba ayakwa warninukuwenu-wa

¹ Biya kemberra nakina Jekaba nenuwurrakardijuwa ena-langwuwa warninukuwena akwa ni-yama, “Kwa, wurruwurraki-likaja ngayuwa-wa akwa wurruwurra-murndukwa yelakwa ngayuwa-manja akwudangwa, kajungwa ki-yengbini-yada ayakwa nungkwurruwawa,” ni-yama nakina. “Ngayuwa kawurraku-makinama ayakwa kangekburakajungwuna-mulangwa arija-langwa nungkwurralangwi-yada iya nungkwurralangwi-yada wurriyukwayuwa iya nungkwurralangwi-yada wurrumirumirenungwa akwa aburralangwi-yada wurriyukwayuwa aburrajukwaba akina,” ni-yama neni-yuwangkwa Jekaba.

² Nakina neni-yuwangkwa Jekaba nu-wilyakamurra ambilyuma ekirra. Awilyaba ekirra Jekaba akina, umba awilyaba ngarningka nenu-kwama Neningikarrawara aruma ekirra Yijireyila akina. Biya ni-yama nakina warninukuwenu-wa,

“Wurruwurra-murndukwuna kajungwa yik-engkirrikaji-yada enena ayakwa nganyangwa.

W-engkirrikiya ningungwenungwu-wa Yijireyilu-wa,” ni-yama. Kemberra ni-yengbinuma arakba nakina aburruwawa-wa wurruwilyuwilyaba-wiyu-wa amurndakenena ayakwa eningarija-langwa kini-jungwunu-wa nakina. ³ Ni-yama nakina adinuba-wiya Rubinu-wa, “Ningkena Rubina ningkumilyengma ningkenungkwulyuba ningkenikuwarrka.

Ningki-rukwularru-manja ningkakina kembirra aburraja warningma arakba warnumamalya ningingbuda ningenungwarba ningena ngayuwa-da.

Umba nungkwaja ningkarrubuda angwurra wurrumurdakenena-manja narrkuwena-murriya ningk-ambilyamurra ningkenikuwarrka aduwaba.

⁴ Akena nungkuwa yimini-yamama awurrariya ningku-mungkwulu-mubaba nganyangwa-manja dadikuminuwar•duwar•da didarringka. Akwa nare-ka k-errukwulina ngayuwa-wa nungkwa-langwu-wa ningungwena.

Nungkuwe-ka ningkena wuburra laka yaruma yelyukwa yibina nare-ka ngarna a-bungkawakama,

mena nare-ka warningerribirra warnumamalya a-bungkawakama ningkakina ningkenumamalya nungkwajukwaba-da.

Kembirra akina-langwa awurrariya ningki-yama-mulangwa ningkakina, nare-ka arakba ningkakina ambilyuma ningkaruma wurrumurdakenena-manja narrkuwena-murriya-da, umba ningkiyukwujiya k-ambilyama ningkeningangkawura ningkakina-da.”

ni-yama Jekaba Rubinu-wa.

⁵ Biya kembirra ni-yengbina Jekaba amurdakenena ayakwa wunalakina-kiya-wa warnikuwabulena-kiya Jimiyinu-wa iya Libayu-wa. Ni-yama nakina,

“Kinalakina Jimiyina akwa Libaya duwilyaba-mulangwa dirndenungwa.

Umba nungkwurnaja arakba kinu-wilyakinama kaliwanga engbudiyada awinyamba.

⁶ Akena nara nganja ningena e-yakajuma nungkwurnuwa-manja yikini-lyelyimbukweyina-manja kinalakina amurama-langwiya.

Nare-ka ningena ambarruma ayakwi-yada nungkwurnuwa-manja, mena kin-awinyambadinu-manja kinalakina kinadiyerra-manja kirrawardanguma wurrukwalawarningka,

akwa ngarningka akwala bulukwa kini-rrengmurnirnakwama abadakalya-manja.

⁷ Kembirra awurruwurrariya ka-ngekburakajungwunama nungkwurnalangwa akina,

mena kini-ngayindenama ngawa kinalakina awinyamba akwa kinuwerrikardadinama ngawa kinalakina-da.

Kinubardijena-kiye-ka ngawa kinalakina kinenungkwarba-kiya-da.

Ningene-ka kembirra k-errbalijinama nungkwurnalangwa warnumamalya angerriba iya angerriba WarningiYijireyila-manja warnumamalya wurruwurrakuwilyarra-da,”

ni-yama Jekaba wunalakina-kiya-wa Jimiyinu-wa iya Libayu-wa.

⁸ Biya kembirra ni-yengbina Jekaba amurdakenena ayakwa nenikuwenikba-wa Juda.

“Nungkwaja Juda,” ni-yama, “aburraja nungkwa-langwa narrkuwena-murriya kabi-yangmarngkwajinama ningkakina.

Ka-likajama kuw-abuluwendama nungkuwa-manja wurrakina, mena ningkingbuda-baba ningkakina-da.

Nungkwaja ka-rndirrkina wurrukwala-manja warnumamalya kabuwirrikbina-murrumanja ningkakina.

Ka-majinginama wurrakina ayarrka-murra yambiya-manja ningkakina-da.

- ⁹ Ningkakine-ka wuburra yiningerriberriba yiningbala ningki-yaminama aduwaba-da.
 Yakine-ka yiningbala kini-lawurradinama ena-langwu-wa medirra ka-wardena-mulangwa yukwala yinungungwangba.
 Kini-lawulawajinama ena-langwa alika yibina kin-errikerrikarrngina-mulangwa akwa kinu-mungkwulama yakina.
 Akwa akini-yada nare-ka ngarna a-mirajangajuma yakina, mena yabarda awinyamba yakina-da.
- ¹⁰ Nungkwaja nungkuwa Juda ku-bungkawadinama ambaka-murra ningkena.
 Aburrajukwaba numirena-murriya warnikinikaduwa ka-bungkawadinama.
 Ke-yaminjaminama yanda-langwa nubungkawa naruma-dangwa kini-yar•denama nakina enena-manja angalya.
 Umba aburraja wurruwurrakwulyumida warnumamalya engka-langwa iya engka-langwa angalya ka-likajama wurrakina enuwa-wa,
 karru-wilyakinama ababurna amurndakijika kajungwa kenu-kwuniyada enuwa-wa.
 Akwa ngarningka kuw-abuluwendama enuwa-manja wurrakina mena warningma wurrakina naruma nakina-da.
- ¹¹ Nungkwaja ki-yaminama ningkakina wuburra laka nuwilyaba nenumamalya numinababurna akwurena eninginingaba.
 Amurndakakina akwurena ena-langwa kuw-arumidinama. Umba eneja kining-ararikinama ena-langwa diyukwujiya dangki akinu-wa ememeka akwurena eningaba-dangwu-wa.
 Akwa kining-ajirrenama ena-langwa dumbala akwurena-langwa-murra amalyirra, mena ababurna-baba amalyirra akwurena-langwa akina-da.
- ¹² Umba ngalaja ena-langwa menba kum-abiyidinama makina kini-bekina-mulangwa amalyirra akwurena-langwa.
 Akwa ngarningka ena-langwa akarrnga ka-kwulyarriyiname-ka akwulyadada kini-bekina-mulangwa nakina milka-da,”
 ni-yama Jekaba nenikuwenikba-wa Juda.
- ¹³ Biya kembirra ni-yengbina Jekaba amurndakenena ayakwa nenikuwenikba-wa Jebulina.
 “Jebulina,” ni-yama, “nungkwaje-ka k-ambilyama akwudangwa makardamanja ningkakina.
 Akine-ka angalya nungkwa-langwa ka-lawurradinama Jayidina-langwa angalya.
 Ngalaja mijiyanga kumu-likajama kum-awiyebenama ngala-langwu-wa abalmungwur•da-da,”
 ni-yama Jekaba nenikuwenikba-wa Jebulina.
- ¹⁴ Biya kembirra ni-yengbina Jekaba amurndakenena ayakwa nenikuwenikba-wa Yijakara. Ni-yama,
 “Umba ningkakine-ka nungkwaja Yijakara ki-yaminama wuburra duwilyaba dangki yingu-warenama warka.
 Dakine-ka dangki yingu-kuwamurrkwulama wilyarra umba ngalaja beka mambilyuma yalina iya yalina yingamu-wilyarrakinama makina,
 mena nara-baba dakina a-ngayinduma a-wilyakama malakina beka ngala-langwa-manja mirirrba-da.

15 Akena kingu-mirajanginama akwa kinguma-wilyakinama malekbina beka-kiya ngala-langwa-manja mirirrba, mena eningaba-baba angalya akina-da.

Umba dakine-ka wuburra dangki nungkwaja ki-yaminama ningkakina kaminu-war•denama warka wurrukwa-langwa ningkakina-da,”
ni-yama Jekaba ena-langwu-wa nenikuwenikba Yijakara.

16 Biya kembirra ni-yengbina Jekaba amurndakenena ayakwa nenikuwenikba-wa Dena. Ni-yama,
“Umba nungkwaje-ka ningkakina Dena ki-lyangkuwerribikajungwunama nungkwa-langwa-langwa warnumamalya warningaba-murrikba akwa wurruwurrariya-murrikba wurrakina.

Umba nungkwa-langwa warnumamalya aburrajukwaba ne-yaminama WarningiYijireyila warnumamalya.

17 Umba nungkwaja ki-rarrkajungwunama ningkakina adinakba mamurukwa-manja,
wuburra laka yibina yingarna n-abuwarrkajungwunama amarda-manja

akwa n-anginama amulurrngwa jarrangwa-langwa-manja alika,
kajungwa warnumamalya ka-wurdena-manja karrawara jarrangwa-manja kembirra ke-ngkilarrini-yada mirirrba-ma ajiringka-wa wurrakina-da,”

ni-yama Jekaba nenikuwenikba-wa Dena.

18 Biya kembirra ni-yengbina Jekaba amurndakenena ayakwa Neningikarrawaru-wa. Ni-yama nakina,
“Ningene-ka ning-embirrarinama nungkuwa-wa Yaweya, kajungwa yiku-ngwureni-yada ningkakina ngayuwa-manja,”

ni-yama Jekaba.

19 Biya kembirra ni-yengbina Jekaba amurndakenena ayakwa nenikuwenikba-wa Keda. Ni-yama,
“Wurrukwa-ka wurrengkengmina warnumamalya kabu-wardenama nungkuwa,

akena nungkwaja nungkuwa ku-minangkirreyinama wurrakina-da,”

ni-yama Jekaba nenikuwenikba-wa Keda.

20 Biya kembirra ni-yengbina Jekaba amurndakenena ayakwa nenikuwenikba-wa Ajera. Ni-yama,
“Umba nungkwaja nungkuwa Ajera, ngalaja nungkwa-langwa angalya kuw-arrangbinama ababurna aninga eningaba.

Eningabe-ka akina kin-alyubarina-mulangwa nubungkawa narumadangwa-da,”

ni-yama Jekaba nenikuwenikba-wa Ajera.

21 Biya kembirra ni-yengbina Jekaba amurndakenena ayakwa nenikuwenikba-wa Nabudali. Ni-yama,

“Umba nungkwaja Nabudali ki-yaminama ningkakina wuburra laka duwilyaba bambi dibina ying-angkarrinama erribirra angerriba iya angerriba,

akwa nang-arrangbinama dangariya diyukwayuwa deninginingaba-da,”

ni-yama Jekaba nenikuwenikba-wa Nabudali.

22 Biya kembirra ni-yengbina Jekaba amurndakenena ayakwa nenikuwenikba-wa Jawijiba. Ni-yama,

“Umba nungkwaja Jawijiba ki-yaminama wuburra laka eningaba eka ebina nuw-arndurrkwarjiyama amukwa-manja akungwa.

- Na-mungkuwarruwalyadinama akwa nuw-arrangbinama ababurna amaninga.
- ²³ Aburraja wurrawinyamba warnungkwarba bu-wirrikbama angwurra nungkuwa-manja.
Akwa nuw-alilikenuma nungkuwa-wa awinyambu-wa narruma-wilyakama maminjirrada akwa bu-ngajingajama ningkakina-da.
- ²⁴ Bu-larrmanguma wurrakina menungkuwa-murra, akena ngalaja nungkuwa-langwa ayarrka nare-ka ka-murndaburridanga akina.
Kembirra nungkwaje-ka ningkingbuda angwurra ningkakina ningkarjeyuma aburruwa-manja-da.
Ningkingbude-ka ningkarjeyuma mena nganyangwa Neningikarrawara nginu-ngwurangu-mubaba nungkuwa-manja.
Eneja nakina Neningikarrawara nganyangwa ningbude-ka nilyengma, nibina ngini-ngbudirrkama ngayuwa, akwa ngin-akwurrājuwama ngayuwa-manja.
- ²⁵ Amandangwa nakina-bina nganyangwa Neningikarrawara nginu-ngwungwurenama ningkakina.
Nakina-bina nganyangwa Neningikarrawara narrubuda nilyengma nakina akwa ni-yaminama eningaba nungkuwa-manja.
Nginu-kukwunama yelyukwa angubina-langwa akwa ngawa akungwa ajiringka-langwa arrawa-langwa nginu-kukwunama.
Akwa nginu-kukwunama nakina ababurne-ka bulukwa iya wurriyukwayuwa.
- ²⁶ Nakine-ka nginu-kukwunama ababurne-ka aninga eminimingka ningkenik-alyubara-langwa akwa ngawa amawalyuwa eninginingaba ningkeniki-rringka-langwa akina.
Akwa nginu-kukwunama ngarningka eninginingaba angakingakarjiyinga-langwa angalya.
Umba nganja ngayuwa ningeni-yendabajame-ka Neningikarrawaru-wa kajungwa kini-yamini-yada nakina amurndakenena eninginingaba nungkuwa-manja ningkenikuwarrka.
Ningkakina-bina eneja nu-wekbalyinuma nakina akwa nginuminingkakama wurrumurndakeyina-langwa wurrukwala narrkuwena-murriya, ngin-eyebijebakama nakina-da,”
ni-yama neniyuwangkwa Jekaba nenikuwenikba-wa Jawijiba.
- ²⁷ Biya kembirra ni-yengbina Jekaba amurndakenena ayakwa neningarija-langwu-wa nenikuwenikba Benjiminu-wa. Ni-yama, “Umba nungkwaja ningkakina ki-yaminama wuburra yinungwenimbaluba yibina ni-jungwunama yakina murumureya.
Yakine-ka yinungwenimbaluba nu-wardenama yukwala yinungungwangba akwa n-alyubarinama yakina.
Umba nungkwaja ningki-likajama wurdarriya-wiya awinyambu-wa ningkakina akwa ningkarra-wardenama warnumamalya-manja akwa ningkarra-murrakajinama aburra-langwa amurndakijika.
Biya kum-awiyeba-manja mamawura nungkuwa akwa nungkuwa-langwa warnumamalya yiki-larrmburrenana amurndakakina,”
ni-yama Jekaba neningarija-langwu-wa nenikuwenikba Benjiminu-wa nakina.
- ²⁸ Wurrumurndakenena-bina wurrumemberrkwa wurrambilyuma warnumamalya WarningiYijireyila wurriylimberrkingka-langwa iya

wurrilyimberrkingka-langwa. Akwa amurndakenena ayakwa eningarija-langwa ni-yengbinuma nungwarringba Jekaba warninikuwenu-wa nakina. Umba eminiminingka ayakwa ni-yengbinuma nakina wurrumurndakakina-manja warnungkwarba wurruwilyuwilyaba-wiya-manja.

Ni-jungwunu-mulangwa Jekaba

²⁹⁻³⁰ Kemberra nakina Jekaba nenu-makama wurrumurndakakinu-wa warninikuwena warniki-yami-yada wurrakina arija-langwa. Akwa ni-yama, “Ki-jungwuname-ka ningena arngkidarrba arakba. Ki-likajama ningena nungwarrka-langwu-wa warnumamalya. Nungkwurraja kemberra yiki-rungkwabinama karna ningenumadangkwa nungwarrka-murriya-manja. Yik-akumurnama ngayuwa mibina-manja ngawa medirra Makbela-manja. Umba nuw-ambilyama Makbela Mamura-manja akwudangwa yakwujina Kenina-manja angalya akina. Karningme-ka makina medirra mibina num-ambilyama Ebirena-langwa-manja ajiringka. Nakine-ka Ebirena NeningiYida nenumamalya nakina. Umba eneja nakina Aburiyama nu-beyindanguma akina ajiringka ena-langwa akwa ngawa makina medirra ena-langwa, kajungwa ken-akumurni-yada makina-manja medirra ena-langwa warnumamalya warninikijungwa nakina. ³¹ Umba makina-manja ngawa medirra aburraja narralirrak-akumarnuma wunalakina Aburiyama iya dadingiyenikba Jera yakwujina. Bi..ya narralirrak-akumarnuma ngarningka Ajika iya dadingiyenikba Ribeka aburnajukwaba yakwujina. Nganjukwaba ninging-akumarnuma Liya makina-manja ngawa medirra. Yawe-ka. ³² Nungkwurraja kemberra ngayuwa yik-akumurnama kirrakina nganjukwaba yakwujina makina-manja ngawa medirra, nu-beyindangu-murrumanja adinuba-wiya Aburiyama nakina-da,” ni-yama nakina Jekaba warninikuwenu-wa. ³³ Biya ni-jerrukwa-mulangwa nakina amurndakakina ayakwa ena-langwa eningarija-langwa warninikuwena-manja, nu-kwunumurrkwulijajungwa nakina akwa nu-werrikarrnga arakba-da.

50

¹ Eneja nakina Jawijiba neni-rringka-manja nungwenikba ni-jungwuma, n-akumajungwume-ka nakina nungwenikba-wa akwa neni-lawurangkama akwa nu-ngwadinume-ka angwurra. ² Kemberra arakba ni-yama nakina ena-langwu-wa warnikuminuwar•duwar•da, “Wurr-angkirna bungabungwa amalyirra akwa ngawa engburingka amangwarra akwa yik-akumurna nungwarrka-langwa-manja nenumadangkwa,” ni-yama.

Aburraja narr-angkarna akwa narr-akumarna Jekaba-langwa-manja nenumadangkwa kajungwa nari-yada ngu-minjirrkirruwanjuma nakina, mena akini-yada wurrumurndakibina-baba WarningiYijiba warnumamalya ne-yaminjamama akina. ³ Ne-yaminjamama ngawa arngkababurna-langwa umba aburraja na-jijakawaranguma wurrakina WarningiYijiba warnumamalya. Bi..ya arngkabiya-ruwa-ma arngkumemberrkwa marringa numi-jerriduma makina akwa narri-jerrukwama arakba ebina bungabungwa wurrakina warnikuminuwar•duwar•da. Umba kemberra ngarningka na-jijakawaranguma wurrumurndakakina WarningiYijiba warnumamalya yuwilyaba yimawura.

⁴ Kemberra narri-jerrukwama arakba akina awerrikawarriya. Eneja kemberra nakina Jawijiba ni-yama naruma-langwu-wa nubungkawa wurrububungkawa wurriyukwayuwa, “Yikinu-makina enena ayakwa

nganyangwa naruma-manja nubungkawa. Yiki-yamina karna, ⁵ ‘Nara-wiya kinu-werrikarrngina nganyangwa nungwarrka enena ayakwa ni-yengbinuma nakina ngayuwa-manja. Ni-yama nakina, Ki-jungwunama arngkidarrba ningena. Umba nungkwaja yiki-lyilyena angerriba Keninu-wa akwa yiku-rungkwabina ningenumadangkwa mibina-manja ngawa medirra nungwarrka-langwa-manja num-ambilya-murrumanja adinakba makina yakwujina. Yiminu-wilyakina ngawa enena ayakwa nganyangwa akwa nara e-yakuwabijuma, ni-yama nungwarrka ngayuwa-wa. Nungkwaja kembirra yi-larrkaja ngeni-lyilyena arakba makinu-wa medirra. Kembirra nganja ki-lawurradinama ngayuwa ngarningka yangkwurrangwa,’ yiki-yamina karna nubungkawa-manja, yikuminu-makina nganyangwa ayakwa,” ni-yama nakina Jawijiba nubungkawa-langwu-wa warnikuminuwar•duwar•da.

⁶ Aburraja narru-wilyakama Jawijiba-langwa ayakwa narumu-wa nubungkawa. Enamba-langwa kembirra nakina naruma nubungkawa ni-lawurrakaja ayakwa Jawijibu-wa akwa ni-yama, “Likaja nu-wilyakina nungkwa-langwa nungwena mibinu-wa medirra, nginu-maka-mulangwiya nungwena nungkuwa-wa,” ni-yama nakina naruma nubungkawa, ni-larrkama ayakwa Jawijibu-wa nakina.

⁷ Eneja kembirra arakba nakina Jawijiba ni-likenuma neni-lyilyanguma nenumadangkwa nungwenikba-langwa angerriba Keninu-wa mibinu-wa medirra. Aburraja naruma-langwa nubungkawa-langwa wurriyukwayuwa wurrububungkawa nawurraki-likenuma wurrababurna-langwa Keninu-wa akwa ngawa wurrababurna-langwa wurrarumuruma WarningiYijiba warnumamalya aburrajukwaba nawurraki-likenuma. ⁸ Akwa Jawijiba-langwa wunambilyuma warnikuwabulena akwa aburna-langwa wurradidingiyarrngwa akwa ngawa aburna-langwa wurriyukwayuwa nawurraki-likenuma wurrakina. Akwa ngawa wurrarrkwurrkuwena Jawijiba-langwa nawurraki-likenuma akwa aburra-langwa warnumamalya aburrajukwaba. Wurribina wurruwarrngkiyukwayuwa nawurraki-likenuma wurrakina umba wurriyukwayuwa-murrumurra wulkwa nuw-ambilyumurra angalya-manja yakwujina Kawijina-manja wurrakina. Akwa ngarningka ngalaja jiba iya nenukwuda akwa bulukwa nuw-ambilyumurra angalya-manja Kawijina-manja akina. ⁹ Umba wurrukwala warnungkwarba na-njawudiyinuma wurrakina jarrangwa-manja umba aburraja wurrukwala na-wurdanguma makangkidikarra-manja mibina yingum-arrkirrkarnu-murrumanja jarrangwa. Wurruwurrakwulyumideka warnumamalya namurndaki-likenumurra wurrakina Jawijiba-manja angerriba Keninu-wa-da.

¹⁰ Nawurraki-likenumurra wurrumurndakakina ngawu...wa. Engku-we-ka nawurraki-likenuma yanda-langwa narr-akburrangarna angalya emikirra Adada. Ngalaja alyengmilyengma-langwa nuw-ambilyumurra akina angalya umba akwaburrangarna-langwa nuw-ambilyumurra akina akungwa adalyuma emikirra Jardina. Umba aburraja wurruminakina angalya warnumamalya na-war•danguma warka yakwujina eninganingamanja amadidira. Kembirra yakwujina ngawa aburraja na-ngwanjuma Jawijiba-murriya wurrakina akwa na-ngwadeyinuma aruma angwada. Na-jijakawaranguma warningamiyerre-ka. Nuw-ambukambarrinuma angwada-manja na-ngwadungwadeyinuma ngawa wurrakina yakwujina mamangbala mambilyuma marringa.

¹¹ Umba aburraja wurruminakina angalya WarningiKenina warnumamalya narramurndaki-rringkama Jawijiba-murriya-wa

na-ngwadungwadeyinu-murruwa yakwujina Adada-manja angalya wurrakina. Biya namurndaki-yama, “Wa! Wurrumurndakangabe-ka WarningiYijiba warnumamalya nuw-angmakayenama ngawa angwada-manja wurrakina-na!” namurndaki-yama. Kembirra narri-yengbijuwamurra akina angalya Ebula Mijirayima emikirra akina, mena akina ekirra ne-yaminama “WarningiYijiba warnumamalya na-ngwadungwadeyinuma wurrakina.”

¹² Aburraja kembirra Jawijiba-murriya narruwurraki-lalika akina angalya akwa nawurrak-alilikenana angwurra ngawa. Biya narri-yakuwarrukwa ebina adalyuma akungwa emikirra Jardina akwa nawurrak-alilikenana Kenina-manja yanda-langwa namurndaki-yar•da arakba ebina-manja angalya Makbela wurrakina-da.

Biya yakwujina ngawa Makbela-manja wurrakina warninikuwena Jakaba-langwa ne-yamama ababurna-langwa ebina-langwiya nenu-makamurrilangwiya nungwarringba adinuba-wiya neniba-wiya nakina. ¹³ Nenakumarna ena-langwa nenumadangkwa yakwujina ngawa Makbela-manja mibina-manja medirra nuw-ambilyu-murrumanja Mamura-manja akwudangwa. Adinuba-wiya makina medirra Ebirena-langwa, umba nakina Ebirena NeningiYida nenumamalya nakina. Kembirra arakba-wiya eneja Aburiyama nu-beyindanguma nakina Ebirena-langwa angalya akwa mibina medirra akina-manja ngawa angalya. Nu-beyindanguma makina kajungwa nenik-akumi-yada yakwujina warnumadangkwa ena-langwa warnumamalya wurrakina. ¹⁴ Eneja kembirra nakina Jawijiba nen-akumarnu-mulangwa nungwenikba yakwujina ni-lawurradina nakina arakba Yijibu-wa. Enuwa iya wurrarrkwurrkuwena akwa ngawa wurrumurndakibina nawurraki-likenu-murrumurra enuwa-manja namurndaki-lawurradina arakba Yijibu-wa wurrakina-da.

Jawijiba-langwa ayakwa amerrukwula ni-yengbinu-mulangwa ena-langwa-manja wurrarrkwurrkuwena

¹⁵ Biya kembirra ni-jungwu-mulangwa nungwarringba Jakaba, wurrumurndakakina wurrarrkwurrkuwena Jawijiba-langwa nalyelyimbukweyinumurra Jawijiba-langwa-langwa arakba. Ne-yama wurrakina, “Jawijibe-ka nakina dukwa ngarrenu-wirrikbinama ngawa-da. Akwa ni-lyangkuwerribikajungwunama nakina akenumini-lawurrakajiniyada awurrariya ngakwurramba-langwa dukwa-da, mena ngarri-yamama awurrariya enuwa-manja adinuba-wiya ngarrakina-da. Kembirra akiyamarrkinama ngarna?” ne-yama wurrakina.

¹⁶ Kembirra narri-larrka wurrakina ayakwa Jawijibu-wa. Ne-yama, “Nara-wiya kinu-werrikarrngina ngakwurra-langwa nungwarrka, ¹⁷ yirrenu-makama nakina yarniki-yengkilabi-yada nungkuwa-wa kajungwa yikumini-yakuwabijini-yada ebina awurrariya yirri-yama-mulangwa nungkuwa-manja yirrakina. Yirraja yarna yarnikuminuwar•duwar•da nungwarrka-langwa-langwa Neningikarrawara. Nungkwaja kembirra marrakba, yirrumini-yakuwabijina akina aduwaba,” ne-yama wurrakina, narri-larrka ayakwa Jawijibu-wa. Umba eneja nengkirrika-manja akina ayakwa Jawijiba kembirra nu-ngwadina nakina angwada-da.

¹⁸ Aburraja kembirra wurrumurndakakina wurrarrkwurrkuwena nalikenumurra aburrabakiya-ba Jawijibu-wa akwa nuw-abuluwenduma enuwa-manja. Biya ne-yama wurrakina, “Yarna-bina nungkuwa-langwa yarnikuminuwar•duwar•da-da,” ne-yama wurrakina.

¹⁹ Eneja nakina Jawijiba ni-yama aburruwa-wa, “Nara akbar•duma. Nare-ka ningena e-yamama wuburra Neningikarrawara ni-yaminama nakina. ²⁰ Arakba-wiya nungkwurraja kirrakina kirri-lyanguwerribikajungwunuma awurrariya nganyangwa. Akena eneja Neningikarrawara nakina ni-kuwarrukwajuwama akina awurrariya eningabu-wa, kajungwa nakina Neningikarrawara ken-enibikini-yada wurrababurna warnumamalya. Kwuja, warniba arakba wurrakina aduwaba amurndakibina-langwa ne-yama-mulangwa arakba-wiya. ²¹ Kembangra nara akbar•duma, mena ngayuwa k-akwurrainama nungkwurruwa iya nungkwurra-langwa wurriyukwayuwa,” ni-yama nakina Jawijiba ena-langwu-wa wurrarrkwurrkuwena. Kembangra akina-murra ayarrkuwarruwalya ayakwa neni-ngbudirrkama nakina Jawijiba ena-langwa wurrarrkwurrkuwena. Aburraja kembangra yiningaba yukwudukwuda nuw-ambilyuma arakba wurrakina-da.

Ni-jungwunu-mulangwa nakina Jawijiba

²² Bi...ya eneja Jawijiba n-ambilyumurra Yijiba-manja nakina neningangkawura, enuwa iya ena-langwa warnumamalya wurrababurna-langwa aburrajukwaba. N-ambambilyumurra yakwujina ngawa nakina yanda-langwa n-eniyuwangkwudinuma arakba. Umba 110 mamarika iya yinungkwura n-ambilyumurra arakba nakina. ²³ Akwa neniba-wiya ngawa nakina neni-rringkama wurriyukwayuwa nenikuwenikba-langwa Yibureyima-langwa. Aburrajukwaba neni-rringkama nakina ngarningka Yibureyima-langwa wurrumirumirena. Akwa ngarningka neni-rringkama nakina wurriyukwayuwa numirenikba-langwa Makira-langwa. Umba Makira-langwa nungwenikba Muneja nakina, nibina naruma-dangwa nenikuwenikba Jawijiba-langwa.

²⁴ Biya kembangra kini-jungwunu-murruwa nakina, ni-yengbina ayakwa wurrarrkwurrkuwenu-wa. Ni-yama, “Ki-jungwunama arakbe-ka ningena, umba eneja Neningikarrawara yiken-akwurrainama nakina nungkwurruwa-manja. Akwa yikenu-wilyakinama kirrakina ena-langwa angalya angerriba ebinu-wa angalya nenu-maka-murruwa adinuba-wiya Aburiyama-manja. Nenumini-yarrkakumarnuma amurndakakina ayakwa akina-langwa angalya Aburiyama-manja iya Ajika-manja akwa ngawa Jekaba-manja,” ni-yama nakina Jawijiba.

²⁵ Biya kembangra ni-yama ngarningka ena-langwu-wa wurrarrkwurrkuwena, “Ngarra-ngayindenama karna yiki-yarrkakumurnama enena ayakwa aduwaba akwa nara a-yarrkuwarrukwajuma. Yikenu-wilyakina-manja nakina Neningikarrawara akinu-wa angalya, nungkwurraja kembangra yiku-wilyakina kirrakina nganyangwa ningenumadangkwa nungkwurruwa-manja,” ni-yama nakina. Aburraja kembangra neni-yarrkakumarna arakba akina ayakwa-da.

²⁶ Eneja Jawijiba kembangra nakina ni-jungwa arakba yakwujina ngawa Yijiba-manja. Mababurne-ka mamarika iya yinungkwura 110 n-ambilyumurra nakina akwa ni-jungwa arakba. Aburraja kembangra ena-langwa warnumamalya narr-akumarnuma bungabungwa amalyirra akwa ngawa engburingka amangwarra ena-langwa-manja nenumadangkwa. Biya kembangra nen-akumarnuma arakba nenumadangkwa bada-manja wurrakina-da.

Ena ngawa-da.

Jawuna

Eneja jurra ngarraku-makinama ayakwa nu-bungkawadina-mulangwa Neningikarrawara wurrababurna-manja warnumamalya. Ngarraku-makinama ngarningka Neningikarrawara ni-lyelyingmina-mulangwa ngakwurruwa ngarnumamalya akwa nu-marngkirradina-mulangwa ngakwurruwa-manja. Mama ena-langwa warnumamalya narrantangmar•denama wurrukwalamanja warnumamalya, umba eneja Neningikarrawara ni-lyelyingminama nakina wurrumurndakakinu-wa warnumamalya. Nare-ka nakina a-ngayinduma a-banijuminduma a-jungwajuma wurrakina, umba neni-ngayindenama kenumini-yakuwabijinama awurruwurrariya ne-yama-mulangwa wurrakina.

Jawuna nenumini-yarrkuwurrangu-mulangwa ayakwa Yaweya-langwa

¹ Nakine-ka Jawuna nenikuwenikba Amideya-langwa nakina. Eneja Yaweya ni-yengbinuma ayakwa enuwa-wa ² akwa ni-yama, “Jeyi! Likaja arakba engembu-wa Niniba-wa. Arume-ka akina angalya akwa aminuwurrakwulyumida alikira iya warnumamalya. Ki-likaja nungkuwa yikumini-yengbina nganyangwa ayakwa wurrumurndakakinu-wa warnumamalya wurruminakina angalya yakwujina Niniba-manja. Akwa ki-yama, ‘Yaweya n-awinyambadume-ka nakina nungkwurruwa-wa mena neningme-ka nakina karniniyerriya karnumamalya kirkakina-da,’ ki-yamina ka-makina nungkuwa wurrumurndakakina-manja warnumamalya,” ni-yama nakina Yaweya Jawuna-wa.

³ Eneja Jawuna nara kin-engkirrikena nakina akinu-wa ayakwa Yaweya ni-yengbinu-murruwa enuwa-wa. Nara kembirra kini-likena angerriba alyengmu-wa Niniba-wa, umba ni-lyangkarrngajungwa nakina mingku-wa mamurukwa, ni-ngayindangu-mubaba neniki-lyumadi-yada Yaweya-langwa. Biya ni-dirrirnda nakina angerriba mijiyelyu-wa memikirra Jawuba makina.

N-alilikenu...wa. Yakwujina mijiyelya-manja ni-yar•da. N-andeya nakina akena numa-rringka muwilyaba mijiyanga yakwujina num-ambilyuwar•dumurra. Mamuki-liki-yada makina engku-wa akwaburrangarnu-wa engembu-wa Beyinu-wa. Biya kembirra ni-likena arakba nakina Jawuna akwa neni-yendabena numinakinu-wa mijiyanga nubungkawa neniki-liki-yada nakina makina-manja ngawa mijiyanga Beyinu-wa, akwa nenu-kwa angwarnda yakwujina. Ni-lyumadinume-ka nakina Jawuna Yaweya-langwa. Kembirra Jawuna akwa ngawa wurrumurndakakina wurrukwala warningumijiyanga warnungkwarba nawurra-jawudiyina arakba mijiyangu-wa. Biya namurndaki-likena arakba wurrakina-da. ⁴⁻⁵ Uмба eneja Jawuna ni-dirrirnda arakba akwa n-awiyeba memedirru-wa mijiyanga akwa nu-mungkwulinga marringa arakba nakina-da.

Num-angkidikarrina ngalaja makina mijiyangu...wa. Maburrungkuwil-yarra. Akena eneja nakina Yaweya neningma nakina Jawuna ni-rijawudiyinuma makina-manja ngawa mijiyanga, akwa kembirra ni-larrka engbude-ka arrirra makinu-wa makarda. Akine-ka wiyerrirda na-wardanga arakba makina mijiyanga maburrungkuwilyarra. Ngalaja madidirrungwarna arakba makarda numu-warumajungwuna makina. Adinuba ka-burrijuwame-ka makina mijiyanga-da.

Aburraja wurrumurndakibina warnungkwarba wurruminakina mijiyanga namurndak-akbar-de-ka wurrakina, akwa nuw-ardanga wurruwilyuwilyaba-wiya aburra-langwu-wa amalawudawarra, kajungwa karraku-mamurikajini-yada akwa karrak-enibikini-yada wurrakina. Akena eyirrbiyirra ngawa ngalaja arrirra nuw-angkarrinuma nuw-arrubudidinuma iya miyirrbiyirra ngawa makarda numu-warumajungwunuma maruma. Kembirra aburraja warnungkwarba nurrumurndaku-manga ababurna adidirrunwarna bada iya aningamurriya akwa nuw-errikbeyina amurndakakina angerriba makardu-wa nurrum-ekilyarrbakama mibina mijiyanga-da.

⁶ Eneja kembirra numinibina nubungkawa mijiyanga ni-likena arakba nakina, n-awiyebena arrawu-wa, biya nen-akburranga nakina Jawuna nu-mungkumungkwuluma yakwujina marringa. Biya ni-yama, “Mirajanga!” ni-yama. “Ningki-yaminjamarrkinama ningkena yelakwa ningkumungkumungkwulama? Mirajanga,” ni-yama. “Nungkwajukwaba kuburiyaminama nungkwa-langwu-wa amalawudawarra. Dukwa kuwerrukwuliyama akina ngakwurruwa? Dukwa nara a-jungwajuma akina umba akak-enibikinama ngakwurruwa?” ni-yama nakina nubungkawa numinakina mijiyanga Jawuna-wa.

Biya yadikina neni-jadinga wunalakina erreku-wa angerriba wurrukwalu-wa warnungkwarba. ⁷ Aburraja namurndaki-yama, “Ngarrumalyangkeyina akumalyangka kajungwa ngarningmi-yada ngarna nakina nenungkwarba nibina ni-ngekburakama awurrariya yelakwa,” ne-yama. “Dukwa numiyambena nenungkwarba ni-yamama yelakwa awurrariya? Nakina-langwa-bina ena wiyerrirda ngarraku-wardenama ena-da,” ne-yama. Biya kembirra na-malyangkeyina arakba akina akumalyangka-da. Biya narr-akburranga Jawuna-langwa ekirra wurrakina-da.

⁸ Biya ne-yama wurrakina Jawuna-wa, “Yirru-makina kembirra! Ningkena-bina ningki-yamama awurrariya-na?” ne-yama. “Ningki-yaminjamarrkinama ningkena yelakwa memema-manja mijiyanga? Umba amiyambena angalya nungkwa-langwa? Angamba-langwa angalya ningki-likenuma ningkena?” ne-yama wurrakina Jawuna-wa.

⁹ “Ngayuwe-ka ningena NingiYiburuwa ningenumamalya,” ni-yama eneja. “Ningeni-yangmarngkwajinama ngayuwa Yaweya Neningikarrawara, nibina n-ambilyamurra ena-langwa-manja angalya abalkaya. Meme-ka makarda numa-ngekburakama nakina akwa ngawa ababurna-langwa angalya ariba-manja ngalajukwaba ni-ngekburakama nakina. ¹⁰ Akena nganja ngayuwa ningi-lyumadumurra Yaweya-langwa. Kembirra aminakina-langwa ena ngarrak-akburrangama wiyerrirda,” ni-yama nakina Jawuna.

Aburraja nuw-engkirrika-manja akina ayakwa Jawuna ni-yengbinuma nakina, namurndak-akbar-da angwurra wurrumurndakakina warnungkwarba wurruminakina mijiyanga akina-langwa ayakwa. Akwa ne-yama, “Akine-ka awurrariya ningki-yamama ningkakina,” ne-yama. ¹¹ Ngalajeka arrirra iya makarda angwurra numu-ngakbudidina mamakwulyumida miyirrbiyirra ngawa. Kembirra aburraja wurrumurndakakina warnungkwarba ne-yama Jawuna-wa, “Yiki-yamarrkinama yarna nungkuwa-manja kajungwa kuw-erriminji-yada enena wiyerrirda?” ne-yama.

¹² “Yirru-kuwakuwurriya angerriba makardu-wa,” ni-yama eneja Jawuna, “kajungwa enena arrirra akwa memema makarda kamurndakerriminjini-yada,” ni-yama nakina. “Ningeningme-ka ningena ngayuwa-

baba ningi-yarrkuwurrangu-mubaba Neningikarrawara-langwa ayakwa akwa kembirra enena ngarraku-wardenama wiyerrirda,” ni-yama Jawuna.

¹³ Akena aburraja wurrumurndakakina warningumijiyanga warnungkwarba nara kenumin-engkirrikena akinu-wa ayakwa ni-yengbinu-murruwa Jawuna. Wurriyirrbiyirra ngawa namurndakumideyina angwurra angerriba ariba-wa wurrakina, akena na-lyangmurideka. Nara karr-akburrangarna angalya. Angwurra ngawa ngalaja arrirra nuw-angkarrina nuw-arumidina akwa makarda makina numu-warumajungwuna mamakwulyumida ngawa-da.

¹⁴ Kembirra nuw-ardanga arakba Yaweyu-wa wurrumurndakakina warnungkwarba wurruminakina mijiyanga. “Yaweya!” ne-yama. “Yikinu-wardena-manja naka nenungkwarba nare-ka ningkena a-jungwajuma yirruwa,” ne-yama wurrakina Yaweyu-wa. “Yarningme-ka yarna nungkuwabina ena ningki-larrkamurra wiyerrirda yangkwurrangwa-da,” ne-yama wurrakina-da.

¹⁵ Kembirra neni-rndirrka Jawuna neni-ngkajika akwa nenukuwakuwurra wurrakina angerriba makardu-wa. Ngalaja akina-wiya ngawa nuw-ar-darra akina wiyerrirda. Nara arakba kuw-angkarrina. Num-erriminja ngalajukwaba makarda, numi-lyurkkwuda makina-da. Nara ngarningka arakba kumu-warumajungwuna-da. Milyurkkwa arakba kembirra makina makarda-da.

¹⁶ Kembirra wurrumurndakakina warnungkwarba warningumijiyanga narruma-rringka-manja makina makarda numi-lyurkkwuduma, namurndak-akbar-da angwurra wurrakina Yaweya-langwa. Akwa kembirra narru-manga awilyaba jiba akwa nenuminu-wardanga Yaweya-langwi-yada akina. Biya ne-yama enuwa-wa, “Yarningma yarna nungkuwa Yaweya ningkakina ningkingbuda angwurra,” ne-yama. “Kembirra yiki-yar•diya-manja ngarningka yarna angalya-manja kaminu-wardenama ngarningka awilyaba jiba akwa ke-yangmarngkwajinama nungkuwawa yarningangkawura, mena yarningma yarna arakba nungkuwa ningkingbuda angwurra ningkakina-da,” ne-yama wurrakina-da.

¹⁷ Umba ngalaja akina akwalya amakwulyumida nuw-ambilyuma arawawu makina-manja ngawa makarda. Eneja nakina ni-yengbina Yaweya akinu-wa amakwulyumida akwalya akwa ni-yama, “Jeyi! Likaja angerriba ni-rukwingir•diya nangaba nenungkwarba,” ni-yama nakina akinu-wa akwalya. Kembirra ngalaja akwalya nuw-angkarra akwa nenakirukwingir•da angerriba arrawu-wa mulkwu-wa nakina Jawuna. Kembirra yakwujina ngawa akwalya-langwa-manja mulkwa eneja Jawuna nambilyuma arakba mabiyakarbiya mamawura akwa marringa nakina-da.

2

Jawuna-langwa ayakwa nu-buriyaminu-mulangwa Yaweyu-wa

¹ Biya Jawuna nu-buriyamina nakina Yaweyu-wa ena-langwu-wa Nubungkawa akuwakarrawa-langwa akwalya. Biya ni-yama,

² “Ningu-werrikawarriyadinuma ngayuwa mena ku-wurrilangu-bu ningilyangkiyama,

akwa kembirra ning-ardanguma ngayuwa nungkuwa-wa kajungwa ningkeniku-mamurikaji-yada ngayuwa ningkakina.

Nungkwaja yimin-engkirrikama nganyangwa ayakwa.

Ning-ambilyu-manja ngayuwa makarda-manja mijirrkarrawa warninikijungwa-langwa-manja angalya,

ning-ardanguma ngayuwa nungkuwa-wa akwa yimin-engkirrikama ayakwa nganyangwa.

³ Yu-wurrume-ka mijirrkarrawu-wa ngawa meningarrawu-wa makarda. Ngumu-wurumbijuwama ngalaja makarda akwa karrikarrawara numu-warumajungwunuma mamakwulyumide-ka.

⁴ Ningku-minangkirrajuma-bu arngkawura ningkakina ningi-lyangkiyama, akwa nara-bu arakba a-rringkama ngayuwa nungkwa-langwa akwurdukwurda angalya Jirujalema-manja.

⁵ Makarde-ka ngumu-wurumbijuwama ningenumamalya ngumiyikarrngajuwama, nara ki-ngengkuwangina. Umba ngalaja mamungwulya namurndak-ararikama nganyangwa-manja aringka.

⁶ Ningi-likenume-ka ngumu-wilyakama makarda mijirrkarrawu-wa. Ngumu-wilyuwilyakama ngawu...wa.

Ningakina ningi-likenuma ngawa ningi-dirrirnduma angerriba mijirrkarrawu-wa makarda.

Ningi-yaminjamama ning-alilikenuma bi...ya yanda-langwa angakuba arrawa yakwujina ning-ambarringama.

Akine-ka angalya warninikijungwa-langwa.

Akena nara a-lawurraduma akina-langwa angalya yirribina yiki-jungwuna-murrada.

Akena nungkwaja Yaweya nganyangwa Ningkubungkawa yilawurrakajuwama ningeniba makina-langwa makarda mijirrkarrawa-langwa.

⁷ Nganja arakba ningu-werribikajungwunuma ningeniki-jungwangeni-yada

akena ning-ardanguma nungkuwa-wa ningakina.

Umba nungkwaja yimin-engkirrikama akina ayakwa nganyangwa nungkwa-langwa-langwa akwurdukwurda angalya Jirujalema-langwa.

⁸ Aburraja wurribina nuw-engkingkirrikajama alarrngkilarrngkawarriyawa amurndakijika alawudawarra-murruwa nara wurrakina e-yangmarngkwajuma nungkuwa-wa.

⁹ Umba nganja ningena ngayuwa ku-mebinama emeba nungkuwa-wa akwa yiba-yangmarngkwajinama.

Ningi-yamama ngayuwa yibaminu-wardenama jiba nungkwa-langwi-yada, kembirra ku-wardenama akina amandangwa ngayuwa,

kajungwa ningkeningmi-yada nungkuwa yibamini-yarrkuwarakinama nungkwa-langwa ayakwa ningeningangkawura.

Nungkwaja Yaweya nungkuwa yimbukwa ningkakina yik-enibikinama yarna yarnumamalya,"

ni-yama nakina Jawuna Yaweyu-wa ena-langwu-wa Nubungkawa.

¹⁰ Eneja kembirra arakba Yaweya ni-yengbina ayakwa nakina akwalyu-wa. "Jeyi, likaja!" ni-yama. "Nu-wilyakina nakina Jawuna marndakalyu-wa akwa yakwujina kin-errekbiyina," ni-yama nakina Yaweya akwalyu-wa nu-maka. Ngalaja akwalya kembirra yadikina na-likena arakba. Nuwalilikenu...wa. Yakwujina marndakalya-manja. Akwa nenak-errekbiyuwa arakba nakina Jawuna marndakalya-manja. Eneja kembirra nakina Jawuna nu-warumajungwa akwa ni-likena, ni-riberrkina arakba ariba-wa nakinda.

3

Ni-likenu-mulangwa Jawuna Niniba-wa

¹ Ngarningka arngkuwilyaba ni-yengbina eneja nakina Yaweya nenu-maka Jawuna-manja. ² “Jeyi! Likaja Niniba-wa ebinu-wa aruma angalya aminuwurrakwulyumida-murruwa alikira iya warnumamalya,” ni-yama. “Akwa ka-makina ebina ayakwa yirra-makama adinuba-wiya wurrumurndakakinu-wa warnumamalya wurruminakinu-wa angalya,” ni-yama nakina. ³ Eneja kembirra Jawuna nenumini-yarrkuwaraka Yaweyalangwa ayakwa ni-yengbinumurra nakina enuwa-wa akwa ni-likena arakba nakina Niniba-wa-da.

N-alilikenu...wa. Kembirra ni-yar•da arakba nakina Jawuna Niniba-manja. Akine-ka Niniba amakwulyumide-ka angalya akina. Wurruwurrakwulyumide-ka warnumamalya iya alikira. Warnumamalya na-likenu-manja yenjerrickina akinu-wa angalya wurrakina, akwa narri-rijakba-manja akina angalya, kembirra na-likenumeka mamurukwalangwiya mabiyakarbiya-manja mamawura wurrakina. ⁴ Eneja Jawuna nakina arakba ni-likena mamurukwalangwiya akina-manja angalya-da.

N-alilikenu...wa. Num-awiyeba mamawura. Biya kembirra arakba ni-yengbina ayakwa nakina, kajungwa warnik-engkirriki-yada wurrababurna warnumamalya wurruminakina angalya. N-ardangume-ka nakina angwurra, ni-yangkarjiyajungwunuma. “Kwurruwa-yi! W-engkirrikiya enenu-wa ayakwa ningi-yengbina-murruwa ngayuwa,” ni-yama nakina Jawuna nenu-maka wurrumurndakakina warnumamalya. “Kirrababurna-langwa karnumamalya w-engkirraja. Arngkabiya buwama arngkumemberrkwa mamawura eneja Neningikarrawara kini-dirrirndama, kini-likajama enenu-wa angalya. Yikenu-wardenama nungkwurruwa akwa kinu-burrijinama alikira nungkwurra-langwa amurndakenena. W-engkirraja enenu-wa ayakwa kembirra ningiyengbina-murruwa ngayuwa aduwaba,” ni-yama nakina Jawuna nenu-maka wurrumurndakakina-manja warnumamalya WarningiNiniba.

⁵ Aburraja wurrumurndakakina warnumamalya wurruminakina angalya Niniba nawurrak-engkirrikenume-ka akina Neningikarrawaralangwa ayakwa ni-yengbinuma Jawuna. Kembirra warningma arakba wurrakina Jawuna ni-larrkbularrkbakama, alyangmandukwuna akina ayakwa amandangwa ni-yengbinuma. Kembirra namurndakilyanguwerribikajungwunuma wurrakina nari-yada alyubaruma aninga wurrababurna-langwa warnumamalya warningakwujina. Kembirra wurrababurna-langwa warnumamalya narringamurndakaburawakama arakba dibina dumbala aburra-langwa. Umba narringa-manguma duwurruwurrariya dumbala dibina narringangekburakama nenukwuda-langwa-murra amangwurrarajija akwa nuwawiyebeyinuma arakba dumurndakakina. Akina-manja angalya neyaminjamama wurrakina, kajungwa neningmi-yada Neningikarrawara narri-larrngkuwurranguma alarrngkilarrngkawarriya umba nenumini-yarrkuwarakama Neningikarrawaralangwa ayakwa wurrakina arakba. Kembirra wurrababurna-langwa wurrarumuruma akwa wurriyukwayuwa warnumamalya aburrajukwaba namurndakawiyebeyinuma dumurndakakina dumbala duwurruwurrariya.

⁶ Enejukwaba nakina nubungkawa nibina naruma-dangwa numinakina angalya n-engkirrika ebina ayakwa Neningikarrawaralangwa. Biya

nu-warumajungwa ena-langwa-langwa akangmakwulalinga. Nang-enjungwurranga dibina deningaba dumbala n-awiyebenuma, umba n-awiyebena duwurrariya-langwa dumbala nakina. Biya ni-jadinga errekbua akwa n-ambarringa ajiringka-manja amarnina-manja.

⁷ Ni-yarrkilarrka nakina nubungkawa ayakwa wurrababurnu-wa warnumamalya wurruminaku-wa angalya Niniba. Ni-yama, “Enea ayakwa ningaruma-langwa ningubungkawa ninguminenena-langwa angalya akwa wurrububungkawa nganyangwa-langwa. Nara kirruwilyuwilyaba karnumamalya alyubaruma aduwaba aninga akwa a-bekuma akungwa kirrababurna-langwa karnumamalya enena-manja angalya. Ngalajukwaba bulukwa iya jiba nara alyubaruma aninga akwa a-bekuma akungwa. ⁸ Kirrangkwulyumida-langwa karnumamalya yik-awiyebenama duwurruwurrariya dumbala, umba ngalajukwaba bulukwa. Akwa kirrababurna-langwa karnumamalya yiku-buriyaminama Neningikarrawaru-wa akwa yiki-larrngkuwurrenama alarrngkilarrngkawarriya amurndakibina kirri-yama-mulangwa. ⁹ Eneja Neningikarrawara kinuma-kuwarrukwajinama dukwa mangma ena-langwa nari-yada awinyambaduma nakina ngakwurruwa-wa, akwa kembirra nari-yada a-jungwuma ngakwurruwa dukwa-da,” ni-yama nakina nubungkawa numinakina angalya, ni-yarrkilarrkama ayakwa ena-langwu-wa warnumamalya-da.

¹⁰ Eneja Neningikarrawara n-andeya nakina angaluba karrawara-langwa akena neni-rringka wurrumurndakakina warnumamalya narri-larrngkuwurrangu-mulangwa ebina arakba awurruwurrariya umba nenumini-yarrkuwaraka-mulangwa ena-langwa ayakwa. Kembirra numa-kuwarrukwajuma mangma ena-langwa akwa nara kenu-wardanga wurrumurndakakina warnumamalya wurruminakina angalya Niniba, ni-yama-murrada neniku-warda wurrakina nakina-da.

4

Jawuna n-awinyambadinu-mulangwa, akwa Yaweya n-errukwulinu-mulangwa warnumamalya-manja

¹ Eneja Jawuna nu-werrikawarriyade-ka arakba nakina, akwa n-awinyambada mena nara-baba Yaweya kenu-wardanga wurrumurndakibina warnumamalya WarningiNiniba ni-yama-murrada nakina neniku-warda. ² Biya nu-buriyamina akwa ni-yama nakina Jawuna Yaweyu-wa, “Ningeningma ngayuwa angakuba ning-ambilyu-wiya ningibina angalya-manja ambaka, yi-maka-wiya ayakwa adinuba-wiya, ningeningme-ka ki-yamina-mulangwa ningkakina. Karri-larrngkuwurrena-manja wurrumurndakibina warnumamalya alarrngkilarrngkawarriya ebina ne-yamama, kembirra ningeningme-ka kamini-yakuwabijinama nungkuwa. Akina-langwa-bina ningi-ngayindanguma ningi-lyumadinuma Beyinu-wa,” ni-yama nakina Jawuna. “Ningeningme-ka ngayuwa nungkuwa ningkuminababurna akwulyelyingma iya akwerrukwula. Akwa ningkumarngkuwurrumalya ningkumarngkirra ningkakina ningkeningangkawura. Akwa ningkeniki-kuwarrukwaji-yada mangma nungkuwa-langwa nari-yada a-banijuminduma warnumamalya. Ningkeniki-yaminjama nungkuwa akina. ³ Nganja ningena arakba kembirra ningi-ngayindenama nari-yada ningeniya ambilyuma umba ki-jungwuni-yada. Kembirra yi-larrkaja ngi-jungwuna,” ni-yama Jawuna Yaweyu-wa.

⁴ Eneja ni-yama Yaweya Jawuna-wa, “Mena-burra ningkakina ningku-werrikawinyambadinama? Nara-maka ningkakina k-awinyambadina-da,” ni-yama Yaweya Jawuna-wa.

⁵ Eneja Jawuna ni-jadinga arakba akina-langwa adirrunswana angalya akwa ni-likena alyengmu-wa. N-ambarringa. Biya yakwujina arakba n-gekburaka eyukwujiya amiyerriya awarruwalya nenik-angmakwulalingi-yada. Biya n-embimbirrarinuma nakina Jawuna kinu-wardanga-murrikba Yaweya akina angalya. ⁶ Umba eneja Yaweya Neningikarrawara ni-lungkuwabijuwa amarda alyarrngwalyilya nenik-angmakwulalingi-yada nakina Jawuna awarruwalya-manja. Eneja ni-lyelyingme-ka nakina Jawuna. Kembirra akina-manja awarruwalya nirungekburna n-ambilyuma arakba nakina.

N-ambambilyu...wa. Biya num-awiyebena mamawura. Kembirra alyarrngwalyilya nu-mungkwulinga nakina marringa. ⁷ Biya memerrkingka-manja ne-kbadinga arakba akina. Kembirra angaluba eneja nakina Neningikarrawara ni-larrka yinikarrbiyama ebinu-wa awarruwalya. Ngalaja n-alyubarina yakina arakba ebina amarda nenumini-lungkuwabijuwa-murrada Neningikarrawara awarruwalyi-yada Jawuna-langwi-yada-da. Ngalaja kembirra akina amarda na-lingbijungwa arakba-da.

⁸ Biya num-ambijanga arakba mamawura, biya numu-wurduwurdanga karrawaru-wa makina. Umba eneja Neningikarrawara nakina ni-larrka ar-rirra ardidarra alyengma-langwa. Bi...ya mamawura makina nenamu-dakamulangwa aringka-manja eneja nu-mingekilyuwake-ka arakba nakina Jawuna. Ni-yama kembirra nakina, “Ningene-ka arakba kembirra ningi-ngayindenama nari-yada ningeniba ambilyuma umba ki-jungwuni-yada,” ni-yama.

⁹ Eneja arakba ni-yama nakina Neningikarrawara enuwa-wa, “Mena-burra ningkakina ebina-langwa amarda ningk-awinyambadinama? Nara-maka ningkakina akina-langwa amarda k-awinyambadina-da!” ni-yama nakina Neningikarrawara Jawuna-wa-da.

Eneja ni-yama Jawuna, “Yawu, amandangwa ningena k-awinyambadinama akina-langwa amarda-da. Ningene-ka amandangwa ning-awinyambadinama arakba-da. Karukwe-ka ki-jungwunuma!” ni-yama nakina Jawuna Neningikarrawaru-wa-da.

¹⁰ Eneja ni-yama nakina Yaweya nenu-maka nakinu-wa Jawuna, “Arngkawura-me-ka na-lungkuwarrinuma akina amarda umba mingka-manja marringa na-jungwunuma. Nara nungkuwa ki-lungkuwabijuwa akina akena yanda ningk-errukwulinama akinu-wa amarda-na!

¹¹ Nganjukwaba ningena ngayuwa ning-errukwulinama angwurre-ka wurrumurndakibinu-wa warnumamalya WarningiNiniba. Akina-manja ngawa angalya wurruwurrakwulyumide-ka warnumamalya wurrakina nawurrak-ambilyama. Aburrajukwaba wurruwurrakwulyumida wurrakina wurriyukwayuwa.

Wurrakine-ka wurriyukwayuwa wurrikikamarra awurruwurrariya. Ngalajukwaba ababurna bulukwamurriya akina-manja angalya nuw-ambilyamurra. Aminakina-langwa kembirra wurrumurndakakina warnumamalya nara ka-wardanga ngayuwa-da,” ni-yama Yaweya Jawuna-manja-da.

Ena-bu ngawa-da.

Luka

Enena jurra Luka-langwa ngarraku-makinama ni-yama-mulangwa Jesus Christ akwa ngarningka amurndakakina ayakwa nenu-wilyakajuwa-mulangwa nakina ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa.

Nakine-ka Luka ngarrenu-makinama Neningikarrawara-langwa Amawurrina engbuda alyengma akina. Akwa ngarrenu-makinama Jesus nenu-wilyakajuwa-mulangwa ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa ayakwa kajungwa ka-buriyamini-yada wurrakina Neningikarrawaru-wa. Akwa ngarningka ngarrenu-makinama Luka nenumini-yakuwabijuwa-mulangwa Jesus warnumamalya-manja, akwa nu-marngkirradinu-mulangwa nakina wurridarringka-manja. Nu-marngkirradinuma nakina wurrakina-manja, umba aburraja arrkala wurrababurna wurridarringka nenu-mamurikajuwama wurrakina aburramba-langwa enuwa-manja.

Eningadinuba-wiya ayakwa

¹ Ngayuwe-ka ningena Luka ningenimikirra. Ning-arrikarrenama ngayuwa enena-manja jurra aduwaba kajungwa ki-larrkaji-yada ena nungkuwa-wa Diyabulaja. Ningkeningme-ka ningkakina wurrababurna warnumamalya narr-arrikarrangu-mulangwa arakba ayakwa akwala-manja jurra. Narr-arrikarranguma wurrakina ni-yama-mulangwa Jesus n-ambilyu-wiya yirruwa-manja nakina enena-manja angalya. ² Akena nara keni-rringka wurrakina Jesus aburra-langwa-murra menba. Umba aburraja wurrababurna warnumamalya neni-rringkama Jesus n-aburradadangu-mulangwa nakina ena-langwa warka yanda-langwa ni-jerrukwama ebina warka nenu-kwamura Neningikarrawara. Neni-rringkama wurrakina biya narr-eningmikama wurrumurndakibina warnumamalya kajungwa warnik-arrikarri-yada jurra-manja amurndakibina-langwiya ayakwa nuw-engkirrikenu-mulangwiya wurrakina. Akwa wurrumurndakibina-murrada narri-rringka-murrada warnumamalya yirrabu-makama ababurna-langwa yirruwa-manja yirrajukwaba-da.

³ Kwuja, Bungkawa, nganja ning-akakirumakajungwunuma arakba ningena amurndakibina ni-yama-mulangwa Jesus n-aburradadangu-mulangwa ebina warka ena-langwa yanda-langwa ni-lawurradinuma nakina Nungwenikba-wa. Angwurra ning-akakirumakajungwunuma ngayuwa nari-yada e-yakuwabijuma. Kembirra ningi-lyangkuwerribikajungwunuma arakba ngayuwa, ningenik-arrikarri-yada nganjukwaba amurndakenena akwala ayakwa, kajungwa ki-larrkaji-yada ngayuwa nganyangwa ayakwa nungkuwa-wa. Yirra-ngayindename-ka ngayuwa yiba-makinama nungkuwa-manja ababurna-langwa eningadinuba-wiya-langwa yanda-langwa angerriba eningarija-langwu-wa, ⁴ kajungwa nari-yada a-kwiyerbuma nungkuwa, umba warenja-bawiya ku-miringkini-yada amurndakibina ne-yama-mulangwa ningkakina. Akwa ngarningka yiba-makinama ngayuwa kajungwa k-eningmidini-yada ningkakina ebina-murrada ayakwa wurrukwala warnumamalya b-akakirumakama arakba wurrakina nungkuwa-manja alyangmandukwuna-wiya akina-bina ayakwa-da.

Keburiyela ni-yengbinu-mulangwa ayakwa Jekarayu-wa

⁵ Arakba-wiya n-ambilyu-wiya nubungkawa Yerida Judiya-manja nakina, nuw-ambilyumurra wurrababurna-ka warnungkwamba

WurruMinida. Ne-yengbijajungwunuma wurrakina warnimikirra warningarakburakba-kiya-langwa warnungkwarba WurruMinida. Umba wurrukwala ne-yengbijajungwunuma WarningAbija warnumamalya wurrakina. Enejukwaba nuwilyaba nenumamalya nenimikirra Jekaraya ni-yengbijajungwunuma nakina Abija-langwiya ekirra. Ngalaja dadingiyenikba ena-langwa Lijibida dakina, umba ngala-langwa nungwadikba enejukwaba NuMinida nenungkwarba nakina.

⁶ Wuneningabe-ka wunalakina-kiya Jekaraya akwa Lijibida wunenumamalya-kiya, akwa nenumini-yarrkuwarakama ababurna-langwa ayakwa Nubungkawa-langwa Neningikarrawara-langwa. Kembangirra eneja Neningikarrawara-ka nakina nenilirraki-rringkama wuneningaba-kiya ngawa. Neni-yaminjamamurra wunalakina, nenumini-yarrkiyarrkuwarakama ayakwa Neningikarrawara-langwa ngawu...wa. ⁷ Biya nen-eniyuwangkudinumana arakba wunalakina. Biya narra-ngayindanguma warijira akena nara ngawa-da. Wuneningarijira-ma nen-ambilyuma, mena duburubura-baba Lijibida dakina-da.

⁸⁻⁹ Biya kembangirra arngkawura nakina Jekaraya nu-war•danguma warka Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja. Aburraja wurrababurna-langwa WurruMinida warnungkwarba na-war•danguma wurrakina warka yakwujina, akena na-warruwarrukweyinumana wurrakina. Adinuba-wiya wurrukwala na-war•danguma warka yakwujina, kembangirra aburramba-langwa wurrukwala-langwa. Biya kembangirra arakba WarningAbija warnungkwarba na-war•danguma warka aburramba-langwa yakwujina Neningikarrawara-langwa-manja alikira wurrakina. Eminiminingke-ka warka na-war•dangumurra. Umba mababurna-langwa mamawura nuwilyaba NuMinida nenungkwarba ni-dakamurra nakina amukwarnjirrema wuburra, kajungwa ngala-langwa angwarra kuw-angkarrkarjeyi-yada. Eningabe-ka ne-ngbajama akina. Ni-dakama akina mena arakburakba-kiya-wiya Neningikarrawara nenu-makamurra wurrakina WurruMinida warnungkwarba warniki-yaminjami-yada akina ena-langwi-yada. Umba na-wekbalyinu-manja wurrakina wurribina warnungkwarba akina-langwa warka, adinuba-wiya narr-arrikarranguma wurrababurna-langwa warnimikirra jurra-manja. Erribirra narr-arrikarranguma. Kembangirra na-warruwarrukweyinumana narri-dakama akina amukwarnjirrema ebina-langwiya jurra. Kembangirra arakba Jekaraya ni-dakama akina enamba-langwa nakina ebina-manja alikira WurruMinida warnungkwarba wulkwa nuw-awiyebeyinu-murrumanja wurrakina, umba nara-murrumanja wurrukwala warnumamalya.

¹⁰ Ni-daka-manja Jekaraya akina, nakwukawura n-ambilyuma nakina alikira-manja arrawa. Umba aburraja warnumamalya wurribina na-likenu-murrumurra Neningikarrawara-langwu-wa angalya erreka-manja-wiya nuw-arjeyuma wurrakina akwa na-buriyaminuma Neningikarrawaru-wa yakwujina.

¹¹ Akena n-ambilyu-manja nakina nakwukawura arrawa-manja, eneja nuwilyaba nenikumamurikaja Nubungkawa Neningikarrawara-langwa ni-jadinga n-abilyerrikajungwunuma enuwa-manja nakina. Eneja Jekaraya neni-rringkama nakina n-arjeyuma ebina-manja bada emikirra alda ni-daka-murrumanja nakina ebina amukwarnjirrema. Ekbuda-langwa-langwa alda n-arjeyuma nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa. ¹² Eneja n-arndirndade-ka Jekaraya akwa n-akbar•da angwurra nakina-da.

¹³ Eneja kembangirra nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa ni-yama enuwa-wa, “Nara akbar•duma, Jekaraya,” ni-yama. “Ningku-buriyaminuma

ningkakina Neningikarrawaru-wa akwa eneja n-engkirrikenuma nakina ayakwa nungkwa-langwa. Kembangira ambaka-murra ngalaja dadingiyena kangumin-arrangbinama nangariya nungkwa-langwa. Nungkwaja kembirra kini-yengbijinama niyukwujiya ningkakina nenimikirra Janjana. ¹⁴ Biya ki-yekirrerridinama angwurra ningkakina nginu-kwa-mulangwa Neningikarrawara nenikuwena-da. Aburraja wurrababurna warnumamalya ke-yekirrerridinama aburrajukwaba kini-rukwularrina-mulangwa nakina niyukwujiya nungkwa-langwa-da,” ni-yama nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa Jekarayu-wa.

¹⁵ Biya ni-yama ngarningka, “Nenikuwene-ka naruma nenungkwarba numikbiyiya kin-ambilyama nakina. Amandangwa eneja Nubungkawa Neningikarrawara kini-yaminama, ‘Narume-ka nakina.’ Umba kin-arumidina-manja nakina, nara e-bekuma amalyirra akwurena-langwa. Nara e-bekuma ngalajukwaba akubibeka engbuda, ebina karrakubungwurrukwunama warnumamalya. Umba ngalaja Amawurrina akwurdukwurda Neningikarrawara-langwa kenaki-lyangburrukwajinama nakina akwa kenaku-war•dikinama nakina-manja. Kenaku-war•dikinama kinu-rukwularrina-manja nakina, akwa enuwa-manja ngawa kuw-ambilyama eningangkawura akina-da.

¹⁶ “Nakina-bina nenungkwarba kenu-wilyuwilyakajinama warnumamalya-manja Neningikarrawara-langwa-langwa. Akini-yada aburraja wurrababurna-ka WarningiYijireyila warnumamalya karri-larrngkuwurrenama awurruwurrariya akwa ke-yaminama eningaba kuw-engkirrikaja-mulangwa ena-langwa ayakwa. Kenumini-yarrkuwarakiname-ka ayakwa Nubungkawa-langwa aburra-langwa-langwa Neningikarrawara, wuburra laka arakburakba-kiya-wiya ne-yaminjamama wurrumirumirarrngwa aburra-langwa wurrakina-da,” ni-yama nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa.

¹⁷ “Yawe-ka,” ni-yama ngarningka Jekarayu-wa nakina. “Nenikuwena kini-lyengmenama nakina, umba eneja Nubungkawa kin-arijidinama arija-langwa. Narrubude-ka amandangwa kin-ambilyama nenikuwena. Ngalaja Amawurrina Neningikarrawara-langwa, ebina-murrada nenaki-ngbudirrka-murrada Eliya arakburakba-kiya-wiya, kenaki-ngbudirrkinama enejukwaba nenikuwena. Aburraja wurrungungwarrngwa ka-lyelyingminama karr-akwurrainama ngarningka wurriyukwayuwa aburra-langwa kuw-engkirrikaja-mulangwa wurrakina ena-langwa ayakwa. Aburrajukwaba warnumamalya wurribina nara amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa wurrakina kekuwarrukwajungwunama akwa karruma-dirrburakinama aburra-langwa mangma kuw-engkirrikaja-mulangwa ena-langwa ayakwa. Kembangira kenumini-yarrkuwarakinama wurrakina Neningikarrawara-langwa ayakwa, wuburra laka wurrukwala warnumamalya wurruwerrikidirrbura aburrajukwaba ne-yaminama wurrakina. Kembangira wurrababurna wurramukwiyadakina warnumamalya kuw-embirrinama wurrakina kajungwa warniki-rringki-yada ebina kini-yamina-mulangwa Nubungkawa Neningikarrawara. Biya kuw-engkirrikajama enuwa-wa, nuw-engkirrikenu-mulangwa adinuba-wiya ayakwa nenikuwena-langwa-da,” ni-yama nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa nenu-maka Jekarayu-wa-da.

¹⁸ Eneja ni-yama Jekaraya enuwa-wa, “Ki-yamarrkinama ngayuwa ke-eningmidinama akina ayakwa alyangmandukwuna? Ningenyuwangkwe-

ka arakba ningena. Ngalajukwaba dadingiyarrka dadiyuwangkwe-ka arakba. Yikingi-yamarrkiname-ka kembirra yirringalakena?" ni-yama.

¹⁹ Eneja kembirra nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa ni-yama, "Ningenimikirra Keburiyela. Neningikarrawara-langwa ningenikumamurikaja ningena, akwa ning-arjiyajinama enuwa-manja akwudangwa ningeningangkawura. Eneja ngini-larrkama nakina ngayuwa nungkuwa-wa kajungwa yiba-makini-yada nungkuwa-manja enena ayakwa eningaba. ²⁰ Akena yi-minikalyika-mubaba ningkakina, kembirra ningkeningayakwa-ma k-ambilyama ningkakina-da, akwa nara e-yengbama ayakwa yanda-langwa kini-rukwularrina-manja nangariya nungkuwa-langwa-da. Yi-minikalyikama akena ke-yaminama amandangwa enena yirra-makinama aduwaba. Ngalaja dadingiyena kangumin-arrangbinama amandangwa nenikuwena dakina-da. Akina-bu ngawa-da," ni-yama nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa Jekarayu-wa biya ni-likena arakba-da.

²¹ Umba n-ambudidinu-manja nakina Jekaraya arrawa, aburraja warnumamalya nuw-embirrarinuma errekba-manja ngawa wurrakina. Namurndak-embirrarinu...wa. Biya ne-yama wurrakina, "Miyambenaburra nara a-jaduma warenja umba n-ambudida nakina?" ne-yamama na-lyangkumakajungwunuma wurrakina. "Nenungkwurakbe-ka arrawa-manja nakina-da," namurndaki-yama. ²² Kembirra arakba-langwa ni-jadinga eneja Jekaraya nakina akena nara kini-yengbina ayakwa. Nu-warrijuwama wulkwa ayarrka. Umba na-lyangkumakajungwunuma wurrumurndakakina warnumamalya, "Dukwa Neningikarrawara nenu-marngkirringkama nakina-da," namurndaki-yama wurrakina-da.

²³ Bi...ya kembirra arakba nenyuwangkwa Jekaraya ni-jerrukwama ebina warka nu-war•dangu-mulangwa Neningikarrawara-langwa-manja angalya. Biya ni-lalikama arakba Jirujalema umba ni-lawurradinuma ena-langwu-wa angalya, akwa n-ambilyuma arakba yakwujina.

²⁴ Biya yimangbala yimawura nu-wurdanguma yakinu...wa. Akena ngalaja dakina Lijibida nara kingi-likena nuw-ambilyu-murruwa warnumamalya umba ying-abuwarrkajungwunuma alikira-manja arrawa ngawa. Kembirra yinginuminu-mambakinuma arakba dakina wurrangariya Jekaraya-langwa. ²⁵ Yingi-yama kembirra dakina, "Nubungkawa Neningikarrawara nu-marngkirradinuma nakina ngayuwa-manja mena ningi-yeliyangu-mubaba ebina-wiya ningeningarijira-mulangwa ning-ambilyuma. Akena nara arakba e-yeliyuma aduwaba ningena-da," yingi-yama dakina-da.

Keburiyela ni-yengbinu-mulangwa ayakwa Meri-wa

²⁶ Bi...ya yuwilyaba-manja yimawura, eneja nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa nibina-murrada nenimikirra Keburiyela ni-likenumurra nakina akinu-wa angalya Keliliya emikirra Nejirida. ²⁷ Eneja neni-larrkama Neningikarrawara duwilyabu-wa dadiyara dadimikirra Meri. Dadiki-yar•di-yada ngalaja dakina nuwilyaba nenungkwurba nenimikirra Jawijiba, akena nara ambaka keni-yakeyina wunalakina. Eneja numirenikba neningarakburakba-kiya Jawijiba-langwa Nubungkawa Deyibida nakina.

²⁸ Eneja ni-yama Keburiyela Meri-wa, "Ngeniyerriya, Nubungkawa Neningikarrawara nginu-werrungwur•denama amandangwa nungkuwa-manja. Nungkuwa-manja n-ambilyame-ka," ni-yama nakina.

²⁹ Ngalaja Meri yingu-werrikawarriyadinume-ka ying-engkirrikenumulangwa amurndakakina ayakwa. Yingi-lyangkiyama, “Ne-yamarrkama ena ayakwa? Miyambena-burra nginu-makama enena?” yingi-lyangkiyama.

³⁰ Eneja Keburiyela ni-yama ngaluwa-wa, “Nara akbar•duma, mena Neningikarrawara nginu-werrungwur•dena-mubaba nungkuwa-manja.

³¹ Ku-mambakinama ningkakina nangariya, kembirra kin-arrangbinama akwa kini-yengbijinama Jesus.

³² Kin-arumidina-manja nakina, naruma numikbiyiya-dangwa nubungkawa kin-ambilyama. Aburraja warnumamalya ke-yaminama, ‘Nenikuwenikba nakina Neningikarrawara-langwa umba nakine-ka Neningikarrawara naruma numikbiyiya-dangwa nakina,’ ke-yaminama wurrakina. Eneja Nubungkawa Neningikarrawara kenu-bungkawakinama nakina. Eneja kembirra kinu-bungkawadinama nakina wuburra laka numirenikba neningarakburakba-kiya Nubungkawa Deyibida nu-bungkawadinuma nakina arakba-wiya. ³³ Akwa niyirrbiyirrbangawa kinu-bungkawadinama nakina warnikinikaduwa-manja wurrumirumirena Jekaba-langwa neningangkawura nakina-da,” ni-yama Keburiyela Meri-wa.

³⁴ Ngalaja yingi-yama Meri, “Nara ambaka ku-mungkwula-langwa ngayuwa warnungkwarba-manja, umba ki-yamarrkinama kin-arrangbinama nangariya?” yingi-yama.

³⁵ Eneja ni-yama Keburiyela, “Neningikarrawara-langwa Amawurrina ebina engbuda ka-likajama kaki-lyinginama ningkakina, bi...ya kembirra ambaka-murra ku-mambakinama wurrangariya ningkakina-da. Kembirra aminakina-langwa aburraja warnumamalya ke-yaminama, ‘Naka niyuk-wujiya Nenikuwenikba Neningikarrawara-langwa nukwurdukwurda naka-da,’ ke-yaminama wurrakina.

³⁶ “Kwuja, ngalajukwaba Lijibida kirringuminuwilyaba-ma kirringalakina wurrumirumirenungwa yingu-mambakinama arakba wurrangariya. Mama dadiyuwangkwa arakba dakina umba kingin-arrangbinama nangariya. Duburubura ying-ambilyuma dadinungkwurakba dakina, akena yingu-mambakinuma wurrangariya yuwilyaba arakba yimawura dakina-da. ³⁷ Amandangwa eneja kini-lyanguwerribikajungwunamanja Neningikarrawara neniki-yama-langwa eningerribirra, kamba kini-yaminama amandangwa nakina-da,” ni-yama Keburiyela Meri-wa-da.

³⁸ Ngalaja yingi-yama Meri enuwa-wa, “Ning-engkirrikame-ka ayakwa nungkwa-langwa akwa ningenikuminuwar•duwar•de-ka ningena Nubungkawa-langwa Neningikarrawara, kembirra nara ningena a-waruma,” yingi-yama. Eneja kembirra nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa nanga-lalika Meri arakba-da.

Meri nanga-ngarrangu-mulangwa Lijibida

³⁹⁻⁴⁰ Umba ngalaja nanga-ngayindanguma Meri dadiki-ngarri-yada dakinu-wa Lijibida akina-wiya. Kembirra yingi-lalika dakina Nejirida arakba umba yingi-likena warenja-bawiya yadikina engku-wa nuwangkarrinu-murruwa arrirra dalada. Yingu-wurdanguma Judiya-wa ababurna-murruwa angalya angakarjiyinga. Akina-manja angalya Judiya yingu-wurduwurdanguma ngawa angakarjiyinga, yanda-langwa yingakburranga angalya ebina-manja n-ambilyu-murrumanja Jekaraya. Biya yingi-yar•da arakba ena-langwa-manja alikira. Ying-awiyeba dakina biya narringi-lyelyimbukweyina yakwujina arrawa Lijibida aburrunguwa.

Yingi-yama Meri ngaluwa-wa, “Laka, ningkeningaba? En-ambilya Neningikarrawara nungkuwa-manja,” yingi-yama.

⁴¹ Ying-engkirrika-manja Lijibida amurndakakina ayakwa, kembirra nibina nangariya ngala-langwa eneja nu-warrinuma arakba ngala-langwa-manja mulkwa. Akini-yada ngawa ngalaja Amawurrina Neningikarrawara-langwa yingaki-lyangburrukawajuwa yingaku-war•dikama Lijibida-manja arakba akina-da.

⁴² Kembirra yingi-yengbinuma yingi-yangkarjiyajungwunuma ayakwa mena yingi-yangmarngkwunu-mubaba dakina. Akwa yingi-yama Meri-wa, “Neningikarrawara nginu-werrungwur•denama nungkuwa-manja akwa nu-wekbalyinuma ningkakina. Kembirra nungkwaja ningkaruma arakba ningkidarringka ningkilyengma aduwaba ningkakina. Umba ngarningka kenu-werrungwur•denama eneja Neningikarrawara nangariya-manja enejukwaba. ⁴³ Nungkuwe-ka ningkirndenikba ningkakina nganyangwa-langwa Nubungkawa, akena ningki-likenuma-ka yangkwurrangwa-da ngayuwa-wa aduwaba-da,” yingi-yama Lijibida.

⁴⁴ “Ning-engkirrika-manja ngayuwa ayakwa nungkwa-langwa,” yingi-yama dakina Lijibida, “kembirra aburraja wurrangariya nganyangwa na-warrinuma mulkwa-manja nu-ngwurrkbalinuma yukwudukwuda aburra-langwa. ⁴⁵ Eningabe-ka ka-ngekburakajungwunama nungkwa-langwa ningk-eningmidinu-mulangwa ayakwa Neningikarrawara-langwa alyangmandukwune-ka, akwa ningku-werrikambilya-mulangwa enuwa-manja, mena-baba ababurna-langwa nginu-makama Nubungkawa Neningikarrawara nungkuwa-manja ke-yaminama akina amandangwa-da,” nanga-makama dakina Lijibida Meri-wa-da.

Emeba nanga-ngwurrkumambambijuwa-mulangwa Neningikarrawara Meri-manja

⁴⁶ Yingi-yama arakba ngalaja Meri, “Yawe-ka. Ningeni-yangmarngkwajiname-ka amandangwa Nubungkawa Neningikarrawara ningeningankawura.

⁴⁷ Nakina-bina ngin-enibikinama ngayuwa kembirra ningu-werrikilyelyingmajungwunama angwurra.

⁴⁸ Mama ningiyukwujiya ningeningerribirra ningenumamalya; umba ngin-akwurrajuwama nakina ngayuwa-manja.

Ningenikuminuwar•duwar•da wulkwa ena-langwa umba nara akwala. Aduwaba-langwa aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya ke-yaminame-ka, ‘Nubungkawa Neningikarrawara ni-yamama eningaba nakina ngaluwa-manja,’ ke-yaminama wurrakina.

⁴⁹ Ke-yengbinama enena ayakwa nganyangwa-langwa wurrakina mena Neningikarrawara narrubuda-baba nilyengma nakina, akwa ar-rubuda nginumini-ngekburakama nganyangwa.

Narrubude-ka nakina akwa akwurdukwurda ekirra ena-langwa.

⁵⁰ Neningikarrawara nakina n-errukwulinuma ngakwurra-langwa warnumamalya warningarakburakba-kiya-manja yanda-langwa aduwaba. Akwa kin-errukwulinama nakina ngakwurra-langwa wurriyukwayuwa akwa ngarningka aburra-langwa-manja wurriyukwayuwa aburrajukwaba.

Kin-errukwulinama ngarrababurna-langwa ngarnumamalya ngarribina akinumini-yarrkuwarakina-murrumurra ena-langwa ayakwa.

⁵¹ Akena wurribina na-ngkweningabakajungwunu-murrumurra akwa namin-engkingkirrajajungwunu-murrumurra warnumamalya

- nu-minangkirreyinuma Neningikarrawara wurrakina ni-lawulawaja-mulangwa nakina arrubuda ayarrka ena-langwa.
- 52 Nenu-wurranguma nakina wurrubungkawa wurribina nangkweningabakajungwunu-murumurra wurrakina, akena nen-akumarnuma nenu-bungkawakama nakina warningerribirra warnumamalya wurriyukwayuwa-da.
- 53 Nenu-kwama nakina Neningikarrawara aninga wurribina namureyangu-murumurra warnumamalya, akena wurrukuala neni-larrkenuma engku-wa eyebirra ayarrka wurribina wurruminababurna angwarnda iya amurndakijika.
- 54 Arakburakba-kiya-wiya nenu-makama nakina Neningikarrawara ngakwurra-langwa-manja wurrumirumiranyungwa kenumamurikajina-mulangwa wurrakina-manja akwa ngarningka akenu-mamurikajina-mulangwa ngakwurruwa-manja aduwaba. Nara nakina Neningikarrawara kini-yakuwabijuwa amurndakakina ayakwa ena-langwa, umba ni-likenuma nakina yangkwurrangwa aduwaba kajungwa neniku-mamurikaji-yada ngakwurruwa ena-langwa NgarningiYijireyila ngarnumamalya.
- 55 Akwa ni-yakuwerribikinuma nakina amurndakakinu-wa ena-langwa ayakwa eningarakburakba-kiya-wa akwa n-errukwulinuma Aburiyama-manja. Akwa aduwaba ngarningka n-errukwulinama ngawa ngakwurruwa ngakwurrajukwaba, akwa kin-errukwulinama nakina aburramba-langwa wurriyukwayuwa ngakwurra-langwa akwa wurrumirumiranyungwa warnikinikaduwa aburrajukwaba. Kini-yaminjaminama ngawa neningangkawura Neningikarrawara nakina-da,” yingi-yama Meri-da.
- 56 Biya dakina Meri ying-ambilyumurra Lijibida-manja yabiyakarbiya yimawura. Biya kembirra yingi-lawurradinuma dakina angalyu-wa Nejiriduwawa arakba-da.

Ni-rukwullarru-mulangwa Janjana Nenikumingingambaja

- 57 Biya numu-darrbudinuma arakba mamawura dadik-arrangba-wa ngalaja Lijibida wurrangariya ngala-langwa. Kembirra yingin-arrangba arakba nangariya. Diyekirrerre-ka arakba kembirra dakina. 58 Aburraja warnumamalya ngala-langwa wurriyabiyabada akwa ngawa wurrukuala warnumamalya wurribina nuw-ambilyu-murumurra akwudangwa ngaluwa-manja nuw-engkirrikama ayakwa ngala-langwa-langwa. Nuweningmidinuma Nubungkawa Neningikarrawara nu-marngkirradinumulangwa nakina ngaluwa-manja. Biya aburrajukwaba namurndakiyekirrerridinuma kembirra wurrakina-da.
- 59 Bi...ya mamangbala mabiyakarbiya arakba mamawura numurukwulyuwakenuma makina. Aburraja kembirra neni-ringandanga nenu-mukaduwamurrikama nakina numurkbalya. Umba wurrukuala warningakwujina warnumamalya neni-ngayindanguma keni-yengbijuwama niyukwujiya Jekaraya nenimikirra, ebina-murrada ngawa ekirra nungwenikba-langwa. 60 Akena ngalaja yingu-waranga dakina dirndenikba. “Nare-ka-da. Umba Janjana nenimikirra nakina-da,” yingi-yama Lijibida dakina-da.

⁶¹ Aburraja ne-yama, “Nara wurribina warnumamalya nungkwurna-langwa warnimikirra Janjana.” ⁶² Kemberra nuw-andeya wurrakina Jekaraya-wa akwa neni-yendabena ayarrka-murra. Neni-ngayindanguma wurrakina nakina-bina neniki-yengbiji-yada ekirra-da.

⁶³ Enamba-langwa Jekaraya neni-yendabena arrkala ayarrka-murra amurndakijika eningakarrikarra. Kemberra nenu-kwa aburraja wurrakina. Kemberra n-arrikarranga arakba nakina amurndakenena ayakwa. “Amandangwa Janjana nenimikirra.”

Biya “Wa!” kemberra namurndaki-yama. ⁶⁴ Akena arngkawura-wiya n-arrikarrangu-wiya Jekaraya ekirra, kemberra ni-yengbina arakba nakina ayakwa-da. Biya neni-yangmarngkwajuwa Neningikarrawaru-wa-da.

⁶⁵ Akini-yada ngawa aburraja wurrumurndakakina warnumamalya warningakwujina nuw-akbar-danguma angwurra. Aburraja wurrukwala warnumamalya wurribina nuw-ambilyu-murumurra Jekaraya-langwa-manja angalya akwudangwa nuw-akbar-danguma angwurra aburrajukwaba. Biya nenumurndaku-makama wurrukwala-manja warnumamalya engka-manja iya engka-manja angalya akina-langwa ne-yama-murrilangwa, yanda-langwa wurrababurna-langwa warnumamalya akina-manja angalya angakingakarjiyinga Judiya nuw-engkirrikenuma arakba akina ayakwa. ⁶⁶ Nara ke-yakuwabijuwa umba narru-wilyakama ngawa aburra-langwa-manja mangma-da. Biya namurndaki-yama, “Kin-arumidina-manja naka niyukwujiya kini-yamarrkiname-ka? Numiyambene-ka nenungkarba kin-ambilyama naka-da?” namurndaki-yama. Warningma wurrakina amandangwa nen-akwurrajuwa-mulangwa Nubungkawa Neningikarrawara nakina-manja niyukwujiya-da.

Ayakwa nenu-ngwurrkumambambijuwa-mulangwa Neningikarrawara ayakwa Jekaraya-manja

⁶⁷ Ngalaja kemberra Neningikarrawara-langwa Amawurrina akwurdukwurda nenaki-lyangburrukwajuwama nungwenikba-manja Jekaraya nenaku-war-dikama akina. Eneja kemberra ni-yengbinuma Jekaraya amurndakenena ayakwa Neningikarrawara-langwa nakina.

⁶⁸ “Ngeni-yangmarngkwajina ngarna Nubungkawa, nibina-murrada Neningikarrawara NgarningiYijireyila-langwa ngarnumamalya, mena ni-yar-duma ngarruwurrakuwilyarra arakba nakina-baba. Eneja ngarrenu-mamurikajuwama ngakwurruwa ena-langwa ngarnu-mamalya akwa ngarren-enjungwurranguma arakba nakina.

⁶⁹ Akwa ngarrenu-kwama Nubungkawa narrubuda ngakwurra-langwa. Umba eneja Deyibida-langwa numirenikba nenikaduwa nakina. Nakine-ka Nubungkawa aken-enibikinama nakina ngakwurruwa.

⁷⁰ Arakburakba-kiya-wiya eneja Neningikarrawara ni-yarrkakumarnuma ayakwa ena-langwa-manja ngarnumamalya.

Umba aburraja ena-langwa warnikumakumaka ayakwa ngarrabumini-yarrkilalikama wurrakina akina ayakwa ena-langwa ngakwurra-langwi-yada arija-langwa.

⁷¹ Nenu-makama eneja Neningikarrawara ngakwurra-langwa-manja wurrumirumiranyungwa warningarakburakba-kiya aken-enibikina-mulangwa nakina amandangwa ngakwurruwa, akwa aken-enjungwurrena-mulangwa nakina wurrukwala-langwa warnumamalya wurribina ngarrabu-wirrikbina-murrilangwa akwa ngarrabumini-ngekbungekburakina-murrilangwa awurruwur-rariya ngakwurra-langwa.

- ⁷² Nenu-makama Neningikarrawara ngakwurra-langwa-manja wurrumiru-miranyungwa kin-errukwulina-mulangwa aburruwa akwa ngawa ngakwurruwa ngakwurrajukwaba aduwaba.
Akwa nenu-makama nakina ngarningka aburruwa-wa kin-engkingirrikaja-mulangwa amurndakibinu-wa ayakwa eningarumuruma ena-langwu-wa.
- ⁷³ Ni-yengbinuma nakina Neningikarrawara ayakwa arrubuda ngakwurra-langwa-manja numiranyungwa Aburiyama-manja.
- ⁷⁴ Nenu-makama enuwa-manja aken-enjungwurrena-mulangwa ngakwurruwa wurribina-langwa warnumamalya ngarrabu-wirrikbina-mulangwa ngakwurruwa,
kajungwa nari-yada ngarna akbar•duma umba akinuminu-war•deni-yada Neningikarrawara,
- ⁷⁵ akwa kajungwa ak-ambilyi-yada ena-langwa ngarnumamalya,
akwa aki-likaji-yada ngarna ena-langwa-manja mamurukwa meningaba-manja, ngarruwerrikidirrbura ngarningangkawura ngarna-da,”
- ni-yama Jekaraya nakina-da.
- ⁷⁶ Biya kembirra ni-yengbina arakba Jekaraya amurndakenena akwala ayakwa niyukwujiya-wa Janjana.
“Umba nungkwaja, aburraja warnumamalya kabi-yengbijinama wurrakina Neningikarrawara-langwa ningkenikumakumaka ayakwa ningkakina,
mena ka-makina-mubaba nungkuwa ningkakina ayakwa Neningikarrawara-langwa aburruwa-manja.
Naruma numikbiyiya-dangwa eneja nakina Neningikarrawara.
Bi...ya nungkwaja k-arumidina-manja ningkakina ki-lyengmenama-ka.
Ki-lyengmenama nungkuwa kajungwa kinumini-ngekburakini-yada ningkakina mamurukwa Nubungkawa-langwa.
- ⁷⁷ K-eningmikinama ningkakina warnumamalya-manja Neningikarrawara ken-enibikina-mulangwa wurrakina
mena kenumini-yakuwabijina-mubaba nakina awurruwurrariya aburra-langwa.
- ⁷⁸⁻⁷⁹ Ngakwurraja aduwaba ngarnumamalya ngarri-yaminama ngarna wuburra laka alarrumur•da-manja ngarr-ambilyama ngarna akwa ngarr-akbar•denama akwijungwa-langwa.
Akena eneja Neningikarrawara ngakwurra-langwa numarngkirre-ka nakina nilyengma akwa n-errukwulinama ngakwurruwa.
Wuburra laka ne-kbadena-manja akina, kini-larrkabarrakajinama angalya nakina Neningikarrawara.
Akwa keni-larrkajama nakina yangkwurrangwa nibina ni-yama-murrada neniki-larrka, nibina akenumini-larrkabarrakajinama angalya, nibina aken-enibikinama ngakwurruwa ngarnumamalya.
Akini-yada kembirra meningilida wuburra ke-yaminama akina.
Aki-likaja-manja ngakwurraja meningilida akuma-rringkinama mamurukwa ngarniki-liki-yada.
Eneja kembirra Nubungkawa akenu-wilyakajinama kajungwa aki-likaji-yada Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa meningaba-manja ngarrakina.
Akenu-wilyakajinama nakina kajungwa ngarriyekirrerra ngarruwur-rangekburna ak-ambilyi-yada ngakwurruwa yilyurkwa-murra yuk-wudukwuda yarna-da.

Akina ngawa,” ni-yama Jekaraya nakina-da.

⁸⁰ Bi...ya eneja niyukwujiya Janjana n-arumidinuma nakina akwa n-eningmidinuma Neningikarrawara-langwa akwa nenumini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa nakina. Bi...ya n-ambilyumurra nara-murrumanja alikira. N-ambambilyumu...wa. Bi...ya arakba-langwa ni-jadanguma n-abilyerrikajungwunuma nakina WarningiYijireyila-manja warnumamalya. Aburraja kembirra ena-langwa warnumamalya neni-rringkama arakba-da.

2

Ni-rukwularru-mulangwa Jesus

¹ Akini-yada kembirra engka-manja angalya emikirra Rawuma eneja nubungkawa naruma n-ambilyumurra. Nenimikirra Akwajija. Narrubudeka nubungkawa nakina. Biya ni-lyingama ababurna-manja angalya eminiminingka akwa nu-bungkawadinuma wurrababurna-manja warnumamalya wurriminiminingka. Biya ni-lyangkuwerribikajungwunuma arakba nakine-ka nubungkawa Akwajija neniku-murnduwi-yada ekirra wurrababurna-langwa warnumamalya amurndakibina-manja angalya ababurna-manja. ² Aburraja kembirra wurrababurna-langwa wurrakina wurrubungkawa wurriyukwayuwa ena-langwa narawurra-murnduwarnuma arakba wurrumurndakibina warnumamalya. Umba eneja nuwilyaba nubungkawa niyukwujiya nenimikirra Kwariniyija nubungkawadinuma nakina engemba-manja angalya Jiriya-manja. ³ Aburraja kembirra wurrababurna-langwe-ka warnumamalya namurndakilikenuma wurrakina aburra-langwu-wa angalya. Namurndakilikenuma angerriba aburra-langwu-wa angalya kajungwa warnik-arrikarri-yada wurrakina ekirra aburra-langwa yakwujina jurra-manja.

⁴⁻⁵ Eneja kembirra Jawijiba ni-lalikama nakina ebina angalya Keliliya emikirra Nejirida umba ni-likenuma enejukwaba ena-langwu-wa angalya aburnuwa dadingiyenikba Meri. Akena wurrangariya yingumambakinuma dakina Meri. Biya neni-likenuma wunalakina Judiya-wa Jawijiba-langwu-wa angalya emikirra Bediliyema. Akine-ka Bediliyema ena-langwa angalya akina, mena ena-langwa wurrumirumirena warningarakburakba-kiya wurruminakina angalya wurrakina-baba. Arakburakba-kiya-wiya eneja nuwilyaba nubungkawa nenimikirra Deyibida numinakina-langwa mamurukwa enejukwaba nakina. Umba Jawijiba kembirra ni-likenuma Keliliya-langwa yadikina Bediliyemu-wa, aburnuwa Meri, wunenik-arrikarri-yada ekirra aburna-langwa yakwujina akina-manja angalya.

⁶⁻⁷ Nen-alilikenu...wa. Yakwujina neni-yar•da wunalakina Bediliyema-manja. Dadik-arrangbi-yada wurrangariya arakba dakina Meri, akena nara ebina angalya aburna-langwa arumuruma-manja alikira. Kembirra eyukwujiya-manja alikira bulukwa-murriya-langwa-manja n-ambilyuma wunalakina-kiya. Biya yakwujina ngawa Bediliyema-manja yingin-arrangba Meri nenungkwarba ngala-langwa numilyengma. Biya yinginu-wurumbijuwa ngala-langwa nangariya numurrkbalya dumbalamurra akwa yingin-akumarna bulukwa-murriya-langwa-manja bada eninganinga-langwa-manja-da.

Nubungkawa Neningikarrawara-langwa nenikumamurikaja nenu-makamulangwa eningaba ayakwa warnikakukwurrajungwa jiba

⁸ Kemberra akini-yada ngawa awilyaba-manja angalya Bediliyema-manja akwudangwa, aburraja wurrukwa warnungkwarba narr-akukwurrājuwama jiba aburra-langwa. Nuw-ambilyumurra wurrakina jiba-manja, narr-akukwurrājuwama ngawa alyarrngwalyilya. ⁹ Eneja kemberra Nubungkawa Neningikarrawara neni-larrka arakba nakina nuwilyaba nenikumamurikaja ena-langwa angaluba angubina-langwa, nibina ni-jadinga-murrada wurrakina-murrumanja. Biya nakina Neningikarrawara ni-larrkabarrakajuwa ebina angalya-da. Aburraja kemberra nuw-akbar•da angwurra wurrumurndakakina warnungkwarba-da.

¹⁰ Eneja nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa ni-yama aburruwa-wa, “Nara akbar•duma kirrakina umba w-engkirrikiya-langwa enena ayakwa ngarra-makinama, mena ningi-likenumurra ngayuwa yangkwurrangwa nungkwurruwa-wa kajungwa ka-makini-yada ayakwa eningaba. Yik-engkirrikaja-manja kirrakina enena ayakwa eningaba, akwa wurruminukwala-langwa warnumamalya kuw-engkirrikaja-manja wurrakina aburrajukwaba, kemberra kirrangkwulyumida-langwa karnumamalya kinu-ngwurrkbalinama yukwudukwuda nungkwurra-langwa-da.

¹¹ “Memema-manja ngawa mamawura Deyibida-langwa-manja angalya ni-rukwularruma arakba eneja nuwilyaba niyukwujiya. Arakburakba-kiya-wiya eneja Neningikarrawara nenu-makama nakina nungkwurra-langwa-manja wurrarumuruma keni-larrkaja-mulangwa nakina nungkwurruwa-wa ena-langwa NuMejaya. Kemberra naka arakba nibina-murrada ni-rukwularruma arakba NuMejaya-da. Nubungkawa nakina n-ambilyama. Kemberra yiken-enibikinama kirrakina karnumamalya-da.

¹² “Nungkwurraja yikin-akburranginamurra numurrkbalya niyukwujiya dumbala-murra bada-manja, nara aruma-manja alikira umba eyukwujiya-manja alikira, bulukwa-murriya-langwa-manja. Yikin-akburrangina-manja kemberra nakina, yik-eningmidinama arakba enena ayakwa alyangmandukwuna ngawa ena-da,” ni-yama nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa wurrumurndakibinu-wa warnungkwarba-da.

¹³ Aburraja kemberra wurrakina warnungkwarba narra-rringka arakba wurrababurne-ka warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa. Akini-yada ngawa aburraja nawurraki-jadingama wurrakina adirrariyaba angubina-langwa. Kemberra na-mebeyina emeba, neni-yangmarngkwajuwa Neningikarrawaru-wa wurrakina. ¹⁴ Biya namurndaki-yama,

“Ngeni-yangmarngkwajinama ngarna Neningikarrawara nibina n-ambilyamurra ena-langwa-manja angalya abalkaya.

Nakine-ka nenu-werrungwur•denama wurrakina warnumamalya nenumini-yarrkuwarakina-murrumurra ena-langwa ayakwa.

Aburraja kemberra ka-likajamurra yilyurrkwa-murra yukwudukwuda wurrakina-da,”

namurndaki-yama wurrumurndakakina warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa-da. ¹⁵ Biya nawurraki-likena erribaja,

namurndaki-lawurradinuma Neningikarrawara-langwu-wa angalya arakba-da.

Aburraja kemberra wurribina warnungkwarba na-makijeyina ayakwa, biya ne-yama, “Kwa, ngarri-likaja arakba Bediliyemu-wa kajungwa akini-rringkini-yada ngarna nangariya ngarrenu-maka-murrilangwa

Nubungkawa Neningikarrawara,” ne-yama. ¹⁶ Biya na-likena, nuw-enjirrikeyina arakba wurrakina-da.

Nuw-alilikenu...wa. Bediliyema-manja. Biya narralirrak-akburranga yakwujina wunalekbina Jawijiba akwa Meri, akwa neni-rringka nangariya nu-kukwunumurrkwuluma bada-manja, bulukwa-murriya-langwa-manja angalya. ¹⁷ Kembirra narralirra-maka wunalakina-kiya-manja amurndakibina ayakwa nibina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa ni-yengbinu-mulangwa nakina-langwa nangariya. ¹⁸ Biya kembirra narra-maka wurrakina wurrakwala-manja warnumamalya aburrajukwaba nangariya-langwa. Aburraja nawurrak-engkirrika-manja akina ayakwa namurndaki-yakibijangeyina angwurra arakba wurrakina. ¹⁹ Umba ngalaja Meri yingu-wilyakama dakina amurndakibina ayakwa ngala-langwa-manja aringka akwa ying-engkingirrikenuma ngawa amurndakakinu-wa.

²⁰ Aburraja kembirra wurrumurndakibina warnungkwarba nalawurradina aburra-langwu-wa jiba. Neni-yangmarngkwajuwama Neningikarrawara, eningaba-wiya-baba narri-rringka akwa nuw-engkirrikenuma wurrakina. Narr-akburrangame-ka ebina-langwiya ngawa ayakwa nenu-maka-mulangwiya Neningikarrawara-langwa nenikumamurikaja-da.

Jesus-langwa-langwa ekirra

²¹ Bi...ya mamangbala mabiyakarbiya-manja mamawura aburraja neni-ringandanguma nenu-mukaduwamurrikama nibina niyukwujiya, akwa neni-yengbijuwama nakina Jesus. Akina ekirra ebina-murrada neni-yengbijuwa-murrada nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa nara-wiya kingu-mambakina dirndenikba-da.

Nangariya Jesus nenu-wilyaka-mulangwa Neningikarrawara-langwu-wa angalya Jirujalemu-wa

²²⁻²⁴ Aburrubukwurraja ngawa Jawijiba akwa Meri akwa nangariya Jesus nabuk-ambilyumurra wurrubukalakina Bediliyema-manja. Ngalaja yuwilyaba yimawura nu-merrkbijanga arakba yakina akina-manja angalya. Akwa kembirra neni-likena arakba Jawijiba akwa Meri Jirujalemu-wa, nenu-wilyakama nangariya. Nabuk-alilikenu...wa. Jirujalema-manja nabuki-yar•da. Biya neni-likena arakba wunalakina Jawijiba akwa Meri Neningikarrawara-langwu-wa angalya kajungwa wuneniku-kwi-yada aburna-langwa nangariya Nubungkawu-wa Neningikarrawara akwa kajungwa keni-yamini-yada yakwujina amurndakibina-langwiya ayakwa eningarumuruma-langwiya nenu-kwa-mulangwiya Mawijija WarningiYijireyila-manja warnumamalya arakburakba-kiya-wiya. Adinuba-wiya eneja Nubungkawa Neningikarrawara nenu-makamurra nakina Mawijija-manja, umba kembirra enamba-langwa Mawijija nenu-makamurra nakina wurrumurndakibina-manja warnumamalya ebina-murrada ngawa ayakwa Neningikarrawara-langwa. Ni-yamama Nubungkawa Neningikarrawara,

“Wurrababurna-langwa nungkwurra-langwa wurrumilyengma wurriyuk-wayuwa warnungkwarba nganyangwa wurrakina,”

ni-yamama nakina. Akwa enena ngarningka ayakwa ni-yamama Nubungkawa Neningikarrawara,

“Dibine-ka didarringka, karring-arrangbina-manja wurrangariya dakina, kinginga-menamurra dambilyuma darrawurukukwa, akena nara-manja dibina darrawurukukwa aba dakwurakburakba.

Kingi-likajamurra Neningikarrawara-langwu-wa angalya akwa kinginu-kwunama NuMinidu-wa nenungkwarba. Kingi-yaminama dakina enuwa-wa, 'Neningikarrawara-langwa dalakena-kiya,' kingi-yaminama. Kembirra nakina nenungkwarba NuMinida kiningaliraku-wardenama dalakina darrawurukukwa-kiya,"

ni-yamama Nubungkawa Neningikarrawara. Akwa akina kembirra ngalaja Meri yingi-yamamurra yakwujina ngawa Neningikarrawara-langwa-manja angalya kajungwa diyadi-yada arakba dakina.

²⁵ Akina-manja ngawa angalya Jirujalema eneja nuwilyaba nenierringka n-ambilyumurra nenimikirra Jimiyina. Nakina nenierringka neningabe-ka, n-engkingirrikenume-ka Neningikarrawara-langwu-wa ayakwa. Akwa n-embibirrarinumurra nakina NuMejayu-wa, mena nakina NuMejaya nenik-enjungwurri-yada ena-langwa warnumamalya WarningiYijireyila. Ngalaja Neningikarrawara-langwa Amawurrina akwurdukwurda nuw-ambilyumurra nakina-manja nenierringka. ²⁶ Ebina-wiya ne-yengbina ayakwa akina Amawurrina enuwa-manja akwa ne-yamama, "Nare-ka a-jungwuma ningkakina yanda-langwa kini-rringkinama nungkuwa nibina nenumamalya Nubungkawa Neningikarrawara neniki-larrka nakina yangkwurrangwa nenimikirra NuMejaya," ne-yamama akina Amawurrina akwurdukwurda Neningikarrawara-langwa Jimiyinu-wa-da.

²⁷ Biya ne-yama arakba akina Amawurrina Jimiyinu-wa, "Likaja arakba Neningikarrawara-langwu-wa angalya," ne-yama akina. Eneja kembirra ni-likena arakba yenjerrickina nakina nenierringka. Umba n-ambilyu-wiya nakina Neningikarrawara-langwa-manja angalya, aburnaja Jawijiba akwa Meri wunalakina neni-yar•duma yakwujina. Umba kembirra nakina nenierringka Jimiyina nenilirrak-akburrangama wunalakina yakwujina. ²⁸ Biya kembirra neni-rndarrka niyukwujiya nangariya ena-langwa-manja ayarrka akwa nenu-kwiyukwiyuma. Biya neni-yangmarngkwajuwa nakina Neningikarrawaru-wa akwa ni-yama enuwa-wa,

²⁹ "Bungkawa, yirraminu-war•dangumurra warka nungkwa-langwa arakba, akwa ningi-jerrukwama akina.

Umba kembirra yi-larrkaja arakba ngu-ngwanjina. Ngi-likaja-langwa ngayuwa enena-langwa angalya yilyurrkwa-murra yukwudukwuda, mena alyangmandukwuna-wiya-baba ayakwa nungkwa-langwa.

³⁰ Yi-larrkaja ngayuwa aduwaba mena ningeni-rringka-mubaba nibina nenumamalya yirrumini-larrkama nungkuwa yirra-langwa yarnik-enibiki-yada yirrababurna-langwa yarnumamalya nungkwa-langwa. Nganyangwa-murra menba ningeni-rringkama ngayuwa aduwaba.

³¹ Umba ningkeni-larrkama nakina yangkwurrangwa kajungwa wurrababurna-langwa warnumamalya ababurna-manja angalya keni-rringkini-yada nakina aburrajukwaba wurrakina.

³² Nakine-ka wuburra akilarrkabarrirra kini-yaminama. Biya kenuwilyakajinama nakina warnumamalya-manja wurribina nuw-ambilya-murmanja eminingka-manja iya eminingka-manja angalya ebina ka-ngayindena-mulangwa nungkuwa warniki-yami-yada wurrakina.

Aburraja wurrumurndakakina warnumamalya karri-rringkinamanja ebina akilarrkabarrirra, yikabi-yangmarngkwajinama kembirra yirruwa nungkwa-langwa yarnumamalya YarningiYijireyila-da,"

ni-yama nakina Jimiyina Neningikarrawaru-wa-da.

³³ Aburnaja Meri akwa Jawijiba neni-yakikbijangeyina angwurra wunalakina akina-langwa ayakwa ni-yengbinu-mulangwa nakina

neniyerringka nangariya-langwa. ³⁴ Eneja kembirra ni-yengbina arakba nakina nenyerringka akwala ngarningka ayakwa Neningikarrawaru-wa. Neni-yendabena Neningikarrawara kajungwa kini-yamini-yada eningaba wurrubukalakina-manja Jawijiba akwa Meri akwa Jesus.

Kembirra nakina Jimiyina ni-yengbina arakba ayakwa Jesus-langwu-wa dirndenikba ngalajukwaba. Ni-yama nakina, “Nubungkawa Neningikarrawara-ka nakina nu-wekbalyinuma naka nangariya akwa neni-larrkama enenu-wa angalya kajungwa ngarrukwala NgarningiYijireyila ngarnumamalya aki-jungweyini-yada ngarna, umba ngarrukwala ak-enibikajungwuni-yada. Kin-arumidina-manja nakina, kenu-wilyakajinama warnumamalya-manja ebina kini-yamina-mulangwa Neningikarrawara. Akena aburraja wurrababurne-ka warnumamalya ka-warenama-ka nakina. ³⁵ Akini-yada kembirra wurrumurndakakina warnumamalya wurribina ka-warena-murumurra Neningikarrawara nara arakba abuwarrkama ebina karru-wilyakinama aburra-langwa-manja mangma. Umba nungkwaja ningkirndenikba ningkuwerrikawarriye-ka k-ambilyama ningkakina, wuburra laka lyelyinga angandinga kaku-werridadenama nungkwa-langwa-manja yukwudukwuda akina-da,” ni-yama Jimiyina Meri-wa-da.

³⁶⁻³⁷ Umba ngalaja duwilyaba dadiyuwangkwa dadimikirra Ena ying-ambilyumurra dakina akina-manja ngawa angalya Neningikarrawara-langwa Jirujalema-manja. Akwa narringa-makumakama warnumamalya-manja yakwujina Neningikarrawara-langwa ayakwa. Umba eneja nungwadikba ngala-langwa Benyuwela wurruwurrakuwilyaba-langwa warnumamalya warnimikirra Ajera. Dakine-ka dadiyuwangkwa 84 mamarika iya yinungkwura ying-ambilyumurra arakba. Arakba-wiya neni-yakeyinumurra wunalakina neningiyadikba mamangbala mambilyuma mamarika iya yinungkwura biya ni-jungwuma nakina neningiyadikba ngala-langwa. Kembirra dadinungkwurakba arakba ying-ambilyumurra dingaya dakina.

Dakine-ka dadiyuwangkwa nara kingi-lalika Neningikarrawara-langwa angalya umba meningilida iya alyarrngwalyilya yingini-yangmarngkwajuwama dakina Neningikarrawara. Akwali-yada ying-alyubarinumurra aninga akena akwali-yada nara king-alyubarina aninga umba murumureya ngawa ying-ambilyumurra, yimbukwa yingiyengbiyengbinuma ayakwa Neningikarrawaru-wa dakina.

³⁸ Biya nabuk-ambilyu-wiya ambaka Jawijiba akwa Meri akwa Jesus yakwujina Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja wurrubukalakina, dibina-murrada dadiyuwangkwa yingi-likenuma dakina nabuk-ambilyu-murruwa wurrubukalakina. Biya yingini-rringka-manja nakina nangariya, kembirra yingini-yangmarngkwajuwa arakba dakina Neningikarrawaru-wa ni-rukwularrinu-mulangwa nakina niyukwujiya. Kembirra yadikina yingi-yengbina arakba dakina ayakwa ena-langwa-langwa. Narringa-makumakamurra dakina ena-langwa-langwa warnumamalya-manja wurrumurndakibina nuw-embimbirrarinu-murrumanja wurrakina Neningikarrawara ken-enjungwurrena-murruwa nakina WarningiJirujalema warnumamalya.

Jawijiba akwa Meri akwa Jesus nabuki-lawurradinu-mulangwa Nejiriduwawa

³⁹ Aburnaja Jawijiba akwa Meri neni-jerrukwama arakba amurndakibina neni-yama-mulangwa wunalakina Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja, nenumini-yarrkuwarakinu-mulangwa

Neningikarrawara-langwu-wa ayakwa eningarumuruma-wa. Biya nabukilawurradina arakba wurrubukalakina Keliliyu-wa aburrubukwurralangwu-wa angalya emikirra Nejrirda. ⁴⁰ Yakwujina kembirra akina-manja ngawa angalya n-arumidinumurra niyukwujiya Jesus nakina. Ambaka-langwa n-arumidinuma, ni-ngbudidinuma akwa numarrubudidinuma ena-langwa mangma. Eneja Neningikarrawara nenuwerrungwur•dangume-ka nakina-manja akwa nu-manjikbudanguma ngawa neningangkawura enuwa-manja-da.

Nenjarrngalyilya-wiya Jesus ni-likenu-mulangwa Neningikarrawaralangwu-wa angalya

⁴¹ Aburraja wurruwurrakwulyumide-ka warnumamalya WarningiYijireyila nawurraki-likenuma Jirujalemu-wa wurrakina arngkababurnalangwa na-jerridinu-manja akilarrkumurdada yakwujina. Namurndakilikenumurra kajungwa warnik-ambarringi-yada wurrakina Akwurungkuwarrukwa yakwujina. Aburnajukwaba ngawa Jawijiba akwa Meri nen-alilikenuma Jirujalemu-wa akinu-wa wunalakina. ⁴² Bi...ya n-ambilyumurra arakba eneja Jesus mememberrkwa mambilyuma mamarika iya yinungkwura. Kembirra enejukwaba nenu-wilyakamurra wunalakina Jawijiba akwa Meri Jirujalemu-wa Akwurungkuwarrukwu-wa wunalakina. Biya kembirra nabuki-likena nabuk-ambarringa wurrubukalakina Akwurungkuwarrukwa akwa ngawa wurruwurrakwulyumida WarningiJudiya warnumamalya aburrajukwaba.

⁴³ Biya na-jerridu-manja Akwurungkuwarrukwa ebina, neni-lalika Jawijiba akwa Meri Jirujalema umba neni-lawurradinuma wunalakina angalyu-wa Nejrirdu-wa. Aburrajukwaba wurrababurne-ka ngawa warnumamalya aburra-langwa namurndakilikenuma aburruwa wurrakina. Umba eneja nakina Jesus n-ambilya ngawa yakwujina Jirujalema-manja. Akena wuneningbala-kiya wunalakina Jawijiba akwa Meri n-ambilyumurra nakina Jesus yakwujina-wiya. ⁴⁴ Wurrukwala-manji-kba ni-likenumeka nakina, neni-lyangkiyamamurra wunalakina.

Biya nen-alilikenuma wunalakina memerrkuwilyaba mamawura, biya nen-andeya akena nara nibina Jesus kini-likena aburruwa-manja. Biya kembirra narramurndaki-yendabena wurrumurndakibina warnumamalya yakwujina aburruwa na-likenuma keni-rringka-murrikba Jesus. ⁴⁵ Akena aburraja nara keni-rringka umba nuw-edirremeyina wurrakina-da.

Kembirra wunalakina Jawijiba akwa Meri nen-abuburangkeyinu...wa. Nara ken-akburrangarna. Nenu-mungkwula. Wurdarriya-wiya. Akwa neni-lawurradina kembirra Jirujalemu-wa. Nen-alilikenu...wa. Yakwujina. Na-larrumur-da. Nenu-mungkwula. Wurdarriya-wiya. Kembirra nen-abuburangkeyina akina-manja angalya Jirujalema. Yakwujina mamurukwa-manja iya alikira-manja nen-aburangkeyinuma. ⁴⁶ Biya kembirra neni-lawurrada wunalakina Neningikarrawara-langwu-wa angalya. Biya nen-akburranga arakba nakina Jesus wunalakina yakwujina ngawa Neningikarrawara-langwa-manja angalya-da.

Eneja Jesus n-ambilyumurra nakina yakwujina ngawa, nangmungmakwulaluma aburruwa warnikakakirumaka warnungkwarba Mawijija-langwa ayakwa. Na-lyelyimbukweyinuma wurrakina. Umba Jesus n-engkirrikenumurra ayakwa aburra-langwa akwa ngarningka neni-yendabenuma ayakwa nakina Jesus wurrumurndakakinu-wa

warnikakakirumaka warnungkwarba. ⁴⁷ Aburrajukwaba arrkala neni-yendabenumurra Jesus-uwa ayakwa. Biya nuw-engkirrikenumanja wurrakina ayakwa ena-langwa, wurrababurna-langwa warnumamalya yakwujina nawurraki-yakikbijangeyinume-ka wurrakina akina-langwa ayakwa ni-yengbinu-murrilangwa Jesus, aringkawa-baba nakina akwa eningaba-baba ayakwa ni-lawurrakajuwama aburruwa-wa-da.

⁴⁸ Aburnajukwaba Jawijiba akwa Meri neni-yakikbijangeyina angwurra wunalakina neni-rringka-mulangwa nakina n-angmungmakwulaluma wurrumurdakakina-manja warnikakakirumaka. Biya dirndenikba yingiyama enuwa-wa, “Naburra, miyambena-burra nara ki-likena nungkuwa yinuwa-manja? Ngayuwa akwa nungwena yinu-mukwunakeyinumurra nungkuwa-wa yinalakena yin-abuburangkeyinuma nungkuwa-wa-da,” yingiyama Meri-da.

⁴⁹ Eneja ni-yama, “Miyambena-burra kin-aburangkeyinumurra kinalakina engka-manja angalya amurdakakina-manja? Yangkwurrangwa-maka adinuba-wiya yikini-likenumurra kinalakina. Yirrumin-aburangkama akena kiningbala-burra kinalakina ningi-lyangmurukweyinamurra ngayuwa yelakwa Nungwarrka-langwa-manja alikira?” ni-yama nakina Jesus-da. ⁵⁰ Akena nara aburnaja kenu-mumiringka akina ayakwa ni-yengbinumurra nakina-da.

⁵¹ Eneja kembirra nu-warumajungwa arakba nakina Jesus akwa nilalika Jirujalema umba ni-lawurradina angalyu-wa Nejiridu-wa, abur-rubukwurruwa Jawijiba akwa Meri. Biya yadikina-langwa Jesus nenumin-engkirrikenuma neningangkawura wunalakina-kiya-langwu-wa ayakwa yakwujina.

Ngalaja Meri ying-engkingirrikenuma dakina ngawa amurdakibinuwawa yingi-rringka-murruwa akwa ngawa ying-engkirrikenumurruwa, yingu-wilyakama ngawa ngala-langwa-manja mangma-da.

⁵² Bi...ya eneja arakba Jesus n-arumidinuma. Mangma ena-langwa numu-ringbirradinuma makina. Eneja Neningikarrawara nenuwerrungwur•danguma enuwa-wa. Aburrajukwaba warnumamalya nenuwerrungwur•danguma enuwa-manja ngawa-da.

3

Janjana nibina Nenikumingekingambaja ni-yengbinu-mulangwa ayakwa warnumamalyu-wa

¹ Akini-yada ngawa eneja nuwilyaba ningka nubungkawa naruma nenimikirra Daburiyeja n-ambilyumurra nakina Rawuma-manja. Nubungkawadinuma wurruwurrakwulyumida-manja warnumamalya engka-manja iya engka-manja angalya. Nubungkawadinumurra nakina nenungkwurakba, mememberrkwa mamangbala mamarika iya yinungkwura nubungkawadinuma. Umba eneja nuwilyaba niyukwujiya nubungkawa nenimikirra Bandiyija Balida nubungkawadinuma nakina wurrababurna-manja warnumamalya wurruminakina angalya Judiya. Umba eneja nuwilyaba ningka nenungkwarba nenimikirra Yerida nubungkawadinuma nakina wurrababurna-manja warnumamalya Keliliya-manja. Umba eneja nenikumarnjenikba Yerida-langwa nenimikirra Biliba nubungkawadinuma nakina alakina-kiya-manja angalya emikirra Yidiriya akwa ngawa Dirakinada-manja. Alakina-kiya angalya nuw-ambilyuma akwudangwa Keliliya. Umba ngarningka

eneja nuwilyaba ningka nenungkwarba nenimikirra Leyijeniya nubungkawadinuma nakina warnumamalya-manja eminingka-manja angalya emikirra Abuleniya. ² Akini-yada ngawa na-bungkawadinu-manja wurrumurdakakina wurrububungkawa amurdakakina-manja angalya eminiminingka, kembirra aburnaja wunambilyuma wunubungkawakiya wunaruma WunuMinida nen-ambilyumurra wunalakina Jirujalema-manja. Wunenimikirra wunalakina Enija akwa Kayubaja.

Akini-yada ngawa eneja Jekaraya-langwa nenikuwenikba Janjana, nibina-murrada yirra-maka-murrada arakba ngayuwa, n-ambilyumurra nakina nara-murrumanja alikira. Engburingke-ka angalya. N-ambambilyumurra nakina ngawa yanda-langwa yakwujina ngawa niyengbinuma eneja Neningikarrawara amurdakenena ayakwa enuwa-wa. Eneja ni-yama Neningikarrawara, “Wurra-makina nungkwa-langwa-manja warnumamalya kabumini-yarrkuwarakina-mulangwa wurrakina nganyangwu-wa ayakwa arakba,” ni-yama. ³ N-engkirrikenu-manja Janjana Neningikarrawara-langwa ayakwa, kembirra ni-dirrirnduma arakba adalyuma-wa nakina. Emikirra adalyuma Jardina. Biya engku-wa iya engku-wa angalya adalyuma-manja akwudangwa ni-likenumurra nakina nen-akakirumakamurra Neningikarrawara-langwa ayakwa warnumamalya-manja yakwujina.

Ni-yama nakina aburruwa-wa, “Wurri-larrngkuwurriya arakba alarrngkilarrngkawarriya amurdakibina kirri-yama-murrilangwa, umba wunumini-yarrkuwarakina Neningikarrawara-langwa ayakwa arakba. Nganja kembirra ngayuwa ka-mingekingambajini-yada kirrakina, kajungwa wurrababurna-langwa warnumamalya kuw-eningmidini-yada wurrakina yikinumini-yarrkuwarakina-mulangwa Neningikarrawara-langwa ayakwa arakba kirrakina-da. Umba eneja Neningikarrawara yikenumini-yakuwabijiname-ka nakina amurdakibina awurruwurrariya kirri-yama-mulangwa-da,” ni-yama Janjana wurrumurdakibinu-wa warnumamalya-da.

⁴ Umba arakburakba-kiya-wiya eneja nuwilyaba nenungkwarba nenimikirra Ajaya n-ambilyuma nakina. Nenikumakumaka ayakwa nenumamalya Neningikarrawara-langwa nakina. Ni-yamama nakina Ajaya, “Nuwilyaba nenumamalya n-ardirdenama nakina alarrkingburingka-langwa angalya, nara-murrilangwa alikira. Enena kembirra ayakwa ena-langwa:

‘Nungkwurraja karna karnumamalya wurruma-ngekburakina arakba mamurukwa Nubungkawa-langwa.

Mulikarrkidirrbure-ka yikuma-ngekburakinamurra mamurukwa kirrakina kajungwa neniki-liki-yada nakina makina-manja.

⁵ Wurri-lyangburrukujina arakba ababurna-langwa angwurn•dikirra akwa ngarningka wurri-ngakburrukujina angakarjiyinga angalya ababurna-langwa kajungwa angakbilyuwalyi-yada akina.

Akwa mibina mamurukwa mulikarrkiyangkwuruwura yikumulikarrkidirrburakinama kirrakina, umba mibina mulikarmilumila yikume-kbilyuwalyakinama makina-da.

⁶ Aburraja warnumamalya kamurdak-eningmidiname-ka wurrakina Neningikarrawara ken-enibikina-mulangwa warnumamalya nakina-da! ni-yame-ka nakina nenumamalya.”

Akina-bina ayakwa ni-yamama nakina Ajaya arakburakba-kiya-wiya. Umba amurdakakina ayakwa ena-langwa nuw-arrikarrijungwunuma

Neningikarrawara-langwa-manja jurra. Nakina-bina Janjana nibina-murrada ngarraku-maka-mulangwa amurndakakina ayakwa.

⁷ Aburraja kembirra wurruwurrakwulyumida warnumamalya namurndaki-likenuma Janjanu-wa mena neni-ngayindangu-mubaba nakina neniku-mingekingambaji-yada wurrakina akina-manja akungwa. Akena ni-yama nakina aburruwa-wa, “Karniniyerriye-ka karna karnumamalya! Kirruwurrariya yingarna wuburra! Nara kirrakina a-lyumaduma akini-yada ngawa yikenu-banijumindena-manja Neningikarrawara nungkwurruwa-na!

⁸ “Yikini-ngayindena-manja amandangwa Neningikarrawara nakina yiken-enibikinama nungkwurruwa karnumamalya, kembirra yiki-dirrburakajungwunama kirrakina aduwaba. Eningaba yiki-yaminama wuburra laka eka eningaba ebina nuw-arrangbinamurra amaninga eningaba. Eningaba yiki-yaminama kajungwa warnumamalya kuw-eningmidini-yada kirri-larrngkuwurrangu-mulangwa alarrngkawarriya. Umba nare-ka a-lyangkuwerribikajungwuma kirrakina, ‘Ngarningaba ngarna mena Aburiyama-baba numiranyungwa ngakwurra-langwa neningadinuba-wiya nakina.’ Nara e-yamama akina ayakwa umba w-engkirrikiya enenu-wa ayakwa ngarra-makina-murruwa aduwaba. Kini-ngayindena-manja eneja Neningikarrawara, kinu-kuwarrukwajinama nakina angwarnda amurndakenena nawurraku-murrkwulijeyina-murruurra yelakwa ajiringka-manja akina. Amurndakakina-langwa-bina angwarnda kenumini-ngekburakinama nakina Neningikarrawara warijira-da Aburiyama-langwa-da.

⁹ “W-engkirrikiya! Neningikarrawara kini-lyangkuwerribikajungwunama nakina karnumamalya-langwa karningaba-murrikba akwa kirruwurrariya-murrikba kirrakina. Nakine-ka Neningikarrawara nu-war•denama ena-langwa warka wuburra laka nuwilyaba nenungkwarba ni-ridenama eka bangkilya-murra. Nakine-ka ni-ridenama ababurna-langwa eka eningeningaba-ma amurndakibina nara arrangbama aninga eningaba, akwa ni-ngkarrnginama amurndakakina eka eningeningaba-ma arrawa-langwa amukayerra-langwa. Akwa ngarningka nu-wurrenama amurndakakina angwura-wa ni-dakinama-da. Nakine-ka wuburra nenungkwarba kini-yaminama eneja Neningikarrawara akwa neniku-war•di-yada arakba nakina ena-langwa warka,” ni-yama Janjana wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.

¹⁰ Aburraja kembirra namurndaki-yama, “Kardi! Yiki-yamarrkiname-ka yarna yarnumamalya?”

¹¹ Eneja kembirra ni-yama Janjana aburruwa-wa, “Ka-makinama ngayuwa akwa enena yiki-yaminamurra nungkwurraja karna. Kirruwilyaba karnumamalya yikinga-wilyakina-manja dambilyuma dumbala dadingikarrawara karnik-awiyebi-yada kirrakina, kembirra yikinu-kwunamurra kirrakina duwilyaba nibinu-wa neningidumbalamurruwa nenumamalya. Umba kirruwilyaba yiku-wilyakina-manja aninga karnik-alyubari-yada kirrakina, yik-awurikeyinamurra kembirra akina aninga nibinu-wa neninganinga-murruwa nenumamalya,” ni-yama Janjana wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

¹² Bi...ya aburraja kembirra wurrukuala warnumamalya narraminu-war•dangu-murruurra warka WarningiRawuma wurrububungkawa namurndaki-likenumurra Janjanu-wa. Narruwurra-murndukwama angwarnda warnumamalya-langwa kajungwa warniku-kwi-yada akina

WarningiRawumu-wa wurrububungkawa. Aburrajukwaba nawurrakili-kenumurra Janjanu-wa kajungwa kenu-mingekingambajuwi-yada nakina aburruwa-manja. Biya namurndaki-yama wurrakina enuwa-wa, “Bungkawa, yirraja yiki-yamarrkinama yarna yarnumamalya?”

¹³ Eneja ni-yama Janjana, “Yikuwurra-murndukwuna-manja angwarnda, yiku-murnduwarnama akina wulkwa ebina bu-maka-mulangwa umba nara akwala,” ni-yama Janjana.

¹⁴ Aburraja wurrawinyamba warnungkwarba ne-yama enuwa-wa, “Umba yirraja, yiki-yamarrkinama yarna yarnumamalya?”

Eneja ni-yama Janjana, “Kirrakine-ka kirr-akbar•duwakinama warnumamalya, kirra-ngajinama kajungwa yikabu-kwuni-yada angwarnda aburra-langwa. Akwa ngarningka kirra-lekbajamurra erribirra warningaba warnumamalya awurrariya-langwa, akena nara aburraja ke-yaminjamina akina umba warninguwurrariya-ma wurrakine-ka-da. Awurrariya akina, kembirra nara arakba e-yamama. Mama eyukwujiya angwarnda yiku-menamurra warka-langwa, nara angwurrmiluma akina-langwa angwarnda eyukwujiya-langwa,” ni-yama Janjana wurrumurndakakina-manja warnungkwarba wurrawinyamba nakina-da.

¹⁵ Akini-yada ngawa aburraja wurrababurne-ka warnumamalya naminandabumeyinumurra nawurraki-yendabijajungwunuma wurrakina nuw-engkirrikenu-mulangwa ayakwa Janjana-langwa. Biya kembirra namurndaki-lyangkiyama wurrakina, “Dukwa naka Janjana nibina-murrada nenungkwarba nenimikirra NuMejaya, nibina Neningikarrawara ni-yama-murrada neniki-larrka nakina yangkwurrangwa. Dukwa naka, dukwa nara-da,” namurndaki-lyangkiyama wurrakina-da.

¹⁶ Eneja kembirra Janjana ni-yama nakina aburruwa-wa, “Ngayuwe-ka ningena ngarra-mingekingambajinama kirrakina akungwa-murra aduwaba, umba nara akwala. Umba eneja nuwilyaba ningka nenungkwarba nubukwaya kini-likajama nakina arija-langwa. Naruma nilyengma nakina angwurra ngayuwa-manja. Nganja ki-yakuwerribikajamanja ngayuwa ena-langwa-langwa, kembirra ningeningma ngayuwa ningiyukwujiya ningeningerribirra. Ngayuwe-ka ningeningeningabama ningenuku-war•dinga-langwa ena-langwa warka akwa ningenuku-aburawaka-langwa eningalika ena-langwa. Eneja kembirra kini-yar•diya-manja nakina nenungkwarba enena-manja angalya, kini-yaminama wuburra laka yikenu-mingekingambajinama Neningikarrawaralangwa-murra Amawurrina akwurdukwurda-murra akwa ngarningka angwura-murra nakina-da.

¹⁷ Nakine-ka nenungkwarba neniki-lyanguwerribikajungwi-yada arakba karnumamalya-langwa karningabamurrikba akwa kirruwurrariya-murrikba kirrakina. Akwa nenik-eyebijebaki-yada arakba nakina karnumamalya wuburra laka nuwilyaba nenumamalya ni-yaminama n-eyebijebakinama amadidira amaninga akwa amarda. Nakine-ka nuwurra-murndukwunama amurndakakina amadidira amaninga ena-langwu-wa alikira eninganinga-wa. Umba amarda awurrariya ni-dakinamurra angwura-wa nakina. Akine-ka wuburra ke-yaminama, akini-yada ngawa kini-likaja-manja yangkwurrangwa nenungkwarba nibina-langwa ngarra-maka-murrilangwa ngayuwa. Akena ngalaja akina angwura ena-langwa nara e-kakbujungwuma akina umba eningangkawura ka-dadinama-da,” ni-yama Janjana wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.

¹⁸ Ni-yengbinume-ka nakina Janjana ababurne-ka ayakwa emini-miningka wurrumurndakakina-manja warnumamalya. Nenu-makama nakina eningaba ayakwa Neningikarrawara-langwa-langwa akwa nenu-werrikijiranguma angwurra wurrakina, kajungwa karri-larrngkuwurreni-yada alarrngkilarrngkawarriya umba kenumini-yarrkuwarakini-yada Neningikarrawara-langwa ayakwa wurrakina-da.

¹⁹ Biya ni-yengbinuma Janjana arrubuda ayakwa Yerida-manja enejukwaba. Nakine-ka Yerida nibina-murrada yirra-maka-murrada arakba ngayuwa nubungkawa Keliliya-langwa. Neni-lekbenumurra nakina mena nanga-manguma nenikumarnjenikba-langwa didarringka dadimikirra Yeridiyeja. Nanga-manguma dakina ena-langwi-yada dadingiyenikba, nara-wiya ambaka kini-jungwuna ngala-langwa neningiyadikba Biliba. Ababurne-ka eminiminingka awurruwurrariya ni-yamama ngarningka Yerida nakina. Aminakina-langwa eneja Janjana ni-yaminjamama nakina enuwa-wa, “Ningkuwurrariye-ka ningkilyengma ningkenumamalya,” ni-yama. ²⁰ Akena eneja Yerida n-arriyakajungwunuma ngarningka awurrariya-wa. Ni-yama nakina ena-langwu-wa wurrawinyamba warnungkwarba, “Wunu-mena nakina Janjana akwa wuni-didena arakba akididijungwa-manja,” ni-yama. Kembangra nenu-manguma aburraja wurrakina akwa neni-didanga nakina-da.

Janjana nenu-mingekingambajuwa-mulangwa Jesus-manja

²¹ Nara-wiya Janjana kini-didikajungwuna akididijungwa-manja nakina, eneja Jesus ni-likenuma Janjanu-wa. Eneja nenu-mingekingambajuwama Janjana Jesus-manja enamba-langwa arija-langwa. Umba nenu-mingekingambajuwa-mulangwa Janjana Jesus-manja, nu-buriyamina kembangra arakba Jesus Neningikarrawaru-wa. Umba nu-buriyaminu-wiya ngawa nakina Jesus, eneja Neningikarrawara nu-ngwurrkbalijuwama nakina angubina, ²² akwa ni-larrkamurra nakina ena-langwa Amawurrina akwurdukwurda enuwa-wa. Akine-ka Amawurrina na-larrinuma angaluba Jesus-uwa. Darrawurukukwa wuburra akina, biya nuw-ambarringa enuwa-manja-da.

Biya kembangra ne-yengbina arakba amayakwa angaluba karrawara-langwa akina. Ne-yama, “Ningkenikuwarrka nganyangwa ningkakina, ningkibina ningi-lyelyingminama ngayuwa akwa yirra-werrungwur-denama ningkakina-da,” ne-yama akina amayakwa-da.

Warningarakburakba-kiya-langwa wurrumirumirena Jesus Christ-langwa

²³ N-aburradadu-manja eneja nakina Jesus ena-langwa warka n-ambilyumurra arngkabiya-karbiya-ma arngkumemberrkwa mamarika iya yinungkwura nakina. Na-lyelyimbukweyinu-manja aburraja warnumamalya enuwa-langwa, ne-yama wurrakina, “Jesus-langwa nungwenikba Jawijiba nakina.” Akena Jawijibe-ka nen-arumurrkama wulkwa nakina Jesus.

Umba Jawijiba-langwa nungwenikba nenimikirra Yileya nakina.

²⁴ Umba Yileya-langwa nungwenikba Mededa nakina.

Umba Mededa-langwa nungwenikba Libaya nakina.

Umba Libaya-langwa nungwenikba Melkiya nakina.

Umba Melkiya-langwa nungwenikba Jeneya nakina.

Umba Jeneya-langwa nungwenikba Jawijiba nakina.

²⁵ Umba Jawijiba-langwa nungwenikba Medidaya nakina.

Umba Medidaya-langwa nungwenikba Emaja nakina.
 Umba Emaja-langwa nungwenikba Neyuma nakina.
 Umba Neyuma-langwa nungwenikba Ejiliya nakina.
 Umba Ejiliya-langwa nungwenikba Nakaya nakina.
²⁶ Umba Nakaya-langwa nungwenikba Mayada nakina.
 Umba Mayada-langwa nungwenikba Medidaya nakina.
 Umba Medidaya-langwa nungwenikba Jemeyina nakina.
 Umba Jemeyina-langwa nungwenikba Jawijeka nakina.
 Umba Jawijeka-langwa nungwenikba Jawuda nakina.
²⁷ Umba Jawuda-langwa nungwenikba Jawenina nakina.
 Umba Jawenina-langwa nungwenikba Reja nakina.
 Umba Reja-langwa nungwenikba Jarababela nakina.
 Umba Jarababela-langwa nungwenikba Jiyeldiyela nakina.
 Umba Jiyeldiyela-langwa nungwenikba Neraya nakina.
²⁸ Umba Neraya-langwa nungwenikba Melkiya nakina.
 Umba Melkiya-langwa nungwenikba Adiya nakina.
 Umba Adiya-langwa nungwenikba Kawijama nakina.
 Umba Kawijama-langwa nungwenikba Elmadama nakina.
 Umba Elmadama-langwa nungwenikba Era nakina.
²⁹ Umba Era-langwa nungwenikba Jajuwa nakina.
 Umba Jajuwa-langwa nungwenikba Eliyeyija nakina.
 Umba Eliyeyija-langwa nungwenikba Jawuruma nakina.
 Umba Jawuruma-langwa nungwenikba Mededa nakina.
 Umba Mededa-langwa nungwenikba Libaya nakina.
³⁰ Umba Libaya-langwa nungwenikba Jimiyina nakina.
 Umba Jimiyina-langwa nungwenikba Juda nakina.
 Umba Juda-langwa nungwenikba Jawijiba nakina.
 Umba Jawijiba-langwa nungwenikba Jawunama nakina.
 Umba Jawunama-langwa nungwenikba Eliyakima nakina.
³¹ Umba Eliyakima-langwa nungwenikba Meliya nakina.
 Umba Meliya-langwa nungwenikba Mena nakina.
 Umba Mena-langwa nungwenikba Mededa nakina.
 Umba Mededa-langwa nungwenikba Nedina nakina.
 Umba Nedina-langwa nungwenikba Deyibida nakina.
³² Umba Deyibida-langwa nungwenikba Jeji nakina.
 Umba Jeji-langwa nungwenikba Abeda nakina.
 Umba Abeda-langwa nungwenikba Baweja nakina.
 Umba Baweja-langwa nungwenikba Jala nakina.
 Umba Jala-langwa nungwenikba Najena nakina.
³³ Umba Najena-langwa nungwenikba Aminadaba nakina.
 Umba Aminadaba-langwa nungwenikba Adumina nakina.
 Umba Adumina-langwa nungwenikba Arni nakina.
 Umba Arni-langwa nungwenikba Yejirena nakina.
 Umba Yejirena-langwa nungwenikba Bereja nakina.
 Umba Bereja-langwa nungwenikba Juda nakina.
³⁴ Umba Juda-langwa nungwenikba Jekaba nakina.
 Umba Jekaba-langwa nungwenikba Ajika nakina.
 Umba Ajika-langwa nungwenikba Aburiyama nakina.
 Umba Aburiyama-langwa nungwenikba Dera nakina.
 Umba Dera-langwa nungwenikba Neyawa nakina.
³⁵ Umba Neyawa-langwa nungwenikba Jerukwa nakina.

Umba Jerukwa-langwa nungwenikba Riyuwa nakina.
 Umba Riyuwa-langwa nungwenikba Beleka nakina.
 Umba Beleka-langwa nungwenikba Ebera nakina.
 Umba Ebera-langwa nungwenikba Jela nakina.
³⁶ Umba Jela-langwa nungwenikba Keyinena nakina.
 Umba Keyinena-langwa nungwenikba Arbakijada nakina.
 Umba Arbakijada-langwa nungwenikba Jema nakina.
 Umba Jema-langwa nungwenikba Nawa nakina.
 Umba Nawa-langwa nungwenikba Lameka nakina.
³⁷ Umba Lameka-langwa nungwenikba Midijela nakina.
 Umba Midijela-langwa nungwenikba Yinakwa nakina.
 Umba Yinakwa-langwa nungwenikba Jereda nakina.
 Umba Jereda-langwa nungwenikba Meyilelela nakina.
 Umba Meyilelela-langwa nungwenikba Kenena nakina.
³⁸ Umba Kenena-langwa nungwenikba Yinaja nakina.
 Umba Yinaja-langwa nungwenikba Jeda nakina.
 Umba Jeda-langwa nungwenikba Eduma nakina.
 Umba Eduma-langwa nungwenikba Neningikarrawara nakina-da.

4

Namukwa nenu-kwudirrka-mulangwa Jesus-manja

¹ Eneja kembirra Jesus ni-lalikamurra arakba nakina ebina adalyuma Eningijardina. Ngalaja Neningikarrawara-langwa Amawurrina akwurdukwurda nenaki-lyangburrakwajuwama enuwa-manja. Biya ni-likena arakba nakina umba lukwakwa ngalaja Amawurrina Neningikarrawara-langwa nenaku-war•dikama akwa nenaku-wilyakama angerriba alarrkingburingka-wa angalya nara-murruwa alikira iya warnumamalya. ² Umba eneja nakina Namukwa ni-likena Jesus-uwa akwa nenu-kwudirrka awurrariya-wa. Arngkabiyarbuwa-ma arngkumemberrkwa mamawura ni-yaminjamama nakina ngawa nenu-kwukwudirrkama Jesus awurrariya-wa n-ambilyu-wiya Jesus yakwujina nakwukawura. Eneja kembirra nu-mureyanguma angwurra nakina Jesus akwa ni-ngayindanguma arakba aninga, nara-baba kini-janga aninga n-ambilyu-manja nakina alarrkingburingka-manja angalya.

³ Eneja kembirra ni-yama enuwa-wa Namukwa, “Ningkakineka Neningikarrawara-langwa Ningkenikuwenikba-na? Kemba wu-warrukwajiya enena angwarnda kajungwa damba kangekburakajungwuni-yada akina,” ni-yama.

⁴ Ni-yama Jesus enamba-langwa, “Neningikarrawara-langwa-manja jurra amurndakenena ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma. Ne-yaminama, ‘Aninga yimbukwa nara akina enibikama warnumamalya wurrakina-da,’ ne-yaminama akina ayakwa-da,” ni-yama nakina Jesus-da.

⁵ Eneja kembirra arakba Namukwa nenu-wilyakamurra nakina Jesus karrawaru-wa angakarjiyinga-wa angalya. Biya warena-bawiya nenu-wilyakajuwama nakina ababurna-langwa angalya amurndakibina-manja warnumamalya nuw-ambilyu-murrumanja wurrakina. Angerriba iya angerriba alyengma-langwa-langwa akwa engku-wa akwaburrangarnu-wa nenu-wilyakajuwama nakina Namukwa angalya Jesus-manja. ⁶ Biya ni-yama, “Yiba-kwunama ababurna-langwa eninginingaba amurndakangaba-manja angalya ababurna, akwa yiba-bungkawakinama amurndakangaba-manja ababurna-manja angalya. Nganyangwe-ka amurndakibina angalya

iya amurndakijika ningki-rringkinama. Nganja ningubungkawa amandangwa ningena. Kembangki ki-ngayindena-manja ngayuwa, dukwa yibakwunamurra, dukwa ka-kwunama ngayuwa wurrukwala warnumamalya. ⁷ Umba yiki-yangmarngkwajina-manja ngayuwa ningkakina, kembangki ababurna-langwa amurndakakina nungkwa-langwa arakba-da,” ni-yama Namukwa Jesus-uwa-da.

⁸ Ni-yama Jesus enamba-langwa, “Arakburakba-kiya-wiya Mawijija nenu-makama amurndakenena ayakwa Neningikarrawara-langwa-manja warnumamalya. Ni-yamama,

‘Ningkakine-ka kini-yangmarngkwajinama Nubungkawa nibina nungkwa-langwa Neningikarrawara nakina, akwa kinuminu-war•denama wulkwa warka ena-langwa umba nara wurrukwala-langwa,’ ni-yamama nakina-da,” ni-yama Jesus Namukwu-wa-da.

⁹ Eneja kembangki nenu-wilyakamurra arakba Namukwa Jesus Neningikarrawara-langwu-wa angalya Jirujalemu-wa. Umba ngalajana-ngwurrkwarrngajungwunuma akina angalya arumuruma-murra angwarnda. Biya nenu-wurdijuwama nakina Namukwa Jesus karrawara amurndakakina-manja angwarnda. Kembangki nen-andiyinga arakba wunalakina-kiya angerriba engku-wa ajiringka-wa. Ni-yama Namukwa Jesus-uwa, “Ningkakine-ka Neningikarrawara-langwa Ningkenikuwenikbana? Kembangki ki-kbilyajajungwunama ningkakina arrawu-wa ajiringka-wa. ¹⁰ Neningikarrawara-langwa-manja jurra nuw-arrikarrijungwunuma amurndakenena ayakwa. Ne-yaminama,

‘Neningikarrawara kenu-makinama warnikumamurikaja ena-langwa akwa aburraja kab-akwurrainama ningkakina. ¹¹ Kabi-ngkajikinama ayarrka-murra wurrakina nari-yada a-ngajuma angwarnda nungkwa-langwa-manja alika,’ ne-yaminama akina ayakwa-da,” ni-yama Namukwa Jesus-uwa-da.

¹² Ni-yama Jesus enamba-langwa Namukwu-wa, “Neningikarrawara-langwa-manja jurra nuw-arrikarrijungwunuma amurndakenena ayakwa ngalajukwaba. Ne-yaminama,

‘Nara kirrakina a-labuma Neningikarrawara neniki-yama-langwa ebina yikini-ngayindena-mulangwa,’ ne-yaminama akina,” ni-yama Jesus Namukwu-wa-da.

¹³ Eneja kembangki ni-yaminjamama nenu-kwukwudirrkama Namukwa Jesus-manja ngawu...wa. Bi...ya ni-yengminjada arakba nakina. Nara arakba kenu-kwudirrka, umba neni-lalika arakba nakina Jesus aduwaya yanda-langwa arngkingku-wa-da.

Jesus n-aburradadangu-mulangwa ena-langwa warka

¹⁴ Eneja kembangki Jesus ni-lalika arakba akina angalya alarrkingburingka eningalikira-ma. Biya ni-lawurradina arakba nakina ebinu-wa aringbirra angalya Keliliyu-wa. N-alilikenu...wa. Biya ni-yar•da arakba Keliliya-manja. Umba ngalaja Neningikarrawara-langwa Amawurrina akwurdukwurda nenaki-ngbudirrkamurra akwa nenaku-war•dikama nakina-manja. Aburraja kembangki wurrababurna-langwa WarningiKeliliya warnumamalya narri-yarrumurnduwarnumurra ayakwa Jesus-langwa-langwa wurrakina. ¹⁵ Umba ni-likenu-manja nakina Jesus engku-wa iya engku-wa angalya nen-akakirumakama warnumamalya-manja Neningikarrawara-langwa ayakwa. Nen-akakirumakama nakina amurndakakina-manja alikira Neningikarrawara-langwa-manja emikirra

jinikakwa. Aburraja wurrumurndakakina warnumamalya wurrababurnalangwa nenumurndaki-yangmarngkwajuwama Jesus-uwa arakba wurrakina-da.

Warnumamalya WarningiNejirida na-warangu-mulangwa Jesus

¹⁶ Eneja kembirra Jesus ni-likena Nejiridu-wa, n-arumidinu-murruwa nakina. Biya makina-manja mamawura memikirra Jebuda ni-likena nakina jinikakwu-wa, mena akina ni-yaminjama-mubaba nakina Jesus ababurnalangwa Jebuda. Biya nawurrak-ambarringa-manja warnumamalya yakwujina jinikakwa-manja arrawa, Jesus n-arjiyinga. Biya ni-likena nakina amarru-wa kajungwa kini-ridimindeni-yada nakina Neningikarrawaralangwa ayakwa, ebina nuw-arrikarrijungwunuma jurra-manja, kajungwa kuw-engkirrikaji-yada wurrumurndakibina warnumamalya. ¹⁷ Eneja nuwilyaba nenikuminuwar•duwar•da nenu-kwa Jesus awilyaba jurra ebina nuw-ararikajungwunuma ebina-manja nuw-arrikarrijungwunumurrumanja Ajaya-langwa ayakwa. Nakine-ka Ajaya nenikumakumaka ayakwa Neningikarrawaralangwa. Umba n-ambilyumurra nakina arakburakba-kiya-wiya. Eneja kembirra n-aburawaka Jesus ebina jurra, biya n-aburangka akwala ayakwa ni-ngayindanguma. Biya n-akburrangu-manja akina, ni-ridimindanga arakba nakina amurndakenena ayakwa wurrumurndakibina-manja warnumamalya. ¹⁸ Ni-yama Jesus,

“Amawurrina Nubungkawa Neningikarrawaralangwa ngayuwa-manja nuw-ambilyama akina aduwaba.

Ku-war•dikinama akina Amawurrina ngayuwa-manja, mena Neningikarrawara nu-wekbalyinu-mubaba ngayuwa.

Nu-wekbalyinuma ngayuwa kajungwa ka-makini-yada ngayuwa ayakwa eningaba ena-langwa warningalyingmalyingma-wa warnumamalya.

Neningikarrawara ngini-larrkama ngayuwa yangkwurrangwa kajungwa ka-makini-yada ngayuwa na-didijungwuna-murruwa warnumamalya keni-jadijina-murrilangwa Neningikarrawara wurrakina.

Akwa ngarningka ngini-larrkama nakina yangkwurrangwa kajungwa ka-makini-yada ngayuwa wurrumimumbu-wa warnumamalya ayakwa kuw-andiya-mulangwa ngarningka menba wurrakina.

Akwa ngarningka ngini-larrkama yangkwurrangwa nakina kajungwa k-enjungwurreni-yada ngayuwa warnumamalya, karramini-ngekburakina-mulangwa wurrukwala warnumamalya awurruwur-rariya aburra-langwa.

¹⁹ Akwa ngarningka ngini-larrkama ngayuwa kajungwa ka-makini-yada warnumamalyu-wa ken-enibikina-mulangwa Nubungkawa Neningikarrawara ena-langwa warnumamalya aduwaba. Ena ngawa,”

ni-yama Jesus.

²⁰ Amurndakakina ayakwa ni-ridimindanga nakina Jesus. Biya ni-didanga n-aburamukwa ebina jurra, ni-lawurrakajuwa nibina nenikuminuwar•duwar•da nenu-kwamura adinuba-wiya enuwa-wa, biya n-ambarringa nakina ayakwi-yada. Aburraja wurrababurnalangwa warnumamalya ebina-manja alikira neni-rruburringkama arakba wurrakina. ²¹ Umba ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Aduwabe-ka amurndakakina ayakwa ningi-ridimindanguma ngayuwa, ebina

nuw-arrikarrijungwunuma Neningikarrawara-langwa-manja jurra, na-lyangmandukwunadinume-ka akina, kirr-engkirrikenu-manja kirrakina karnumamalya memema-manja mamawura-da,” ni-yama Jesus nakina-da.

²² Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya nuw-engkirrikenu-murumurra ayakwa Jesus-langwa na-makijeyina arakba ayakwa ena-langwa-langwa. “Eningaba amandangwa ayakwa ena-langwa,” namurndaki-yama, “akena Jawijiba-langwa nenikuwenikba nenaka-na?” ne-yama wurrakina.

²³ Eneja ni-yama Jesus, “Ningeningma ngayuwa ayakwa yiki-yengbinama karna ngayuwa-wa. Yiki-yengbijinama amurndakenena ayakwa eningarakburakba-kiya. ‘Nungkwaje-ka ningkakina,’ yiki-yaminama ngayuwa-wa, ‘ningkakakiruma k-eningabakina-mulangwa warnumamalya, kembirra k-eningabakajungwuna nungkwabakiya-ba ningkakina-da,’ yiki-yaminama karna. Akwa ngarningka yiku-makinama nungkwurruwa ningeniki-yama-langwa ngayuwa yelakwa enena-manja angalya nganyangwa-manja ebina ningi-yamamurra Kabuniyuma-manja, kirr-engkirrikenu-mubaba karna ebina ningi-yamamurra yakwujina ngayuwa.

²⁴ Akena nganja ngarra-makinama amandangwa enena. Nuwilyaba NuBurabuda, nibina nenikumakumaka Neningikarrawara-langwa ayakwa, kini-yengbina-manja nakina ayakwa ena-langwu-wa warnumamalya ena-langwa-manja angalya, kembirra aburraja ena-langwa warnumamalya nare-ka engkirrikuma wurrakina enuwa-wa,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya.

²⁵ Biya ni-yama ngarningka, “W-engkirraja enena ayakwa ningi-yengbinama nungkwurruwa-wa. Wi-yakuwerribikina Eliya-langwa. Arakburakba-kiya-wiya nakine-ka Eliya n-ambilyumurra Yijireyila-manja. Akini-yada ngalaja nara yibina yelyukwa kini-larrina ena-langwa-manja angalya. Abiyakarbiya-manja akilarrkelyukwa nara yibina yelyukwa. Nara kembirra ngalaja aninga ka-lungkuwarrina. Aburraja-ka murumureya nuw-ambilyumurra wurruminakina angalya warnumamalya. Umba wurrababurna wurridarringka wurringayingaya yakwujina nawurrak-ambilyuma akina-manja angalya.

²⁶ Akena nara eneja Neningikarrawara keni-larrka Eliya wurruwurrakakinu-wa wurridarringka wurribina nuw-ambilyu-murruwa ena-langwa-manja angalya. Nara, umba neni-larrkama Neningikarrawara nakina Eliya eminingku-wa angalya Jayidinu-wa. Eneja kembirra ni-likena nakina angerriba Jayidinu-wa. Kembirra nanga-mamurikajuwama nakina duwilyaba dingaya yakwujina engemba-manja Jarubuda.

²⁷ “Akwa wi-yakuwerribikina ngarningka ningka-langwu-wa NuBurabuda Eliju-wa. Enejukwaba n-ambilyumurra nakina arakburakba-kiya-wiya Yijireyila-manja. Umba akini-yada ena-langwa-manja angalya aburraja wurrababurne-ka warnumamalya nuw-arrirreyinuma awurrakwulyumida amarmarra wurrakina. Akena nara eneja Elija kenuminu-mungkwur•danga warnumakwulya wurrumurndakakina-langwa warnumamalya ena-langwa. Nara, umba nenuminu-mungkwur•danga nenumakwulya Neyumena. Niminingka nakina Neyumena umba ena-langwa angalya Jiriya. Wi-yakuwerribikine-ka kembirra wunalakina-kiya-wa WunuBurabuda-kiya kirrakina-da,” ni-yama nakina Jesus wurruwurrakibinu-wa warnumamalya ebina-manja alikira jinikakwa-manja-da.

²⁸ Aburraja kembirra awinyamba narrak-ar•darra wurrumurndakakina warnumamalya nuw-engkirrikenu-mulangwa ayakwa Jesus-langwa.

Na-werrikardadinuma wurrakina angwurra, ²⁹ biya namurndaku-warumajungwa, neni-rndarrka nakina Jesus, neni-jadijuwa alikira-langwa, biya nenu-wilyaka yadikina erreku-wa kajungwa warniki-lyikarrkuwurri-yada nakina abalkaya-langwa angakarjiyinga-langwa angalya arrawu-wa wurrakina-da. ³⁰ Akena eneja Jesus ni-likena wurrilyimbilyimberrkuwilyarra-langwiya nakina, biya neni-lalika wurrumurndakakina warnumamalya arakba nakina-da.

Nuwilyaba-langwa nenungwarba nenu-wilyaka-mulangwa wurruwurrariya wurramukwa

³¹ Biya kembirra ni-likenumurra nakina Jesus engembu-wa Kabuniyumu-wa. Akine-ka angalya Kabuniyuma aminababurna alikira iya warnumamalya Keliliya-manja nuw-ambilyumurra. Biya Jebuda-manja ni-likenumurra Jesus jinikakwu-wa, nenu-wilyakajuwamurra nakina wurruminakina angalya warnumamalya Neningikarrawara-langwa ayakwa. ³² Aburraja wurrumurndakakina wurrababurna-langwa warnumamalya nuw-engkirrikenu-manja Jesus-langwa ayakwa, nawurraki-yakikbijangeyinume-ka wurrakina. Nawurraki-yakikbijangeyinuma wurrakina ni-yengbinu-mulangwa Jesus ayakwa engbingbuda-da, wuburra ne-yengbinama ayakwa wurrububungkawa-da.

³³ Akina-manja angalya Kabuniyuma-manja n-ambilyumurra eneja nuwilyaba nenungwarba, umba aburraja nuw-awiyebenuma wurruwilyaba wurramukwa wurruwurrariya enuwa-manja arrawa. Enejukwaba ni-likenuma jinikakwu-wa nakina nenungwarba. Biya yakwujina jinikakwa-manja nu-warduwardemina angwurra nakina. ³⁴ “Kardi!” ni-yama. “Yi-lalika! Miyambena-burra ningki-likenuma yirruwa-wa nungkuwa ningkakina Jesus NingkeningiNejirida? Ningki-likenuma yangkwurrangwa ningkeniku-wardi-yada yirruwa-na! Ningeningme-ka nungkuwa ngayuwa. Ningkakine-ka ningkenumamalya ningkibina Neningikarrawara ngini-larrkama yangkwurrangwa-da!” ni-yama nakina.

³⁵ Eneja Jesus ni-yama, “Wurri-yengminjada! Umba wurri-jadiya arakba enena-wiya nenaka-langwa nenungwarba,” ni-yama. Aburraja wurrakina wurramukwa neni-kbilyaja nakina nenungwarba ajiringka-wa wurruwurrakuwilyarra warnumamalya, akena nara kenu-wardanga nakina umba na-jadinga enuwa-langwa.

³⁶ Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya yakwujina jinikakwa-manja namurndaki-yakikbijangeyine-ka. Biya na-makijeyinumurra wurrakina ayakwa. “Amiyambene-ka ayakwa amurndakeyena?” nawurraki-yama wurrakina. “Engbuda ayakwa ni-yengbinamurra naka nenungwarba-na? Wuburre-ka naruma nubungkawa nubungkawadinama nakina wurramukwa-manja. Aburraja kembirra warna nenumin-engkirrikajama wurramukwa ena-langwa ayakwa-da akwa na-jadenama nenaka-langwa nenungwarba-da,” ne-yama wurrakina.

³⁷ Biya wurrumurndakakina warnumamalya arakba na-lawurradina aburra-langwu-wa angalya. Biya kembirra na-makijeyinumurra wurrakina Jesus-langwa-langwa, akwa narra-makamurra enuwa-langwa wurrukwalamanja warnumamalya yanda-langwa engka-manja iya

engka-manja angalya Kabuniyuma-manja akwudangwa wurrababurne-ka warnumamalya namurndak-engkirrikenuma akina ayakwa ni-yama-murrilangwa Jesus, akwa nawurraku-makumakijeyinuma ngawa aburrajukwaba Jesus-langwa-da.

Jesus nen-eningabaka-mulangwa wurrababurna warnumamalya

³⁸ Kembirra enejukwaba Jesus ni-lalikamurra nakina ebina jinikakwa umba ni-likenuma numinakinu-wa alikira nenungkwarba nenimikirra Jayumuna. Biya n-awiyebena Jesus alikira-manja akwa nang-akburranga nakina duwilyaba didarringka arrawa dangbilyuwa-ma. Ngalaja Jayumuna-langwa dadijenikba dakina. Yingu-murrkumurrkwuluma yakwujina yingu-murndakardadinumurra angwurra dakina. Aburraja ngala-langwa warnumamalya nenu-makamurra Jesus-manja ngaluwa-langwa ying-angbilyuwadinu-mulangwa, kajungwa kining-eningabakini-yada nakina dakina-manja didarringka. ³⁹ Eneja Jesus ni-lika yingu-murrkwulu-murruwa dakina, akwa n-arjiyinga akwudangwa ngaluwa-manja akwa ni-yengbina akwala ayakwa engbingbuda. “Nga-lalika arakba,” ni-yama akinu-wa angbilyuwa. Ngalaja kembirra akina-wiya yingu-warruwalyada arakba-da. Arngkawura-wiya ying-adingabada ying-ardadinu-murrada akwa yingu-mirajanga dakina. Biya narringamini-daka dakina aninga arakba-da.

⁴⁰ Ngalaja kembirra num-awiyeba arakba mamawura. Aburraja kembirra wurrababurna warnumamalya namurndaki-likenumurra Jesus-uwa wurrakina. Narra-wilyakama enuwa-wa aburra-langwa warnumamalya wurrangbangbilyuwa-murra. Ababurne-ka angbilyuwa eminiminingka wurrakina narru-wilyakama. Umba eneja Jesus ni-lawulawaja ayarrka ena-langwa, neni-lyingama wurruwilyuwilyaba-wiya-manja akwa nenuwurrak-eningabakama wurrumurndakakina warnumamalya wurrababurna-langwa amurndakakina-langwa angbilyuwa-da.

⁴¹ Aburrajukwaba wurruwurrariya wurramukwa nuw-ambilyuma wurrababurna-manja warnumamalya, akena na-jadanguma narra-lalikama arakba wurrakina. Namurndaku-warduwardemina wurrakina akwa ne-yama Jesus-uwa, “Neningikarrawara-langwa Ningkenikuwenikba ningkakina-na!” Umba Jesus ni-yengbina ayakwa arrubuda aburruwa-wa. Nenuwurraki-yengminjakama wurrakina, warningma-baba Jesus NuMejaya nakina, nibina-murrada Neningikarrawara neni-larrka-murrada enenu-wa angalya-da.

Jesus ni-yengbinu-mulangwa jinikakwa-manja

⁴² Mingka-manja mamawura ne-kbadangu-manja akina, eneja Jesus ni-lalika Kabuniyuma umba ni-likena nakina nakwukawura naramurruwa warnumamalya. Akena aburraja wurrumurndakibina warnumamalya nuw-aburangkeyinuma enuwa-wa arakba. Nuw-abuburangkeyinume-ka wurrumurndakakina. Biya nen-akburranga arakba. Neni-ngayindangumurra wurrakina nenik-ambilyingi-yada aburruwa-manja nakina Jesus.

⁴³ Akena eneja ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Ki-likajame-ka ningena akwalu-wa angalya eminiminingku-wa kajungwa ka-makini-yada ngayuwa wurrumurndakakina-manja warnumamalya aburrajukwaba eningaba ayakwa. Ka-makinamurra kinu-bungkawadina-mulangwa Neningikarrawara warnumamalya-manja. Ka-makinama akina ayakwa mena Neningikarrawara ngini-larrka-mubaba ngayuwa yangkwurrangwa kajungwa ka-makini-yada wurrababurna-manja warnumamalya

wurriminiminingka kinu-bungkawadina-mulangwa nakina,” ni-yama Jesus aburruwa-wa-da.

⁴⁴ Kembirra arakba neni-lalikama Jesus wurrumurndakibina warnu-mamalya umba ni-likenuma angerriba angalyu-wa iya angalyu-wa. Ni-likenumurra Neningikarrawara-langwu-wa alikira jinikakwu-wa biya yakwujina ni-yengbinuma nakina ayakwa Neningikarrawara-langwa, nenu-makamurra warnumamalya-manja nakina-da.

5

Jesus nu-wekbalyinu-mulangwa warningadinuba-wiya warnikabubur-rakiyuwa ena-langwi-yada

¹ Arngkawura Jesus nakina n-arjijeyumurra mijiyelya-manja akina-manja angalya emikirra Kenejireda. Aruma akungwa nuw-ambilyuma yakwujina akina-manja angalya. Awilyaba-murra angalya akina umba aminambilyuma emikirra, alakina Kenejireda akwa ngawa Keliliya. Aburraja warnumamalya wurrakina yenjerrikina nawurraki-likenumurra Jesus-uwa warnik-engkirriki-yada ayakwa Neningikarrawara-langwa. Akena wurruwurrakwulumide-ka yakwujina warnumamalya akwa kembirra nawurraki-jijiriyinumurra wurrakina.

² Eneja Jesus numa-rringka mambilyuma-kiya mijiyanga numamundirruwajungwunuma yakwujina. Aburraja wurruminakina mijiyanga narruma-lalikama malakina umba narrum-ajirrangumurra mamurndakibina mukayuwa-ma merra makirndirndirka akwalya.

³ Umba Jesus ni-rijawudija nakina muwilyaba-manja mijiyanga Jayumunalangwa-manja, akwa ni-yama enuwa-wa, “Ma-jiriya-langwa angerriba arngkidarrba awarrngkungwarbu-wa akungwa,” ni-yama Jesus Jayumunu-wa. Eneja Jayumuna numa-jira kembirra makina mijiyanga-da. Akwa ngalaja numi-lyikbina arngkidarrba erribaja awarrngkungwarbu-wa-da.

Eneja kembirra Jesus n-ambarringa arakba nakina mijiyanga-manja akwa ni-yengbina ayakwa wurrumurndakibinu-wa warnumamalya nuw-ambilyu-murruwa ariba-manja. Nen-akakirumakama nakina Neningikarrawara-langwa ayakwa. ⁴ Biya ni-jerrukwa-manja nakina ayakwa Jesus, ni-yama nakina Jayumunu-wa, “Ma-jiriya mema mijiyanga angerriba angwarbu-wa, kajungwa nungkuwa akwa nungkuwa-langwa warnungkwarba yikuma-larrijini-yada mema mukayuwa, kembirra yikumeni-yada akwalya,” ni-yama.

⁵ Eneja Jayumuna ni-yama Jesus-uwa, “Bungkawa, yarne-ka yirrabuburangkeyinumurra alyarrngwalyilya akwalyu-wa akena nara yikumanga yik-akburrangarna aduwaba. Mama, yikumini-ngayindena-manja nungkuwa ngayuwa, kuma-larrijinama kembirra mamurndakenena mukayuwa-da,” ni-yama Jayumuna Jesus-uwa-da. ⁶ Kembirra narrumalarija mamurndakakina mukayuwa arakba-da.

Ngalaja kembirra awurrakwulumide-ka akwalya namurndakawiyebena arakba mamurndakakina-manja mukayuwa, akena arngkidarrba kumi-ngkarrnginume-ka makina. ⁷ Biya kembirra narrardijuwa ayarrka-ma wurrakina wurribinu-wa warnungkwarba na-rijawudiyinumurruwa mingka-manja mijiyanga, mena wurrumurndakakina warnungkwarba malakina-kiya-manja mijiyanga na-rijawudiyinuma warnubiyakaja wurrakina-baba. Kembirra Jayumuna-murriya narrangayindanguma wurrakina warniku-mamurikaji-yada warnik-arrkiyada amurndakibina akwalya narrumangumurra mukayuwa-ma

merra. Aburraja kembirra na-mideyina aburruwa-wa-da akwa narra-mamurikajuwa narrumamurndak-arrkarna mamurndakibina mukayuwa-ma merra-da.

Biya malekbina-kiya mijiyanga narruma-lyangburrukwajuwa amurndakibina akwalya akwa arngkidarrba kumu-ngwardinumurra akwa kumu-wurrilanguma makina. ⁸ Eneja Jayumuna Bida ni-rringka-manja amurndakakina akwalya akwa numa-rringka-manja malakina mijiyanga-kiya kumu-ngwardinuma arngkidarrba, ni-nginakilarra nakina yina-ma alyengma-langwa Jesus n-arjeyu-murrumanja. Biya ni-yama, “Jeyi! Likaja yadada ngayuwa-langwa, Bungkawa, mena-baba ningena ninguwurrariyeka,” ni-yama nakina Bida Jesus-uwa, ⁹ mena ni-yakikbijangu-mubaba ni-rringka-murrilangwa amurndakibina akwalya awurrakwulyumida.

Aburrajukwaba wurrumurndakibina warnungkwarba nar-rijawudiyinuma yakwujina Jayumuna Bida-langwa-manja mijiyanga ne-yakikbijangeyinume-ka wurrakina amurndakibina-langwa akwalya narru-mangu-murrilangwa. ¹⁰ Aburnajukwaba Jaminja akwa Janjana neni-rijawudiyinumurra mingka-manja mijiyanga neni-yakikbijanginuma wunalakina-da. Wunalakina wunenungkwarba-kiya Jebediya-langwa nenikuwenikba-kiya. Jayumuna Bida-langwa warnubiyakaja wunalakina ne-yakiyakeyinuma-da.

Eneja kembirra Jesus ni-yama nakina Jayumunu-wa, “Nara akbar•duma, umba aduwaba-langwa ka-wilyakinama nungkuwa warnumamalya ngayuwa-wa, wuburra laka aduwaba ningku-wilyakinama akwalya ariba-wa-da,” ni-yama Jesus-da. ¹¹ Aburraja kembirra narrumalirrakumundirruwa mijiyanga malekbina mijiyelya-manja akwa narruma-lalika yakwujina akwa akwala-langwa amurndakijika aburra-langwa, akwa kembirra neni-yuwarna Jesus-uwa arakba wurrakina-da.

Jesus nen-eningabaka-mulangwa nuwilyaba nenungkwarba namarmarra-ma

¹² Arngkawura eneja Jesus n-ambilyumurra nakina awilyaba-manja angalya n-ambilyu-murrumanja nuwilyaba nenungkwarba nibina n-arrirreyinuma awurrakwulyumida amarmarra ena-langwa-manja nenumakwulya. Arrubude-ka angbilyuwa akina. Eneja kembirra neni-rringka-manja nakina Jesus, n-abuluwendingama nakina nenungkwarba n-engmidirruwajungwunuma nenumukwurra ajiringka-wa akwa nenumarrakbakama nakina Jesus-uwa akwa ni-yama, “Ningkubungkawa ningkukwulyubena,” ni-yama. “Ki-ngayindena-manja ningkakina ningkeningma yiku-mungkwur•denama ningenumakwulya,” ni-yama nakina Jesus-uwa.

¹³ Eneja kembirra Jesus ni-lawulawaja ayarrka ena-langwa akwa nenuminjirrkilyinga arakba nakina nenungkwarba. Biya ni-yama, “Yirra-ngayindenama ningena yib-eningabakinamurra-da, kembirra nungkwaja ningkumungkwur•da ningkenumakwulya k-ambilyama ningkakina-da,” ni-yama Jesus. Kembirra arngkawura-wiya ayakwa ni-yengbinu-wiya nakina, akini-yada ngawa ne-jerrida arakba ngalaja amurndakibina amarmarra ena-langwa-da.

¹⁴ Biya ni-yama Jesus enuwa-wa, “Nara a-makama wurrukwala-manja warnumamalya ningk-eningabadu-mulangwa, umba jeyi, likaja ena-wiya dirrbura NuMinida-wa nenungkwarba. Kembirra nakineka keni-rringkinama ningkakina, biya kini-yaminama nungkuwa-wa, ‘Ningk-eningabaduma arakba,’ kini-yaminama nakina nenungkwarba NuMinida. Nungkwaja kembirra ambaka kinu-kwunama nungkuwa

wurrambilyuma wurrājija kajungwa nenikuminu-wardi-yada nakina, ebina-langwiya ayakwa ni-yengbinu-mulangwiya Mawijija arakburakba-kiya-wiya. Kembangirra aburramba-langwa wurrangkwyumida-langwa warnumamalya kuw-eningmidinamurra nungkuwa ningk-eningabadu-murrilangwa akwa ningkuminjirrkinyungwurra arakba ningkakina-da,” ni-yama Jesus nakinu-wa nenungkwarba-da.

¹⁵ Akena eneja ni-yarrkbalijuwama nakina akina ayakwa ni-yama-mulangwa Jesus. Ngalaja kembangirra nuw-errbalinuma akina ayakwa angwurra angalyu-wa iya angalyu-wa-da. Aburraja kembangirra wurruwurrakwyumida-langwe-ka warnumamalya nawurrakili-kenumurra Jesus-uwa. Nawurrakili-kenuma wurrakina kajungwa kuw-engkirrikaji-yada ayakwa ena-langwa akwa ngawa kenumurndak-eningabakini-yada nakina Jesus wurrakina warnumamalya wurribina wurrangbangbilyuwa-murumurra angbilyuwa-langwa. ¹⁶ Akena adadinuba ngawa ni-likenuma eneja Jesus nakwukawura naramurruwa warnumamalya, akwa nu-buriyaminumurra yakwujina Neningikarrawaru-wa nakina.

Jesus nen-eningabaka-mulangwa nirrengmurnirna nenungkwarba

¹⁷ Arngkawura Jesus n-ambilyumurra nakina nuwilyaba-manja nenungkwarba ena-langwa-manja alikira. N-ambilyu-manja nakina yakwujina ngawa akina-manja alikira, aburraja wurrukwala warnumamalya nalikenuma yenjerrickina enuwa-wa. Umba Jesus nen-akakirumakama nakina wurrakina-manja warnumamalya Neningikarrawara-langwa-langwa. Aburrajukwaba nalikenuma Jesus-uwa wurrukwala WarningiJudiya warnungkwarba warnimikirra WurruBarija akwa ngawa wurrukwala warnikakakirumaka warnungkwarba ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa. Wurrakine-ka warnungkwarba nalikenumurra engka-langwa iya engka-langwa angalya Judiya-langwa akwa ngarningka Keliliya-langwa. Wurrukwala aburrajukwaba Jirujalema-langwa nalikenuma. Biya nuw-ambarringa ebina-manja alikira n-ambilyu-murumanja Jesus nakina. Umba ngalaja Amawurrina Nubungkawa Neningikarrawara-langwa Jesus-manja nuw-ambilyumurra akina akwa nenaki-ngbudirrkama. Eneja nen-eningabakama kembangirra Jesus wurrangbangbilyuwa-ma warnumamalya yakwujina alikira-manja arrawa.

¹⁸ Aburraja wurrukwala warnungkwarba nalikenumurra akinu-wa alikira, neni-lyilyanguma nuwilyaba nirrengmurnirna nenungkwarba. Neni-ngkajikamurra nakina, nenu-wilyakama akumurrkumurrkwulinga-murra, mena nara-baba kin-alilikena yeya, nara kinu-warruwarrina nakina-baba. Numurndakayuwaya neningangkawura n-ambilyumurra nakina. Kembangirra ebina-manja alikira nuw-aburangkama angalya wurrakina warnungkwarba kajungwa warnik-awiyebi-yada akwa warnik-akumi-yada nibina nirrengmurnirna akwudangwa Jesus-manja.

Nuw-aburangkeyinu...wa. ¹⁹ Akena nara karr-akburrangarna angwurn•dikirra, nara kuw-awiyebeyina arrawu-wa mena wurrababurna-baba warnumamalya nuw-ambilyuma yakwujina. Biya kembangirra na-wurdanga wurrakina karrawaru-wa erreka-langwiya, nenu-wilyakamurra ngawa neni-ngkajikama nakina nirrengmurnirna. Biya yakwujina ngawa alikira-manja karrawara narru-ngwurrkbalijua wurrakina eningikarrawara edirri-yada. Biya neni-larrija merramurra nibina nenungkwarba nirrengmurnirna yadikina akina-langwa edirra. Neni-larrija, biya ajiringka-manja nuw-ambarringa ebina

akumurrkumurrkwulinga wurruwurrakuwilyarra warnumamalya-da. Aburnaja kembirra arakba nakina nirrengmurnirna akwa Jesus nenukwurukweyinuma wunalakina-da.

²⁰ Umba wurrakine-ka warnungkwarba wurribina nenu-wilyakama nakina nirrengmurnirna Jesus-uwa na-werrikambilyumurra wurrakina Jesus-manja akwa warningma Jesus ken-eningabakina-mulangwa nakina-manja. Eneja Jesus neningma mangma aburra-langwa akwa ni-yama nakina nibinu-wa nirrengmurnirna, “Nungkuwa, ababurna-langwa awurruwurrariya ningki-yama-murrilangwa ningkakina ningkumini-lyurkkwajungwunuma arakba akina. Kembirra eneja Neningikarrawara nara nakina engkirrikuma arakba akinu-wa aduwaba-da,” ni-yama Jesus enuwa-wa-da.

²¹ Aburraja warnungkwarba warnikakakirumaka ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa akwa ngawa wurribina WurruBarija warnungkwarba na-lyangkiyama wurrakina, “Numiyambene-ka naka nenungkwarba? Ni-ngayindenama kini-yaminama Neningikarrawara wuburra naka-na? Eneja Neningikarrawara nuwilyaba akenumini-yakuwabijinama awurruwurrariya ngakwurra-langwa, nara wurrukuala amini-yakuwabijuma-da,” ne-yama wurrakina-da.

²² Neningma eneja Jesus aburra-langwa mangma, biya ni-yama aburruwa-wa, “Miyambena-burra kirr-engkirrikajamurra karna amukwiyadakinu-wa? ²³ Nungkwaja ningkakina kinu-makina dukwa enena ayakwa naka-manja nenungkwarba, ‘Nginumini-yakuwabijuwama Neningikarrawara awurruwurrariya ningki-yama-murrilangwa ningkakina.’ Nare-ka ningkakina-da! Umba kinu-makina dukwa enena engka ayakwa enuwa-wa, ‘Laka! Mirajanga, akwa wu-warrijiya alika nungkwa-langwa.’ Nare-ka ningkakina-da! Ningki-lyangmuridiname-ka akwa nara e-yengbama alakena-kiya ayakwa ningkabakiya-ba naka-manja nenungkwarba ningkakina-da. ²⁴ Umba nganje-ka ningena, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya, eneja Neningikarrawara nginu-makama ngayuwa-manja kamini-yakuwabijina-mulangwa awurruwurrariya karnumamalya-langwa ngayuwa. Nganja kembirra kamin-abilyerrikinama aduwaba alyangmandukwuna akina ayakwa Neningikarrawara nginu-makama nakina ngayuwa-manja-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.

Biya kembirra Jesus ni-yengbina arakba nakina akwala ayakwa nakinu-wa nenungkwarba nirrengmurnirnu-wa. Ni-yama, “Nungkwaja, mirajanga! Wu-larrngkumiya ena akumurrkumurrkwulinga nungkwa-langwa umba likaja lawurradina angalyu-wa,” ni-yama Jesus enuwa-wa-da.

²⁵ Kembirra arngkawura-wiya eneja nu-mirajanga, ni-larrngkumanga ebina akumurrkumurrkwulinga ena-langwa. Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya yakwujina neni-rringkama n-arjeyuma arakba. Umba ni-jadinga nakina alikira-langwa erreku-wa, nu-wilyakama ebina akumurrkumurrkwulinga ena-langwa-da. Biya ni-lawurradina arakba angalyu-wa, neni-yangmarngkwajuwamurra Neningikarrawaru-wa lukwakwa-da.

²⁶ Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya yakwujina namurndaki-yakikbijangeyinume-ka akwa namurndak-akbar•dangumurra akina-langwa wurrakina. Biya neni-yangmarngkwajuwamurra arakba aburrajukwaba Neningikarrawaru-wa. Biya namurndaku-makijeyinumurra ayakwa. Ne-yama, “Amandangwe-ka, ngarri-rringkama

eningaba ngakwurra-langwa-murra menba aduwaba-da,” ne-yama na-makijeyinuma wurrumurndakakina warnumamalya-da.

Jesus nu-wekbalyinu-mulangwa Libaya

²⁷ Eneja kembirra nen-eningabaka-mulangwa Jesus nibina nirreng-murnirna nenungkwarba akwa nenumini-yakuwabijuwa-mulangwa awurruwurrariya ena-langwa, ni-jadanga nakina ebina-langwa alikira. Biya ni-likenu-manja nakina lukwakwa Jesus, nen-akburranga nakina nuwilyaba nenungkwarba nenimikirra Libaya. Numinambilyuma ekirra nakina, Libaya akwa ngawa Meduwa. Umba nakina Libaya nenuminu-war•duwar•danguma warka wurrububungkawa WarningiRawuma. Ngalaja eyukwujiya alikira warka-langwa nuw-arjeyumurra akina ena-langwa mulikarrkbidjina mamurukwa. Kembirra nakina Libaya nuwurra-murndukwamurra angwarnda warnumamalya-langwa, akini-yada ngawa na-likenu-manja wurrakina mamurukwa-langwiya. Narri-yarruwarnu-manja akina alikira eyukwujiya, kembirra nenuminun-mangumurra angwarnda aburra-langwa kajungwa neniku-kwi-yada akina WarningiRawumu-wa wurrububungkawa.

Ni-likenu-manja eneja Jesus mibina-langwiya ngawa mamurukwa, neni-rringka nakina Libaya n-angmakwulaluma ebina-manja eyukwujiya alikira arrawa. Biya Jesus ni-yama enuwa-wa, “Kwa, yi-yuwarna ngayuwa-manja,” ni-yama Jesus nakina-da. ²⁸ Eneja kembirra Libaya n-arjiyinga akwa ni-jadanga erreku-wa. Biya ni-likena arakba neni-yuwarna Jesus-manja. Ni-lalikame-ka ebina warka nu-war•duwar•dangumurra, kajungwa ken-aburrakiyuwarni-yada nakina Jesus-manja-da. Biya neni-likena arakba wunalakina-da.

²⁹ Biya nakine-ka Libaya nenikaburrakiyuwa nenikaduwa Jesus-langwa arakba, akwa nenumini-dakama aninga Jesus-langwa ena-langwa-manja alikira. Arume-ka aninga ni-dakamurra. Kembirra na-walyuwa-manja akina, aburraja Jesus akwa ena-langwa wurrukwala warnikabuburrakiyuwa akwa wurrababurne-ka warnumamalya namurndaki-likenumurra Libaya-langwu-wa alikira wurrakina. Wurrukwala wurrababurna wurrumurn-dakakina warnumamalya na-war•duwar•danguma aburrajukwaba warka angwarnda-manja, wurrididirrbura Libaya adinuba-wiya, nara-wiya kini-likena nakina Jesus-uwa. Umba wurrukwala wurriminimingka. Biya ne-yebukeyina arakba wurrakina ebina aninga-da.

³⁰ Aburraja wurrukwala warnungkwarba WurruBarija akwa ngawa wurrukwala warnungkwarba warnikakakirumaka ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa warningma wurrakina ni-likenu-mulangwa Jesus Libaya-langwu-wa alikira. Biya kembirra na-ngwurriyengbeyinuma wurrakina ayakwa akwa ne-yama Jesus-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Miyambena-burra kirri-yebukeyinama aninga akwa kirri-bekeyinama akubibeka nakina-langwa-manja nenungkwarba alikira? Kirri-yebukeyinama karna akwa wurribina narruwurra-murndukwuna-murumurra angwarnda wurrukwala-langwa warnumamalya-da. Wurruwurrariya-manja warnumamalya kirri-yebukeyinamurra karna-da!” ne-yama wurrakina-da.

³¹ Eneja Jesus n-engkirrika-manja nakina aburra-langwa ayakwa, ni-yama aburruwa-wa, “Wurrangbangbilyuwa-me-ka warnumamalya kuw-aburangkinamurra wurrakina nuwilyabu-wa nenungkwarba kajungwa ken-eningabakini-yada nakina angbilyuwa-langwa wurrakina. Umba aburraja wurringbingbuda warnumamalya nare-ka aburangkuma

namukwiyadakinu-wa nenungkwarba wurrakina. ³² Umba nganja ningi-likenuma yangkwurrangwa kajungwa ka-dirrburakini-yada ngayuwa wurruwurrariya warnumamalya, kajungwa nari-yada wurrakina arriyakajungwuma awurruwurrariya-langwa umba kenumini-yarrkuwarakini-yada Neningikarrawara-langwu-wa ayakwa wurrakina-da. Ke-yamina-manja warnumamalya, 'Nara arriyakajungwuma awurrariya-langwa ngayuwa umba ningena ngawa ningeningaba,' kembirra nare-ka ngayuwa a-dirrburakuma wurramukwiyadakina warnumamalya, umba wurruwurrariya yimbukwa warnumamalya ka-dirrburakinama wulkwa ngayuwa-da," ni-yama nakina Jesus wurrumurndakibinu-wa WurruBarija akwa ngawa wurrumurndakibinu-wa warnikakakirumaka ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa-da.

Warnumamalya neni-yendabenu-mulangwa Jesus-manja warnik-ambilyinga-langwa murumureya

³³ Aburraja kembirra wurrukwala warnumamalya ne-yama wurrakina Jesus-uwa, "Ningkeningma wurrumurndakibina warnikabuburrakiyuwa Janjana-langwa ne-yaminjaminama. Adadinube-ka murumureya na-likajama wurrakina, kajungwa ka-buriyamini-yada wurrakina Neningikarrawaru-wa. Aburrajukwaba warnikabuburrakiyuwa WurruBarija-langwa ne-yaminamurra wurrakina akina. Akena aburraja warnikabuburrakiyuwa nungkwa-langwa nara wurrakina e-yamama akina, umba erribirra nuw-alyubarinama aninga akwa ne-bekeyinama akubibeka wurrakina," ne-yama wurrumurndakakina warnumamalya Jesus-uwa.

³⁴ Eneja Jesus ni-yama aburruwa-wa, "W-engkirrikiya enena ayakwa. Kini-yar•diya-manja nuwilyaba nenungkwarba didarringka ena-langwa, kembirra wurrababurne-ka warnumamalya kawurramurndukwunama wurrakina aburnuwa-manja kajungwa wurriyekirrerriyada wurruwurrakawura-ma wurrakina. Akwa aninga eningaba ke-yebukeyinama. Kembirra nare-ka nungkuwa e-yengbuma enena ayakwa aburruwa-wa, 'Nara alyubaruma enena aninga umba murumureya yiki-likajama.' Nare-ka! Nara nungkuwa e-yengbuma amukwiyadakina ayakwa aburruwa-wa, mena wurrumurndakakina warnumamalya narri-ngayindena-mubaba ke-yebukeyinama ebina aninga eningaba, kin-ambilya-manja ambaka nibina nenumamalya aburra-langwa aburruwa-manja. ³⁵ Ambaka arija-langwa, dukwa aburraja wurrukwala wurruwurrariya warnungkwarba kenu-wilyakinama engku-wa nibina ni-yar•danguma dadingiyenikba. Kembirra akini-yada wulkwa aburraja wurrumurndakibina warnumamalya ena-langwa ka-werrikawarriyadinama wurrakina-da. Karri-ngayindename-ka kangwanjinama aninga-langwa, akwa ka-likajama murumureya wurrakina arakba-da," ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya. Umba n-engkirrikenuma nakina Jesus ena-langwa-langwa akwa ngawa ena-langwa-langwa warnikabuburrakiyuwa-da.

³⁶ Biya kembirra Jesus nenu-makamurra enena eyukwujiya alawudawarra dumbala-langwa aburruwa-manja. Ni-yama nakina, "Nara ngarna e-ngkarrnguma ambilyumakuma dumbala dadikaduwa, kajungwa ngarniku-warrki-yada dikuwarra diyukwujiya dumbala dadingaba dingku-wa dumbala dadinungkwurakbu-wa. Nara akina e-yamama, nari-yada arriyakuma dibina dumbala dadikaduwa. Aki-yamina-manja akina, kembirra dibina dumbala dadikaduwa-dangwa kingu-kuwarrinama akwa

ngawa diminingka dakina dadinungkwurakba-langwa dumbala arakba-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya.

³⁷ Biya kembirra enena engka ayakwa nenu-makamura Jesus aburruwa-manja. Ni-yengbinuma nakina alawudawarra akwurena-langwa ebina warnumamalya narr-akbijuwa-mulangwa ke-bekini-yada ngala-langwa amalyirra wurrakina. Narri-jirabama wurrakina amalyirra akwurena-langwa amakwulya-murru-wa budila. Narri-lyangburrakwajuwama akina amakwulya amalyirra-ma akwa narri-lalikama akina ambaki-yada, kajungwa ke-bekini-yada arija-langwa ebina amalyirra-da. Kembirra akine-ka amalyirra amakwulya-manja nuw-ambambilyumurra ngawa yanda-langwa na-rrangkuwanginume-ka akina amalyirra. Aminakina-langwa narri-jirabama warnumamalya enikaduwa amalyirra engbudu-wa amakwulya enikaduwa-wa. Umba ka-rrangkuwangina-manja ebina amalyirra, kembirra ngalaja amakwulya ka-rrangkuwanginama ngalajukwaba akina. Kembirra ni-yama Jesus, “Nare-ka ngarrakina a-jirabuma enikaduwa amalyirra enungkwurakbu-wa amakwulya ebina na-rrangkuwanginu-murruwa arakba. Aki-yamina-manja akina, kembirra ka-rrangkuwangina-manja ebina amalyirra, kuw-akbalbarrinama-da ebina amakwulya-da, akwa ka-kwularrinama ebina amalyirra ajiringka-wa-da.”

³⁸ Nara kembirra e-yamama ngarnumamalya akina, umba enikaduwa amalyirra ngarri-jirabinama enikaduwa-wa amakwulya budila-da,” ni-yama nakina Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.

³⁹ Biya kembirra enena engka alawudawarra amalyirra-langwa nenu-makama Jesus aburruwa-manja. Ni-yama nakina, “Ebina amalyirra ngarrama-mulangwa ngayuwa, warnumamalya narri-lalalikinama akina kuw-enungkwurakbadina-murruwa. Na-warenama e-bekuma enikaduwa-wiya umba enungkwurakba-manja akina ne-bekinama. Kembirra ne-bekinu-mulangwa warnumamalya amalyirra enungkwurakba, na-warename-ka ebina enikaduwa-langwa. Ke-yaminamurra wurrakina, ‘Enungkwurakbadangwa eningaba,’ ke-yaminamurra,” ni-yama Jesus, nenu-makama wurrumurndakibina-manja warnumamalya. Ni-yengbinu-manja nakina alawudawarra dumbala-langwa akwa ngawa amalyirra-langwa ni-yakuwerribikinuma nakina Jesus warnumamalya-langwa. Keni-yuwarnamanja enuwa-manja wurrakina, kembirra nare-ka a-likama wurrakina wurrumarngkambilyuma-da.

6

WurruBarija warnumamalya narr-anjijimangkwa-mulangwa warka Jebuda-manja

¹ Ngalaja mamangbala mambilyuma mamawura makina memikirra Jebuda. Makina-manja mamawura aburraja wurrumurndakibina warnumamalya WarningiJudiya na-ngwanjinumurra wurrakina warka-langwa. Mababurna-langwa Jebuda ne-yaminjamama wurrakina WarningiJudiya warnumamalya. Nara ka-war•danga wurrakina warka, umba na-likenumurra Neningikarrawara-langwu-wa alikira jinikakwu-wa. Akwa neni-yangmarngkwajuwamurra yakwujina Neningikarrawara.

Muwilyaba-manja Jebuda eneja nakina Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa nawurraki-likenumurra yeya wurrakina. Biya nawurraki-likenuma wurrakina amarda-langwiya amaninga-langwiya. Awalyuwa arakba akina amaninga. Biya Jesus-langwa warnikabuburrakiyuwa narr-arrangbama lukwakwa akwala amadidira

akwa ayarrka-murra na-mambajinuma akina. Kembangirra awurrariya amarda narru-wurrangumurra umba amadidira eninginingaba nuw-alyubarinuma-da, na-ngwujalangumurra wurrakina-da.

² Aburraja wurrukwala WurruBarija warnumamalya narra-rringkama wurrakina narr-arrangbama nuw-alyubarinuma akina aninga. Biya ne-yama aburruwa-wa, “Kirri-yamarrkiname-ka karna? Ngakwurra-langwa ayakwa eningarumuruma ngarraku-makinama akina, ‘Nara karningerribirra karnumamalya a-war•duma warka Jebuda-manja,’ ne-yaminama akina. Umba nungkwurraja karnumamalya kirru-war•denama karna warka yelakwa Jebuda-manja kirrakina-da. Kembangirra kirri-yarrkuwurranguma arakba karna ebina ayakwa eningarumuruma-na? Awurrariye-ka enena kirri-yaminama kirrakina-da,” ne-yama wurrakina WurruBarija Jesus-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

³ Eneja Jesus ni-yama aburruwa-wa, “Karningma ebina Deyibida ni-yama-murrilangwa arakburakba-kiya-wiya, nara-wiya kinubungkawadina nakina. Nu-mureyangumurra nakina akwa wurrukwala warnungkwarba ena-langwa. ⁴ Kembangirra n-awiyebena nakina Deyibida Neningikarrawara-langwa-manja kalikwa. Biya nu-manga aninga damba akwa n-alyubarina. Biya nenu-kwa ekuwarra ena-langwu-wa warnungkwarba. Aburrajukwaba kembangirra nuw-alyubarina-da. Mama akwurdukwurda akina, umba nuw-alyubarinuma wurrakina-da. Nara warningerribirra kuw-alyelyubarina warnumamalya akina aninga umba aburraja WurruMinida warnungkwarba yimbukwa nuw-alyelyubarinuma wulkwa-da. Akena eneja Deyibida n-alyubarinuma ebina aninga akwurdukwurda-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibina-manja WurruBarija warnungkwarba-da.

⁵ Biya ni-yama ngarningka aburruwa-wa nakina, “Ngayuwe-ka ningena, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya, Ningubungkaweka-ka ngayuwa Jebuda-langwa ningena-da,” ni-yama Jesus-da.

Nenungkwarba-langwa numinirrengmurnirna ayarrka

⁶ Bi..ya meminingka-manja Jebuda ni-likenuma Jesus jinikakwu-wa. N-awiyebenuma nakina alikira-manja arrawa biya nen-akakirumakama yakwujina Neningikarrawara-langwa ayakwa wurrukwala-manja warnumamalya. Enejukwaba nuwilyaba nenungkwarba numinirrengmurnirna ayarrka n-angmakwulalumurra nakina yakwujina. Nara kinu-warrijuwa nakina ayarrka nekbuda-langwa-langwa. Eningangkawura na-murndakayuwayanguma akina.

⁷ Ebina-manja ngawa jinikakwa aburraja wurrukwala warnungkwarba warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma nuw-ambilyumurra yakwujina akwa ngawa wurrukwala WurruBarija warnumamalya aburrajukwaba. Neni-rruberringkama wurrakina angwurra ngawa Jesus-uwa. Nuw-andeyuma enuwa-wa kenumin-eningabakina-murrikba nakina Jesus ayarrka nibina-langwa nenungkwarba, mena neningayindanguma wurrakina warniki-lekbi-yada Jesus awurrariya-langwa. Kini-ngekburakina-manja Jesus ebina ayarrka akini-yada ngawa Jebuda-manja, kembangirra keni-lekbajama Jesus-uwa wurrakina. Ke-yaminama enuwa-wa, “Awurrariye-ka akina mena aduwaba Jebuda-baba ena-da,” ke-yaminama wurrakina enuwa-wa-da.

⁸ Akena neningma eneja Jesus mangma aburra-langwa akwa ni-yama nakina nibinu-wa nenungkwarba, “Kwa, mirajanga, akwa likaja yangkwur-rangwa amarru-wa,” ni-yama. Eneja kembirra nu-mirajanga, ni-lika nakina amarru-wa akwa n-arjiyingama Jesus-manja akwudangwa.

⁹ Umba kembirra ni-yama nakina Jesus wurrumurndakibinu-wa war-numamalya yakwujina nuw-angmakayanguma jinikakwa-manja arrawa, “Yirru-makina arakba,” ni-yama. “Ke-yamarrkinama ayakwa eningaru-muruma Mawijija-langwa ngarniki-yama-langwa ngarna? Aki-yaminama ngakwurruwa eningaba Jebuda-manja yinda awurrariya? Umba ak-enibikinama ngarna warnumamalya yinda aka-jungwajinama?” ni-yama nakina Jesus aburruwa-wa.

¹⁰ Ni-yengbinuma Jesus amurndakakina ayakwa biya neni-rringkama nakina wurrumurndakibinu-wa warnumamalya wurruwilyuwilyaba-wiya-wa. Biya ni-yama nakina nibinu-wa nenungkwarba, “Wu-lawulawajiya ayarrka nungkwa-langwa,” ni-yama. Eneja kembirra nakina nenungkwarba ni-lawulawaja arakba ayarrka ena-langwa-da. Arrengmurnirna-murrada akena ne-ngbudida arakba-da.

¹¹ Aburraja wurrakina awinyamba narrak-ar-darra wurrumurndak-ibina warnungkwarba warnikakakirumaka akwa aburrajukwaba WurruBarija warnungkwarba wurrakina. Na-lyelyimbukweyinumurra biya, “Aki-yamarrkinamurra ngarna naka-manja nenungkwarba?” ne-yama wurrakina-da.

Jesus nu-wekbalyinu-mulangwa wurrumemberrkwa wurrambilyuma warnikilarrkilarrka

¹² Akini-yada kembirra eneja Jesus nu-wurdanguma angakarjiyinga-wa angalya nakwukawura, kajungwa kinu-buriyamini-yada nakina Neningikarrawaru-wa yakwujina. Nu-buburiyaminu...wa. Na-larrumur-da arakba. Nu-buburiyamina nakina ngawu...wa. Marngkirngkuwilyarra arakba. Ni-yaminjama ngawa nakina yanda-langwa ne-kbadanguma arakba akina. ¹³ Buwa-wiya. Kembirra nen-ardijuwa Jesus ena-langwa warnikabuburrakiyuwa enuwa-wa. Biya nu-wekbalyinuma nakina wurrumemberrkwa wurrambilyuma warnungkwarba. Biya neni-yengbijuwama nakina warnikilarrkilarrka warnungkwarba wurrakina, mena-baba ena-langwa warnikuminuwar-duwar-da wurrumurndakakina arakba, akwa ambaka-murra keni-larrkaja-mubaba nakina angerriba iya angerriba warniku-maki-yada wurrakina warnumamalya-manja Neningikarrawara-langwa-langwa.

¹⁴ Warna warnimikirra Jayumuna, nibina Jesus neni-yengbijuwama Bida, iya nenikumarnjenikba Endiruwa, iya Jaminja iya Janjana iya Biliba iya Badalameya ¹⁵ iya Meduwa iya Damija iya Jaminja, nibina nenikuwenikba Albiyija-langwa nakina, akwa ngawa nuwilyaba ningka Jayumuna. Umba naka nenungkwarba Jayumuna akwa wurrukwala warnumamalya ena-langwa WarningiJudiya nuw-awinyambadinume-ka angwurra wurrakina mena WarningiRawuma warnumamalya narri-lyinga-mubaba aburra-langwa angalya Judiya. Aminakina-langwa kembirra ne-yengbijajungwunumurra wurrakina Jelada. Akina ekirra aburra-langwa.

¹⁶ Akwa wunambilyuma wunenungkwarba-kiya aburnajukwaba nu-wekbalyinuma Jesus wunenimikirra-kiya Judiya. Nuwilyaba nenikuwenikba Jaminja-langwa nakina umba ningka-langwa Judiya nenimikirra Yijikariyada, nibina kenu-wilyakinama wurrukwala wurrubungkawa Jesus-uwa kajungwa kenu-meni-yada nakina.

Jesus nen-akakirumaka-mulangwa akwa nen-eningabaka-mulangwa war-numamalya

¹⁷ Biya kembirra Jesus akwa ngawa wurrumurndakibina warnungk-warba warnimikirra warnikilarrkilarrka akwa ngawa ena-langwa wurrukwala warnikabuburrakiyuwa nawurraki-dirrirnduma wurrakina yadikina karrawara-langwa angakbilyuwalyu-wa angalya. Biya nuw-akburranganja yakwujina wurrababurne-ka warnumamalya wurribina Jesus-langwa warnikabuburrakiyuwa aburrajukwaba wurrakina. Akwa ngarningka wurrababurne-ka warnumamalya wurriminiminingka aburrajukwaba nawurraki-likenumurra yenjerrikina eminiminingka-langwa angalya. Nawurraki-likenumurra engka-langwa iya engka-langwa angalya Judiya-langwa akwa ngawa Jirujalema-langwa. Akwa ngawa Daya-langwa akwa Jayidina-langwa namurndaki-likenumurra wurrukwala. Alakina-kiya angalya Daya akwa Jayidina alarrkumijiyelya-manja nuw-ambilyumurra alakina. ¹⁸ Nawurraki-likenume-ka wurrakina engka-langwa iya engka-langwa angalya nawurra-murndukwunuma kajungwa warnik-engkirriki-yada Jesus-langwu-wa ayakwa, akwa ngawa nenik-eningabaki-yada nakina Jesus wurribina wurrangbangbilyuwa-murra warnumamalya. Umba n-arjiyinga eneja Jesus yakwujina ebina-manja ngawa angalya angakbilyuwalya-manja. Ni-yengbinuma nakina aburruwa-manja ayakwa akwa ngarningka nen-eningabakamurra wurrakina angbilyuwa-langwa. Umba aburraja wurrukwala wurrumurndakakina na-werrikangbilyuwadinuma mena wurramukwa wurruwurrariya nuw-ambilyu-mubaba aburruwa-manja. Eneja Jesus kembirra nenumurndaki-jadijuwama wurrakina wurramukwa aburruwa-langwa. ¹⁹ Umba wurrababurna-langwa warnumamalya nenuwurraki-ngayindanguma kuw-akwudangwukajungwuni-yada Jesus-uwa kajungwa warniki-lyingi-yada nakina-manja wurrakina-da, mena nakina Neningikarrawara neningbudirrkama Jesus-manja-da. Kembirra nen-eningabakama nakina wurrumurndakakina warnumamalya wurrababurna-langwa-da.

Akwiyekirrerra-langwa akwa mijawara-langwa

²⁰ Biya kembirra Jesus nenuwurraki-rringkama nakina ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa akwa ni-yengbinuma aburruwa-manja amurndak-enena ayakwa nuw-engkirrikenu-murrumanja aburrajukwaba wurruk-wala warnumamalya. Ni-yama Jesus,

“Karningalyingmalyingma kirribina karnumamalya, eningabe-ka ka-ngekburakajungwunama nungkwurra-langwa,
mena Neningikarrawara nu-bungkawadina-mubaba arakba nungkwurruwa-manja nakina.

²¹ Umba nungkwurraja kirru-mureyena-murrumurra aduwaba karnu-mamalya, eningabe-ka ka-ngekburakajungwunama nungkwurra-langwa nungkwurrajukwaba akina.

Ambaka-murrumurra yiki-ladenama kirrakina.

Umba nungkwurraja kirru-ngwadeyina-murrumurra aduwaba karnumamalya, eningabe-ka ka-ngekburakajungwunama nungkwurra-langwa nungkwurrajukwaba akina.

Ambaka-murrumurra yiku-marngkinama kirrakina-da.

²² “Mama wurrukwala warnumamalya yikabu-wirrikbinama wurrakina, umba eneja Neningikarrawara neningabe-ka nungkwurruwa-manja. Yikabu-wirrikbinama wurrakina, ka-warenama nungkwurruwa, akwa

ke-yengbinama wurrakina ayarrkiyarrkawarriya ayakwa nungkwurruwa-wa akwa ke-yaminama nungkwurruwa-wa, 'Karniniyerriya kirrakina karnumamalya,' ke-yaminama wurrakina. Ke-yaminame-ka akina mena kirru-werrikambilya-mubaba nungkwurruwa karnumamalya ngayuwa-manja, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya. Mama akina umba nakine-ka Neningikarrawara neningabe-ka nungkwurruwa-manja. ²³ Aburrajukwaba arakburakba-kiya-wiya aburra-langwa wurrumirumirarrngwa warningarakburakba-kiya narra-wirrikbama WurruBurabudu-wa warnumamalya wurribina nenumini-yengbiyengbinu-murruwa ayakwa Neningikarrawara-langwa wurrakina. Kemberra aduwaba yikabu-wirrikbina-manja warnumamalya warningaduwaba nungkwurruwa-wa, nungkwurraja yiku-werrikilyelyingmajungwunama kirrakina. Kini-ngwurrkbalinama yukwudukwuda nungkwurra-langwa mena Neningikarrawara yikenukwunama eninginingaba ena-langwa, akini-yada ngawa yiki-likaja-manja kirrakina ena-langwu-wa angalya eningabu-wa.

²⁴ "Umba nungkwurraja kirruminababurna angwarnda iya amurndakijika, ka-ngekburakajungwunama-ka awurruwurrariya nungkwurra-langwa, mena kirru-wilyakiname-ka akina arakba alarrngekburna eninginingaba nungkwurra-langwa aduwaba. Kemberra nara akwala a-manguma nungkwurruwa.

²⁵ Umba nungkwurraja kirri-ladena-murrumurra aduwaba karnumamalya, ka-ngekburakajungwunama-ka awurruwurrariya nungkwurra-langwa nungkwurrajukwaba.

Ambaka-murrumurra yiku-mureyenama kirrakina.

Umba nungkwurraja kirru-marngkina-murrumurra karnumamalya enubuwakida amarngka aduwaba, ka-ngekburakajungwunama-ka awurruwurrariya nungkwurra-langwa nungkwurrajukwaba.

Ambaka-murrumurra yiki-jakawarenama-da yiku-ngwadeyinama kirrakina-da."

²⁶ "Umba ke-yengbina-manja wurrababurna-langwa warnumamalya ayakwa eninginingaba nungkwurra-langwa-langwa, kemberra awurruwurrariye-ka ka-ngekburakajungwunama nungkwurra-langwa. Aburrajukwaba arakburakba-kiya-wiya aburra-langwa wurrumirumirarrngwa warningarakburakba-kiya ne-yaminjamamura amukwiyadakina ayakwa wurrikikalyu-wa WurruBurabuda warnumamalya. Wurrumurdakakine-ka ngawa WurruBurabuda nara karra-makumaka warnumamalya-manja Neningikarrawara-langwa ayakwa, umba aburra-langwa ayakwa amurndakibina ekikalya-wiya ne-yengbinumurra wurrumurdakakinu-wa warnumamalya. Umba aburraja wurrababurna warnumamalya warningarakburakba-kiya-wiya ne-yengbiyengbeyinuma wurrakina eninginingaba ayakwa aburra-langwa-langwa. Kemberra aduwaba ke-yengbina-manja warnumamalya eninginingaba ayakwa nungkwurra-langwa-langwa, awurruwurrariye-ka ka-ngekburakajungwunama akina nungkwurra-langwa-da," ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa nakina-da.

Aki-lyelyingmina-mulangwa warnumamalya wurribina akabu-wirrikbina-murrumurra ngakwurruwa-wa

²⁷ "W-engkirrikiya," ni-yama ngarningka Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa. "Ena ayakwa ngarra-makinama

nungkwurruwa-manja, kirribina kirr-engkirrikaja-murrumanja ngayuwa-wa angwurra aduwaba mena-baba nungkwurra-langwa mada numungwur•dangmina-mubaba amandangwa. Nungkwaja ki-lyelyingminameka ningkakina warnumamalya wurribina kabu-wirrikbina-murrumurra nungkuwa-wa. Ki-yaminame-ka eningaba wurrumurndakakina-manja warnumamalya.²⁸ Kabi-kbajina-manja wurrukwalala warnumamalya nungkuwa, kembirra arrkala nungkwamba-langwa kini-yengkilabajama Neningikarrawaru-wa, kajungwa kini-yamini-yada nakina eningaba aburra-langwa. Umba wurrukwalala wurrumarngilyarra warnumamalya kabu-larrkbarjena-manja ningkakina, akwa ke-yengbina-manja wurrakina ayakwa ayarrkawarriya nungkuwa-wa, kembirra arrkala nungkwamba-langwa kini-yengkilabajama Neningikarrawaru-wa, kajungwa kenu-mamurikajini-yada nakina aburruwa-manja.

²⁹ “Umba nuwilyaba nenumamalya keni-larrkbarjiya-manja ningkakina awilyaba-langwa amungkwurra, nara a-ngwanjajuma nakina, umba mama kini-lalikina keni-larrkbarjena nakina nungkuwa-manja ningkikuwarra-langwa ningkenumungkwurra. Umba kenu-murrakajiya-manja nuwilyaba nenumamalya dumbala nungkwa-langwa dibina dadikawiyeba dadingikarrawara, nara a-ngwanjajuma nakina nungkuwa, umba ngarningka kininga-mena dibina dumbala nungkwa-langwa dadikawiyeba dadingarrawa ngalajukwaba-da.

³⁰ “Umba kabi-yendabaja-manja warningerribirra warnumamalya nungkwa-langwa amurndakijika, kembirra nungkwaja ka-kwunama. Umba wurribina kabu-murrakajiya-manja amurndakijika nungkwa-langwa, kembirra nara a-larrngkilawurrakajuma amurndakakina. Mama nara a-lawurrakajuma amurndakakina wurrakina.³¹ Umba nungkwaja ku-marngkirradiname-ka ningkakina wurrukwalala-manja warnumamalya, wuburra laka ningkarra-ngayindenama wurrakina ka-marngkirradinama aburramba-langwa nungkuwa-manja-da.

³² “Laka nara ningkakina a-lyelyingmama wurrababurna-manja warnumamalya umba ningki-lyelyingminama warnumamalya wulkwa wurribina na-lyelyingmina-murrumurra nungkuwa-manja? Eneja kembirra Neningikarrawara nara nakina e-yamama enena ayakwa nungkuwa-wa, ‘Yirra-werrungwur•denama ngayuwa nungkuwa-manja.’ Nara nakina e-yamama akina ayakwa nungkuwa-wa, mena aburrajukwaba wurruwurrariya warnumamalya na-lyelyingmajeyinama wurrakina. Na-lyelyingminama wurrakina warnumamalya wurribina aburramba-langwa na-lyelyingmina-murrumurra aburruwa-manja-da.

³³ “Umba laka nara ningkakina a-marngkirraduma wurrababurna-manja warnumamalya umba ki-yaminama nungkuwa eningaba warnumamalya-manja wulkwa wurribina ne-yamina-murrumanja nungkuwa-manja? Eneja kembirra Neningikarrawara nara e-yamama enena ayakwa nungkuwa-wa, ‘Yirra-werrungwur•denama ngayuwa nungkuwa-manja.’ Nare-ka, mena aburrajukwaba wurruwurrariya warnumamalya ne-yamina-mubaba wurrakina eningaba warnumamalya-manja wurribina ne-yamina-murrumanja aburramba-langwa eningaba aburruwa-manja.

³⁴ “Dukwa nungkwaja ka-kwunama amurndakijika nungkwa-langwa wurrukwalala-manja warnumamalya warnik-akwurraji-yada akina aduwaya wurrakina warnumamalya. Akena nara wurrababurna-manja warnumamalya a-kwama nungkuwa nungkwa-langwa amurndakijika eningaduwaya, umba wurrumurndakibina-manja wulkwa warnumamalya wurribina kabumini-lawurrakajina-murrumanja wurrakina arija-langwa

amurndakibina amurndakijika nungkwa-langwa. Eneja kembirra nakina Neningikarrawara nara e-yamama enena ayakwa nungkuwa-wa, 'Yirra-werrungwur•denama ngayuwa nungkuwa-manja.' Nare-ka, mena aburrajukwaba wurruwurrariya warnumamalya na-kweyina-murrubaba eningaduwaya, kajungwa ambaka-murra karru-meni-yada wurrakina adidirbura-wiya.

³⁵ "Nungkwaje-ka ki-lyelyingminama wurrumurndakibina warnumamalya wurribina kabu-wirrikbina-murumurra nungkuwa-wa. Ki-yaminame-ka ningkakina eningaba aburruwa-manja. Akwa ka-kwunama amurndakijika nungkwa-langwa aduwaya aburruwa-wa, akwa nara engkirrikuma ningkakina warniki-lawurrakaja-langwa wurrakina amurndakibina amurndakijika nungkwa-langwa. Ki-yamina-manja nungkuwa akina, kembirra eneja Neningikarrawara kini-yaminama eningaba nakina angwurra nungkuwa-manja, akwa Neningikarrawara-langwa ningkenumamalya k-ambilyama ningkakina. Nakine-ka naruma numikbiyiya-dangwa Neningikarrawara. Kembirra Neningikarrawara wuburra ki-yaminama ningkakina, mena numarnngkirradina-mubaba nakina wurruwurrariya-manja warnumamalya. Mama nara engkirrikuma wurrakina wurrukwalu-wa warnumamalya, mama namin-engkingkirrajungwunama wurrakina, umba numarnngkirradiname-ka amandangwa aburruwa-manja nakina. ³⁶ Nakine-ka Nungwanyungwa n-errukwulinama amandangwa ngarnumamalya-manja. Kembirra nungkwurrajukwaba yik-errukwulinama kirrakina wurriminiminingka-manja warnumamalya kirrakina-da," ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Nara ngakwurruwa a-lyangkuwerribikajungwuma wurrukwalu-langwa

³⁷ Biya ni-yama Jesus ngarningka ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, "Nare-ka a-lyangkuwerribikajungwuma warnumamalya-langwa warningaba-murrikba akwa wurruwurrariya-murrikba wurrakina. Eneja kembirra Neningikarrawara nara a-lyangkuwerribikajungwuma nakina nungkwa-langwa-langwa, ningkeningaba-murrikba akwa ningkuwurrariya-murrikba ningkakina. Akwa nara ngarningka a-lekbuma warnumamalya-manja. Eneja kembirra Neningikarrawara nara nakina a-lekbuma nungkuwa ningkakina. Umba nungkwaja kamini-yakuwabijinama ningkakina awurruwurrariya wurrukwalu-langwa. Kembirra enejukwaba Neningikarrawara kenumini-yakuwabijinama nakina awurruwurrariya nungkwa-langwa-da.

³⁸ "Umba nungkwaja ka-kwunama eninginingaba-wiya wurrukwalu-manja warnumamalya. Eneja kembirra Neningikarrawara kenu-kwunama eninginingaba-wiya nungkuwa-manja. Nakine-ka Neningikarrawara numekba nilyengma, akwa kenu-kukwunama eningaba neningangkawura. Kenu-wekbilyenama nungkuwa-manja akwa nara a-ngwanjuma. Kini-yaminama Neningikarrawara wuburra laka nuwilyaba nenumamalya ni-jirabinama nakina yinumalyirra yilyakwa nungkwa-langwu-wa bajikala. Nara a-ngwanjuma nakina umba ni-jirabinama yakina kini-lyangburrukwuna-murruwa yibina nungkwa-langwa-manja bajikala-da. Enejukwaba nakina Neningikarrawara nara a-ngwanjuma umba kenu-wekbilyenama ngawa eninginingaba-wiya nungkuwa-manja neningangkawura. Umba nungkuwa ka-kwuna-manja eningaba wurrukwalu-manja warnumamalya ningkumekba-manja ningkakina,

kembirra enamba-langwa nakina Neningikarrawara kenu-kwunama eningaba nungkuwa-manja-da,” ni-yama Jesus nakina-da.

³⁹ Amurndakakina-bina ayakwa ni-yengbinuma Jesus, nenu-makama nakina ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa. Biya kembirra enena alawudawarra nenu-makama arakba nakina wurrimimbimimbalangwa akwa warnikakakirumaka-langwa warnumamalya. Ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Wi-yakuwerribikina wurrimimbimimbalangwa warnumamalya. Kenilirraki-ngayindena-manja wunambilyuma-kiya wunimimba-kiya keni-likaja-manja yeya, nare-ka wunalakina arndawarakajajuma a-wilyakajajuma-da. Kenilirraki-larra-maka edirrawa-da.

⁴⁰ “Aburnajukwaba wunambilyuma-kiya wunenumamalya-kiya wunalekbina wunikikamarra-kiya nare-ka akakirumakajajuma wunalakina. Umba eneja nuwilyaba nenikakakirumaka kenu-wilyakajinama ningka-langwa nenumamalya niyukwujiya, mena nakakiruma-baba nakina angwurra. Eneja niyukwujiya-dangwa ni-ngayindijungwunuma enejukwaba aringkawi-yada nakina. Kembirra kin-akakirumakajungwunama nakina angwurra. Kin-engkirrikajama angwurra ayakwa ena-langwa-langwa bungkawa. Kin-engkingirrikajama ngawa mababurna-langwa marringa, kini-yamina-murruwa nakina ababurna-langwa nibina nubungkawa nakakiruma. Kembirra akini-yada ngawa arija-langwa wunalakina-kiya kenilirrakeningmidinama wunididirrbura-kiya-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

⁴¹ Biya ngarningka ni-yengbina nakina Jesus ayakwa, nenu-makama angwurra wurrumurndakibinu-wa warnikabuburrakiyuwa. Ni-yama, “Nungkwaja ningku-werrikawarriyadinama ningkakina ebinalangwa eyukwujiya ajiringka nenikumarnjena-langwa-manja menba. Miyambena-burra ningku-werrikawarriyadinama akina-langwa, akena nara engkirrikuma nungkuwa arumu-wa eka nungkwa-langwa-manja menba? ⁴² Nungkwaja nara e-yamama nenikumarnjenu-wa, ‘Ngeniyerriya, nenikama, ngu-miya-langwa akina ajiringka nungkwa-langwa-langwa menba.’ Nara e-yamama akina, mena nara-baba ningkakina a-rringkama ebina eka adirrungrwana-dangwa nungkwa-langwa-manja menba. Kangayindenama ningkakina wurrukuala warnumamalya ke-yaminama, ‘Ningkeningabe-ka ningkakina,’ akena ningkuwurrariya nungkuwa. Adinuba-wiya ki-ngkarbajinama eka nungkwa-langwa-langwa menba, kajungwa ki-rringkini-yada angwurra ningkenik-ambijangaji-yada ebina ajiringka eyukwujiya menba-langwa nenikumarnjena-langwa ningkakina-da,” ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Ngarri-yama-mulangwa ngakwurruwa wuburra eka nuw-arrangbinama amaninga amamamuwa

⁴³ Biya ni-yama nakina Jesus aburruwa-wa ngarningka, “W-engkirrikiyalangwa enena alawudawarra ka-makinama. Ka-makinama alawudawarra eka-langwa nuw-arrangbina-mulangwa amaninga amamamuwa. Awilyaba eka eninganinga eningaba-dangwa nuw-arrangbinama akina amaninga amamamuwa ngala-langwa enikalyelyubara eningaba. Akena ebina-murrada awilyaba-ma eka eningaba nara arrangbama amaninga amamamuwa awurrariya ebina nara ngakwurruwa alyubaruma. Akwa ngalaja eka awurrariya-dangwa nara arrangbama akina amaninga amamamuwa eningaba enikalyelyubara.

⁴⁴ “Aki-rringkina-manja ngakwurraja amaninga amamamuwa eka-manja, ngarningma ngarrakina akina eka eningaba-murrikba akwa ngawa awurrariya-murrikba, mena ngarningma-baba ngala-langwa amaninga amamamuwa ebina nuw-arrangbinama. Kembangira akuma-ngayindena-manja ngarrakina manyungwunya ak-alyubarini-yada, nara a-likama ngarna akwurrirra-wa, umba manyungwunyu-wa aki-likajama akum-arrangbinama-da. Akwa ngarningka, aki-ngayindena-manja akwurena ak-alyubarini-yada ngarrakina, nara a-likama yimirriru-wa umba akwurenu-wa aki-likajama ak-arrangbinama-da.

⁴⁵ “Amandangwa eningaba eka nuw-arrangbinama akina amaninga amamamuwa eninginingaba-wiya, umba awurrariya eka nuw-arrangbinama akina amaninga amamamuwa awurruwurrariya-wiya. Umba eneja nuwilyaba nenungkwamba neningaba kini-yaminjaminamanja eningaba-wiya nakina, akine-ka wuburra eka eningaba kini-yaminama nakina, mena nara-baba engkirrikuma nakina awurrariya-wa umba kin-engkingirrikaja-mubaba ngawa eningabu-wa. Umba eneja nuwurrariya nenungkwamba kini-yaminjaminama awurrariya-wiya, mena n-engkingirrikaja-mubaba ngawa awurrariya-wa angwurra nakina. Umba ngalaja ayakwa ngakwurra-langwa ebina kajadenama edirra-langwa aki-yengbina-mulangwa ayakwa ngarrakina, adinuba-wiya nuw-ambilyumurra akina ngakwurra-langwa-manja mangma iya yukwudukwuda-manja-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Neni-likiraka-mulangwa alikira wunambilyuma wunenungkwamba-kiya

⁴⁶ Biya kembangira ni-yama ngarningka Jesus aburruwa-wa, “Kirri-yaminjaminama ngawa kirrakina ngayuwa-wa, ‘Bungkawa, Bungkawa,’ kirri-yaminjaminama. Miyambena-burra yirri-yengbijinama ngayuwa Ningubungkawa ningena kirrakina, akena yirrumini-yarrkuwurrenama ayakwa nganyangwa? ⁴⁷ Kirruwilyaba karnumamalya nara-manja amini-yarrkuwurruma akina ayakwa nganyangwa umba yiki-likaja-manja ngayuwa-wa akwa yikumini-yarrkuwarakina-manja nganyangwa ayakwa, kirrumiyambene-ka kembangira kirrakina karnumamalya? Ka-makinama ngayuwa.

⁴⁸ “Kirrakine-ka karnumamalya wuburre-ka nuwilyaba nenungkwamba ni-likirakama nakina alikira ena-langwa. Nakine-ka numungkadinumurra adinuba-wiya angwujirira edirra ajiringka-manja. Nu-mungkungkadinumurra nakina yanda-langwa n-akburrangarnuma akwurraka angwarnda. Biya kembangira ni-likirakamurra arakba nakina alikira ena-langwa ebina-manja ngawa angwarnda akwurraka kajungwa engbudi-yada ebina alikira. Bi..ya kembangira ngalaja akungwa na-didumina adirrunwarna. Biya na-wardanguma angwurra akina akungwa akina-manja alikira, akena nara ke-kbilyajanga akina. Akwurrake-ka ngawa nuwarjeyumurra akina, mena eningaba-baba warka nu-war•danguma nibina nenungkwamba. Eningabe-ka engbuda alikira ni-likirakamurra nakina-da.

⁴⁹ “Umba kirruwilyaba karnumamalya yik-engkirrikaja-manja ayakwa nganyangwa kirrakina, akena yikumini-yarrkuwurrenemanja akina ayakwa nganyangwa, kirrumiyambene-ka kembangira kirrakina karnumamalya? Ka-makinama arakba ngayuwa. Kirrakine-ka karnumamalya wuburre-ka nuwilyaba ningka nenungkwamba ni-likirakama nakina ena-langwa alikira enejukwaba. Akena erribirra ajiringka-manja ngawa ni-likirakama akina. Nara kinu-mungkadina

edirra adinuba-wiya nakina akwa nara kini-likiraka alikira ena-langwa akwurraka-manja angwarnda. Bi...ya kembirra ngalaja akungwa na-didumina adirrungwarna. Biya na-wardanguma angwurra alikira-manja akwa warenja-bawiya ne-kbilyajanguma akina. Kembirra arngkawura-murra ngawa na-jerridinuma-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

7

Jesus nen-eningabaka-mulangwa nenikuminuwar•duwar•da NeningiRawuma-langwa nubungkawa

¹ Eneja Jesus ni-jerrukwama amurndakibina ayakwa ni-yengbinu-mulangwa wurrumurndakibina-manja warnumamalya, biya kembirra ni-likena arakba nakina engembu-wa Kabuniyumu-wa. ² Yakwujina akina-manja ngawa angalya Kabuniyuma n-ambilyumurra eneja nuwilyaba nubungkawa wurrawinyamba-langwa. NeningiRawume-ka nakina. Biya nakina nubungkawa nu-bungkawadinuma wurrababurna-manja warnungkwarba wurrawinyamba. Aburrajukwaba WarningiRawuma wurrakina. Kembirra nakina nubungkawa aburra-langwa nu-werrikawarriyadinuma mena-baba nuwilyaba nenikuminuwar•duwar•da ena-langwa n-angbilyuwadinuma aruma ajungwa akwa ni-lyelyingminu-mubaba nakina-manja akwa arngkidarrba kini-jungwunu-mubaba nakina.

³ Biya nubungkawa nakina n-engkirrikenuma ayakwa wurrukwalangwa warnumamalya na-makijeyinu-mulangwa Jesus-langwa. Biya kembirra ni-yama nakina wurrukwalu-wa wurrarumuruma warnungkwarba WarningiJudiya-wa, “Jeyi! Wurri-likaja angerriba Jesus-uwa. Wurri-yarrkuwilyakina enena ayakwa enuwa-wa akwa yikinu-makina kini-likajiyada nakina warenja-bawiya yangkwurrangwa nganyangwu-wa alikira kajungwa ken-enibikini-yada nenikuminuwar•duwar•da nganyangwa,” ni-yama nakina wurrumurndakibinu-wa wurrarumuruma WarningiJudiya-wa.

⁴ Aburraja kembirra na-likena arakba wurrakina warnungkwarba wurrarumuruma Jesus-uwa. Biya ne-yama enuwa-wa, “Nuwilyaba nubungkawa NeningiRawuma ngini-ngayindenama nungkuwa kilikajama kin-eningabakinama ena-langwa nenikuminuwar•duwar•da angbilyuwa-langwa. ⁵ Nakine-ka nubungkawa neningaba nakina akwa ni-lyelyingminama ngakwurruwa NgarningiJudiya ngarnumamalya. Ngarrenumini-likirakama arakba alikira Neningikarrawara-langwa enena-manja angalya. Amandangwa neningabe-ka nakina nenumamalya. Kembirra ngarri-likaja enena-wiya,” ne-yama wurrumurndakibina wurrarumuruma Jesus-uwa. ⁶ Biya namurndaki-likenuma arakba wurrakina wurrarumuruma akwa ngawa wurrababurna warnumamalya Jesus aburruwa.

Nuw-alilikenu...wa. Ngalaja nuw-akwudangwudina arakba alikira nibinalangwa nubungkawa NeningiRawuma, akena aburraja wurrubukwaya wurrukwala warnumamalya ena-langwa nenumini-yarrkuwilyakama ayakwa Jesus-uwa. “Bungkawa, arjiyinga-langwa yakwujina,” ne-yama. “Nara arakba a-likama. Yirrenu-makama nibina nubungkawa wurrawinyamba-langwa, ‘Jeyi! Wurri-likaja Jesus-uwa. Yikinu-makina nari-yada a-likama awiyebuma nakina nganyangwu-wa alikira, mena naruma-baba nubungkawa nakina Jesus, umba ningiyukwujiye-ka ningena ngayuwa. ⁷ Akwa aminakina-langwa nara ngarningka a-likama nganja enuwa-wa. Umba eni-yengbina wulkwa ayakwa nakina, kajungwa

nganyangwa nenikuminuwar•duwar•da kin-eningabadini-yada arakba,' ni-yama nakina nubungkawa NeningiRawuma yirruwa-manja. ⁸ Akwa enena engka ayakwa yirrenu-makama nakina. 'Ngayuwe-ka ningena ningubungkawa,' ni-yama nakina, 'akena ningenumin-engkirrikajame-ka nganjukwaba nganyangwu-wa nubungkawa. Aburrajukwaba wurrawinyamba nganyangwa wurribina-manja ningubungkawadinama ngayuwa nuw-engkirrikajame-ka ayakwa nganyangwa. Ki-yamina-manja ngayuwa warningerribirra-wa warnungkwarba nganyangwu-wa, Jeyi! Likaja nungkuwa angerriba, kembirra warenja-bawiya kini-likajama nakina angerriba. Umba ki-yamina-manja ngayuwa ningku-wa nenungkwarba, Kwa yangkwurrangwa ngayuwa-wa, kembirra warenja-bawiya kini-likajama ngayuwa-wa nakina. Umba ki-yamina-manja ngayuwa nganyangwu-wa nenikuminuwar•duwar•da, War•dena ena warka! Kembirra amandangwa kinu-war•denama nakina-da nganyangwalangwiya ayakwa-da,' ni-yame-ka nakina nubungkawa NeningiRawuma yirruwa-manja," ne-yama wurrumurdakibina warnumamalya enalangwa Jesus-uwa.

⁹ Kembirra eneja Jesus ni-yakikbijanginume-ka nakina amurndakakinalangwa ayakwa, biya ni-nyakuwarrukwajungwa akwa ni-yengbina ayakwa wurrumurdakibina-manja wurrababurna warnumamalya wurribina neni-yuwarnu-murrumanja enuwa-manja. Ni-yama Jesus aburruwa-wa, "Nara ambaka ngayuwa k-akburrangarna karningerribirra karnumamalya kirribina yiku-werrikambilya-murrumurra angwurra ngayuwa-manja. Nara kirruwilyuwilyaba karnumamalya enena-manja angalya Yijireyila-manja a-werrikambilyuma angwurra ngayuwa-manja, umba eneja NeningiRawuma nenumamalya nu-werrikambilyama amandangwa ngayuwa-manja angwurra nakina," ni-yama nakina Jesus wurrumurdakibinu-wa wurruwurrakwulyumida warnumamalya.

¹⁰ Aburraja kembirra wurrumurdakibina warnungkwarba namurdaki-lawurradina arakba nibinu-wa nubungkawa NeningiRawuma. Biya ne-yar•da wurrakina ena-langwa-manja alikira. Akwa neni-rringka nibina n-angbilyuwadinuma nenikuminuwar•duwar•da enalangwa n-eningabaduma kema nakina arakba-da.

Jesus nen-enibika-mulangwa naburradikba dingaya-langwa

¹¹ Eneja kembirra ni-likenuma Jesus engembu-wa Neyina, enalangwa warnikabuburrakiyuwa aburruwa. Aburraja wurrukwala wurruwurrakwulyumida warnumamalya namurdaki-likenuma wurruwurrakawura-ma Jesus-manja. Nawurrak-alilikenu...wa. ¹² Ngalaja nuw-akwudangwudina arakba akina angalya Neyina aminababurna alikira iya warnumamalya. Kembirra ne-yar•da arakba Jesus-murriya akawiyuwiyeba-manja akwudangwa. Akini-yada ngawa aburraja wurrukwala warnumamalya na-jadanga erreku-wa. Nenu-wilyakama nuwilyaba nenikijungwa nenungkwarba warniki-rungkwabi-yada nakina. Ngalaja dirndenikba dingaya dakina, akeno nara arakba wurriyukwayuwa ngala-langwa, mena nuwilyaba-ma yimbukwa naburradikba nakina. Biya yingi-jadanga Neyina-langwa ngaluwa akwa wurruwurrakwulyumida warnumamalya.

¹³ Eneja Nubungkawa Jesus nanga-rringka-manja nakina, n-errukwulinuma dakinu-wa dingaya. Biya ni-yama ngaluwa-wa, "Nara a-ngwaduma." ¹⁴ Kembirra n-akwudangwukajungwa Jesus nakinu-wa nenikijungwa nenungkwarba arakba. Biya n-akumarna nakina

ayarrka ena-langwa bada-manja. Aburraja warnungkwarba wurribina nenu-wilyakama nibina nenikijungwa nenumamalya nuw-alkayinga nuw-erriminja wurrakina arakba. Kembangra ni-yengbina nakina Jesus ayakwa nibinu-wa ni-jungwu-murruwa. “Nungkuwa! Mirajanga!” ni-yama. ¹⁵ Eneja ni-rrakarjiyinga arakba nakina nenungkwarba ni-jungwu-murrada. Biya ni-yengbina nakina ayakwa-da. Kembangra Jesus nanga-kwa dirndenikba-wa arakba-da.

¹⁶ Aburraja wurrumurdakakina warnumamalya nawurrak-akbar•de-ka angwurra wurrakina. Biya neni-yangmarngkwajuwa Neningikarrawaru-wa. Akwa na-makijeyina ayakwa. “Naka nenungkwarba ni-yengbinamura ayakwa Neningikarrawara-langwa,” ne-yama. “Narume-ka NuBurabuda nakina. Eneja Neningikarrawara nakina ni-likenuma yangkwurrangwa kajungwa aken-enibikini-yada ngakwurruwa ena-langwa ngarnumamalya,” namurndaki-yama wurrakina.

¹⁷ Biya ebina-manja aringbirra angalya Judiya namurndaku-makijeyinuma warnumamalya ebina-langwa Jesus ni-yama-mulangwa nakina. Akwa ngarningka ababurna-manja angalya Judiya-manja akwudangwa, aburrajukwaba warnumamalya namurndaku-makijeyinuma akina-langwa-da.

*Janjana Nenikumingekekingambaja neni-larrkenu-mulangwa
wunenikaburrakiyuwa-kiya ena-langwa Jesus-uwa*

¹⁸ Kembangra arakba warnikabuburrakiyuwa Janjana-langwa aburrajukwaba nuw-engkirrikenuma amurdakibina ababurna-langwa ne-yama-mulangwa. Akwa nenu-makama Janjana-manja. Eneja kembangra nen-ardijuwama nakina Janjana enuwa-wa wunambilyuma-kiya ena-langwa wunenikaburrakiyuwa-kiya. ¹⁹ Ni-yama aburnuwa-wa, “Nungkwurnuwa, jeyi! Wuni-likaja angerriba Nubungkawa Jesus-uwa,” ni-yama, “yikumini-yengbini-yada enena ayakwa enuwa-wa. Yikini-yama, ‘Ningkumiyambena ningkenumamalya ningkakina?’ yikini-yamina. ‘Yirrenu-makama Janjana nuwilyaba-langwa naruma nenumamalya neniki-lika-langwa yangkwurrangwa. Dukwa nungkuwa ningkena-da. Umba dukwa yik-embirrarinama yarna ningka nenumamalya yelakwa kini-yar•dena-murruwa-da. Umba nungkwaja, ningkumiyambena ningkenumamalya ningkena?’ yikini-yamina Jesus-uwa kinalakina,” ni-yama Janjana wunalakina-kiya-wa. ²⁰ Aburnaja neni-likena arakba-da.

Nen-alilikenu...wa. Nen-akburranga arakba Jesus. Biya neni-yama, “Yinenumamalya-kiya Janjana Nenikumingekekingambaja-langwa yinalak-ena. Yirrenu-makama nakina nuwilyaba-langwa naruma nenumamalya nibina neniki-lika-langwa enenu-wa angalya. Ningkakine-ka dukwa kembangra yirrenu-maka-mulangwa ayakwa Janjana-da. Nara-manja nungkuwa, kembangra yik-embirrarinama yarna ningku-wa nenumamalya dukwa-da. Ni-ngayindenama Janjana kin-eningmidinama nungkuwa-langwa. Yirru-makina kembangra. Ningkumiyambena ningkenumamalya ningkakina?” neni-yama Jesus-uwa wunalakina-kiya.

²¹ Akini-yada ngawa eneja Jesus nen-eningabakama wurrababurna warnumamalya wurrangbangbilyuwa-murra. Aruma ajungwa narraku-wardanguma wurrukwalu, umba aburraja wurrakina wurrukwalu narra-wilyakama wurruwurrariya wurramukwa aburruwa-manja, umba aburraja wurrukwalu wurrimimbimimba wurrakina. Kembangra nakine-ka Jesus nen-eningabakama wurrakina eningerribirra-langwa angbilyuwa akwa namurndak-eningabadinuma arakba wurrakina-da.

²² Kemberra ni-yama Jesus wunalekbina-kiya-wa wunenikaburrakiyuwa Janjana-langwa, “Jeyi! Wuni-lawurradina Janjanu-wa,” ni-yama. “Yikinu-makina ababurna-langwa kini-rringka-mulangwa kinalakina nungkwurna-langwa-murra menba aduwaba. Akwa yikinu-makina ababurna-langwa ayakwa kin-engkirrikenu-mulangwa kinalakina memema-manja mamawura. Wurribina wurrimimbimba-murrada warnumamalya adinuba-wiya nuw-andiyama arakba. Wurribina wurrirrengmurrengmurnirna-murrada warnumamalya na-likajama yiningaba arakba yeya. Aburrajukwaba wurramarmarra-murrada warnumamalya amungkwur•da arakba aburra-langwa amakwulya. Aburrajukwaba wurrambambuma-murrada warnumamalya nuw-engkirrikajama arakba ayakwa. Aburrajukwaba warnumamalya najungwunu-murrada warniba arakba. Akwa enena engka. Aburraja warningalyingmalyingma warnumamalya nuw-engkirrikajama arakba ayakwa eningaba Neningikarrawara-langwa-langwa. ²³ Amandangwa eneja Neningikarrawara neningabe-ka nakina warningerribirra-manja warnumamalya wurribina nara a-minikalyikuma nganyangwa-langwa,” ni-yama Jesus wunalekbina-kiya-wa wunenikaburrakiyuwa Janjana-langwa.

²⁴ Aburnaja neni-lalika arakba Jesus wunalakina-kiya akwa neni-lawurradina Janjanu-wa. Eneja kemberra Jesus ni-yengbina akwala ayakwa Janjana-langwa-langwa wurrumurndakibina-manja wurruwurrakwulumida warnumamalya. Ni-yama nakina, “Kirri-likenu-manja nungkwurruwa engku-wa alarrkingburingka-wa angalya nara-murruwa alikira, numiyambenu-we-ka nenungkwarba kirr-aburangkama kirrakina? Kirri-likenuma dukwa kirr-andeyuma nenungkwarba nilyangkadawa, nibina numa-warrukwajinama mangma erribirra? Dukwa nenungkwarba kirr-aburangkama amarda wuburra, ebina na-warrijinama arrirra angerriba iya angerriba? ²⁵ Dukwa kirr-aburangkama kirrakina nenungkwarba nibina n-awiyuwiyebenama dukukwulyubena dumbala akwa n-alyelyubarinama eningaba aninga akwa nu-murrkumurrkwulama mamurrbalya-manja mamukumungkwulinga? Namukwiyadakine-ka nenungkwarba kirr-andeyuma dukwa-da. Nare-ka. Namukwiyadakina nenungkwarba nara erribirra ambilyuma alarrkingburingka-manja angalya umba alikira-manje-ka n-ambilyama, wuburra wurrububungkawa-langwa-manja alikira nakine-ka-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibina-manja warnumamalya.

²⁶ “Yirru-maka,” ni-yama ngarningka Jesus wurrakina-manja. “Kirr-aburangkama NuBurabuda nenumamalya kirrakina-da, nibina nenu-makumakinama Neningikarrawara-langwa ayakwa warnumamalyu-wa-na! Yawe-ka, nakina-bina-da! Kirri-likenuma kirr-aburangkama NuBurabuda nenumamalya akwa kin-akburrangama arakba nakina. Umba nakine-ka NuBurabuda nenikiyarrkuwilyaka ayakwa Neningikarrawara-langwa ngarningka nakina. ²⁷ Ka-makinama nganja ningena, kemberra w-engkirrikiya-langwa angwurra amurndakenenu-wa ayakwa nuw-arrikarrijungwunu-murruwa Neningikarrawara-langwa-manja jurra. Ngarraku-makinama ayakwa Janjana-langwa-langwa. Ni-yamama Neningikarrawara arakburakba-kiya-wiya,

‘Ngayuwe-ka ningena kini-larrkajama nganyangwa nenikiyarrkuwilyaka ayakwa nenumamalya, kajungwa kenumini-ngekburakini-yada mamurukwa nungkwa-langwa ningkeniki-liki-yada nungkuwa. Kini-lyengmenama nakina umba k-arijadinama ningkakina arija-langwa,’

ni-yamama Neningikarrawara. Kembirra arakba nakina-bina Janjana-da, ni-lyengmanguma nakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya.

²⁸ “Amandangwa,” ni-yama ngarningka Jesus. “Naruma ngawa nenumamalya nakina Janjana-da. Arakburakba-kiya-wiya-langwa yanda-langwa aduwaba nara wurribina wurrukwala warnumamalya wurraruma wuburra enuwa. Umba nungkwurraja kirriyukwujiya-dangwa karnumamalya, kirringmidina-manja Neningikarrawara nu-bungkawadina-mulangwa nakina, kembirra kirrarume-ka Janjana-manja angwurra kirrakina. Kirringmidina-manja Neningikarrawara nu-bungkawadina-mulangwa nakina, kembirra eneja Neningikarrawara kini-yaminama nakina nungkwurra-langwa-langwa, ‘Naka nenungkwarba naruma, amandangwa naruma Janjana-manja angwurra,’ kini-yaminama Neningikarrawara-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa wurruwurrakwulumida warnumamalya-da.

²⁹ Aburraja wurrumurndakakina warnumamalya wurrababurnalangwa namurndak-engkirrikenuma akina ayakwa Jesus-langwa. Akwa ngawa aburraja wurrukwala warnungkwarba narraminu-war•dangu-murumurra warka WarningiRawuma-langwa akwa narraminu-murndukwa-murumurra angwarnda warnumamalya-langwa aburrajukwaba nuw-engkirrikenuma akina Jesus-langwa ayakwa wurrakina akwa neni-yangmarngkwajuwama Neningikarrawaruwa. Wurrumurndakakine-ka wurrababurna warnumamalya nuw-engkirrikenuma ebina-wiya adinu...ba-wiya ebina ayakwa Janjana-langwa. Kembirra nenumini-yarrkuwarakama wurrakina Neningikarrawara-langwa ayakwa akwa kembirra eneja Janjana nenu-mingekingambajuwama wurrakina. Kembirra aduwaba nuw-engkirrikenuma Jesus-langwa ayakwa wurrakina-da. ³⁰ Umba aburraja WurruBarija warnumamalya akwa ngawa warnikakakirumaka ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa nara wurrakina kenumini-yarrkuwaraka Neningikarrawara-langwa ayakwa. Kembirra nara Janjana kenu-mingekingambajuwa wurrakina, mena namurndaku-warangumubaba-da.

³¹ Eneja kembirra ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa wurruwurrakwulumida warnumamalya, “Karnumamalya kirribina kirringambilyama enena-manja angalya aduwaba, kirrumiyambene-ka karna? ³² Wurriyukwayuwe-ka wuburra kirrakina-da, wurribina nuw-angmakayenama wurrakina namurndaki-likaja-murrujanja wurrababurna warnumamalya, namurndaku-warrukweyina-murrujanja wurrakina angerriba iya angerriba. Umba wurrukwala wurriyukwayuwa nuw-ardenama wurrukwalu-wa. Ne-yaminama, ‘Yarna ngarraminu-mebinuma eninginingaba emeba kajungwa keyekirrerrikini-yada nungkwurruwa.

Akena nara nungkwurraja yiki-lukweyina kirrakina-da.

Biya kembirra yirru-mebinuma emeba eningamukwa akwa yirru-ngwadinuma yarna awurumalya.

Akena nara yiku-ngwadeyina nungkwurramba-langwa kirrakina-da,’ ne-yaminama wurrukwala wurriyukwayuwa wurrukwalu-wa wurrakina-da. Kembirra wurriyukwayuwa wuburra yiki-yaminama nungkwurraja karna karnumamalya karningaduwaba-da, mena kirru-waranguma adinuba-wiya Janjana, akwa kirru-warenama ngarningka ngayuwa nganjukwaba aduwaba kirrakina-da.

³³ “Amandangwa,” ni-yama Jesus, “ebina-wiya ni-likenu-manja Janjana Neningikaringkingambaja yangkwurrangwa, kini-rringkama nakina mamawura iya marringa. Adadinuba nara nakina kin-alyubarina aninga, umba murumureya n-ambambilyuma neni-yangmarngkwajuwama Neningikarrawaru-wa nakina. Akwa nara amalyirra kini-bekina nakina akwurena-langwa. Nungkwurraja kini-rringkama nakina, akwa kirri-yamama, ‘Kardi! Wurremukwa-dangwa naka-manja nenungkwarba nuw-ambilyama,’ kirri-yamama-da. ³⁴ Kemberra nganja, ningibina-murrada ningi-rukwullarrinuma enena-manja angalya, ningi-yar•duma arakba arija-langwa ngayuwa. Nungkwurraja yirri-rringkinama ngayuwa ning-alyubarinama aninga iya ningi-bekinama akwurena-langwa amalyirra. Kemberra kirri-yaminama, ‘Kardi! Nake-ka nenungkwarba numungwur•dangme-ka. N-alyelyubarinama naka akwa ngawa ni-bibekinama akwurena-langwa amalyirra naka-da. Akwa ngarningka namurndaki-yakeyinama enuwa akwa warnungkwarba wurribina narururra-murndukwunama angwarnda wurrukwalalangwa akwa ngawa warnumamalya wurruwurrariya aburrajukwaba-da,’ kirri-yaminama-da. Amukwiyadakina ayakwa kirri-yengbiyengbinama nganyangwalangwa-da. Adinuba-wiya kirru-waranguma Janjana, umba aduwaba kirru-warenama ngayuwa nganjukwaba-da.

³⁵ “Aburraja warnumamalya wurribina nenumini-yarrkuwarakinama ayakwa Neningikarrawalangwa narra-wilyakajinama wurrukwalamanja warnumamalya ayakwa ni-yengbinu-mulangwa Neningikarrawara alyangmilyangmandukwuna-wiya amurndakakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.

Duwurrariya didarringka yinginumina-ajirrangumulangwa alika-kiya Jesus-langwa

³⁶ Bi...ya eneja nuwilyaba NuBarija nenumamalya nen-ardijuwama Jesus ena-langwu-wa alikira aningi-yada. Nakina NuBarija nenimikirra Jayumuna. Ni-likena eneja Jesus ena-langwu-wa alikira, n-awiyebena, akwa n-ambarringa biya n-alyubarina arakba aninga enuwa-manja yakwujina. ³⁷ Akina-manja ngawa angalya aminababurna alikira ying-ambilyuma ngalaja dakina duwilyaba didarringka duwurrariya. Dadinungkwurakba ngawa duwurrariya ying-ambambilyuma dakina. Umba dadingma Jesus n-alyubarinuma aninga Jayumuna-langwa-manja alikira. Kemberra yingu-manga bungabungwa akwulyubena ebina yingu-beyindanguma aminaruma angwarnda eyukwujiya-ma budila. Eningabe-ka amalyirra akina akwa eningaba budila angwarnda-ma akwulyadada-ma. Yingu-manga akina biya yingu-wilyaka Jayumuna-langwu-wa alikira. Yingi-yar•da, biya ying-awiyebena ngalajukwaba.

³⁸ Eneja Jesus n-angmungmakwulaluma nakina umba n-arndadadilyuma. Umba dakina didarringka ying-akwudangwukajungwuna enuwa-wa, ying-arjijeya akwaburrangarna ena-langwa-manja alika akwudangwa. Ying-arjijeya, biya yingu-ngwadina dakina didarringka, umba ngala-langwa angwada ne-ngkalyikama alika Jesus-langwa na-kwullarrinu-mulangwa ngala-langwa-langwa menba. Biya kemberra arakba ying-abuluwendinga yingi-ngburingkakama alika Jesus-langwa ngala-langwa-murra mamungba. Biya yingi-lawurangka arakba alika ena-langwa-da. Akwa amalyirra ebina yingu-wilyakama eningaba yingi-jiraba budila-langwa Jesus-langwa-manja alika arakba-da. Eningabe-ka na-kirruwanjuma. Dakine-ka didarringka yingi-yamama akina mena-baba yingi-lyelyingminuma Jesus-da, akwa

yingini-ngayindanguma Jesus neningmi-yada nakina yingi-lyelyingminu-mulangwa dakina-da.

³⁹ Eneja NuBarija numinakina alikira nanga-rringkama ebina yingi-yamama dakina, biya ni-lyangkiyama, “Numiyambene-ka naka nenungkwarba? NuBurabuda-manja nenungkwarba amandangwa naka, kin-eningmidinuma kembirra daka-langwa didarringka-da! Kin-eningmidinuma duwurrariya dilyengma daka didarringka dibina yingini-lyinginginama-da,” ni-lyangkiyama nakina NuBarija.

⁴⁰ Eneja Jesus ni-yama enuwa-wa, “Jayumuna, yiba-makinama eyukwujiya alawudawarra,” ni-yama.

Ni-yama eneja Jayumuna, “Yi-makina kembirra, Bungkawa.” Eneja kembirra nakina Jesus nenu-makama enena alawudawarra.

⁴¹ Nuwilyaba nenungkwarba numinababurna angwarnda nenu-kwama ena-langwa angwarnda wurrukwalu-wa warnumamalya wurribina warningalyingmalyingma-wa. Nara erribirra kenu-kwa umba ambakamurra aburraja kenumini-lawurrakajinama arija-langwa wurrakina. Arngkababurna-langwa ni-yaminjamama nakina. Biya nenu-kwa nuwilyaba nenungkwarba eningaduwaya angwarnda aruma, 500 ajilbamurra-da. Umba nenu-kwa ningka nenungkwarba 50-da.

Bi...ya numi-jerrida arakba mamawura wuneniki-lawurrakaji-yada wunalakina wunenungkwarba-kiya ebina angwarnda. ⁴² Akena wuneningangwarnda-ma wunalakina-kiya-da. Nara kenu-wilyaka ebina angwarnda wuneniki-lawurrakaji-yada-da.

Bi...ya eneja n-embimbirrarinu-mulangwa nakina nenungkwarba nenungkwurakba, nenu-maka arakba wunalakina-kiya-wa, “Mama arakba akina. Nara a-lawurrakajuma ngayuwa-wa, mena kineningangwarnda-mababa kinalakina. Kamini-yakuwabijinama akina-langwa angwarnda,” ni-yama nakina. Ena ngawa.

“Yi-makina kembirra ningkakina Jayumuna,” ni-yama Jesus enuwa-wa, “numiyambene-ka nenungkwarba kinu-warrngkilyelyingminama nakina-manja nenumamalya umba numiyambena kini-lyelyingminama angwurra?” ni-yama Jesus Jayumunu-wa.

⁴³ Eneja ni-yama Jayumuna, “Ngaya ningi-yaminama nibina nenungkwarba kini-lawurrakajini-yada aruma angwarnda enuwa-wa kini-lyelyingminama angwurra nakina, mena aruma-baba angwarnda nenumini-yakuwabijuwama nakina-da,” ni-yama Jayumuna-da.

“Nakina-bina-da,” ni-yama Jesus. ⁴⁴ Biya ni-nyakuwarrukwajungwa arakba nakina dibinu-wa didarringka, akwa ni-yama ngarningka Jayumunu-wa, “Nga-rringka daka didarringka,” ni-yama. “Ningena ngayuwa ning-awiyebenu-manja enenu-wa alikira nungkwa-langwu-wa, nara yiku-kwa akungwa alika-langwa. Nara nungkuwa yikumin-ajiranga alika, umba ngalaja daka didarringka ngumin-ajiranguma alika nganyangwa ngala-langwa-murra angwada, akwa yingi-ngburingkakama ngala-langwa-murra mamungba. ⁴⁵ Ning-awiyebu-manja ngayuwa nungkwa-langwa-manja alikira, nara nungkwaja yiki-lawurangka ngayuwa. Umba ngalaja daka didarringka arngkababurna ngumini-lawurangkama alika nganyangwa, yingi-lyelyingminu-mubaba ngayuwa.

⁴⁶ Nara nungkwaja yikumini-jiraba aliba-langwa amalyirra nganyangwamanja aringka, kajungwa warningmi-yada warnumamalya ningki-yekirrerridinu-mulangwa nungkuwa ningi-yar•du-mulangwa ngayuwa nungkwa-langwa-manja alikira. Umba ngalaja daka didarringka yingubeyindangume-ka amalyirra aminaruma angwarnda ebina ne-ngbajama

eningaba biya ngumini-jirabama alika-manja. ⁴⁷ Dadingma daka duwurrariya dilyengma mena ababurne-ka awurruwurrariya yingi-yama-mubaba arakba daka. Umba eneja Neningikarrawara nangamini-yakuwabijuwama arakba amurndakakina awurruwurrariya yingi-yama-mulangwa daka-da. Kembirra aminakina-langwa ngalamba-langwa yingi-lyelyingminama angwurra ngayuwa-da. Umba kenumini-yakuwabijina-manja adinakba-kiya Neningikarrawara nuwilyaba nenumamalya ambawura awurruwurrariya, kembirra nakina-bina kinu-warrngkilyelyingminama ngayuwa-da,” ni-yama Jesus Jayumunu-wa-da.

⁴⁸ Biya kembirra ni-yama nakina Jesus dibinu-wa didarringka, “Eningeribirre-ka awurruwurrariya ningki-yama-mulangwa ningkakina ningkumini-lyurkkwajungwunuma arakba ababurna-langwa,” ni-yama Jesus.

⁴⁹ Aburraja warnumamalya wurribina ne-yebukeyinu-murumurra aninga Jayumuna-langwa-manja alikira na-lyangkumakajungwunuma wurrakina, “Numiyambene-ka naka nenungkwarba nenumini-lyurkkwunama awurruwurrariya warnumamalya-langwa? Eneja Neningikarrawara yimbukwa nuwilyaba-ma kini-yengbinama amukwiyadakina ayakwa ngarnumamalyu-wa, umba nara naka,” na-lyangkumakajungwunuma wurrumurndakakina warnumamalya-da.

⁵⁰ Eneja Jesus ni-yama kembirra dibinu-wa didarringka, “Ningku-werrikambilyu-mulangwa ngayuwa-manja ningkakina, kembirra yirrenibikama ngayuwa ningkakina arakba. Umba jeyi, likaja arakba yiningaba-murra yukwudukwuda,” ni-yama Jesus ngaluwa-wa-da. Ngalaja kembirra yingi-likena arakba yiningaba-murra yilyurkwa-murra yukwudukwuda dakina-da.

8

Wurrukwala-langwa wurridarringka wurribina nenu-mamurikajuwa-mulangwa Jesus

¹ Bi...ya eneja Jesus ni-likenuma arakba nakina angerriba iya angerriba engku-wa iya engku-wa angalya. Ni-likenuma kembirra akwalu-wa angalya aminababurnu-wa alikira iya warnumamalya akwa akwalu-wa ngarningka angalya aminambawuru-wa alikira nakina. Biya amurndakakina-manja angalya ababurna-langwa nenu-makama warningakwujina warnumamalya eninginingaba ayakwa kinu-bungkawadina-mulangwa Neningikarrawara ena-langwa-manja warnumamalya. Aburrajukwaba wurrumurndakibina wurrumemberrkwa wurrambilyuma warnikabubur-rakiyuwa ena-langwa nawurraki-likenuma enuwa-manja wurrakina-da.

² Ebina-wiya ngawa nakine-ka Jesus neni-jadijuwama wurruwurrariya wurramukwa wurrukwala-langwa wurridarringka. Umba neningabakama wurrukwala angbilyuwa-langwa nakina. Arngkawura neni-jadijuwama Jesus wurrumangbala wurrambilyuma wurramukwa wurruwurrariya duwilyaba-langwa didarringka dadimikirra Meri. Aburraja narringa-yengbijuwama dakina Meri DadinguMakidala, mena ngala-langwa angalya Makidala akina-baba. Kembirra wurrumurndakakine-ka wurridarringka namurndaki-likenuma aburrajukwaba Jesus-manja wurrakina. ³ Ngalajukwaba duwilyaba dingka didarringka yingi-likenuma dadimikirra Jawena. Umba eneja ngala-langwa neningiyadikba nenimikirra Juja. Naruma nakina nenungkwarba nibina nenuminu-war•duwar•danguma warka Nubungkawa-langwa

Yerida. Akwa ngawa ngalajukwaba yingi-likenuma duwilyaba dingka didarringka dadimikirra Jujena. Wurrumurndakakine-ka wurrababurna wurridarringka nawurraki-likenuma Jesus-manja akwa ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa. Narru-wilyakame-ka aninga iya angwarnda aburra-langwa, kajungwa warnik-akwurraji-yada wurrumurndakakina-manja warnungkwarba, akwa warniku-kwi-yada aninga-da.

Nenungkwarba ni-lungkuwabijuwa-mulangwa amadidira

⁴ Aburraja wurrababurne-ka warnumamalya nawurraki-likenuma-ka wurrakina akini-yada ngawa Jesus-uwa engka-langwa iya engka-langwa angalya. Biya kembirra wurruwurrakwulyumida warnumamalya nawurrumurndukwunuma arakba Jesus-manja. Eneja nenu-makama nakina Jesus enena alawudawarra aburruwa-wa.

⁵ Nuwilyaba nenungkwarba numinakina angalya ni-lyanguwerribikajungwunuma nakina neniki-lungkuwabiji-yada akina amadidira amaninga eyukwayuwa. Nakina nenungkwarba n-akumarnuma amadidira amaninga embimbirrkaluwa ena-langwa-manja beka, biya ni-likena arakba. Biya ni-likenu-manja lukwakwa nakina ena-langwa-manja angalya n-erribeyinuma arakba amurndakakina amadidira ajiringka-wa. Erribirra numurndak-arriyakama angerriba iya angerriba, ka-lungkuwarrini-yada akina aninga.

N-erribeyinu-manja lukwakwa amurndakakina amadidira, ngalaja akwala ne-ngkilarreyinuma mamurukwa-manja. Kembirra arngkidarrba-langwiya aburraja warnumamalya na-likenu-manja wurrakina narr-embirringalyiyakama ebina amadidira amaninga. Kembirra aburraja wurrajija nuw-angkirreyinuma akwa narr-embirrkumanguma, akwa nuw-alyubarinuma amurndakibina embimbirrkamamuwa amaninga.

⁶ Umba ngalaja amadidira akwala ne-ngkilarreyinuma akina amurndurrkangwarnda-manja ajiringka. Kembirra na-lingbijangeyinu-manja amurndakakina na-lungkuwardadinuma akina engburingka-baba ajiringka.

⁷ Umba ngalaja akwala ne-ngkilarreyinuma akwurrirra-langwa-manja angalya awurruwurrakuwilyarra. Ngalaja kembirra amurndakakina akwurrirra akwa ngawa ebina amaninga amarda na-lingbijanginuma aburrunguwa alirrakidirbura. Kembirra akwurrirra akwa ngawa akina amaninga amarda na-lungkuwarreyinuma adidirbura. Akena angwurra akwurrirra na-lungkuwarrinuma warenja, akwa kembirra naminumar•danguma angalya. Ngalaja kembirra ebina amaninga amarda nara ka-lungkuwarrina angwurra, akwa nara kuw-arrangba aninga.

⁸ Umba ngalaja akwala amadidira ne-ngkilarreyinuma eningabu-wa ajiringka. Kembirra na-lingbijanginuma akwa na-lungkuwarreyinuma. Biya kembirra nuw-arrangbama arakba aninga ababurna akine-ka-da. Ena-bu ngawa alawudawarra-da.

Ene-ka alawudawarra nakina Jesus nenu-makama wurrumurndakibina-manja warnumamalya. Biya kembirra nenu-makama arakba nakina enena engbuda eningarija-langwa ayakwa aburruwa-wa. “Yiki-yakuwerribikinama ambaka-langwa akinu-wa alawudawarra ngarramaka-murruwa,” ni-yama Jesus. “Umba yik-awiyebajina-manja akina nungkwurra-langwu-wa mada, nara kembirra a-jadijuma mungarrkuwarru-wa mada akwa a-lyikbijuma akina ayakwa umba yiki-yakuwerribikaja ngawa ambaka-langwa amurndakakinu-wa,” ni-yama Jesus nenu-makama wurrumurndakibina-manja warnumamalya-da.

⁹ Aburraja Jesus-langwa warnikabuburrakiyuwa namurndaki-yama wurrakina enuwa-wa, “Ne-yamarrkiname-ka enena alawudawarra?” ne-yama.

¹⁰ Kembirra ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Akine-ka ayakwa Neningikarrawara-langwa kinu-bungkawadina-mulangwa nakina nuw-abuwarrkajungwunuma adinuba-wiya akina. Umba kirrenumukangbijuwama eneja Neningikarrawara arakba nungkwurruwamanja. Umba aburraja wurrukwala warnumamalya kuw-engkirrikajama ayakwa alawudawarra-murra. Mama wurrakina kuw-andiyama akena nara wurrakina a-rringkama-da, akwa mama kuw-engkirrikajama akena nara akburranguma wurrakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

¹¹ Biya neni-dirrburakama arakba Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa ebina-langwa alawudawarra. Ni-yama, “Amurndakibina eyukwayuwa amaninga amadidira Neningikarrawara-langwa wuburra ayakwa ke-yaminama akina. ¹² Umba aburraja wurrukwala warnumamalya kuw-engkirrikajama ayakwa Neningikarrawara-langwa, akena eneja nakina Namukwa kini-likajama akwa kenu-murrakajinama amurndakibina Neningikarrawara-langwa ayakwa aburra-langwa-langwa mangma. Kembirra ke-yaminama wurrakina warnumamalya wuburra amurndakibina amadidira amaninga nengkilarreynuma mamurukwa-manja. Umba eneja Namukwa kini-yaminama nakina wurrajija wuburra wurribina narru-menama amurndakibina amadidira. Kenu-murrakajinama Namukwa ayakwa Neningikarrawara-langwa wurrumurndakibina-langwa warnumamalya kajungwa nari-yada eningmiduma wurrakina ebina ayakwa eningaba akwa nari-yada a-werrikambilyuma Neningikarrawara-manja, akwa nari-yada Neningikarrawara enibikama wurrakina-da.

¹³ “Aburraja wurrukwala warnumamalya kuw-engkirrikajama aburrajukwaba Neningikarrawara-langwa ayakwa akwa ke-yekirrerridinama, karru-menama akina ayakwa aburra-langwu-wa mangma. Akena nara ngalaja ambilyuma akina ayakwa amiyerra aburruwa-manja. Kawerrikambilyama wurrakina aduwaya-wiya Neningikarrawaru-wa. Akena Namukwa keni-labaja-manja wurrakina-manja warnumamalya kembirra nara arakba a-werrikambilyuma wurrakina Neningikarrawaramanja. Wurrakine-ka kembirra warnumamalya ke-yaminama wuburra amurndakibina amadidira nengkilarreynuma amurndurrkangwarndamanja ajiringka.

¹⁴ “Aburraja wurrukwala warnumamalya kuw-engkirrikajama ayakwa Neningikarrawara-langwa aburrajukwaba wurrakina, akena kawerrikawarriyadiname-ka awinyamba-langwa wurrakina akwa kuw-engkingkirrikajama angwarndu-wa iya amurndakijiku-wa akwa abadakalyu-wa. Ngalaja amukwiyadakina ka-likajama angwurra aburra-langwu-wa mangma, akwa ka-jadijinama ayakwa Neningikarrawara-langwa aburra-langwa-langwa mada. Wurrakine-ka warnumamalya ke-yaminama kembirra wuburra amurndakibina amadidira nengkilarreynuma akwurrirra-manja akwa na-lingbijangeynuma, biya na-lungkuwarreynuma akwa nuw-arrangbama aninga, akena nara kawalyuwadina akina.

¹⁵ “Aburraja wurrukwala warnumamalya kuw-engkirrikajama ayakwa Neningikarrawara-langwa akwa karru-menama karri-lyinginama akina warningamiyerra. Kenumini-yarrkiyarrkuwarakinama wurrakina Neningikarrawara-langwa ayakwa wurriyirrbiyirriba ngawa akwa

ke-yaminjaminama eningaba wurrakina warningangkawura. Ke-yaminama kembirra wurrakina warnumamalya wuburra amurndakibina amadidira ne-ngkilarreyinuma eningaba-manja ajiringka akwa nalungkuwarreyinuma yanda-langwa nuw-arrangbama eningaba aninga akina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Nara ngakwurruwa e-yamama wuburra warnumamalya wurribina narr-abuwarrkinama bajananga

¹⁶ Biya kembirra Jesus ni-yengbina ngarningka ayakwa ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa akwa wurruk-wala-manja warnumamalya aburrajukwaba. Nenu-makama alawudawarra bajananga-langwa. Ni-yama nakina, “Yakuwa yak-abarrakajina-manja bajananga alikira-manja arrawa, yak-akumurnama akina karrawara, kajungwa karri-rringkiniyada warnumamalya eningaba alarradada amungkwurkbuda. Yak-abarrakajina-manja akina bajananga yalakena nare-ka abuwarrkama akina. Nara akumama yalakena bajikala karrawara akina-manja bajananga akwa ngarningka nara awiyebajuma akina mamukumungkwulingamanja arrawa. Umba karrawara yak-akumurnama, kajungwa kalarrkabarrakajini-yada angalya akina bajananga. Kembirra aburraja wurruk-wala warnumamalya kuw-awiyebena-manja arrawu-wa alikirawa karri-rringkinama akina alarradada wurrakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibina-manja warnumamalya-da.

¹⁷ Biya ni-yama ngarningka nakina Jesus, “Ebina nuw-abuwarrkajungwunama adinuba-wiya aduwaba kuw-abilyerrikajungwunama akina arija-langwa. ¹⁸ Kembirra nungkwurraja yik-engkirrikajame-ka ambaka-langwa kirrakina nganyangwu-wa ayakwa aduwaba. Nara amini-yarrkuwurruma umba yikumini-yarrkuwarakinama angwurra ngawa.

“Karningerribirre-ka karnumamalya nara-manja amini-yarrkuwurruma nganyangwa ayakwa umba yik-engkirrikaja-manja akina angwurra kirrakina, kembirra yiki-yarrkuwarakinama amurndakibina ayakwa nungkwurra-langwa-manja mangma ngawa. Kembirra nganja ngayuwa ka-mamurikajinama nungkwurruwa-manja kajungwa yik-eningmidiniyada angwurra kirrakina. Umba kirruwilyaba karnumamalya yikilyangkiyamina-manja kirrakina, ‘Ningeningma amurndakakina ayakwa,’ akena nara-manja engkirrikuma angwurra kirrakina, umba yikumini-yarrkuwurrena-manja ayakwa nganyangwa, nare-ka ngayuwa amamurikajuma kirrakina. Nungkwurraja kembirra yiki-yakuwabijinameka kirrakina amurndakibina ayakwa nganyangwa. Aminakina-langwa kembirra yik-engkirrikajame-ka ambaka-langwa nganyangwu-wa ayakwa aduwaba kirrakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.

Jesus-langwa-langwa dirndenikba akwa wurrarrkwurrukuwena-langwa

¹⁹ Bi...ya aburraja Jesus-langwa dirndenikba akwa ngawa warnikukumarnjena ena-langwa na-likenuma wurrakina ebinu-wa alikira Jesus n-ambilyu-murruwa nakina, akena nara kuw-akwudangwukajungwuna wurrakina enuwa-wa mena wurrababurna-baba warnumamalya nuw-ambilyuma yakwujina arrawa. ²⁰ Aburraja nenu-makama kembirra wurruk-wala warnumamalya Jesus-manja, “Daka arakba dirndena akwa nenikumarnjena-murriya,” ne-yama wurrakina. “Errekba-manja ngawa nuw-alkayenama warna, umba bu-ngayindenama nungkuwa,” ne-yama-da.

21 Eneja Jesus ni-yama wurrumurndakakinu-wa warnumamalya wurrababurnu-wa, “Daka dirndirrka akwa ngawa narrkuwarrka-murriya arakba-na? Nganja ninginga-yengbijinama dirndirrka dadingerribirra akwa narrkuwarrka-murriya wurribina nara a-yarrkuwurruma Neningikarrawara-langwa ayakwa umba nuw-engkingirrikajama akina,” ni-yama Jesus aburruwa-wa.

Jesus ni-lyurkwaka-mulangwa akungwa akwa arrirra

22 Bi...ya arngkawura Jesus ni-likena nakina awurukwu-wa na-kuwabalinu-murruwa adirrunwarna enuwa akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa. Biya nawurraki-rijawudiyinuma mijiyangamanja. Ni-yama Jesus, “Nga-likaja arakba, ngarr-aburrungkuwarrukwuna enena akungwa,” ni-yama. Biya narring-arjiyajuwa dumbala wurrakina biya na-likena arakba-da.

23 Ngalaja makina mijiyanga num-angkidikarrinu...wa. Eneja kembirra Jesus nu-mungkwulinga. Ngalaja kembirra adirrariyaba aruma arrirra narrak-akburranga, narraku-wardanga arakba wurrakina. Na-warumajungwunuma arrubude-ka. Ngalajukwaba akungwa narwarumajungwunuma, narrangkuwanginuma adirrunwarna, nangakarjeyuma akwa nuw-awiyebeyinuma memedirra-wa mijiyanga. Nuw-awiyebeyinuma akwa na-lyangburrukjawuwame-ka makina-manja mijiyanga-da. Kembirra arngkidarrba ka-ngwardinume-ka wurrakina-da.

24 Kembirra aburraja warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa na-lika akwa nenu-mirajangajuwa Jesus-manja. “Bungkawa! Bungkawa!” ne-yama. “Adinuba aku-lkuwarriname-ka ngarna, umba mirajanga!” ne-yama.

Eneja Jesus nu-mirajanga, biya ni-yengba ayakwa engbuda akinu-wa arrirra akwa akungwa-wa. “W-erriminja!” ni-yama. Ngalaja kembirra nuw-ar•darra ebina arrirra akwa na-lyurkwuda arakba akungwa ngalajukwaba-da.

25 Biya Jesus ni-yama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Miyambena-burra nungkwurruwa nara a-werrikambilyuma ngayuwa-wa?” ni-yama.

Aburraja nawurraki-yakikbijangeyina angwurra wurrakina. Nuw-akbar•dange-ka. “Numiyambena-burra naka nenungkwarba?” ne-yama na-makijeyinuma wurrakina. “Ni-yengbinama ayakwa arrirra-wa akwa akungwa-wa nakina, biya nenakumin-engkirrikajama ngalajukwaba enuwa-wa-da!” ne-yama wurrakina warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa-da.

Jesus nen-eningabaka-mulangwa nuwilyaba nenungkwarba nibina nenu-wilyakama wurramukwa

26 Kembirra Jesus akwa ngawa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa narr-aburrungkuwarrukwama arakba akungwa warniki-liki-yada wurrakina aburrungkuwarru-wa engembu-wa Kiraju-wa. Akine-ka angalya aringbirra emikirra Kiraja nuw-ambilyuma aburrungkuwarra akungwa umba Keliliya aburrungkiladada ngalaja nuw-ambilyuma akina.

Biya ne-yar•da arakba wurrakina Kiraja-manja. 27-29 Kembirra nirukbijangu-manja Jesus mijiyanga-langwa ariba-wa, eneja nuwilyaba nenungkwarba nubukwaya ni-likena nenu-kwurukwa enuwa-wa. Nakina nenungkwarba numinakina angalya Kiraja, umba nenu-wilyakama enuwa-manja wurrababurne-ka wurramukwa wurruwurrariya. Warningarakba-kiye-ka wurrumurndakakina wurramukwa namurndak-ambilyuma enuwa-manja. Arngkababurna-langwa nen-engkengkarrngarnuma

nakina-manja. Aburraja kembirra warnumamalya ena-langwa nen-ararikama nakina ayarrka-manja akwa alika-manja didija-murra. Akena ni-ngkingkarrngarnuma alakina-kiya didija. Aburraja wurramukwa wurruwurrariya neni-yakiyakarnuma arakba engku-wa nara-murruwa alikira iya warnumamalya. Nara dumbala kin-awiyuwiyebena umba neyebirra nakina n-alilikenuma. Nara kin-ambilya arakba angalya-manja umba n-ambilyumurra nakina nara-murrumanja alikira iya warnumamalya. Medirra-manja ngawa nu-mungkungkwuluma narr-akakumarnu-murrumanja warninikijungwa warnumamalya.

Umba n-akwudangwukajungwunu-manja nakina nenungkwarba Jesus-uwa, eneja Jesus ni-yengbina nakina ayakwa wurrumurndakibinu-wa wurramukwa. “Wurri-jadiya!” ni-yama. Akena eneja nenungkwarba ni-likilalinga akwa n-abuluwendingama alyengmilyengma-langwa Jesus-manja.

Biya angwurra n-ardanga nakina. “Jesus, Ningkenikuwenikba Neningikarrawara-langwa, ki-yamarrkinama nungkuwa ngayuwa-manja? Nara a-larrkbarjuma ngayuwa umba yi-lalika!” ni-yama.

³⁰ Eneja Jesus ni-yama, “Ningkumiyambena ningkenimikirra?”

“Ningene-ka ningenimikirra ngayuwa ‘Ningababurna,’” ni-yama eneja, mena wurrababurna-baba wurramukwa wurruwurrariya nawurrak-awiyebenuma arrawa enuwa-manja.

³¹ Aburraja wurruwurrariya wurramukwa ne-yama Jesus-uwa, “Marrakba, nara a-larrkuma yirruwa engku-wa, nara a-diduma yarna awurrariya-manja angalya!” ne-yama wurrakina.

³² Umba akina-manja ngawa angalya akwudangwa ngalaja nuw-ambilyuma ababurne-ka bikibiki. Ne-yebiyebukeyinuma aninga angakarjiyinga-manja angalya karrawara amurndakakina. Kembirra wurrumurndakibina wurramukwa ne-yama Jesus-uwa, “Marrakba, yirri-larrkiya amurndakangabu-wa bikibiki,” ne-yama wurrakina wurramukwa Jesus-uwa. Eneja kembirra Jesus ni-lyangkuwama nakina-da.

³³ Aburraja kembirra wurrumurndakakina wurramukwa nawurrakijadinga nakina-langwa nenungkwarba akwa nawurrakilikena amurndakibinu-wa bikibiki. Nuw-awiyebaja arakba arrawa bikibiki-manja-da. Ngalaja bikibiki nuw-angkirreyina angwurra arakba. Nawurraki-dirrirnda angadingidirra-wa angalya akwa arakba namurndaku-ngwur•dirruwajungwa akungwa-manja akwa najungweyina-da.

³⁴ Aburraja warnungkwarba wurribina narr-embimbirrajuwa-murruurra bikibiki narri-rringkamurra nuw-angkirreyinuma akungwa-wa akwa na-ngwur•dirruwajungwunuma akina akungwa-manja akwa najungweyina. Kembirra nuw-angkirreyina wurrakina akwa narra-maka wurrukwalamanja warnumamalya wurribina nuw-ambilyu-murrumanja angalya-manja aminababurna-murrumanja alikira akwa ngawa nuw-ambilyu-murrumanja wurreyebijeba ambumbawura-manja alikira.

³⁵ Aburraja kembirra wurrababurne-ka warnumamamalya namurndakilikenuma ebinu-wa angalya bikibiki najungweyinu-murruwa. Biya namurndaki-yar•da arakba Jesus-manja akwa nen-akburranga nibina yakwujina nenungkwarba nen-angmungmakayanguma Jesus aburnuwa. Nakine-ka nibina-murrada nenungkwarba n-eningabaduma akena n-awiyebenuma arakba dumbala nakina akwa n-engkirrikenuma Jesus-langwa ayakwa, mena-baba meningaba arakba mangma ena-langwa. Aburraja warnumamalya namurndak-akbar•danguma. ³⁶ Umba

aburraja wurribina narr-embibirrajuwama bikibiki, akwa narri-rringkamurra amurndakibina bikibiki na-jungweyinuma akina, narra-maka wurrumurndakakina-manja warnumamalya n-eningabadu-mulangwa nibina nenungkwarba. Narra-makama ayakwa Jesus nen-eningabaka-mulangwa nakina-da.

³⁷ Kemberra wurrababurne-ka wurruminakina angalya WarningiKiraja warnumamalya ne-yama Jesus-uwa, “Wu-lalika enena angalya yirra-langwa akwa likaja engku-wa,” ne-yama, mena-baba nuw-akbar•danguma angwurra wurrumurndakakina warnumamalya wurrababurna-langwa. Kemberra eneja Jesus ni-rijawudija mijiyanga-manja neniki-liki-yada nakina. ³⁸ Akena eneja nakina nenungkwarba nibina n-eningabaduma arakba ni-likena Jesus-uwa akwa nen-ambudirrka. “Marrakba,” ni-yama, “yakuwa?”

Jesus eneja neni-larrkama angalyu-wa akwa ni-yama enuwa-wa, ³⁹ “Jeyi! Likaja nungkwa-langwu-wa angalya akwa wurra-makina wurrukwalamanja warnumamalya Neningikarrawara ngin-eningabaka-mulangwa,” ni-yama Jesus.

Eneja nakina nenungkwarba ni-likena arakba nenumurndakumaka WarningiKiraja-manja warnumamalya Jesus nen-eningabakamulangwa nakina. Ni-likenuma ngawa mababurna-manja mamurukwa awilyuwilyaba-wiya-wa alikira akwa yanda-langwa wurrababurna-langwa WarningiKiraja warnumamalya warningma arakba ayakwa ena-langwa. Umba eneja Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa narri-lalika akina angalya akwa na-likena arakba-da.

Jesus nang-enibika-mulangwa dadikijungwa dadiyara akwa nang-eningabaka-mulangwa dangbilyuwa-ma didarringka

⁴⁰ Biya Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa narr-aburrungkuwarrukwama ngarningka akungwa akwa na-lawurradinuma Kiraja-langwa angerriba Keliliyu-wa. Aburraja warnumamalya wurruminakina angalya Keliliya nuw-embibirrarinuma ngawa Jesus-uwa warnungkwurakba. Ni-yar•du-manja kemberra nakina Jesus, nalyelyingmeyinuma wurrakina neni-rringka-mulangwa.

⁴¹ Eneja nubukwaya ni-likena nuwilyaba nenungkwarba nenimikirra Jaraja. Nubungkawa nakina jinikakwa-langwa. Biya n-abuluwendinga Jesus-langwa-manja alika akwa nenu-marrakbakama Jesus-uwa akwa ni-yama, “Marrakba, kwa, likaja nganyangwu-wa alikira,” ni-yama, ⁴² “mena nganyangwa dadiyawarrka ying-angbilyuwadinu-mubaba ajungwa akwa dambawura-murra-baba dakina. Mememberrkwa mambilyuma mamarika iya yinungkwura ying-ambilyuma dakina akena dadiki-jungwangene-ka arakba,” ni-yama.

Eneja kemberra Jesus ni-likena nakina aburnuwa Jaraja ena-langwu-wa alikira. Aburraja wurrababurne-ka warnumamalya namurndaki-likenuma Jesus-manja aburrajukwaba akinu-wa alikira. Akwudangwa Jesus-manja namurndaki-likenuma wurrakina, namurndaki-lyibilyidanguma wurrumurndakakina, nenu-kwardakama Jesus-manja lukwakwa.

⁴³ Ngalaja duwilyaba didarringka yingi-likenuma aburruwa-manja. Angbilyuwa dakina dadinungkwurakba. Mememberrkwa mambilyuma mamarika iya yinungkwura yingi-jungwunuma angbilyuwa dakina, mena-baba merra ngala-langwa numu-kwullarinuma miyirrbiyirrba ngawa. Aburraja wurrababurna warnumamalya narringa-mamurikajuwama dakina akina-langwa angbilyuwa akena nara ngalaja king-adingabadina

dakina. ⁴⁴ Biya wurrumurndakibina-manja warnumamalya ying likenuma dakina mamurukwa-langwiya, biya ying-akwudangwukajungwa Jesus-uwa akwaburrangarna-langwa, akwa yinginumina-anjalkilyingama dibina dumbala Jesus-langwa dadumakirnda-manja ying-anjaljalangu-murrumanja. Akwa kembirra arngkawura-wiya ngalaja merra ngalalangwa numu-ngwanja, nara arakba kumu-kwularrina.

⁴⁵ Eneja Jesus ni-yama wurrumurndakibinu-wa warnumamalya, “Angkaburra bi-lyingama?” ni-yama.

Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya nuw-edirremeyina. Eneja Bida ni-yama, “Bungkawa, wurrababurne-ka warna warnumamalya nungkuwa-manja akwudangwa bu-minjirrarjinama,” ni-yama.

⁴⁶ Umba eneja Jesus ni-yama, “Wurruwilyaba warnumamalya bi-lyingama. Ningeningma nganja mena-baba akwala amawurrina nganyangwa na-likenuma ngayuwa-langwa wurrakinu-wa,” ni-yama.

⁴⁷ Ngalaja dibina didarringka dadingma nara king-abuwarrkajungwuna. Yingu-murndaburridanga dubukwaya yingi-likena alyengmilyengmuwa, biya ying-abuluwendingama ying-engmudirruwajungwunuma dadumukwurra ajiringka-manja n-arjeyu-murrumanja Jesus. Biya yingiyengbina ayakwa Jesus-uwa, kajungwa warnik-engkirriki-yada aburrajukwaba warnumamalya ayakwa ngala-langwa. Kembirra yinginu-maka dakina Jesus-manja yingini-lyinga-mulangwa nakina, mena-baba angbilyuwa dakina, akwa ying-adingabadu-mulangwa arakba dakina arngkawura-wiya yingini-lyinga-manja Jesus.

⁴⁸ Eneja ni-yama nakina Jesus ngaluwa-wa, “Ngeniyerriya nungkuwa, nara a-werrikawarriyaduma. Ningku-werrikambilyuma ngayuwa-manja ningkakina, kembirra aminakina-langwa ningk-adingabaduma arakba. Jeyi! Likaja yiningaba-murra yukwudukwuda,” ni-yama.

⁴⁹ Ni-yengbinu-manja Jesus ayakwa ngaluwa-wa, eneja nubukwaya ni-likena nuwilyaba nenungkwarba Jaraja-langwa-langwa alikira. Biya ni-yama Jaraju-wa, “Dadiyawena nungkwa-langwa arakba yingi-jungwuma adinuba. Mama arakba, ni-lalika naka nubungkawa, nara a-likama nakina nungkwa-langwu-wa alikira,” ni-yama.

⁵⁰ Umba eneja Jesus n-engkirrika akina ayakwa akwa ni-yama Jaraju-wa, “Nara akbar•duma, umba eningmidina amandangwa dakina king-adingabadinama,” ni-yama.

⁵¹ Biya Jesus akwa wurrababurna-langwa warnumamalya na-likena ngawa wurriyirrbiyirra Jaraja-langwu-wa alikira, biya ne-yar•da arakba wurrakina. Biya Jesus nen-awiyebaja Bida iya Jaminja iya Janjana iya Jaraja akwa ngalajukwaba dadingiyenikba Jaraja-langwa alikira-wa arrawu-wa, umba nara wurrukwalala warnumamalya ken-awiyebajuwa nakina. Ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya, “Nara awiyebuma kirrukwalala arrawu-wa umba yelakwa wurr-ambilya errekba-manja-wiya,” ni-yama.

⁵² Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya akina-manja angalya na-ngwadeyinume-ka namurndaki-ringirriyadinume-ka wurrakina warnumamalya dibina-langwa dadiyara. Umba ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Nara a-ngwaduma mena nara kingi-jungwuna dadingangkawura dakina, umba yanda yingu-mungkwulingame-ka marringa daka aduwaya,” ni-yama Jesus-da.

⁵³ Umba aburraja warnumamalya nenu-wurrumalyakama nakinu-wa Jesus, mena warningma-baba dakina amandangwa yingi-jungwuma. ⁵⁴ Akena eneja Jesus n-awiyeba arrawu-wa akwa ni-rndarrka ayarrka ngala-langwa

akwa n-ardinga ngaluwa-wa. “Mirajanga!” ni-yama. ⁵⁵ Ngalaja ngalalangwa amawurrina na-lawurradina ngaluwa-wa, ying-enibuda arakba dakina-da yingi-jungwu-murrada-da. Arngkawura-wiya ngawa yingu-mirajanga-da. Umba Jesus nenu-maka ngala-langwu-wa warnumamalya. “Wurringa-kwuna aninga king-alyubarini-yada arakba,” ni-yama nakina-da.

⁵⁶ Aburnaja nungwadikba akwa dirndadikba neni-yakikbijangeyineka ying-enibudu-mulangwa dakina diyukwujiya. Eneja Jesus ni-yama wunalakina-kiya-wa, “Nara a-makuma wurrukwalamanja warnumamalya ninging-enibika-mulangwa daka ngayuwa,” ni-yama Jesus wunalakina-kiya-wa nakina-da.

9

Jesus neni-larrka-mulangwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa engku-wa iya engku-wa angalya

¹ Biya kembirra Jesus nenuwurra-murndukwama arakba ena-langwa warnikabuburrakiyuwa wurrumemberrkwa wurrambilyuma akwa nenukwama ena-langwa amawurrina kajungwa wurringbudi-yada wurrakina. Ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Ngayuwa ke-ngbudirkinama kirrakina, kajungwa yika-jadijini-yada wurramukwa warnumamalya-langwa akwa yikamurndak-eningabakini-yada angbilyuwa-langwa warnumamalya,” ni-yama Jesus aburruwa-wa. ² “Kembirra jeyi!” ni-yama. “Wurri-likaja arakba angerriba. Yika-makina wurrababurna-manja warnumamalya kinu-bungkawadina-mulangwa Neningikarrawara. Akwa ngarningka yikeningabakini-yada warningerribirra wurrangbangbilyuwa-murra warnumamalya angbilyuwa-langwa. ³ Wurri-likaja arakba, akena nara a-wilyakama amurndakijika. Arnduwarra nara a-wilyakama iya kayuwa iya aninga akwa angwarnda nara a-wilyakama. Akwa duwilyaba-ma ngawa dumbala dadingikarrawara yik-awiyebenama, umba nara a-wilyakama dukwala.

⁴ “Biya kembirra yiki-yar•diya-manja kirrakina awilyaba-manja angalya, akwa yikab-ardijina-manja wurrukwalamanja warnumamalya akwa yikab-awiyebajina-manja kirrakina alikira-wa wurrakina, kembirra yakwujina ngawa yiku-mungkwula marringa. Awilyaba-manja ngawa alikira yiku-mungkwula yanda-langwa yiki-lalikinamanja akina angalya aburra-langwa. ⁵ Umba yiki-yar•diya-manja eningerrribirra-manja angalya akwa ka-warena-manja nungkwurruwa wurruminibina angalya warnumamalya, kembirra yiki-lalikinama akina angalya aburra-langwa. Akwa yiki-jadena-manja nungkwurruwa akina-langwa angalya, yiku-wurrena ajiringka ebina kuw-ar•dirrenama nungkwurra-langwa eningalika. Yiku-wurrenama akina kajungwa wurrumurndakibina warnumamalya warningmi-yada wurrakina yika-lalikinama kirrakina karningangkawura arakba. Yika-wilyakajinama nungkwurruwa wurrumurndakakina-manja warnumamalya ka-warena-mulangwa nungkwurruwa wurrakina akwa ka-warena-mulangwa Neningikarrawara enejukwaba,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

⁶ Aburraja namurndaki-likenuma arakba wurrakina engku-wa iya engku-wa angalya warniku-maki-yada wurrakina warnikabuburrakiyuwa wurrumurndakakina-manja warnumamalya eningaba ayakwa Neningikarrawara-langwa-langwa, akwa warnik-eningabaki-yada warnumamalya wurribina wurrangbangbilyuwa-murra-da.

Yerida neni-ngayindangu-mulangwa neniki-rringki-yada Jesus

⁷ Bi...ya eneja Yerida, nibina nu-bungkawadinuma akina-manja angalya Keliliya, n-engkirrikenuma nakina ayakwa warnumamalya na-lyelyimbukweyinuma wurrakina Jesus-langwa. Wurrakine-ka namakijeyinuma amurndakibina-langwa ni-yama-mulangwa Jesus akwa ngawa amurndakibina-langwa ayakwa ni-yengbinu-mulangwa nakina warnumamalya-manja. Umba nakina Yerida nara kinu-mumiringka ayakwa ebina ne-yengbeyinuma, mena wurrukwala-baba ne-yamama, “Janjana Nenikumingekingambaja n-enibuduma ni-jungwu-murrada nakina-da.” ⁸ Umba aburraja ne-yamama wurrukwala, “Eliye-ka dukwa nakina ni-yar•duma yelakwa.” Umba aburraja ne-yamama wurrukwala, “Nuwilyaba NuBurabuda nibina ni-jungwu-murrada arakburakba-kiya-wiya naka-bina dukwa-da n-enibuduma-da.”

⁹ Nara kinu-mumiringka eneja Yerida n-engkirrikenu-mulangwa akina ayakwa ne-yengbeyinuma na-lyelyimbukweyinuma wurrakina. Umba ni-lyangkiyama nakina, “Ne-yamarrkiname-ka amurndakakina ayakwa? Ningenu-makama nuwilyaba-manja nawinyamba nganyangwa akwa eneja nenumini-ngkarrngarnuma aringka Janjana-langwa arakba-da! Numiyambena-langwa nenungkwarba kembirra na-lyelyimbukweyinama wurrakina?” ni-yama nakina Yerida ni-lyangkumakajungwunuma-da. Kembirra neni-ngayindanguma angwurra nenumin-aburangkama neniki-rringki-yada Jesus ena-langwa-murra menba-da.

Jesus nenu-kwa-mulangwa aninga iya akwalya wurruwurrakwulyumida-wa warnungkwarba 5,000

¹⁰ Aburraja kembirra namurndaki-lawurradina arakba wurrumurndakibina warnikilarrkilarrka warnungkwarba Jesus-langwa enuwa-wa. Biya nenu-maka wurrakina Jesus-manja ababurna-langwa ne-yama-mulangwa amurndakakina. Eneja kembirra Jesus nenu-wilyaka wurrakina angerriba engembu-wa Bejeda. Nenu-wilyakama wurrumurndakakina wulkwa, umba nara wurrukwala kenu-wilyaka nakina Jesus.

¹¹ Aburraja wurrukwala warnumamalya nuw-engkirrikama ayakwa nakina Jesus ni-likenu-mulangwa angerriba Bejedu-wa akwa nuw-arijidinuma enuwa-wa wurrakina arija-langwa. Kembirra wurrakina nen-akburranga arakba nakina wilyarra. Eneja Jesus nara kinu-minangkirreyina wurrakina umba ni-yengbina ayakwa aburruwa-manja kinu-bungkawadina-mulangwa Neningikarrawara, akwa nenumurndak-eningabaka nakina wurribina wurrangbangbilyuwa-murra warnumamalya.

¹² Kembirra na-larruwurada arakba, numa-merrimerkbalina mamawura. Aburraja wurrumurndakibina warnikabuburrakiyuwa wurrumemberrkwa wurrambilyuma Jesus-langwa na-likena enuwa-wa. Ne-yama, “Ene-ka angalya eningalikira-ma. Kembirra wurralarrkaja arakba wurrumurndakenena warnumamalya. Abu-likaja arakba kajungwa kuw-alyubarini-yada aninga akwa ka-mungkwuli-yada marringa amurndakeyina-manja angalya yenjerra,” ne-yama.

¹³ Eneja Jesus ni-yama aburruwa-wa, “Nungkwurruwe-ka-dangwa wurra-kwuna aninga kuw-alyubarini-yada warna warnumamalya,” ni-yama.

Aburraja ne-yama, “Yarne-ka yirru-wilyakinama amangbala damba akwa ambilyuma akwalya umba nara akwala ebina-da. Nare-ka yarna a-kwama wurrumurndakeyina wurruwurrakwulyumida warnumamalya enena aninga-da. Dukwa yirrumini-ngayindenama nungkuwa yarna

yiki-likajama yiku-beyindenama aninga wurrumurndakeyina-langwa wurruwurrakwulyumida warnumamalya-da?” ne-yama. ¹⁴ Aburraja wurrakina warnumamalya yakwujina nuw-ambilyuma wurruwurrakwulyumideka na-lyimberrumur•dinumurra, 5,000 warnungkwarba akwa ngawa wurridarringka akwa wurriyukwayuwa aburra-langwa aburrajukwaba.

Eneja kembirra ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Wurr-ambarrijina ab-angmakayena ajiringka-manja. Abuwurramurndukwuna 50 yelakwa, 50 angakuba, umba 50 yada-langwalangwa. Abi-yamina ngawa wurrumurndakenena warnumamalya wurruwurrakwulyumida-langwa,” ni-yama Jesus. ¹⁵ Kembirra aburraja warnikabuburrakiyuwa ena-langwa narra-maka wurrumurndakibinamanja warnumamalya ebina-langwiya ayakwa Jesus-langwa. Akwa kembirra aburraja nuw-alambarringa arakba wurrakina wurrababurnalangwa-da.

¹⁶ Eneja kembirra Jesus ni-rndirrka ebina amangbala damba akwa ambilyuma akwalya. Akwa nu-ngwundikadinga, angubina-wa n-andeya, akwa neni-yangmarngkwajuwa Neningikarrawara nenu-kwa-mulangwa nakina ebina damba iya akwalya wurrakina-manja. Biya numurndaku-kuwarranga kembirra ebina eyukwayuwa-wiya-da. Akwa nenu-kwa akina damba iya akwalya ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, kajungwa aburramba-langwa warniku-kwi-yada akina wurrumurndakibinuwa warnumamalya-da. ¹⁷ Aburraja ne-yebukeyina arakba-da akwa namurndaki-ladinga wurrababurnalangwa-da.

Ngalaja yakwujina adirrungrwana angarumungkwa alabura nuw-ambilyuma akina. Kembirra wurrumurndakibina warnumamalya narruwurra-murndukwama amurndakibina eyukwayuwa aninga narri-lalika-mulangwa nuw-eyijinu-murrada wurrakina. Aburraja Jesus-langwa warnikabuburrakiyuwa narr-akumarnuma amurndakakina ebina-manja adirrungrwana angarumungkwa alabura akina aninga. Kembirra ememberrkwa ambilyuma angarumungkwa alabura adidirrungrwana na-lyangburrukwnuma-da.

Bida ni-yengbinu-mulangwa ayakwa Jesus-langwa-langwa

¹⁸ Bi...ya arngkawura eneja Jesus nakina nakwukawura n-ambilyuma akwa nu-buriyaminuma Neningikarrawaru-wa. Aburraja wurrubukwaya na-likena arakba enuwa-wa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa. Umba Jesus ni-yama aburruwa-wa, “Na-lyelyimbukweyinu-manja warnumamalya, ningumiyambena ningena ne-yamama wurrakina?” ni-yama.

¹⁹ Aburraja ne-yama wurrakina Jesus-uwa, “Wurrukwalawarna warnumamalya ne-yamama, ‘Nakine-ka Janjana, nibina Neningikarrawaru-wa.’ Umba aburraja wurrukwala ne-yamama wurrakina, ‘Eliye-ka nakina-da.’ Aburraja wurrukwala ne-yamama, ‘Nuwilyabe-ka NuBurabuda neningkwarba neningarakba-kiya n-enibuduma arakba nakina-da,’” ne-yama.

²⁰ “Umba nungkwurraja?” ni-yama eneja Jesus aburruwa-wa. “Ningumiyambena ngayuwa kirri-yaminama?” ni-yama.

Eneja Bida ni-lawurrakaja ayakwa. “Nungkuwe-ka ningkubungkawa ningkibina Neningikarrawaru-wa ni-yengbinu-mulangwa nakina arakburakba-kiya-wiya,” ni-yama. “Ni-yamama nakina Neningikarrawaru-wa, ‘Ngayuwe-ka ningena ningeni-larrka nuwilyaba nenumamalya kajungwa ken-enibikini-yada nakina nganyangwa warnumamalya,’ ni-yamama.

Kembirra nungkuwa-bina ningkakina ningkenumamalya ningkenimikirra NingkuMejaya-da,” ni-yama Bida nakina-da.

Jesus ni-yengbinu-mulangwa ayakwa neniki-lyanda-langwa akwa neniki-jungwa-langwa

²¹ Eneja ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Nare-ka a-makama warningerribirra-manja warnumamalya ebina Bida ni-yengbinu-mulangwa ayakwa ngayuwa-langwa. ²² Ngayuwe-ka ningena, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya, ki-lyandiname-ka angwurra ningena-da. Aburraja wurrarumuruma ngakwurra-langwa akwa ngawa WurruMinida wurrarumuruma ka-warenama-ka wurrakina ngayuwa. Aburraja warnikakakirumaka Mawijija-langwa eningarumuruma ayakwa aburrajukwaba ka-warenama-ka ngayuwa-da. Kabu-wardenama ningena akena k-enibudinama mabiyakarbiya-manja mamawura ngayuwa-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

²³ Kembirra Jesus ni-yengbina ngarningka ayakwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa wurrababurnu-wa. “Kwurruwa-yi!” ni-yama. “W-engkirraja enenu-wa ayakwa ningi-yengbina-murruwa. Karningerrirra karnumamalya yiki-ngayindena-manja yiki-yuwarnamanja ngayuwa-manja, kembirra yiki-yakuwabijina amurndakibina amurndakijika-murriya kirri-ngayindenama umba yiki-lyangkiyamina, ‘Nare-ka! Nara a-ngayinduma amurndakakina arakba,’ yiki-lyangkiyamina kirrakina,” ni-yama Jesus. “Mababurna-langwa marringa nara a-waruma kirrakina karniki-lika-langwa eningerrirru-wa angalya kilikaja-murruwa ngayuwa. Ngayuwa wuburra yiki-yaminama, mama yiki-lyandinama kirrakina, wuburra laka ki-lyandinama ngayuwa eka-manja ka-mambalina-murrumanja. ²⁴ Nara amin-engkirrikajajungwuma nungkwurra-langwa-langwa, mena-baba yikumin-engkirrikajajungwunamanja kirrakina, yiku-milkikajungwunamanja akwa yik-engkingkirrikajamanja karnik-ambilyinga-langwa karniba karningangkawura, kembirra yiki-jungwunama kirrakina-da. Umba nungkwaja nara-manja amarrukwajungwuma, mama kabu-wardena-manja wurrukwala warnumamalya nungkuwa-manja, umba yiki-yuwarnamanja ngayuwa-manja akwudangwa, kembirra k-enibudinama ningkeningangkawura ningkakina-da. ²⁵ Umba nungkwaja ku-wilyakina-manja ababurna-langwa eningerrirra amurndakijika eminiminingka amurndakibina ningki-ngayindena-mulangwa, mama k-ambilyama ningkubungkawa ningkaruma ningkilyengma enena-manja angalya, akena nara-manja ebina amamalya akwanenibika nungkwa-langwa, amiyambena kembirra eningaba nungkwa-langwa? Nare-ka ebina eningaba nungkwa-langwa-da!

²⁶ “Umba karningerrirra karnumamalya yiki-yeliyena-manja aduwaba ngayuwa-langwa akwa ngawa nganyangwa-langwa ayakwa, kembirra ngayamba-langwa kamini-yeliyenama nganjukwaba nungkwurruwa-langwa. Ngayuwa, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya, kamini-yeliyenama nungkwurruwa-langwa akini-yada ngawa kilawurradina-manja ngayuwa yangkwurrangwa. Ki-lawurradina-manja ngayuwa yangkwurrangwa ku-kwulyadenama ningena ngayabakiya-ba. Akwa ku-kwulyadenama ngarningka Nungwarrka-langwu-ma alarradada. Akwa aburrajukwaba warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa ka-kwulyadenama wurrakina.

27 “W-engkirraja enena ayakwa ngarra-makinama ningi-larrkbularrkbakinama. Karne-ka kirruk-wala karnumamalya yelakwa nara a-jungwuma kirrakina yanda-langwa yikini-rringkina-manja Neningikarrawara kinu-bungkawadina-manja nakina kirrababurna-manja karnumamalya ababurna-langwa angalya,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.

Jesus ni-miningkadinu-mulangwa

28 Bi..ya ngalaja mamangbala mambilyuma mamawura numu-likenuma makina. Biya kembirra Jesus nenu-wilyakama Bida iya Janjana akwa Jaminja, kembirra nabuki-likenuma nabuku-wurdanguma wurrubukalakina angakarjiyinga-wa angalya, kajungwa kinu-buriyamini-yada nakina Jesus Neningikarrawaru-wa yakwujina. Biya nabuku-wurdanga wurrubukalakina karrawaru-wa. Kembirra arakba nu-buriyaminuma Jesus Neningikarrawaru-wa. 29-32 Uмба aburrubukwurraja Bida iya Janjana akwa Jaminja narrubukuma-ngayindanguma marringa. Akwa nabuku-mungkwulinga maruma marringa wurrubukalakina. Eneja kembirra nu-buriyaminu-wiya nakina Jesus, ni-miningkadinume-ka nenumukwurra. Ngalaja dibina dumbala ena-langwa n-awiyebenuma nakina yingu-kwulyarriyinine-ka arakba dakina. Yingu-kwulyadanguma dukwulyadade-ka wuburra amangwurrarajija amarrirla-langwa dakina.

Aburnaja kembirra wunambilyuma-kiya wunenungkwarba-kiya neni-jadinga adirrariyaba yakwujina. Biya nabuki-lyelyimbukweyina arakba yakwujina aburrubukwurruwa Jesus. Wunalakina wunenungkwarba-kiya wunenimikirra-kiya nuwilyaba nubungkawa Mawijija nakina umba nuwilyaba Eliya, NuBurabuda nenungkwarba nakina. Arakburakba-kiya-wiya neni-jungweyinu-murrada wunalakina, akena Jesus-manja arakba yakwujina wunalakina-da. Akwa nenu-kwulyarriyinine-ka aburnajuk-waba wunalakina-kiya. Biya nabuki-lyelyimbukweyina wurrubukalakina neniki-jungwa-langwa Jesus Jirujalema-manja. Neniki-jungwi-yada Jesus nakina mena Neningikarrawara ni-lyangkuwerribikajungwunuma akina arakburakba-kiya-wiya.

Kembirra aburrubukwurraja Bida iya Janjana akwa Jaminja nabukumirajanga arakba, akwa neni-rringka Jesus nu-kwulyarriyinine nakina. Akwa narralirra-rringka ngarningka wunalakina wunenungkwarba-kiya Jesus-manja akwudangwa nen-alkayanguma.

33 Aburnaja wuneniki-liki-yada wunalakina wunenungkwarba-kiya Jesus-langwa arakba. Eneja ni-yama Bida Jesus-uwa, “Bungkawa,” ni-yama, “eningabe-ka ena yirrubuk-ambilyama yarna yelakwa-da. Kembirra kamini-ngekburakiname-ka abiyakarbiya amiyerriya, awilyaba nungkwalangwa, awilyaba Mawijija-langwa umba awilyaba Eliya-langwa-da,” ni-yama nakina Bida. Akena erribirra ni-yengbinuma nakina Bida, mena nara-baba angwurra kin-engkirrikena akinu-wa ayakwa ena-langwa.

34 Awilyaba-wiya ayakwa ni-yengbinu-wiya Bida, ngalaja angubina nadinga narrakuwurraku-wurumbija wurrakina-manja yakwujina karrawara angakarjiyinga-manja angalya. Aburrubukwurraja nabuk-akbar-da wurrubukalakina Bida iya Janjana akwa Jaminja narrakuwurraku-wurumbiju-mulangwa akina angubina aburrubukwurruwa-manja akwa ngawa Jesus-manja akwa ngawa wunalakina-manja Mawijija-manja akwa Eliya-manja aburnajukwaba akina-da.

35 Biya nuw-engkirrika arakba amayakwa ne-yengbinuma angaluba angubina-langwa. Ne-yama ngalaja, “Naka Nenikuwarrka nganyangwa,

nibina ningu-wekbalyinuma. W-engkirraja enuwa-wa,” ne-yama akina amayakwa.

³⁶ Kembirra ne-yengbinu-mulangwa akina amayakwa, aburrubukwur-raja wurrubukalekbina Bida iya Janjana akwa Jaminja neni-rringka Jesus nakwukawura arakba nakina-da. Nara wurribina wurrukwa umba Jesus enuwa yimbukwa neni-rringkama nakwukawura arakba-da. Akena nara karra-maka wurrubukalakina wurrukwa-manja warnumamalya ebina-langwa narri-rringka-mulangwa, umba nabuki-yengminjadinuma, nara ayakwa kabuki-yengbina wurrubukalakina ngawa-da.

Nenjarrngalyilya-langwa nibina Jesus nen-eningabaka-mulangwa nakina

³⁷ Biya mingka-manja mamawura Jesus akwa wurrubukalekbina ena-langwa wurrubukabiyakarbiya warnikabuburrakiyuwa nabuki-dirrirnduma arakba ebina-langwa angakarjiyinga. Aburraja wurrababurne-ka warnumamalya nuw-akburranganja wurrakina yakwujina arrawa. ³⁸ Eneja nuwilyaba nenungkwarba n-ardanga nakina Jesus-uwa akwa ni-yama, “Bungkawa, yimini-rringka-langwa naka nenikuwarrka nambawura-murra. ³⁹ Aburraja wurruwilyaba wurruwurrariya wurramukwa nenu-mumenama nakina arngkababurnalangwa. Na-warduwardeminame-ka wurrakina wurramukwa akwa nenu-murndakuwarrijinama nenumadangkwa niyukwujiya-langwa angerriba iya angerriba, kembirra alyukwalya na-jadenama edirra-langwa ena-langwa-langwa. Wurrakine-ka wurramukwa nara a-lalikama naka niyukwujiya umba neni-lyandikiname-ka naka. ⁴⁰ Nganja ningarra-yendabenuma warnikabuburrakiyuwa nungkwa-langwa karra-jadujuwiyada wurrakina wurramukwa, akena nara aburraja karra-jadujuwa-da,” ni-yama nibina nungwenikba Jesus-uwa-da.

⁴¹ Eneja ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya, “Karukwa, mukwurrake-ka mangma kirruma-wilyakinama ngawa karna karnumamalya, kembirra nara ambaka a-werrikambilyuma kirrakina ngayuwa-manja. Ngayuwe-ka ningena ning-erriburandiname-ka nungkwurruwa-wa. Ngambi-yade-ka ka-lalikinama ngayuwa nungkwurruwa karnumamalya?” ni-yama Jesus. Biya kembirra ni-yama nakina nibinu-wa nenungkwarba, “Kwa, nu-wilyakina nenikuwena yangkwurruangwa,” ni-yama.

⁴² Aburnaja neni-likena wunalakina Jesus-uwa akena lukwakwa aburraja wurribina wurramukwa neni-kbilyajanga nakina niyukwujiya ajiringkawa, akwa nenu-murndakuwarrijuwa nenumadangkwa ena-langwa angerriba iya angerriba. Eneja ni-yengbina nakina Jesus ayakwa wurrakinu-wa wurramukwa. “Jadiya nakina-langwa niyukwujiya,” ni-yama. Ni-yengbinu-wiya nakina Jesus akina ayakwa wurrakinu-wa wurramukwa, kembirra eneja n-eningabaduma arakba nakina niyukwujiya. Kembirra Jesus ni-yama nungwenikba-wa, “Naka arakba nenikuwena n-eningabaduma,” ni-yama.

⁴³ Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya ebina-manja angalya ne-yakikbijangeyinuma angwurra mena Neningikarrawara narrubuda amandangwa nakina-baba-da.

Ni-yengbinu-mulangwa Jesus ngarningka kini-jungwuna-mulangwa

Na-makijeyinu-wiya ngawa wurrumurndakibina warnumamalya ababurna-langwa eninginingaba ni-yama-mulangwa Jesus, eneja ni-yengbina nakina Jesus ayakwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

⁴⁴ “W-engkirraja ambaka-langwa enenu-wa ayakwa ka-makina-murruwa

ngayuwa nungkwurruwa-wa,” ni-yama. “Yik-awiyebajina-manja enena ayakwa muwilyabu-wa mada, nara a-jadijuma mungarrkuwarru-wa, umba yiku-wilyakinama akina ngawa. Ngayuwe-ka ningena ning-ambilyama ningibina-murrada ningi-rukwlarrinuma enena-manja angalya, akena aburraja wurrukwala warnungkwarba kabu-menama, kabu-wilyakinama wurrububungkawu-wa,” ni-yama Yesus aburruwa-wa.

⁴⁵ Akena aburraja warnikabuburrakiyuwa Yesus-langwa nara karrumumiringka akina ayakwa ena-langwa wurrakina. Akine-ka ayakwa nuw-abuwarrkajungwunuma kajungwa nari-yada a-mumiringkama wurrakina warnungkwarba. Kembirra nare-ka ke-yama keni-yengkilabena wurrakina, “Ne-yamarrkama ebina ayakwa ningki-yengbinuma?” nara ke-yama keni-yengkilabena, mena namurndak-akbar•danguma angwurra wurrakina-baba-da.

Nara ngakwurruwa a-ngkweningabakajungwuma

⁴⁶ Biya kembirra wurrumurndakakina warnikabuburrakiyuwa Yesus-langwa namurndaku-merribeyinuma akwa ne-yama, “Ngarrumiyambena ngarraruma ngarrukwala-manja angwurra? Umba ngarrumiyambena akubungkawadinama ngarrukwala-manja ngarnungkwarba?” ne-yama.

⁴⁷ Eneja Yesus neningma nakina aburra-langwa mangma akwa nenardijuwa nuwilyaba niyukwujiya enuwa-wa. Nen-arjiyajuwama nakina enuwa-manja nurukwuwarra-langwa, ⁴⁸ akwa ni-yama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Karningerribirra karnumamalya yikumin-engkirrikaja-manja ngayuwa-wa akwa yiki-lyelyingmina-manja naka niyukwujiya, kembirra yiki-lyelyingminama kirrakina ngarningka ngayuwa nganjukwaba. Akwa karningerribirra karnumamalya yiki-lyelyingmina-manja ngayuwa, kembirra yiki-lyelyingminama ngarningka Neningikarrawara enejukwaba, nibina ngini-larrkama ngayuwa yangkwurrangwa nungkwurruwa-wa. Kirruwilyaba karnumamalya nara-manja a-ngkweningabakajungwuma kirrakina umba yikaminuwar•dena-manja wurrukwala-langwa warka, kembirra eneja nakina Neningikarrawara kini-yaminama nungkwurruwa-wa, ‘Ningkaruma ningkenumamalya,’ kini-yaminama nakina-da,” ni-yama nakina Yesus aburruwa-wa.

Warnumamalya neni-yengbijuwa-mulangwa Yesus-langwa ekirra

⁴⁹ Eneja kembirra Janjana ni-yama Yesus-uwa, “Bungkawa,” ni-yama, “yini-rringkama yarna nuwilyaba nenungkwarba neni-jadijuwama wurruwurrariya wurramukwa warnumamalya-langwa. Umba eneja ni-yengbijuwama nakina ekirra nungkwa-langwa. Kembirra yinungwanjajuma mena nara-baba nakina ngakwurra-langwa nenumamalya,” ni-yama Janjana nakina-da.

⁵⁰ Umba eneja nakina Yesus ni-yengbina ayakwa Janjanu-wa akwa ngarningka ena-langwu-wa wurrukwala warnikabuburrakiyuwa. “A•a, nara a-ngwanjajuma nakina,” ni-yama. “Nara a-ngwanjajuma mena nakina nenumamalya, nibina nara a-waruma nungkwurruwa-manja, kirrenumamurikajinama nungkwurruwa nakina-da,” ni-yama Yesus aburruwa-wa-da.

Wurrukwala warnumamalya WarningiJameriya na-warangu-mulangwa Yesus

⁵¹ Bi...ya ni-lyangkuwerribikajungwunuma arakba nakina Jesus kini-likaji-yada dirrbura Jirujalemu-wa kajungwa nari-yada ambudiduma amiyerra nakina. Num-ambawuradinuma arakba ngalaja mamawura nenikilawurrada-langwa Jesus Neningikarrawara-langwu-wa angalya abalkayywa. ⁵² Neni-larrkenuma kembirra Jesus wurrukwala warnungkwarba awilyabu-wa angalya aminambawura-murruwa alikira. Akine-ka angalya nuw-ambilyuma Jameriya-manja mibina-manja mamurukwa numulikenu-murrumanja Jirujalemu-wa makina. Neni-larrkenuma nakina Jesus kajungwa warnik-aburanki-yada wurrakina angalya adinakba nenikambilyingi-yada wilyarra nakina. Aburraja na-lyengmanguma wurrakina adinakba umba Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa nuwarijidinuma wurrumurdakakina arija-langwa-da.

Bi...ya aburraja ne-yar•da arakba wurrakina warnungkwarba akina-manja angalya aminambawura alikira. Akwa narre-yengkilabena wurrakina warningakwujina warnumamalya alikiri-yada Jesus-langwi-yada akwa ngawa ena-langwi-yada warnikabuburrakiyuwa kajungwa warnik-ambilyingi-yada aduwaya wurrakina yakwujina. ⁵³ Akena aburraja wurruminakina angalya WarningiJameriya warnumamalya namurdaku-waranguma nara ambilyuma Jesus aburra-langwa-manja angalya. Namurdaku-waranguma wurrumurdakakina warnumamalya mena narra-wirrikba-mubaba angwurra warningerribirra-manja WarningiJudiya warnumamalya. Akwa ngarningka warningma wurrakina kini-likajama nakina Jesus Jirujalemu-wa kajungwa nenik-ambarringi-yada nakina Akwurungkuwarrukwa yakwujina-da.

⁵⁴ Bi...ya aburraja nuw-akburranganja-manja ngarningka wurribina warnungkwarba akwa Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa, nenu-makama wurrakina Jesus-manja ebina ayakwa na-warangumulangwa Jesus wurrumurdakibina WarningiJameriya warnumamalya. Aburnaja kembirra Jaminja akwa Janjana neni-yama Jesus-uwa arakba, “Bungkawa,” neni-yama, “dukwa ningkakina yirri-ngayindenama yarna yikini-yengkilabajama Neningikarrawaru-wa kajungwa kini-larrkaji-yada nakina angwura angubina-langwa karraki-dakini-yada wurrumurdakeyena WarningiJameriya warnumamalya-da?” neni-yama wunalakina-da.

⁵⁵ Eneja Jesus ni-yama wunalakina-kiya-wa wunenungkwarba-kiya, “Nare-ka e-yengbuna nungkwurnuwa amukwiyadakina ayakwa kinalakina-da,” ni-yama nakina. ⁵⁶ Kembirra nara ka-ngwanjina wurrakina Jesus akwa ngawa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa akina-manja angalya, umba wurrarrijinungkwa ngawa angwurra namurdaki-likenuma eminingku-wa angalya-da.

Akini-yuwarna-mulangwa Jesus-manja

⁵⁷ Biya Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa na-likenu-manja lukwakwa wurrakina nuw-akburranganja nuwilyaba nenungkwarba. Eneja ni-yama nakina Jesus-uwa, “Nganjukwaba ki-likajama nungkuwamanja,” ni-yama. “Yiba-yibiyuwarnama ngawa ngayuwa ababurnu-wa angalya ki-likaja-murruwa nungkuwa ningkakina-da,” ni-yama nakina.

⁵⁸ Eneja ni-yama Jesus enuwa-wa, “Kwuja, akine-ka warningenimbalubalangwa edirra aburra-langwa akwa ngawa wurrajija-langwa miyerriya aburra-langwa aburrajukwaba makina. Akena nara ebina angalya nganyangwa-da. Ngayuwe-ka ningena ning-ambilyama ningibinamurrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya, akena nara

ebina angalya nganyangwa kajungwa ningeniku-mungkwulingi-yada ninginginyungwurra wurrumurdakibina wuburra warningenimbaluba akwa wurrajija wurribina na-mungkwulijeyinama wurringinyungwurra wurrakina-da,” ni-yama Jesus nibinu-wa nenungkwarba nakina-da.

⁵⁹ Bi...ya nuw-akburranganja Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa nuwilyaba ngarningka nenungkwarba ni-likenuma mamurukwa-langwiya. Biya Jesus ni-yama enuwa-wa, “Kwa, likaja yakuwa, yi-yuwarna ngayuwa-manja,” ni-yama.

Eneja nenungkwarba ni-yama, “Nara ambaka, Bungkawa,” ni-yama. “Ngi-likaja-langwa adinuba-wiya angalyu-wa, mena nungwarrka nganyangwa ni-jungwuma arakba. Kini-rungkwabinama adinuba-wiya nenumadangkwa ajiringka-manja, kembirra arija-langwa ki-likajama yiba-yuwarnama ngayuwa nungkuwa-manja,” ni-yama.

⁶⁰ Eneja ni-yama Jesus enuwa-wa, “Aburraja warnumamalya wurribina nara a-likama Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa aburrarungkwabina warninikijungwa warnumadangkwa aburra-langwa, mena na-likaja-mubaba aburrajukwaba warninikijungwa wuburra wurrakina. Umba nungkwaja, jeyi, likaja arakba, umba ka-makina warnumamalya-manja, ‘Neningikarrawara kinu-bungkawadini-yada nakina kirrababurna-manja karnumamalya ababurna-langwa angalya,’ ki-yaminama nungkuwa ningkakina-da,” ni-yama Jesus enuwa-wa-da.

⁶¹ Eneja nuwilyaba ningka nenungkwarba ni-yama Jesus-uwa, “Bungkawa,” ni-yama, “ningena ngayuwa yiba-yuwarnama nungkuwa-manja, umba adinuba-wiya ngi-likiya-langwa angalyu-wa ngayuwa kamakini-yada nganyangwa-manja warnumamalya yiba-yuwarna-mulangwa ngayuwa nungkuwa-manja,” ni-yama nakina.

⁶² Eneja kembirra Jesus ni-yama enuwa-wa, “Nungkwaja yiki-yuwarnamanja ngayuwa-manja, kembirra nara ningkakina errikerruma. Kerrikerrina-manja nungkuwa, kembirra ki-yaminama ningkakina nuwilyaba wuburra nenungkwarba ni-ngadingkarrijinama ajiringka. Kin-errikerrina-manja akwaburrangarnu-wa nakina, nara kembirra dirrbura a-likama, umba angerriba iya angerriba kini-likajama kinyangkwuruwudinama nakina-da. Nakina wuburra nenungkwarba ki-yaminama nungkwaja yimini-yarrkuwarakina-mulangwa aduwaya nganyangwa ayakwa akena yi-lalikina-mulangwa ngayuwa-da. Nareka Neningikarrawara a-bungkawaduma kirramukwiyadakina-manja karnumamalya nakina-da,” ni-yama Jesus enuwa-wa-da.

10

Jesus neni-larrkenu-mulangwa 70 warnumamalya engku-wa iya engku-wa angalya

¹ Bi...ya Nubungkawa Jesus nu-wekbalyinuma nakina wurrukwala ngarningka warnumamalya. Ni-lyangkuwerribikajungwunuma neniki-likiyada ababurnu-wa angalya nuw-ambilyu-murruwa alikira iya warnumamalya. Nu-wekbalyinuma nakina 70 warnumamalya kajungwa kalyengmeni-yada wurrakina wurrambambilyuma-wiya angerriba iya angerriba amurdakinu-wa angalya umba kuw-arijidini-yada Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa wurrumemberrkwa wurrambilyuma ambaka-murra wurrakina-da.

² Ni-yengbina kembirra Jesus amurdakenena ayakwa lukwuniyawa aburruwa-wa nara-wiya ka-likena engku-wa. “W-engkirrikiya,” ni-yama Jesus. “Adinuba Neningikarrawara kinu-bungkawadinama

nakina. Aburraja warnumamalya warnik-engkirriki-yada wurrababurna Neningikarrawara-langwa ayakwa arakba wurrakina. Kembangirra kuw-engkirrikaja-manja nara wurrakina a-waruma ena-langwa ayakwa umba kenumin-engkirrikajama enuwa-wa. Akena nungkwurraja kirribina kinuminu-war•denama Neningikarrawara-langwa warka aduwaba kirrambawure-ka kirrakina-da. Kembangirra wuni-yengkilabaja Nubungkawa Neningikarrawara kajungwa keni-larrkaji-yada nakina wurrababurna warnikuminuwar•duwar•da ena-langwa kajungwa kenu-makini-yada ena-langwa ayakwa wurrababurna-manja warnumamalya nakina-da.

³ “W-engkirrikiya,” ni-yama ngarningka Jesus. “Kuw-akburranganja-manja warningenimbaluba ebina eyukwujiya jiba, enijiyangme-ka awinyamba akina jiba eyukwujiya, wurrabarda-baba awinyamba wurrakina warningenimbaluba. Umba nganja ngarra-larrkajama nungkwurruwa aduwaba akwa akine-ka wuburra eyukwujiya jiba yiki-yaminama kirrakina karnumamalya. Yik-akburrangeyinama kirrakina warnumamalya wurribina wurrabarda awinyamba wurrakina-da.”

⁴⁻⁵ Biya Jesus ni-yama ngarningka, “Nare-ka a-wilyakama angwarnda iya beka meninganinga akwa eningalika nungkwurruwa-manja, umba erribirra yiki-likaja. Biya yika-rringkina-manja wurrukula warnumamalya mamurukwa-manja, nara ambudiduma a-lyelyimbukwajuma lukwakwa umba dirrbura yiki-likaja kirrakina ngawa.

“Kembangirra yikini-yar•diya-manja kinalekbina kinambilyuma-kiya kinenumamalya-kiya awilyaba-manja angalya akwa yikin-awiyebena-manja arrawu-wa alikira-wa kinalakina, adinuba-wiya yikini-yengbina enena ayakwa wurruminakinu-wa alikira. Yikini-yama kinalakina, ‘Yilyurrkwa yukwudukwuda wurr-ambilya,’ yikini-yamina aburruwa-wa. ⁶ Umba akina-manja alikira kin-ambilya-manja nuwilyaba nenumamalya nibina keni-ngayindenama nakina Neningikarrawara kenumini-lyurrkwakinama yukwudukwuda ena-langwa, kembangirra eneja Neningikarrawara kenumini-lyurrkwakinama amandangwa yukwudukwuda ena-langwa. Umba ka-warena-manja wurruminakina alikira warnumamalya nara-manja amini-lyurrkwakama Neningikarrawara yukwudukwuda aburra-langwa, kembangirra ngalaja ebina ayakwa nungkwurna-langwa nara akina amini-lyurrkwakama yukwudukwuda aburra-langwa. Umba akine-ka ayakwa nungkwurna-langwa kuw-ambilyama ngawa nungkwurnuwa-manja. ⁷ Umba yakwujina ngawa ebina-manja alikira yikinu-mungkwula kinalakina. Akwa yikin-alyubarina aninga aburra-langwa akwa yikini-bekina akubibeka yakwujina aburra-langwa. Yiki-yaminjaminama ngawa kirrakina karnumamalya mena yikabu-kwuna-manja wurrakina warnumamalya aninga karnikuminuwar•duwar•da karnumamalya eningaba akina. Nara a-rnjirrkwuma engku-wa iya engku-wa alikira, umba awilyuwilyaba-wiya-manja yik-ambilyama ngawa-da.”

⁸ Biya Jesus ni-yama ngarningka, “Yikini-likaja-manja nungkwurnuwa eningerribirru-wa angalya,” ni-yama, “akena nara-manja a-waruma kinalakina wurruminakina angalya warnumamalya, kembangirra yikin-alyubarina ebina aninga yikabu-kwunama wurrakina, ⁹ akwa yik-eningabakina wurrangbangbilyuwa-ma warnumamalya aburra-langwa. Yik-eningabakina warnumamalya angbilyuwa-langwa, akwa yikini-yengbina nungkwurnuwa enena ayakwa wurrumurndakakina-manja wurrababurna-manja warnumamalya. ‘Aduwaba,’ yikini-yamina, ‘yik-eningmidinama kirrakina kinu-bungkawadina-mulangwa

Neningikarrawara adinuba nakina-da,' yikini-yamina kinalakina aburruwa-wa."

¹⁰ Biya Jesus ni-yama ngarningka, "Yikini-likaja-manja kinalakina eningerribirru-wa angalya," ni-yama, "akena ka-warena-manja kinalakina wurruminakina angalya warnumamalya, kembirra yikini-rijakbina akina angalya aburra-langwa akwa yikini-yengbina lukwakwa enena ayakwa aburruwa-wa. ¹¹ Yikini-yamina, 'Enena ajiringka nungkwurra-langwa-manja angalya ebina nuw-ar•dirrenama yina-langwa-manja alika yikinu-wurrenama arakba yinalakena,' yikini-yamina. 'Yinuwa yikinu-wurrenama akina kajungwa karningmi-yada yinuwa yinalakena ngarra-lekbajama nungkwurruwa-wa, mena kirru-warangu-mubaba aduwaba ayakwa Neningikarrawara-langwa. Umba w-engkirraja angwurra enenu-wa ayakwa nungkwurraja karnumamalya enena-manja angalya. Aduwabe-ka yik-eningmidinama kirrakina kinu-bungkawadina-mulangwa Neningikarrawara adinuba nakina!' yikini-yamina kinalakina-kiya aburruwa-wa-da.

¹² "Amandangwa, ngarra-makinama," ni-yama ngarningka Jesus, "Neningikarrawara keni-lekbajame-ka wurrumurndakakinu-wa warnumamalya meningarija-langwa-manja mamawura. Akini-yada ngawa kini-lyanguwerribikajungwunama nakina karnumamalya-langwa, karningaba-murrikba akwa kirruwurrariya-murrikba. Nakine-ka keni-lekbajama aburrajukwaba wurrumurndakibinu-wa warnumamalya wurruwurrariya WarningiJaduma, kembirra akini-yada ngawa ka-lyandiname-ka wurrakina warnumamalya. Akena keni-lekbajama nakine-ka Neningikarrawara angwurra wurrumurndakibina warnumamalya wurribina ka-warenama nungkwurra-langwa ayakwa aduwaba, akwa ka-lyandiname-ka angwurra wurrakine-ka-da!" ni-yama Jesus, nenu-makama wurrumurndakibina-manja warnumamalya 70-da.

*Warnumamalya-langwa wurribina na-warena-mulangwa
Neningikarrawara-langwa ayakwa*

¹³ Biya kembirra Jesus ni-yama nakina, "Nungkwurraja karnumamalya KarningiKarajina akwa ngawa KarninguBejeda yiki-yamarrkiname-ka kirrakina?" ni-yama. "Eneja Neningikarrawara yikenumini-ngekburakinama awerrikawarriya awurrariya nungkwurra-langwi-yada. Kirrakine-ka kirri-ringkama arakba engbingbuda amurndakibina Neningikarrawara ni-yama-mulangwa nakina nungkwurra-langwa-manja angalya aduwaba, akena nara yiki-larrngkuwurranga alarrngkilarrngkawarriya kirrakina akwa nara yikinumini-yarrkuwaraka ayakwa Neningikarrawara-langwa-da."

Biya Jesus ni-yama ngarningka, "Aburraja arakburakba-kiya-wiya warnumamalya WarningiDaya akwa WarningiJayidina wurruwurrariya wurrakina nuw-ambilyuma. Wurruwurrariya wurrilyengme-ka. Akena nara wurrakina karri-rringka engbingbuda amurndakakibina ni-yama-mulangwa Neningikarrawara nungkwurra-langwa-manja angalya. Karri-rringka-manja wurrakina ebina eningaba engbingbuda Neningikarrawara-langwa, kembirra karru-wurranguma wurrakina awurruwurrariya umba kenumini-yarrkuwarakama arakba Neningikarrawara-langwa ayakwa wurrakina. Warenja-bawiya kuw-awiyebeyinuma duwurruwurrariya dumbala dibina narringa-ngekburakama nenukwuda-langwu-ma amangwurrajija, akwa kuw-ambarrinuma ajiringka-manja amarnina-manja. Akine-ka ke-yamama wurrakina kajungwa neningmi-yada

Neningikarrawara narri-larrngkuwurrangu-mulangwa alarrngkilar-rngkawarriya umba nenumini-yarrkuwarakinuma Neningikarrawara-langwa ayakwa arakba wurrakina-da,” ni-yama nakina.

¹⁴ Biya Jesus ni-yama ngarningka, “Meningarija-langwa-manja mamawura eneja Neningikarrawara keni-lekbajama amandangwa wurrumurndakibina warnumamalya WarningiDaya-manja akwa ngawa WarningiJayidina-manja, wurruwurrariya-baba wurrakina. Umba yikeni-lekbajama nakina angwurra kirrakina karnumamalya KarningiKarajina akwa KarninguBejeda kirru-warangu-mulangwa nungkwurrajukwaba Neningikarrawara-langwa ayakwa aduwaba.

¹⁵ “Umba nungkwurraja karnumamalya KarningiKabuniyuma,” ni-yama Jesus. “Kirri-lyanguwerribikajungwunuma Neningikarrawara yikenu-wilyakina-mulangwa kirrakina ena-langwu-wa angalya eningaba-na! Akena nare-ka-da! Nakine-ka yikeni-larrkajama kirrakina awurrariya-wa angalya kirru-warangu-mulangwa ena-langwa ayakwa aduwaba-da!” ni-yama Jesus.

¹⁶ Biya kembirra ni-yama Jesus nenu-makama wurrumurndakibina-manja 70 warnumamalya, “Amandangwa,” ni-yama, “warningerribirra warnumamalya kuw-engkirrikaja-manja ayakwa nungkwurra-langwa, akine-ka wuburra laka kuw-engkirrikajama ayakwa nganyangwa. Umba ka-warena-manja nungkwurruwa wurrakina, akine-ka wuburra laka ka-warenama ngayuwa nganjukwaba. Akwa ka-warena-manja ngayuwa wurrakina warnumamalya, ka-warenama enejukwaba nibina nginilarrkama ngayuwa yangkwurrangwa-da,” ni-yama Jesus aburruwa-wa. Aburraja kembirra namurndaki-likenuma arakba wurrakina akwa narwar•danguma ebina warka nenu-kwama Jesus aburruwa-da.

Wurrumurndakibina 70 warnumamalya na-lawurradinu-mulangwa Jesus-uwa

¹⁷ Bi...ya kembirra wurrumurndakibina 70 warnumamalya namurndakilawurradinuma arakba Jesus-uwa wurrakina. Wurriyekirrerre-ka wurrumurndakakina warnumamalya. Biya namurndaki-yama Jesus-uwa, “Bungkawa,” ne-yama, “wurruwurrariye-ka wurramukwa na-jadanguma warnumamalya-langwa. Yirri-yengbijuwa-manja ekirra nungkwa-langwa wurrumurndakibinu-wa wurramukwa, yirrabumin-engkirrikenuma yirralangwa ayakwa,” namurndaki-yama wurrumurndakakina warnumamalya Jesus-uwa.

¹⁸ Eneja ni-yama Jesus, “Ngayuwa ningena ningeni-rruburringkama Namukwa, nibina nubungkawa wurruwurrariya-langwa wurramukwa. Biya ningeni-rringkama ni-ngkilarruma nakina angubina-langwa. Warenjabawiya arrawu-wa ni-larruma nakina, wuburra laka yibilyibilya yibina ni-ngarningmindenama ni-larrinama warenjabawiya ajiringka-wa yakina-da.

¹⁹ “W-engkirrikiya-langwa!” ni-yama Jesus ngarningka aburruwa-wa. “Ngayuwa ngarre-ngbudirrkama kirrakina karnumamalya kajungwa karniku-bungkawadi-yada Namukwa-manja akwa ngarningka ena-langwa-manja wurruwurrariya wurramukwa wurrababurna-manja. Yiki-likajamanja kirrakina yikini-ngalyilyakina-manja yingarna, nara ngalaja anguma nungkwurruwa-manja yakina. Akwa ngarningka yikuma-ngalyilyakina-manja merribura, nara ar•darruma makina nungkwurruwa-manja. Amandangwa eneja narrubude-ka nibina Namukwa akena nganja ngayuwa ngarre-ngbudirrkama angwurra kirrakina. Kembirra nara nakina amini-gekburakuma awurrariya nungkwurra-langwa-da.”

²⁰ Biya kembirra Jesus ni-yama ngarningka aburruwa-wa, “Nungkwurraja aduwaba kirru-werrikilyelyingmajungwunama kirrakina kirru-bungkawadina-mulangwa wurramukwa-manja. Eningaba akina. Umba angwurra yiku-werrikilyelyingmajungwunama karna mena Neningikarrawara-langwa karnumamalya kirrakina-da. Ngalaja ekirra nungkwurra-langwa nuw-arrikarrijungwunuma arakba. Akwa eneja Neningikarrawara nu-wilyakinama ngawa amurndakakina ekirra nungkwurra-langwa ena-langwa-manja angalya abalkaya-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.

Nu-werrikilyelyingmajungwunu-mulangwa Jesus

²¹ Akini-yada ngawa ngalaja Amawurrina Neningikarrawara-langwa nenaki-yekirrerrikama angwurra nakina Jesus. Eneja ni-yama Neningikarrawaru-wa, “Ngeniyerriya Ngangwa, ningku-bungkawadinama abalkaya angubina-manja ningkakina, akwa ngarningka yelakwa enena-manja angalya ningku-bungkawadinama,” ni-yama Jesus. “Nganja yirre-yangmarngkwajinama ningkakina mena ningkarra-wilyakajuwa-mubaba wurrumurndakenena-manja warnumamalya ningku-bungkawadina-mulangwa aduwaba. Nara nungkwaja kenu-maka aringkawa-manja warnumamalya, umba wurrumurndakenena-manja wulkwa warnumamalya ningkarra-makama ningkakina-da. Amandangwa yirre-yangmarngkwajinama ngayuwa, mena ningkumarngkirra ningkakina akwa ningki-lyangkuwerribikajungwunuma akina-da,” ni-yama Jesus Neningikarrawaru-wa nakina-da.

²² Biya kembirra ni-yengbina Jesus amurndakenena ayakwa wurrababurnu-wa warnumamalya. Ni-yama nakina, “Nungwarrke-ka nginu-kwama nakina ababurna-langwa ngayuwa-manja,” ni-yama. “Kirrumiyambene-ka karnumamalya kirrakakiruma amandangwa ngayuwa Ningenikuwenikba? Nara-da. Eneja Nungwarrka enuwa yimbukwa nakakiruma ngayuwa-da. Umba kirrumiyambene-ka karnumamalya kirrakakiruma amandangwa Nungwarrka? Nara-da. Ngayuwe-ka ningena Ningenikuwenikba ningakakiruma nakina-da. Umba yika-ngayindena-manja ngayuwa ka-wilyakajinama kirrakina-manja, kembirra kirrukuala karnumamalya nungkwurrajukwaba yik-eningmidinama Nungwarrka,” ni-yama Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya wurrababurnu-wa-da.

²³ Biya kembirra ni-nyakuwarrukwajungwa Jesus, ni-yengbina ngarningka amurndakenena akwala ayakwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa nara-murrumanja kuw-engkirrikena wurrukuala warnumamalya. Ni-yama nakina, “Neningikarrawara nukwulyubene-ka nakina nungkwurruwa-manja,” ni-yama, “mena kirri-rringkama nungkwurra-langwa-murra menba arumuruma engbingbuda ningi-yama-mulangwa ngayuwa. ²⁴ Arakburakba-kiya-wiya aburraja WurruBurabuda warnumamalya akwa ngawa wurrububungkawa warningarakba-kiya nuw-ambilyumurra wurrakina. Narri-ngayindangume-ka karri-rringkama amurndakibina kirri-rringkinama karna karnumamalya aduwaba akwa ngawa kuw-engkirrikenuma ayakwa amurndakibina kirri-engkirrikajama karna aduwaba. Amandangwa narri-ngayindanguma, akena nara karri-rringka kuw-engkirrikena wurrakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Ena alawudawarra neningaba-langwa nenungkwarba NeningiJameriya

²⁵ Bi...ya nuw-angmungmakayangu-manja wurrakina Jesus akwa ngawa wurrukwala warnumamalya, na-lyelyimbukweyinu-manja wurrakina, eneja nuwilyaba nenikakakirumaka ayakwa Mawijija-langwa eningarumuruma nu-warumajungwa nakina ayakwi-yada. Neni-ngayindanguma neniki-kadiki-yada Jesus, kembirra neni-yendabenuma nakina. “Bungkawa,” ni-yama nakina Jesus-uwa, “ki-yamarrkinama ngayuwa nari-yada a-jungwuma amawurrina nganyangwa umba ningeniba k-ambilyi-yada ningeningangkawura?” ni-yama.

²⁶ Eneja ni-yama Jesus, “Ki-ridimindena-manja nungkuwa amurndak-ibina ayakwa Mawijija-langwa eningarumuruma, amiyambena kembirra ayakwa kaku-makinama akina ningkeniki-yama-langwa nungkuwa?” ni-yama Jesus enuwa-wa.

²⁷ Enamba-langwa nenungkwarba nenumini-lawurrakaja ayakwa ebina Mawijija-langwa Jesus-uwa akwa ni-yama, “Ni-yamama nakina Mawijija, ‘Ki-lyelyingminama Nubungkawa nungkuwa-langwa Neningikarrawara amandangwa. Ku-mirajangina-manja nungkuwa akwa ngawa ku-mungkwula-manja ki-yakuwerribikajama enuwa-wa ningkeningangkawura ningkakina,’

ni-yamama nakina. Akwa ngarningka ni-yamama, ‘Ki-lyelyingminama nungkuwa-langwa nenumamalya wuburra laka ningki-lyelyingmajungwunama nungkuwa,’ ni-yamama Mawijija,” ni-yama nakina nenungkwarba Jesus-uwa.

²⁸ Ni-yama eneja Jesus enuwa-wa, “Akina-bina-da. Nungkuwa amandangwa yu-kwama ayakwa adirrbura. Ki-yaminjaminama nungkuwa akina. Kembirra ngalaja amawurrina nungkuwa-langwa nara a-jungwuma, umba eniba kuw-ambilyama eningangkawura,” ni-yama Jesus.

²⁹ Umba eneja nakina nenungkwarba neni-ngayindanguma ngawa neniki-kadiki-yada Jesus, kembirra ni-yama, “Wurrumiyambena kembirra warnumamalya nganyangwa ki-lyelyingminama?” ni-yama nakina nenungkwarba. ³⁰ Eneja Jesus nenu-maka arakba nakina enena alawudawarra.

Nuwilyaba NeningiJudiya nenungkwarba ni-likenuma nakina Jirujalema-langwa akwa ni-dirrirnduma Jerika-wa. Umba ni-likenu-manja nakina mamurukwa-langwiya, aburraja wurrukwala wurrengkengmina nen-akburranga. Biya nenu-wardanga akwa nenu-murrakajuwa dumbala iya angwarnda akwa amurndakijika ena-langwa, akwa arngkidarrba neniki-jungwangena neni-lalika arakba akwa na-likena-da. Umba yakwujina ngawa eneja nu-murrkumurrkwuluma nakina ajiringka-manja-da.

³¹ Bi...ya eneja nuwilyaba NuMinida nenungkwarba nubukwaya ni-likena enejukwaba mibina-manja ngawa mamurukwa. Neni-rringka nakina akena nara kenu-mamurikajuwa nakina-manja umba numa-likarrkuwakika akwa narrijinungkwa ni-likena ni-dirrirnduma arakba.

³² Bi...ya eneja nuwilyaba ngarningka nenungkwarba, nibina nu-war•duwar•danguma warka Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja, nubukwaya ngawa ni-likenuma enejukwaba mibina-manja ngawa mamurukwa. Biya n-akwudangwukajungwa akwa neni-rringka, akena neni-lalika-da. Enejukwaba nara kenu-mamurikajuwa nakina-manja nenungkwarba-da, umba numa-likarrkuwakika akwa narrijinungkwa ni-likena ni-dirrirnduma arakba nakina-da.

³³ Bi...ya enamba-langwa nuwilyaba nenungkwarba ni-likenuma enejukwaba makina-manja ngawa mamurukwa. Akena nakine-ka nenungkwarba NeningiJameriya nenumamalya nakina. Umba aburraja WarningiJudiya

warnumamalya narra-wirrikbame-ka angwurra WarningiJameriya-manja warnumamalya wurrakina. Biya nen-akburranga arakba nakina nenungkwarba nibina arngkidarrba neniki-jungwangena. Biya neni-rringka akena n-errukwula nakina. ³⁴ Nara keni-lalika umba ni-likena dirrbura enuwa-wa. Biya nenumini-jirabama mamalyirra mirrijina akwa ngawa amalyirra akwurena-langwa ebina-manja amarmarra ka-warruwalyi-yada. Kembirra nenumini-lamiranguma dumbala-murra. Biya kembirra neni-njawudanga arakba ena-langwa-manja dangki akwa neni-likena wunalakina arakba-da.

Nen-alilikenu...wa. Biya alikira-manja neni-yar•da arakba wunalakina. Akine-ka alikira akumungkwumungkwulinga wurrababurna-langwa warnumamalya. Biya nakina NeningiJameriya nenungkwarba nen-embirrajuwama muwilyaba marringa nibina nenungkwarba nenikijungwangena yakwujina akina-manja alikira.

³⁵ Biya wurdarriya-wiya nenu-kwama angwarnda numinakina-manja alikira, kajungwa nenik-akwurraji-yada nibina nenikijungwangena nenungkwarba. Akwa nenu-makama enuwa-wa, “Yimin-akwurrajina naka,” ni-yama nakina NeningiJameriya nenungkwarba. “Ningi-likajama ningena, umba wiya, angwarnda. Ngarningka ki-ngayindena-manja nungkuwa, yiba-kwunama ningena yangkwurrangwa-murruwa ki-lawurradina-manja ngayuwa,” ni-yama nakina. Biya ni-likena arakba-da. Ena-bu ngawa alawudawarra-da.

³⁶ Akine-ka alawudawarra Jesus nenu-makama nibinu-wa nenumamalya nenikumakumaka ayakwa Mawijija-langwa eningarumuruma. Biya kembirra ni-yama Jesus enuwa-wa, “Wurrakina-murruwiya-bina-da wurra-biyakarbiya warnumamalya-da,” ni-yama. “Umba wurrumiyambena kembirra warnungkwarba nenu-mamurikajuwama nakina nenungkwarba nenu-wardangu-mulangwa wurrakina wurrengkengmina, wuburra laka nungkuwa ningkarra-mamurikajinama nungkwa-langwa-manja warnumamalya?” ni-yama nakina Jesus-da.

³⁷ Eneja ni-yama, “Nakina-bina nenungkwarba nibina n-errukwulinuma nenikijungwangena nenungkwarba,” ni-yama.

Eneja kembirra Jesus ni-yama enuwa-wa, “Jeyi! Likaja ki-yamini-yada nakina wuburra nenungkwarba nungkwajukwaba,” ni-yama Jesus enuwa-wa-da.

Meri-langwa akwa Mada-langwa

³⁸ Bi..ya Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa ne-yar•da arakba awilyaba-manja angalya aminambawura-manja alikira iya warnumamalya. Emikirra angalya Bediniya. Yakwujina ngalaja yingambilyuma duwilyaba didarringka dadimikirra Mada, ngaluwa akwa ngawa ngala-langwa warnumamalya. Umba Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa na-likena ngala-langwu-wa alikira. Dakine-ka Mada narring-awiyebajuwa wurrakina, kajungwa kuw-alyubarini-yada aninga akwa ngawa ke-bekini-yada akubibeka. Aburraja nuw-awiyebeyina arrawa, nuw-ambarringa akwa na-lyelyimbukweyina wurrakina ayakwa, umba Mada narringamini-dakama aninga aburra-langwa.

³⁹ Ngalaja dadiyamarnjadikba Mada-langwa dadimikirra Meri. Yingambarringa dakina Jesus-manja akwudangwa, biya ying-engkirrikenuma ayakwa ena-langwa. Ying-angmungmakwulaluma ngawa dakinu...wa.

⁴⁰ Akena ngalaja Mada dakwukawura yingu-war•danguma warka aruma. Yingi-lyangmurukweyina, akwa nara king-erriminjina. Biya dakina

Mada yingu-werrikawarriyadina warka-langwa arakba akwa yingilikenana Jesus-uwa. Yingi-yama dakina enuwa-wa, “Bungkawa, ningilyangmurukweyinama ngayuwa, mena dadiyamarnjarrka nara amamurikajuma nganja daka,” yingi-yama. “Awurrariye-ka ena ninguwar•denama ningakwukawura ngayuwa-na? Kembirra nga-makina kajungwa kangu-mamurikajini-yada ngayuwa,” yingi-yama Mada Jesus-uwa.

⁴¹ Eneja Jesus ni-yama ngaluwa-wa, “Amandangwa, ningkuwerrikawarriyadiname-ka, ngeniyerriya, ababurna-langwa, amukwiyadakina-langwa aninga-murriya-langwa. ⁴² Akena enena awilyaba eningaba ningki-ngayindenama: k-engkirrikajama ayakwa nganyangwa ningkakina. Ngajala dakaka dadiyamarnjena yingangmakwulalama ying-engkirrikajama ngayuwa-wa. Eningaba kembirra ngala-langwa. Ena yingi-ngayindenama akwa yingilyanguwerribikajungwunuma dakina eningabi-yada. Kembirra nara nganja a-minangkirrajuma daka-da. Ang-angmakwulala ngawa, ang-engkirrikaja ayakwa nganyangwa-da,” ni-yama Jesus Mada-wa nakina-da.

11

Jesus nenu-wilyakajuwa-mulangwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa ka-buriyamina-mulangwa

¹ Arngkuwilyaba Jesus nu-buriyaminuma nakina Neningikarrawaru-wa. Kembirra ni-jerrukwa-manja ebina ayakwa, eneja nuwilyaba nenikaburrakiyuwa ena-langwa ni-yama enuwa-wa, “Bungkawa,” ni-yama, “yirru-wilyakajina yirraja ayakwa kajungwa yirrajukwaba yiku-buriyamini-yada Neningikarrawaru-wa. Yirru-wilyakajina yirraja wuburra laka Janjana nenu-wilyakajuwama ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa,” ni-yama nakina Jesus-uwa.

² Eneja Jesus ni-yama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Yikuburiyamina-manja Neningikarrawaru-wa kirrakina, kembirra amurndakena ayakwa yiki-yengbinama:

‘Ningkungwanyungwa,’ yiki-yaminama, ‘yirru-mamurikajina yirruwa yiki-yengbini-yada eningaba-wiya nungkwa-langwa-langwa ningkenimikirra,

mena akwurdukwurda-baba akina ekirra nungkwa-langwa.

Umba bungkawadina-langwa yirruwa-manja nungkuwa.

³ Akwa yiku-kwuna aninga yirraja mababurna-langwa mamawura.

⁴ Akwa yirrumini-yakuwabijina awurruwurrariya amurndakibina yirriyama-mulangwa,

mena yirrajukwaba yirramini-yakuwabijinama awurruwurrariya wurrukwalalangwa warnumamalya amurndakibina yirrabumini-ngekbura-kama wurrakina.

Akwa yirri-ngbudirrkina awurrariya-langwa yirruwa,’

yiki-yaminama kirrakina-da,” ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

⁵ Biya nenu-makama nakina enena alawudawarra aburruwa-manja.

Nuwilyaba nenungkwarba ni-likenuma ena-langwu-wa nenumamalya marngkirngkuwilyarra aningi-yada. Biya ni-yama nakina enuwa-wa, “Yukwa-langwa nganja aninga, ⁶ mena nuwilyaba nenumamalya nganyangwa ni-yar•duma adinuba engka-langwa. Akena nara ebina aninga ningena, kempa yu-kwa-langwa,” ni-yama nibina nenungkwarba numinakinu-wa alikira-da.

⁷ Kemberra eneja numinakina alikira ni-lawurrakaja enena ayakwa arrawa-langwa ena-langwa-langwa alikira, “Jeyi, likaja!” ni-yama. “Nara a-mirajanguma ngayuwa mena na-didijungwu-mubaba akwurraka ena alikira nganyangwa akwa warna wurriyukwayuwa nganyangwa namurndaku-mungkwulijajuma arakba. Kemberra nara nganja a-mirajanguma a-kwama aninga ngayuwa nungkuwa-wa-da,” ni-yama nakina. Ni-lawurrakaja ena ayakwa arrawa-langwa, ⁸ akena mama ena-langwa nenumamalya n-arjijeyuma errekba-manja ngawa, nare-ka nakina kinu-mirajangina nakina-da.

Eneja n-ardirdanguma ngawa nakina errekba-langwa. Eneja kemberra arakba-langwa nu-mirajanga nakina nenungkwarba numinakina alikira, mena n-ardirdanguma nibina ena-langwa nenumamalya-baba-da. Nu-mirajanga nakina biya nenu-kwa ebina aninga ni-ngayindanguma. Ena-bu ngawa alawudawarra-da.

⁹ Jesus nakina nenu-makama ebina alawudawarra ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa. Biya ni-yama nakina aburruwa-wa, “W-engkirraja ebinu-wa ayakwa ngarra-maka-murruwa nibina-langwa nenungkwarba. Wuni-yendabaja kemberra Neningikarrawaru-wa yikenu-kwuni-yada nakina ebina kirri-ngayindenama. Kemberra eneja yikenu-kwunama akina. Wurr-andiya angwurra, akwa yik-akburranginama kirrakina ebina kirri-andiyama. Yiki-ringbajenama akina-manja akawiyuwiyeba. Kemberra eneja Neningikarrawara yikenuminu-ngwurrkbalijinama akina akawiyuwiyeba-da. ¹⁰ Karningerribirra karnumamalya yikini-yendabaja-manja enuwa-wa, kemberra Neningikarraware-ka nakina yikenu-kwunama ebina kirri-ngayindenama. Akwa ngarningka yik-andiya-manja karningerribirra karnumamalya ebina kirri-ngayindanguma, kemberra yik-akburranginame-ka kirrakina-da. Akwa ngarningka yiki-ringbajena-manja karningerribirra karnumamalya akawiyuwiyeba-manja, kemberra Neningikarraware-ka nakina yikenuminu-ngwurrkbalijinama kirrakina akawiyuwiyeba-da.

¹¹ “Umba engkirraja enenu-wa ayakwa, nungkuwa ningkungwarringba wurriyukwayuwa-langwa,” ni-yama Jesus. “Kini-yamina-manja nenikuwena nungkuwa-wa, ‘Ngangwa, yu-kwa-langwa akwalya,’ kemberra kinu-kwunama enuwa-wa yuwurrariya yingarna yibina nara ngarna alyubaruma-na? Nare-ka ningkakina-da! ¹² Umba kini-yamina-manja nakina nenikuwena, ‘Ngangwa, yu-kwa-langwa nganja yinumamuwa,’ kinu-kwunama kemberra enuwa-wa merribura-na? Nara-da. Nare-ka ningkakina-da!

¹³ “Karningme-ka karna kirrungwarringba yika-kwuna-mulangwa ababurna-langwa eninginingaba nungkwurra-langwu-wa wurriyik-wayuwa. Mama kirruwurrariya, umba karningme-ka kirrakina. Umba eneja Neningikarrawara Nungwenungwa nungkwurra-langwa enejukwaba neningma angwurra nakina akwa kenu-kwunama Amawurrina akwurdukwurda ena-langwa wurribinu-wa warnumamalya keni-yendabaja-murruwa-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Jesus ni-yengbinu-mulangwa ayakwa Namukwa-langwa nibina nenimikirra Biyeljibula

¹⁴ Bi...ya Jesus neni-rringkama nuwilyaba nenungkwarba neningayakwa-ma. Nakine-ka nara kini-yengbina ayakwa mena wurruwurrariya-baba wurramukwa nuw-awiyebuma enuwa-manja. Umba neni-jadijuwama Jesus wurrakina wurramukwa enuwa-langwa. Eneja kemberra

nenungkwarba ni-yengbina arakba ayakwa. Aburraja nuw-engkirrikenumanja ayakwa ena-langwa wurrababurna warnumamalya wurribina nuw-ambilyu-murumurra yakwujina, namurndaki-yakikbijangeyinume-ka wurrakina.

¹⁵ Wurrukwala warnumamalya na-makijeyinuma wurrakina. Namurndaki-yama, “Nakine-ka Namukwa nibina nenimikirra Biyeljibula, nibina wurramukwa-langwa nubungkawa, neni-ngbudirrkina-ka nakina-bina Jesus-na? Amandangwa Biyeljibula neni-ngbudirrkina-ka nakina akwa neni-jadijinama Jesus wurruwurrariya wurramukwa warnumamalya-langwa-na?” namurndaki-yama wurrakina.

¹⁶ Umba wurrukwala warnumamalya narri-ngayindanguma warniki-labi-yada Jesus wurrakina. Biya ne-yama enuwa-wa, “Wungekburakina engbingbuda ebina nara warnumamalya a-ngekburakuma wurrakina, kajungwa yarningmi-yada yarna nungkuwa ningki-likenuma Neningikarrawara-langwa ningkakina-da,” ne-yama wurrakina.

¹⁷ Akena eneja Jesus neningma nakina aburra-langwa mangma akwa ni-yama aburruwa-wa, “W-engkirrikiya-langwa,” ni-yama. “Namukwa nara a-mamurikajuma nakina karnumamalya-manja karniki-yama-langwa eningaba. Yika-jadijiya-manja karnumamalya wurruwurrariya wurramukwa wurrukwala-langwa wurrakina, nare-ka kembirra e-ngbudirrkama Namukwa kirrakina-manja. Nungkwurraja yiku-wardiyinamanja kirruwurrakawura-ma karnumamalya, kirrukwalayada umbakirrukwalangaluba, kamba yiki-yamarrkinama kirrakina? Nara arakbakirruwurrakawura-ma ambilyuma kirrakina umbakirruwurrakeyebijebangawa yik-ambilyama-da. ¹⁸ Umba ka-wardiyinamanja aburraja wurruwurrakawura-ma wurruwurrariya wurramukwa, kembirra keyamarrkinama wurrakina? Nare-ka arakbakirruwurrakawura-ma ambilyuma wurrakina umbawurruwurrakeyebijebangawa kuwambilyama aburrajukwaba.

“Umba nungkwurraja kirri-yamama karna karnumamalya ena ayakwa nganyangwa-langwa, ‘Namukwa neni-ngbudirrkina-ka nakina neniki-jadiji-yada wurruwurrariya wurramukwa warnumamalya-langwa,’ kirri-yamama kirrakina. Akena nare-ka. ¹⁹ Ka-jadijiya-manja ngayuwa wurramukwa warnumamalya-langwa ngini-ngbudirrkina-mulangwa Biyeljibula ngayuwa-manja, kamba yirru-makina arakba, keyamarrkinama warnikabuburrakiyuwanungkwurra-langwa? Keyamarrkinama wurrakina warniki-jadiji-yada wurruwurrariya wurramukwa warnumamalya-langwa? Warningma wurrakina nare-ka Biyeljibula e-ngbudirrkama wurrakina-manja. Kembirra warningma wurrakina ekikalya ayakwa kirri-yengbinama nganyangwa-langwa kirrakina-da.

²⁰ “Nare-ka ningena. Eneja Neningikarrawara-ka nakina ngini-ngbudirrkina ngayuwa kajungwa ena-langwa-murra Amawurrina wulkwa ka-jadijini-yada wurruwurrariya wurramukwa warnumamalya-langwa ngayuwa-da. Kembirra ka-jadijina-manja ngayuwa wurrakina Neningikarrawara-langwa-murra Amawurrina, karningma karna Nubungkawa Neningikarrawara nubungkawadiname-ka enenamanja angalya arakba amandangwa nakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.

²¹ Biya enena ngarningka ayakwa nenu-makama nakina Jesus. “W-engkirrikiya enenu-wa ayakwa nuwilyaba-langwa nenungkwarba ningbuda,” ni-yama. “Kin-embirrajina-manja nakina nenungkwarba

ena-langwa alikira, ngalaja akina eningawinyamba amurndakijika ena-langwa kuw-ambilyame-ka akwudangwa enuwa-manja eningangkawura. Kamba nare-ka a-murrakajuma aburraja wurrukwalala warnumamalya ebina amurndakijika iya aninga akwa dumbala ena-langwa. Ngalaja engkinyungwurra ngawa kuw-ambilyama akina. ²² Umba eneja kini-likaja-manja ena-langwu-wa alikira nakina nuwilyaba nenumamalya, nibina ningbuda enuwa-manja angwurra, kamba kenu-wardiyiname-ka wunalakina. Biya nakina ningbuda-dangwa nenumamalya kini-likajama angwurra nakina-da. Kamba kenu-murrakajiname-ka amurndakijika iya aninga akwa dumbala ena-langwa numinakina-langwa alikira. Akwa kenu-murrakajiname-ka ngarningka amurndakibina amurndakijika eningawinyamba ena-langwa, ebina nenaki-kalyikama numinakina alikira-da. Biya keni-larrmburrenama amurndakibina amurndakijika wurringku-wa iya wurringku-wa warnumamalya,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya.

²³ Biya ni-yama ngarningka Jesus, “Karningerribirra karnumamalya nara-manja aminu-war-duma warka nganyangwa, yik-awinyambakinama kembirra ngayuwa-manja kirrakina. Umba karningerribirra karnumamalya nara-manja a-murndukwajuma kirrakina wurrukwalala warnumamalya ngayuwa-wa, kirru-minangkirreyinama kembirra engku-wa wurrumurndakibina wurrukwalala warnumamalya-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya.

Wurruwurrariya wurramukwa na-lawurradinu-mulangwa nenungkwarbu-wa

²⁴ Biya ni-yama Jesus, “Ka-jadena-manja wurruwilyaba wurruwurrariya wurramukwa nuwilyaba-langwa nenungkwarba, kembirra ka-likajama wurrakina engku-wa alarrkingburingka-wa kuw-aburangkinama angalya ka-ngwanjini-yada. Nara-manja akburranguma eningaba angalya aburra-langwi-yada, kembirra ka-makijajungwunama ka-lyangkiyaminama wurrakina, ‘Ki-lawurradinama arakba ngayuwa ebinu-wa angalya ning-ambilyu-murruwa adinuba-wiya,’ ke-yaminama wurrakina wurramukwa.

²⁵ “Kembirra ka-lawurradinama arakba, biya karri-rringkinama ebina angalya amungkwur-da alarrngekburna. ²⁶ Biya kembirra ka-likajama kuw-aburangkinama wurrukwalu-wa wurramukwa, akwa karra-wilyakinama wurrumangbala wurrambilyuma wurramukwa akinu-wa angalya. Akena aburraja wurrumurndakakina wurramukwa wurruwurrariye-ka, amandangwa wurruwurrariya warningadinuba-wiya-manja angwurra. Biya kembirra kuw-awiyebenama wurrakina akwa yakwujina ngawa kuw-ambilyamurra wurruwurrakawura-ma nibina-manja nenungkwarba warningangkawura wurrakina. Kembirra nakine-ka nenungkwarba kin-arriyadiname-ka angwurra, ka-lawurradinamulangwa wurribina warningadinuba-wiya wurramukwa, wurrukwalala wurringka wurramukwa aburruwa. Adinuba-wiya n-arriyaduma nakina akena angwurra ngawa kin-arriyadinama nakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya nakina.

Amamalya-langwa akwiyekirrerra

²⁷ Kembirra ni-jerrukwa-manja Jesus amurndakakina ayakwa, ngalaja duwilyaba didarringka yakwujina wurrumurndakibina-manja warnumamalya ying-ardinga dakina. Yingi-yama dakina Jesus-uwa, “Diyekirrerra-ka didarringka dibina ng-arrangbama ngu-ngwunjikama ningkakina,” yingi-yama dakina.

28 Eneja ni-yama Jesus, “Mungkwe-ka dakina, akena amandangwa aburraja wurriyekirrerra angwurra wurribina nuw-engkirrikaja-murumurra Neningikarrawara-langwa ayakwa akwa nenumini-yarrkuwarakina-murumurra akina ayakwa ena-langwa-da!” ni-yama Jesus ngaluwa-wa-da.

Jesus ni-yengbinu-mulangwa ayakwa Jawuna-langwa

29-30 Aburraja kembirra wurumurndakibina warnumamalya nuw-engkirrikenu-murumurra Jesus-uwa nuw-ababurndadinuma wurrakina, biya nawurraki-lyibilyidanguma arakba. Kembirra ni-yama eneja Jesus aburruwa-wa, “Karniniyerriya karnumamalya karna aduwaba! Kirri-ngayindenama karniki-rringki-yada eminiminingka engbingbuda amurndakibina nara e-yamama warnumamalya, akena nara a-rringkama kirrakina. Ngayuwe-ka, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya, Jawuna wuburra ningi-yaminama ningena. Nakine-ka Jawuna n-ambilyuma ebina-manja akwalya mabiyakarbiya mamawura akena neniba ngawa ni-jadanguma nakina. Aminakina-langwa kembirra aburraja wurumurndakibina warnumamalya wuruminakina angalya Niniba nuw-eningmidinuma wurrakina Neningikarrawara neni-larrkama Jawuna aburruwa-wa-da. Akine-ka wuburra yikenu-wilyakajinama eneja Neningikarrawara kirrakina-manja karnumamalya ngini-larrka-mulangwa ngayuwa nungkwurruwa-wa umba nara akwala-da,” ni-yama Jesus wurumurndakibinu-wa warnumamalya.

31 Biya kembirra ni-yama nakina aburruwa-wa ngarningka, “Ambaka-murumurra meningarija-langwa-manja mamawura, Neningikarrawara nakina kini-lyanguwerribikajungwunama warnumamalya-langwa, warningaba-murrikba akwa wurruwurrariya-murrikba. Akini-yada ngawa ngalaja king-arjiyama dibina dubungkawa duminakina angalya Jiba. King-arjiyama dakina akwa yikangi-lekbajama nungkwurruwa-wa karnumamalya kirribina kirr-ambilya-murumurra ena-manja angalya aduwaba. Arakburakba-kiya-wiya yingi-likenuma dakina engka-langwa eminingka-langwa angalya kajungwa dadik-engkirriki-yada ayakwa Nubungkawa-langwa Jalumuna-langwa. Arrubude-ka ayakwa ni-yengbinuma eneja Jalumuna, aringkawa-baba nakina, akwa ying-engkirrikenuma dakina amurndakakinu-wa ayakwa. Kembirra yikangi-lekbajama nungkwurruwa-wa dakina-da. Yikangi-lekbajama dakina mena nuwilyaba-baba nenumamalya nibina naruma-dangwa n-ambilyama nakina yelakwa nungkwurruwa-manja aduwaba. Akena nungkwurruja karnumamalya nare-ka engkirrikuma ena-langwu-wa ayakwa aduwaba kirrakina-da.

32 “Kembirra ngarningka akini-yada meningarija-langwa-manja ngawa mamawura aburraja wurumurndakibina WarningiNiniba warnumamalya kuw-arjiyama aburrajukwaba kajungwa warniki-lekbi-yada nungkwurruwa-wa karnumamalya. Yikabu-lekbajama wurrakina mena narrume-kuwarrukwajuwa-mubaba mangma aburra-langwa nuw-engkirrikenu-mulangwa ayakwa Jawuna-langwa. Narrume-kuwarrukwajuwama mangma wurumurndakibina warnumamalya, narru-wurranguma awurruwurrariya umba nenumini-yarrkuwarakama wurrakina ayakwa Neningikarrawara-langwa arakba. Arrubuda ayakwa ni-yengbinuma eneja Jawuna, umba amurndakenena ayakwa kirr-engkirrikajama karna aduwaba arrubuda-dangwa angwurra ena-da.

Akena nara nungkwurraja engkirrikuma kirrakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibina-manja warnumamalya.

Aki-rringkina-mulangwa eningabu-wa ngarningangkawura

³³ Biya enena ayakwa bajananga-langwa nenu-makama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya. Ni-yama nakina, “Yakuwa yalakena yak-abarrakajina-manja bajananga alikira-manja arrawa, nare-ka abuwarrkama akina. Nare-ka yalakena akumama akina bajikala-manja arrawa umba yak-akumurnama akina karrawara kajungwa karri-rringkini-yada wurrukwalu warnumamalya eningaba alarradada. ³⁴ Nara-manja ebina bajananga alikira-manja arrawa alyarrngwalyilya kembirra nara yalakena a-rringkama angalya. Akwa nara-manja mibina menba yakwa-langwa kembirra nara yalakena a-rringkama angalya. Akwa muwurrariya menba yakuma-wilyakina-manja kembirra alarrumur•da-manja ngawa yak-ambilyama yalakena. Umba yakuma-wilyakina-manja meningaba menba kembirra engku-wa yaki-rringkinama yalakena. ³⁵ Kembirra yiki-rringkajungwunama karna karnumamalya kajungwa nari-yada a-rringkama awurrariya-wa umba eningabu-wa yiki-rringkini-yada kirrakina-da. ³⁶ Kembirra nara-manja a-rringkama awurrariya-wa umba yiki-rringkina-manja eningabu-wa karningangkawura, kembirra ababurna-langwa nungkwurra-langwa *ka-wuldinama *ka-ngwur•denama akina eningangkawura ngawa, wuburra laka kirr-ambilyama alikira-manja ebina na-lyangburrukwna-murrumanja alarradada akina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya.

Jesus neni-lekba-mulangwa WurruBarija warnumamalya akwa ngawa warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa

³⁷ Ni-jerrukwa-mulangwa Jesus amurndakibina ayakwa, kembirra eneja nuwilyaba nenungkwurba, nibina NuBarija, ni-yama nakina enuwa-wa, “Yilikaja arakba nganyangwu-wa angalya aningi-yada,” ni-yama. Biya neni-likena arakba wunalakina NuBarija-langwu-wa alikira, akwa wurrukwalu warnungkwurba aburruwa.

Biya n-ambarringa nakina Jesus aningi-yada arakba, akena nara nakina kini-jiraba akungwa adinuba-wiya ena-langwa-manja ayarrka. ³⁸ Eneja NuBarija nenungkwurba nenu-miringkama nakina Jesus-uwa nara kin-ajiranga ena-langwa ayarrka umba n-ambarringa warenja-bawiya aningi-yada nakina. Biya ni-yakikbijanguma NuBarija nakina-da.

³⁹ Eneja kembirra ni-yama nakina Nubungkawa Jesus enuwa-wa, “KirruBarija karnumamalya kirr-ajirrenama-ka nungkwurra-langwa ayarrka. Akina kirri-yaminjaminama eningarumuruma-langwiya ayakwa nungkwurra-langwa, akena nara kirrakina a-mungkwur•duma mangma iya yukwudukwuda nungkwurra-langwa. Kirrumungwur•dangma kirrakina karnumamalya kirribina kirra-murrakajinama ababurna eningerribirra warnumamalya-langwa mena muwurrariya-baba mangma iya yukwudukwuda kirruma-wilyakinama kirrakina. Amandangwa kirri-yaminama nuwilyaba wuburra nenumamalya nenubuwakida, nibina n-ajirrenama ambaka-langwa ena-langwa bajikala erreka-langwiya, akena nara ajarruma akina arrawa-langwiya,” ni-yama Jesus nibina-manja NuBarija nenungkwurba.

⁴⁰ Biya ni-yama ngarningka nakina Jesus, “Karninubuwakida karnumamalya. Eneja Neningikarrawara ni-ngekburakama nakina ababurna-langwa ebina ngarri-rringkinama aduwaba ngarna, eningerrekba akwa ngawa eningarrawa ngalajukwaba ni-ngekburakama nakina.

⁴¹ Nungkwurraja kembirra ena yiki-yamina kirrakina karnumamalya kajungwa yikuma-wilyakini-yada mamungkwur•da mangma meningaba. Yika-kwuna nungkwurra-langwa amurndakijika wurrukwalu-wa warnumamalya warningalyingmalyingma-wa. Yiku-marngkirradinama aburruwa-manja kirrakina-da.

⁴² “Amandangwe-ka awurrariya ka-ngekburakajungwunama nungkwurra-langwa KirruBarija-langwa karnumamalya! Nare-ka kirrakina engkirrikuma karniki-yama-langwa eningaba wurrukwalamanja. Akwa ngarningka nare-ka engkirrikuma Neningikarrawaru-wa, akwa nara a-lyelyingmama enuwa-wa kirrakina karnumamalya. Umba amarda enikalyubara eyukwayuwa, amurndakibina ka-kwurarinama aninga nungkwurra-langwa, kirru-murnduwarnama amurndakakina awilyuwilyaba-wiya, kajungwa yikinu-kwuni-yada awilyaba Neningikarrawaru-wa umba yiku-wilyakini-yada kirrakina amangbala abiyarbuwa nungkwurra-langwi-yada. Eningaba akina akena nara e-yakuwabijuma karniki-yama-langwa eningaba wurrukwalamanja-da akwa ngarningka karniki-lyelyingma-langwa Neningikarrawaru-wa kirrakina-da.

⁴³ “Amandangwe-ka awurrariya ka-ngekburakajungwunama akina nungkwurra-langwa KirruBarija-langwa karnumamalya! Kirrun-gkweningabakajungwunama-ka. Kirri-likaja-manja kirrakina jinikakwu-wa kirru-mar•denama kirrakina angalya eningaba karnik-ambarringiyada yakwujina. Akwa kirri-likaja-manja kirrakina wurrababurnu-wa warnumamalya kirri-lyelyingminama-ka ayakwa aburra-langwa ne-yengbina-mulangwa eninginingaba-wiya wurrakina ayakwa nungkwurruwa-wa,” ni-yama Jesus nibinu-wa NuBarija nenungkwarba.

⁴⁴ “Yawe-ka,” ni-yama ngarningka Jesus. “Awurrariye-ka ka-ngekburakajungwunama nungkwurra-langwa! Kirrumiyambene-ka karnumamalya karna? Ka-makinama ngayuwa. Kirrakine-ka karnumamalya awilyaba wuburra angalya ebina-manja narra-rungkwabamurrumanja warninikijungwa warnumadangkwa. Akena akine-ka angalya nuw-abuwarrkajungwunama. Aburraja kemba ka-likaja-manja warnumamalya yenjerrikina, karri-ngalyilyakinama akina-manja angalya. Warningbale-ka nuw-ambilya-mulangwa arrawa wurrumurndakibina wurrimingma warnumadangkwa. Amandangwa akine-ka wuburra angalya kirrakina-da, mena warningbala-baba wurrakina wurrukwalamanja warnumamalya nungkwurra-langwa mangma muwurrariya mibina num-abuwarrkajungwunama makina-da,” ni-yama Jesus nibinu-wa nenungkwarba NuBariju-wa-da.

⁴⁵ Eneja kembirra nuwilyaba nenikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma ni-yengbinuma nakina ayakwa Jesus-uwa. “Bungkawa,” ni-yama, “ningki-yaminama ningkakina kembirra yirruwa-wa, ‘Karniniyerriya karnumamalya karna nungkwurrajukwaba,’ ningki-yaminama-na?” ni-yama nakina nenikakakirumaka nenungkwarba.

⁴⁶ Eneja ni-yama Jesus nakinu-wa, “Awurrariye-ka ka-ngekburakajungwunama nungkwurra-langwa nungkwurrajukwaba akina, mena kirra-makina-mubaba wurrukwalamanja warnumamalya warniki-yama-langwa eminiminingka, akena nara karna a-mamurikajuma wurrakina-manja kirrakina-da. Kirri-yaminama wurrububungkawa wuburra wurribina narra-kwunama warnikuminuwar•duwar•da engkubarrngwarrngwa amurndakijika warniku-wilyaki-yada akena nara a-mamurikajuma wurrakina-manja-da.

⁴⁷ “Yawe-ka,” ni-yama ngarningka Jesus. “Awurrariye-ka ka-ngekburakajungwunama akina nungkwurra-langwa! Arakburakba-kiya-wiya aburraja wurrumirumirenungwa nungkwurra-langwa narra-wardanguma wurrakina WurruBuburabuda warnungkwarba Neningikarrawara-langwa. Narra-wardanguma wurrakina mena na-warangu-mubaba Neningikarrawara-langwa ayakwa. Kemberra aduwaba ngarningka nungkwurraja karnumamalya kirri-likirakama akukwulyubena eyukwayuwa alikira karrawara narra-rungkwabamurrumanja wurrakina warnumadangkwa wurrumurndakibinangwa WurruBuburabuda arrawa. ⁴⁸ Kirri-likirakama amurndakakina alikira akukwulyubena kajungwa warnik-engkirriki-yada wurrakina warnumamalya kirri-lyelyingmina-mulangwa kirrakina ayakwa WurruBuburabuda-langwa. Akena nara karna a-lyelyingmama aburra-langwu-wa ayakwa, umba kirri-lyelyingminama kirrakina ne-yama-mulangwa wurrumirumirenungwa narra-wardangu-mulangwa wurrumurndakibina WurruBuburabuda Neningikarrawara-langwa. Kirri-lyelyingminama narra-wardangu-mulangwa wurrakina mena nungkwurrajukwaba kirru-warangu-mubaba Neningikarrawara-langwa ayakwa aduwaba. ⁴⁹ Akina-langwa-bina eneja ni-yengbinuma enena ayakwa nakina Neningikarrawara nibina nakakiruma ababurna-langwa. Ni-yamama nakina,

‘Ka-larrkajama ngayuwa wurrukwala warnikumakumaka warnumamalya akwa ngawa warnikiyarrkuwilyaka warnumamalya ayakwa nganyangwu-wa warnumamalya. Akena wurrumurndakakineka warnumamalya nganyangwa karra-jungwajinama wurrukwala umba karramini-ngekburakinama awinyamba wurrukwala-langwa,’ ni-yamama Neningikarrawara.

⁵⁰ “Kemberra yikeni-lekbajama nakina Neningikarrawara nungkwurruwa karnumamalya karningaduwaba. Yikeni-lekbajama akwa yikeni-larrkbarjenama nungkwurruwa narra-jungwajuwamulangwa wurrumirumirenungwa nungkwurra-langwa arakburakba-kiya-wiya wurrumurndakibina WurruBuburabuda ena-langwa wurrababurna-langwa. ⁵¹ Adinuba-wiya arakburakba-kiya eneja Keyina nenu-wardanguma nakina nenikumarnjenikba Ebula. Bi..ya na-lamulamukwarridinuma aburraja ngawa wurrakina warnumamalya wurrababurna-manja Neningikarrawara-langwamanja WurruBuburabuda warnungkwarba. Ne-yaminjamama ngawa wurrakina yanda-langwa Jekaraya n-ambilyuma nakina. Jekaraya nu-war•danguma warka Neningikarrawara-langwamanja angalya Jirujalema-manja. Umba yakwujina ngawa neni-jungwajuma nakinada, akwudangwa ebina alda akwa ebina alikira akwurdukwurda. Amandangwa nganja ningi-larrkbularrkbakinama ngayuwa. Eneja Neningikarrawara yikeni-lekbajama nakina karnumamalya karningaduwaba akwa yikeni-larrkbarjename-ka na-lamukwarridinumulangwa wurrumirumirenungwa warningarakburakba-kiya ena-langwamanja WurruBuburabuda wurrababurna-manja wurrakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma.

⁵² Biya kemberra ngarningka Jesus ni-yama aburruwa-wa, “Karnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa karnungkwarba, awurrariye-ka ka-ngekburakajungwunama akina nungkwurra-langwa! Awurrariye-ka ka-ngekburakajungwunama, mena warnumamalya

narri-ngayindena-mubaba wurrakina aduwaba kuw-akakirumadini-yada Neningikarrawara-langwa ayakwa, akena nungkwurraja kirrabuwarrkinama ayakwa ena-langwa aburruwa-manja kirrakina-da. Nara karna a-ngayinduma akina ayakwa akwa ngarningka nara a-makama wurrukwala-manja warnumamalya kirrakina-da. Aminakina-langwa ka-ngekburakajungwunama akina awurrariya nungkwurra-langwa-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakakina-manja warnikakakirumaka ayakwa Mawijija-langwa-da.

⁵³ Biya kembirra ni-lalika arakba nakina Jesus ebina alikira nibinalangwa NuBarija nenungkwarba. Yadikina aburraja wurrumurndakibina warnikakakirumaka ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa akwa ngawa wurrumurndakibina WurruBarija warnumamalya aburrajukwaba ne-yengbeyinuma arakba ayakwa ayarrkiyarrkawarriya Jesus-langwa. Biya ne-yengbiyengbeyinumurre-ka ngawa wurrumurndakakina warningangkawura ayarrkiyarrkawarriya ayakwa enuwa-wa. Akwa neni-yengkilabenuma wurrakina ababurne-ka ayakwa eminiminingka enuwa-manja. Neni-yengkiyengkilabenuma ayakwa,⁵⁴ mena neni-ngayindanguma wurrakina warniki-kadiki-yada nakinu-wa Jesus kajungwa neniki-yengbiyada ayakwa awurrariya. Neni-ngayindanguma warniki-lekbi-yada enuwa-wa wurrakina akena nare-ka kini-yengbina ayakwa ayarrkawarriya nakina Jesus-da.

12

Jesus nenu-madumurrakwa-mulangwa ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa WurruBarija-langwa warnumamalya akwa Neningikarrawara-langwa

¹ Akini-yada ngawa aburraja wurruwurrakwulyumide-ka warnumamalya nawurra-murndukwunuma Jesus-manja wurrakina. Nawurrakilyibilyidanguma akwudangwa akwa nawurraki-ngalyilyakijeyinuma wurrumurndakakina warnumamalya mena wurruwurrakwulyumidababa wurrakina. Eneja kembirra arakba Jesus ni-yengbina nakina ayakwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa akwa ni-yama, “Wurrakine-ka WurruBarija warnungkwarba narramini-ngayindenama wurrukwala warnumamalya ke-yaminama wurrakina, ‘Warningabe-ka wurrumurndakakina WurruBarija warnumamalya.’ Akena wurruwurrariya wurrakina, akwa narrum-abuwarrkinama mangma aburra-langwa wurrukwala-langwa warnumamalya. Nungkwurraja kembirra nara e-yamama wurrumurndakakina wuburra warnungkwarba,² mena eningerribirra ebina nuw-abuwarrkajungwunama aduwaba kuw-abilyerrikajungwunama ambaka-murra akina.³ Ababurna-langwa ayakwa amurndakibina ningki-yengbinuma nungkuwa ningkakina alarrumur•da-manja, kuw-engkirrikajame-ka aburraja warningerribirra warnumamalya alarradada-manja. Akwa ngarningka ababurna-langwa ayakwa amurndakibina ningki-yengbinuma ningkakina amurama alikira-manja arrawa, kuw-engkirrikajame-ka warningerribirra warnumamalya amurndakakinu-wa ayakwa nungkuwa-langwu-wa-da, wuburra laka ningkardanguma angwurra ningkakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

⁴ “Amandangwa, kirribina ngakwurruwa-murruurra,” ni-yama ngarningka Jesus aburruwa-wa, “nare-ka akbar•duma warnumamalya-langwa wurribina wurrabarda awinyamba. Dukwa wurrakine-ka

kabu-wardena kabi-jungwajina ningkakina-da. Akena kabu-wardena-manja ningkenumadangkwa akwa ki-jungwuna-manja ningkakina, nara arakba ebina akwala awurrariya nungkwa-langwa warniki-yama-langwa wurrakina-da. ⁵ Umba nganja yiba-wilyakajinama ngayuwa nibina nenumamalya ken-akbar•dijinama angwurra ningkakina. Nungkwaja k-akbar•denama ningkakina Neningikarrawara-langwa, mena narrubuda-baba nakina amandangwa. Eneja keni-ngayindena-manja nakina, kenu-wardenama nakina ningkenumadangkwa akwa ki-jungwunama, akwa ngarningka nakina kenu-wurrenana ningkenumawurrina awurrariya-wa angalya angwura-murru-wa. Kembangra yakwujina ngawa k-ambilyama ningkeningangkawura-da. Yawe-ka, yirra-madumurrukwunama ngayuwa nungkuwa-manja. Nakina-langwa-bina nenumamalya k-akbar•denama angwurra ningkakina, mena narrubuda-baba nakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Neningikarrawara aken-akwurrarina-mulangwa ngakwurruwa ngarnu-mamalya

⁶ Biya ni-yengbina ngarningka enena ayakwa nakina Jesus ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa. “Narrubuda Neningikarrawara nakina akwa ken-embirrajinama nungkuwa-manja,” ni-yama. “Dukwa kirruwilyaba karnumamalya yiku-beyindenama kirrakina wurrumangbala wurriyukwayuwa wurrajija eyu...kwujiya-murra angwarnda-da. Umba eneja Neningikarrawara nakina nen-embirrajinama warningerribirra wurrajija wurrakina wurrababurna-langwa. Nara nakina e-yakuwabijuma a-ngwarndirruma wurruwilyuwilyaba umba nen-embirrajinama wurrakina-manja ngawa. ⁷ Neningikarrawara nen-embirrajinama wurriyukwayuwa wurrajija, akwa ken-embirrajinama nungkuwa-manja nungkwajukwaba akwa nara nakina e-yakuwabijuma. Neningme-ka nakina mamungba nungkwa-langwa. Numa-murnduwarnama arakba makina mamungba muwurrakwulyumida nungkwa-langwa. Neningma nakina! Nare-ka kembangra nungkwaja akbar•duma, mena Neningikarrawara nen-akwurrarinama nakina wurriyukwayuwa wurrajija, akwa ngin-akwurrarinama angwurra amandangwa nungkuwa-manja nungkwajukwaba ningkenumamalya-manja. Ngin-akwurrariname-ka nungkuwa-manja mena ena-langwa-baba ningkakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Nara ngakwurruwa e-yeliyuma Jesus-langwa

⁸ Biya ni-yama ngarningka Jesus, “Kirruwilyabe-ka karnumamalya yiki-yamina-manja nakina wurrakinu-wa wurrukwalu warnumamalya, ‘Ngayuwe-ka ningena Jesus Christ-langwa ningenumamalya,’ yiki-yamina-manja kirrakina akina ayakwa, kembangra nganja ngayamba-langwa ki-yaminama enena ayakwa. Ngayuwe-ka ningena, ningibina-murrada ningi-rukwularrinama enena-manja angalya, ki-yaminama nganjukwaba, ‘Nungkwaja ningkakina nganyangwa ningkenumamalya-da.’ Enena ayakwa ki-yengbinama ngayuwa kajungwa warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa kuw-engkirrikaji-yada wurrakina ena-langwa-manja angalya abalkaya-da.

⁹ “Umba kirruwilyaba karnumamalya yiki-yamina-manja wurrukwalu-wa warnumamalya, ‘Ngayuwe-ka ningena ningeningbala Jesus Christ,’ yiki-yamina-manja kirrakina akina ayakwa, yik-eningbalikajungwuna-manja kirrakina ngayuwa-langwa, kembangra nganja ngayamba-langwa ki-yaminama enena ayakwa. ‘Nganjukwaba ningeningbala ningkakina, nara

nganyangwa ningkakina-da,' ki-yaminama. Enena ayakwa ki-yengbinama ngayuwa kajungwa warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa kuw-engkirrikaji-yada wurrakina aburrajukwaba ena-langwa-manja angalya abalkaya-da.

¹⁰ “Umba karningerribirra karnumamalya yiki-yengbina-manja ayakwa awurruwurrariya ningibina-langwa ningi-rukwularrinu-mulangwa enena-manja angalya, kembirra enaja Neningikarrawara yikenumini-yakuwabijinama nakina ayakwa nungkwurra-langwa. Umba yiki-yengbina-manja kirrakina ayakwa awurruwurrariya Amawurrina-langwa Akwurdukwurda Neningikarrawara-langwa-langwa, nara kembirra Neningikarrawara amini-yakuwabijuma amurndakakina ayakwa awurruwurrariya nungkwurra-langwa-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

¹¹ Biya ni-yama ngarningka Jesus aburruwa-wa, “Kabu-mena-manja ningkakina wurruwurrariya warnungkwarba akwa kabu-wilyakina-manja ningkakina jinikakwu-wa wurrakinu-wa wurrububungkawa warningijinikakwa, akwa ngawa wurrukwalu-wa wurrububungkawa wurriminingku-wa aburrajukwaba, nare-ka a-werrikawarriyaduma ayakwa-langwa. Akwa nara a-lyangkiyamama, ‘Karukwa, ki-yamarrkinama ki-yengbinama ayakwa? Amiyambene-ka ayakwa ki-lawurrakajinama ngayuwa wurrububungkawu-wa, kajungwa nari-yada a-warduma a-diduma ngayuwa aduwaba?’ Nare-ka a-lyangkiyamama akina, a-werrikawarriyaduma akina-langwa ayakwa, ¹² mena akini-yada ngawa Amawurrina Akwurdukwurda Neningikarrawara-langwa kaku-wilyakajina-mubaba ayakwa adirrbura ningkeniki-yengba-langwa ningkakina,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Nara ngakwurruwa a-mungwur•dangmaduma akwa a-mar•dumar•duma amurndakijika wurrukwalu-langwa

¹³ Eneja kembirra nuwilyaba nenungkwarba, nibina yakwujina ngawa n-ambilyuma wurrumurndakakina-manja warnumamalya wurruwurrakuwilyarra, ni-yengbinuma nakina ayakwa Jesus-uwa. Biya ni-yama, “Bungkawa,” ni-yama, “nawarrka nara a-ngayinduma nakina ngukwama ngayuwa-wa akwala angwarnda. Ni-jungwuma arakba yina-langwa nungwarrka, kembirra yikini-larriburrenama yinalakena angwarnda iya amurndakijika akwa angalya nungwarrka-langwa, ekuwarra nawarrka-langwa umba ekuwarra nganyangwa. Umba nungkwaja ningkakina yiminu-makina-langwa nganyangwa nawarrka kajungwa kenu-kwuni-yada nganja akwala amurndakijika nganyangwa ngayuwa-wa,” ni-yama nakina nenungkwarba Jesus-uwa.

¹⁴ Eneja ni-yama Jesus, “Kada. Nara wurribina warningerribirra warnumamalya kabu-kwa amukwiyadakina warka ngayuwa-wa. Nara nganja a-lyanguwerribikajungwuma ningena akina-langwa. Nara kembirra amakama ngayuwa nawena-manja ningena-da,” ni-yama Jesus enuwa-wa-da.

¹⁵ Biya kembirra Jesus ni-yengbinuma nakina ayakwa wurrumurndakakina-manja ngawa warnumamalya wurrababurna-manja yakwujina. Ni-yama, “W-engkirrikiya-langwa! Nare-ka a-mungwur•dangmaduma akwa a-mar•dumar•duma eningerribirra amurndakijika wurrukwalu-langwa. Nare-ka e-yamama akina. Mama kirruminababurne-ka amurndakijika-murriya kirrakina, akena nare-ka

akina a-kwama amamalya akwanenibika eningaba nungkwurra-langwada. Kembirra wurri-rringjungwunama aduwaba-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya. ¹⁶ Kembirra arakba enena alawudawarra nenu-makama nakina aburruwa-wa.

Nuwilyaba nenungkwarba n-ambilyumurra numinababurne-ka angwarnda iya aninga akwa amurndakijika. Biya nu-war•danguma nakina mababurna-langwa mamawura warka ena-langwa. Nilungkuwabijuwamurra nakina ababurna aninga amarda-murra. Nuwar•duwar•dangu...wa. Ngalaja ababurne-ka amarda-murra amaninga nalungkuwarreyinuma ena-langwa-manja angalya mena eningaba-baba ajiringka akina.

¹⁷ Bi..ya numa-war•dikama nakina mangma ena-langwa, kembirra ni-yakuwerribikinuma arakba. Biya ni-lyangkiyama nakina, “Nara ebina angalya ningenik-akumi-yada enena aninga awurrakwulyumidada, mena ababurne-ka ena aninga nganyangwa-da. Ki-yamarrkinama kemba ningena? ¹⁸ Wa! Ku-wurrenema ngayuwa amurndakenena alikira eninganinga eyukwayuwa, umba ki-likirakinama akwala alikira ningena adidirrungwarna-langwa. Kemba arakba ki-larrngkwaburrenema ababurna-langwa aninga iya amurndakijika nganyangwa enikinikaduwanmanja alikira adidirrungwarna-manja-da. ¹⁹ Biya kembirra arakba ki-lyangkumakajungwunama ngayuwa, ‘Enena kembirra laka ababurna eninginingaba-wiya nganyangwa arakba,’ ki-yaminama. ‘Kembirra nara arakba a-war•duma ningena warka umba ku-ngwanjinama ningena warka-langwa ningeningangkawura ngayuwa-da. K-alyubarinama aruma aninga akwa ki-bekinama aruma akubibeka ningeningangkawurada. Ningiyekirrerre-ka k-ambilyama ngayuwa-da!’” ni-yama numakajungwunuma nakina nenungkwarba.

Akina ayakwa ni-lyangkumakajungwunuma nakina nenungkwarba. ²⁰ Umba eneja Neningikarrawara ni-yengbina nakina ayakwa enuwa-wa. Ni-yama, “Ningkenubuwakide-ka ningkakina ningkenumamalya! Mema-manja marringa ki-jungwunama ningkeningangkawura. Ningki-larrngkwaburranguma ningkakina ababurna aninga-murriya nungkwa-langwi-yada aduwaba. Umba ki-jungwa-manja ningkakina, angkaburra karru-menama amurndakenena aninga iya angwarnda akwa amurndakijika nungkwa-langwa? Nare-ka ningkakina a-wilyakama nungkuwa-manja amurndakakina ababurna-langwa nungkwa-langwa, umba aburraja wurrukula warnumamalya karru-menama ababurna-langwa nungkwa-langwa-da,” ni-yama nakina Neningikarrawara enuwa-wa. Ena ngawa alawudawarra-da.

²¹ Biya ni-jerrukwa-mulangwa nakina Jesus akina alawudawarra, ni-yama nakina wurrumurndakakinu-wa warnumamalya, “Akina wuburra ke-yaminama wurrababurna-langwa warnumamalya wurribina narri-larrngkwaburrenema aduwaba alarrngkababurna amukwiadakina aburra-langwi-yada, akena nara ebina eningaba aburra-langwa warniku-wilyakaja-langwa wurrakina Neningikarrawaru-wa-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

Aku-werrikambilya-mulangwa Neningikarrawara-manja

²² Kembirra ni-yengbinuma nakina Jesus akwala ayakwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa. Ni-yama nakina, “Ngarra-makama arakba kirruminababurna-langwa amurndakijika-murriya ngayuwa. Ningiyamama, ‘Nara amurndakakina amurndakijika a-kwama amamalya

eningaba nungkwurra-langwa,' ningi-yamama. Kembangra aminakina-langwa nara nungkwurraja a-werrikawarriyaduma engkirrikuma ebinu-wa aninga kirri-ngayindena-murruwa yik-ambilyi-yada karniba enena-manja angalya. Nara ngarningka engkirrikuma dibinu-wa dumbala kiringa-ngayindena-murruwa karnik-awiyeba-langwa kirrakina.²³ Kirr-akukwurrajinama kirrakina karnumadangkwa. Umba kirralyelyubarinama aninga kiringbudi-yada, akwa kirr-awiyuwiyebenama duwabilya dumbala yiku-wabilyadini-yada kirrakina. Umba kirrakina-bina karnumawurrina nungkwurra-langwa yik-engkingkirrikajama akwa yik-akukwurrajinama kirrakina-da.

²⁴ “Umba wi-yakuwerribikina kirrakina yingwu-wa,” ni-yama ngarningka Jesus. “Nara yakina a-lungkuwabijuma arrangbama amadidira amaninga. Nara ebina alikira eninganinga ena-langwa akena eneja Neningikarrawara kinu-kwunama nakina aninga ena-langwa. Kembangra yikenu-kwunama amandangwa aninga nungkwurra-langwa, mena nakina Neningikarrawara nen-akwurrajina-mubaba wurrajija akwa nungkwurruwa nungkwurrajukwaba karnumamalya kirren-akwurrajinama nakina angwurra amandangwa-da.

²⁵ “Yirru-makina,” ni-yama ngarningka Jesus. “Yiku-werrikawarriyadina-manja kirrakina karnik-ambilyinga-langwa karniba amiyerra enena-manja angalya, kembangra akina-langwa yiku-werrikawarriyadina-mulangwa, dukwa yik-ambilya karna karniba mukwala mamawura amiyerra? Nare-ka. ²⁶ Kembangra nara-manja kirrakina a-merrijirrirrakuma nungkwurra-langwa mamawura enena-manja angalya, kajungwa amiyerra angwurra yik-ambilyi-yada karniba, kembangra nare-ka a-werrikawarriyaduma aninga-langwa akwa dumbala-langwa.

²⁷ “Umba wi-yakuwerribikaja kembangra mebinu-wa numu-lungkuwarrina-murruwa erriberriba-manja,” ni-yama nakina Jesus ngarningka. “Nara ngalaja mamurndakakina mebina a-war-duma warka amini-ngekburakuma dumbala ngala-langwa menik-awiyebi-yada makina. Arakburakba-kiya-wiya eneja Nubungkawa Jalumuna numinababurneka amurndakijika nakina akwa n-awiyuwiyebeyinume-ka dumbala dukukwulyubene-ka. Dakine-ka dumbala ena-langwa dukwulyubena dumurndakakina umba ngalaja mebina meningaba mukwulyubena angwurra makina mamawalyuwa. ²⁸ Eneje-ka Neningikarrawara numangekburakama makina mukwulyubena mebina akena meningaduwaya makine-ka mamawalyuwa. Muwilyaba-manja mamawura kumulingbadenama mukwulyubena makina, umba mingka-manja mamawura kumi-ngburingkadinama warenja-bawiya, kumi-jungwunama makina arakba. Dukwa ekalara-manja kumu-dadinama makina. Umba nungkwurraja karnumamalya nare-ka kirrakina a-werrikambilyuma Neningikarrawaru-wa, akena eneja nakina Neningikarrawara yikenu-kwunama kirrakina dumbala karnik-awiyebi-yada amandangwa-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

²⁹ Biya ni-yama ngarningka nakina aburruwa-wa, “Nara kembangra a-lyangmilyangmurukwajuma a-werrikawarriyaduma aninga-langwa iya akubibeka-langwa. ³⁰ Umba aburraja warnumamalya wurribina warningbala-murruwiya Neningikarrawara na-lyangmurukweyinameka aninga-manja akwa ngawa akubibeka-manja wurrakina-da. Eneja Nungwena Neningikarrawara neningme-ka ningki-ngayindena-mulangwa ningkakina aninga-murriya akwa akubibeka-murriya kajungwa k-ambilyi-yada ningkeniba aduwaba ningkakina-da. ³¹ Nara kembangra a-

lyangmilyangmurukwajuma a-werrikawarriyaduma amukwiyadakuwa, umba ki-lyangmurukweyinama nungkuwa kinumin-engkirrikajama Neningikarrawaru-wa, mena nungkwa-langwa ngawa Nubungkawa nakina-baba-da. Kembirra eneja Neningikarrawara kenu-kwunama amurndakibina aninga akwa akubibeka-murriya nungkuwa-wa-da.

³² “Ngeniyerriya, kirrambawura karna karnumamalya nganyangwa,” ni-yama ngarningka nakina Jesus. “Kembirra nara akbar•duma, mena Nungwenungwa kirreni-ngayindena-mubaba kinu-bungkawadinama nakina nungkwurruwa-manja. Ngarra-makama arakba nungkwurruwa-manja Neningikarrawara kirren-akwurrajina-mulangwa kirrakina aduwaba. ³³ Kembirra nungkwurraja yika-kwunama amurndakijika wurrukwalu-wa warnumamalya akwa yiku-menama angwarnda akina-murrada. Kembirra yika-kwunama ebina-murrada ngawa angwarnda warningalyingmalyingma-wa warnumamalya-da aburra-langwi-yada eningangkawura akina.

“Umba ki-yamina-manja nungkuwa akina, ku-menama kembirra eninginingaba-wiya nungkwa-langwa ambaka-murra Neningikarrawara-langwa-manja angalya abalkaya. Umba ngalaja amurndakakina eninginingaba-wiya alarrngekburna-wiya Neningikarrawara-langwa-manja angalya nare-ka a-jerriduma akina. Enena-manja angalya ningki-larrngkumurndukwunama ababurna amurndakijika, akena amurndakakine-ka kuw-enungkwurakbadinama kuw-arriyadinama akina. Dukwa akwala ka-lyumadinama akina. Dukwa aburraja warnumamalya wurrengkengmina kuw-angmadama akwala amurndakibina nungkwa-langwa. Dukwa aburraja wurrilukukwulyilya kuw-alyubarinama akwala wurrakina. Akena Neningikarrawara-langwa-manja angalya abalkaya nara-da. Nara angmaduma wurrengkengmina warnumamalya, akwa nara alyubaruma wurrilukukwulyilya yakwujina wurrakina-da. Ngalaja eningangkawura alarrngekburna nungkwa-langwa kuw-ambilyama akina yakwujina ngawa-da.

³⁴ “Neningikarrawara kinu-bungkawadina-manja nungkuwa-manja, kembirra nungkwa-langwa mada kumu-likajama ngawa enuwa-wa. Umba kumu-likaja-manja nungkwa-langwa mada amurndakijika-murriya-wa kirri-ngayindena-murruwa, nara kembirra Neningikarrawara a-bungkawaduma nakina nungkuwa-manja,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

Ak-embirrarina-mulangwa ngarruwerringmurndirra kini-lawurradina-murruwa Jesus yangkwurragwa

³⁵⁻³⁶ Biya enena engka ayakwa nenu-makama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa. “Yik-embirrarinama ngawa kirrakina ngayuwa-wa, yik-andandiyama ki-lawurradina-murruwa ningena,” ni-yama nakina. Biya nenu-makama enena alawudawarra wurrukwala-langwa warnikuminuwar•duwar•da nuw-embirrarinu-murrilangwa aburra-langwu-wa nubungkawa.

Nuwilyaba n-ambilyuma nakina nubungkawa ena-langwa-manja angalya. Biya nakina nubungkawa ni-likena neni-yekirrerrikama ena-langwa nenumamalya mena nakine-ka nenumamalya nanga-mangu-murrubaba dadingiyenikba ena-langwa. Biya nakina nubungkawa akwa ngawa wurrukwala warnumamalya aburrajukwaba neni-yekirrerrikama nakina-manja nenumamalya akwa ne-yebukeyinuma aninga wurruwurrakawura-ma wurrakina.

Aburraja warnikuminuwar•duwar•da nakina-langwa nubungkawa nuw-embirrarinuma angalya-manja ngawa kini-lawurradina-murruwa aburra-langwa nubungkawa. Nuw-embimbirrarinuma na-mumirakwulaluma ngawa wurrakina. Nara ka-mungkwula, nara karring-aburawaka dumbala dadingikarrawara marringi-yada umba na-mirakwulaluma ngawa. Akwa ngarningka nara karri-jungwajuwa aburra-langwa bajananga.

Nuw-embimbirrarinu...wa. Kembirra arakba-langwa ni-yar•da eneja nibina nubungkawa. Aburraja nuw-engkirrikena wurrakina ni-ringbajanguma nakina akididijungwa-manja. Biya kembirra nara kuw-ambudidina umba warenja-bawiya na-warumajungwa, narru-ngwurrkbalijuwa akawiyuwiyeba akwa nen-awiyebajuwa arakba aburra-langwa nubungkawa wurrakina warnikuminuwar•duwar•da-da.

³⁷⁻³⁸ Dukwa marngkirngkuwilyarra, dukwa nara-wiya ke-kbadanga ni-lawurradinuma eneja nakina nubungkawa akena aburraja nuw-embimbirrarinuma ngawa wurrakina-da. Ni-lyelyingminuma nakina nubungkawa nara-baba ka-mungkwula ena-langwa warnikuminuwar•duwar•da umba nuw-embimbirrarinuma ngawa wurrakina-baba. Biya nang-aburawaka ena-langwa dadingikarrawara dumbala akwa numanga nakina aninga akwa nen-angmakayijuwama wurrakina. Mama aburra-langwa nubungkawa nakina umba nenu-kwama arakba wurrakina. Umba ni-yekirrerriduma ngawa akwa neni-yekirrerrikama wurrakina-manja warnikuminuwar•duwar•da ena-langwa-manja aburrajukwaba-da. Neni-yekirrerrikama amandangwa nakina nubungkawa wurrakina-manja warnikuminuwar•duwar•da-da nuw-embirrarinu-mulangwa enuwa-wa wurrakina-da. Ena ngawa alawudawarra-da.

³⁹ Akine-ka alawudawarra nenu-makama Jesus ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa. Biya kembirra ni-yama nakina aburruwa-wa, “Nungkwurrajukwaba yik-embirrarinama kirrakina kirruwerring-murndirra ki-lawurradina-murruwa ngayuwa yangkwurrangwa enenu-wa angalya. Yik-embirrarinama kirrakina wurrumurndakibina wuburra warnikuminuwar•duwar•da. Akena nare-ka e-yamama wuburra nakina nabalija numinakina alikira. Nakine-ka neningbala neniki-lika-langwa nengkengmina nenungkwarba ena-langwu-wa alikira. Kin-eningmidinu-manja nakina nengkengmina-langwa neniki-lika-langwa nakina ena-langwu-wa angalya, kembirra nara-maka ken-awiyebajuwa nakina nengkengmina-na? Nare-ka. Kin-andeya-maka ngawa nakina nabalija alikira-da.

⁴⁰ “Nungkwurraja nungkwurruwa karnikabuburrakiyuwa nganyangwa yik-embirrarinama ngawa kirrakina ngayuwa-wa, mena ngayuwa, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya, ki-lawurradinama ngayuwa karningbala-wiya kirrakina. Ki-lawurradinama ngayuwa nara-manja andiyama karna karnumamalya-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Neningikarrawara-langwa warnikuminuwar•duwar•da ka-war•duwar•dena-mulangwa eningaba warka

⁴¹ Eneja kembirra Bida ni-yama nakina Jesus-uwa, “Bungkawa, akina alawudawarra yirru-makama yirruwa-manja, yirruwa-langwa yimbukwa yinda yirrababurna-langwa?” ni-yama.

⁴² Eneja ni-yama Nubungkawa Jesus Bida-wa akwa ena-langwu-wa wurrukwalala warnikabuburrakiyuwa, “Yi-maka-langwa. Nibina nuwilyaba nenikuminuwar•duwar•da nuwerrikidirbura akwa

aringkawa numiyambene-ka nakina? Eneja nubungkawa ena-langwa nenu-bungkawakama nakina nenikuminuwar•duwar•da nubungkawa wurrukwalamanja warnikuminuwar•duwar•da. Akwa nenu-war•duwar•dikinama arakba nakina wurrumurndakakina-manja warnungkwarba iya wurridarringka, akwa nenu-kukwunama aninga nubungakwalangwa wurrumurndakakinu-wa warnungkwarba iya wurridarringka mababurna-langwa marringa. Kini-yamarrkinama kembirra kinu-war•denama nakina warka nara-wiya nibina nubungkawa ena-langwa? Nakine-ka nenungkwarba kinu-war•denama eningaba warka neningangkawura kini-likaja-wiya engku-wa ena-langwa nubungkawa-da.

⁴³ “Kembirra kini-lawurradina-manja eneja nakina nubungkawa angalyu-wa akwa keni-rringkina-manja ena-langwa nenikuminuwar•duwar•danu-war•danguma eningaba warka, kembirra kini-lyelyingminama nakina nubungkawa-da. Akwa niyekirrerra kin-ambilyama enejukwaba nibina nenikuminuwar•duwar•da ena-langwa-da. ⁴⁴ Kembirra nakine-ka nubungkawa ena-langwa kenu-bungkawakinama nakina nenikuminuwar•duwar•da ena-langwa ababurna-manja amurndakijika ena-langwa-manja-da,” ni-yama Jesus.

⁴⁵ Biya ngarningka ni-yama Jesus, “Akena nibina-murrada ngawa nenikuminuwar•duwar•da dukwa kini-lyangkiyaminama nakina, ‘Nara a-lawurraduma umba n-ambudida nubungkawa-da,’ kini-yaminama. Biya arakba keni-larrkbarjenama nakina wurrumurndakibina-manja warnungkwarba iya wurridarringka kenu-war•dikina-murrumanja nakina. Nara arakba a-war•duma eningaba warka, umba erribirra kinu-war•denama awurrariya warka-da. Ababurne-ka aninga kin-alyubarinama nara-wiya nibina ena-langwa nubungkawa-da. Akwa kini-bekinama anija nakina, kinu-bungwurridinama-da.

⁴⁶ “Bi...ya eneja ena-langwa nubungkawa kini-lawurradinama nakina arakba-da. Kini-yar•denama warenja-bawiya, nara-manja engkirrikuma nibina nenikuminuwar•duwar•da neniki-lawurrada-langwa nakina nubungkawa ena-langwa. Kembirra nakina nubungkawa kini-yamarrkinama dukwa ena-langwa-manja nenikuminuwar•duwar•da? Amandangwa kembirra kenu-wardenama nakina-da wuburra laka warnumamalya aburrajukwaba narra-wardenama wurruwurrariya-manja warnumamalya,” ni-yama Jesus.

⁴⁷ “Akwa ena engka,” ni-yama ngarningka Jesus. “Nuwilyaba nenikuminuwar•duwar•da niminingka-dangwa eneja neningma nakina ababurna-langwa neniki-yama-langwa nenumini-ngayindangumulangwiya ngawa nibina ena-langwa nubungkawa. Akena nara nakina aminu-war•duma eningaba warka. Kembirra eneja ena-langwa nubungkawa keni-larrkbarjenama angwurra nakina ena-langwa-manja nenikuminuwar•duwar•danuwurrariya-manja. ⁴⁸ Umba eneja ningkalangwa nenikuminuwar•duwar•daneningbala nakina neniki-yama-langwa nenumini-ngayindangumulangwiya ena-langwi-yada nubungkawa. Enejukwaba nara nakina aminu-war•duma eningaba warka. Kembirra eneja ena-langwa nubungkawa keni-larrkbarjenama ambakalangwa nakina ena-langwa-manja nenikuminuwar•duwar•danuwurrariya-manja, neningbala-baba nakine-ka-da,” ni-yama nakina Jesus.

Biya ni-yama ngarningka Jesus, “Kembirra yikenu-kwuna-manja Neningikarrawara aruma warka nungkwurruwa-wa, nungkwurra yikinumin-engkirrikajame-ka kirrakina enuwa-wa akwa yikinuminuwar•denama kirrumurndamurdirra alyangmandukwuna ngawa warka.

Umba yikenu-kwuna-manja Neningikarrawara nungkwurruwa-manja warka, ebina aruma angwurra, kembirra yikinum-in-engkirrikajameka akwa yikinum-inu-war•denama angwurra ngawa kirrakina-da,” ni-yama nakina Jesus Bida-wa akwa ngawa ena-langwu-wa wurrukwala warnikabuburrakiyuwa.

Jesus ni-likenu-mulangwa enenu-wa angalya kini-lyangkuwerribikajungwuni-yada warnumamalya-langwa

⁴⁹ Biya ni-yengbina nakina Jesus ayakwa ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa wurrababurna-manja. Ni-yama, “Ngayuweka ningena ningi-likenuma enenu-wa angalya kajungwa ki-lyangkuwerribikajungwuni-yada karningaba-murrikba akwa kirruwurrariya-murrikba karna akwa ngawa warningaba-murrikba akwa wurruwurrariya-murrikba aburrajukwaba wurrababurnalangwa wurrukwala warnumamalya. Ki-yaminama ngayuwa wuburra laka ke-kilarrkajama angwura kajungwa ki-dakini-yada ngayuwa alarrngkilarrngkawarriya amurndakijika. Karukwa! Ke-kalaridinuma arakba akina angwura,⁵⁰ akena nara ambaka e-kalariduma, mena adinubawiya ningeniki-lyandi-yada ngayuwa-baba-da.

“Ki-lyandina-manja ngayuwa, wuburra laka ku-ngwur•dirruwajungwunama ngayuwa akarrkwujaja-manja arrawa ke-yaminama akina. Ebina-wiya nenu-mingekingambajuwa-manja Janjana nuwilyaba nenungkwarba, eneja nakina nenungkwarba nu-ngwur•dirruwajungwunuma akungwamanja. Umba ki-lyandina-manja ngayuwa, akine-ka wuburra ke-yaminama, wuburra laka ku-ngwur•dirruwajungwunama ngayuwa akarrkwujaja-manja arrawa. Karukwa! Ningu-werrikawarriyadinameka ngayuwa akina-langwa akarrkwujaja. Akwa ku-werrikawarriyadinama ngawa yanda-langwa ki-jerrukwuna-manja ngayuwa akina akarrkwujajada,” ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

⁵¹ Biya kembirra ngarningka Jesus ni-yama, “Kirri-yamarrkinama kirrengkirrikajama nungkwurruwa kembirra nganyangwa-langwa? Laka ningi-likenuma ningena enenu-wa angalya kajungwa ka-marumini-yada ngayuwa warnumamalya-langwa? Nare-ka. Ningi-likenuma ngayuwa enenu-wa angalya kajungwa warnumamalya ke-beyini-yada ngawa wurrakina akwa kuw-awinyambakeyini-yada nganyangwa-langwa wurrakina.

⁵² “Dukwa kuw-ambilyama aburraja wurrumangbala warnumamalya awilyaba-manja ngawa alikira. Kembirra aduwaba-langwa wurrubukalakina wurrubukabiyakarbiya karra-wirrikbinama wurra kinu-wa wurrambilyuma.⁵³ Dukwa wunenukwa-manja kenu-wirrikbijeyinama wunalakina-da. Umba dukwa aburringajukwaba wurringaburra-manja karringu-wirrikbijeyinama wurringalakina-da. Umba dukwa wurringadija-manja ngarningka ngawa karringu-wirrikbijeyinama aburringajukwaba-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

⁵⁴ Biya kembirra ni-yengbinuma ngarningka nakina Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya wurrababurnalangwu-wa. Akwa ni-yama, “Yiki-rringkina-manja kirrakina angubina ka-lumur•dina-manja akina akwa ka-lukwulyuwakena-manja akina akwaburrangarnalangwa, ka-warumajungwuna-manja akina, kembirra yiku-makijeyinama akina-langwa. Biya warenja-bawiya yiki-yaminama kirrakina, ‘Yelyukweka yubukwaya-da.’ Ngalaja kembirra kini-larrinama amandangwa yelyukwa adinuba.⁵⁵ Umba yik-engkirrikaja-manja ngarningka arrirra dalada kuw-angkarrina-manja akina angwurra, kembirra yiki-yaminama

kirrakina, 'Mubukwaya arakba mukwena-da,' yiki-yaminama kirrakina-da. Biya amandangwa-da.

⁵⁶ "Karningme-ka karna yelyukwa-langwa yiki-rringkina-mulangwa an-gubina. Kema miyambena-burra nara kirrakina a-miringkama ababurna-langwa Neningikarrawara ni-ngekburakina-mulangwa enena-manja an-galya aduwaba? Karniniyerriya karnumamalya, kirra-ngayindenama karna wurrukwa warnumamalya ke-yaminama wurrakina nungkwurra-langwa-langwa, 'Warningabe-ka warna warnumamalya,' akena kirruwurrariya karnumamalya kirrakina-da," ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya wurrababurnu-wa-da.

Aki-lyanguwerribikajungwuna-mulangwa ebina eningaba

⁵⁷ Biya kembirra ngarningka Jesus ni-yama aburruwa-wa, "Miyambena-burra nara a-lyanguwerribikajungwuma kirrakina nungkwurabakiyaba ebina eningaba karniki-yama-langwa nungkwurruwa karnumamalya?

⁵⁸ Dukwa eneja nuwilyaba nenumamalya keni-lekbajama nungkuwa-wa. Kembirra kinalakina ambaka-langwa yikini-lyelyimbukweyinama akina-langwa. Dukwa kenu-wilyakinama nakina nungkuwa nubungkawu-wa akina-langwa awurrariya ningki-yama-mulangwa. Kembirra kenu-wilyakina-manja ngawa ningkakina nibina yikini-lyelyimbukweyinama lukwakwa akina-langwa kinalakina-da, nungkuwa akwa nibina ngini-lekbuma nungkuwa-wa-da. Yikini-lyelyimbukweyinama nara-wiya e-yar-duma nubungkawa-langwa-manja alikira kinalakina-da. Nara ambudiduma ningkakina, umba kini-yekirrerrikinama nibina nenumamalya ningkakina-da, kajungwa kenumini-yakuwabijini-yada nakina ebina awurrariya ningki-yama-mulangwa ningkakina-da.

"Nara-manja nungkuwa e-yekirrerrikama nibina nenumamalya, nakine-ka kembirra kenu-wilyakinama dirrbura nungkuwa nubungkawu-wa ningkakina. Eneja nakina nubungkawa kini-lyanguwerribikajungwunama karnumamalya-langwa, karningabamurrikba akwa kirruwurrariya-murrikba. Nakine-ka kembirra nubungkawa kenu-kwunama nungkuwa nuwilyaba-manja nawinyamba nenungkwarba. Eneja kembirra nakina nawinyamba nenungkwarba ken-awiyebajinama ningkakina akididijungwa-manja, keni-didenama ningkakina-da. Kema yakwujina ngawa nungkwaja k-ambilyama ningkeningamiyerra-da. K-ambambilyama ngawa. ⁵⁹ Nara-manja ningkakina a-kwama enuwa-manja ababurna-langwa angwarnda ebina ni-ngayindenama, nara kema a-jadijuma ningkakina mibina-langwa medirra nibina nubungkawa nakina-da. Kinu-kwunama-ka angwarnda ababurna-langwa ningkakina-da," ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya wurrababurnu-wa nakina-da.

13

Aku-wurrena-mulangwa awurruwurrariya

¹ Akini-yada ngawa aburraja wurrukwa warnumamalya nenu-makama Jesus-manja enena ayakwa ni-yama-mulangwa nubungkawa Balida. Ne-yama wurrakina enuwa-wa, "Nakine-ka Balida nenu-makama ena-langwa-manja wurrawinyamba warnungkwarba, biya narra-wardanguma wurrakina wurrukwa-manja warnungkwarba WarningiKeliliya-manja," ne-yama. "Wurrakine-ka warnungkwarba WarningiKeliliya na-likenuma Keliliya-langwa akwa angerriba Jirujalemu-wa Neningikarrawara-langwu-wa angalya, kajungwa kenuminu-wardeni-yada jiba-murriya

Neningikarrawara-langwa yakwujina. Umba yakwujina ngawa wurribina wurrawinyamba warnungkwarba narra-wardanguma wurrakina-manja warnumamalya, nenu-maka-mubaba nubungkawa Balida. Ngalaja mibina merra aburra-langwa akwa ngawa jiba-murriya-langwa numungwunyurkweyinema makina-da,” ne-yama nenu-maka Jesus-manja wurrakina warnumamalya-da.

² Eneja ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Wurrumiyambena warnumamalya wurrumurndakakina? Na-jungweyinema wurrakina wurruwurrariya-baba-na? Wurruwurrariya angwurra wurrukwalamanja warnumamalya WarningiKeliliya-na? ³ Nare-ka! Umba nungkwurraja karnumamalya, yiku-wurrenama aduwaba awurruwurrariya akwa yikinumini-yarrkuwarakinama Neningikarrawara-langwa ayakwa kirrakina. Nara-manja a-wurruma kirrakina awurruwurrariya akwa amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa, kembirra nungkwurrajukwaba yiki-jungwunama-da. Wuburra wurrumurndakibina WarningiKeliliya warnungkwarba yiki-yaminama kirrakina yiki-jerridinama karningangkawura.

⁴ “Umba wi-yakuwerribikaja wurrumurndakibinu-wa wurrukwala warnumamalya nuw-ambilyu-murruwa Jirujalema-manja engemba angalya Jilawuma-manja. Wurrakine-ka namurndaki-jungweyinema wurrumemberrkwa wurrumangbala wurrabiyakarbiya warnumamalya yakwujina. Ngalaja alikira na-ringkilarruma alingajirrirra akwa narraku-wardanguma wurrumurndakakina warnumamalya. Wurrumiyambena kemba wurrumurndakakina warnumamalya? Wurruwurrariya angwurra wurrakina wurrababurna-manja warnumamalya Jirujalema-manja-na? ⁵ Nare-ka! Umba nungkwurraja, yiku-wurrenama aduwaba awurruwurrariya akwa yikinumini-yarrkuwarakinama Neningikarrawara-langwa ayakwa. Nara-manja a-wurruma kirrakina awurruwurrariya akwa amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa, kembirra nungkwurrajukwaba yiki-jungwunama-da. Wurrumurndakibina wuburra warnumamalya Jirujalema-manja yiki-yaminama yiki-jerridinama karningangkawura kirrakina,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.

Meninganiga-ma-langwa manyungwunya

⁶ Biya enena kembirra alawudawarra eka-langwa nenu-makama Jesus wurrumurndakakina-manja warnumamalya.

Nuwilyaba nenungkwarba numa-lungkuwabijuwama nakina muwilyaba manyungwunya ebina-manja ngawa angalya ni-lungkuwabijuwa-murumanja nakina akwurena. Biya arngkawura ni-likenuma nakina n-aburangkama makinu-wa manyungwunya mamanninga akena nara mibina kinum-akburrangarna nakina.

⁷ Biya nenu-makama nakina ena-langwa-manja nenikuminuwar•duwar•da. “Kwuja,” ni-yama, “ningi-likenuma ngayuwa ebini-yada akilarrkardidarra ning-aburangkama mamanninga. Arngkabiya-karbiya-ma akilarrkardidarra arakba ning-aburangkama mamanninga mema-manja mememeka nganyangwa-manja, akena nara mibina. Na-mar•dena-mubaba ena angalya, kembirra yimini-ridena-langwa mema,” ni-yama enuwa-wa.

⁸ Eneja ni-yama ena-langwa nenikuminuwar•duwar•da enuwa-wa, “Ma-lalika ambaka mema awilyaba ngarningka akilarrkardidarra abukwaya. Adinuba-wiya ngu-mungkadina-langwa ajiringka, kembirra kum-akumurnama yimi bulukwa-langwa yelakwa eningabi-yada

ajiringka. Kum-ambilyama ngawa mema yanda-langwa engka-manja akilarrkardidarra. ⁹ Kembangra kuw-arrangbina-manja mamananinga ngalalangwa, eningaba akina. Akena nara-manja arrangbama mamananinga makina, kembangra ambaka-murra yibamini-ridenama ngayuwa mema manyungwunya nungkwa-langwa,” ni-yama nakina nenikuminuwar•duwar•da, nenu-makama ena-langwa-manja nubungkawa. Ena ngawa.

Eneja alawudawarra nenu-makama Jesus wurumurdakibina-manja warnumamalya.

Jesus nang-eningabaka-mulangwa didarringka dirrengmurnirna Jebuda-manja

¹⁰⁻¹¹ Ngalaja dakina duwilyaba didarringka ying-ambilyumurra, akena narringa-wilyakama wurruwilyaba wurruwurrariya wurramukwa ngaluwa-manja. Wurrakine-ka wurramukwa narring-angbilyuwakama dakina. Dadinungkwurakbe-ka angbilyuwa dakina yingakuwardanguma, akwa nara dirrbura kingi-likena umba ying-abuluwenduma dadingangkawura ngawa. Yingi-yaminjamama ngawa dakinu...wa. Ying-abuluwenduma memberrkwa mamangbala mabiyakarbiya mamarika iya yinungkwura.

Kembangra muwilyaba-manja mukwurdukwurda mamawura Jebuda dakina yingi-likenuma akinu-wa alikira jinikakwa. Umba akini-yada ngawa eneja Jesus nenu-wilyakajuwama yakwujina nakina warnumamalya-manja jinikakwa-manja. ¹² Biya nanga-rringka-manja nakina Jesus, kembangra nang-ardijuwa dadiki-liki-yada enuwa-wa. “Ngeniyerriya, ngarr-enjungwurrenama arakba ngayuwa angbilyuwa-langwa,” ni-yama nakina ngaluwa-wa. ¹³ Biya nanga-mingekilyinga Jesus ayarrkamurra dakina-manja didarringka, umba arngkawura-wiya ngawa ngalaja yingi-dirrburada arakba dakina-da. Biya kembangra arakba yinginiyangmarngkwajuwa Neningikarrawaru-wa dakina didarringka-da.

¹⁴ Akena eneja nubungkawa neningijinikakwa n-awinyambada nakina, mena Jebuda-manja nang-eningabaka-mubaba Jesus dakina didarringka. Biya kembangra ni-yengbina nakina nubungkawa eneja ayakwa wurumurdakibina-manja warnumamalya yakwujina. “Yakuwar•denama warka mamangbala muwilyaba-manja mamawura yalakena,” ni-yama, “akena aduwaba nare-ka a-war•duma yalakena mena Jebudababa ena-da,” ni-yama nakina aburruwa-wa. “Yika-ngayindenamanja karna yikab-eningabakina-manja warnumamalya angbilyuwa-langwa, nara kembangra Jebuda-manja aburangkama eningabakama warnumamalya angbilyuwa-langwa, umba yiki-likajama yangkwurrangwa mamurdakibina-manja mamawura mamangbala muwilyaba-manja kirrakina,” ni-yama nubungkawa neningijinikakwa aburruwa-wa-da.

¹⁵ Eneja Nubungkawa Jesus ni-yama enuwa-wa akwa wurumurdakibinu-wa warnumamalya, “Karniniyerriye-ka karna kirrubungkawa,” ni-yama, “kirra-ngayindenama karna wurrukwalu warnungkwurba ke-yaminama, ‘Warningabe-ka warna wurrubungkawa,’ ke-yaminama, akena kirri-kadikajungwunama kirrakina-da,” ni-yama. “Ningkeningerribirra ningkenumamalya kaburawakinama bulukwa akwa dangki nungkwa-langwa Jebuda-manja akwa ku-wilyakinama akina akungwa-wa. ¹⁶ Ngalaja daka didarringka dadikaduwa Aburiyama-langwa dumirenikba daka-da, akena eneja Namukwa nanga-lamiranguma daka dadinungkwurakba-da.

Mememberrkwa mamangbala mabiyakarbiya mamarika iya yinungkwura nara king-arjeya dirrbura daka umba aduwaba-manji-kba-da. Eningaba akina ngayuwa ninging-enjungwurrangu-mulangwa daka didarringka Jebuda-manja-na?" ni-yama nakina Jesus nibinu-wa nubungkawa neningijinikakwu-wa.

¹⁷ Umba ni-yengbinu-manja Jesus akina ayakwa, aburraja warnungk-warba yakwujina wurribina nenu-wirrikba-murumurra Jesus-uwa wurrakina namurndakumini-yelijungwunuma, mena nen-arndirrangumubaba nakina Jesus wurrakina. Akena aburraja wurrababurna warnumamalya na-werrikilyelyingmajungwunuma wurrakina ni-yamamulangwa Jesus enininginingaba-da.

Neningikarrawara kinu-bungkawadina-mulangwa

¹⁸ Eneja kembirra Jesus ni-yengbinuma ngarningka ayakwa wurrumurndakibinu-wa warnumamalya nuw-ambilyu-murruwa yakwujina jinikakwa-manja. "Kini-yamarrkinama Neningikarrawara kinu-bungkawadina-manja nakina?" ni-yama. "Umba amiyambena ayakwa ka-makinama ngayuwa nungkwurruwa-manja kajungwa yik-eningmidini-yada kirrakina kinu-bungkawadina-mulangwa Neningikarrawara?" ni-yama. "Kwuja, kinu-bungkawadinama nakina adinuba-wiya wurrambawura-manja warnumamalya. Bi...ya ngarningka wurruwurrakwulyumida-manja warnumamalya kinu-bungkawadinama Neningikarrawara kembirra arakba nakina-da.

¹⁹⁻²¹ "Kwuja, ngayuwa ka-makinama ambilyuma-kiya alawudawarra, awilyaba eka-langwa umba awilyaba damba-langwa," ni-yama ngarningka Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya.

Nuwilyabe-ka nenungkwarba nu-manguma nakina awilyaba amadidira embirrkaluwa eyukwujiye-ka akwa ni-lungkuwabijuwa akina. Ngalaja kembirra na-lungkuwarrinuma akina amadidira yanda-langwa aruma eka nuw-arjeyuma akina. Kembirra aburraja wurrajija nuw-ambarrinuma ememeka-manja akwa narruma-ngekburakama miyerriya aburra-langwa yakwujina.

Umba ngarningka ngalaja duwilyaba didarringka yingu-manguma dakina akubudika iya bulawa akwa akungwa dambi-yada. E...yukwujiye-ka akubudika yingu-manguma dakina. Akena ngalaja akina akubudika eyukwujiya na-war-danguma damba-manja, yanda-langwa akina namilyingkuwarumajungwunuma akwa na-budinuma aruma. Akina ngawa alakina-kiya alawudawarra-da.

Biya ni-yama ngarningka Jesus aburruwa-wa, "Ka-makinama kembirra ngarningka ngayuwa kinu-bungkawadina-mulangwa nakina Neningikarrawara. Ke-yaminama akina wuburra laka ebina eyukwujiya amadidira na-lungkuwarrinama ajiringka-manja yanda-langwa adirringwarna eka kembirra nuw-arjiyama akina. Akwa ke-yaminama ngarningka akina wuburra laka ebina eyukwujiya akubudika namilyingkuwarumajinama akina damba kembirra adirringwarna. Adinuba-wiya eneja Neningikarrawara kinu-bungkawadinama nakina wurrambawura-manja warnumamalya. Umba ambaka-murumurra kinu-bungkawadinama Neningikarrawara wurruwurrakwulyumida-manje-ka warnumamalya arakba nakina-da," ni-yama Jesus wurrumurndakibina-manja warnumamalya nakina-da.

Ak-awiyebena-mulangwa Neningikarrawara-langwa manja angalya eyukwujiya-langwiya akawiyuwiyeba

²² Nakine-ka Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa narruma-yuwarnuma wurrakina mibina mamurukwa numu-likenuma Jirujalemu-wa. Nawurrak-alilikenu...wa. Biya lukwakwa wurrakina na-ngwanjinuma ababurna-manja angalya, waka aminababurna-manja alikira, umba waka aminambawura-manja alikira. Biya Jesus nen-akakirumakama ayakwa yakwujina wurruminakina-manja angalya warnumamalya akwa ngawa ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa aburrajukwaba.

²³ Umba eneja nuwilyaba nenumamalya ni-yama Jesus-uwa, “Bungkawa, Neningikarrawara aken-enibikinama wulkwa ngarrambawura-manja ngarnumamalya?”

Eneja Jesus ni-lawurrakaja enena ayakwa enuwa-wa akwa ngarningka wurrukwalu-wa warnumamalya aburrajukwaba. Ni-yama, ²⁴ “Yik-aburangkeyinama angwurra kirrakina karnumamalya karnik-awiyebi-yada Neningikarrawara-langwu-wa angalya. Yiki-yaminama wuburra laka kirr-awiyebenama alikira-manja e...yukwujiya-langwiya edirra. Kembangirra yik-aburangkeyinama angwurra aduwaba mena aburrajukwaba wurrababurna warnumamalya kuw-aburangkeyinama wurrakina akinu-wa edirra warnik-awiyebi-yada, akena ka-lyangmuridinama wurrakina-da. Kembangirra nungkwurraja yik-aburangkinama aduwaba angwurra kirrakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

²⁵ Biya ni-yama ngarningka Jesus, “Eneja numinakina angalya nabalija kinu-warumajungwunama nakina akwa kini-didenama akina akididijungwa, akwurraka ngawa kin-akumurnama. Umba nungkwurraja errekba-manja-wiya yik-arjiyama akwa yik-ardenama enuwa-wa. ‘Bungkawa,’ yiki-yaminama, ‘yirr-awiyebajiya-langwa yirraja!’ yiki-yaminama. Akena eneja numinakina angalya kini-yaminama nungkwurruwa-wa, ‘Ningeningbala ningena nungkwurruwa. Karningamba-langwa kirrakina?’ kini-yaminama nakina-da.

²⁶ “Umba nungkwurraja yiki-yaminama nungkwurramba-langwa enuwa-wa, ‘Kada, ngarribina ngakwurruwa ngarri-yebukeyinu-murrada aninga akwa ngarri-bekeyinu-murrada ngarruwurrakawura-ma akubibeka ngarribina-da. Umba nungkwurraja yirru-wilyakajuwa-murrada ayakwa yirra-langwa-manja angalya ningkibina-da,’ yiki-yaminama kirrakina-da.

²⁷ “Eneja kini-yaminama ngawa, ‘Ningeningbale-ka kirrakina, kirriminiminingke-ka karnumamalya. Jeyi! Karniniyerriya karnumamalya, engku-wa wurri-likaja yadada ngayuwa-langwa!’ kini-yaminama nakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

²⁸ “Errekba-manja-wiya ngawa yiku-ngwadeyinama kirrakina,” ni-yama Jesus. “Yiku-ngwadungwadeyinama yiki-ringirriyadiname-ka yika-rringkina-mulangwa kirrakina wurrubukalakina Aburiyama iya Ajika iya Jekaba akwa ngawa aburrajukwaba wurrababurna-langwa WurruBuburabuda warnumamalya Neningikarrawara-langwa ena-langwa-manja angalya. Akena nara kirrakina awiyebuma umba errekba-manja-wiya ngawa yik-ambilyama. Yiku-ngwadeyinama angwurra kirrakina mena wurrumurndakibina warnumamalya kuw-ambilyama arrawa warningadinakba nara awiyebajuma kirrakina-da.

²⁹ Umba aburraja wurrukwalu warnumamalya ka-likajama yenjerrickina alyengmilyengma-langwa akwa akwaburrangarna-langwa. Engka-langwa iya engka-langwa angalya ka-likajama wurrakina kuw-awiyebeyinama Neningikarrawara-langwa-manja angalya. Biya kamurndak-ambarrinama kamurndaki-yebukeyinama wurruwurrakawura-ma wurrumurndakibina

warnumamalya, akena nungkwurraja nara-da!” ni-yama Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

³⁰ Biya ni-yama ngarningka Jesus, “Wurrukwa-ka warnumamalya kuw-arijidadinamurra aduwaba akena ka-lyengmenama-ka akini-yada ngawa wurrakina-da. Aburraja wurrukwa-ka-lyengmenama aduwaba biya kembirra ka-likajama kuw-arijidadinama-ka arija-langwa akini-yada ngawa wurrakina-da,” ni-yama Jesus nenu-makama wurrumurndakibina-manja warnumamalya nakina-da.

Jesus ni-lyelyingminu-mulangwa Jirujalema

³¹ Akini-yada ngawa aburraja wurrukwaya wurrukwa Wurrubar-ija warnumamalya na-likenuma wurrakina Jesus-uwa. Biya ne-yama, “Nara yelakwa ambilyuma amiyerra ena-manja angalya, umba jeyi, likaja yadada,” ne-yama, “mena Nubungkawa Yerida ngini-ngayindenama kenu-wardenama ningkakina,” ne-yama wurrakina-da.

³² Eneja ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Jeyi! Wurri-likaja Yeridu-wa. Yikinu-makine-ka nganyangwa ayakwa nakina-manja nuwarnkarnyerra nenumamalya. Nganje-ka ningena ningi-lyangmurukweyinama aduwaba, akwa ngarningka arnungkwaya ki-lyangmurukweyinama ningena ngawa. Ku-war-denama ningena ka-jadijinama wurramukwa warnumamalya-langwa akwa ka-ngekburakinama warnumamalya angbilyuwa-langwa aduwaba akwa ngawa arnungkwaya. Umba mabiyakarbiya-manja mamawura ki-jerrukwunama warka nganyangwa,” ni-yama Jesus.

³³ “Akena Jirujalemu-wa ki-likajama ngayuwa,” ni-yama. “Kumayuwarnama mamurukwa mibina numu-likajamurra Jirujalemu-wa aduwaba, akwa arnungkwaya, akwa mingka-manja. Jirujalemu-wa ki-likajama ningena mena yirruwa YirruBurabuda yarnumamalya Neningikarrawara-langwa nara aminukwala-manja angalya a-jungwuma yirrakina umba yiki-jungweyinama ngawa yarna yakwujina Jirujalema-manja-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakakinu-wa Wurrubar-ija warnumamalya.

³⁴ “Karukwa! Karnumamalya KarningiJirujalema!” ni-yama Jesus. “Nenilarrkenu-manja nakina Neningikarrawara ena-langwa warnumamalya Wurrubarabuda nungkwurruwa-wa, kembirra kirr-ar-dirranguma wurrakina malarra-murra. Kirr-errikbeyinuma malarra aburra-langwu-wa warnumadangkwa yanda-langwa kirra-jungwajuwama warningangkawura wurrakina-da. Biya aduwaba kirri-yaminjaminama kirrakina ngawa-da.

“Karukwa!” ni-yama Jesus. “Ngarra-ngayindanguma nganja ngayuwa kawurra-murndukwama nungkwurruwa ngayuwa-manja wuburra laka dibina dirndarringba jukwujukwa narringawurra-murndukwunama dakina wurriyukwayuwa ngala-langwa ngaluwa-manja kajungwa wurringkinyungwurri-yada ngala-langwa-manja mememiyeja wurrakina-da. Akena nungkwurraja kirru-warangume-ka kirrakina karnumamalya-da.

³⁵ “Kembirra eneja nakina Neningikarrawara kini-lalikinama ena-langwa angalya (Jirujalema-manja), akena nara arakba akwurrajuma akina. Nganjukwaba ka-lalikinama kirrakina karnumamalya-da. Nara amandangka a-rringkama karna ngayuwa yanda-langwa yiki-yaminama kirrakina enena ayakwa, ‘Akini-yangmarngkwajina nibina nenungkarba nenilarrkama Neningikarrawara yangkwurragwa kajungwa aken-enibikini-yada ngakwurruwa ena-langwa ngarnumamalya,’ yiki-yaminama kirrak-

ina,” ni-yama Jesus nenu-makama wurrumurndakibina-manja warnumamalya WurruBarija-da.

14

Jesus nen-eningabaka-mulangwa nenungkwarba nibina nangbilyuwa-ma

¹ Bi...ya arngkawura Jesus ni-likenuma nakina alikira-wa nuwilyabangwu-wa nenungkwarba NuBarija. Narume-ka nubungkawa nakina WurruBarija-langwa warnumamalya. Biya Jesus ni-likenuma nakina enalangwu-wa alikira Jebuda-manja nenik-alyubari-yada nakina aninga yakwujina enuwa-manja. Akena nakine-ka NuBarija nenungkwarba akwa ngawa wurrukwalu warnumamalya aburrajukwaba neni-rruburringkama ngawa Jesus-uwa wurrakina.

² Neni-rringka-manja wurrakina Jesus-uwa, eneja nuwilyaba nenungkwarba ni-likena nakina enuwa-wa. Akena namurndakirrangkuwanginume-ka alakba iya ayarmurra ena-langwa. ³ Umba eneja Jesus ni-yengbina ayakwa wurrukwalu-wa warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma akwa ngawa wurrukwalu-wa WurruBarija warnumamalya. Ni-yama nakina, “Karningma karna Neningikarrawara-langwa ayakwa eningarumuruma. Kembangbirra neyamarrkinama ngarraku-makinama ena? Ak-eningabakina-manja ngarna warnumamalya Jebuda-manja angbilyuwa-langwa, eningaba akina yinda awurrariya?” ni-yama Jesus.

⁴ Aburraja nawurraki-yengminjada wurrakina. Umba Jesus nenu-minjirrkilyinga nibina-manja nenungkwarba akwa nen-eningabakama nakina akwa neni-larrka arakba angalyu-wa-da.

⁵ Biya Jesus ni-yama nakina wurrumurndakibinu-wa warnumamalya, “Kini-ngkilarrina-manja nenikuwena Jebuda-manja edirra-wa, kamba ki-yamarrkinama nungkuwa ningkakina? Akwa ke-ngkilarrina-manja bulukwa nungkuwa-langwa edirra-wa Jebuda-manja, ki-yamarrkinama nungkuwa ningkakina? Mama Jebuda akina, umba warena-bawiya kinarrkirnama nenikuwena akwa k-arrkirnama ebina bulukwa nungkuwa-langwa ngalajukwaba edirra-langwa-na?” ni-yama Jesus aburruwa-wa.

⁶ Nara aburraja kenumini-lawurrakajuwa awilyuwilyaba ayakwa enuwa-wa umba na-rrakiyinduma ngawa wurrakina. Nawurraki-yengminjaduma ngawa wurrumurndakakina warnumamalya.

Nara ngakwurruwa a-ngkweningabakajungwuma

⁷ Eneja Jesus nenu-miringka wurrumurndakakina warnumamalya narru-mar•dumar•du-mulangwa ebina eningaba angalya warnikambarringi-yada, mena na-lyangkiyamama wurrakina, “Ngarrarumuruma ngarnumamalya ngawa ngarna-da.” Kembangbirra nakina Jesus nenuwurrakirringka-manja wurrakina, nenu-makama arakba enena ayakwa aburruwa-wa. ⁸ Ni-yama, “Ken-ardijina-manja nungkuwa ningkakina nuwilyaba nenungkwarba ena-langwu-wa alikira aningi-yada, nara kembangbirra nungkwaja a-mar•duma angalya eningaba-dangwa ningkenik-ambarringi-yada nungkuwa. Dukwa eneja nabalija alikira nen-ardijuwama nakina nuwilyaba naruma nenungkwarba enejukwaba aninga-wa. Akena ningkiyukwujiye-ka ningkakina umba eneja nakina naruma. ⁹ Nara kembangbirra a-mar•duma eningaba-dangwa angalya, nari-yada e-yamama nibina nabalija alikira nungkuwa-wa, ‘Jeyi! En-ambarriya-langwa

naka nenungkwarba yelakwa umba erribaja-wiya ningkakina.’ Kini-yamina-manja nakina akina ayakwa nungkuwa-wa, kembirra ku-werrikiyeliyenama ningkakina akwa ki-lalikinama ebina angalya ningku-mar•dangu-mulangwa.

¹⁰ “Nara kembirra a-mar•duma eningaba angalya umba ki-likajama k-ambarrinama awurrariya-manja angalya. Mama nara a-rungekburakajungwuma ningkakina, umba k-ambarrinama yakwujina. Kembirra eneja kin-akwudangwukajungwuna-manja nibina nabalija alikira nungkuwa-wa, kini-yaminama nakina nungkuwa-wa, ‘Ngeniyerriya, awurrariya ena angalya nungkwa-langwa. Angerriba likaja eningabu-wa angalya, rungekburakajungwuna ningkakina,’ kini-yaminama nakina nungkuwa-wa. Kini-yamina-manja akina ayakwa, kembirra ka-lyangkiyaminama aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya yakwujina, ‘Wa! Kwuja, narume-ka nakina nenumamalya-na!’ ka-lyangkiyaminama wurrakina. ¹¹ Amandangwa nara-manja a-ngkweningabakajungwuma ningkakina, kembirra Neningikarrawara kini-yaminama nakina nungkuwa-wa, ‘Ningkeningabe-ka ningkakina ningkenumamalya,’ kini-yaminama nakina. Akena kungkweningabakajungwuna-manja ningkakina, kembirra enamba-langwa Neningikarrawara arrkala keni-lyangkiyelijinama nungkuwa-manja nakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya wurrababurnu-wa-da.

¹² Biya kembirra ni-yengbina Jesus akwala ayakwa nabaliju-wa alikira nenungkwarba. “Ka-murndukwajina-manja ningkakina warnumamalya kajungwa karniki-yebukaji-yada aninga nungkwa-langwa-manja alikira, kembirra nara a-murndukwama warnumamalya nungkwa-langwa, wurribina nungwena-murriya, nawena-murriya, akwa wurribina wurrukwala wurruminababurna angwarnda warnumamalya. Aburramba-langwa dukwa kab-ardijinama wurrakina ambaka-murra aburra-langwu-wa alikira aningi-yada. Umba warningerribirra-langwa warnumamalya ka-murndukwunama nungkuwa-wa,” ni-yama Jesus.

¹³ “Umba wurramukwiyadakena warnumamalya warningerribirra k-ardijinama nungkuwa-wa, wurrumurdakibina warnigalyingmalyingma warnumamalya, wurrirriringmurrengmurnirna warnumamalya akwa ngawa wurrimimbimimba warnumamalya. ¹⁴ Mama nara wurrakina ardiyuma nungkuwa aningi-yada aburramba-langwa umba eningaba ka-ngekburakajungwunama nungkwa-langwa. Eneja Neningikarrawara kini-yaminama eningaba nungkuwa-manja meningarija-langwa-manja mamawura kuw-enibudina-manja ngarningka warniginingaba warnumamalya wurribina ka-jungwuna-murrada,” ni-yama Jesus enuwa-wa-da.

Kuw-alyubarina-mulangwa warnumamalya aninga akini-yada kinu-bungkawadina-manja Neningikarrawara

¹⁵ Eneja nuwilyaba nenungkwarba n-engkirrika-manja amurdakibina ayakwa yakwujina ni-yengbinu-mulangwa Jesus, ni-yama nakina, “Ke-yekirrerridiname-ka wurrakina warnumamalya kuw-alyubarina-murumurra aninga akini-yada ngawa kinu-bungkawadina-manja Neningikarrawara nakina-da,” ni-yama nakina. ¹⁶ Eneja kembirra Jesus nenu-makama enena alawudawarra enuwa-wa.

Nuwilyaba nenungkwarba n-ambilyumurra nakina. Neni-ngayindanguma nakina ena-langwa warnumamalya wurrababurna

warniki-liki-yada ena-langwu-wa alikira wurrakina kajungwa warniki-yebukaji-yada aninga yakwujina enuwa-manja. Kembirra ni-larrka ayakwa aburruwa-wa adinuba-wiya warniki-liki-yada wurrumurndakakina warnumamalya. Aburraja kembirra ena-langwa warnikuminuwar•duwar•da arakba narri-dakama aninga eminiminingka. Aruma aninga eningaba akwa ngawa akwalya narri-dakama wurrakina eningaba-da.

¹⁷ Kembirra na-walyuwa-manja arakba akwalya iya aninga, eneja nakina nubungkawa neni-larrka nuwilyaba nenikuminuwar•duwar•da ena-langwa wurrumurndakibinu-wa warnumamalya, kajungwa kawurrakilikaji-yada ena-langwu-wa alikira. Eneja kembirra ni-likena arakba nakina nenikuminuwar•duwar•da. Biya ni-yama nakina wurrumurndakibinamanja warnumamalya, “Awalyuwa arakba aninga, umba kwa!” ni-yama. ¹⁸ Akena aburraja narri-lyangkilyuwakajuwama wurruwurrakidirrbura aringka aburra-langwa wurrakina-da.

Ni-yama neningadinuba-wiya nenungkwarba enuwa-wa, “Kinu-makina nungkwa-langwa nubungkawa ena ayakwa nganyangwa. Ngayuwe-ka ningena ningu-beyindanguma angalya kajungwa ki-lungkuwabijini-yada amarda eninganinga nganyangwa. Akwa ningi-ngayindenama ki-likajama ngayuwa enena-wiya ki-rringkinama akina. Nara kembirra a-likama ngayuwa aduwaba-da,” ni-yama nakina.

¹⁹ Eneja ni-likena ngarningka arakba nenikuminuwar•duwar•da ningku-wa nenungkwarba. “Awalyuwa arakba aninga, umba kwa!” ni-yama.

Eneja ni-yama enuwa-wa, “Kinu-makina nubungkawa nungkwa-langwa ena ayakwa nganyangwa. Ngayuwe-ka ningena ningu-beyindanguma ememberrkwa bulukwa kakuminu-war•deni-yada warka nganyangwa. Kema ningi-ngayindenama ki-likajama ngayuwa enena-wiya ki-rringkinama amurndakakina bulukwa nganyangwa eningaba-murrikba akina. Nara kema a-likama ngayuwa nungkwa-langwu-wa nubungkawa aduwaba,” ni-yama nakina.

²⁰ Eneja ni-likena ngarningka nenikuminuwar•duwar•da ningku-wa nenungkwarba. “Awalyuwa arakba aninga, umba kwa!” ni-yama nakina.

Eneja ni-yama enuwa-wa, “Adinube-ka ningena yirringi-yakajuma dadingiyarrka. Kembirra aminakina-langwa nara a-likama ngayuwa nungkwa-langwu-wa nubungkawa aduwaba-da,” ni-yama nakina.

Eneja ni-yaminjamama ngawa nenumurndaki-yendabenuma nakina nenikuminuwar•duwar•da wurrababurnu-wa warnumamalya warniki-liki-yada wurrakina ena-langwu-wa nubungkawa aningi-yada. Akena aburraja nawurraki-waranguma nara ka-likena wurrakina. ²¹ Eneja kembirra ni-lawurradina arakba angalyu-wa akwa nenu-maka amurndakibina ayakwa ena-langwa-manja nubungkawa.

Eneja kembirra n-awinyambade-ka nakina nubungkawa arakba amurndakibina-langwa ayakwa. Biya ni-yama nibinu-wa nenikuminuwar•duwar•da, “Jeyi! Likaja erreku-wa mamurukwu-wa,” ni-yama. “Nara ambudiduma umba warenja likaja wurrukwalu-wa warnumamalya nuw-ambilya-murruwa enena-manja angalya. Ki-likaja maruma-langwiya mamurukwa akwa ngawa miyukwayuwa-langwiya mamurukwa. Biya kaburangkina ningkakina warningerribirra warnumamalya, wurribina warningalyingmalyingma akwa ngawa wurrirrengmurrengmurnirna akwa ngawa wurribina wurrimimbimba warnumamalya. Kembirra ka-wilyakina wurramukwiyadakina warnumamalya yangkwurrangwa nganyangwu-wa angalya kajungwa kuw-alyubarini-yada enena aninga,”

ni-yama nakina nubungkawa nenu-makama ena-langwa-manja nenikuminuwar•duwar•da-da. ²² Eneja ni-likena arakba-da.

Biya wurremukwiyadakina warnumamalya n-aburangkama nakina. Biya wurrukwa nen-akburrangarnuma nakina akwa nenu-wilyakama arakba ena-langwu-wa nubungkawa-da. Biya ni-yama ena-langwu-wa nubungkawa, “Ningarra-wilyakama wurrumurndakenena warnumamalya yangkwurrangwa akena aruma ngawa enena angalya-da,” ni-yama nakina.

²³ Eneja kembirra nubungkawa ni-yama enuwa-wa, “Jeyi! Likaja mamurndakangaba-wa mamurukwa nara-murruwa alikira,” ni-yama. “K-aburangkina ningkakina yakwujina warningerribirra warnumamalya. Biya k-akburrangina-manja wurrakina ka-wilyakina yangkwurrangwa, kajungwa ena alikira nganyangwa ka-lyangburrukwuniyada warnumamalya. Ka-warena-manja wurrakina, kembirra ki-yamina nungkuwa aburruwa-wa, ‘Yiki-likajama enena-wiya,’ ki-yamina, ‘mena nubungkawa nganyangwa nginu-maka-mubaba nakina ngayuwa-manja yiki-likaji-yada karningerribirra karnumamalya aningi-yada,’ ki-yamina nungkuwa aburruwa-wa.

²⁴ “Amandangwa ningi-yaminama, wurrumurndakibina warnumamalya ka-likeni-yada warningadinuba-wiya nganyangwu-wa angalya nara arakba wurrakina alyubaruma ena aninga nganyangwa,” ni-yama nakina nubungkawa ena-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da-da. Ena-bu ngawa-da.

Enena alawudawarra nenu-makama Jesus nibinu-wa nenumamalya-da.

Akin-aburrakiyuwarna-mulangwa angwurra Jesus-manja

²⁵ Bi..ya narruma-yuwarnuma ngawa mibina mamurukwa numu-dirrirnduma makina Jirujalemu-wa nakina Jesus akwa wurribina ena-langwa warnikabuburrakiyuwa. Aburraja wurriylimberkwulyumide-ka warnumamalya namurndaki-likenuma makina-manja ngawa mamurukwa aburrajukwaba wurrakina.

Kembirra na-likenu-manja wurrakina lukwakwa nakine-ka Jesus nungwanja akwa ni-nyakuwarrukwajungwa akwa ni-yengbina amurndakenena ayakwa wurrumurndakakinu-wa wurruwurrakwulyumida warnumamalya. ²⁶ Ni-yama nakina, “Kirruwilyaba karnumamalya yiki-likajamanja ngayuwa-wa akwa yiki-lyelyingmina-manja angwurra nungwenungwa iya dirndenungwa iya dadingiyenungwa iya wurriyukwayuwa nungkwurra-langwa, akwa ngawa narrkuwena-murriya iya darrkuwena-murriya umba yiku-warrngkilyelyingmina-manja ngayuwa, nara kembirra aburrakiyuwama ngayuwa-manja kirrakina. Yiki-lyelyingminama angwurra ngayuwa-manja umba yiku-warrngkilyelyingmajungwunama kirrakina-da. ²⁷ Akwa ki-lyelyingmajungwuna-manja ningkakina akwa kuwarena-manja ningkeniki-jungwa ngayuwa-langwa, nara kembirra aburrakiyuwama ngayuwa-manja ningkakina-da,” ni-yama Jesus nenu-makama wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.

²⁸ Biya ngarningka ni-yama nakina aburruwa-wa, “Yiki-ngayindena-manja kirrakina karniki-yuwi-yada ngayuwa-manja, kembirra yikumar•dikinama ambaka-langwa mangma nungkwurra-langwa,” ni-yama Jesus. “W-engkirrikiya-langwa. Ka-makinama ngayuwa ambilyuma eyukwujiya-kiya alawudawarra, awilyaba alikira-langwa umba awilyaba awinyamba-langwa,” ni-yama Jesus.

Nuwilyaba nenungkwarba kini-ngayindena-manja kini-likirakina-manja nakina alikira alingajirrirra, kembirra adinuba-wiya nara-wiya aburradad-uma nakina warka kinuma-war•dikinama ambaka-langwa mangma ena-langwa. Kinu-murnduwarnama angwarnda ena-langwa, aruma-murrikba akina, kajungwa arngkawura-murri-yada ngawa kini-ngekburakini-yada akina alikira. ²⁹ Nara-manja a-murnduwama nakina angwarnda ena-langwa adinuba-wiya, kinum-akumurnama jimenda yimbukwa dukwa-da umba nara akwala-da. Kembra nara a-likirakuma akina alikira ambaka nakina-da.

Kembirra aburraja wurrukwa warnumamalya keni-rinjarrkinama enuwa-wa. ³⁰ “Wayi!” ke-yaminama wurrakina. “Naka nenungkwarba n-aburradadanguma warka ena-langwa, akena nara nakina kini-jerrukwana! Ekuwarra yimbukwa wulkwa ni-likirakama, akena nara ambaka kini-jerrukwa akina-da,” ke-yaminama wurrakina-da. Ena ngawa.

³¹ Umba nuwilyaba eneja nubungkawa keni-ngayindena-manja nakina neniku-wardi-yada ningku-wa nubungkawa, enejukwaba kinuma-war•dikinama ambaka-langwa mangma ena-langwa. Akwa kenu-murnduwarnama nakina ena-langwa wurrawinyamba warnungkwarba nara-wiya a-likama awinyambu-wa. Dukwa wurriylimberrkwulyumide-ka 10,000 warnungkwarba wurrawinyamba ena-langwa, umba eneja nuwilyaba-langwa nubungkawa wurriylimberrkwulyumide-ka angwurra dukwa nakina wurrawinyamba 20,000 warnungkwarba-da. ³² Kembirra nara eneja nakina ambudiduma umba keni-larrkajama warenja-bawiya wurrukwa warnungkwarba ningku-wa nubungkawa kin-ambilya-murruwa awilyikerra nakina ambaka. Aburraja ka-likajama akwa ke-yaminama, “Amiyambena ningki-ngayindenama nungkuwa?” ke-yaminama enuwa-wa. “Umba yirraja yiki-yamarrkinama yirruwa yarnumamalya nari-yada awinyamba?” ke-yaminama wurrakina kenuminu-wilyakinama ayakwa aburra-langwa-langwa nubungkawa ningku-wa nubungkawa wurrakina-da. Ena ngawa-da.

³³ Biya kembirra nenu-makama Jesus wurrumurndakibina-manja warnumamalya, “Kembirra wunalakina-kiya wuburra wunenungkwarba-kiya yiki-yaminama kirrakina nungkwurrajukwaba. Ningkakina ningkuwilyaba yiki-ngayindena-manja ningkeniki-yuwi-yada ngayuwa-manja, kembirra nara ningkakina a-waruma ningkeniki-lalika-langwa eningerribirra amurndakijika nungkwa-langwa umba kuma-war•dikinama mangma nungkwa-langwa,” ni-yama Jesus nakina-da.

Ngarri-yamina-mulangwa ngakwurruwa wuburra dilingena dibina dung-wurrkwarda

³⁴ Biya kembirra ni-yama ngarningka Jesus aburruwa-wa, “Karningme-ka karna dilingena. Dadingabe-ka dakina. Akena kingu-milyingkambumadina-manja dakina dilingena, aki-yamarrkinama ngarna kembirra kajungwa aking-eningabakini-yada dakina? Nare-ka-da. Nara ngarna eningabakama dakina dilingena dadingungwurrkwarda-ma-baba dakina, ³⁵ umba akinga-wurrenama dakina ngarna-da. Nara ngarna akumama dakina ajiringka-manja, mena nara-baba eningabakama dakina akina ajiringka. Akwa nara ngarningka a-ngwunyirrkawajuma bulukwa-langwa-manja yimi, mena nara-baba eningabakama dakina dilingena amarda-murriya. Nare-ka-da, duwurrariya-baba ngawa dakina dilingena-da.

“Kembirra w-engkirraja angwurra amurndakakinu-wa ayakwa ngarra-maka-murruwa. Yik-awiyebajina-manja akina nungkwurra-langwu-wa

mada, nara kembirra a-jadijuma mungarrkuwarru-wa mada akwa a-lyikbijuma akina ayakwa, umba yiki-yakuwerribikaja ngawa ambakalangwa amurndakakinu-wa,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya wurrilyimberrkwulyumida-da.

15

Na-lyumadu-mulangwa jiba

¹ Bi..ya aburraja wurrababurne-ka warnumamalya narrumurndakin-gayindanguma warnik-engkirriki-yada ayakwa wurrakina Jesus-langwa. Umba wurrilyimberrkuwarra warnumamalya narraminu-war•danguma warka WarningiRawuma-langwa wurrububungkawa wurrumurndakakina. Akwa narraminu-manguma angwarnda wurruk-wala-langwa WarningiJudiya warnumamalya kajungwa warniku-kwi-yada akina aburra-langwu-wa wurrububungkawa. Biya nuw-akwudangwukajungwunuma Jesus-uwa wurrakina aburruwa wurruk-wala ngarningka warnumamalya wurruwurrariya aburrajukwaba.

² Akena aburraja WurruBarija warnumamalya akwa wurribina warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma nangwurrkiyengbeyinuma wurrakina. Biya ne-yama, “Jesus-eka nakina nara a-larrkama wurruwurrariya warnumamalya engku-wa, umba nen-ardijinama wurrakina enuwa-wa akwa n-alyubarinama aninga aburruwa-manja-da,” ne-yama wurrakina.

³ Kembirra aminakina-langwa eneja Jesus nenu-makama abiyakarbiya alawudawarra wurrumurndakakina-manja warnumamalya.

⁴ Nuwilyaba nenungkwarba n-akwurrājuwama nakina ababurna jiba arngkumemberrkwa-ma arngkumemberrkwa ena-langwa. Umba awilyaba na-lyumaduma akina. Kembirra kini-yamarrkinama nakina? Ngayuwe-ka kembirra arakba ngarra-makinama nungkwurruwa-wa. Kini-lalikinama amurndakibina akwala jiba ena-langwa amarda-manja umba kini-likajama nakina kin-aburangkinama ebinu-wa awilyaba jiba na-lyumadu-murruwa ena-langwa-da.

Nakina ngawu..wa kin-aburangkinamu..wa, yanda-langwa kin-akburrangina-manja ebina na-lyumadu-murrada. ⁵ Biya kin-akburranga-manja akina, kinu-menama akwa kin-akumurnama ena-langwa-manja amurn•da. Niyekirrerre-ka arakba kembirra kinu-werrikilyelyingmajungwunama-da. ⁶ Kembirra kini-lawurradinama nakina angalyu-wa kini-ngabukwunama akina ena-langwa-manja amurn•da-da. Biya kenu-murndukwajinama warnumamalya ena-langwa akwa kini-yaminama aburruwa-wa, “Kwa, ngarri-yekirrerrikajungwuna-langwa arakba ngakwurruwa, mena ning-akburranga-mubaba arakba nganyangwa ebina na-lyumadu-murrada jiba,” kini-yaminama nakina-da, kenu-makinama ena-langwa-manja warnumamalya-da. Ena ngawa.

⁷ Biya kembirra ni-yengbina ngarningka akwala ayakwa nakina Jesus. Ni-yama, “Neningikarrawara-langwa warnikumamurikaja ke-yekirrerridinama wurrakina ena-langwa-manja angalya abalkaya, kinu-wurrena-mulangwa nuwilyaba nenumamalya awurruwurrariya amurndakibina n-arriyakajungwunu-mulangwa nakina. Umba kwuja! Neningikarrawara-langwa warnikumamurikaja ke-yekirrerridinama wurrakina wurrumurndakibina-langwa 99 warnumamalya ke-yamina-mulangwa eninginingaba wurrakina. Umba ke-yekirrerridinama angwurra

wurrakina wurruwilyaba-langwa warnumamalya karru-wurrena-mulangwa awurruwurrariya amurndakibina nuw-arriyakajungwunu-mulangwa umba kenumini-yarrkuwarakina-mulangwa ayakwa Neningikarrawara-langwa wurrakina-da,” ni-yama Jesus nakina-da.

Na-lyumadu-mulangwa embirrkaluwa angwarnda

⁸ Biya kembirra ni-yama nakina Jesus, “W-engkirraja enenu-wa ngarningka alawudawarra,” ni-yama.

Duwilyaba dakina didarringka ying-akwurrājuwama emember-rkwa angwarnda eningilyamarmba ngala-langwa. Umba nuw-embirrkilyumaduma awilyaba akina. Kingi-yamarrkinama kembirra dakina didarringka? King-aburangkinama dakina angwurra ebina ngala-langwu-wa eyukwujiya angwarnda nuw-embirrkilyumadu-murruwa. Akwa king-abarrakajinama bajananga akwa kingi-yangbarrkinama ngala-langwa-manja alikira ambaka-langwa.

King-abuburangkinama ngawu...wa, yanda-langwa king-embirrkakburrangina-manja ebina nuw-embirrkilyumadu-murrada. ⁹ Kembirra king-akburranga-manja akina karringawurra-murndukwajinama dakina ngala-langwa warnumamalya. Kingi-yaminama aburruwa-wa, “Kwa, ngarri-yekirrerrikajungwuna-langwa aduwaba,” kingi-yaminama, “mena ngayuwa ning-akburranga-mubaba ebina angwarnda nganyangwa nuw-embirrkilyumadu-murrada,” kingi-yaminama dakina didarringka, karringa-makinama ngala-langwu-wa warnumamalya-da. Ena ngawa.

¹⁰ Biya kembirra ni-yengbina ngarningka akwala ayakwa nakina Jesus. Ni-yama, “Wuburra laka dibina didarringka kingi-yekirrerridinama, kembirra aburrajukwaba Neningikarrawara-langwa warnikumamurikaja ke-yekirrerridinama wurrakina-da. Ke-yekirrerridinama wurrakina wurruwilyaba-langwa warnumamalya karru-wurrena-mulangwa awurruwurrariya amurndakibina nuw-arriyakajungwunu-mulangwa wurrakina akwa kenumini-yarrkuwarakina-mulangwa ayakwa Neningikarrawara-langwa wurrakina-da,” ni-yama nakina Jesus.

Ni-lyumadu-mulangwa nenungkwarba

¹¹ Biya enena ngarningka alawudawarra nenu-makama Jesus aburruwa-wa.

Nuwilyaba nakina nenungkwarba akwa wunambilyuma warnikuwabulena-kiya nabuk-ambilyuma yakwujina awilyaba-manja angalya wurrubukalakina. ¹² Biya neningarija-langwa-dangwa nenikuwenikba ni-yama nungwenikba-wa, “Ngangwa,” ni-yama, “wumurnduwarna arakba akwa wi-yebijebakina amurndakijika iya ajiringka nungkwa-langwa aduwaba kajungwa ku-meni-yada ekuwarra gaya nganyangwa,” ni-yama. Eneja kembirra nungwenikba nu-murnduwarna nakina amurndakibina amurndakijika iya ajiringka. Nenuminilirrak-eyebijebakama arakba wunalakina-langwa wunenungkwarba-kiya, ekuwarra nawenikba-langwa umba ekuwarra nenikumarnjenikba-langwa.

¹³ Eneja kembirra arngkidarrba-langwiya nakina nijira-dangwa nenukwa ebina ajiringka ena-langwa wurrukwalu-wa warnumamalya umba nu-manga angwarnda aburruwa-langwa akina-murrada. Akwa kembirra ni-likena eminingku-wa angalya nakina-da. Biya ni-likena arakba, nuwilyakama ena-langwa amurndakijika iya angwarnda-da. Juju...j engku-weka ni-likenuma nakina.

N-alilikenu...wa, yanda-langwa ni-yar•da eminingka-manja angalya arakba aminababurna-manja alikira iya warnumamalya. Yakwujina n-ambilyuma nakina akena nara amurndamurndirra ambaka kinu-wilyaka ebina angwarnda, nara kin-engkirrikena nakina ambaka-murri-yada umba nu-wurrawaja ngawa warenja-bawiya akina-da. Ni-jerrukwama angkwulyumida-langwa ngawa nakina-da. ¹⁴ Nara ebina ajijira-mulangwa kinu-wilyaka ena-langwa-manja ayarrka, nu-mangbijeriduma nakina ngawa arakba-da. N-eningalyingmalyingmadume-ka nakina-da.

Umba akina-manja ngawa angalya na-warrngkijerridinuma ngalaja aninga akina. Kembirra nakine-ka nenungkwarba nu-mureyanguma akwa ni-ngayindanguma kin-alyubarinuma aninga. ¹⁵ Biya arakba ni-likena nakina nuwilyaba-langwu-wa nenungkwarba angalya, neni-yendabenuma warki-yada, akwa kembirra arakba nenuminu-war•danga nakina warka. Eneja nakina neni-larrka ena-langwu-wa bikibiki nenik-akwurrariyada amurndakakina. ¹⁶ Umba ni-ngayindanguma nenik-alyubari-yada aninga bikibiki-langwa kajungwa neniki-ladikajungwi-yada nakina nenungkwarba, mena nara kenu-kwa warnumamalya aninga. Akine-ka bikibiki-langwa aninga na-jijanguma narru-wurrangu-mulangwa ebina amakwulya narr-alkuwayijuwa-mulangwa warnumamalya amamuwa-langwa aninga warnik-alyubara-langwa.

¹⁷ Biya kembirra arakba ni-yakuwerribika nakina akwa ni-lyangkiyama, “Wurumurndakibina warnungkwarba nenuminu-war•duwar•denama warka nungwarrka-langwa, nuw-alyubarinama arume-ka aninga aburra,” ni-yama. “Umba nganja ningena yelakwa murumureya ning-ambilyama. ¹⁸⁻¹⁹ Ngi-likajama arakba ngi-lawurradina nungwarrku-wa. Ki-yaminama ngayuwa enuwa-wa, ‘Ngangwa, ningene-ka ning-arriyakajungwuma. Nara kembirra arakba wurrukwa e-yengbijuma ningena nungkwa-langwa ningenikuwena, mena nara k-engkirrikena ngayuwa ayakwa Neningikarrawaru-wa akwa nungkuwa-wa. Umba yirra-ngayindenama ningkakina ki-yaminama ngayuwa-manja wuburra laka wurrukwa-manja ningki-yaminama aduwaba warnumamalya buminu-war•duwar•dena-murrumanja nungkwa-langwa warka. Nganjukwaba ku-war•denama wuburra wurumurndakenena warnikuminuwar•duwar•da buminu-war•denama, akena nara arakba ningenikuwena e-yamama ningena,’ ki-yaminame-ka ningena nungwarrku-wa-da,” ni-lyangkiyama nakina ni-lyangkumakajungwunuma nenungkwarba. ²⁰ Biya kembirra nu-mirajanga nakina akwa ni-likena arakba ni-lawurradina nungwenikba-langwu-wa angalya-da.

N-alilikenu...wa. Akena awilyikerra-langwiya ngawa ni-likenu-wiya nakina ambaka nenungkwarba, eneja nungwenikba neni-rringka nubukwaya ni-lawurradinuma. Neni-rringka-manja nakina ni-lawurradinumanja nenikuwenikba, n-errukwule-ka. Biya n-angkarra nakina nenukwurukwa, akwa nen-engkarrnga akwa neni-lawurangka nenikuwenikba-manja-da.

²¹ Kembirra ni-yama eneja nenikuwenikba nungwenikba-wa, “Ngangwa, ningene-ka ning-arriyakajungwuma. Nara k-engkirrikena Neningikarrawaru-wa akwa nungkuwa-wa. Nara kembirra arakba nungkwa-langwa ningenikuwena ningena mena ninguwurrariya-baba,” ni-yama.

²² Akena eneja nungwenikba nen-ardijuwa wurumurndakibina warnumamalya nenuminu-war•duwar•danguma, biya ni-yama aburruwa-wa, “Kwa warenja, wurringa-lyilyiya dumbala dadingaba-langwa aken-

awiyebaji-yada naka,” ni-yama. “Akwa wun-awiyebajiya eyukwujiya errumungkwa amamamuwa ena-langwa-manja amamamuwa ayarrka akwa wun-awiyebajina ngarningka ebina eningalika ena-langwa-manja alika. ²³ Akwa yiki-likaja yiku-mena ebina eyukwujiya bulukwa engmurra. Yiku-wardena akwa yik-aburdena akina. Kembangirra ak-alyubarinama ababurna amadangkwa iya aninga ngakwurruruwa aki-yekirrerrickajungwunama, ²⁴ mena naka nenikuwarrka nganyangwa ni-jungwu-murrada, akena aduwaba n-enibuduma arakba naka-da. Ningen-akburrangama arakba nibina ni-lyumadu-murrada-da,” ni-yama nenyuwangkwa nakina. Biya nuw-alyubarina arakba aninga wurrakina-da.

²⁵ Akini-yada ngawa eneja nuwilyaba nenikuwenikba naruma-dangwa nu-war•danguma warka errekba-manja. Biya ni-lawurradinu-manja nakina angalyu-wa akwa n-akwudangwukajungwunu-manja alikira-wa, n-engkirrika nakina arakba akumalyumalyangka eningalukwanja na-malyangkeyinuma. ²⁶ Biya kembangirra nen-ardija nuwilyaba nenikuminuwar•duwar•da nungwenikba-langwa akwa ni-yama, “Neyamarrkinama wurrakina?” ni-yama nakina.

²⁷ Eneja nibina nenikuminuwar•duwar•da ni-yama enuwa-wa, “Nungkwa-langwa nenikumarnjena ni-yar•duma naka. Kembangirra eneja nungwena yirrenu-makama yarniku-warda ebina eyukwujiya bulukwa engmurra, mena ni-lawurradinu-mubaba karninikuwena ngawa neningaba nakina-da,” ni-yama.

²⁸ Eneja kembangirra naruma-dangwa nenikuwenikba nenak-ar•darra awinyamba. Nara kini-ngayindanga kin-awiyebena alikira-wa. Kembangirra eneja nungwenikba ni-jadinga nakina alikira-langwa akwa ni-yama, “Nara errekba-manja ambilyuma umba kwa, awiyeba-langwa marrakba arrawu-wa,” ni-yama.

²⁹ Akena eneja ni-yama nungwenikba-wa, “Kwuja, ngayuwa yirraminuwar•danguma warka nungkwa-langwa,” ni-yama. “Mababurneka mamarika iya yinungkwura ningu-war•danguma, ningu-war•duwar•denama aduwaba ngawa ningena-da, wurrumurndakenena wuburra warnumamalya buminu-war•denama aburrajukwaba nungkwa-langwa. Nara yibamini-yarrkuwurranga ebina yi-maka-mulangwa ayakwa nungkuwa, akena nara kembangirra yiku-kwa awilyuwilyaba nenukwuda ngayuwa-wa-da kajungwa yarnik-alyubari-yada nganyangwa warnumamalya-da. ³⁰ Akena naka eneja nenikuwena nungkwa-langwa ni-jerrukwama ebina angwarnda nungkwa-langwa wurruwurrariya-manja wurridarringka. Umba ni-lawurradinu-manja naka nungkwa-langwa nenikuwena angalyu-wa, kembangirra nungkwaja ningkarra-makama ningkakina nungkwa-langwa-manja warnikuminuwar•duwar•da, kembangirra narru-wardanguma engmurra eyukwujiya bulukwa ena-langwi-yada wurrakina-da,” ni-yama nakina nenikuwenikba nungwenikba-wa.

³¹ Eneja kembangirra nungwenikba ni-yama enuwa-wa, “Nenukwa, ngeniyerriya,” ni-yama, “ningkene-ka ningk-ambambilyuma yelakwa ngayuwa-manja, akwa amurndakenena amurndakijika-murriya nganyangwa nungkwa-langwe-ka ababurna-langwa ena. ³² Umba ena yirr-alyubarinama yarna aninga yirri-yekirrerrickajungwunama yarna. Eningabe-ka ena mena naka nenikuwarrka nganyangwa ni-jungwu-murrada, akena aduwaba n-enibuduma arakba naka-da. Ni-lyumadu-murrada, akena ningen-akburrangama ngayuwa,” ni-yama

neniyuwangkwa, nenu-makama nenikuwenikba-wa-da. Akwa ena ngawa-da.

Enena abiyakarbiya alawudawarra nenu-makama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya.

16

Numinilyenjirra-langwa mangma nenikuminuwar•duwar•da

¹ Biya kembirra nenu-makama Jesus ena-langwa-manja warnikabubur-rakiyuwa enena alawudawarra nuwilyaba-langwa nenikuminuwar•duwar•da.

Nuwilyaba n-ambilyumurra nenikuminuwar•duwar•da nakina. Umba eneja ena-langwa nubungkawa numinababurne-ka alikira iya amurndakijika akwa angwarnda nakina. Nakine-ka kembirra nenikuminuwar•duwar•da ena-langwa numurndak-akukwurrajuwama ababurna-langwa eningerribirra ena-langwa-langwa nubungkawa.

Bi..ya aburraja wurrukwa warnumamalya na-likenuma nakinu-wa nubungkawa akwa ne-yamama, “Nakine-ka nenikuminuwar•duwar•da nungkwa-langwa nibina n-akwurrajinama ababurna-langwa amurndakijika nungkwa-langwa nuwurrariye-ka nenumamalya nakina,” ne-yama. “Ni-jerrukwunama-ka eningerribirra nungkwa-langwa nakina. Kumangbijerridinama kembirra adinuba ningkakina,” ne-yama wurrakina nenu-maka nakina-manja nubungkawa-da.

² Eneja kembirra nubungkawa nen-ardijuwa nibinu-wa arakba nenikuminuwar•duwar•da. Nakine-ka ni-likena kembirra enuwa-wa. Umba ni-yama nakina nubungkawa ena-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da, “Amiyambena ena ayakwa bu-makama warnumamalya nungkuwalangwa?” ni-yama. “Yirra-ngayindenama nungkuwa ku-murnduwarnama aduwaba ababurna-langwa angwarnda nganyangwa. Akwa yikumin-arrikarrenama jurra-manja akina ababurna-langwa akwa yiku-kwunama akina jurra ngayuwa-wa, mena nara-baba arakba aminu-war•duma ningkena warka nganyangwa yelakwa,” ni-yama nakina nubungkawa enuwa-wa.

³ Umba eneja nakina nenikuminuwar•duwar•da ni-lyangkumakajungwunuma arakba. “Karukwa!” ni-yama. “Kiyamarrkiname-ka ningena aduwaba? Nubungkawa nganyangwa nu-warenama ngayuwa. Nara kembirra arakba aminu-war•duma ningena warka ena-langwa-da. Ningeningarrubuda-me-ka ningena ningenikumungkada-langwa edirra-da. Akwa nara e-yukwamajuma erribirra angwarnda iya aninga warningerribirru-wa warnumamalya, ki-yeliyena-mubaba kembirra ningena ngayuwa akina-langwa-da. ⁴ Wa! Ningeningma kembirra arakba ningeniki-yama-langwa ngayuwa kajungwa nari-yada a-waruma wurrukwa warnumamalya ngayuwa-da. Kembirra ki-jadena-manja ngayuwa nubungkawa-langwa-langwa alikira, aburraja kab-awiyebajinama ambaka-murra ngayuwa wurrakina warnumamalya aburra-langwu-wa alikira-da,” ni-yama ni-lyangkumakajungwunuma nakina nenikuminuwar•duwar•da-da.

⁵ Biya nen-ardijuwama nakina kembirra wurrumurndakibina warnumamalya warniku-kwi-yada angwarnda iya aninga ena-langwu-wa nubungkawa. Wurruwilyuwilyaba-wiya nen-ardijuwama nakina enuwa-wa wurrumurndakakina warnumamalya wurrababurna-langwa. Biya ni-yama nakina nuwilyabu-wa, “Ambarrngarna aninga ningkeniku-kwi-yada ningkena nubungkawa nganyangwa?” ni-yama.

⁶ Eneja ni-yama, “Kinu-kwunama-ka ningena arngkumemberrkwa-ma arngkumemberrkwa budila enuwa-wa aliba-langwa amalyirra,” ni-yama.

Kembirra eneja ni-yama nakina nenikuminuwar•duwar•da enuwa-wa, “A•a! Wu-miya ena jurra nungkwa-langwa. Ambarriya akwa wu-warrukwajiya ena ekirra. Nara arngkumemberrkwa-ma arngkumemberrkwa umba arngkumangbala-ma arngkumemberrkwa k-arrikarrena nama ningkakina yelakwa-da. Biya arngkumangbala-ma arngkumemberrkwa kinu-kwunama budila enuwa-wa kembirra-da,” ni-yama nakina.

⁷ Umba ningka-langwa nenungkwarba ni-likenuma enamba-langwa enuwa-wa. Kembirra ni-yama eneja nakina nenikuminuwar•duwar•da, “Umba nungkwaja, ambarrngarna ningkena aninga ningkeniku-kwi-yada nubungkawa nganyangwa?” ni-yama.

Eneja ni-yama, “Kinu-kwunama-ka ningena 1,000 beka amadidira-murra amaninga nungkwa-langwu-wa nubungkawa,” ni-yama.

Kembirra eneja nakina nenikuminuwar•duwar•da ni-yama, “A•a! Wu-miya ena jurra nungkwa-langwa. Nara 1,000 umba 800 k-arrikarrena nama ningkakina,” ni-yama nakina-da.

⁸ Bi...ya n-engkirrika arakba eneja nubungkawa ayakwa nakina-langwa nikalya nenikuminuwar•duwar•da ni-yama-mulangwa nakina. Biya ni-yama, “Nakakirume-ka nakina nenikuminuwar•duwar•da nganyangwa. Milyenjirre-ka mangma ena-langwa,” ni-yama nakina nubungkawa. Ena-bu ngawa-da.

Biya kembirra Jesus nenu-makama ngarningka ayakwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa akwa ni-yama nakina, “Akine-ka ni-yengbinuma nakina nubungkawa ayakwa, mena warnumamalya wurribina na-lyelyingmina-murruurra wulkwa amurndakijika-murriya-manja nalikaja-mubaba milyenjirra-murra mangma wurrakina. Warningme-ka wurrakina *warniku-wulda-langwa *warniku-ngwur•da-langwa enena-manja angalya. Warningme-ka warniki-yama-langwa warnumamalya-manja wurribina na-lyangmurukweyina-murruumanja aburrajukwaba amurndakijika-manja umba nara akwala. Umba aburraja warnumamalya wurribina na-lyelyingmina-murruurra Neningikarrawara-langwa-manja alarradada na-lyangmurukweyina aburrajukwaba wurrakina enena-manja angalya akwa ngawa ngarningka amurndakibina-manja Neningikarrawara-langwa-manja ngalajukwaba-da. Kembirra enena-manja angalya narruma-wilyakinama wurrakina mangma meningilyenjirra-ma amurndakijika-langwa. Warningbala warniki-yama-langwa warnumamalya-manja wurribina na-lyangmurukweyina-murruumanja amurndakijika-murriya-manja wurrakina umba nara akwala-manja,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

⁹ Biya ni-yama ngarningka nakina Jesus aburruwa-wa, “Kembirra ngarramakinama ena ayakwa nungkwurruwa-manja,” ni-yama. “Nungkwurraja yika-mamurikajinama kirrakina wurrukwalamanja warnumamalya. Yikakwunama aninga iya amurndakijika akwa angwarnda. Ambaka-murra kembirra yiki-jungwuna-manja kirrakina, nara arakba a-ngayinduma amukwiyadakina kirrakina amurndakijika-murriya. Akini-yada ngawa eneja Neningikarrawara nakina yikenu-wilyakinama kirrakina ena-langwu-wa angalya abalkaya,” ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

¹⁰ Biya ni-yama nakina Jesus ngarningka aburruwa-wa, “Kirruwilyaba karnumamalya yikinumina-akwurrinjina-manja amurndamurndirra kirrakina eyukwujija angwarnda ningka-langwa nenumamalya akena

nara-manja amini-jerrukwama akina, kembirra ambaka-murra eneja yikenu-werrungwur•denama nungkwurruwa-manja akwa nungkwurraja yikinumin-akwurrajina kirrakina ena-langwa adirringwarna angwarnda-da. Akena kirrikalya-manja kirruwilyaba karnumamalya, nara-manja akwurrajuma eyukwujiya angwarnda ebina ambaka-langwa umba yikinumini-jerrukwuna-manja akina, kembirra nara nakina a-werrungwur•duma nungkwurruwa-manja akwa nara kirrakina amin-akwurrajuma aruma angwarnda ena-langwa-da. ¹¹ Nara-manja nungkuwa akwurrajuma ningkakina angwarnda iya amurndakijika ningkumurndamurndirra enena-manja angalya, amiyambena kembirra Neningikarrawara-langwa kinumin-akwurrajina ningkakina? Nara-da. Nare-ka a-kwama Neningikarrawara eningerribirra ena-langwa nungkuwa-manja ningkenik-akwurraji-yada ena-langwa akina-da. ¹² Amurndakenene-ka amurndakijika iya angwarnda nara nungkwalangwa akina. Umba eneja Neningikarrawara ngingu-kwunama ena-langwa angwarnda iya amurndakijika-murriya eningaduwaya nungkuwa-manja. Kembirra nara-manja akwurrajuma ningkakina amurndakakina eningaduwaya enena-manja angalya, ki-yamarrkinama ningkakina ambaka-murra? Eneja kenu-kwunama ningkakina Neningikarrawara eningaba ebina ena-langwa eningangkawura ena-langwa-manja angalya abalkaya-na? Nare-ka nakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

¹³ Biya ni-yama ngarningka nakina aburruwa-wa, “Neningerribirra nenikuminuwar•duwar•da nare-ka nakina aminu-war•duma warka wunalekbina-kiya-langwa wunubungkawa-kiya-langwa wunambilyuma. Dukwa kini-lyelyingminama nuwilyaba-manja nubungkawa, kinu-werrikambilyama enuwa-manja, umba dukwa kenu-wirrikbinama nakina ningka-manja akwa nara kembirra akwurrajuma angwurra nakina-manja-da. Akine-ka ngarra-makama mena-baba ka-bungkawadina-manja akina angwarnda nungkwurruwa-manja, kembirra Neningikarrawara nara a-bungkawaduma nakina nungkwurruwa-manja-da,” ni-yama Jesus nenu-maka ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa nakina-da.

Jesus ni-yengbinu-mulangwa abiyakarbiya akwala ayakwa

¹⁴ Aburraja wurrukwa WuruBarija warnumamalya aburrajukwaba nuw-engkirrikenuma amurndakibina ayakwa Jesus-langwa. Kembirra nenu-marngkajuwama enuwa-wa mena na-lyelyingminu-mubaba angwurra angwarnda.

¹⁵ Eneja Jesus ni-yama aburruwa-wa, “Kirkakina-bina kirra-ngayindenama warnumamalya ke-yamina-mulangwa-da, ‘Karningabe-ka KirruBarija kirrakina karnumamalya, kirruwerrikidirrbure-ka kirrakina-da.’ Akina kirri-ngayindenama akena eneja Neningikarrawara neningma nakina mangma iya yukwudukwuda nungkwurra-langwa. Neningma angwurra nungkwurruwa-manja karnumamalya. Nara a-lyanguwerribikajungwuma nakina wuburra kirrukwa karnumamalya kirri-lyanguwerribikajungwunama kirrakina-da. Yiki-yamina-manja karnumamalya, ‘Eningaba akina,’ dukwa Neningikarrawara kini-yaminama arrkala, ‘Awurrariya akina,’ kini-yaminama dukwa nakina-da,” ni-yama Jesus nenu-maka WuruBarija-manja-da.

¹⁶ Biya ngarningka ni-yama kembirra Jesus aburruwa-wa, “Arakburakba-kiya-wiya wurribina warnikakakirumaka warnumamalya narrakakirumakama Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma narra-

makama wurrukwala-manja warnumamalya. Akwa narr-akakirumakama ngarningka Neningikarrawara-langwa-langwa ayakwa amurndakibina WurruBuburabuda narra-maka-mulangwa wurrakina ena-langwa-manja warnumamalya. Amurndakakina-langwiya-bina ayakwa narr-akakirumakama wurrakina warnikakakirumaka wurrukwala-manja warnumamalya wurriyirrbiyirra ngawa-da.

“Bi..ya aburraja warningaduwaba warnumamalya kembirra nuw-engkingkirrikenuma aburrajukwaba aduwaba amurndakakinu-wa-bina ngawa ayakwa wurrakina. Eneja kembirra Janjana Neningikarrawara ni-yar•duma arakba enena-manja angalya. Kembirra ni-yar•dangu-mulangwa nakina Janjana, ngayamba-langwa ningarra-wilyakajuwama warnumamalya-manja eningaba ayakwa kinu-bungkawadina-mulangwa Neningikarrawara nakina. Kembirra aduwaba aburraja wurrababurna-langwe-ka warnumamalya neni-ngayindenama angwurra wurrakina kinu-bungkawadina-mulangwa Neningikarrawara nakina aburruwa-manja. ¹⁷ Nungkwurraja kirri-yaminama karna karnumamalya, ‘Nare-ka a-jerriduma amurndakakina angalya abalkaya akwa amurndakenena angalya arrawa ngalajukwaba,’ kirri-yaminama. Umba amurndakibina ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa ngalajukwaba nare-ka a-jerriduma akina. Akena ngarra-makinama nganja ngayuwa, amurndakibina angalya abalkaya iya amurndakenena angalya arrawa dukwa ka-jerridinama akina umba amurndakibina ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa nare-ka a-jerriduma akina. Nara ngawa awilyuwilyaba a-jerriduma akina-da.

¹⁸ “Arakburakba-kiya-wiya nenu-kwa-manja eneja Neningikarrawara enena ena-langwa ayakwa eningarumuruma nakina-manja Mawijija, ni-yamama nakina Neningikarrawara,

‘Nuwilyaba nenungkwarba kininga-lalikina-manja dadingiyenikba ena-langwa, umba kininga-mena-manja dingka-manja didarringka, kembirra wunalakina-kiya ngawa keni-rndirndirrkeyinama arakba. Akwa ngarningka nuwilyaba nenungkwarba kininga-lalikina-manja dadingiyenikba ena-langwa, akwa kembirra eneja ningka-dangwa nenungkwarba kininga-mena-manja dakina, kembirra nakine-ka nenungkwarba akwa ngawa dakina didarringka aburnajukwaba keni-rndirndirrkeyinama arakba wunalakina-da,’

ni-yamama Neningikarrawara,” ni-yama Jesus wurrumurndakibina-manja WurruBarija warnungkwarba-da.

Numinababurna-langwa amurndakijika nenumamalya akwa Lajirida-langwa

¹⁹ Biya kembirra arakba nenu-makama enena alawudawarra nakina Jesus wurrumurndakakina-manja WurruBarija warnumamalya.

Nuwilyaba naruma nenumamalya n-ambilyuma nakina awilyaba-manja angalya. Numinababurna-ka nakina amurndakijika iya angwarnda akwa aninga-murriya. Akwa n-awiyuwiyebenuma dumbala dukukwulyubena dibina nu-beyindanguma duminaruma angwarnda. Akwa n-alyelyubarinuma aninga eninginingaba-wiya mababurna-langwa mamawura iya marringa nakina-da.

²⁰ Eneja nuwilyaba nenungkwarba n-ambilyuma nakina yakwujina enejukwaba ebina-manja ngawa angalya. Nenimikirra nakina Lajirida. Nakine-ka nenungkwarba neningalingmalingme-ka. Awurrakwulyumide-ka amarmarra n-arrireyinuma ena-langwa-manja

nenumadangkwa. Aburraja wurrukwa warnumamalya ena-langwa neni-lyilyanguma nakina nibina-langwu-wa naruma nenumamalya alikira. Neni-lyilyanguma wurrakina akwa neni-lalikama nenangmakwulalijuwama nakina akawiyuwiyeba-manja akwudangwa.²¹ N-alyubarinu-manja nibina naruma nenumamalya ebina aninga, kembirra ngalaja eyukwayuwa aninga n-alyubarinu-mulangwa nakina ne-ngkilarreyinuma akina ajiringka-wa. Eneja nakina Lajirida ni-ngayindanguma ebina aninga ne-ngkilarreyinu-mulangwa nenik-alyubariyada akina. Aburraja wurruwarda na-likenuma enuwa-wa akwa narribijuwama amarmarra amurndakibina ena-langwa-da.

²² Bi...ya kembirra nakine-ka neningalyingmalyingma nenungkwarba ni-jungwa arakba. Umba aburraja Neningikarrawara-langwa warnikumamurikaja neni-ngkajika wurrakina nibina ni-jungwuma, akwa nenu-wilyakama karrawaru-wa Neningikarrawara-langwu-wa angalya n-ambilyu-murruwa Aburiyama, kajungwa kin-ambilyi-yada ngawa enuwa-manja yakwujina akwudangwa.

Bi...ya kembirra eneja nibina nenumamalya numinababurna amurndakijika iya aninga ni-jungwa enejukwaba nakina. Aburraja neni-rungkwaba nenumadangkwa ajiringka-manja arakba-da.²³ Umba ni-likena arakba kembirra awurrariya-wa angalya warninikijungwa-langwu-wa nakina. Akena akina-manja ngawa angalya warninikijungwa-langwa-manja, n-arrkwujeyinuma nakina nenumamalya, ni-lyandinume-ka angwurra nakina-da. Biya nu-ngwundikadinga akwa nenilirraki-rringka wunalakina Aburiyama akwa Lajirida. Umba awilyikerra ngawa angalya aburnaja wunalakina nen-ambilyumurra-da.

²⁴ Eneja kembirra n-ardanga nakina nenumamalya Aburiyamu-wa. "Namira...wu!" ni-yama. "Errukwuliya-langwa nganja akwa ni-larrkiya-langwa Lajirida ngayuwa-wa yangkwurrangwa, kajungwa kin-akumi-yada ayarrka amamuwa ena-langwa akungwa-manja akwa kinu-murndadikiyada alyelyikba nganyangwa. Marrakba! Karukwa! Ningi-lyandinameka ningena enena-manja angalya angwura-wiya," ni-yama nakina nenumamalya Aburiyamu-wa-da.

²⁵ Akena eneja ni-yama Aburiyama, "Engkirrikiya, namira," ni-yama. "Ningk-ambilyu-wiya ningkeniba nungkuwa ningkakina, ningkuwilyakama ababurna amurndakijika iya aninga. Eneja naka Lajirida nara ebina amurndakijika iya aninga kinu-wilyaka enuwa-manja, neningalyingmalyingma neningangkawura n-ambilyuma nakina. Umba aduwaba kembirra niyekirrerra arakba naka yelakwa, umba nungkwaja ningkakina yakwujina ningk-arrkwujeyinama ngawa, ningki-lyandinama ningkeningangkawura.²⁶ Umba ngarningka ngalaja akina laka edirra angwujirira angwurn•dikirra nuw-ambilyama wilyarra, kajungwa wurribina karri-ngayindena-manja warniki-lika-langwa yadada nungkuwa-wa nari-yada wurrakina a-likama-da. Akwa nara warningerribirra yadikina ningk-ambilya-mulangwa ningkakina akuwabijanguma yangkwurrangwa yirruwa-wa-da," ni-yama Aburiyama enuwa-wa-da.

²⁷ Eneja kembirra ni-yama nibina nenumamalya, "Aburiyama, marakba, namira, ni-larrkiya-langwa kembirra Lajirida nungwarrka-langwu-wa angalya," ni-yama.²⁸ "Aburraja wurrakina yakwujina wurrumangbala nganyangwa narrkuwarrka-murriya nuw-ambilyama. Eni-likaja nakina abunu-makina abunu-madumurrukwuna, kajungwa nari-yada a-likama wurrakina enenu-wa awurrariya angalya akwulyandilyandu-wa, wuburra

laka ngayuwa ningi-likenuma yangkwurrangwa enenu-wa angalya,” ni-yama nakina nenumamalya Aburiyamu-wa-da.

²⁹ Eneja Aburiyama ni-yama enuwa-wa, “Nungkwa-langwa narrkuwena-murriya narru-wilyakinama wurrumurndakakina akina ayakwa Mawijija-langwa akwa ngawa WurruBuburabuda-langwa,” ni-yama. “Ab-engkirrikaja kembirra wurrakina amurndakakinu-wa ayakwa aburra-langwu-wa. Narra-madumurrukwa-mulangwa arakba, kembirra abarramin-engkirrikaja wurrakinu-wa akina ayakwa,” ni-yama Aburiyama enuwa-wa-da.

³⁰ Eneja kembirra nenumamalya ni-yama, “Nare-ka, namira,” ni-yama nakina. “Ka-jungwuna-manja wurruwilyaba warnumamalya biya kembirra kuw-enibudina-manja wurrakina akwa ka-likaja-manja aburruwa-wa, kembirra kuw-engkirrikajame-ka amandangwa wurrakina akina ayakwa-da. Kembirra arakba wurrakina karru-wurrenama awurruwurrariya umba kuw-engkirrikajama arakba eninginingaba-wiya-da,” ni-yama nakina nenumamalya Aburiyamu-wa.

³¹ Eneja ni-yama Aburiyama, “Nara-manja wurrakina engkirrikuma Mawijija-langwu-wa ayakwa akwa WurruBuburabuda-langwu-wa, nara kembirra wurrakina engkirrikuma aduwaba wurrukwalu-wa warnumamalya. Kwuja! Kini-jungwuna-manja nuwilyaba nenumamalya biya kin-enibudina-manja nakina akwa kini-likaja-manja nakina yadada aburruwa-wa, kenu-madumurrukuna-manja nakina wurrakina-manja, nare-ka wurrakina engkirrikuma ena-langwu-wa ayakwa,” ni-yama Aburiyama nibinu-wa nenumamalya-da. Ena ngawa-da.

Enena alawudawarra nakina Jesus nenu-makama wurrumurndakibina-manja WurruBarija warnumamalya-da.

17

Aka-kwudirrkina-mulangwa warnumamalya awurruwurrariya-wa akwa akamini-yakuwabijeyina-mulangwa wurrukwala warnumamalya

¹ Biya kembirra Jesus ni-yengbinuma nakina ayakwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa. “Wurrukwala warnumamalya yikabukwudirrkina-ka amandangwa nungkwurruwa-manja awurrariya-wa wurrakina,” ni-yama Jesus aburruwa-wa. “Akena nara nungkwurraja karna a-ngwanjajuma wurrakina. Kembirra yiki-yamina-manja akina awurrariya, ka-ngekburakajungwunama ngalaja awurrariya nungkwurra-langwa ambaka-murra. ² Umba yika-kwudirrkina-manja wurrukwala warnumamalya awurrariya-wa akwa ke-yamina-manja akina awurrariya, kembirra aminakina-langwa ka-ngekburakajungwunama awurrariya angwurra nungkwurra-langwa ambaka-murra. ³ Nungkwurraja kembirra yiki-rringkajungwunama angwurra kirrakina kajungwa nari-yada akwudirrkama wurrukwala warnumamalya awurrariya-wa,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Biya ni-yama ngarningka nakina Jesus aburruwa-wa, “Kini-yamina-manja nenikumarnjena awurrariya nungkuwa-manja, kembirra nungkwamba-langwa kinu-makinama enuwa-wa ebina-langwa awurrariya ni-yama-mulangwa nakina nungkuwa-manja. Umba kin-engkirrikajamanja nakina nenikumarnjena ayakwa nungkwa-langwa akwa kinumawarrukwajina-manja mangma ena-langwa, kembirra arrkala kinumini-yakuwabijinama ningkakina-da. ⁴ Umba kini-yamina-manja ngawa nakina,

kini-ngekbungekburakina-manja nakina awurruwurrariya nungkuwa-manja neningangkawura, kembirra nungkwaja arrkala kinumini-yakuwabijinama ngawa ningkakina ningkeningangkawura-da. Dukwa arngkababurna kini-yaminjaminama nakina nungkuwa-wa, 'Marrakba, yimini-yakuwabijiya-langwa nganja akina.' Dukwa arngkumangbala arngkambilyuma kini-yaminama nakina akina ayakwa nungkuwa-wa muwilyaba-murra-manja ngawa mamawura. Kembirra nungkwamba-langwa kinumini-yakuwabijinama ningkakina amurndakibina ena-langwa awurruwurrariya, mama amangbala ambilyuma akina-da," ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Aku-werrikambilya-mulangwa ngarna Jesus-manja akwa akinuminuwar•dena-mulangwa warka ena-langwa

⁵ Aburraja kembirra Jesus-langwa warnikilarrkilarrka warnungkwarba ne-yama wurrakina enuwa-wa, "Bungkawa, yirri-ngayindenama yarna yiku-werrikambilyama angwurra nungkuwa-manja," ne-yama wurrakina. "Yirru-mamurikajina yirraja kajungwa nari-yada a-minikalyikama nungkuwa, umba yiku-werrikambilyi-yada ngawa nungkuwa-manja yarningangkawura," ne-yama wurrakina.

⁶ Eneja ni-yama Nubungkawa Jesus aburruwa-wa, "Nara ambaka karna a-werrikambilyuma ngayuwa-manja-na!" ni-yama. "Ku-werrikambilya-manja ngawa ningkakina ngayuwa-manja, mame-ka ku-warrngkuwerrikambilya-manja ningkakina ngayuwa-manja, ki-yengbinamura kembirra enena ayakwa ningkakina. Ki-yaminama enenuwa eka, 'Warumajungwa, umba jeyi, likaja angerriba makardu-wa. Biya kembirra yakwujina k-akumurna amukayerra nungkwa-langwa kuw-arjiyi-yada makarda-manja,' ki-yamina ningkakina-da. Umba ngalaja enena eka kakumin-engkirrikajame-ka ayakwa nungkwa-langwa akina-da," ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnungkwarba warnikilarrkilarrka nakina-da.

⁷ Biya ni-yama ngarningka nakina Jesus aburruwa-wa, "Awur-murra kirruwilyaba karnumamalya yikini-larrkajama nungkwurra-langwa nenikuminuwar•duwar•da erreku-wa warki-yada. Dukwa kinu-mungkadinama nakina ajiringka-da, dukwa jiba-manja kinakwurradinama-da. Biya kembirra larruwura kini-lawurradinama awurmurra nakina alikira-wa. Nara kembirra e-yamama kirrakina enuwa-wa, 'Kwa, warenja, ambarriya-langwa yelakwa ng-angkirnawiya ngayuwa aninga nungkwa-langwa k-alyubarini-yada.' Nare-ka e-yamama nungkwurruwa enena ayakwa nungkwurra-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da kirrakina-da. ⁸ Nare-ka! Kirrubungkawa ena-langwa kirrakina. Kembirra yiki-yaminama kirrakina enuwa-wa, 'Yimini-dakina aninga nganyangwa. Kembirra k-awiyebenama ningkakina dadingaba-langwa dumbala akwa ku-wilyakinama ebina aninga ningkidaka-mulangwa yangkwurrangwa ngayuwa-wa, kajungwa k-alyubarini-yada ngayuwa akina aninga, akwa ki-bekini-yada akubibeka. Kembirra arija-langwa nungkwamba-langwa ki-jenama aninga nungkwa-langwa-da,' yiki-yaminama nungkwurra-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da kirrakina-da.

⁹ "Nara ningkakina e-yangmarngkwajuma nungkwa-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da nginuminuwar•dangu-mulangwa nungkwa-langwa warka, nginumin-engkirrikenu-mulangwa ayakwa nungkwa-langwa ningkibina ningkubungkawa ena-langwa. Nare-ka-da!

¹⁰ Kembirra nungkwurrajukwaba kirrakina yiki-lyangkumakajungwunama

enena ayakwa. ‘Ngarningerribirre-ka yanda ngarna. Ngarnikumin-uwar•duwar•da wulkwa ngarri-yaminama, akwa ngarningaruma-ma,’ yiki-lyangkiyaminama kirrakina. Umba yiki-jerrukwuna-manja kirrakina ababurna-langwa ebina Neningikarrawara kirrenu-maka-mulangwa karniki-yama-langwa, kembirra yiki-lyangkumakajungwunama enena ayakwa. ‘Mama akina, ngarru-war•danguma ngakwurra-langwa warka, umba nara akwala,’ yiki-lyangkiyaminama kirrakina-da,” ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikilarrkilarrka warnungkwarba nakina-da.

Nen-eningabaka-mulangwa Jesus wurrumemberrkwa warnungkwarba

¹¹ Bi...ya na-likenuma ngawa wurrakina Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa mibina-langwiya ngawa mamurukwa numu-likenu-mulangwiya Jirujalemu-wa makina. Na-likenu-manja wurrakina, ngalaja akina angalya Keliliya ekalyarra-langwa nuw-ambilyuma, umba ngalaja Jameriya ekbuda-langwa nuw-ambilyuma akina. Nuw-alilikenu...wa. ¹² Biya ne-yar•danga arakba wurrakina angalya-manja aminambawura-manja alikira iya warnumamalya. Yakwujina ngawa nara-wiya kuw-awiyebena akinu-wa angalya, aburraja wurrumemberrkwa warnungkwarba nenu-kwurukwa wurrakina Jesus-uwa arakba-da. Wurrakine-ka warnungkwarba nuw-alkilkayanguma ambaka awilyikerra, mena nuw-arrirreyinuma awurrakwulyumida amarmarra wurrakina-baba. ¹³ Biya nuw-ardanga Jesus-uwa. “Jesus...ayi!” ne-yama wurrakina. “Bungkawa...yi, errukwuliya-langwa yirraja...wu!” ne-yama wurrakina warnungkwarba, nuw-ardanguma engka-langwa Jesus-uwa.

¹⁴ Eneja Jesus neni-rringka wurrakina, akwa n-ardanguma nakina engka-langwa aburruwa-wa akwa ni-yama, “Jeyi! Wurri-likaja kembirra arakba Neningikarrawara-langwu-wa alikira...wu, kajungwa yikabur-rringkini-yada yakwujina WurruMinida warnungkwarba...wu! Akwa yikabumini-rringkini-yada nungkwurra-langwa karnumakwulya...wu!” ni-yama nakina Jesus. Kembirra na-likena arakba aburraja wurrakina wurrumemberrkwa warnungkwarba angerriba Neningikarrawara-langwu-wa alikira. Biya na-likenu-manja ngawa mamurukwa-langwiya, na-mungkwur•dadinuma lukwakwa warnumakwulya wurrakina-da.

¹⁵⁻¹⁶ Umba kembirra nuwilyaba nenungkwarba ni-rringkajungwa nakina n-eningabaduma arakba, akwa ni-lawurrada dirrbura Jesus-uwa. Niminingke-ka nenungkwarba, NeningiJameriya nakina. Biya ni-yangkarjiyajungwunuma nakina neni-yangmarngkwajuwama Neningikarrawaru-wa. “Neningabe-ka Nbungkawa Neningikarrawara!” ni-yama. Biya n-abuluwendinga n-engmudirruwajungwa nenumukwurra nakina ajiringka-wa akwudangwa Jesus-langwa-manja alika, akwa ni-yama nakina Jesus-uwa, “Ngeniyerriya, yiminu-mungkwur•dangu-murrada nganyangwa ningenumakwulya!” ni-yama nakina-da.

¹⁷ Eneja ni-yama Jesus, “Wurrumemberrkwa warnungkwarba ningarramungkwur•danguma warnumakwulya ngayuwa, akena wurrangamba wurrukwala wurrumangbala wurrabiyarbuwa? ¹⁸ Miyambena-burra naka nenungkwarba niminingka ni-lawurradinuma nuwilyaba-ma nakwukawura ngayuwa-wa akwa neni-yangmarngkwajuwama nakina yimbukwa Neningikarrawara?” ni-yama Jesus.

¹⁹ Biya ni-yama nakina Jesus nakinu-wa nenungkwarba, “Mirajanga!” ni-yama. “Jeyi! Likaja arakba. Nara yiku-minikalyika ayakwa nganyangwa, umba ningk-eningmidinuma ngayuwa ka-mungkwur•dena-mulangwa warningerribirra-langwa warnumamalya. Kembirra akina-langwa

ningk-eningabaduma arakba ningkakina-da,” ni-yama Jesus nakinu-wa niminingka nenumamalya NeningiJameriya-wa-da.

Kinu-bungkawadina-mulangwa Neningikarrawara

²⁰ Bi...ya aburraja wurrukwala WurruBarija warnungkwarba neni-yendabena wurrakina Jesus-uwa. “Ngambi-yada-burra Neningikarrawara kinu-bungkawadinama nakina ngarrababurna-manja ngarnumamalya?” ne-yama.

Eneja ni-yama Jesus, “Kinu-bungkawadina-manja Neningikarrawara, nara kirrakina a-rringkama menba-murra kinu-bungakwadina-mulangwa nakina. ²¹ Akwa nara e-yamama amukwiyadakena ayakwa, ‘Kwuja! Naka-bina!’ akwa ngawa, ‘Nangaba!’ nare-ka e-yamama kirrakina. Ngarra-makinama ngayuwa ningena, Neningikarrawara kinu-bungkawadinama nakina akini-yada ngawa yikinumini-yarrkuwarakina-manja kirrakina ayakwa karnumamalya ena-langwa nungkwurra-langwa-manja mangma iya yukwudukwuda,” ni-yama Jesus wurrumurndakakinu-wa WurruBarija warnungkwarba-da.

²² Biya kembirra ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Arngkingka-manja yiki-ngayindenama kirrakina karniki-rringki-yada ngayuwa ki-lawurradina-mulangwa yangkwurrangwa ngayuwa, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya. Yiki-ngayindenama karniki-rringki-yada ngayuwa aduwaya, wulkwa muwilyaba-ma ngawa mamawura, akeno nara a-rringkama kirrakina ngayuwa-da.

²³ “Aburraja kirrabu-makinama wurrukwala warnumamalya, ‘Kwuja! Nangaba!’ umba aburraja wurrukwala, ‘Naka-da!’ Akeno nungkwurraja nara engkirrikuma aburruwa-wa, e-yuwama aburruwa-manja. ²⁴ Nare-ka engkirrikuma aburruwa-wa, mena ki-lawurradina-manja ngayuwa, kembirra wurrababurna-langwe-ka warnumamalya kabu-rringkinama ngayuwa-wa. Wuburra laka yibina yibilyibilya kini-ngarningmindena-manja yakina, kembirra yikini-rringkinamanja kirrakina kini-larrkabarrakajinama angalya yakina angerriba iya angerriba, yakine-ka wuburra ki-lawurradinama nganja ningena. Aburraja kembirra kabu-rringkinama wurrababurna-langwa warnumamalya ngayuwa, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya. Kabu-rringkiname-ka aburra-langwa-murra menba wurrakina. ²⁵ Akeno adinuba-wiya nganja ki-lyandinama ningena ngayuwa angwurra, ka-warena-mulangwa ngayuwa warna warnumamalya warningaduwaba,” ni-yama Jesus nakina-da.

²⁶⁻²⁷ Biya ni-yama ngarningka nakina Jesus, “Arakburakba-kiya-wiya, n-ambilyu-wiya nakina Nawa, aburraja wurrakina warnumamalya namin-engkingirrikajajungwunuma ngawa warningangkawura. Ne-yaminjamama na-jijanguma aninga, ne-bibekinuma wurrakina akubibeka. Akwa ne-yakiyakeyinuma warnungkwarba iya wurridarringka, nuw-ambambilyuma ngawa. Ne-yaminjamama wurriyirrbiyirra ngawa-da.

“Bi...ya eneja ni-jerrukwama ebina arakba warka nu-war•dangu-mulangwa nakina Nawa, numa-ngekburaka-mulangwa num-ar•dirrangu-mulangwa mibina mijiyanga memikirra arka. Kembirra n-awiyebenuma nakina akwa ena-langwa wurrukwala warnumamalya aburruwa. Kembirra ni-larrinuma ngalaja yibina yelyukwa. Umba nawurraki-jungweyinuma wurrumurndakibina warnumamalya wurruwurrakwulyumida. Wurrababurna-langwa na-jungweyinuma.

Wulkwa eneja Nawa neniba n-ambilyuma nakina akwa ngawa ena-langwa warnumamalya. Kembirra akine-ka wuburra, ke-yaminama warnumamalya aburrajukwaba ki-lawurradina-manja ngayuwa, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya. Kamin-engkingirrikajungwunama aburrajukwaba wurrakina ngawa-da.

²⁸ “Akwa ngarningka arakburakba-kiya-wiya, n-ambilyu-wiya nakina Lada, aburraja WarningiJaduma warnumamalya namin-engkingirrikajungwunuma warningangkawura wurrakina aburrajukwaba. Ne-yaminjamama na-jijanguma aninga akwa ngawa ne-bibekinuma akubibeka. Namurndaku-beyindanguma akwa ngawa narri-lungkuwabijuwama amamarda aninga, akwa narri-ngekburakama alikira. Ne-yaminjamama wurriyirrbiyirra ngawa wurrakinu...wa.

²⁹ Akena ni-lalika-manja nakina Lada ebina angalya Jaduma, mibina-manja ngawa mamawura, eneja Neningikarrawara ni-larrkama angwura angubina-langwa ajiringka-wa. Ngalaja nawurraki-kalaridinuma akwa nawurraki-jungweyinuma wurrumurndakibine-ka WarningiJaduma warnumamalya. Wurrababurna-langwa na-jungweyinuma wurrakina, umba yimbukwa Lada neniba n-ambilyuma nakina. ³⁰ Kembirra akine-ka wuburra, aburrajukwaba ke-yaminama warnumamalya, akini-yada ngawa k-abilyerrikajungwuna-manja ngayuwa, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya. Aburrajukwaba kamin-engkingirrikajungwunama wurrakina ngawa-da.

³¹ “Akini-yade-ka ngawa, eneja kin-ambilya-manja nuwilyaba nenungkwarba ena-langwa-manja alikira karrawara ekbilyuwalya-manja, nara nakina a-dirrirnduma akwa awiyebuma arrawu-wa angkama amurndakijika ena-langwa. Umba enejukwaba ningka-langwa nenungkwarba kinuwar•dena-manja warka errekba-manja, nara nakina errikerruma akwa a-lawurraduma angalyu-wa. ³² Nungkwurraja yik-eningmidinama karna yingi-yama-mulangwa ying-errikerrinu-mulangwa dibina dadingiyenibka Lada-langwa. Kembirra yiki-yakuwerribikinama ambaka-langwa ngaluwa-wa kirrakina-da.

³³ “Umba eneja nuwilyaba nenungkwarba nibina kini-lyelyingmajungwunama kini-ngayindena-manja ababurna-langwa amurndakijika enena-manja angalya umba kinu-warena-manja Neningikarrawara, kembirra kini-jungwunama neningangkawura nakina-da. Umba nibine-ka eneja nenungkwarba nara-manja a-waruma nenikijungwangena-langwa umba ken-aburrakiyuwarna-manja ngayuwa-manja nakina, neniba kin-ambilyama neningangkawura nakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

³⁴ Biya kembirra ngarningka ni-yama nakina Jesus, “Ngarra-makinama ningena ngayuwa,” ni-yama nakina, “akini-yada ngawa aburraja wurrambilyuma warnumamalya-kiya ka-mungkwula-manja marringa wurrakina muwilyaba-murra-manja ngawa mamukumungkwulinga alyarrngwalyilya, kembirra aburraja Neningikarrawara-langwa warnikumamurikaja ka-wekbalyinama wurrakina wurruwilyabama ngawa, umba karra-lalikinama wurrakina wurruwilyabamada. ³⁵⁻³⁶ Umba aburringaja wurringambilyuma wurringidarringakiya karringu-war•dena-manja warka wurringalakina akwa karringumamurikajeyina-manja karringi-rungkwulena-manja ebina amadidira, kembirra aburraja Neningikarrawara-langwa warnikumamurikaja ka-wekbalyinama wurrakina wurruwilyaba ngawa wurridarringka, umba

karra-lalikinama wurrakina wurruwilyaba-ma-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa nakina-da.

³⁷ Aburraja ne-yama wurrakina, “Bungkawa,” ne-yama, “nga-manja ke-yaminama akina?”

Eneja Jesus nenumini-lawurrakajuwa nakina enena ayakwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa. Akwa ni-yama nakina, “Ka-murrkwulijeyina-manja warnumadangkwa warninikijungwa ajiringka-manja, kembirra yakwujina akina-manja ngawa angalya yikini-rringkinama yukwurrijiamurriya kinuwurra-murndukwunama yakina-da,” ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

18

Dingaya-langwa akwa ngawa nubungkawa-langwa

¹ Biya kembirra nenu-makama Jesus enena alawudawarra ena-langwamanja warnikabuburrakiyuwa, kajungwa warningmi-yada ngawa wurrakina ka-buriyamina-mulangwa ngawa mababurna-langwa marringa akwa kembirra nari-yada a-werrikilyangmuriduma a-werrikungwanjuma wurrakina.

² Nuwilyaba nubungkawa n-ambilyuma nakina. Biya ni-lyangkuwerribikajungwunuma nakina warnumamalya-langwa warningaba-murrikba akwa wurruwurrariya-murrikba, mena ena-langwa warka akina. Akena nara nakina kenumin-engkirrikena Neningikarrawaru-wa iya warnumamalyu-wa. ³⁻⁴ Ngalaja duwilyaba didarringka duminakina angalya yingi-likenuma enuwa-wa. Dingaya dakina. “Marrakba,” yingi-yama, “yi-mamurikajiya-langwa nganja, mena nuwilyaba nenungwarba nginumini-ngekburaka-mubaba awurrariya nganyangwa. Kema ki-lyangkuwerribikajungwunama nungkwaja ningkakina yinalakena-langwa yinenumamalya-kiya, akwa yikumini-yengbinama ayakwa nungkuwa nganyangwa enuwa-wa nuwarnkarnyerrababa nakina-da,” yingi-yama dakina.

Akena eneja nubungkawa nu-waranguma akwa n-ambudidina neningamiyerra nakina, akwa nara kininga-mamurikajuwa kembirra dakina dingaya. Umba ngalaja ying-alilikenuma ngawa diyirrbiyirrbaba enuwa-wa. Yingi-yaminjamama dakina ngawa-da. Eneja nubungkawa nu-waranguma kembirra dakina ngawa.

Bi..ya arakba-langwa ni-lyangkiyama nakina kembirra, “Nara engkirrikuma ningena ngayuwa Neningikarrawaru-wa iya warnumamalyu-wa akena, ⁵ daka-langwa dingaya ningu-warenama ning-erriburandinameka. Aminakina-langwa kema kinga-mamurikajinama ningena ngayuwa. Nara-manja a-lyangkuwerribikajungwuma ningena ngala-langwa-langwa eningaba, ngalaja kembirra king-alilikajama ngawa dakina ngayuwa-wa diyirrbiyirrbaba ngawa-da. Kembirra nganja k-erriburandinama ngayuwa angwurra-da,” ni-yama arakba nakina nubungkawa, ni-lyangkumakajungwunuma-da. Enena ngawa-da.

⁶ Enene-ka alawudawarra Nubungkawa Jesus nenu-makama ena-langwamanja warnikabuburrakiyuwa. Biya kembirra ni-yama nakina aburruwawa, “Yiki-yakuwerribikinama karna nakina-langwa nubungkawa ngarramaka-mulangwa,” ni-yama. “Arakba-langwa kembirra eneja nanga-mamurikajuwama dakina-manja dingaya, mama nakina nuwurrariya.

⁷ Umba eneja nakina Neningikarrawara n-engkingirrikajama ayakwa ena-langwa-langwa karnumamalya akwa kirren-akukwurrajinama nungkwurruwa-manja. Kembirra yik-ardirdena-manja kirrakina

enuwa-wa meningilida iya alyarrngwalyilya, kin-engkirrikajama nakina akwa kini-lyangkuwerribikajungwunama nungkwurra-langwa-langwa eningaba. Yikenumin-akwurrajina karnumamalya kirribina nu-wekbalyinuma nakina ena-langwi-yada karnumamalya kirrakina. Nara nakina ambudirrkajungwuma, ⁸ umba yikenu-mamurikajinama kirrumurndakakina warenja-bawiya-da. Amandangwa nganja ki-lawurradinama yangkwurrangwa ngayuwa, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya. Dukwe-ka aburraja kuw-embirrarina warnumamalya ngayuwa-wa, akwa ka-werrikambilya ngawa ngayuwa-wa, dukwa nara-da,” ni-yama Nubungkawa Jesus ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa nakina-da.

NuBarija-langwa akwa nenikumurndumurndukwa-langwa angwarnda nenungwarba

⁹ Enea ngarningka awilyaba alawudawarra Jesus-langwa. Nenu-makama nakina enena alawudawarra wurrukwalu-wa warnumamalya wurribina na-ngkweningabakajungwunu-murruwa. Wurrakine-ka ne-yaminjamama wurrukwalu-wa warnumamalya, “Yirre-ka yarningabawiya yarna yarnumamalya umba nungkwurraja kirruwurrariya kirrakina-da,” ne-yama wurrakina warnumamalya-da. Kembirra aminakina-langwa nenu-makama Jesus enena alawudawarra.

¹⁰ Wunambilyuma wunenungkwarba-kiya nen-ambilyumurra Jirujalema-manja wunalakina. Nuwilyaba NuBarija nenumamalya nakina, umba nuwilyaba nenuminu-war•danguma warka WarningiRawumalangwa wurrubungkawa akwa nuwurra-murndukwama nakina angwarnda warnumamalya-langwa. Biya neni-likenuma wunalakina-kiya Neningikarrawara-langwu-wa angalya kajungwa yakwujina wunenikuburiyami-yada Neningikarrawaru-wa wunalakina.

¹¹ Nakine-ka NuBarija nenumamalya n-awiyeba akinu-wa angalya biya nu-kuwarjeyuma nakwukawura ngawa, nu-buriyaminuma Neningikarrawaru-wa yakwujina. Biya “Ningkeningikarrawara,” ni-yama, “yirre-yangmarngkwajinama nungkuwa-wa, mena nara-baba e-yamama ngayuwa wuburra wurrukwala warnumamalya ne-yaminjaminama wurrakina aduwaba. Nuw-angmadame-ka wurrakina angwarnda iya amurndakijika-murriya wurrukwala-langwa warnumamalya, akwa wur-rumungwur•dangma wurrakina. Warniniyerriye-ka warnumamalya akwa na-rndirndirrkeyinama erribirra warningerribirra-manja wurridarringka. Nara nganja wurrumurndakakina wuburra warnumamalya e-yamama ningena. Akwa ngarningka nangaba wuburra nenungkwarba nuwurrariya nibina nenuminu-war•denama WarningiRawumalangwa, nara ningena e-yamama enuwa wuburra ningena ningenumamalya ngayuwa. ¹² Ngayuwe-ka ningena k-ambilyama murumureya muwilyaba-manja mamawura akwa mingka-manja ababurna-langwa wika, kajungwa yiba-yangmarngkwajiniyada ngayuwa nungkuwa-wa. Akwa ena ngarningka. Ku-mena-manja ngayuwa angwarnda nganyangwa, ku-murnduwarnama akina akwa yibakwunama awilyaba akina nungkuwa-wa umba amangbala abiyarbuwa ku-minambilyama ningeningangkawura-da,” ni-yama nakina NuBarija nenumamalya Neningikarrawaru-wa nakina-da.

¹³ Eneja ningka-langwa nenungkwarba nara kin-akwudangwukajungwuna nakina warnumamalyu-wa umba nu-kuwarjeyuma nakwukawura engkalangwa-langwa. Nu-buriyaminu-manja nakina, nara kinu-ngwundikadina angubina-wa umba nu-wardijungwunuma yukwudukwuda-manja, mena

ni-lyangkiyeliyangu-mubaba nakina. Ni-yama, “Ningkeningikarrawara, ninguwurrariye-ka ngayuwa, umba errukwuliya-langwa nganja ningena,” ni-yama nakina. Ena ngawa.

¹⁴ Biya nenu-maka-mulangwa nakina Jesus enena alawudawarra wurrumurdakibina-manja warnumamalya, kembirra ni-yama aburruwa-wa, “Amandangwa eneja Neningikarrawara nara kenu-werrungwur•danga nakina nibina-manja NuBarija nenumamalya umba nenu-werrungwur•dangume-ka nakina-manja nenikumurndumurndukwa angwarnda nenungkwarba. Kembirra nara-manja angkweningabakajungwuma kirrakina, kembirra Neningikarrawara enamba-langwa kini-yaminama nakina nungkwurruwa-wa, ‘Ningkarume-ka ningkakina ningkenumamalya,’ kini-yaminama nakina-da. Umba karningerribirra karnumamalya yiku-ngkweningabakajungwuna-manja kirrakina, kembirra Neningikarrawara enamba-langwa keniyengkiyelijinama nungkwurruwa-wa nakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya-da.

Warnumamalya narra-lyilyangu-mulangwa wurriyukwayuwa Jesus-uwa

¹⁵ Aburraja kembirra wurrukwa warnumamalya narra-lyilyanguma wurriyukwayuwa aburra-langwa Jesus-uwa kajungwa nenikuminjirrkilyingi-yada Jesus wurrakina-manja wurriyukwayuwa. Umba aburraja warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa narra-rringkama wurrakina warnumamalya namurndaki-likenuma enuwa-wa. Biya nangwurrkiyengbeyinuma ayakwa aburruwa-wa mena na-warangu-mubaba warniki-lika-langwa wurrumurdakakina wurriyukwayuwa Jesus-uwa-da.

¹⁶ Akena eneja Jesus nen-ardijuwa nakina wurrumurdakakinu-wa wurriyukwayuwa warniki-liki-yada enuwa-wa. Ni-yama kembirra nakina ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Nara kirrakina a-murndurkkwama wurrakina umba wurra-lalikina, abu-likaja wurriyukwayuwa ngayuwa-wa,” ni-yama. “W-engkirrikiya! Yiki-likajamanja karningerribirra karnumamalya Neningikarrawaru-wa wuburra laka wurrumurdakenena wurriyukwayuwa na-likenuma aduwaba ngayuwa-wa, kembirra yik-eningmidinama kirrakina Neningikarrawareka nakina nu-bungkawadina-mulangwa arakba nungkwurruwa-manja.

¹⁷ Akena karningerribirra karnumamalya nara-manja a-werrikambilyuma kirrakina Neningikarrawaru-wa, karningbala kembirra kirrakina kinu-bungkawadina-mulangwa Neningikarrawara nungkwurruwa-manja. Umba yiku-werrikambilyame-ka kirrakina Neningikarrawaru-wa nungkwurrajukwaba, wuburra laka wurrumurdakenena wurriyukwayuwa na-werrikambilyama Neningikarrawaru-wa-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Numinababurna-langwa amurdakijika-murriya nenungkwarba nibina ni-likenuma Jesus-uwa

¹⁸ Bi..ya eneja nuwilyaba nubungkawa NeningiJudiya nubukwaya ni-likena nakina Jesus-uwa. Akwa ni-yama, “Ningkeningaba ningkenikakakirumaka, yi-makina, ki-yamarrkinama ngayuwa kajungwa k-ambilyi-yada ngayuwa ningeniba ningeningangkawura?” ni-yama nakina Jesus-uwa.

¹⁹ Eneja ni-yama Jesus, “Miyambena-burra ningki-yaminama ngayuwa-wa, ‘Ningkeningaba?’ Nara wurribina warnumamalya warningabada. Wulkwa Neningikarrawara nuwilyaba-ma neningabe-ka nakina-da.

²⁰ Ningkeningma Neningikarrawara-langwa ayakwa eningarumuruma.

Ngarraku-makinama akina ayakwa ngakwurruwa-wa nari-yada a-rndirndirrkajuma ngarna, akwa nari-yada a-lamukwarriduma ngarna, akwa nari-yada angmaduma, akwa nari-yada amini-kikaduma ayakwa wurrukwala-langwa warnumamalya, umba akawerrikiyangmarngkwajini-yada ngarna wurrungungwanyungwa iya wurrirndirndanyungwa ngakwurra-langwa-da,” ni-yama Jesus enuwa-wa.

²¹ Eneja ni-yama nakina nenungkwarba kembirra Jesus-uwa, “Yawe-ka,” ni-yama. “Ningeningma ngayuwa. Ningu-wilyakama amurndakakina ayakwa ningiyukwujiya-wiya ngayuwa, biya ningi-yarrkiyarrkuwarakama akina ningeningangkawura yanda-langwa aduwaba-da,” ni-yama.

²² N-engkirrika-manja eneja Jesus amurndakakina ayakwa, kembirra ni-yama nakina enuwa-wa, “Ena engka awilyaba ki-yaminama ningkena,” ni-yama nakina. “Ka-kwunama angwarnda nungkwalangwa warningalyingmalyingma-wa warnumamalya. Adinubawiya ki-lyilyenama nungkwalangwa amurndakijika wurrukwalu-wa warnumamalya, biya ku-warrukwajinama amurndakakina amurndakijika angwarndu-wa. Biya kembirra akine-ka angwarnda ningkumanguma nungkuwa warnumamalya-langwa ka-kwunama ningkakina angkwulyumida-langwa akina wurrukwalu-wa warnumamalya wurribina warningalyingmalyingma-wa. Ki-yamina-manja akina nungkuwa ningkakina, kembirra ambaka-murruwura eneja Neningikarrawara kenu-kwunama nungkuwa-manja ababurna eninginingaba ena-langwamanja angalya abalkaya. Ki-yaminame-ka adinubawiya akina yirra-makamulangwa, kembirra arija-langwa ki-lawurradinama nungkuwa ngayuwa-wa akwa yiki-yuwarnama ngayuwa-manja ningkakina-da,” ni-yama Jesus nakinu-wa nenungkwarba.

²³ Eneja n-engkirrika-manja nakina nenungkwarba amurndakakina ayakwa Jesus-langwa, nu-werrikawarriyada arakba. Numinababurneka angwarnda iya amurndakijika-murriya nakina-baba, kembirra narriyade-ka nenumukwurra arakba-da.

²⁴ Umba eneja neni-rringka nakinu-wa nenungkwarba nakina Jesus nu-werrikawarriyadu-mulangwa akwa ni-yama, “Ke-yamarrkiname-ka warnumamalya wurruminababurna angwarnda iya amurndakijika? Ke-yamarrkinama warnik-awiyeba-langwa wurrakina Neningikarrawaralangwu-wa angalya abalkaya?” ²⁵ Eneja nuwilyaba nenumamalya, nibina numinababurneka angwarnda iya amurndakijika, nara warenjabawiya a-werrikambilyuma Neningikarrawara-manja nakina. Akwa nara ngarningka warenjabawiya awiyebuma nakina Neningikarrawaralangwu-wa angalya abalkaya. Yi-makina enena. Ngalaja duwilyaba kamila dibina daruma-dangwa kingi-rukawiyebena dakina e...yukwujiyalangwa edirra-na? Nare-ka-da! Nare-ka a-rukawiyebuma dakina. Umba eneja nenumamalya numinababurna angwarnda iya amurndakijika kinawiyebenama nakina warenjabawiya Neningikarrawaralangwu-wa angalya abalkaya-na? Nare-ka-da! Nara nakina awiyebuma-da,” ni-yama Jesus nakinu-wa nenungkwarba.

²⁶ Aburraja wurrukwala warnumamalya nuw-engkirrikenumulangwa amurndakakina ayakwa Jesus-langwa ne-yakikbijangeyinuma wurrakina. Biya ne-yama, “Wurrumiyambene-ka kembirra warnumamalya kenibikinama eneja nakina Neningikarrawara wurrakina?” ne-yama.

²⁷ Ni-yama kembirra eneja nakina Jesus, “Kini-yaminame-ka Neningikarrawara ababurna-langwa nakina. Aburraja na-lyangmuridinama warnumamalya akena nakina Neningikarrawara nara-da,” ni-yama nakina.

²⁸ Eneja kembirra ni-yama Bida, “Umba yirraja yirruwa yarna yirri-lalikama ababurna-langwa yirra-langwa, akwa nungkuwa-wa ngarre-yuwarnuma,” ni-yama nakina Bida Jesus-uwa.

²⁹ Eneja ni-yama Jesus Bida-wa akwa ngawa wurrumurndakibinu-wa warnumamalya wurrababurnu-wa aburrajukwaba, “Mungkwada!” ni-yama. “Umba nungkwurraja kirruwilyaba karnumamalya dukwa yiki-lalikinama kirrakina alikira nungkwurra-langwa iya nungwenungwa iya dirndenungwa iya nawenungwa iya dadingiyenungwa akwa wurriyukwayuwa nungkwurra-langwa aburrajukwaba. Yiki-lalikinama kirrakina ababurna-langwa nungkwurra-langwa kajungwa Neningikarrawara kinu-bungkawadini-yada nungkwurruwa-manja nakina. ³⁰ Yiki-lalikinama-manja kirrakina ababurna nungkwurra-langwa, kembirra eneja Neningikarrawara yikenumini-lawurrajajinama nakina ababurna nungkwurruwa-wa. Kembirra nungkwurraja yikumenama-ka kirrakina eningaba ababurna angwurra enena-manja angalya. Akwa ngarningka yiki-jungwuna-manja kirrakina, yiki-likajama Neningikarrawara-langwu-wa angalya abalkayu-wa akwa yikambilyama yakwujina karningangkawura-da,” ni-yama nakina Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya-da.

Jesus ni-yengbinu-mulangwa ngarningka neniki-jungwangena-langwa

³¹ Bi..ya Jesus nenu-wilyakama arakba nakina ena-langwa warnikabuburrakiyuwa wurrumemberrkwa wurrambilyuma naramurruwa wurrukwalala warnumamalya. Biya ni-yengbinuma amurndakenena ayakwa aburruwa-manja. Ni-yama nakina, “W-engkirraja ena ayakwa nganyangwa,” ni-yama. “Ngarri-likajama arakba ngarna angerriba Jirujalemu-wa. Arakburakba-kiya-wiya aburraja wurrumurndakibina WurruBuburabuda warnumamalya ne-yengbinuma ayakwa ngayuwa-langwa, ningibina ningi-rukwullaru-mulangwa enena-manja angalya. Kembirra ngalaja ayakwa aburra-langwa nuwarrikarrijungwunuma jurra-manja akina. Kembirra amurndakakina ababurna-langwa ne-yengbinu-mulangwa wurrakina adinuba-wiya kangekburakajungwunama akina yakwujina Jirujalema-manja-da.

³² “Umba aburraja wurrukwalala warnungkarba yakwujina Jirujalema-manja kabu-wilyakinama ngayuwa WarningiJudiya-murru-wa warnumamalya. Aburraja kembirra wurrumurndakakina warnumamalya kabu-wurrumalyakinama, kabu-rinjarrkinama akwa kabu-kwurarrkinama ngayuwa-manja wurrakina-da. ³³ Biya kembirra kabu-larrkbarjenama ngayuwa akwa ngawa kabi-jungwajinama-da. Akena mabiyakarbiya-manja mamawura ku-mirajanginama ngayuwa ki-jungwuna-mulangwa-da,” ni-yama Jesus.

³⁴ Akena aburraja wurrumurndakibina warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa nara karru-mumiringka ena-langwa ayakwa. Nuw-engkirrikenuma mada-murra wurrakina akena nawurraki-lyumadinuma amurndakakina ayakwa mena warningbala-wiya-baba ambaka wurrakina-da.

Jesus nen-eningabaka-mulangwa nuwilyaba nimimba

³⁵ Biya kembirra narruma-yuwarnuma ngawa wurrakina Jesus-murriya mibina mamurukwa numu-likenuma makina Jirujalemu-wa. Namurndak-alilikenu..wa. Biya nuw-akwudangwukajungwa wurrakina Jerika-manja arakba. Umba eneja nuwilyaba nenungkarba nimimba n-angmungmakwulaluma nakina yakwujina mulikarrkbidjina-manja mamurukwa. Kembirra wurrukwalala warnumamalya na-likenu-manja

neni-yarruwarnu-manja wurrakina nakina-manja nimimba, neni-yukwamajuwama nakina angwarnda aburruwa-wa. ³⁶ N-engkirrika-manja nakina nimimba wurrumurdakibina wurrababurna warnumamalya wurrarrijinungkwa nawurraki-likenuma, neni-yendabena kembirra wurrukwalu-wa warnumamalya. “Ne-yamarrkinama wurrakina angakuba?” ni-yama nakina.

³⁷ Aburraja ne-yama, “Jesus NeningiNejirida naka-da akwa ni-likajama memema-langwiya mamurukwa-da.”

³⁸ Eneja kembirra nakina n-ardanga nimimba Jesus-uwa. “Jesus...ayi!” ni-yama. “Ningkumirenikba Deyibida-langwa, errukwuliya-langwa nganja ningena...wu!” ni-yama.

³⁹ Aburraja na-lyengmanguma wurribina warnumamalya nangwurrkiyengbeyinuma enuwa-wa. “Yengminjada!” ne-yamama wurrakina.

Akena ngarningka ngawa n-ardanga eneja nakina angwurra Jesus-uwa. “Ningkumirenikba Deyibida-langwa...wu!” ni-yama. “Errukwuliya-langwa nganja...wu!” ni-yama.

⁴⁰ Eneja kembirra n-arjiyinga Jesus, akwa nenu-maka wurrukwala-manja warnungkwarba. “Wunu-wilyakina nangaba yangkwurrangwa ngayuwa-wa,” ni-yama. Aburraja wurrukwala nenu-wilyaka kembirra nakina Jesus-uwa arakba-da. Umba ni-yama nakina Jesus enuwa-wa, ⁴¹ “Ki-yamarrkinamurra ngayuwa nungkuwa-manja ningena yi-ngayinduma?” ni-yama.

Eneja ni-yama, “Bungkawa, ningi-ngayindenama ningena k-andiyama ngarningka,” ni-yama.

⁴² Kembirra ni-yama arakba eneja nakina Jesus nimimbu-wa, “Andiya kembirra arakba! Nara yiku-minikalyika nungkuwa umba ningkeningmidinuma ngayuwa yib-eningabakina-mulangwa ningkakina. Kembirra aminakina-langwa ningkeningabaduma arakba-da,” ni-yama Jesus enuwa-wa-da.

⁴³ Arngkawura-wiya ngawa eneja nenungkwarba n-andiyinga arakba nimimba-murrada nakina. Biya neni-yuwarna Jesus-manja, akwa neni-yangmarngkwajuwama Neningikarrawaru-wa nakina. Umba aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya yakwujina nuwambilyuma neni-rringkama nakina n-andeyuma arakba menba, akwa neni-yangmarngkwajuwama aburrajukwaba Neningikarrawaru-wa wurrakina-da.

19

Jesus-langwa akwa Jekiyija-langwa

¹ Biya Jerika-manja arakba wurrakina namurndaki-yar•duma Jesus-murriya. Akena nara ka-ngwanjina wurrakina yakwujina umba dirrbura namurndaki-likenuma narururraku-warrukwama alikira.

² Umba eneja n-ambilyuma nakina yakwujina nuwilyaba nenungkwarba nenimikirra Jekiyija. Numinababurne-ka angwarnda iya amurdakijika nakina. Niyukwujiya nubungkawa nakina umba nenuminu-war•danguma warka WarningiRawuma-langwa wurrubungkawa. Nuwurra-murndukwama angwarnda warnumamalya-langwa kajungwa neniku-kwi-yada akina ena-langwu-wa wurrubungkawa. ³ Nakina Jekiyija neningma arakba Jesus-murriya wurrubukwaya namurndaki-likenuma wurrakina.

Akwa neni-ngayindanguma neniki-rringki-yada nenumukwurra Jesus-langwa, mena neningbala-baba nakina. Akena nirukwudarrbe-ka nakina nenungkwarba, akwa aburrajukwaba wurrababurne-ka warnumamalya mamurukwa-manja na-murndukwunuma akwa nawurraki-lyibilyidanguma wurrakina. ⁴ Nakine-ka kembirra ni-lyengmanga arakba, n-angkarra eningabu-wa eka akuwurduwurdu-wa. Biya nu-wurdanga arakba nakina karrawaru-wa eku-wa kajungwa nenik-andiyingi-yada Jesus-uwa kinu-warrukwuna-murruwa akina eka-da.

⁵ Eneja kembirra n-akwudangwukajungwunumurra arakba Jesus ebinu-wa eka n-ambilyu-murruwa Jekiyija. Biya n-andiyinga nakina Jesus karrawaru-wa enuwa-wa. Ni-yama nakina Jekiyiju-wa, “Dirrirndiya warenja enena-wiya mena-baba ki-likajama ningena nungkwa-langwu-wa alikira aduwaba,” ni-yama.

⁶ Kembirra warenja-bawiya ni-dirrirndinga eneja Jekiyija ajiringka-wa biya nenu-wilyaka Jesus ena-langwu-wa alikira. Niyekirrerre-ka arakba nakina nenungkwarba nen-awiyebajuwa Jesus ena-langwa-manja alikira. ⁷ Umba aburraja wurrukwalawarnumamalya neni-rringka Jesus ni-likenuma nakina Jekiyija-langwu-wa alikira akwa nangwurrkiyengbeyinuma wurrakina. “Nuwurrariye-ka nakina Jekiyija akena Jesus ni-likenuma ena-langwu-wa alikira-da!” ne-yama wurrakina.

⁸ Eneja Jekiyija n-arjiyinga akwa ni-yama nakina Nubungkawu-wa Jesus, “Ningkubungkawa,” ni-yama, “ka-kwunama ngayuwa ababurna amurndakijika nganyangwa warningalyingmalyingma-wa warnumamalya. Ekuwarra ku-minambilyama nganyangwa umba ekuwarra ka-kwunama aburruwa-wa. Umba ebina angwarnda ningumanguma ngayuwa wurrukwalawarnumamalya ningarra-kadika-mulangwa, kembirra kamini-lawurrakajinama arakba ababurna, arngkabiyaibuwa-ma ebina ningumanguma kamini-lawurrakajinama akina ngayuwa-da,” ni-yama nakina Jekiyija-da.

⁹ Eneja ni-yama Jesus, “Aduwaba memema-manja mamawura eneja Neningikarrawara nen-enibikama nakina warna warnumamalya enena-manja alikira. Nake-ka nenungkwarba n-ambilyama nenikaduwa numirenikba Aburiyama-langwa. ¹⁰ Umba ngayuwa, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya, ningi-likenuma yangkwurrangwa enenu-wa angalya kajungwa k-aburangkini-yada wurribina na-lyumadinu-murrada warnumamalya akwa k-enibikini-yada ngayuwa wurrakina-da,” ni-yama Jesus Jekiyiju-wa-da.

Akinuminu-war•dena-mulangwa warka eningaba Neningikarrawaralangwa

¹¹ Aburraja wurrumurndakibina warnumamalya Jekiyija-langwa-manja alikira nuw-engkirrikenumanja ayakwa Jesus-langwa, na-lyangkiyama wurrakina, “Adinube-ka Neningikarrawara kinu-bungkawadinama nakina enena-manja angalya.” Akine-ka na-lyangkiyamama mena nakina Jesus Jirujalema-manja akwudangwa n-ambilyu-mubaba arakba. ¹² Kembirra nenu-makama arakba nakina Jesus enena alawudawarra aburruwa-wa.

Nuwilyaba naruma nenungkwarba n-ambilyumurra nakina. Neniki-likiyada engku-wa eminingku-wa angalya kajungwa nakina nubungkawa naruma-dangwa neningakwujina kenu-bungkawakini-yada nakina nenungkwarba nubungkawa wurrababurna-manja warnumamalya ena-langwa-manja angalya. Kembirra yadikina neniki-lawurrada nakina

ena-langwu-wa angalya naruma arakba nubungkawa. ¹³ Akena nara-wiya kini-likena nakina engku-wa, nen-ardijuwama lukwuniyawa ena-langwa wurrumemberrkwa warnikuminuwar•duwar•da enuwa-wa. Biya nenu-kwama angwarnda aburruwa-wa wurruwilyuwilyaba-wiya-manja nakina. “Ki-likajama ningena,” ni-yama nakina aburruwa-wa. “Nara-wiya ningibina, yikuminu-war•denama enena warka nganyangwa. Yikumin-arumurrkinama ngawa enena angwarnda nganyangwa. Kembirra akine-ka angwarnda nganyangwa kuw-arumidinama ngawa ki-lawurradina-manja ngayuwa yangkwurrangwa,” ni-yama nakina nenungkwarba ena-langwu-wa warnikuminuwar•duwar•da. Biya ni-likena nakina arakba-da.

¹⁴ Akena aburraja wurruminibina angalya warnumamalya nenu-wirrikbama angwurra nakina-manja nenungkwarba. Kembirra narra-larrkenuma wurrukwala warnungkwarba arakba nibinu-wa nubungkawa naruma. Aburraja na-likena wurrakina biya ne-yama enuwa-wa, “Yarne-ka yirrababurna-langwa yarnumamalya yirru-warenama nakina nenungkwarba, nara a-bungkawaduma nakina yirruwa-manja yirrababurna-manja,” ne-yama. ¹⁵ Akena eneja nubungkawa naruma-dangwa nara kenumin-engkirrikena akina ayakwa aburra-langwa. Aburraja kembirra na-lawurradina arakba yadikina angalyu-wa wurrakina-da.

Bi..ya arakba-langwa enejukwaba ni-lawurradina nakina angalyu-wa nenungkwarba, nibina-murrada nenu-kwa-murrada angwarnda ena-langwa-manja warnikuminuwar•duwar•da. Narume-ka nubungkawa arakba nakina wurrababurna-manja wurruminibina-langwa-manja angalya warnumamalya. Biya kembirra nen-ardijuwa nakina wurrumurndakibina warnikuminuwar•duwar•da ena-langwa wurruwilyuwilyaba-wiya enuwa-wa, ni-ngayindangu-mubaba ayakwa ebina-langwa angwarnda.

¹⁶ Eneja kembirra neningadinuba-wiya ni-likena nenikuminuwar•duwar•da enuwa-wa. “Bungkawa,” ni-yama, “yu-kwama awilyabama ngawa angwarnda nara-wiya ki-likena nungkuwa engku-wa, umba ememberrkwa arakba amurndakakenena aduwaba-da,” ni-yama nakina.

¹⁷ Eneja kembirra ni-yama nakina nubungkawa enuwa-wa, “Wa! Eningabe-ka! Eningaba warka yiminu-war•danguma, kirrinjeya! Kembirra yiba-kwunama aruma warka mena yirra-werrungwur•dangu-mubaba ngayuwa eyukwujiya-langwa warka yiminu-war•dangu-mulangwa nganyangwa. Ku-bungkawadinama arakba ningkakina ememberrkwa-manja angalya aminababurna-manja alikira iya warnumamalya,” ni-yama nakina nubungkawa ena-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da.

¹⁸ Kembirra ngarningka ningka-langwa enejukwaba ni-likena nenikuminuwar•duwar•da enuwa-wa. “Bungkawa,” ni-yama, “ebina-wiya yu-kwama ngayuwa-manja awilyaba angwarnda, umba amangbala arakba amurndak-enena nungkwa-langwa aduwaba-da,” ni-yama.

¹⁹ Kembirra ni-yama eneja nakina nubungkawa enuwa-wa, “Kembirra ku-bungkawadinama arakba ningkakina amangbala-manja angalya aminababurna-manja alikira iya warnumamalya,” ni-yama.

²⁰ Kembirra ngarningka ngawa ningka-langwa nenikuminuwar•duwar•da ni-likena enejukwaba enuwa-wa. “Bungkawa,” ni-yama, “wiya, ena arakba angwarnda nungkwa-langwa yu-kwa-murrada ebina. Ebina-wiya ning-abuwarrkama ngayuwa dumbala-ma. ²¹ Ning-akbar•duma nungkuwa-langwa, ningeningma-baba ngayuwa ningkilyangkarnyerrababa ningkakina ningkenumamalya. Ningku-mumenama ebina

aburra-langwa akwa ningk-arrangbinama ebina amaninga narri-lungkuwabijuwamurra wurrukwala-langwa warnumamalya. Akinalangwa kembirra yirraminu-wilyakama ena angwarnda nungkwa-langwa engkinyungwurra ngawa-da,” ni-yama nakina nenikuminuwar•duwar•da ena-langwu-wa nubungkawa-da.

²² Kembirra eneja ni-yama arakba nakina nubungkawa enuwa-wa, “Ningkuwurrariye-ka ningkakina. Yirr-arndirrename-ka ningkakina warka-langwa. Ngayuwa yiba-lekbajama ningkakina amurndakakina-murra ayakwa ningki-yengbinu-mulangwa ningkabakiya-ba. Ningkiyamama dangba nungkuwa ngayuwa-wa, ‘Ningkeningma nungkuwa ningilyangkarnyerra ningubungkawa ningena, ningibina ningumumenama ebina aburra-langwa akwa ning-arrangbinama amaninga aburra-langwa,’ ningki-yamama ningkakina ngayuwa-wa. ²³ Kembirra miyambena-burra nara ka-kwa ena angwarnda nganyangwa wurrukwalu-wa warnungkwarba na-war•duwar•dena-murruwa warka angwarndamanja? Ka-kwa-manja nungkuwa ebina-wiya nganyangwa angwarnda aburruwa-wa, kamba ku-manguma ngayuwa aduwaba ebina-murrada angwarnda akwa ngawa akwala ngarningka ngayuwa-da,” ni-yama nakina nubungkawa ena-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da-da.

²⁴ Biya kembirra nenu-maka nakina wurrukwala-manja warnikuminuwar•duwar•da, “Wunu-murrakajiya arakba akina angwarnda, umba yikinu-kwuna akina nibinu-wa nu-wilyakina-murruwa ememberrkwa angwarnda nakina,” ni-yama nakina nubungkawa-da.

²⁵ Aburraja ne-yama, “A•a! Ememberrkwa arakba akina ena-langwa-da!” ne-yama wurrakina.

²⁶ Eneja kembirra ni-yama nakina nubungkawa aburruwa-wa, “Mama akina-da. Umba kinu-kwuna-manja ngayuwa nuwilyaba nenumamalya eyukwujiya warka nganyangwa, akwa kenuminu-war•dena-manja nakina eningaba warka akwa kin-aburrakijerrukwuna-manja akina, kembirra ngayuwa kinu-kwunama aruma warka ngarningka enuwa-wa. Umba kinu-kwuna-manja ngayuwa nuwilyaba nenumamalya eyukwujiya warka nganyangwa akena nara-manja a-jerrukwama akina, kembirra kinu-makinama ngayuwa nakina-manja kini-lalikina-mulangwa nakina arakba akina warka. Kembirra ngayuwa kinu-kwunama ebina-murrada warka ningku-wa nenungkwarba kajungwa nenikuminu-war•di-yada nganyangwa akina warka enamba-langwa-da.

²⁷ “Wurribina-murrada warnumamalya bumurndaku-wirrikbamurrada ngayuwa-wa, akwa namurndaku-warangu-murrada ngayuwa aburra-langwi-yada ningubungkawa, yika-wilyakinama wurrakina yangkwurrangwa ngayuwa-wa. Akwa yika-wardenama kirrakina yelakwa kajungwa ka-rringkini-yada ngayuwa ka-jungwuna-manja wurrakina,” ni-yama nakina nubungkawa-da. Ena ngawa-da.

Ni-jerrukwa-mulangwa akina Jesus alawudawarra, kembirra ni-jadinga nakina Jekiyija-langwa-langwa alikira akwa ni-lalika arakba ebina angalya Jerika-da.

Jesus ni-likenu-mulangwa Jirujalemu-wa dangki-murra

²⁸ Biya ni-likena arakba Jesus num-aburrakiyuwarna ngawa mibina mamurukwa numu-wurdanguma Jirujalemu-wa, aburruwa warnikabuburrakiyuwa ena-langwa. ²⁹ Bi...ya nuw-akwudangwudina ngalaja ambilyuma arakba angalya eyukwujiya-kiya emikirra Bebaja

akwa Bediniya. Alakina-kiya nuw-ambilyuma angakarjiyinga-manja narri-lungkuwabijuwa-murrumanja eninganinga eka emikirra aliba. Aminakinalangwa emikirra angalya Alibumanja akina.

³⁰ Biya ni-yama Jesus wunalakina-kiya-wa ena-langwa wunenikaburrakiyuwa, “Jeyi!” ni-yama. “Wuni-likaja amurndakangaba-wa alikira. Yakwujina kinalakina yikining-akburranginama diyukwujiya dangki dadinungkwarba. Nara ambaka warnumamalya ka-wurdanga-langwa ngala-langwa-manja mirirrba. Ying-ararikajungwunama dakina akena yikining-aburawakina dakina akwa yikininga-wilyakina yangkwurrangwa ngayuwa-wa.

³¹ Umba wurruminakina angalya warnumamalya yikabi-yengkilabaja-manja wurrakina, ‘Miyambena-burra kinalakina kining-aburawakinama dakina?’ kembirra yikini-yamina aburruwawa, ‘Nubungkawe-ka nanga-ngayinduma daka dangki,’ yikini-yamina kinalakina,” ni-yama Jesus wunalakina-kiya-wa.

³² Kembirra aburnaja neni-likena arakba wunalakina akwa nening-akburranga dibina dangki ebina-langwiya ayakwa ni-yengbinumulangwiya Jesus.

³³ Nening-aburawaka-manja dakina dangki wunalakina wunenungkwarba-kiya, aburraja ne-yama wurruminakina dangki wunalakina-kiya-wa, “Miyambena-burra kinalakina kining-enjungwurrenama dakina dangki yirra-langwa?” ne-yama.

³⁴ Neni-yama aburnaja aburruwawa, “Nubungkawa nanga-ngayinduma daka-baba,” neni-yama. ³⁵ Kembirra neninga-wilyaka arakba wunalakina dakina dangki Jesus-uwa-da. Biya nening-akumarna aburna-langwa dumbala dangki-langwa-manja mirirrba, akwa nenu-wurdijuwa arakba nakina Jesus dakina-manja dangki-da.

³⁶ Eneja kembirra ni-likenuma arakba nakina Jesus dangki-murra. Aburraja ena-langwa warnumamalya narring-akumarna aburralangwa dumbala ajiringka-manja lukwakwa, kajungwa dadikiliki-yada dumbala-manja dakina dangki. Ne-yamamura akina kajungwa warningmi-yada warnumamalya Jesus nakina naruma nubungkawa nilyengma. ³⁷ Biya na-wurdanguma ngawa karrawaru-wa angakarjiyinga-wa wurrakina yanda-langwa karrawara ne-yar-duma arakba. Umba wurruwurrakwulyumida warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa namurndaki-likenuma aburrajukwaba Jesus-manja. Biya nawurraki-dirrirndingu-wiya amurndurkwangaluba angakbilyuwalyuwa wurrumurndakakina, nawurraku-werrikilyelyingmajungwunume-ka arakba kembirra wurrakina warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa. Neni-yangmarngkwajuwa wurrakina Neningikarrawara narri-rringka-mulangwa amurndakibina engbingbuda ni-yama-mulangwa nakina.

Biya ne-yangkarjiyajungwunuma nuw-ardanguma wurrakina angwurra.

³⁸ Biya ne-yama wurrakina,

“Ngeni-yangmarngkwajina nubungkawa nibina Neningikarrawara neni-larrkama yangkwurrangwa

kajungwa kinu-bungkawadini-yada ngakwurruwa-manja ena-langwa-manja ngarnumamalya!

Neningikarrawara ngarrenumini-lyurrrwakinama yukwudukwuda ngakwurra-langwa!

Ngeni-yangmarngkwajina Neningikarrawaru-wa neningaba-baba!”
namurndaki-yama wurrumurndakakina warnumamalya-da.

³⁹ Yakwujina wurrumurndakakina-manja ngawa warnumamalya wurribina na-likenu-murrumanja Jirujalemu-wa, aburraja warnungkwarba

wurrukwala WurruBarija aburrajukwaba na-likenuma wurrakina. Biya ne-yama wurrakina WurruBarija Jesus-uwa, “Bungkawa, wurra-makina warnikabuburrakiyuwa nungkwa-langwa ke-yengminjadini-yada warna!” ne-yama wurrakina-da.

⁴⁰ Ni-yama eneja Jesus, “Ngarra-makinama ngayuwa nungkwurruwa-wa, ke-yengminjadina-manja warna, kembirra ngalaja angwarnda amurn-dakenena na-murrkwulijeyinama ajiringka-manja kuw-ardenama amandangwa akina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakakinu-wa WurruBarija nakina-da.

Jesus nenuminu-ngwadinu-mulangwa angwada Warningijirujalema-langwa warnumamalya

⁴¹ Bi...ya n-akwudangwukajungwunuma arakba nakina Jesus Jirujalemu-wa, akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa aburruwa. Umba ni-rringka-manja akina angalya engka-langwa nakina Jesus, nu-werrikubarrnguma akina-langwa angalya, biya nu-ngwadina arakba angwada. ⁴² “Karukwa, karnumamalya Karningijirujalema,” ni-yama, “yik-eningmidinuma ngayuwa memema-manja mamawura! Eneja nakina Neningikarrawara ngini-larrkama ngayuwa yangkwurrangwa kajungwa yiki-likaji-yada nungkwurruwa karnumamalya yilyurkwa-murra yukwudukwuda, akena karningbala ambaka ngayuwa kirrakina-da,” ni-yama Jesus.

⁴³ Biya ni-yama ngarningka, “Ambaka-murruwurra kangekburakajungwunamurra awurrariya nungkwurra-langwa. Aburraja kembirra wurrawinyamba wurribina yikabu-wirrikbina-murruwurra nungkwurruwa-manja kuw-alkayenama yikabu-ngwurrkwarrnginama wurrakina yalina iya yalina. Karri-didename-ka ababurna-langwa akawiyuwiyeba nari-yada a-jaduma kirrakina a-lyumaduma. Biya karruwurra-akumurnama engkubarrngwarrngwa eka iya ajiringka yadada akwa ngawa yadikina biya kembirra karruwurra-dirralijinama, nari-yada a-jaduma nungkwurruwa karnumamalya a-lyumaduma.

⁴⁴ Kembirra karrumurndaku-burrijiname-ka alikira nungkwurra-langwa, yikabumini-jerrukwunama eningangkawura amurndakakina. Biya yikaburwardenama nungkwurruwa kirrababurna-langwa, nungkwurruwa akwa ngarningka wurriyukwayuwa nungkwurra-langwa aburrajukwaba. Kuw-errikbeyiname-ka ababurna-langwa angwarnda nungkwurra-langwa-langwa alikira arrawu-wa ajiringka-wa. Amandangwa ke-yaminama yikabi-jerrukwunama kirrakina-da, kirru-warangumulangwa Neningikarrawara kirrakina-da. Eneja ni-likenuma nakina yangkwurrangwa yiken-enibikini-yada nungkwurruwa akena kin-angkungkuwabijuwama nakina-da,” ni-yama Jesus ni-rringka-mulangwa Jirujalema nakina-da.

Jesus ni-yar•dangu-mulangwa Jirujalema-manja Neningikarrawara-langwa-manja angalya

⁴⁵ Bi...ya Jesus ni-yar•da Jirujalema-manja arakba nakina, akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa aburruwa. Biya ni-likena nakina Neningikarrawara-langwu-wa angalya. N-awiyebena nakina arrawu-wa akena neni-rringka yakwujina warnungkwarba narra-kukwama wurrajijamurriya wurrukwalu-wa warnumamalya wurribina na-beyindangumurruwa angwarnda-murra wurrumurndakakina wurrajijamurriya. Biya kembirra neni-jadujuwa arakba nakina Jesus wurrumurndakakina warnungkwarba wurribina narra-kukwama wurrajijamurriya ebina-ma angwarnda.

⁴⁶ Biya ni-yama nakina Jesus aburruwa-wa, “Arakburakba-kiya-wiya ena ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma Neningikarrawara-langwa-manja ju-rra. Ni-yamama nakina Neningikarrawara,

‘Nganyangwa angalya karniku-buriyami-yada awilyaba ngayuwa-wa ak-ina,’

ni-yamama Neningikarrawara nakina arakburakba-kiya-wiya. Akena kirr-arriyakama karna ena angalya-da. Kirrengkingkengmina-langwa ena angalya karnumamalya aduwaba arakba-da!” ni-yama Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya-da.

⁴⁷ Biya yadikina-langwa nenu-wilyakajuwama Jesus wurrababurna warnumamalya Neningikarrawara-langwa-manja angalya. Mababurna-langwa mamawura nenu-wilyakajuwama. Akena aburraja Wurru-Minida warnungkwarba wurrarumuruma iya warnikakakirumaka wurribina Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma akwa wurribina wurububungkawa warnumamalya-langwa neni-ngayindangume-ka wurrakina angwurra warniku-wardi-yada Jesus. Neni-ngayindanguma wurrakina warniku-wardi-yada nakina, ⁴⁸ akena na-lyangmuridinuma, mena wurrababurna-langwa warnumamalya nara karri-ngayindanga ka-kwiyerrena awilyuwilyaba ayakwa Jesus-langwa umba nuw-engkingkirrikenuma ngawa ena-langwu-wa ayakwa wurrakina-da.

20

Numiyambena nenumamalya nenu-makama Jesus-manja neniki-yama-langwa nakina?

¹ Muwilyaba-manja mamawura nenumurndaku-wilyakajuwama ngawa eneja Jesus wurrumurndakakina warnumamalya Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja. Nenu-wilyakajuwama ayakwa Neningikarrawara-langwa eningaba kajungwa kenumini-yarrkuwarakini-yada ayakwa ena-langwa wurrakina. Aburraja kembirra nawurraki-likena wurrakina Jesus-uwa WurruMinida warnungkwarba wurrarumuruma iya warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma akwa ngawa wurribina wurrarumuruma aburrajukwaba warnungkwarba.

² Namurndaki-yama, “Ningki-yamarrkinamurra ena-manja angalya? Yirru-makina arakba. Numiyambena nenumamalya nginu-makama nungkuwamanja ningkeniki-yama-langwa amurndakibina ningki-yaminjamamurra yelakwa ena-manja angalya?” ne-yama.

³ Eneja ni-yama Jesus, “Nganjukwaba ngarre-yengkilabajama karna ayakwa nungkwurruwa-wa. Yirru-makina-langwa ngayuwa-wa. ⁴ Ebina-wiya nenu-mingekingambajuwama eneja Janjana warnumamalya ebina-manja adalyuma. Numiyambena kembirra nenumamalya nenu-makama Janjana-manja neniku-mingekingambaja-langwa warnumamalya nakina? Neningikarrawara yinda warnumamalya?” ni-yama Jesus aburruwa-wa.

⁵ Aburraja kembirra nawurraki-lyelyimbukweyinuma. Biya namakijeyinuma wurrakina akwa ne-yama, “Amiyambena ayakwa akinumini-lawurrakajinama ngarna akinu-kwunama? Aki-yamina-manja ngarna, ‘Neningikarraware-ka nenu-makama Janjana-manja,’ kembirra enamba-langwa nakina kini-yaminama ngakwurruwa-wa, ‘Miyambena-burra kinu-minikalyikama nakina kembirra Janjana kirrakina?’ kini-yaminama nakina. ⁶ Umba aki-yamina-manja ngarna, ‘Wurrukuala warnumamalya nenu-makama Janjana-manja wurrakina,’

kembirra wurrumurndakenena wurrababurna warnumamalya akabu-ngajinama ngakwurruwa-manja malarra-murra-da. Wurrababurna-langwe-ka warnumamalya akabu-ngajinama ngarna, mena namurndaki-yama-mubaba wurrakina, 'Janjane-ka nenikumakumaka ayakwa Neningikarrawara-langwa nakina,' namurndaki-yamama wurrakina-baba," namurndaku-makijeyinuma wurrumurndakakina warnungkwarba-da.

⁷ Biya kembirra ne-yama Jesus-uwa, "Kada! Yarningbala. Dukwa angk-aburra nenu-makama nakina-manja Janjana?"

⁸ Eneja ni-yama Jesus aburruwa-wa, "Nara kembirra a-makama arakba ngayamba-langwa nungkwurruwa-manja nganjukwaba nibina-langwa nenumamalya nenimikirra ngingu-maka-mulangwa ningeniki-yami-yada amurndakenena," ni-yama Jesus nakina-da.

Warnikakukwurrajungwa-langwa warnungkwarba akwurena

⁹⁻¹⁰ Biya kembirra Jesus nenu-makama arakba enena alawudawarra yak-wujina wurrumurndakakina-manja wurruwurrakwulyumida warnumamalya.

Nuwilyaba nenungkwarba ni-lungkuwabijuwama nakina akwurena ena-langwa-manja angalya. Ababurne-ka akina akwurena awurrakawurama ni-lungkuwabijuwama. Biya nenu-kwama warka wurrukwalamanja warnungkwarba kajungwa warnik-embirraji-yada akina-manja akwurena ena-langwa. Kembirra ngalaja ekuwarra ebina amaninga ena-langwi-yada umba ekuwarra aburra-langwi-yada akina. Biya ni-lalikama ebina angalya arakba ena-langwa, umba ni-likenuma engku-we-ka nakina eminingku-wa angalya. Biya yakwujina ngawa n-ambilyumurra nakina-da.

N-ambambilyumurra ngawa nakina, bi...ya akilarrkakwurena arakba. Kembirra ni-ngayindanguma nakina arakba ena-langwa akwurena. Biya neni-larrka nuwilyaba nenikuminuwar•duwar•da ena-langwa yadikina angerriba ena-langwu-wa angalya, kajungwa kenumin-angkarni-yada nakina amurndakibina akwala akwurena awalyuwa-dangwa ena-langwa. Eneja kembirra ni-likena arakba nakina nenikuminuwar•duwar•da.

Biya yakwujina ni-yar•da. Biya neni-yukwamajuwa wurrumurndakibinu-wa warnungkwarba akwala akwurena kajungwa kenuminu-wilyakini-yada akina ena-langwu-wa nubungkawa. Akena aburra-rajawurrumurndakakina warnungkwarba narru-marrukwama nara kenukwa umba neni-larrkbarjanga nakina-manja nenikuminuwar•duwar•da biya na-minangkirreyinuma engku-wa wurrakina-da. Kembirra eneja ni-lawurradina nakina arakba ena-langwu-wa nubungkawa, akena nara kinu-wilyaka akina akwurena, numamungkwur•da ni-likenuma nakina-da.

¹¹ Bi...ya kembirra ngarningka eneja nibina nabalija angalya neni-larrka arakba nakina ningka-langwa nenikuminuwar•duwar•da ena-langwa nenik-angki-yada akina akwurena. Akena aburra-rajawurrumurndakakina warnungkwarba narru-marrukwama nara kenukwa umba neni-larrkbarjanga nakina-manja nenikuminuwar•duwar•da biya na-minangkirreyinuma engku-wa wurrakina-da. Kembirra eneja ni-lawurradinuma enejukwaba nakina numamungkwur•da ena-langwu-wa nubungkawa nakina-da.

¹² Bi...ya ngarningka eneja nibina-murrada nabalija angalya neni-larrka nuwilyaba ningka-langwa nenikuminuwar•duwar•da ena-langwa angerriba wurrumurndakibinu-wa warnungkwarba. Neni-larrkbarjanguma

ngawa enejukwaba akwa na-minangkirreyinuma wurrakina-da. Kemberra eneja ni-lawurradinuma nakina amarmarra-wiya neni-larrkbarjangu-mulangwa wurrakina-da.

¹³ Eneja ni-yama nabalija angalya nakina, “Ki-yamarrkinama ngayuwa?” ni-yama. “Karukwa! Kini-larrkajama ngayuwa nenikuwarrka. Ningilyelyingminama nakina akena ke-yamarrkina dukwa wurrumurndakibina warnumamalya wurruwurrariya? Nenikuwarrka naka-baba akwa nara dukwa warna a-larrkbarjuma-da,” ni-yama. Biya kemberra neni-larrka arakba ena-langwa nenikuwenikba ebinu-wa angalya ena-langwu-wa. Eneja kemberra ni-likena arakba-da.

¹⁴ Akena aburraja wurrumurndakibina warnungkwarba neni-rringka-manja nubukwaya ni-likenuma nakina nenikuwenikba, nalyelyimbukweyinuma arakba. Biya na-makijeyinuma ayakwa. “Naka-bina nenikuwenikba arakba nubungkawa-langwa,” ne-yama. “Kini-jungwuna-manja nakina nungwenikba, kemberra naka-bina nenikuwenikba kini-lyinginama enena angalya enamba-langwa nakina-da. Ngenuardena arakba enena-wiya, kemberra enena angalya akwa ngawa amurndakenena akwurena ngakwurra-langwi-yada!” ne-yama namakijeyinuma wurrakina. ¹⁵ Biya kemberra neni-rndirrka, akwa neni-jadijuwa wurrakina ebina-langwa angalya akwa na-lamukwarridinuma nakina-manja arakba-da. Ena-bu ngawa-da.

Jesus nenu-makama enena alawudawarra wurrumurndakibina-manja warnumamalya biya ni-yama aburruwa-wa, “Kini-yamarrkiname-ka kemberra nibina nabalija angalya? Ka-makinama ngayuwa. ¹⁶ Kini-likajama nakina ena-langwu-wa angalya akwa kenu-wardenama wurrumurndakibina warnungkwarba wurruwurrariya. Biya kenu-kwunama akina angalya ena-langwa arakba wurringku-wa warnungkwarba kajungwa kini-likajamanja nakina engku-wa, kemberra kenumin-akwurraini-yada ena-langwa akwurena yakwujina,” ni-yama Jesus aburruwa-wa.

Aburraja kemberra nuw-engkirrika-mulangwa wurrakina akina ayakwa Jesus-langwa, namurndaki-yama, “Kardi! Nare-ka akina e-yamama nakina-da!” ne-yama wurrakina-da.

¹⁷ Eneja kemberra nenumurndaki-rringka Jesus wurrakina-murru-wa arakba-da. Biya ni-yama, “Amurndakenena ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma arakburakba-kiya-wiya Neningikarrawara-langwamanja jurra. Ne-yaminama akina,

‘Wurrukuala warnungkwarba nuw-ambilyumurra wurribina warniki-likiraki-yada alikira angwarnda-murra. Kemberra narruwurramurndukwama ebina ababurne-ka angwarnda adinakba wurrakina. Biya awilyaba angwarnda eyebijeba narr-akumarnuma engkalangwa-langwa mena na-warangu-mubaba akina. Umba ambakamurra ngarningka narru-manguma ebina-murrada angwarnda na-warangu-murrada adinuba-wiya. Akena eningaba-dangwa amurndangekburna-dangwa alyengma akina eningadinuba-wiya angwarnda-da,’

ne-yaminama akina ayakwa.”

Biya kemberra ngarningka ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Yiki-yakuwerribikajama karna ambaka-langwa amurndakakinu-wa ayakwa,” ni-yama, ¹⁸ “mena yikaku-mungkwurrarjiya-manja kirruwilyaba

karnumamalya ebina angwarnda, kembirra adidira nungkwurra-langwa ke-ngkarrnginama eyukwayuwa-wiya. Umba ke-ngkilarrinamanja akina angwarnda nungkwurruwa-manja kembirra yikakuminuwurakadabajenama adidira nungkwurra-langwa amangwarra-wiya," ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya.

WarningiJudiya warnumamalya narra-kwa-mulangwa angwarnda WarningiRawumu-wa wurrububungkawa

¹⁹ Aburraja kembirra wurrumurndakakina warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma akwa ngawa WuruMinida warnungkwarba wurrarumuruma aburrajukwaba neni-ngayindangume-ka wurrakina warniki-rndarrki-yada Jesus akina-wiya ngawa. Nalyandarrkenume-ka wurrakina ni-yengbinu-mulangwa Jesus ayakwa aburruwa-langwa nenu-maka-mulangwa nakina ebina alawudawarra wurruwurrariya-langwa warnumamalya. Akena nuw-akbar•danguma wurrakina wurrumurndakibina-langwa warnumamalya nenuwurraki-ngayindangu-murrilangwa Jesus wurrakina-da. ²⁰ Biya neni-rruburringkama ngawa wurrakina Jesus-uwa mamawura iya marringa-da.

Biya narra-makama arakba wurrukwalu-wa warnungkwarba wurruwurrariya-wa, "Jeyi! Wurri-likaja Jesus-uwa," ne-yama. "Kwureya, yikini-yendabaja ayakwa enuwa-wa wuburra laka wurrilyangmilyangmandukwuna warnumamalya ne-yaminama wurrakina. Akena yikini-kadikinama kirrakina. Yikini-yendabaja ayakwa kini-lawurrakajiya-murrikba nakina awurrariya ayakwa nungkwurruwa-wa, kajungwa yikini-lekbaji-yada yirruwa nakina-manja. Yiki-likaja-manja karna, ka-kwunama angwarnda yarna-da," ne-yama. Neni-ngayindanguma wurrakina neniki-yengbi-yada nakina Jesus awurrariya ayakwa, kajungwa kenu-kwuni-yada kembirra nubungkawu-wa nakina Jesus NeningiRawumu-wa wurrakina-da.

²¹ Aburraja kembirra wurrumurndakibina warnungkwarba wurruwurrariya na-likena wurrakina arakba Jesus-uwa. "Bungkawa," ne-yama, "yarningma yarna ayakwa nungkwa-langwa ayarrkidirrburawiya. Ka-rringkinama ningkakina warnumamalya wurrarumuruma akwa ngawa warningaruma-ma wurruwurrakididirrbura wurrakina. Kembirra ka-dirrburakina-manja nungkuwa ningkakina warnumamalya-manja, kembirra ki-yengbinama ningkakina alyangmilyangmandukwuna-wiya ayakwa Neningikarrawara-langwa-langwa. ²² Kembirra yirru-makinalangwa. Karru-murndukwuna-manja warnungkwarba angwarnda ngakwurra-langwa, NgarningiJudiya-langwa-langwa angwarnda, kajungwa karri-larrkaji-yada akina angerriba engku-wa Rawumu-wa Nubungkawu-wa Kajara, kembirra eningaba akina? Akinu-kwunama ngarna yinda nara a-kwama nakina?" ne-yama.

²³ Eneja Jesus neningma mangma aburra-langwa. Neningma narrumayangkwuruwurrkama aburra-langwa mangma wurrakina. ²⁴ Biya ni-yama, "Yu-kwa-langwa angwarnda awilyaba. Yi-mukangbijiya-langwa. Yindukwureya, numiyambena naka nenumukwurra enena-manja angwarnda yikini-rringkinama? Akwa amiyambena ekirra kirri-rringkinama?" ni-yama.

Aburraja ne-yama, "Nubungkawa Kajara-da akwa ena-langwa ekirra-da."

²⁵ Ni-yama kembirra Jesus aburruwa-wa, "Nakina-bina-da. Kembirra yikinu-kwunama enuwa-wa ababurna-langwa ebina ena-langwa umba yikinu-kwunama enejukwaba Neningikarrawaru-wa ababurna-langwa ebina ena-langwa kirrakina-da," ni-yama Jesus aburruwa-wa-da.

²⁶ Aburraja kembirra warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma akwa ngawa WurruMinida warnungkwarba wurrarumuruma kembirra nawurraki-yengminjada arakba. Ne-yakibijangeyinuma amurndakibina-langwa ayakwa Jesus-langwa. Kembirra na-lyangmuridinuma arakba wurrakina, akena nara ken-arndirranga Jesus wurrakina, mena wurrababurna-baba warnumamalya nuw-ambilyumurra wurrakina yakwujina-da.

Ak-enibudina-mulangwa aki-jungwuna-murrada ngakwurruwa

²⁷ Aburraja kembirra wurrukwa warnungkwarba na-likenuma Jesus-uwa. WarningiJudiya wurrakina warnumamalya warnimikirra WurriJedija. Wurrumurndakakine-ka WurriJedija warnumamalya ne-yaminjamama, “Aki-jungwuna-manja ngarna ngarnumadangkwa, kembirra nare-ka ngarna enibuduma ngarningka,” ne-yaminjamama wurrakina. Biya wurrukwa na-likenuma Jesus-uwa. ²⁸ “Bungkawa,” ne-yama, “arakburakba-kiya-wiya Mawijija n-arrikarranguma nakina enena ayakwa eningarumuruma ngakwurra-langwa-manja jurra. Ni-yamama, ‘Kini-jungwuna-manja neningiyadikba duwilyaba-langwa didarringka akwa wuneningarijira-murra-manja wunalakina-kiya, kembirra nenikumarnjenikba enamba-langwa kininga-menama dakina dingaya ena-langwi-yada didarringka-da. Kininga-menama dakina dingaya kajungwa aburna-langwa warijira wuburra nawenikba-langwa, nenikijungwa-langwa, kuw-ambilyi-yada wurrakina,’ ni-yamama nakina Mawijija.

²⁹ “Umba aburraja arngkawura wurrumangbala wurrambilyuma warnungkwarba wurrumangadiyerra-manja nuw-ambilyumurra wurrakina. Biya neningadinuba-wiya nadarringka-ma nakina, akena wuneningarijira-ma wunalakina. Biya kembirra ni-jungwuma arakba nakina.

³⁰ “Bi..ya nenikumarnjenikba nuwilyaba nanga-manguma enamba-langwa dibina-murrada didarringka. ³¹ Akena neningarijira-ma ngawa ni-jungwuma enejukwaba nakina.

“Bi..ya enamba-langwa nuwilyaba ningka nenikumarnjenikba nanga-manguma dibina-murrada. Akena neningarijira-ma ngawa ni-jungwuma enejukwaba nakina.

“Bi..ya ne-yaminjamama wurrakina ngawa, wurrababurna-langwe-ka wurruwilyuwilyaba-wiya narringa-manguma dibina didarringka duwilyaba-murrada ngawa-da. Akena warningarijira-ma ngawa wurrakina na-jungweyinuma-da. ³² Biya arakba-langwa yingi-jungwuma ngalamba-langwa dakina-da arakba-da.

³³ “Yirru-makina kembirra, Bungkawa. Makina-manja mamawura ak-enibudina-manja ngarrakina aki-jungwuna-murrada, kingiyamarrkiname-ka kembirra dibina didarringka? Wurrumurndakibina warnungkwarba wurrumangbala wurrambilyuma narringa-manguma ne-yakiyakeyinuma ngaluwa-manja. Wurruwilyuwilyaba-wiya ne-yuweyinuma wurrakina. Numiyambena kembirra neningiyadikba?” ne-yama wurrumurndakakina WurriJedija warnumamalya.

³⁴ Eneja kembirra arakba ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Enena-manja angalya warnungkwarba akwa wurridarringka ne-yar•dijeyinama wurrakina. ³⁵⁻³⁶ Akena Neningikarrawara-langwa-manja angalya abalkaya nara arakba e-yakajuma ena-langwa warnumamalya. Kajungwuna-manja wurrumurndakakina-bina warnumamalya ena-langwa, kembirra eneja Neningikarrawara ken-enibikinama wurrakina,

akwa kini-yaminama, 'Warningabe-ka warna warnumamalya.' Akwa kenu-wilyakinama wurrakina ena-langwu-wa angalya kajungwa enuwa-manja kuw-ambilyi-yada warningangkawura wurrakina. Nara a-jungwuma ngarningka akwa nara e-yakajuma wurrakina. Akena aburraja warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa nara wurrakina a-jungwuma-da. Kemberra wurrumurdakakina wuburra warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa ke-yaminama kuw-ambilyama wurrakina aburrajukwaba warnumamalya-da. Kemberra Neningikarrawara-langwa wurriyukwayuwa kuw-ambilyama wurrakina, mena-baba ka-jungwuna-manja wurrakina kuw-enibudina-mubaba ngarningka-da.

³⁷ "Umba nungkwurraja KirriJedija karnumamalya kirri-yaminameka, 'Nara ngarna enibuduma aki-jungwuna-murrada,' kirri-yaminama kirrakina. Akena nare-ka. Eneja Mawijije-ka nakina ngarrenuminabilyerrikama ayakwa akina amandangwa ak-enibudina-mulangwa aki-jungwuna-murrada. Karningme-ka karna Mawijija-langwa ayakwa n-arrikarranguma nakina arakburakba-kiya-wiya. N-arrikarranguma nakina ayakwa ebina-langwa eka. Nara ambaka akina ka-jerridina na-dadinu-murrada akina. Akwa akini-yada ngawa n-arrikarranguma ngarningka amurndakenena ayakwa Neningikarrawara-langwa. Ni-yamama Neningikarrawara Mawijiju-wa,

'Ngayuwe-ka ningena Ningeningikarrawara Aburiyama-langwa akwa ngawa Ajika-langwa akwa ngarningka Jekaba-langwa,' ni-yamama nakina. ³⁸ Nakine-ka Neningikarrawara nara warninikijungwamanja warnumamalya a-bungkawaduma nakina umba Nubungkawa nakina n-ambilyama warniba-langwa warnumamalya, mena wurrababurna-langwa warnumamalya wurribina namurndakuwerrikambilyama Neningikarrawara-manja enena-manja ngawa angalya warniba-babe-ka arakba wurrakina-da," ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnungkwarba WurriJedija-da.

³⁹ Aburraja wurrukwala warnikakakirumaka warnungkwarba Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma ne-yama wurrakina Jesus-uwa, "Akina-bina-da. Eningaba ayakwa ayarrkidirrbura nungkwa-langwa ningkarra-makama ningkakina WurriJedija-wa warnumamalya-da," ne-yama wurrakina. ⁴⁰ Kemberra nara arakba keni-ngayindanga wurrakina keni-yendabena ayakwa Jesus-uwa, ne-yeliyangu-mubaba-da akwa nuwakbar•dangu-mubaba wurrakina-da.

Ayakwa NuMejaya-langwa-langwa

⁴¹ Eneja kemberra Jesus ni-yengbinuma ayakwa wurrumurdakakinu-wa warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma akwa ni-yama, "Na-lyelyimbukweyinama NuMejaya-langwa-langwa warnumamalya wurrakina. Na-makijeyinama akwa ne-yaminama wurrakina, 'Nakine-ka NuMejaya nenikaduwa numirenikba Deyibida-langwa nakina,' ne-yaminama wurrakina. Amandangwa akina ayakwa aburra-langwa? ⁴² Ngarningma ngarna amurndakenena ayakwa Deyibida-langwa ebina n-arrikarranguma nakina jurra-manja. Ni-yamama nakina, 'Nubungkawa Neningikarrawara ni-yamame-ka nakina nganyangwu-wa Nubungkawa:

Aambarriya-langwa yelakwa ningekbuda-langwa.

K-ambilya ngayuwa-manja akwudangwa

⁴³ yanda-langwa yiba-bungkawakinama ngayuwa ningkakina wurrumurndakibina-manja warnumamalya b-angmar·dena-murrumanja nungkuwa-da,' ni-yamama arakburakba-kiya-wiya Deyibida-da.

⁴⁴ “Ni-yengbinu-manja nakina Deyibida amurndakenena ayakwa NuMejaya-langwa-langwa neni-yengbijuwama nakina ena-langwa Nubungkawa nakina-da. Kembirra aminakina-langwa ngarningma ngarna nakina NuMejaya nenikaduwa numirenika Deyibida-langwa nakina akwa ngawa Deyibida-langwa nubungkawa ngarningka-na?” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnikakakirumaka Mawijija-langwu-wa ayakwa eningarumuruma-da.

Jesus nenu-madumurrukwa-mulangwa warnumamalya-manja warnikakakirumaka-langwa warnumamalya

⁴⁵ Biya kembirra nakina Jesus ni-yengbinuma arakba akwala ayakwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa. Umba aburraja wurrababurna warnumamalya nuw-engkirrikenuma ayakwa ena-langwa aburrajukwaba. ⁴⁶ Ni-yama Jesus, “Wurri-rringkajungwuna kembirra wurrumurndakakina-langwa warnungkwarba warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma. Wurri-rringkajungwuna kajungwa nariyada wurrakina e-kadikama nungkwurruwa-manja. Aburraja wurrumurndakenena warnikakakirumaka ka-lyelyingminame-ka kuwawiyuwiyebeyinama dumbala dilingajirrirra, kajungwa wurrukwal warnumamalya karra-rringkini-yada wurrakina. Aburraja karra-rringkinama akwa ke-yaminama, ‘Wurrarumurume-ka warnungkwarba wurrakina,’ ke-yaminama wurrakina. Akwa ngarningka, aburraja kalikaja-manja wurrumurndakakina warnikakakirumaka warnungkwarba wurruwurrakuwilyarru-wa warnumamalya, ka-lyelyingminame-ka ke-yengbina-mulangwa warnumamalya eninginingaba-wiya ayakwa aburruwa-wa. Akwa ngarningka ka-lyelyingminame-ka wurrakina angalya eninginingaba warnik-ambarringi-yada wurrakina, waka Neningikarrawara-langwa-manja alikira, waka wurrukwal-langwa-manja alikira akini-yada ngawa ke-yebukeyina-manja aninga wurrakina. ⁴⁷ Akwa ngarningka nuw-angmungmadama wurrakina alikira wurringaya-langwa wurridarringka. Biya kembirra ka-buriyaminama Neningikarrawaru-wa ababurna-murra ayakwa. Ke-yengbiyengbinama ngawa ayakwa wurrakina karra-rringkina-murrumanja warnumamalya. Amukwiwadakina ne-yaminjaminama wurrakina-da. Kembirra nungkwurraja wi-yakuwerribikina karna meningarija-langwu-wa mamawura, mena akiniyada ngawa Neningikarrawara keni-lekbajama wurruwurrariya-wa warnumamalya. Umba warnikakakirumaka ayakwa Mawijija-langwa angwurra keni-lekbajama Neningikarrawara nakina-da!” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

21

Dingaya yinginu-kwa-mulangwa angwarnda Neningikarrawaru-wa

¹ Biya n-ambilyu-manja nakina Jesus Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja, n-andeya nakina akena neni-rringkama wurrakina warnumamalya wurruminababurna angwarnda na-likenuma yenjerrikina. Aburraja narr-akumarnuma angwarnda wurrakina bada-manja, kajungwa warniku-kwi-yada akina Neningikarrawaru-wa. ² Umba Jesus

nanga-rringka ngarningka nakina duwilyaba dingaya dadingalyingmalyingma dubukwaya yingi-likenuma ngalajukwaba ebinu-wa bada. Umba ying-embirrkawiyebajuwama ngalamba-langwa akina angwarnda, akena embirrkambilyuma eyukwujiya-kiya akina-da.

³ Kembirra eneja Jesus ni-yama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Arume-ka angwarnda narr-akumarnuma wurrukwala warnumamalya bada-manja, umba ngalaja daka dingaya eyukwujiya angwarnda ying-akumarnuma. Akena ngaluwa eningaba angwurra yingi-yamama amandangwa dakina-da. ⁴ Aburraja wurrumurndakangaba warnumamalya narr-akumarnuma aruma angwarnda, akena aruma ngawa namambilyama aburra-langwa. Umba daka dadingalyingmalyingma dingaya ying-akumarnuma arngkuwilyaba ababurna-langwa angwarnda ngala-langwa. Arngkawura yingi-jerrukwama-da, kembirra nara ebina ambilyuma arakba ngaluwa-manja-da,” ni-yama Jesus nakina-da.

Warnumamalya karru-burrijina-mulangwa Neningikarrawara-langwa angalya Jirujalema-manja

⁵ Aburraja kembirra wurrukwala warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa na-lyelyimbukweyinema wurrakina yakwujina ngawa Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja. “Eningabe-ka akwulyubena ena alikira,” ne-yama. “Eninginingaba-wiya amurndakeyena angwarnda. Ngalajukwaba eninginingaba-wiya amurndakijika narruwilyakama warnumamalya yangkwurrangwa akwulyubeni-yada angalya Neningikarrawara-langwa,” ne-yama na-makijeyinema wurrakina.

Eneja ni-yama Jesus, ⁶ “Amurndakenena amurndakijika-murriya kirri-rringkinama karna aduwaba, nara eningangkawura ambilyuma akina yelakwa. Umba aburraja wurruwurrariya warnumamalya karru-burrijinama ambaka-murruurra ena-da. Karru-burrijiname-ka ababurna-langwa angwarnda, kembirra kawurra-murruwulijeyinama akina ajiringka-manja-da,” ni-yama Jesus nakina-da.

Jesus nenu-madumurrkwa-mulangwa warnumamalya-manja meningarija-langwa-langwa mamawura

⁷ Aburraja Jesus-langwa warnikabuburrakiyuwa ne-yama wurrakina enuwa-wa, “Bungkawa, yirru-makina angwurra. Ngambi-yade-ka akina? Umba ke-yamarrkinama akina kajungwa yik-eningmidini-yada yirruwa nara-wiya a-larruma enena alikira?” ne-yama.

⁸ “Wurri-rringkajungwuna kirrumurndamurndirra,” eneja ni-yama Jesus. “Wurri-rringkajungwuna nari-yada e-kadikama kirrakina wurribina wurrikikalya warnumamalya. Wurrababurne-ka warnungkwarba kamurndaki-yaminama wurrakina, ‘Ngarra-makinama yarna Neningikarrawara-langwa ayakwa nungkwurruwa-wa,’ ke-yaminama wurrakina. Biya yikabi-kadikinama wurrakina akwa ke-yaminama wurruwilyuwilyaba-wiya, ‘W-engkirraja ena ayakwa nganyangwa. Ngayuwe-ka ningena NinguMejaya!’ ke-yaminama wurrakina, akwa ngarningka, ‘Aduwaba memema-manja marringa ababurna-langwa ka-jerridinama akina angkawura!’ ke-yeminama. Kembirra nare-ka engkirrikuma amurndakakinu-wa ayakwa aburra-langwu-wa ekikalyuwa akwa e-yuwama aburruwa-manja. ⁹ Umba yik-engkirrikaja-manja kirrakina ayakwa awinyamba-langwa, dukwa nungkwurra-langwa-manja angalya, dukwa engka-manja iya engka-manja angalya, mama ka-wardiyinama aburruwa-kiya, mama ka-wardiyinama wurriminingka warnumamalya, nare-ka akbar•duma. Amukwiyadakina awurruwurrariya

ka-ngekburakajungwunama adinuba-wiya, akena nara warena-bawiya a-jerriduma ababurna-langwa,” ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

¹⁰ Biya kembirra ngarningka ni-yama nakina Jesus aburruwa-wa, “Wurruwurrakuwilyaba warnumamalya ka-likajama wurrakina karri-ngekburakinama awinyamba wurruwurrakuwilyaba-manja warnumamalya. Ka-ngajeyiname-ka. ¹¹ Engka-manja iya engka-manja angalya ngalaja ajiringka ka-makburridenama angwurra akwa ka-makbarrinama akina-da. Akwa ngawa aburraja warnumamalya ka-jungweyinama ka-likaja-mulangwa murumureya wurrakina-da. Akwa ngawa ngalaja angbilyuwa adirrunghwana karraku-wardenama warnumamalya-manja, biya ke-ngbijangeyinama warnumamalyu-wa angerriba iya angerriba akina-da. Ngalaja eminiminingka awurruwurrariya ka-ngekburakajungwunama angubina-manja. Kembirra aburraja warnumamalya kuw-akbar•denama angwurra amurndakakinalangwa, ka-murndaburridenama-ka wurrakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

¹² Biya ni-yama ngarningka Jesus, “Akena nara-wiya a-ngekburakajungwuma ababurna-langwa amukwiyyadakina awurruwurrariya, adinuba-wiya kembirra aburraja wurruwurrariya warnumamalya yikabu-menama kirrakina, akwa yikabumini-ngekburakinama awinyamba nungkwurra-langwa. Yikabu-wilyakinama wurrakina jinikakwu-wa amurndakibinu-wa alikira Neningikarrawara-langwu-wa. Umba aburraja wurruubungkawa yikabu-lekbajama kirrakina yakwujina akwa yikabu-didenama wurrakina medirra-manja arrawa kirrakina. Yikabu-wilyakinama ngarningka wurruarumuruma-wa wurruubungkawa, akwa ngawa wurrukwalu-wa wurruyukwayuwa wurruubungkawa. Ke-yaminjaminama ngawa amukwiyyadakina wurrakina bu-wirrikbina-mulangwa ngayuwa akwa yikabu-wirrikbina-mulangwa nungkwurrajukwaba kirrakina-da.

¹³ “Akini-yada-bina ngawa kirrakina yikumini-yengbinama ayakwa. ¹⁴ Kembirra adinakba-kiya-wiya yiki-lyangkuwerribikajungwunama kirrakina nari-yada a-werrikawariyaduma ayakwa-langwa. Nara a-lyangkiyamama, ‘Kabu-lekbaja-manja wurrakina ngayuwa-manja, amiyambene-ka ayakwa ki-lawurrakajinama ningena aburruwa-wa?’ Nara a-lyangkiyamama aduwaba akina, ¹⁵ mena ngayuwe-ka-bina ka-kwunama akini-yada ngawa amurndakingekburna ayakwa nungkwurruwa-manja, kajungwa yikumini-yengbini-yada ayakwa kirrakina. Ka-kwunama-ka milyenjirra mangma akwa ngawa engbingbuda ayakwa. Aburraja warnumamalya wurribina yikabu-wirrikbinama nungkwurruwa-wa kuw-engkirrikaja-mulangwa amurndakakina ayakwa nungkwurra-langwa, kembirra ka-lyangmuridinama-ka wurrakina akwa nara a-lawurrakajuma nungkwurruwa-wa awilyuwilyaba ayakwa wurrakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

¹⁶ Biya ngarningka ni-yama nakina, “Nungkwurra-langwe-ka warnumamalya akwa ngarningka wurrunghungwenungwa iya wurruindirndeningwa akwa wurruurkuwunungwa yikabu-wilyakinama kirrakina wurruubungkawu-wa. Kembirra aburraja wurruubungkawa yikabijungwajinama kirrakina kirrukwala. ¹⁷ Wurruababurna-langwa warnumamalya yikabu-wirrikbinama wurrakina mena nganyangwa kirrakinababa karnumamalya. ¹⁸ Akena nare-ka akbar•duma, ¹⁹ mena yiki-likajamanja kirrumungkwurrukidirrbura Neningikarrawara-langwa-manja ma-

murukwa, kembirra Neningikarrawara yikenumin-enibikinama karnu-mawurrina nungkwurra-langwa karningangkawura nakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Warnumamalya karru-burrijina-mulangwa Jirujalema

²⁰ Biya kembirra ni-yengbinuma ngarningka Jesus amurndakenena ayakwa ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa. Ni-yama, “Yikawurraki-rringkina-manja wurruwurrakwulyumida wurrawinyamba warnungkwarba kawurrak-alkayena-manja karru-ngwurrkwarrngina-manja enena angalya Jirujalema errekba-langwiya, kembirra yik-eningmidinama kirrakina kumu-darrbudinama arakba mamawura makina warniku-burrija-langwa wurrakina nungkwurra-langwa alikira.

²¹ “Kembirra akini-yada ngawa kirrababurna-langwa karnumamalya kirribina Judiya-manja kirr-ambilya-murumurra yikumurndak-angkirreyinama kirrakina akwa yiku-wurdenama angakarjiyingawa, kajungwa yik-abuwarrkajungwuni-yada kirrakina yakwujina. Nungkwurrajukwaba kirribina kirr-ambilya-murumurra yelakwa Jirujalema-manja arrawa yiki-lalikinama kirrakina alikira nungkwurra-langwa umba yik-angkirreyinama engku-wa. Umba kirribina errekba-manja-wiya kirr-ambilya-murumurra karnumamalya nara kirrakina awiyebuma Jirujalemu-wa arrawu-wa-da.

²² “Akini-yade-ka ngawa eneja Neningikarrawara yikenu-banijumindenama ena-langwa karnumamalya. Akini-yada ngawa ngalaja ababurna-langwa awurruwurrariya amurndakibina nuw-arrkarrijungwunuma arakburakba-kiya-wiya amandangwa kangekburakajungwunamura akina-da. Kangekburakajungwunama akina kajungwa alyangmandukwuni-yada amurndakakina ayakwa-da,” ni-yama nakina Jesus.

²³ Biya ni-yama ngarningka nakina, “Ngeniyerriya nungkwurra kirridarringka kirribina yiku-mambakina-murumurra wurrangariya nungkwurra-langwa akini-yada, akwa ngarningka kirribina yikangwunjikina-murumurra wurriyukwayuwa nungkwurra-langwa yiku-werrikawarriyadiname-ka. Yikenu-banijumindena-manja Neningikarrawara ena-langwa karnumamalya awurruwurrariya-langwa, kembirra kirrababurna-langwa karnumamalya yiki-lyandiname-ka angwurra.

²⁴ “Kirrukwale-ka yikuwurraki-jungweyinama karnumamalya yelakwa Jirujalema-manja yikab-ar•dirrena-mulangwa wurrukwala kaliwanga-murra. Umba kirrukwala yiki-likajama engku-wa kirrakina emininimingku-wa angalya, mena wurrakina wurrimininimingke-ka warnumamalya yikabu-wilyakina-mubaba aburra-langwu-wa angalya akwa yikabu-didenama yakwujina akididijungwa-manja wurrakina-da. Aburraja kembirra wurruminjirringka warnumamalya kabungkawadinama Jirujalema-manja wurrakina-da. Ke-yaminjaminama wurrakina yanda-langwa Neningikarrawara yiken-enjungwurrenama nakina karnumamalya ena-langwa. Nakine-ka Neningikarrawara yiken-enjungwurrenama kirrakina mibina-manja ngawa mamawura ni-lyanguwerribikajungwunu-murumanja enabakiya-ba adinakba-kiya nakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Jesus kini-lawurradina-mulangwa ngarningka yangkwurrangwa

²⁵ Biya kembirra ngarningka ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Yikungwundikadina-manja kirrakina angubina-wa yikuma-rringkinama

mamawura kuma-miningkadinama makina. Ngalajukwaba yimawura kinu-miningkadinama yakina. Ngalajukwaba dakilyingajanga kingu-miningkadinama dakina. Umba yik-andiya-manja kirrakina angerriba makardu-wa yikuma-rringkinama kum-arumidinama. Kembangirra yik-akbar•dename-ka angwurra kum-akakadena-mulangwa makarda akwa kum-arumidina-mulangwa makina. Kirrangkwulyumida-langwe-ka karnu-mamalya ababurna-manja angalya yikumurndaku-werrikawarriyadinama kirrakina. ²⁶ Kembangirra yikumurndaki-yendabijeyinama kirrakina. ‘Amiyambene-ka akwala awurruwurrariya ka-ngekburakajungwunama aduwaba?’ yiki-yaminama kirrakina-da. Yik-akbar•dename-ka kirrakina angwurra-da. Kembangirra yiku-murndaburridenama iya yiki-yikarrnginama, yiki-kbilyarrnginama ajiringka-wa kirrakina, mena nakina Neningikarrawara kini-yerrerrikinama eningerribirra angubina-manja amurndakibina engbingbuda ababurna-langwa akina-da.

²⁷ “Biya kembangirra yiki-rringkinama arakba ngayuwa ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya. Yiki-rringkinama akini-yada ngawa ki-lawurradina-manja ngayuwa enenu-wa angalya. Ngayuwa ki-dirrirndama angubina-langwa yangkwurrangwa ningibina ningingbuda ningilyengma akwa ku-kwulyarriyiname-ka.

²⁸ “Umba ka-ngekburakajungwuna-manja amurndakakina eminimin-tingka, kuw-aburradadijungwuna-manja akina, kembangirra nara akbar•duma kirrakina karnumamalya nganyangwa wuburra kuw-akbar•denama wurrukwala warnumamalya. Umba kirrumungkwurridirrbura yiki-likajama ngawa Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa kirrumarngba-da, mena-baba adinube-ka arngkidarrba-langwiya Neningikarrawara nakina yiken-enjungwurrenama kirrakina-da,” ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

²⁹ Biya ni-yama ngarningka nakina Jesus aburruwa-wa, “Wiyakuwerribikaja mibinu-wa manyungwunya akwa ngarningka akwalu-wa eka. ³⁰ Kumu-lingbijangina-manja mamangwurrarajija ngala-langwa, kembangirra ngarningma ngarrakina akaburarruwa arakba, umba akilarrkardidarra abukwaya adinuba akina. ³¹ Kembangirra yiki-rringkinamanja ababurna-langwa amurndakibina awurruwurrariya ngarramaka-mulangwa nungkwurruwa-wa ngayuwa aduwaba, kembangirra yik-eningmidinama nungkwurrabakiya-ba akini-yada ngawa kinubungkawadinama nakina Neningikarrawara adinuba-da.

³² “Ababurna-langwe-ka amurndakibina ngarra-makama ngayuwa nungkwurruwa-manja aduwaba ka-ngekburakajungwunama akina nara-wiya a-larruma kirrababurna-langwa karnumamalya karningaduwaba. ³³ Ngalaja angubina iya enena angalya ka-jerridinama alakena, akena ngalaja ababurna-langwa ayakwa nganyangwa nara akina a-jerriduma. Eningangkawura ngawa kuw-ambilyama akina-da,” ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

Aki-rringkejungwuna-mulangwa ngarrumurndamurndirra

³⁴ Akwa ni-yama ngarningka nakina Jesus, “Wurri-rringkejungwuna kirrumurndamurndirra,” ni-yama. “Nara engkirrikuma aninga-wa yimbukwa iya anija-wa yimbukwa. Yiki-lyangmurukweyina-manja kirrakina amukwiyadakina-manja, akwa yiku-werrikawarriyadinamanja yik-engkingirrikaja-manja amurndakakinu-wa amurndakijika yiki-ngayindena-murruwa karna yik-ambilyi-yada enena-manja angalya,

kembirra warenja-bawiya yikam-akburranginama mibina meningarija-langwa mamawura nara-wiya engkirrikuma kirrakina makinu-wa. ³⁵ Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya amurndakenenamanja angalya awurrakwulyumida-manja karruma-rringkinama makina mamawura nara-wiya engkirrikuma wurrakina makinu-wa. Wuburra laka yibina yinungwakarda ni-dirrirndama nu-menama warenjabawiya akwalya, ngalajukwaba kumi-ngbijanginame-ka warenjabawiya mamawura meningarija-langwa makina-da.

³⁶ “Aminakina-langwa kirrinjeya kembirra, ngarra-makinama, yiki-rringkajungwunama karningangkawura. Nara a-ngwanjuma umba yiku-buburiyaminama ngawa Neningikarrawaru-wa, kajungwa ka-ngekburakajungwuna-manja amurndakibina awurruwurrariya, kembirra yikeni-ngbudirrkini-yada nakina kirrakina karnumamalya. Kembirra nara e-ngkilarruma kirrakina umba kirringbuda ngawa yikarjiyama, yanda-langwa aku-kwurukweyinama ngarrakina, ngayuwa, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya, akwa nungkwurruwa-da. Akina-bina ngawa-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa nakina-da.

³⁷ Biya mababurna-langwa mamawura nen-akakirumakama warnumamalya-manja, neni-dirrburakama nakina Jesus yakwujina Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja. Umba mababurna-langwa meningalyarrngwalyilya nu-wurdanguma nakina ebinu-wa angakarjiyinga angalya emikirra Alibumanja. Biya yakwujina ngawa n-ambilyuma nakina marringa-ma. ³⁸ Biya mababurna-langwa meninguwurdarriya-wiya mamawura ngarningka ni-lawurradinuma nakina Jesus Jirujalemu-wa Neningikarrawara-langwu-wa angalya ayakwi-yada. Aburrajukwaba wurrababurna-langwa warnumamalya namurndaki-likenuma yenjerrikina kajungwa warnik-engkirriki-yada wurrakina ayakwa ena-langwa yakwujina-da.

22

Neni-ngayindangu-murrilangwa wurrububungkawa warniku-wardi-yada Jesus

¹ Akwudangwe-ka arakba kuw-ambarrinama ebina Akwurungkuwarukwa WarningiJudiya warnumamalya akwa kuw-alyubarinama wurrakina ebina damba eningakubudika-murra. Wurruwurrakwulyumideka warnumamalya nawurra-murndukwunuma arakba Jirujalemanja Akwurungkuwarrukwi-yada wurrakina. Namurndaki-likenuma yenjerrikina engka-langwa iya engka-langwa angalya. ² Aburraja wurrumurndakibina wurrarumuruma WurruMinida warnungkwarba akwa ngarningka wurrumurndakibina warnikakakirumaka Mawijijalangwa ayakwa eningarumuruma aburrajukwaba neni-ngayindangume-ka warniku-wardi-yada Jesus. Akena na-lyangkirerrminuma mena nuwakbar•dangu-mubaba wurrakina wurribina-murra-langwa warnumamalya narri-ngayindangu-murrilangwa ayakwa warnik-engkirriki-yada wurrakina Jesus-langwa. Kembirra nuw-embirrarinuma wurrakina kenu-mena-murruwa nakina Jesus kin-ambilya-murruwa nakwukawura nakina-da.

*Ni-lyangkuwama-mulangwa Judiya neniku-kwi-yada Jesus
wurrububungkawu-wa*

3-4 Kemberra arakba eneja Namukwa n-awiyebuma nakina nuwilyaba-manja nenikaburrakiyuwa. Nenimikirra nakina Judija Yijikariyada. Kemberra Judija neni-lalika nakina Jesus akwa wurrumurndakibina wurrukwala warnikabuburrakiyuwa umba ni-likena nakina wurrumurndakibinu-wa wurrarumuruma WuruMinida warnungkwarba. Biya Judija na-lyelyimbukweyinuma wurrarumuruma-manja WuruMinida warnungkwarba akwa ngawa wurrukwala-manja wurububungkawa wurribina na-bungkawadinuma warnungkwarba-manja warnikakukwurrjungwa Neningikarrawara-langwa-manja angalya. Na-lyelyimbukweyinuma biya nenu-makama wurrakina warnungkwarba Judija-manja kenu-kwunama nakina Jesus aburruwa-wa, ⁵⁻⁶ umba kenu-kwunama arrkala angwarnda Judija-manja. Biya ni-lyangkuwama-manja Judija, kemberra na-lyelyingmeyinuma arakba wurrumurndakakina wurububungkawa. Eneja ni-likena Judija arakba nakina-da. Biya n-embirrarinuma nakina ambaka neniku-kwi-yada Jesus aburruwa-wa, warningbala-wiya wurrababurna warnumamalya-da.

Nenu-maka-mulangwa Jesus wunenikaburrakiyuwa ena-langwa wunenik-akumi-yada adinakba aninga Akwurungkuwarrukwa-langwa

⁷ Kemberra nuw-arakbada akina arakba warnik-alyubari-yada wurrakina WarningiJudiya warnumamalya akina damba eningakubudika-murra. Kemberra nuw-arakbada ngalajukwaba warniku-wardi-yada wurrakina eyukwayuwa jiba Akwurungkuwarrukwa-langwa. ⁸ Kemberra eneja nenilirraki-larrka arakba Jesus wunalekbina Bida akwa Janjana wuneniki-lyengmi-yada Jirujalemu-wa wunalakina. “Wuni-likaja arakba Jirujalemu-wa,” ni-yama Jesus aburnuwa-wa. “Yikini-lyengmena kinalakina, biya yikinu-mena amadangkwa iya aninga akwurdukwurda Akwurungkuwarrukwa-langwa biya yikin-akumurna adinakba kajungwa ak-alyubarini-yada akina,” ni-yama Jesus wunalakina-kiya-wa.

⁹ Aburnaja neni-yama, “Nga-manja akina?”

¹⁰ Eneja ni-yama Jesus, “Yikini-yar•diya-manja Jirujalema-manja kinalakina yikin-akburrangama yakwujina nuwilyaba nenungkwarba. Nakine-ka kinuma-wilyakinama maruma menarlamba meningamilyu-milyinja. Ngalaja akungwa akina ka-lyangburrukunama. Kemba nungkwurnaja yikini-yuwarna nakina-manja. Biya kin-awiyebena-manja nakina alikira-manja, yikin-awiyebena nungkwurnajukwaba akinu-wa alikira. ¹¹ Biya yikini-yamina nabaliju-wa numinakinu-wa alikira, ‘Nenikakakirumaka yirra-langwa kin-alyubarinama amadangkwa iya aninga Akwurungkuwarrukwa-langwa yelakwa enena-manja alikira nungkwa-langwa, enuwa akwa yarnikabuburrakiyuwa ena-langwa. Angamba kemba angalya yarnik-alyubari-yada aninga?’ yikini-yamina enuwa-wa. ¹² Kemberra nakina eneja nenungkwarba yikenu-wilyakajinama aruma angalya karrawara. Eningaba akina angalya, mena eningerribirra aki-ngayindenama amurndakakina yakwujina. Kemba yakwujina ngawa yikin-akumurna adinakba amadangkwa iya aninga-murriya kinalakina-da,” ni-yama nakina Jesus Bida-wa akwa Janjanu-wa.

¹³ Aburnaja neni-likena arakba wunalakina wunenungkwarba-kiya. Biya nen-akburranga ababurna-langwa nenu-maka-mulangwiya ebina Jesus. Biya yakwujina ngawa nen-akumurna adinakba eyukwujija jiba awalyuwa iya aninga iya akubibeka, kajungwa Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa kuw-alyubarini-yada Akwurungkuwarrukwa-langwa amadangkwa iya aninga-da.

Nubungkawa Jesus akwa ena-langwa warnikilarrkilarrka ne-yebukeyinu-mulangwa amadangkwa iya aninga Akwurungkuwarrukwa-langwa

¹⁴ Kembirra nuw-arakbada warniki-yebukaji-yada amadangkwa iya aninga Akwurungkuwarrukwa-langwa. Kembirra ni-likena arakba eneja Jesus Jirujalemu-wa nakina akwa ena-langwa warnikilarrkilarrka warnungkwarba aburruwa. Biya nuw-awiyebeyina arakba aburrajukwaba ebina-manja alikira nen-awiyebeyinu-murrumanja adinakba Bida akwa Janjana. Biya yakwujina akina-manja ngawa alikira namurndak-ambarringa karrawara wurrakina Jesus akwa ena-langwa warnikilarrkilarrka wurrumemberrkwa wurrambilyuma.

¹⁵ Ni-yama kembirra nakina Jesus aburruwa-wa, “Ngayuwe-ka ningena ngarra-ngayindanguma angwurra ak-alyubarinama ngarna enena amadangkwa iya aninga Akwurungkuwarrukwa-langwa nara-wiya a-lyanduma ngayuwa. ¹⁶ W-engkirrikiya! K-alyubarinama aduwaba enena ngayuwa, akena nara arakba alyubaruma ningena ngayuwa Akwurungkuwarrukwa-langwa amadangkwa iya aninga kinu-bungkawadina-murruwa Neningikarrawara nakina ena-langwa-manja warnumamalya. Kembirra akini-yada ngawa kuw-eningmidinama aburraja warnumamalya, karru-mumiringkinama enena-langwa Akwurungkuwarrukwa,” ni-yama Jesus nakina-da.

¹⁷ Kembirra nu-manga arakba amalyirra akwurena-langwa menarlamba-murra akwa neni-yangmarngkwajuwa nakina Neningikarrawaru-wa akina-langwa. Biya ni-yama nakina ena-langwu-wa warnungkwarba warnikilarrkilarrka, “Kirruwilyuwilyaba-wiya yikuma-mena memema menarlamba, biya yiki-bekina yiku-kweyina kirrababurna-langwa. ¹⁸ Ngarra-makinama ngayuwa, nganja ki-bekinama enena aduwaba, kembirra nara arakba e-bekuma ningena akwurena-langwa amalyirra aduwaba-langwa kinu-bungkawadina-murruwa Neningikarrawara nakina-da,” ni-yama Jesus. Biya kembirra namurndaki-bekina wurruwilyuwilyaba-wiya arakba wurrakina-da.

¹⁹ Kembirra nu-manga Jesus damba akwa neni-yangmarngkwajuwa nakina Neningikarrawaru-wa akina-langwa. Biya ni-ngkarrngarna akina akwa nenu-kwa aburruwa-wa. Ni-yama nakina, “Enena amadangkwa wuburra nganyangwa ngarra-kwunama nungkwurra-langwi-yada. Yik-alyubarinama enena kajungwa yiki-yakuwerribikaji-yada ngayuwa-langwa,” ni-yama Jesus.

²⁰ Biya ne-yebukeyinuma wurrakina arakba akina amadangkwa iya aninga Akwurungkuwarrukwa-langwa. Kembirra narri-jerrukwama arakba. Umba ne-yebukeyinu-mulangwa wurrakina, numa-manga Jesus muwilyaba mingka menarlamba, ebina-wiya wuburra, nara-wiya ke-yebukeyina wurrakina. Nenu-kwa makina menarlamba aburruwa-wa akwa ni-yama nakina, “Enena amalyirra akwurena-langwa merra wuburra mema nganyangwa. Enene-ka kirrakuwilyakajinama Neningikarrawara kini-yarrkakumurna-mulangwa nakina ayakwa eningarumuruma enikaduwa-dangwa nungkwurra-langwi-yada. Kini-yaminama nakina akina nganyangwa-murra merra mibina kaminu-kwularrijinamurra ningena,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnungkwarba warnikilarrkilarrka nakina.

²¹ Kembirra ni-yama ngarningka Jesus, “Kirruwilyaba karna karnungkwarba yelakwa yika-kwunama ngayuwa wurububungkawu-wa kajungwa kabu-wardeni-yada. Ngayuwa-manja kirr-alyubarinuma

arakba kirrakina aduwaba amandangwa iya aninga yelakwa enena-manja angalya, akena yika-kwunama ngayuwa wurrububungkawu-wa kajungwa kabu-wardeni-yada ngayuwa wurrakina-da. ²² Ngayuwa ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya kijungwunama amandangwa ngayuwa, ni-lyangkuwerribikajungwunumulangwiya nakina adinuba-wiya Neningikarrawara ningeniki-jungwawangwa. Akena ka-ngekburakajungwunama awurrariye-ka kirrakinalangwa karnumamalya kirribina yika-kwuna-mulangwa ngayuwa wurrububungkawu-wa-da kajungwa kabu-wardeni-yada ngayuwa-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikilarrkilarrka-da.

²³ Aburraja kembirra namurndaki-lyelyimbukweyinuma arakba wurrumurndakakina warnungkwarba. Namurndaki-yendabijeyinuma akwa ne-yama wurrakina, “Ngarrumiyambene-ka kembirra ngarnungkwarba ngarna ngarruwilyaba aki-yaminama enena aduwaba?” namurndaki-yama wurrakina-da.

Aki-yamina-mulangwa wuburra ngarnikuminuwar•duwar•da

²⁴ Biya kembirra wurrumurndakakina warnikabuburrakiyuwa namurndaku-merribeyinuma wurrakina. Biya ne-yama, “Ngarrumiyambena angwurra ngarraruma ngarrumurndakeyina-manja? Umba ngarrumiyambena aku-bungkawadinama ngarrukwala-manja ngarnungkwarba?” nawurraki-yama wurrakina.

²⁵ Umba eneja Jesus ni-yama aburruwa-wa arakba, “Wurrumurndakakina warnumamalya wurribina warningbala-murruurra Neningikarrawara, aburraja aburra-langwa wurrububungkawa wurringbingbuda-wiya wurrakina. Narra-war•dikinama angwurra aburra-langwa-manja warnumamalya akena karra-makinama wurrakina enena ayakwa wurrumurndakakina-manja warnumamalya. Ke-yaminama, ‘Kirrakine-ka karnumamalya yiki-yengbinama enena ayakwa yirruwa-wa. Yiki-yaminama, Kirrumarngkirra iya kirrumekba karna kirrububungkawa-da, yiki-yaminama kirrakina-da,’ ke-yaminama wurrakina wurrububungkawa-da.

²⁶ “Akena nara akina e-yamama yelakwa nungkwurruwa-manja nganyangwa-manja karnikabuburrakiyuwa. Umba kirruwilyaba karnumamalya kirraruma-dangwa yiki-yaminama kirrakina wuburra laka niyukwujiya nenungkwarba kini-yaminama nakina-da. Akwa kirruwilyaba kirrubungkawa yiku-war•denama kirrakina warka wuburra laka nenikuminuwar•duwar•da nenumamalya nenuminu-war•denama warka wurrukwalalangwa nakina-da.

²⁷ “Eneja nuwilyabe-ka nenumamalya kin-alyubarinama aninga ebina nenumini-daka-mulangwa wurringka warnumamalya. Kembirra nungkwurraja yirru-makina, numiyambene-ka nenumamalya yikini-yengbijinama kirrakina naruma angwurra? Ka-makinama ngayuwa nungkwurruwa-wa. Wurrukwala warnumamalya kenumini-dakina-manja aninga ena-langwa, kembirra nakina-bina nenumamalya nibina nara a-dakuma iya a-war•duma nakina-bina kembirra naruma-da. Akena nganja ngayuwa ning-ambilyama ningena yelakwa enena-manja angalya nungkwurruwa-manja wuburra ningenikuminuwar•duwar•da karnumamalya-langwa ngayuwa-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

²⁸ Akwa ni-yama ngarningka nakina Jesus aburruwa-wa, “Ebina-wiya bu-wirrikba-wiya ngayuwa-wa warnumamalya akwa ngawa bumini-ngekburaka-manja wurrakina awurrariya nganyangwa, nungkwurraje-ka kirru-manjikbudangumurra ngayuwa-manja angwurra kirrakina karningangkawura. ²⁹ Eneja nakina Nungwarrka nginu-bungkawakama arakba ngayuwa. Kembirra ngayamba-langwa ka-bungkawakinama ngayuwa nungkwurruwa karnumamalya nungkwurrajukwaba. ³⁰ Ngayuwe-ka ka-bungkawakinama karna ambaka-murruwurra kenu-bungkawakina-manja ngayuwa Nungwarrka wurrababurna-manja warnumamalya. Kembirra yiku-bungkawadinama kirrakina wurriylimberrkumemberrkwa-manja wurriylimberrkambilyuma WarningiYijireyila warnumamalya. Akini-yada ngawa yik-alyubarinama aninga iya yiki-bekinama akubibeka ngayuwa-manja nganyangwa-manja angalya-da,” ni-yama Jesus aburruwa-wa.

Jesus nenu-maka-mulangwa Bida-manja kin-eningbalikajungwuna-mulangwa nakina

³¹ Biya ni-yama Jesus Jayumuna Bida-wa, “Nungkuwa Jayumuna, engkirrikiya-langwa. Nakina Namukwa eneja kirreni-ngayindanguma yikeni-labajama kirrakina karningaba-murrikba. Kembirra neni-yendabenuma nakina Neningikarrawaru-wa akena nara nakina Neningikarrawara a-ngwanjajuma nakina Namukwa-da. Kembirra yikeni-labajamanja Namukwa nungkwurruwa-manja, yiken-eyebijebakinama kembirra karnumamalya karningaba-langwa iya kirruwurrariya-langwa nakina-da.

³² “Akena yirraminu-buriyaminuma arakba ngayuwa Neningikarrawaru-wa, Jayumuna, kajungwa ku-werrikambilyi-yada ningkiyirrbiyirra ningkakina ngayuwa-manja. Adinube-ka yiki-lalikinama ngayuwa ningkakina. Kembirra k-eningbalikajungwunama ngayuwa-langwa. Akena ambaka kembirra ki-lawurradinama ngarningka ngayuwa-wa. Akwa ki-lawurradina-manja nungkuwa ngayuwa-wa kembirra ke-ngbudirrkina ningkakina nungkuwa-langwa warnumamalya-da,” ni-yama Jesus Jayumuna Bida-wa.

³³ Eneja ni-yama Jayumuna Bida Jesus-uwa, “Bungkawa, ngayuwa ningeniki-lika-langwa eningerribirru-wa angalya nungkuwa ki-likajamurruwa. Aburraja kabu-didena-manja nungkuwa medirra-manja, kembirra nganjukwaba kabu-didenama ngayuwa. Kabi-jungwajinamanja nungkuwa wurrakina, kembirra nganjukwaba kabi-jungwajinama ngayuwa. Nare-ka a-waruma ningena a-rukuwurruma ningkakina!” ni-yama Bida Jesus-uwa.

³⁴ “A•a!” ni-yama Jesus. “Mema-manja ngawa meningalyarrngwalyilya, nara-wiya ng-arduma dadinungkuwarba jukwujukwa, ki-yaminama nungkuwa arngkabiya-kiya-ma enena ayakwa, ‘Ningeningbala ngayuwa naka nenungkuwarba,’ ki-yaminama ningkakina-da,” ni-yama nakina Jesus Jayumuna Bida-wa-da.

Angwarnda-langwa iya amurndakijika-langwa akwa kaliwanga-langwa

³⁵ Biya ni-yama kembirra Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Ebina-wiye-ka ngarra-larrkena-manja ngayuwa kirrakina engku-wa iya engku-wa angalya, nara yiku-wilyaka angwarnda iya amurndakijika akwa eningalika nungkwurruwa-manja, umba erribirra kirrumamungkwur•da

ngarra-larrkenuma ngayuwa kirrakina karnumamalya. Akena kirri-likenuma karningaba, kirr-ambilyuma wurrukwala-langwa-manja alikira akwa kirr-alyubarinuma aninga aburra-langwa-na?"

Aburraja, "Yawe-ka," namurndaki-yama.

³⁶ "Umba aduwaba-langwa," ni-yama Jesus, "yiki-likaja-manja yiku-wilyakina angwarnda iya amurndakijika akwa kaliwanga nungkwurruwa-manja. Nara-manja ebina kaliwanga nungkwurruwa-manja, kembirra yiku-warrukweyinama dumbala akwa wurrukwala-langwa kaliwanga. Nungkwurra-langwa kembirra akina kaliwanga-da.

³⁷ "Arakburakba-kiya-wiya enena ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma. Ne-yaminama akina,

'Ni-jungwuma nakina wuburra laka warniniyerriya warnungkwarba na-jungweyynamurra wurrakina,'

ne-yaminama akina ayakwa. Ngarra-makinama ngayuwa aduwaba, ene-ka ayakwa na-makijajungwunuma ngayuwa-langwa ena-da. Ki-jungwuname-ka amandangwa ngayuwa wuburra laka warniniyerriya warnungkwarba na-jungweyynamurra wurrakina-da. Kembirra amandangwa akina-langwiya ayakwa ka-ngekburakajungwunama akina-da," ni-yama Jesus aburruwa-wa-da.

³⁸ Aburraja ne-yama, "Kwuja, Bungkawa! Alakena-kiya kaliwanga-kiya nungkwa-langwi-yada!" ne-yama.

Akena ni-yama eneja Jesus aburruwa-wa, "Ngawa arakba!"

Nu-buriyaminu-mulangwa Jesus angakarjiyinga-manja angalya Alibumanja

³⁹ Biya ni-dirrirndingu-manja Jesus arrawu-wa ni-jadinga nakina alikira-langwa errekbua-wa. Biya ni-likena arakba angerriba angakarjiyinga-wa angalya Alibumanju-wa ebinu-wa adaka angalya n-alilikenu-murruwa nakina. Aburraja ena-langwa warnikabuburrakiyuwa namurndaki-likenuma enuwa-manja wurrakina.

⁴⁰ Biya kembirra yakwujina ne-yar•da arakba. Ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, "Yelakwa-wiya wurr-ambilya akwa yiku-buriyamina Neningikarrawaru-wa arakba, kajungwa yikeni-labajamanja nakina Namukwa nungkwurruwa-manja, kembirra kirringbuda ngawa yik-arjiyi-yada," ni-yama nakina aburruwa-wa. ⁴¹ Biya yakwujina ngawa neni-lalikama Jesus wurrumurndakakina warnungkwarba umba ni-likena nakina arngkidarrba akwa ni-nginakilarrina ajiringka-manja akwa nu-buriyamina nakina Neningikarrawaru-wa. ⁴² "Ngangwa," ni-yama nakina, "ningeniki-jungwi-yada arakba ngayuwa, akena nare-ka! Yimini-larrkaja, marrakba, nari-yada a-lyanduma ngayuwa aduwaba. Akena ningki-lyanguwerribikajungwunu-mubaba arakba nungkuwa, kembirra mama ngawa ki-yaminama ngayuwa nungkwa-langwa-langwiya mangma aduwaba. Mama ku-warenama ngayuwa umba ki-lyandinama amandan-gwa ningena," ni-yama nakina Jesus Nungwenikba-wa.

⁴³ Kembirra nu-buriyaminu-wiya ngawa nakina Jesus Nungwenikba-wa, aburraja wurruwilyaba warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa nuw-abilyerrikajungwa enuwa-manja. Neningikarrawara-langwa-langwa angalya abalkaya-langwa na-likenuma na-larrinuma wurrakina akwa neni-ngbudirrkama kembirra arakba Jesus-manja. ⁴⁴ Akena angwurra ngawa nu-werrikawarriyadinume-ka nakine-ka Jesus. Akwa ngarningka nu-buriyaminuma nakina Nungwenikba-wa. Nu-buburiyaminu...wa.

Mukwene-ka numi-jadanguma arakba makina wuburra merre-ka ena-langwa-langwa nenumadangkwa akwa numu-kwularrinuma ajiringka-wa-da.

⁴⁵ Biya ni-jerrukwa arakba nakina Jesus ayakwa nu-buriyaminu-mulangwa. Biya nu-mirajanga akwa ni-lawurrada arakba nakina ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa. Umba aburraja na-mungkwulijeyina ngawa marringa mena na-werrikawarriyadinu-mubaba wurrakina.

⁴⁶ Ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Wa! Marringa-manja karna-na? Wurrumirajangina arakba, kajungwa yiku-buriyamini-yada, kajungwa yikenilabaja-manja nakina Namukwa nungkwurruwa-wa, kembirra kirringbuda ngawa yik-arjiyi-yada-da,” ni-yama nakina Jesus-da.

Wurrukwala warnungkwarba nenu-mangu-mulangwa Jesus

⁴⁷ Akena ni-yengbinu-wiya ngawa ayakwa nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, aburraja wurrubukwaye-ka wurrababurna warnumamalya namurndaki-likenuma nawurrakilyibilyidanguma wurrakina. Wurrumurndakibina warnungkwarba WuruMinida wurrarumuruma wurrukwala akwa wurrumurndakibina wurrububungkawa warnikakukwurrajungwa-langwa Neningikarrawaralangwa-manja angalya Jirujalema wurrukwala akwa wurrumurndakibina wurrarumuruma warnungkwarba wurrukwala nawurraki-likenuma kajungwa warniki-rndarrki-yada Jesus. Umba eneja nibina nuwilyaba nenikaburrakiyuwa nenungkwarba Jesus-langwa nenimikirra Judija ni-lyengmanguma nakina akwa nenu-wilyakama wurrumurndakakina Jesus-uwa. Biya ni-likena dirrbura Jesus-uwa akwa neni-lawurangka nakina-da.

⁴⁸ Eneja ni-yama Jesus Judiju-wa, “Ningkena yi-lawurangkama ngayuwa-manja kajungwa kabu-meni-yada ngayuwa warna warnumamalya wurrawinyamba-na! Yi-lawurangkama ngayuwa ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya-da!” ni-yama nakina Jesus Judiju-wa.

⁴⁹ Umba aburraja wurrumurndakibina wurrukwala warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa neni-rringka-mulangwa nakinu-wa Judija, warningma arakba wurrakina ke-yamina-mulangwa akina. Biya, “Bungkawa,” ne-yama, “yirrumini-ngayindenama yiku-wardiyinama kaliwanga-ma-na?” ⁵⁰ Biya nuwilyaba ni-ngkarbaja kaliwanga ena-langwa biya neni-ngaja nuwilyaba-manja nenungkwarba akwa nenuminingarrkarrngarna ena-langwa mada mekbuda-langwa nakina. Nakineka nenungkwarba nenuminu-war•duwar•danguma warka naruma nubungkawa NuMinida Neningikarrawaralangwa-manja angalya Jirujalema-manja.

⁵¹ Umba eneja ni-yama Jesus, “Ngawa arakba! Ni-lalika!” Biya numalyinga arakba mibina mada akwa num-eningabaka makina-da.

⁵² Biya kembirra ni-yengbina Jesus ayakwa wurrumurndakibinu-wa WuruMinida wurrarumuruma iya wurrumurndakibinu-wa wurrububungkawa warnikakukwurrajungwa-langwa akwa wurrumurndakibinu-wa wurrarumuruma warnungkwarba. Akwa ni-yama, “Kirri-likenuma karna ngayuwa-wa kaliwanga-murra akwa eka-ma, akena ningeningengkengmina-ma nganja ningena. ⁵³ Ning-ambambilyuma ngawa ngayuwa nungkwurruwa-manja Neningikarrawaralangwa-manja angalya arngkababurna-langwa. Akena nara nungkwurraja yiku-manga umba aduwaba-manji-kba. Akena yiku-menama ngayuwa ningena aduwaba mena nakina Neningikarrawara nara a-ngwanjajuma kirrakina,

akwa ngawa kirringbuda-baba karna karniniyerriya karningkwarba aduwaba-da,” ni-yama Jesus aburruwa-wa nakina-da.

Bida n-eningbalikajungwunu-mulangwa Jesus-langwa

⁵⁴ Kembirra aburraja wurrukwalala warnungkwarba neni-rndarrka nakina Jesus, akwa nenu-wilyakama angerriba nubungkawa-langwu-wa angalya nibinu-wa naruma nubungkawa NuMinida. Umba eneja engkalangwiya neni-yuwarna nakina Bida. ⁵⁵ Wurrakine-ka ne-yar•da arakba nubungkawa-langwa-manja angalya. Biya wurrakina warnungkwarba nen-awiyebajuwa Jesus angerriba alikira-wa umba errekba-manja-wiya ngawa nuw-ambilyuma wurrakina. Biya nawurrak-ambarringa angwura-manja yakwujina.

Eneja arija-langwa ni-yar•da Bida akwa n-ambarringa enejukwaba yakwujina angwura-manja. ⁵⁶ Umba ngalaja duwilyaba dadikuminuwar•duwar•da yinginu-miringka Bida n-angmakwulaluma angwura-manja nakina, akwa yingini-rringka dirrbura enuwa-wa. Yingi-yama, “Naka nenungkwarba enejukwaba n-ambilyumurra Jesus-manja.”

⁵⁷ Eneja Bida n-eningbalikajungwuna nakina. “Ningeningbale-ka nakina nenungkwarba-da!” ni-yama nakina-da.

⁵⁸ Kembirra arngkidarrba-langwiya nuwilyaba enejukwaba nenungkwarba nenu-miringka nakina Bida. “Nungkwajukwabe-ka nangaba-langwa ningkenumamalya ningkena-da!” ni-yama.

Eneja Bida ni-yama, “Nara ngayuwa!”

⁵⁹ Bi...ya eneja ningka-langwa arakba ngarningka nenungkwarba ni-yama, “Amandangwa, ningkena-bina ningk-ambambilyumurra nangaba-manja nenungkwarba-da. KineningiKeliliya kinalakina-da!” ni-yama.

⁶⁰ Eneja ni-yama Bida, “Ningeningbala akina-langwa!” ni-yama. Umba awilyaba-wiya ayakwa Bida-langwa ngalaja jukwujukwa dadinungkwarba ying-ardanga arakba dakina-da.

⁶¹ Eneja Nubungkawa ni-nyakuwarrukwajungwa nakina akwa neni-rringka dirrbura Bida-wa. Akini-yada ngawa eneja n-engkirrikenuma nakina Bida Jesus-langwu-wa ayakwa ni-yengbinu-murruwa. Ebina-wiya ni-yamama Jesus enuwa-wa, “Nara-wiya arduma jukwujukwa mema-manja ngawa meningalyarrngwalyilya nungkuwa ningkakina k-eningbalikajungwunama ngayuwa arngkabiya-karbiya-ma,” ni-yamama nakina Jesus Bida-wa-da. ⁶² Biya kembirra ni-jadinga arakba nakina Bida ebina-langwa angalya-da. Nu-werrikawarriyadinume-ka, biya nu-ngwadina arakba aruma angwada-da.

Nenu-marngkajuwa-mulangwa warnungkwarba Jesus-uwa akwa neni-ngaja-mulangwa

⁶³ Aburraja wurrukwalala warnungkwarba nen-embirrajuwama Jesus-manja wurrakina. Nenu-marngkajuwama akwa neni-ngajama wurriyirrbiyirrbaba ngawa wurrakina. ⁶⁴ Kembirra nenuminungkwurrrakarrikama menba ena-langwa dumbala-murra. Biya ne-yama,

“NingkuBurabude-ka ningkenumamalya ningkakina, kembirra kwurukwa! Numiyambena nenungkwarba ngini-ngajama nakina?” ⁶⁵ Akwa ababurneka amukwiyyadakina ayakwa awurruwurrariya ne-yengbinuma enuwa-wa. Neni-rinjarrkame-ka enuwa-manja wurrakina warnungkwarba.

Nenu-wilyaka-mulangwa Jesus wurrububungkawu-wa

⁶⁶ Ne-yaminjamama ngawa wurrakina warnungkwarba makina-manja ngawa meningalyarrngwalyilya. Bi...ya marngkirngkuwilyarra.

Ne-yaminjamama ngawa wurrakina yanda-langwa ne-kbadanguma arakba akina-da. Kembirra aburraja nawurra-murndukweyinema arakba wurrarumuruma WarningiJudiya warnumamalya, akwa ngawa wurrarumuruma WurruMinida akwa ngawa warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma. Nawurra-murndukweyinema akwa namurndak-alambarringa ayakwi-yada. Biya nen-ardijuwa arakba Jesus-uwa kajungwa kini-likaji-yada nakina aburruwa-wa. Aburraja kembirra wurrawinyamba nenu-wilyaka arakba Jesus angerriba aburruwa-wa ayakwi-yada.

⁶⁷ Aburraja ne-yama enuwa-wa wurrakina wurrubungkawa, “NingkuMejaya-manja ningkakina ningkenumamalya, kembirra yirru-makina arakba,” ne-yama.

Eneja ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Ka-makina-manja ayakwa ngayuwa nungkwurruwa-manja kembirra yiku-minikalyikinama ngayuwa-da. ⁶⁸ Umba ngayuwa ke-yendabaja-manja ayakwa arrkala ngayamba-langwa nungkwurruwa-wa, nara kembirra kirrakina a-lawurrakajuma ayakwa ngayuwa-wa-da. ⁶⁹ Akena aduwaba-langwa ngayuwa ningibina-murrada ningi-rukwularrinama enena-manja angalya k-ambarrinama k-angmungmakwulalinama nekbuda-langwa Neningikarrawara nibina narrubuda-dangwa,” ni-yama Jesus.

⁷⁰ Aburraja namurndaki-yama, “Kembirra Neningikarrawara-langwa Ningkenikuwenikba ningkakina-na?”

Enamba-langwa ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Amandangwa akina akena nara nganyangwa ayakwa umba nungkwurru-langwa akina,” ni-yama.

⁷¹ Aburraja kembirra na-makijeyina arakba ayakwa wurrakina wurrubungkawa. “Ngawa arakba,” ne-yama, “mena enabakiya ni-yamama nakina-baba, ‘Ningenikuwenikba ngayuwa Neningikarrawara-langwa,’ ni-yamama. Nara kembirra ardiyuma ngarna wurrukwal warnumamalya yangkwurrangwa a-lekbuma enuwa-wa, mena ngarr-engkirrikenu-mubaba ngakwurrabakiya ena-langwa ayakwa ngarna-da,” namurndaki-yama wurrakina-da.

23

Neni-lyilyangu-mulangwa Jesus Balidu-wa

¹ Biya kembirra nawurraku-warumajungwa arakba wurrumurndakakina wurrubungkawa wurrababurna-langwa akwa nenu-wilyaka wurrakina Jesus Balidu-wa. Balide-ka nakina nubungkawa NeningiRawuma akwa nubungkawadinuma wurrababurna-manja warnumamalya WarningiJudiya-manja. ² Kembirra yakwujina Balida-langwa-manja ngawa angalya nenumurndaki-lekbenuma arakba Jesus-uwa wurrakina.

Ne-yama wurrakina Balidu-wa, “Naka nenungkwarba yin-akburrangama yarna ni-yengbiyengbinuma ayakwa awurruwurrariya. Nenu-wilyuwilyakajuwama warnumamalya-manja awurruwurrariya ayakwa. Akwa ni-yama aburruwa-wa, ‘Nare-ka a-kwama angwarnda angerriba Nubungkawu-wa Kajara,’ ni-yamame-ka naka nenungkwarba. Akwa ngarningka ni-yamama, ‘NinguMejaya ngayuwa, Ningubungkawa ningena,’ ni-yamame-ka naka nenungkwarba-da,” namurndaki-yama wurrakina Balidu-wa-da.

³ Ni-yama eneja Balida Jesus-uwa, “Nungkuwa ningkakina WarningiJudiya-langwa Ningkubungkawa-na?”

Eneja ni-yama Jesus, “Nungkwa-langwa-bina ayakwa akina-da.”

⁴ Kemberra ni-yengbina arakba eneja Balida ayakwa wurrarumuruma-manja WurruMinida warnungkwarba akwa wurrumurndakibina-manja warnumamalya wurruwurrakwulyumida-manja aburrajukwaba. Ni-yama nakina, “Nara ngayuwa k-akburrangarna awurrariya naka-manja nenungkwarba-da,” ni-yama nakina Balida.

⁵ Akena wurriyirrbiyirra ngawa aburraja namurndaki-yama Balidu-wa, “Amandangwa, awurruwurrariya ayakwa nenu-wilyuwilyakajuwama warnumamalya-manja nakina. Akwa n-aburradadanguma awinyamba aburruwa-manja. N-aburradadanguma adinuba-wiya angaba-manja angalya Keliliya-manja nakina, kemberra yadikina ababurna-manja ngawa angalya Judiya-manja yanda-langwa enena-manja angalya arakba ni-yar•duma naka. Kemberra yelakwa ngawa ni-ngekbungekburakinama awinyamba niyirrbiyirra ngawa naka-da,” namurndaki-yama wurrakina warnungkwarba-da.

Neni-larrka-mulangwa Jesus Yeridu-wa

⁶ N-engkirrika-manja eneja nakina Balida akina ayakwa, ni-yama nakina, “NeningiKeliliya naka nenungkwarba-na?” Aburraja na-lyanguwamina.

⁷ Kemberra warenja-bawiya nakina Balida neni-larrka arakba Jesus angerriba Nubungkawu-wa Yerida, mena Yerida nu-bungkawadinu-mubaba nakina WarningiKeliliya-manja warnumamalya. Yerde-ka nakina Jirujalema-manja n-ambilyuma enejukwaba akini-yada.

⁸ Aburraja arakba nenu-wilyaka wurrukwalu wurrawinyamba nakina Jesus Yeridu-wa. Eneja Yerida ni-yekirrerride-ka neni-rringka-mulangwa nakina Jesus. Nenungkwurakbe-ka neni-ngayindanguma nakina keni-rringkama Jesus, n-engkirrikeni-mulangwa ababurna alawudawarra ena-langwa-langwa. Biya neni-ngayindanguma nakina keni-rringkama neniki-yama Jesus eningerribirra engbuda eminingka nakina. ⁹ Aminakina-langwa kemberra neni-yendiyendabenuma arakba nakina Yerida ababurna ayakwa Jesus-manja. Akena ni-yengminjada eneja Jesus. Nara kini-lawurrakajuwa ayakwa Yeridu-wa-da.

¹⁰ Aburraja wurrarumuruma WurruMinida warnungkwarba iya warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma warnungkwarba nuw-alkilkayanguma yakwujina akwa namurndaki-yama, “Nuwurrariye-ka naka. Amandangwa naka nuwurrariya nenumamalya!” Ne-yaminjamama ngawa ne-yengbiyengbinuma neni-lekbulekbenuma ayarrkingbuda-murra ayakwa wurrakina-da.

¹¹ Kemberra eneja Yerida akwa ngawa ena-langwa wurrawinyamba neni-rinjarrkama Jesus-uwa akwa nenu-marngkajuwama nakina. Biya nakina Yerida nenu-makama ena-langwa-manja wurrawinyamba biya nenawiyebajuwa kemberra wurrakina dumbala dukwulyubena Jesus-manja, akwa nenu-wilyakama arakba neni-lawurrakajuwama nakina Balidu-wa.

¹² Yadikina-langwa aburnaja wunalakina wunubungkawa-kiya Yerida akwa ngawa Balida wunenubiyakaja arakba, nen-awinyambakeyinu-murrada wunalakina-da.

Balida nenu-kwa-mulangwa Jesus wurrarumuruma-wa WurruMinidu-wa warnungkwarba warniku-wardi-yada Jesus wurrakina

¹³ Biya kemberra Balida nenuwurra-murndukwama wurrumurndakibina wurrarumuruma WurruMinida warnungkwarba iya wurrumurndakibina wurububungkawa wurrarumuruma WarningiJudiya akwa wurrumurndakibina wurruwurrakwulyumida warnumamalya aburrajukwaba.

¹⁴ Biya ni-yama Balida aburruwa-wa, “Kinu-wilyakama karna naka

nenungkwarba yangkwurrangwa ngayuwa-wa mena kirri-yama-mubaba kirrakina, 'Nuwurrariya nilyengma naka akwa awurruwurrariya-wiya ayakwa nenu-wilyakajuwama warnumamalya-manja,' kirri-yamama kirrakina. Umba nganja ningeni-yendabenuma ebina-wiya ngayuwa enuwa-wa, kirr-engkirrikenu-wiya ayakwa nganyangwa. Akena nare-ka k-akburrangarna ngayuwa awurrariya kini-lekbenu-mulangwa kirrakina. ¹⁵ Enejukwaba nakina Yerida nara kin-akburrangarna awurrariya enuwa-manja. Kembirra erribirra neni-lawurrakajuwama naka yangkwurrangwa ngarningka ngakwurruwa-wa. Eneja naka nenungkwarba amandangwa nara kini-yama awurrariya akwa nara kembirra nganja a-warduma nakina-da. ¹⁶ Kembirra ngayuwa ka-makinama arakba nganyangwa-manja wurrawinyamba akwa keni-larrkbarjenama wurrakina nakina-manja. Kembirra ngayuwa kin-enjungwurrenama naka nenungkwarba-da," ni-yama nakina Balida wurrumurndakakinu-wa wurrababurnu-wa warnumamalya nakina-da.

¹⁷ (Akini-yada ngawa Akwurungkuwarrukwa-manja neniki-jadija nakina nubungkawa Balida nuwilyaba nenungkwarba ni-didikjungwunumurrada. Kenumini-jadijinama warnumamalya-langwa nuwilyaba nenungkwarba nakina Balida mena ni-yaminjama-mubaba nubungkawa Judiya-langwa ababurna-manja Akwurungkuwarrukwa.)

¹⁸ Akena aburraja wurrumurndakibina warnumamalya wurruwurrak-wulyumida namurndak-ardanguma wurrakina. "Yikuminu-wardena nakina nenungkwarba umba yikumini-jadijiya Baraba," namurndaki-yama. ¹⁹ Ebina-wiya eneja nakina Baraba akwa wurrakina wurrababurna WarningiJudiya warnumamalya na-wardiyinuma WarningiRawuma-manja warnumamalya yakwujina Jirujalema-manja. Umba Baraba nenu-wardanguma nuwilyaba-manja nenungkwarba. Akina-langwa ni-didijungwunuma nakina. Akwa nakina-bina neni-ngayindanguma arakba aburraja wurrumurndakibina warnumamalya umba na-waranguma Jesus wurrakina-da.

²⁰ Nakine-ka Balida neni-ngayindanguma ken-enjungwurranguma ngawa nakina Jesus, kembirra n-ardanga ngarningka wurrumurndakakinu-wa warnumamalya nakina. ²¹ Akena nuw-ardanguma angwurra aburraja wurrakina. "Wun-ar•dirrena eka-manja na-mambalinu-murrumanja...wu! Wun-ar•dirrena...wu!" namurndaki-yama.

²² Eneja kembirra ngarningka ni-yama arakba Balida aburruwa-wa, "Miyambena-burra karna yirru-makina, mena amiyambena awurrariya ni-yamama naka nenungkwarba-burra? Nare-ka k-akburrangarna ngayuwa awurrariya enuwa-manja, akwa nara kembirra a-jungwajuma ningena. Kembirra aburraja keni-larrkbarjenama nganyangwa wurrawinyamba akwa ken-enjungwurrenama naka-da," ni-yama nakina Balida-da.

²³⁻²⁴ Akena aburraja ne-yengbiyengbeyinuma wurrakina wurriyirrbiyir-rba amurndakibina ayakwa Jesus-langwa-langwa. Nuw-ardanguma, ne-yangkarjiyajungwunuma wurrumurndakakina. Bi...ya eneja ni-lyanguwaminuma arakba nakina Balida neni-ngayindangu-mulangwa wurrakina akwa neni-yengkiyengkilabenu-mulangwa enuwa-wa akwa nuw-ardirdangu-mulangwa enuwa-wa wurriyirrbiyir-rba ngawa wurrakina-da. Biya ni-yama nakina Balida aburruwa-wa, "Nake-ka nenungkwarba kini-jungwunama-da!" ni-yama nakina-da.

²⁵ Biya kembirra nen-enjungwurranguma arakba nakina Balida nibina neni-ngayingayindanguma wurrumurndakakina, nibina ni-didijungwunumurrada awinyamba-langwa akwa nilamukwarra-baba nakina. Umba

nenu-kwama Balida nakina Jesus ena-langwu-wa wurrawinyamba kajungwa ke-yamini-yada ken-ar•dirreni-yada nakina ebina-langwiya narri-ngayindangu-mulangwiya wurrumurndakakina Warningijudiya warnumamalya-da.

Wurrawinyamba nen-ar•dirrangumu-langwa Jesus na-mambalinu-murrumanja eka

²⁶ Aburraja kembirra wurrumurndakakina wurrawinyamba nenu-wilyaka arakba Jesus Balida-langwa-langwa angalya akwa angerriba warnik-ar•darri-yada nakina eka-manja. Akena eneja Jesus enabakiyaba ni-ngabukweyina ebina eka. Biya lukwakwa nuw-akburranganja wurrakina nuwilyaba nenungkwarba nenimikirra Jayumuna. NeningiJarena nakina, akena engka-langwa ni-likenuma nakina Jirujalemu-wa. Aburraja wurrumurndakibina wurrawinyamba neni-rndarrka Jayumuna-manja, nenu-mambambijuwa ebina eka ena-langwa-manja mirirrba akwa nenu-maka kenumini-ngabukweyini-yada akina eka Jesus-langwa. Kembirra ni-lyengmanguma eneja Jesus umba n-arijadinuma Jayumuna arija-langwa nakina.

²⁷ Aburraja wurruwurrakwulyumide-ka warnumamalya narreyuwarnuma wunalakina-kiya-manja arija-langwa. Aburrajukwaba wurrukwala wurridarringka narreyuwarnuma akwa na-ngwadeyinuma lukwakwa na-ringirriyadinuma wurrakina. ²⁸ N-errikerra eneja Jesus akwa ni-yengbina ayakwa wurrumurndakakinu-wa wurridarringka. “KarningiJirujalema kirridarringka,” ni-yama, “nara a-ngwaduma ngayuwa-langwa, umba wurru-minu-ngwadijungwuna nungkwurra-langwa-langwa akwa wurriyukwayuwa nungkwurra-langwa-langwa. ²⁹ Adinube-ka aburraja ke-yaminama warnumamalya, ‘Wurriyekirrerreka wurridarringka wurribina warningarijira-ma wurruburubura!’ ke-yaminama wurrakina-da.

³⁰ “Akini-yada ngawa ke-yaminama ngarningka wurrakina, ‘Karukwa, enu-murndurrkwularrina yinijirra yamakumakwulyumida ngakwurruwawa, akwa ngarningka akenumurndak-abuwarrka yinijirra, nari-yada ambilyuma ngarniba ngarna amiyerra enena-manja angalya aduwaba,’ ke-yaminama wurrakina. ³¹ Kwuja, mama ningeningaba ningenumamalya ngayuwa umba nungkwurra kirri-rrikinama amurndakenena awurruwurrariya warne-ka wurrububungkawa bumini-ngekburakinama wurrakina aduwaba. Karri-ngekburakina-manja amurndakenena awurruwurrariya ngayuwa-manja ningeningaba-manja aduwaba, kembirra ambaka-murru-murra amandangwa karramini-ngekburakinama arija-langwa awurruwurrariya angwurra warniniyerriya-langwa warnumamalya wurriyengma wurrakina-da,” ni-yama nakina Jesus wurrumurndakakinu-wa wurridarringka-da.

³² Aburraja wurrumurndakibina wurrawinyamba narra-wilyakama ngarningka wunambilyuma wunenungkwarba-kiya wunuwurrariya-kiya, kajungwa warnik-ar•darri-yada wunalakina aburnajukwaba Jesus aburru-bukwurruwawa. ³³ Nuw-alilikenu...wa. Biya narr-akburrangarna arakba angalya emikirra “Aringka-langwa-manja amadidira.” Biya yakwujina ngawa nen-ar•dirranguma Jesus eka-manja na-mambalinu-murrumanja. Akwa narralirrak-ar•dirranguma aburnajukwaba wunalekbina wunuwurrariya-kiya wunenungkwarba eka-manja, nuwilyaba nekbuda-langwa, nuwilyaba nekalyarra-langwa umba Jesus wilyarra.

³⁴ Eneja kembirra nu-buriyamina nakina Jesus Neningikarrawaru-wa. “Ngangwa,” ni-yama, “wurramini-yakuwabijina warna b-ar•dirrangumulangwa, mena wurrikikamarra-baba ne-yamina-mulangwa,” ni-yama.

Aburraja wurrumurndakibina wurrawinyamba na-malyangkeyinuma akumalyangka kajungwa karringa-mangi-yada dibina dumbala Jesus-langwa. Biya kembirra arija-langwa na-murnduweyinuma dakina.

³⁵ Aburraja wurruwurrakwulyumida warnumamalya nuw-alkilkayanguma yakwujina neni-rruburringkamura Jesus-uwa. Umba aburraja wurribina wurrububungkawa nenu-marngkajuwama nakinu-wa wurrakina akwa ne-yama, “Naka nenungkwarba nen-enibikama wurrukwala-manja warnumamalya, kembirra eni-dirrirndiya enabakiyaba ajiringka-wa. Ni-likenuma yangkwurrangwa nakina Neningikarrawaralangwa-na? Akwa nakine-ka Neningikarrawara nu-wekbalyinuma amandangwa ena-langwi-yada NuMejaya-na? Kembirra eni-dirrirndiya akwa nara kembirra a-jungwuma nakina-da!” ne-yama wurrakina-da.

³⁶ Aburrajukwaba wurrawinyamba nenu-marngkajuwama wurrakina nakinu-wa Jesus-da. Narru-wilyakama ajirrkarnyerra amalyirra akwurenalangwa enuwa-wa kajungwa kini-bekini-yada nakina. ³⁷ Akwa ne-yama wurrakina Jesus-uwa, “Ningkubungkawa WarningiJudiya-langwa warnumamalya ningkakina-na! Kembirra dirrirndiya arakba yadikina eneni-wiya nari-yada a-jungwuma ningkakina!” ne-yama wurrakina-da.

³⁸ Umba ebina-wiya aburraja wurrakina wurrawinyamba narrakumarnuma ekirra karrawara eka-manja. Ngalaja ne-yamama amurndakakina ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma, “Naka nenungkwarba Nubungkawa WarningiJudiya-langwa warnumamalya,” ne-yamama akina ayakwa.

³⁹ Kembirra eneja nuwilyaba nenungkwarba n-alyilyaduma eka-manja akwudangwa Jesus-manja neni-rinjarrkama arakba Jesus-uwa nakina. “Neningikarrawaralangwa ningkakina NingkuMejaya-na!” ni-yama. “Kemba dirrirndiya angerriba ajiringka-wa akwa yik-enibikina yinalakena yinenumamalya-kiya yinajukwaba!” ni-yama nakina-da.

⁴⁰ Eneja ni-yama ningka-langwa nenungkwarba enuwa-wa, “Yengminjada arakba! Miyambena-burra ningkakina nara e-yeliyuma n-engkirrikajamulangwa Neningikarrawara amurndakakina ayakwa nungkwa-langwa?” ni-yama. “Ngarrubukwurruwa akubuki-jungweyinama ngarrubukalakena, ngarrabu-lekbenu-mubaba wurrububungkawa ngarrubukididirbura.

⁴¹ Yarrabu-wardenama awurrariya-langwa yi-yama-mulangwa yalakena yakuwa, akenana naka eneja nenumamalya nara kini-yama awurrariya,” ni-yama nuwilyaba nuwurrariya nenungkwarba ningku-wa. ⁴² Kembirra ni-yama arakba Jesus-uwa nakina, “Jesus, ki-yakuwerribikina ngayuwa-wa akini-yada ngawa ku-bungkawadina-manja ningkakina,” ni-yama.

⁴³ Eneja ni-yama Jesus enuwa-wa, “Amandangwa yirra-makinama, memamanja mamawura yak-akburrangeyinama yalakena akwulyubena-manja angalya aduwaba Neningikarrawaralangwa-manja,” ni-yama nakina.

Jesus ni-jungwunu-mulangwa

⁴⁴ Bi..ya ngalaja mamawura numu-wurduwurdanguma makina karrawaru-wa. Memerrkuwilyarra arakba makina, akenana ngalaja alarrumur•da nuw-abuwarra makina mamawura. Nara arakba kumularrkabarrakina makina. Alyarrngwalyilya wuburra ne-yamama ngalaja akina arakba angalya. Bi..ya numi-yaminjamama makine-ka mamawura

yanda-langwa numu-larruwurada makina. ⁴⁵ Ngalaja kembirra Jirujalema-manja Neningikarrawara-langwa-manja alikira arrawa yingi-ngkarrnguma dibina dumbala ying-anjalkalyilyaduma yingu-ngwurrkwarrngarnuma akawiyuwiyeba akwurdurda-manja angalya yakwujina. Wilyarra-langwa yingu-kuwarruma kembirra dakina-da.

⁴⁶ Kembirra n-ardanga eneja Jesus. “Ngangwa,” ni-yama, “yirra-kwunama arakba nganyangwa ningenumawurrina nungkuwa-wa,” ni-yama. Biya nu-werrikarrnga arakba-da.

⁴⁷ Umba eneja nubungkawa wurrawinyamba-langwa ni-rringka-manja amurndakibina ne-yamama, neni-yangmarngkwajuwa kembirra nakina Neningikarrawaru-wa akwa ni-yama, “Nake-ka nenungkwarba amandan-gwa nilyangmandukwuna-da!” ni-yama.

⁴⁸ Aburraja wurrababurne-ka warnumamalya wurribina nawurra-murndukwunuma yakwujina warniki-rringki-yada Jesus nawurraki-lawurradina angalyu-wa narri-rringka-mulangwa ebina ne-yama-mulangwa. Biya namurndaki-ngajajungwunuma yukwudukwuda-manja lukwakwa na-werrikawarriyadinu-mubaba wurrakina. ⁴⁹ Umba aburraja Jesus-langwa warnumamalya nuw-alkilkayanguma ngawa neni-rringkama engka-langwa wurrakina Jesus-uwa. Wurrukwala wurrakina wurridarringka nawurraki-likenu-murumurra Jesus-manja Keliliya-langwa akwa Jirujalemu-wa. Wurrababurna-langwa nuw-alkayanguma engka-langwa akwa neni-rringkama wurrakina enuwa-wa.

Nen-akumarnu-mulangwa Jesus nenumadangkwa medirra-manja

⁵⁰⁻⁵¹ Eneja nuwilyaba nenungkwarba nenimikirra Jawijiba neningaba nakina nilyangmandukwuna. NeningiJudiya nubungkawa nakina, umba Arumudiya ena-langwa angalya. Nara keni-ngayindanga neniki-jungwangena Jesus nakina nenungkwarba, umba n-embimbirrarinuma kinu-bungkawadina-murruwa Neningikarrawara nakina. Mama wurrukwala wurrububungkawa neni-ngayindanguma neniku-wardiyada Jesus, umba nakina Jawijiba nenuminu-waranguma. ⁵² Biya nilikena nubungkawu-wa arakba Balidu-wa. Neni-yendabena nakina-manja kajungwa neniki-rndirriki-yada nakina nenumadangkwa Jesus. Eneja nilyangkuwama kembirra Balida. Nakine-ka kembirra nilawurradina arakba Jawijiba n-ambilyu-murruwa Jesus. ⁵³ Biya neni-larrijuwa nenumadangkwa Jesus, akwa nen-eyukumurndanga dumbala-murra akwa nenu-wilyaka engku-wa menikaduwa-wa medirra. Ebina-wiya makina aburraja wurrukwala warnungkwarba na-mungkadinumurra malarra-langwa, akena nara ambaka karr-akumarna warninikijungwa makina-manja. ⁵⁴ Makine-ka mamawura Buradi akina. Kembirra akwudangwa mibina mamawura Jebuda, mena mamawura mamuk-awiyebi-yada arakba makina.

⁵⁵ Umba aburraja wurrumurndakibina wurridarringka na-likenu-murumurra Jesus-manja Keliliya-langwa akwa Jirujalemu-wa na-likenuma wurrakina Jawijiba-manja medirra-wa aburrajukwaba. Narrumarringkama kembirra makina medirra akwa ngarningka narri-rringkama angalya nen-akumarnu-murumanja Jesus nenumadangkwa medirra-manja arrawa. ⁵⁶ Biya na-lawurradina arakba angalyu-wa, akwa narrumanguma adinakba bungabungwa amalyirra akwa engburingka amangwarra karr-akumurni-yada Jesus-langwa-manja nenumadangkwa

ambaki-yada wurrakina. Biya na-ngwanjinuma arakba wurrakina Jebuda-manja, ebina-langwiya ayakwa eningarumuruma Neningikarrawara-langwa-da.

24

Murn•debirra-langwa medirra

¹ Bi...ya Jandi arakba akina buwa-wiya. Biya wurrumurndakibina wurridarringka na-likenuma medirra-wa narruma-wilyakama mibina mirrijina. Wurrubukalakina wurrubukidarringka nabuki-likenuma makinu-wa medirra warnimikirra Meri DadinguMakidala iya Jawena akwa duwilyaba dingka Meri Jaminja-langwa dirndenikba. Wurrubukalakina-bina akwa ngawa wurrukwala wurridarringka aburrajukwaba namurndaki-likenuma wurrakina aburruwa. ² Biya narrum-akburranga-manja makina medirra wurrakina, nuw-andeya akena aburraja wurrukwala warnumamalya narri-rnjirrkwajuwama akina arakba adirrunwarna angwarnda ebina narruma-ngwurrkididanguma. ³ Kemberra nuw-awiyebeyina medirra-wa, akena nara ken-akburrangarna nenumadangkwa Nubungkawa Jesus arrawa-da.

⁴ Biya nuw-alkayanguma ambaka medirra-manja. Naminandabumeyinuma angwurra wurrakina. Nuw-alkayangu-manja yakwujina ngawa wurrakina wurridarringka, aburnaja wunambilyuma wunenungkwarba-kiya neni-jadingama adirrariyaba nen-alkayanguma yakwujina aburruwa-manja akwudangwa. Nen-awiyebeyinuma wunalakina dukwulyadada dumbala yingu-kwulyarriyinuma. ⁵ Wurrakine-ka wurridarringka nuw-arndirndadinuma nuw-akbar•danguma angwurra akwa nuw-abuluwendijaja wurrakina ajiringka-wa-da.

Aburnaja neni-yama wunalakina aburruwa-wa, “Miyambena-burra kirr-aburangkinama yelakwa kirrakina nenibu-wa nenungkwarba warninikijungwa-langwa-manja angalya? ⁶ Nara arakba nibina yelakwa. Umba eneja Neningikarraware-ka nen-enibikama nakina arakba-da. Wi-yakuwerribikaja ebina Jesus-langwa ayakwa ni-yengbinuma nungkwurruwa-wa ebina-wiya n-ambilyu-wiya nakina Keliliya-manja. ⁷ Eneja ni-yamama nakina, ‘Wurrukwala warnungkwarba kabu-menama ngayuwa ningibina-murrada ningu-rukwularrinuma enena-manja angalya. Kabu-menama karra-kwunama warniniyerriya-wa warnumamalya. Kemberra aburraja kab-ar•dirrenama ngayuwa eka-manja ka-mambalina-murrumanja. Umba mabiyakarbiya-manja mamawura k-enibudinama ki-jungwuna-murrada ngayuwa,’ ni-yamama,” neni-yama wunalakina wunenungkwarba-kiya wurrumurndakakinu-wa wurridarringka-da.

⁸ Aburraja nuw-engkirrikenuma akwa narru-marngkirringkama wurrakina ebinu-wa ayakwa ni-yengbinu-murruwa Jesus adinuba-wiya. ⁹⁻¹⁰ Biya narruma-lalika mibina medirra akwa na-lawurradina arakba angalyu-wa. Biya narra-makama amurndakibina ne-yama-mulangwa akina Jesus-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa wurrumemberrkwa wurruwilyabamanja, akwa ngawa wurrukwala-manja warnumamalya Jesus-langwa aburrajukwaba.

¹¹ Akena nuw-engkirrika-manja aburraja wurrakina warnikilarrkilarrka amurndakakina ayakwa aburra-langwa, narra-minikalyikama ebina. Wuburre-ka enubuwakida ayakwa ne-yamama akina aburra-langwa.

¹² Umba nu-mirajanga arakba eneja Bida akwa n-angkarra mibinu-wa

medirra nakina. Biya num-akburranga arakba. N-abuluwendinga n-andirrarina. Nanga-rringka dumbala yimbukwa, nara akwala. Kembirra arakba ni-lawurrada angalyu-wa enejukwaba nu-minandabumeyinuma ni-yakikbijanginuma angwurra nakina Bida-da.

Wunenungkwarba-kiya neni-likenu-mulangwa Emeyiju-wa

¹³ Mibina-manja ngawa mamawura Jesus n-enibudu-manja, aburnaja wunambilyuma-kiya wunenikabuburrakiyuwa ena-langwa neni-likenuma wunalakina Jirujalema-langwa angerriba awilyabu-wa angalya emikirra Emeyija. Akine-ka angalya Emeyija awarrngkuwilyikerra akina. Biya neni-likenu-manja mamurukwa-langwiya wunalakina, ¹⁴ neni-lyelyimbukweyinuma ababurna-langwa ne-yama-mulangwa akina. ¹⁵ Neni-lyelyimbukweyinu-manja lukwakwa, kembirra eneja Jesus n-akwudangwukajungwa aburnuwa-manja akwudangwa. Biya nabukilikena arakba aburrubukwurruwa mamurukwa-langwiya. ¹⁶ Neni-rringkame-ka wunalakina Jesus akena nen-angkungkuwabijuwame-ka nakina, nara kenu-mumiringka wunalakina Jesus nakina-da.

¹⁷ Eneja Jesus ni-yama, “Amiyambena ayakwa kini-lyelyelyimbukweyinama kinalakina kini-yengbiyengbinama lukwakwa?” ni-yama.

Aburnaja nenu-ngwanja arakba wunalakina, akena wunuwerrikawarriya-kiye-ka akwa nen-arrirriyadinuma wunenumukwurra-kiya ngawa. ¹⁸ Biya nuwilyaba nenimikirra Kiliyubeja ni-yama nakina Jesus-uwa, “Mena Jirujalema-manja ningkakina ningkambilyuma nungkuwa akwa kembirra ningkeningbala ayakwa ningkakina? Umba aburraja wurrababurne-ka warnumamalya warningma umba nungkuwa yimbukwa ningkuwilyaba-ma ningkeningbala akina-na!” ni-yama nakina.

¹⁹ “Amiyambena ayakwa?” ni-yama eneja Jesus.

“Kada. Jesus NeningiNejirida nen-ar•dirrangu-mulangwa nakina akwa ni-jungwunu-mulangwa mingki-yada nakina-da,” neni-yama wunalakina. “Nakine-ka nenungkwarba Neningikarrawara-langwa nenikumakumaka ayakwa nakina. Ngalaja engbingbuda warka amurndakibina nu-war•dangu-mulangwa akwa engbingbuda ayakwa ni-yengbinu-mulangwa ngarraku-wilyakajuwama amurndakakina Neningikarrawara-langwa nenu-werrungwur•dangu-mulangwa nakina. Aburrajukwaba wurrababurna-langwa warnumamalya nenu-werrungwur•danguma nakina. ²⁰ Akena aburraja ngakwurra-langwa wurrarumuruma WurruMinida warnungkwarba akwa ngawa ngakwurra-langwa wurrububungkawa nenu-kwama nakina Jesus Balidu-wa kajungwa ena-langwa wurrawinyamba warniku-wardi-yada nakina-da. Wurrakine-ka kembirra nen-ar•dirranguma arakba eka-manja na-mambalinu-murrumanja-da. ²¹ Yirraja yirri-lyangkiyamama, ‘Dukwa nakina-bina nibina keni-larrkajama Neningikarrawara nenik-enjungwurri-yada NgarningiYijireyila ngarnumamalya,’ yirri-yamama. Akena nara-da. Akwa ngarningka ena engka. Mabiyakarbiya arakba mamawura nakina ni-jungwunuma yanda-langwa aduwaba.

²²⁻²³ “Aburraja wurrukware-ka wurridarringka yirra-langwa na-likenuma wurrakina buwa-wiya edirra-wa, akena nara ken-akburrangarna nenumadangkwa. Biya na-lawurradinuma wurrakina yirruwa-wa akwa

ne-yama, 'Yirralirraki-rringkama yarna wunambilyuma-kiya wunenikuma-murikaja Neningikarrawara-langwa nen-abilyerrikajungwunuma yirruwa-manja. Umba yirrabu-makama wunalakina n-enibudu-mulangwa arakba nakina Jesus,' ne-yama wurrakina wurridarringka. Yirraja kembirra yirri-yakikbijangeyinume-ka akina-langwa ayakwa n-enibudu-mulangwa Jesus yirrakina. ²⁴ Umba aburrajukwaba wurrukwala warnungkwarba yirra-langwa na-likenuma medirra-wa. Biya amandangwa narruma-rringkama wurrakina mibina medirra meyebirra, amurndakakina-langwiya-bina ayakwa wurridarringka-langwa ne-yengbinuma-da. Akena nara keni-rringka nakina Jesus-da," neni-yama wunalakina Jesus-uwa-da.

²⁵ Kembirra ni-yama eneja Jesus wunalakina-kiya-wa, "Kineningbala-kiya-burra kinalakena Neningikarrawara-langwa ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma jurra-manja? Nara ambaka yikin-eningmidina alyangmandukwuna akina-na? Muwurrariye-ka mangma nungkwurna-langwa. ²⁶ Nungkwurnuwa yikin-eningmidinuma nakina NuMejaya neniki-larrka-langwa Neningikarrawara yangkwurrangwa nungkwurruwa-wa, neniki-lyandi-yada nakina nara-wiya Neningikarrawara a-bungkawakama nakina-da," ni-yama Jesus aburnuwa-wa-da.

²⁷ Biya nenu-wilyakajuwama Jesus wunalakina-kiya-manja ababurna-langwa ayakwa ena-langwa-langwa nuw-arrikarrijungwunu-mulangwa arakburakba-kiya-wiya Neningikarrawara-langwa-manja jurra. Nenu-makama Mawijija-langwa ayakwa akwa ngarningka akwala warnikumakumaka-langwa ayakwa Neningikarrawara-langwa.

²⁸ Biya kembirra akwudangwa arakba nabuki-likena nabuk-akwudangwukajungwuna Emeyiju-wa. Umba Jesus kinu-warrukwajungwuni-yada ngawa narrijinungkwa kini-likeni-yada nakina, ²⁹ akena nenu-murndurrkwa wunalakina-kiya. Neni-yama wunalakina, "Ambilya yelakwa yinuwa-manja," neni-yama. "Arngkidarrba arakba ena ka-larrumur•duma," neni-yama.

Eneja kembirra n-awiyebena nakina Jesus aburna-langwu-wa alikira arrawu-wa akwa n-ambilya aburnuwa-manja yakwujina. ³⁰ Biya n-ambarringa nakina aningi-yada arakba akwa ni-rndarrka damba akwa neni-yangmarngkwajuwa Neningikarrawaru-wa akina-langwa. Biya kembirra ni-ngkarrngarna akina damba akwa nenu-kwa. ³¹ Ngalaja kembirra numu-rngbala menba aburna-langwa, akwa kembirra nenu-mumiringka arakba-da, akena eneja nu-marngkilyumada arakba Jesus nakina-da.

³² Aburnaja nenu-makijeyina wunalakina akwa neni-yama, "Yu-werringekburadinume-ka yalakena ni-yengbinu-mulangwa nakina Jesus yakuwa-wa lukwakwa, akini-yada ngarrubuki-likenu-manja yangkwurrangwa mamurukwa-langwiya. Yu-werringekburadinuma yarrenu-wilyakajuwa-mulangwa amurndakibina Neningikarrawara-langwa ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma," neni-yama.

³³ Biya arngkawura-wiya nenilirraku-warumajungwa wunalakina akwa neni-lawurradina arakba Jirujalemu-wa. Biya narr-akburranga wurrumurndakibina Jesus-langwa warnikabuburrakiyuwa wurrumemberrkwa wurruwilyaba. Aburraja nawurra-murndukwunuma wurrakina akwa ngarningka wurrukwala Jesus-langwa warnumamalya aburruwa. ³⁴ Biya namurndaki-yama, "N-enibuduma amandangwa Nubungkawa! Ni-jadingame-ka Jayumuna-manja nakina-da!" ne-yama wurrumurndakakina warnumamalya-da.

³⁵ Kemberra aburnamba-langwa Kiliyubeja-kiya narra-makama ayakwa nabuk-akburranganju-mulangwa Jesus mulikilikarrkuwilyarra mamurukwa, akwa ebina ayakwa ni-yengbinu-mulangwa Jesus Neningikarrawara-langwa-langwa akwa ngarningka nenu-mumiringka-mulangwa wunalakina ni-ngkarrngarnu-manja ebina damba nakina Jesus-da.

N-abilyerrikajungwunu-mulangwa Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa

³⁶ Kemberra neni-yengbinu-wiya wunalakina wunenikabuburrakiyuwa-kiya, adirrariyaba ni-jadinga eneja Nubungkawa Jesus wurruwurrakuwilyarra. Ni-yama aburruwa-wa, “Yilyurrkwa yukwudukwuda wurr-ambilya,” ni-yama.

³⁷ Akena aburraja warnikabuburrakiyuwa ena-langwa nuw-arndirndadinume-ka wurrakina akwa nuw-akbar•duma angwurra. Wurremukwa-bu namurndaki-yama wurrakina. ³⁸ Eneja Jesus ni-yama aburruwa-wa, “Miyambena-burra kirr-akbar•denama karna? Umba ngarningka mena-burra yirru-minikalyikinama? ³⁹ Yirruminirringka alakena ayarrka-kiya akwa alika-kiya nganyangwa. Ngayuwe-ka ningena ningenumamalya! Yirru-minjirrkilyingina ningenumadangkwa nganyangwa kajungwa yik-eningmidini-yada amandangwa ningena ngayuwa. Yirri-rringkinama karna ningenumadangkwa iya ningenumadidira. Nara wurremukwa a-wilyakuma wurrakina adidira iya amadangkwa, kemberra ningeningamukwa-ma umba ningenumamalya amandangwa ningena,” ni-yama Jesus aburruwa-wa-da.

⁴⁰ Biya kemberra nenu-mukangbijuwa arakba Jesus ayarrka akwa alika ena-langwa. ⁴¹ Aburraja kemberra ne-yekirreriduma arakba. Akena naminandabumeyinuma ngawa wurrumarngkeningbala-wiya-baba ambaka wurrakina. Ni-yama kemberra eneja Jesus aburruwa-wa, “Akina aninga k-alyubarini-yada ngayuwa?” ⁴² Aburraja nenu-kwa akwalya awalyuwa. ⁴³ Biya neni-rringka kemberra wurrakina n-alyubarinuma nakina-da.

⁴⁴ Eneja ni-yama nakina Jesus, “Yirri-rringkama arakba ngayuwa ning-enibuduma amandangwa ningi-jungwu-murrada. Akina-bina ngarramakama ebina-wiya ngarri-yakeyinu-wiya ngarna ngarruwurrakawurama. Arakburakba-kiya-wiya aburraja Mawijija akwa ngawa wurrumurndakibina warnikumakumaka ayakwa Neningikarrawara-langwa ne-yengbinuma ayakwa ngayuwa-langwa wurrakina. Akwa ngawa wurrumurndakibina warnumamalya wurribina narr-arrikarranguma emeba Neningikarrawara-langwa-langwa warniki-yangmarngkwaji-yada Neningikarrawara aburrajukwaba ne-yengbinuma ayakwa ngayuwa-langwa. Ababurna-langwe-ka ayakwa amurndakibina ne-yengbinuma wurrakina na-lyangmandukwunadinume-ka kemberra akina, mena Neningikarrawara ni-lyanguwerribikajungwunu-mubaba nakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakakina-murru-wa-da.

⁴⁵ Biya neni-dirrburakama nakina Jesus wurrakinu-wa warnikabuburrakiyuwa ena-langwa kajungwa karru-mumiringkini-yada Neningikarrawara-langwa ayakwa. ⁴⁶ Biya ni-yama, “Enene-ka ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma akina. Ne-yamama akina, ‘Neniki-lyandi-yada nakina NuMejaya, akwa neniki-jungwi-yada nakina akwa ngarningka mabiyakarbiya-manja mamawura nenik-enibudalangwa nakina,’

ne-yamama akina ayakwa. ⁴⁷ Aburraja Neningikarrawara-langwa warnumamalya karra-makinama wurrukwala-manja warnumamalya akina ayakwa NuMejaya-langwa-langwa engka-manja iya engka-manja angalya. Adinuba-wiya Jirujalema-manja bi...ya kembirra ababurna-manja angalya karra-makinama wurrababurna-manja warnumamalya akina ayakwa. Karra-makinama warnumamalya-manja kajungwa warniki-larrngkuwurri-yada ebina awurruwurrariya aburra-langwa ne-yama-mulangwa akwa ngawa warnikumini-yarrkuwaraki-yada ayakwa Neningikarrawara-langwa, kajungwa Neningikarrawara arrkala kenumini-yakuwabijini-yada ebina nakina awurruwurrariya ne-yama-mulangwa wurrakina-da. ⁴⁸ Umba nungkwurraja kirrakina karnikabuburrakiyuwa nganyangwa karningma karna ababurna-langwa ne-yama-mulangwa akina enena-manja angalya, mena kirri-rringka-mubaba nungkwurra-langwa-murra menba akina. Kembirra aminakina-langwa nungkwurruwabin-ka yika-makinama wurrukwala-manja warnumamalya ababurna-langwa kirri-rringka-mulangwa akwa ngawa kirr-engkirrikenu-mulangwa kirrakina.

⁴⁹ “Nungwarrke-ka nakina kirreni-yarrkakumarnuma ena-langwa ayakwa yiku-mena-mulangwa kirrakina Amawurrina ena-langwa. Kembirra ngayuwe-ka-bina ki-larrkajama akina Amawurrina nungkwurruwa-wa. Umba nungkwurraja karna yik-ambilyama yelakwa Jirujalema-manja, yik-embirrarinama Amawurrina Neningikarrawara-langwa ka-dirrirnda-murruwa engbuda akina, akwa yikaki-lyingina-murruwa nungkwurruwa-manja akina-da,” ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Jesus ni-lawurradinu-mulangwa angubina-wa Nungwenikba-wa

⁵⁰ Biya ni-jerrukwa-manja nakina Jesus amurndakakina ayakwa, nenu-wilyakama wurrumurndakakina warnikabuburrakiyuwa ena-langwa Jirujalema-langwa akwa angerriba akwudangwa Bediniyu-wa. Kembirra yakwujina ngawa n-alkayijuwa ayarrka ena-langwa karrawaru-wa akwa ni-yengbinuma eningaba ayakwa kajungwa eningaba kangekburakajungwuni-yada aburra-langwa. ⁵¹ Biya ni-yengbinu-wiya ambaka nakina ayakwa, nuw-errbalina arakba nakina Jesus aburruwa-langwa, biya ni-rukwilyumada arakba angubina-wa nakina-da.

⁵² Aburraja kembirra warnikabuburrakiyuwa ena-langwa neni-yangmarngkwajuwa nakina Jesus biya na-lawurradina arakba wurrakina Jirujalemu-wa. Nu-ngwurrkbalinuma angwurra yukwudukwuda aburra-langwa. ⁵³ Biya yadikina Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja nuw-ambilyuma ngawa wurrakina. Neni-yangmiyangmarngkwajuwame-ka Neningikarrawaru-wa yakwujina wurrakina-da.

Ena-bu ngawa-da.

Janjana

Nibina-murrada ngarrenuminabilyerrika-mulangwa Neningikarrawara ngakwurra-langwi-yada

¹ Adinu...ba-wiya arakburakba-kiya-wiya nambilyumurra eneja nakina Jesus Christ nibina ngarrenuminabilyerrikama nabuwarrukwajungwunu-mulangwa Neningikarrawara ngakwurruwa-langwa. Nara-wiya ambaka nakina Neningikarrawara kiningekburaka amurndakenena angubina iya angalya, akini-yada ngawa nakina-murrada nambilyumurra arakba Neningikarrawara-manja. Biya nakina-murrada akwa Neningikarrawara wunalakina wunididirbura-kiya ngawa-da.

² A...rakba-wiye-ka adinu...ba-wiya nambilyuma nakina-murrada Neningikarrawara-manja. ³ Eneja nakina Neningikarrawara ningekburakama angubina-murriya iya angalya-murriya iya warnumamalya akwa enejukwaba nakina-murrada ningekburakama amurndakenena nenungwunyirrkawuwama wunalakina wunididirbura. Angkwulyumida-langwa aduwaba ngakwurraja ngarrirringkinama ngarna ngarnumamalya, wunalakina neningekburakama nakina-murrada ngawa akwa Neningikarrawara.

⁴ Nakine-ka kenuminabilyerrikinama nabuwarrukwajungwunu-mulangwa Neningikarrawara warnumamalya-langwa akwa kenenibikinama warningangkawura wurrakina. Wuburra-kiya wurrakina nenuminabarrakajinama bajananga alarrumur.da-manja warnumamalya-langwa warnikirringki-yada dirrbura, ngalaja ena-langwa ayakwa nuwabilyerridinumama warnikumiringki-yada ngawa dirrbura enuwa-langwa. ⁵ Wuburra-kiya bajananga ebina nuwabarrakajinama ngawa akina-manja alarrumur.da, nakina-murrada-bina ngawa niyaminjamama nenuminabilyerrikama Neningikarrawara warnumamalya-langwa. Aburraja wurrukwalu narrumadidanguma aburra-langwa mada akena wurrakina-murrada ngawa nara kenungwanjajuwa nakina kenuminabilyerrika nabuwarrukwajungwunu-mulangwa Neningikarrawara wurrukwalu-langwa.

⁶ Umba eneja nakina Neningikarrawara nenilarrkama nuwilyaba nenungkwarba enenu-wa angalya. Nenimikirra nakina Janjana. ⁷ Biya nilikenuma nakina ngarnumamalyu-wa nenikumaki-yada amamalya alyangmandukwuna ayakwa Jesus-langwa nibina-langwa nenimkirra Nenikilarrkabarraka. Biya ngarrenumakama ayakwa kajungwa ngarrababurna-langwa ngarnumamalya akuwerrikambilyi-yada nakinu-wa Nenikilarrkabarraka. ⁸ Nare-ka nakina Janjana Nenikilarrkabarraka umba nibina nenilarrkama Neningikarrawara yangkwurrangwa nenikuminiyengbi-yada ayakwa nakina-langwa Nenikilarrkabarraka. ⁹ Nakina Nenikilarrkabarraka niyirrbiyirrbu ngawa niyengbiyengbinama alyangmandukwuna ayakwa akwa nilikenuma ngarnumamalyu-wa kajungwa kuwabilyerridini-yada ena-langwa ayakwa ngarnikumuringki-yada ngawa dirrbura Neningikarrawara-langwa ngarrumurndakeyina.

¹⁰ Aburnaja wunalakina nakina-murrada akwa Neningikarrawara neningekburakama ababurna-langwa. Biya nakina-murrada ngawa nilikenuma yangkwurrangwa enenu-wa angalya, biya ngarnumamalya-manja arakba nambilyuma nakina. Akena nara ngakwurraja

akinumumiringka. ¹¹ Nilikenuma nakina ena-langwu-wa ngarnumamalya NgarningiJudiya, akena ngarruwaranguma ngarrakina, nara akiningayindanga. ¹² Umba aburraja wurrukwala warnumamalya neningayindanguma nakina, nara kawaranga umba nawerrikambilyuma enuwa-manja. Kembangira niyamama wurrumurndakibina-manja warnumamalya nawerrikambilyu-murrumanja enuwa-wa, "Amandangwe-ka Neningikarrawara-langwa kirriyukwayuwa yikiyamin-yada kirrakina," niyamama nakina-murrada. ¹³ Akena aburraja wurrakina wurriyukwayuwa, nara keyama karukwularrina wuburra wurrakina narrarangbinama wurrangariya, akwa nara wurrirndarringba akwa wurrungwarringba karrarukwularrijuwa wurrakina, umba eneja nakine-ka Neningikarrawara, nakina-bina nenirukwularrijuwama ena-langwi-yada wurriyukwayuwa.

¹⁴ Umba eneja nibina-murrada ngarrenuminabilyerrikama nabuwarrukwajungwunu-mulangwa Neningikarrawara ngakwurrulawa-langwa, nenumamalyidinuma nakina wuburra ngakwurrulawa. Nirukwularruma nuwilyakama amadangkwa iya adidira akwa kembangira nambilyuma yelakwa yirriyakeyinuma yarnumamalya-manja. Numinababurna akwulyelyingma numarngkirre-ka nakina akwa niyirrbiyirra ngawa niyengbiyengbinuma alyangmandukwuna ayakwa. Yirraja yirruwa yinirringkama nakina narrubuda nukwulyubena nilyengma, nibina nuwilyaba-ma Nenikuwenikba nilikenuma angaluba ena-langwa-langwa Nungwenikba akwa yangkwurrangwa.

¹⁵ Umba eneja nakina Janjana nenumakama alyangmandakwuna ayakwa ena-langwa-langwa warnumamalyu-wa akwa niyama, "Naka-langwa-bina nibina ngarramakama gayuwa. Ningiyamama, 'Nakina kinarijidinama kinilikajama gayuwa-manja arija-langwa nubukwaya. Narume-ka nilyengma nakina nenumamalya umba nganja ningaba-kiya ningena mena nakina neningadinakba arakba nambilyuma nara-wiya gayuwa kirukwularrina,' ningiyamama," niyama nakina Janjana.

¹⁶ Numinababurna akwulyelyingma ena-langwa akwa numarngkirra, kembangira arakba niyamama eningaba ngakwurrulawa-manja ngarrababurna-manja akwa niyaminjaminama ngawa aduwaba-da.

¹⁷ Eneja nakina Neningikarrawara nenukwama eningarumuruma ayakwa ena-langwa nakinu-wa Mawijija. Akena nenilarrka-manja Jesus Christ nenikenumamalyidi-yada, eneja kembangira ngarrenuwilyakajuwama nilyelyingminu-mulangwa numarngkirradinu-mulangwa ngakwurrulawa-manja akwa niyengbiyengbinu-mulangwa alyangmandukwuna ayakwa.

¹⁸ Nare-ka aburraja warningerribirra warnumamalya kenirringka-langwa nakina Neningikarrawara. Umba eneja yimbukwa Nenikuwenikba ena-langwa nenirringkama nakina, mena wunididirrbura-kiya wunalakina akwa nenarndakilyangbadama Nungwenikba-manja. Kembangira Nenikuwenikba ngarrenuminabilyerrikama nabuwarrukwajungwunu-mulangwa Nungwenikba ngakwurrulawa-langwa ngarnikeningmidi-yada.

Janjana nibina Nenikumingekekingambaja nenumaka-mulangwa ayakwa warnumamalya-manja Jesus-langwa

¹⁹ Aburraja WarningiJudiya wurrububungkawa narralarrka wurrumurndakakina WurruMinida warnungkwarba iya WurruBarija warnungkwarba akwa wurribina warnungkwarba nawar.duwar.danguma warka Neningikarrawara-langwa-manja angalya angaluba Jirujalema-langwa akwa angerriba nambilyu-murruwa Janjana kajungwa

warnikiyengkilabi-yada enuwa-wa ayakwa. Biya nenirringka-manja wurrakina Janjana, neyama enuwa-wa, “Ningkumiyambena ningkena ningkenumamalya?”

²⁰ Eneja Janjana nara kinuwaranga umba nenuminilawurrakaja ayakwa dirrbura aburruwa-wa akwa niyama nakina, “Nara ngayuwa ningena ningibina kenuminijiraba kenijirrkumarna amalyirra Neningikarrawara ningeningadinuba-wiya ningeningadinakba,” niyama Janjana.

²¹ Biya, “Ningkumiyambena kembirra ningkena? Elaya-na?” neyama wurrakina. Eneja niyama Janjana, “Nara ngayuwa ningena Elaya.” “Umba ningkumiyambena-na? Jerriya ningkakina ningkibina ningkingka-dangwa Neningikarrawara-langwa ningkenikumakumaka ayakwa nibina nenikilar-rka ambaka-murra?” neyama wurrakina. Eneja niyama ngawa, “Nara!”

²² Kembirra aburraja neyama enuwa-wa, “Yirrumaka arakba! Ningkumiyambena ningkakina? Aba yikilawurrakaji-yada ayakwa angerriba wurrumurndakibinu-wa warnungkwarba wurribina yirrabularrkenu-murruwa yirruwa. Kembirra yengbijajungwuna ningkumiyambena ningkenimikirra!” neyama wurrakina Janjanu-wa.

²³ Eneja niyama Janjana, “Arakburakba-kiya-wiya niyamama nakina Ajaya, ‘Nuwilyaba nenumamalya nardirdenama nakina alarrkingburingka-langwa angalya nara-murrilangwa alikira. Enena kembirra ayakwa ena-langwada: Wurrumadirrburakina mamurukwa kirrakina kajungwa nenikiliki-yada nakina Nubungkawa makina-manja,’ niyamama nakina Ajaya. Ningakina-bina ngayuwa ningibina ningardirdanguma ningenumamalya-da! Kembirra ningena arakba-da!” niyama Janjana aburruwa-wa. ²⁴⁻²⁵ Aburraja WurruBarija warnungkwarba neyama enuwa-wa, “Nara ningkakina ningkibina kenijirrkumarna Neningikarrawara ningkeningadinuba-wiya akwa nara ningkakina Elaya akwa nara ningkakina ningkibina Neningikarrawara-langwa ningkenikumakumaka ayakwa, umba miyambena-burra ningkena kembirra ningkarramingekingambajinama warnumamalya?” neyama wurrakina.

²⁶ Eneja niyama Janjana wurrumurndakakinu-wa warnungkwarba, “Akungwa-murra ngayuwa ningena ningarramingekingambajinama warnumamalya umba wurruwilyaba warna ngarningka yelakwa warnumamalya nuwambilyama karningbala ambaka nungkwurruwa.

²⁷ Nakina-bina nibina nenikilika ambaka-murrumurra arija-langwa ngayuwa-manja-da. Akena ngayuwa ningena ningeningeningaba-ma ningenikuwar.da-langwa ena-langwa warka akwa ningenikaburawaka-langwa ena-langwa eningalika,” niyama nakina Janjana aburruwa-wa.

²⁸ Akina-bina angalya Bediniya neyengbeyinu-murrumanja amurndakakina ayakwa Janjana akwa wurrumurndakakina warnungkwarba, ebina alyengmilyengma-langwa adalyuma emikirra Jardina, nambilyu-murrumanja Janjana nenumingekingambajuwa-murrumanja warnumamalya. Janjana niyengbinu-mulangwa ayakwa Jesus-langwa-langwa.

²⁹ Mingka-wiya mamawura Janjana nenirringka nakina Jesus nilikenuma enuwa-wa akwa niyama ena-langwu-wa warnumamalya, “Kwurruwa! Kwuja! Wunirringka nangaba nenungkwarba! Neningikarrawara-langwa nakina. Nakaka-bina wuburra ebina jiba narruwarduwardangumurra niyaminama. Naka-bina ngarnikuminuwurri-yada awurruwurrariya ngakwurra-langwa-da!

☆ 1:23 Ajaya 40:3

³⁰ “Akiyadibina-wiya ningiyamama ngayuwa ngarramakama, ‘Nuwilyaba nenungkwarba nubukwaya yangkwurrangwa kinilikajama kinarijidinama arija-langwa. Akena narume-ka nilyengma nakina umba ningaba-kiya ningena mena neningadinakba arakba nambilyumurra nara-wiya ngayuwa kirukwularrina nganjukwaba,’ ningiyamama ningibina adinakba-kiya. Kemberra naka-bina-da ngarramaka-murrada-da!

³¹ “Akini-yada ngawa ningiyengbinu-manja amurndakakina ayakwa ngayuwa, ningeningbale-ka nganjukwaba nakina-langwa nenungkwarba. Mama ningeningbala nakina umba ningilikenuma ngayuwa yangkwurrangwa ningenikumingekingambaji-yada akungwa-murra nungkwurruwa-wa KarningiYijireyilu-wa karnumamalya, karnikeningmidi-yada nakina-langwa aduwaba,” niyama nakina Janjana ena-langwu-wa warnumamalya. ³²⁻³³ Kemberra niyama nakina nenumakamurra, “Ningeningbale-ka nganjukwaba nakina umba ebina-wiya Neningikarrawara nginilarrkama ningenikumingekingambaji-yada karnumamalya karna, akwa niyamama nakina Neningikarrawara ngayuwa-wa, ‘Kinirringkinama nungkuwa Nenumawurrina kinijadenama kinidirrirndama akwa kinambarrinama nuwilyaba-manja nenungkwarba. Nakina-bina nenungkwarba nenikuminilyangburruk-waji-yada Nungwurriyaka Nenumawurrina nungkwurra-langwa yukwudukwuda,’ niyamama Neningikarrawara ngayuwa-manja. Kemberra amandangwa ningenirringke-ka Nenumawurrina nijadinga abalkaya-langwa, biya nidirrirnda numurndamurndirra namburringa arakba nibina-manja nenungkwarba, ningeningbala-wiya nganjukwaba nakina. Wuburra laka dimirra ambaka-langwa yingambarrinama, niyamama enejukwaba Nenumawurrina nakina, nambarrinuma nibina-manja nenungkwarba. Ningeningbale-ka amandangwa nakina, ³⁴ umba nganyangwa-murra menba ningenirringkame-ka nakina Nenumawurrina. Kemberra ngarramakinama ningena nakina nenungkwarba Neningikarrawara-langwa Nenikuwenikba nakina-da!” niyama Janjana ena-langwu-wa warnumamalya.

Wuneningadinuba-wiya nenaburrakiyuwarnu-mulangwa Jesus-manja

³⁵ Mingka-wiya mamawura Janjana nenumingekingambajuwa-mulangwa Jesus, enuwa Janjana akwa wunambilyuma wunenikabuburrakiyuwa ena-langwa nabukalkikayanguma akwiyakbidjina adalyuma emikirra Jardina. ³⁶ Biya nenirringka Jesus nakina nalilikena yakwujina. Biya niyama Janjana wunalakina-kiya-wa, “Kwurnuwa! Kwuja! Wunirringka nangaba nenungkwarba! Neningikarrawara-langwa nakina! Wuburra jiba niyaminama,” niyama.

³⁷ Kemberra aburnaja wunalakina wunenikabuburrakiyuwa Janjana-langwa nenengkirrikena nakina niyengbinuma ayakwa. Kemberra nenilika nakina Janjana umba nenilikena wunalakina nenyuwarnama Jesusuwa.

³⁸ Eneja nerrikerra nakina Jesus akwa nenirringka wunalakina nenyuwarnuma enuwa-manja akwa niyama, “Miyambena kinandiyama kinalakina?” Aburnaja nenyama, “Rebaya, nga-manja ningkena ningkumungkwulama?” nenyama. Akine-ka ekirra Rebaya nenyaminama “Nenikakakirumaka.”

³⁹ Eneja niyama, “Kwa, ngarrubukwurruwa ngarrubukilikaja kajungwa yikinirringkini-yada ebina angalya ngayuwa ningumungkwulama-murrumanja,” niyama Jesus. Kemberra nabukilikena-da. Akena nalarruwu-

rada arakba. Kemberra nenambilya wunalakina enuwa-manja makini-yada meningilarruwura.

⁴⁰ Nuwilyaba nakina nenungkwarba Endiruwa nenimikirra, wunumangadiyerra-manja Jayumuna Bida-langwa. ⁴¹ Biya warenjabawiya ngawa nilikena nenakburranga ena-langwa nerrkuwenikba Jayumuna akwa niyama enuwa-wa, “Yirruwe-ka yarna yinakburrangama nibina Neningikarrawara nenikilarrka yangkwurrangwa nibina nenuminijirabama nenijirrkumarnuma amalyirra neningadinubawiya neningadinakba,” niyama Endiruwa. Akine-ka ekirra “Christ” neyaminama “Nibina nenuminijirabama nenijirrkumarnuma amalyirra Neningikarrawara neningadinubawiya neningadinakba.” ⁴² Kemberra nenuwilyaka nerrkuwenikba Jayumuna Jesusuwa. Eneja Jesus nenirringka enuwa-wa, akwa niyama, “Nungkuwa ningkena Jayumuna-na? Ningkibina ningkenikuwenikba Janjana-langwa-na? Kemberra aduwaba-langwa ningkena kabiyengbijinama nungkuwa ningkena ningkenimikirra Bida,” niyama Jesus enuwa-wa. Akine-ka ekirra neyaminama “Angwarnda yinijirra.” Jesus nuwekbalyinu-mulangwa Biliba akwa Nedeniyela ⁴³⁻⁴⁴ Biya arakba ngarningka mingka-manja mamawura nakina Jesus nilyangkuwerribikajungwunuma nenikiliki-yada akinu-wa aruma angalya emikirra Keliliya. Kemberra yakwujina ngawa nakina nenakburrangama Biliba nibina nambilyuma akina-manja angalya eyukwujiya Bejeda, ebina-manja ngawa nenambilyu-murrumanja Endiruwa akwa ngawa Bida. Biya Jesus niyama Bilibu-wa, “Kwa! Likaja ngayuwa-manja!”

⁴⁵ Eneja kemberra nakina Biliba nilikena akwa nenuminandeya Nedeniyelu-wa akwa nenakburranga akwa niyama enuwa-wa, “Ningkeningma nibina nenungkwarba ebina narrarikarrangu-mulangwa Mawijija akwa Neningikarrawara-langwa warnikumakumaka ayakwa? Naka arakba amandangwa yinakburrangame-ka. Jesus-eka nakina NeningiNejirida nenungkwarba, Jawijiba-langwa nenikuwenikba,” niyama Biliba.

⁴⁶ Niyama eneja Nedeniyela, “A.a! Nara ebina eningaba angekburakajungwuma alikama akina-langwa angalya Nejirida!” niyama nakina. Eneja Biliba niyama enuwa-wa, “Kwa! Likaja nungkwabakiyaba andiya!” niyama Biliba.

⁴⁷ Eneja Jesus nenirringka nakina Nedeniyela nilikenuma enuwa-wa akwa niyama Jesus wurrumurdakakinu-wa warningakwujina warnumamalya Nedeniyela-langwa, “Nakaka-bina nenungkwarba nubukwaya nilikajamurra, nilyangmandukwuna nenikaduwa numirarrngba ngakwurralangwa-langwa wurrumirumiranyungwa WarningiYijireyila-langwa! Naka nenumamalya nara ekadikama ngarnumamalya-manja,” niyama Jesus aburrawa-wa.

⁴⁸ Eneja Nedeniyela niyama enuwa-wa, “Nga-manja ningkena-bina ningkeningmidinuma ngayuwa-langwa?” Eneja Jesus niyama enuwa-wa, “Ebina-wiya Biliba nardanga-wiya nungkuwa-wa, ngayuwa yirringkama nungkuwa manyungwunya-manja,” niyama nakina.

⁴⁹ Uмба niyama Nedeniyela, “Mungkwa-ba, nungkuwa ningkakina Neningikarrawara-langwa Ningkenikuwenikba akwa Ningkumikbiyiyadangwa YarningiYijireyila-langwa,” niyama nakina.

⁵⁰ Kemberra eneja Jesus niyama, “Wa! Jerriya ningkuwerrikambilya kemberra ngayuwa-manja arakba yirramaka-mulangwa ningena yirringkamulangwa nungkuwa mibina-manja manyungwunya? Ambaka-murra kemberra nungkuwa kirringkinama engbingbuda,” niyama nakina

enuwa-wa. ⁵¹ Kemberra niyama ngarningka Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya, “Wengkirrikiya! Yikirringkinama akina angalya Neningikarrawara-langwa kangwur.dangminama karrawara akwa Neningikarrawara-langwa warnikumamurikaja kawurrakuwurdenama karrawaru-wa akwa kawurrakidiririndama ngayuwa-manja ningibina-murrada ningirukwularrinu-murrumanja enena-manja angalya. Amandangwa engburingka ayakwa akina!” niyama Jesus aburruwa-wa.

2

Jesus nikuwarrukwajuwa-mulangwa akungwa akwurena-langwu-wa amalyirra

¹ Biya mambilyuma marringa numularrina arakba makina. Kemberra makini-yada ngawa aburraja wurrababurna warnumamalya nawurrakilikenuma akinu-wa angalya emikwulyumida Keliliya biya neyar.duma eyukwujiya-manja angalya emikirra Keyina. Nalikenuma wurrakina yenjerrikina mena nuwilyaba nakina nawurrumukuma keniyakeyini-yada dakina duwilyaba dadiyara. Ngalajukwaba Jesus-langwa dirndenikba dakina yakwujina. ² Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa aburrajukwaba nawurrakilikenuma wurrakina yenjerrikina. Biya nawurrakambarringa warnikalyubari-yada aninga akwa warnikibeki-yada amalyirra akwurena-langwa. ³ Nebibekeyinu...wa, biya najerrida arakba akina amalyirra akwurena-langwa. Kemberra ngalaja Jesus-langwa dirndenikba yinginuwakwalya enuwa-wa akwa yingiyama, “Wayi! Nara arakba ebina amalyirra akwurena-langwa najerriduma,” yingiyama dakina.

⁴ Eneja Jesus niyama, “Nara ena nungkwa-langwa ningkenikiyama-langwa, umba waka nganyangwa ena kiyamina-mulangwa,” niyama nakina Jesus ngaluwa-wa. “Nara ambaka ningena nalikaja-wiya ningenikabilyerrika-langwa nibina narrubuda-dangwa nilyengma Neningikarrawara,” niyama.

⁵ Kemberra ngalaja dakina dirndenikba yingilikena wurrakinu-wa warnikuminuwar.duwar.da akwa yingiyama, “Kwurruwa! Wurriyamina arakba kirrenumakina-mulangwiya nakina nungkwurruwa-wa,” yingiyama dakina-da.

⁶ Umba akina-manja alikira nuwambilyuma amangbala awilyaba adidirrunwarna budila angwarnda-murra-da. Aburraja Warningijudiya warnumamalya narrilyangburrukwajuwama akungwa akina-manja budila warnikilarrngkwajarri-yada amurndakijika akwa warnikumangbajarri-yada ayarrka aburra-langwa. Biya neyaminjamama ngawa wurrakina arngkababurna-langwa narriyuwarnuma eningarumuruma-manja ayakwa aburra-langwa-manja.

⁷ Niyama eneja Jesus wurrakinu-wa warnikuminuwar.duwar.da, “Wurrilyangburrukwajina akungwa awurrakingaba-manja budila,” niyama nakina. Kemberra narrilyangburrukwajuwa yanda-langwa namurndakilyangburrukwuna amurndakibina budila. ⁸ Kemberra niyama ngarningka aburruwa-wa, “Wurrijirabina eyukwujiya akungwa akwa wuniyikaja nibinu-wa nenungkwarba nembimbirrajina-murruwa aningamurriya,” niyama Jesus. Kemberra neniyyikena akungwa enuwa-wa.

⁹ Akina-wiya ngalaja akina akungwa nekuwarrukwajungwunuma wuburra amalyirra akwurena-langwa. Kemberra nilabenu-manja nakina, niyama, “Wa! Eningabe-ka ena!” Neningbale-ka nakina ebina-langwa nalikenu-mulangwa akina amalyirra. Akena aburraja

warnikuminuwar.duwar.da wurribina narrijirabama akungwa warningma wurrakina-da. Kemberra eneja nenardijuwa nibinu-wa nawurumukuma ¹⁰ akwa niyama nakina enuwa-wa, “Ngarrababurna-langwa ngarnumamalya akaminijirabinama eningaba-dangwa amalyirra akwurena-langwa adinuba-wiya ngakwurra-langwi-yada warnumamalya. Kemberra kebekina-manja wurrakina adirrunwarna amalyirra, karrumilyakungwarndirrenama akwa kemberra akaminijirabinama awarrngkeningaba arija-langwa. Akena nungkwaja ningkakumarnuma eningaba-dangwa amalyirra akwurena-langwa arija-langwa akina-da,” niyama nakina nenungkwarba nibinu-wa nawurumukuma.

¹¹ Akine-ka arrubuda niyamama Jesus akina-manja angalya Keliliya akina-manja Keyina, eningadinuba-wiya akina ebina ngarrakuwilyakajuwama ngarna nilikenu-mulangwa Neningikarrawara-langwa. Yakwujina ngawa nakina nabilyerrikama arrubuda ena-langwa nuwabuwarrukujungwunu-mulangwa. Yadikina-langwiya kemberra aburraja warnikabuburrakiyuwa ena-langwa nawerrikambilyuma enuwa-manja arakba-da.

¹² Bi...ya kemberra Jesus akwa dirndenikba akwa wurrarrkwurrkuwena akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa nawurrakilikenuma nawurrakidirrirnduma Keyina-langwa angerriba Kabuniyumu-wa. Akwa nuwambilyuma yakwujina wurrakina mambawura marringa.

Jesus nilikenu-mulangwa Neningikarrawara-langwu-wa angalya ebina Jirujalema-manja

¹³ Biya nuwakwudangwudina arakba warnikambarringi-yada WarningiJudiya warnumamalya Akwurungkuwarrukwi-yada kajungwa warnikiyakuwerribiki-yada aburra-langwu-wa wurrarumuruma wurribinu-wa nawurrakijadangu-murruwa Yijiba-langwa. Eneja nakina Jesus nilikena arakba Jirujalemu-wa Neningikarrawara-langwu-wa angalya. ¹⁴ Biya nawiyeba nakina arrawu-wa akena nenirringka warnungkwarba yakwujina narrakukwama bulukwa iya jiba akwa darrawurukukwa-murriya wurrukwalu-wa warnumamalya nabeyindangu-murruwa angwarnda-murra amurndakakina bulukwa-murriya warnikumidaki-yada Neningikarrawara-langwa. Akwa ngarningka nenirringka nakina warnungkwarba nuwangmakayanguma yakwujina aburra-langwa-manja debila akwa narrumanguma angwarnda wurrukwalalangwa warnumamalya umba narrakwama eminingka angwarnda Neningikarrawara-langwa-langwa angalya warnikubeyindi-yada amurndakakina bulukwa-murriya. ¹⁵ Neyama-mulangwa amurndakibina arrawa, kemberra nuwerrikawarriyada akwa numakburranga makina merra yakwujina arrawa akwa nuwurrakijiranga makina-ma merra amurndakakina jiba iya bulukwa yadikina Neningikarrawara-langwa-langwa angalya angerriba errekb-wa. Akwa nuwurrakabuluwendijuwa amurndakibina debila-murriya akwa nuwurrakijiraba angwarnda ebina narrumangu-mulangwa warnungkwarba yakwujina arrawa. ¹⁶ Biya niyangkarjiyajungwuna Jesus wurrumurndakakinu-wa warnungkwarba narrakwa-murruwa dumurndakakina darrawurukukwa warnumamalyu-wa akwa niyama, “Wurringawurrakumena daka umba jeyi errekb-wa! Nara amanguma angwarnda wurrajija-murriya-langwa yelakwa Nungwarrka-langwa-manja angalya! Umba jeyi wurrilikaja arakba yadada!” niyama Jesus.

¹⁷ Kemberra aburraja ena-langwa warnikabuburrakiyuwa neyakuwerribika ebina ayakwa Neningikarrawara-langwa nuwarrikarrijungwunuma. Neyaminama, “Ninguwerrikubarrnginama nganja nungkwa-langwa-langwa angalya ningena,” neyaminama akina ayakwa.*

¹⁸ Aburraja WarningiJudiya wurrububungkawa neniyengkilabena Jesus-uwa akwa neyama, “Yirruwilyakajiya kemberra arrubuda nungkuwa kajungwa yikeningmidini-yada yirraja wurribina bumakamulangwa ningkarndakbudadika-mulangwa ningkakina,” neyama wurrumurndakakina wurrububungkawa-da.

¹⁹ Enamba-langwa Jesus nenuminilawurrakajuwa ayakwa wurrumurndakakinu-wa warnungkwarba akwa niyama, “Yikiburrija-manja ena alikira Neningikarrawara-langwa, kemberra mabiyakarbiya-manja mamawura kilikirakinama ngayuwa ngarningka akina-da,” niyama Jesus aburruwa-wa.

²⁰ Kemberra neyama, “Nare-ka! Nara ningkakina alikirakama akina alikira mabiyakarbiya-manja mamawura!” neyama wurrakina. “Aburraja yirra-langwa warnumamalya narrilikirakama enena alikira warnungkwurakba arakba 46 mamarika iya yinungkwura!” neyama wurrakina-da.

²¹ Umba eneja nakina Jesus numiniyengbijajungwunuma ayakwa nenikijungwa-langwa nenumadangkwa. Ena-langwa nenumadangkwa wuburra Neningikarrawara-langwa alikira akina neyamama.

²² Kemberra nakina nuwarumajungwunu-manja nijungwunu-mulangwa mabiyakarbiya mamawura, aburraja ena-langwa warnikabuburrakiyuwa neyakuwerribikinuma ebina niyengbinu-mulangwa Jesus ayakwa. Kemberra narrumiringkama ebina ayakwa Neningikarrawara-langwa nuwarrikarrijungwunu-mulangwa akwa ngawa ebina niyengbinu-mulangwa nakina Jesus.

²³ Nambilyu-wiya Jesus Jirujalema-manja Akwurungkuwarrukwi-yada, aburraja wurrababurna warnumamalya narrirringkama arrubuda niyama-mulangwa akwa kemberra nawerrikambilyuma enuwa-manja.

²⁴ Akena nara Jesus kenuwerrungwur.danga wurrumurndakakina warnumamalya nenuwerrikirringka-mulangwa wurrababurna-langwa.

²⁵ Nara keningayindanga warnikuminumakajaja-langwa ayakwa aburruwa-langwa mena neningma-baba aburra-langwa-manja mangma arrawa narruwilyakama ayakwa-da.

3

Nikidima nilikenu-mulangwa Jesus-uwa

¹ Eneja nakina nuwilyaba NuBarija nenungkwarba nubungkawa WarningiJudiya-langwa warnumamalya nambilyuma nakina nenimikirra Nikidima.

² Nilikenuma nakina alyarrngwalyilya Jesus-uwa akwa niyama, “Wayi, nungkuwa! Nara wurribina warningerribirra warnumamalya warnikiyama-langwa amurndakibina arruburrubuda ningkiyamina-mulangwa nungkuwa umba kinambilya-manja yimbukwa Neningikarrawara aburruwa-manja, kemberra keyaminama wurrakina arruburrubuda aburramba-langwa-da. Umba nungkwaja arakba ningkiyamama arruburrubuda ningkakina. Kemberra yarningma yirraja arakba nungkuwa ningkena ningkenikakakirumaka ningkibina ningkilikenuma abalkaya-langwa yangkwurrangwa Neningikarrawara-langwa,” niyama Nikidima Jesus-uwa.

* 2:17 Emeba 69:9

³ Eneja niyama Jesus Nikidimu-wa, “Engkirraja! Nara karningerribirra-manja karnumamalya abungkawaduma nakina Neningikarrawara umba kirribina yikirukwularrina-manja yimbukwa ngarningka, kembirra kinubungkawadinama nakina-da. Amandangwa engburingka ayakwa akina!” niyama Jesus-da.

⁴ Kembirra niyama eneja Nikidima, “Akiyamarrkinama ngarna ngarningka akirukwularrinama ngarraruma-manja? Nare-ka ngarrakina alawurraduma angerriba arrawu-wa ngarningka wurrirndirra-langwu-wa mulkwa-da ngarnikirukwularrin-yada-da!” niyama Nikidima-da.

⁵ Eneja Jesus niyama ngarningka nakina, “Engkirraja! Nara karningerribirra-manja karnumamalya abungkawaduma nakina Neningikarrawara kirribina kirrorukwularrinu-murrumanja wurrirndenungwa-langwa umba yikirukwularrina-manja yimbukwa ngarningka Neningikarrawara-langwa-murra Nenumawurrina, kirrakina-bina kembirra kinubungkawadinama nakina nungkwurruwa-manja-da. Amandangwa engburingka ayakwa akina! ⁶ Adinuba-wiya kirrumurrkbalay-wiya, kirrorukwularrinama wurrirndenungwa-langwa kirrakina-da. Umba yikirukwularrina-manja ngarningka Neningikarrawara-langwa-murra Nenumawurrina, kembirra yikenirukwularrinama nakina ena-langwa-murra Nenumawurrina ena-langwi-yada kirriyukwayuwa. ⁷ Nara eyakikbijanguma akina-langwa ayakwa yirramaka-mulangwa nungkuwa-wa ningkenikirukwularra-langwa ngarningka. ⁸ Nara arringkama nakina Nenumawurrina Neningikarrawara-langwa kenirukwularrinama-mulangwa nungkuwa ningkakina. Nare-ka! Akena nungkwaja ningkeningma alyangmandukwuna akina ayakwa. Nakina Nenumawurrina wuburra laka ebina arrirra nuwangkarrinama eminibina-langwa angalya nangayindena-murruwa. Kengkirrajama ningkakina akinu-wa arrirra kabukwuna-murruwa, akena ningkikikamarra akina angalya eminibina-langwa kuwangkarrina-mulangwa akwa angerriba kalikaja-murruwa. Wuburra laka arrirra neyaminama, nara ningkakina arringkama enuwa Nenumawurrina Neningikarrawara-langwa kenirukwularrinama-manja ningkakina nungkuwa,” niyama Jesus Nikidimu-wa.

⁹ Niyama eneja Nikidima, “Akiyamarrkinama kembirra ngarna akirukwularrinama ngarningka?” niyama.

¹⁰ Kembirra niyama nakina Jesus, “Jerriya ningkakina ningkenikakakirumaka WarningiJudiya-langwa warnumamalya, umba ningkikikamarra akina-langwa ayakwa? ¹¹ Engkirraja! Yarna yirriyengbinama ayakwa ebina-langwa yirreningmidina-mulangwa akwa yirringkina-mulangwa yirra-langwa-murra menba. Akena nara kirribina kirruwilyuwilyaba KarningiJudiya karnikakakirumaka awerrungwur.duma enenu-wa ayakwa yirra-langwu-wa. Amandangwa engburingka ayakwa akina! ¹² Yirramakamanja akina ayakwa nangekburakajungwuna-mulangwa enena-manja angalya akwa angkwulyumida-manja, yiminikalyikama ngayuwa. Kembirra yikamakina-manja nangekburakajungwuna-mulangwa Neningikarrawara-langwa-manja angalya abalkaya, nara ngawa aminuwerrungwur.duma nganyangwu-wa ayakwa. ¹³ Akena nara kirribina kirruwilyuwilyaba karnumamalya yikilikena-langwa ambaka karrawaru-wa, umba ngayuwa yimbukwa ningibina-murrada ningidirirnduma yangkwurrangwa angaluba abalkaya-langwa akwa ningirukwularrinama enena-manja angalya.

¹⁴ “Arakburakba-kiya-wiya eneja nakina Mawijija ningkajikama yingarna yididija-murra karrawara eka-manja alarrkburingka-manja

angalya. Nenirringka-manja wurrumurndakibina warnumamalya yakinu-wa yingarna, kembirra eneja nakina Neningikarrawara neneningabakama wurrakina angbilyuwa-langwa. Amandangwe-ka akina wuburra keyaminamurra wurrakina warnungkwarba kabingkajikinama ngayuwa ningibina-murrada ningirukwularrinuma enena-manja angalya, ¹⁵ kajungwa karningerribirra karnumamalya kirribina yikuwerrikambilyama ngayuwa-manja, kembirra nakina Neningikarrawara yikenenibikini-yada karningangkawura kirrakina-da," niyama Jesus Nikidimu-wa.

¹⁶ Eneja nakina Neningikarrawara nilyelyingminuma angwurra ngarna ngarnumamalya ababurna-langwa angalya. Kembirra ngarrenuminilar-kenuma ena-langwa Nenikuwenikba nuwilyaba-ma yangkwurrangwa kajungwa ngarrababurna-langwa ngarribina akuwerrikambilyama enuwa-manja, nari-yada ngarnumawurrina arukwulyuwakama alikama ngarreyebijeba ambilyuma Neningikarrawara-langwa umba nakina Neningikarrawara akenenibikini-yada ngakwurruwa akambilyi-yada enuwa-manja ngarningangkawura. ¹⁷ Nare-ka kenilarrkena ena-langwa Nenikuwenikba enenu-wa angalya nenikilekbi-yada ngakwurruwa-wa umba nenikenibiki-yada ngakwurruwa-manja ngarningangkawura nakina Nenikuwenikba-da.

¹⁸ Biya kembirra ngarningerribirra ngarnumamalya akuwerrikambilya-manja Nenikuwenikba-manja, kembirra nara nakina Neningikarrawara alekbuma ngakwurruwa-wa. Akena ngarningerribirra ngarribina nara awerrikambilyuma enuwa-wa, ngarrenilekbenuma arakba ngakwurruwa-wa ngarnumamalya mena nara-baba akuwerrikambilya ena-langwa-manja Nenikuwenikba nuwilyaba-murra-manja. ¹⁹ Miyambena-burra Neningikarrawara ngarrenilekbajama ngakwurruwa-wa? Kamakinama kembirra nungkwurruwa-wa. Eneja nakina Neningikarrawara nenilarrkenuma Nenikilarrkabarraka enenu-wa angalya. Akena nara ngarnumamalya alyelyingmama alarradada umba ngarrilyelyingminama alarrumur.da-manja. Nara eyamama eninginingaba umba ngarriyaminama awurruwurrariya. ²⁰ Ngarrababurna-langwa ngarnumamalya ngarribina ngarriyaminama awurruwurrariya, ngarruwurrikbinama alarradada. Nara kembirra alikama nakinu-wa Neningikarrawara ngakwurruwa mena ngarriyeliyena-mubaba akenirringkina-mulangwa nakina ngarriyama-mulangwa awurruwurrariya. ²¹ Umba ngarningerribirra ngarnumamalya ngarribina ngarriyuwarnama alyangmandukwuna ayakwa, ngarrilikajama nakinu-wa Nenikilarrkabarraka kajungwa akenirringkini-yada nakina ngarriyamina-mulangwa ngenuminiyarrkuwarakina-mulangwa Neningikarrawara-langwa ayakwa ngarrakina-da.

Janjana nenuminiyengbinu-mulangwa Jesus-langwa

²² Bi...ya kembirra Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa narilalika akina Jirujalema umba nawurrakilikena angerriba eminingku-wa angalya nara-murruwa alikira Judiyu-wa. Akwa nuwambilyuma yakwujina aduwaya-wiya wurrakina. Umba aburraja wurrababurna warnumamalya nawurrakilikenuma wurrakina Jesus-uwa. Kembirra nakina eneja Jesus arakba nenumingekingambajuwa wurrakina warnumamalya akina-manja angalya. ²³ Enejukwaba nakina Janjana nenumingekingambajuwama warnumamalya akina-manja angalya Ayinena. Akine-ka angalya akwudangwa engemba-manja Jalima-manja nuwambilyuma. Nakina Janjana nenumingekingambajuwama wurrakina yakwujina mena aruma-baba

akungwa akina. Aburrajukwaba wurrababurna warnumamalya nawur-rakilikenuma enuwa-wa akwa kembirra nenumingekingambajuwama wur-rakina. ²⁴ Nilikenu-manja nakina Jesus yenjerrikina, nara ambaka nakina Janjana kinididijungwuna-langwiya-da.

²⁵ Aburraja wurrukwa Janjana-langwa warnikabuburrakiyuwa nar-riyarrkingirrajuwama WarningiJudiya-langwa-langwa eningarumuruma ayakwa aburruwa nuwilyaba NeningiJudiya nenumamalya. Nalyelyimbuk-weyinema wurrakina ayakwa narriyuwarnu-mulangwa aburra-langwa-manja eningarumuruma ayakwa warnikajarra-langwa ayarrka iya amurn-dakijika. ²⁶ Biya nalikena wurrakina Janjanu-wa akwa neyama enuwa-wa, “Wayi, nungkuwa! Ningkeningma nibina nenungkwarba nambilyuma nungkuwa-manja ayakingaluba adalyuma emikirra Jardina, nibina ningkenuminiyengbinu-mulangwa nungkuwa? Kwuja! Nakina arakba nen-umingekingambajinama warnumamalya aduwaba akwa wurrababurna-langwa nawurrakilikajamura enuwa-wa-da!” neyama wurrakina Janjana-langwa warnikabuburrakiyuwa.

²⁷ Eneja niyama Janjana, “Yikarringkina-manja wurrakina warnumamalya eningaba warka keyaminama wurrukwa-manja, karningma kirrakina Neningikarrawara wurrakina kenumakinama warnikiyama-langwa. ²⁸ Kwurruwa, ebina-wiya ngarramakama akwa ningiyamama, ‘Nara ningena ningibina kenuminijiraba kenijirrkumarna amalyirra Neningikarrawara neningadinuba-wiya ningeningadinakba umba nginilarrkama ngayuwa ningilyengmanguma adinuba-wiya,’ ningiyamama ningibina. Akwa kirrengkirrikenuma kirrakina nganyangwa ayakwa. ²⁹ Mama wurrakina warnumamalya nenyuwarnama Jesus-ua umba nganja ningena wuburra Jesus-langwa yinenubiyakaja. Enena kembirra alawudawarra ngarramakinama. Akini-yada ngawa wunalakina wunenikiyakaji-yada nawurrumukuma nenungkwarba akwa didarringka, eneja nibina nenumamalya nawurrumukuma-langwa wunenubiyakaja kiningalyilyena dibina didarringka nibinu-wa nawurrumukuma. Kembirra kinirungwudarra nakina nenumamalya akwa kenuminengkirrikaja nibina-langwu-wa nawurrumukuma ayakwa. Kembirra arakba kiniyekirreridina nakina kinengkirrikaja-mulangwa ena-langwu-wa ayakwa. Akina-bu ngawa alawudawarra. Nganja ningena wuburra nakina nenumamalya. Kiniyekirreridina nakina kinengkirrikaja-mulangwa nawurrumukuma-langwu-wa ayakwa umba ningene-ka ningiyekirrerra wurrakina-langwa warnumamalya nalikaja-mulangwa Jesus-ua. ³⁰ Amandangwe-ka naruma-dangwa numikbiyiya nilyengma nakina umba nganja ningena ningiyukwujiya,” niyama nakina Janjana ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa akwa nijerrukwa ena-langwa ayakwa arakba-da.

³¹ Nakina nibina nilikenuma angaluba karrawara-langwa, naruma-dangwa nakina numikbiyiya nilyengma umba ngakwurraja ngarriyuk-wayuwa ngarnumamalya ngarna ngarrababurna-langwa enena-manja angalya. Ngarna ngarribina ngarriyengbinama ayakwa amurndakibina-langwa nangekburakajungwuna-mulangwa yelakwa enena-manja angalya umba eneja naruma-dangwa nibina nilikenuma angaluba abalkaya-langwa yangkwurra, niyirrbiyirra ngawa niyengbinama ayakwa amurndakibina-langwa nangekburakajungwuna-mulangwa karrawara, ³² akwa ngarrenumakinama nakina amurndakibina niringka-mulangwa akwa nengkirrikenu-mulangwa ngakwurruwa-wa. Akena nara ngarribina ngarruwilyuwilyaba akawiyebajuwa ena-langwa ayakwa. ³³ Umba

ngarningerribirra ngarnumamalya ngarribina akawiyebajina-manja ena-langwa ayakwa, kembirra akabuwerrikirringkinama wurrukwala warnumamalya nakina Neningikarrawara nilyangmandukwuna-da.³⁴ Nakina nibina Neningikarrawara nenilarrkama yangkwurrangwa, nenilyangburruk wajinama ena-langwa Nenumawurrina niyirrbiyirra ngawa enuwa-manja. Kembirra alibina-wiya ngawa niyengbinama nakina Neningikarrawara-langwa ayakwa.³⁵ Umba Nungwenikba nilyelyingminama ena-langwa Nenikuwenikba akwa nenubungkawakama ababurna-manja.³⁶ Ngarningerribirra ngarnumamalya ngarribina akenuminiyarrkuwurrenama Nenikuwenikba-langwa ayakwa, nara enibikama Neningikarrawara akena akenilekbajama nakina ngarningangkawura ngawa umba ngarningerribirra ngarnumamalya ngarribina akuwerrikambilyama Nenikuwenikba-manja, akenenibikina ngarningangkawura nakina.

4

¹ Eneja Jesus neningma WurruBarija warnungkwarba nuwengkirrika-mulangwa nawurrakilikenu-mulangwa wurrababurna warnumamalya Jesus-uwa umba wurrambawura Janjanu-wa wunenikumingingekingambajiyada wurrakina.² Akena eneja Jesus nara enabakiyaba kenumingekingambajuwa wurribina warnumamalya, umba ena-langwa warnikabuburrakiyuwa yimbukwa narramingekingambajuwama wurrakina.

Jesus niyengbinu-mulangwa diminingku-wa didarringka DadingiJameriya-langwu-wa

³ Kembirra arakba Jesus nilalika akina angalya Judiya umba nilawurradina angerriba akinu-wa angalya Keliliyu-wa.⁴ Biya lukwakwa nilyangkuwerribikajungwunuma nenikilika-langwa akina-langwiya angalya Jameriya aburruwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa.

⁵ Biya nawurrakiyar.da wurrakina yakwujina Jameriya-manja akwa narakburranga angalya aminababurna alikira emikirra Jakara. Akina angalya akwudangwa nuwambilyuma errikbilya angalya ebina Jekaba nenukwama ena-langwu-wa nenikuwenikba Jawijibu-wa.⁶⁻⁸ Yakwujina ngawa ngalaja Jekaba-langwa emedirra akungwa nuwambilyuma akina. Eneja nakina Jesus nuwanbijungwuma nilikenu-mulangwa yeya engka-langwa akwa nambarringa akwudangwa akina-manja emedirra akungwa nakwukawura. Umba aburraja ena-langwa warnikabuburrakiyuwa nalikenuma wurrakina ngawa warnikubeyindi-yada aninga. Memerrkuwilyarra mamawura makina arakba-da. Ngalaja DadingiJameriya didarringka yingilikenuma yenjerrikina dadikakarrngi-yada akungwa dakina. Eneja kembirra Jesus niyama ngaluwa-wa, “Yukwa-langwa nganja akungwa marrakba.”

⁹ Ngalaja yingiyama dakina didarringka Jesus-uwa, “Wa! Nungkuwa ningkena NingkeningiJudiya umba nganja ningena NingeningiJameriya ningidarringka-da! Miyambena-burra nungkuwa yiyengkilabajama ngayuwa-wa akungwi-yada? Mungkwa yeningbala-yaminjajakiya yalakena!” yingiyama dakina-da. Aburraja WarningiJudiya warnumamalya nara kuwawurikayina WarningiJameriya-langwa amurndakijika eningerribirra wurrakina-da.

¹⁰ Eneja Jesus niyama ngaluwa-wa, “Karukwa-maka ningkena keningmidinuma ebina nenikukwa-langwa Neningikarrawara nungkuwa-wa akena nungkwaja ningkeningbala ningkakina ngayuwa-da. Nungkuwa

keningmidinu-maka ningkakina, kembirra yikiyengkilabenu-maka ngayuwa-wa akwa yibakwi-yada akwenenibika akungwa,” niyama Jesus.

¹¹ “A, nungkuwa,” yingiyama dakina didarringka, “angamba bajikala nungkwa-langwa? Angwujire-ka ena emedirra akungwa! Ngamba-langwa kembirra ningkakina kakarrnginama akina akwenenibika akungwa? ¹² Eneja yakwa-langwa numiranyungwa neningarakburakba-kiya nakina Jekaba yerrenukwama yakuwa-wa enena emedirra. Nakina nibekinuma enena-langwa emedirra akungwa aburruwa ena-langwa warninikuwena akwa ngawa ena-langwa jiba-murriya iya bulukwa-murriya aburrajukwaba. Wa! Aba jerriya nungkuwa ningkena ningkaruma umba Jekaba nakina naba-kiya-na?” yingiyama dakina didarringka Jesus-uwa-da.

¹³ Eneja Jesus niyama, “Yirramakinama ningena nungkuwa-wa kirribina kirrababurna-langwa karnumamalya yikibekinama enena-langwa emedirra akungwa, kembirra yikiyakwurrinama kirrakina ngarningka-da.

¹⁴ Umba nungkwurraja karningerribirra karnumamalya yikibekina-manja akina akungwa ebina kakwunama ngayuwa nungkwurruwa-wa, nara kembirra kirrakina eyakwurruma arakba-da. Ngalaja ebina akungwa ngayuwa kakwunamura, akwenenibika akungwa, akina keyaminama wuburra laka ebina amukwa akungwa nabulbeyinama ajiringka-langwa. Akina akwenenibika akungwa yikakenibikinama karnumamalya karningangkawura-da,” niyama nakina.

¹⁵ Ngalaja yingiyama, “A, nungkuwa, kembirra nganja yibekajiya-langwa akina akungwa kajungwa nari-yada eyakwurruma ngarningka akwa nari-yada arakba alikama akarrnguma yangkwurrangwa akungwa,” yingiyama yinginumilawurrakaja Jesus-uwa dakina.

¹⁶ Eneja niyama Jesus ngaluwa-wa, “Jeyi! Likaja nangkirna nungkwa-langwa neningiyena akwa yikinilawurradina yangkwurrangwa nungkwurruwa,” niyama nakina.

¹⁷ Ngalaja yingiyama, “Ningeningenungkwarba-ma ningena!” Eneja Jesus niyama, “Amandangwa alyangmandukwuna ebina ayakwa ningkiyengbinuma ningkiyamama, ‘Ningeningenungkwarba-ma ningena.’

¹⁸ Nungkuwe-ka ningkarrawarrukwajuwama ningkiyar.danguma wurrumangbala warnungkwarba umba eneja nakina nuwilyaba nibina kiniyakeyinama aduwaba, nara nakina nungkwa-langwa nenumamalya neningiyena. Akena nungkuwa ningkilarrkbularrkbakama yimakama ngayuwa-manja,” niyama nakina.

¹⁹ “Wa!” ngalaja yingiyama dakina didarringka. “Nungkuwa, jerriya kembirra ningkakina ningkenikumakumaka ayakwa Neningikarrawaralangwa?

²⁰ Aburraja yirra-langwa wurrumirumiranyungwa warningaraburakba-kiya WarningiJameriya neniyangmiyangmarngkwajuwama Neningikarrawaru-wa enena-manja angakarjiyinga angalya. Akena nungkwurraja KarningiJudiya kirriyaminama, ‘Jirujalema-manja yimbukwa akiniyangmarngkwajinama Neningikarrawaru-wa ngakwurruwa-da,’ kirriyaminama kirrakina,” yingiyama dakina-da.

²¹ Eneja Jesus niyama ngaluwa-wa, “Yirramakinama enena ayakwa alyangmandukwuna nungkuwa-wa. Adinuba arakba nara karna eyangmarngkwajuma ngakwurra-langwu-wa Nungwenyungwa yelakwa enena-manja angakarjiyinga angalya akwa yakwujina angaba-manja angalya Jirujalema-manja umba yikiniyangmarngkwajinama enuwa-wa eningerribirra-manja angalya. ²²⁻²³ Mama ebina angalya

ngenyangmiyangmarngkwajina-murrumanja, umba eneja Nungwanyungwa ngarreningayindenama aduwaba akiniyangmarngkwajinama enuwa-wa ngarruwerrikilyangmandukwuna muwilyaba-ma ngawa mangma. Nungkwurraja Karningijameriya karnumamalya karningbala kirrakina nibina-langwa kiniyangmarngkwajina-murrilangwa nungkwurruwa umba yirraja yarna YarningiJudiya yarnumamalya yarningma yarna nibina-langwa yiniyangmarngkwajina-murrilangwa. Eneja Neningikarrawara yirrenuwilyakajuwama yirruwa-wa akenenibikina-mulangwa ngarrababurna-langwa ngarnumamalya nakina. Niyama-mulangwa akina, kembirra yarningma yarna nibina-langwa yiniyangmarngkwajina-murrilangwa.²⁴ Numiyambena kembirra naka Neningikarrawara-na? Nenumawurrina nakina-da! Ngakwurraja kembirra ngarribina ngeniyangmarngkwajina-murrumurra enuwa-wa, akiniyangmarngkwajinama ngarruwerrikilyangmandukwuna muwilyaba-ma ngawa mangma,” niyama nakina Jesus ngaluwa-wa.

²⁵ Ngalaja yingiyama dakina didarringka enuwa-wa, “Ngayuwa ningeningma arakba nakina nibina nenuminijirabama nenijirrkumarnuma amalyirra Neningikarrawara neningadinuba-wiya neningadinakba nenimikirra Christ kinilikajama yangkwurrangwa. Kembirra nakina kinilikajamanja, yikenumakinamurra ababurna-langwa yirruwa-wa,” yingiyama dakina-da.

²⁶ Eneja Jesus niyama, “Ngayuwa-bina ningena-da, ningibina ningiyengbiyengbinama ayakwa aduwaba nungkuwa-manja-da,” niyama nakina Jesus-da.

²⁷ Akini-yada ngawa aburraja Jesus-langwa warnikabuburrakiyuwa nalawurradinuma yenjerrikina akwa kembirra wurrakina nawurrakarndirndadinuma nenirringka-mulangwa nakina Jesus niyengbinumulangwa ayakwa dakina-manja didarringka. Akena nara wurrakina wurruwilyuwilyaba keyengbina aburnuwa-wa umba narrakilirrakungwurranga wurrakina aburnuwa-wa. Nara keyama ngaluwa-wa, “Miyambena ningkumangayinduma?” Akwa nara keyama Jesus-uwa, “Miyambenaburra nungkuwa ningkiyengbinama ayakwa dakaka-manja didarringka?” Nara keyama wurrakina.

²⁸ Kembirra ngalaja dakina didarringka yingilalika yakwujina ngala-langwa budila adingira-murra umba yingilawurradina erribaja angalyu-wa. Akwa yingiyama warningakwujina-manja warnumamalya,²⁹ “Kwurruwayi! Kwa wurrilikaja! Wunirringka nangaba nenungkwarba nginumakamurra ngayuwa-manja ababurna-langwa amurndakibina ningiyama-mulangwa! Dukwa-bina nibina nenijirrkumarnuma neningadinuba-wiya nakina-na?”³⁰ Aburraja wurrababurna warnumamalya narrilalika akina angalya umba nalikena angerriba Jesus-uwa.

³¹ Yingilikenu-wiya dakina didarringka erribaja angalyu-wa, aburraja wurrakina warnikabuburrakiyuwa nenumarrakbakama Jesus-uwa akwa neyama, “Marrakba, alyubarina-langwa aninga nungkwaja!” neyama wurrakina.

³² Akena eneja niyama aburruwa-wa, “Ene-ka aninga arakba nganyangwe-ka ningenkalyubari-yada akena karningbala nungkwurruwa aduwaba ebina-langwa,” niyama nakina Jesus.

³³ Kembirra aburraja ena-langwa warnikabuburrakiyuwa neyengkilabajeyina akwa neyama, “Dukwa arakba wurrukuala neniyikenuma naka aninga-da?” neyama wurrakina.

³⁴ Eneja nakina Jesus niyama, “Kinuminiyarrkuwarakinama ningena ayakwa nibina-langwa nginilarrka-mulangwa yangkwurrangwa enenu-wa angalya akwa ngarningka kijerrukwunama akina warka ebina nginukwama ngayuwa-wa ningenikiyama-langwa. Kiyamina-manja amurndakakina-langwiya ningena, kembirra kiladenama akwa kiyekirrerridinama ningena wuburra laka kiladikinama amurndakakina aninga. ³⁵⁻³⁷ Uмба aburraja warnumamalya keyaminjaminama, ‘Yabiyarbuwa-manja yimawura kembirra arakba amaninga kawalyuwenama akwa ngakwurraja kembirra akarrangbinama,’ keyaminama wurrakina. Ngayuwa ngarramakinama nungkwurr-uwawa: Kwuja! Wurrandiya wurraringka wurrangabu-wa warnumamalya! Wurrumurndakakine-ka warnikuwerrikambilyi-yada Neningikarrawara-manja. Wurrakina wuburra neyaminama amaninga ebina nawa-lyuwadinama warnikarrangbi-yada warnumamalya. Aburraja kembirra wurrakina warnikuwar.duwar.da karrarrangbinama amurndakakina amaninga. Uмба eneja nakina Neningikarrawara nenenibikinama arakba wurribina nawerrikambilyama enuwa-wa warningangkawura,” niyama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa. Akwa ngarningka niyama, “Ena engka ayakwa neyaminama, ‘Nuwilyaba nenungkwarba kinilungkwaburijinama amamamuwa amadidira umba nuwilyaba ningka nenungkwarba kinarrangbinama amaninga nakina,’ neyaminama akina. Alyangmandukwuna akina ayakwa. Wunalakine-ka wunambilyuma-langwa ngawa keniyekirrerridinama kembirra-da. ³⁸ Kirrakina wuburra nibina narrangbinama amaninga. Kembirra nganja ngayuwa ngarralarrkajama nungkwurruwa ebinu-wa angalya nara-murruwa nungkwurruwa yikuwar.danga warka kajungwa yikamakini-yada warnumamalya Neningikarrawara-langwa kawerrikambilyi-yada wurrakina enuwa-manja. Nara yikuwar.danga yakwujina nungkwurruwa yikamaka umba aburraja wurrukwala narramakama adinakba Neningikarrawara-langwa akina-manja angalya akwa warnikuwerrikambilyi-yada arakba enuwa-manja,” niyama nakina Jesus.

³⁹ Ngalaja dakina didarringka yinginuminiyengbinuma ayakwa Jesus-langwa-langwa wurrumurndakakina-manja WarningiJameriya warnumamalya akwa yingiyama, “Nginumakamurra nakina ababurna-langwa amurndakibina ningiyama-mulangwa ngayuwa,” yingiyama. Kembirra amurndakakina-langwa ayakwa ngala-langwa-langwa, aburraja wurrababurne-ka warnumamalya nawerrikambilyumurra Jesus-manja. ⁴⁰ Biya kembirra wurrakina nawurrakilikena Jesus-uwa akwa nenumarrakbaka enuwa-wa nenikambilyingi-yada aburruwa-manja. Akwa kembirra Jesus nambilya yakwujina mambilyuma marringa-da.

⁴¹ Aburraja arakba kembirra wurrababurne-ka warnumamalya nawerrikambilyuma enuwa-manja mena nuwengkirrikenu-mubaba ena-langwa ayakwa aburabakiyaba. ⁴² Biya narringamaka wurrakina dakinu-wa didarringka akwa neyama, “Nungkuwa yirrumakama ayakwa akwa kembirra yirruwerrikambilyuma arakba Jesus-manja yarna. Akena yirruwa yirrabakiyaba yirrengkirrikenuma ena-langwa ayakwa akwa yarningme-ka angwurra yarna nakina Jesus nibina akenenibikinama ngarrababurna-langwa ngarnumamalya enena-manja angalya ababurna-manja,” neyama wurrakina.

Jesus neningabaka-mulangwa nubungkawa-langwa nenikuwenikba

43-44 Eneja Jesus niyamama adinakba-kiya ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Warnumamalya nara awerrungwur.duma wurrakina warnikumakumaka ayakwa Neningikarrawara-langwa wurribina nalikaja-mulangwa aburra-langwa-langwa angalya umba wurribina nalikaja-mulangwa eminingka-langwa angalya yimbukwa narrawerrungwur.denama,” niyamama nakina. Kembirra mambilyuma marringa numijerrida akwa nilalika akina angalya Jameriya umba nilikena nakina yadikina Keliliyu-wa.

45 Aburraja WarningiKeliliya warnumamalya nawurrakilikenuma adinakba Jirujalemu-wa warnikambarringi-yada Akwurungkuwarrukwi-yada kajungwa warnikiyakuwerribiki-yada aburra-langwu-wa wurrarumuruma wurribinu-wa nawurrakijadangu-murruwa Yijiba-langwa. Narrirringkama arruburrubuda ebina niyamamura Jesus yakwujina Jirujalema-manja. Kembirra niyar.du-manja nakina Jesus Keliliya-manja, wurrumurndakakina warnumamalya neniye kirrerrikama nakina nilikenu-mulangwa yenjerrikina aburra-langwu-wa angalya.

46 Nambilyu-wiya nakina Jesus yakwujina Keliliya-manja, kembirra nilawurradinuma akinu-wa angalya eyukwujiya Keyina ebina nikuwarrukwajuwa-murruwa akungwa akwurenu-wa. Umba aburnaja nubungkawa akwa ena-langwa nenikuwenikba nenambilyuma yakwujina engka-manja angalya eyukwujiya-manja engemba-manja Kabuniyuma. Akena nakina nenikuwenikba nangbilyuwadinuma. ⁴⁷ Nakina nenungkwarba nengkirrika-wiya niyar.du-mulangwa nakina Jesus Judiya-langwa, nilikena Jesus-uwa akwa neniye ngkilabena enuwa-manja nenikiliki-yada Kabuniyumu-wa kajungwa nakina keningabakini-yada ena-langwa nenikuwenikba nibina nenikijungwangenana arngkidarrba.

48 Eneja Jesus niyama nubungkawu-wa, “Nara-manja nungkwurruwa kar-numamalya arringkama ngayuwa awar.duma engbingbuda warka, kembirra nara kirrakina awerrikambilyuma ngayuwa-manja,” niyama nakina.

49 Kembirra niyama nakina nenungkwarba Jesus-uwa, “Kwa! Likaja ngayuwa-manja! Nara-manja ningkena alikama, kembirra nganyangwa niyukwujiya kinijungwunama!” niyama nakina.

50 Eneja Jesus niyama enuwa-wa, “Nungkwa-langwa nenikuwena kiningabadinama ngarningka. Jeyi! Likaja lawurradina angalyu-wa enuwa-wa!” niyama nakina. Eneja nenungkwarba nenuminuwerrungwur.danguma niyengbinu-mulangwa Jesus akwa nilikenuma angalyu-wa arakba.

51 Aburraja nuwakburrangaja nungwenikba akwa wurrukuala warniku-minuwar.duwar.da nubungkawa-langwa mulikarrkuwilyarra mamurukwa akwa neyama enuwa-wa, “Ningkeningma? Nungkwa-langwa nenikuwena neningabaduma arakba!” neyama wurrakina.

52 Eneja niyama nubungkawa aburruwa-wa, “Ngambi-yada neningabaduma nakina?” Neyama aburraja enuwa-wa, “Yarrungkwa memerrkuwilyarra-manja mamawura, nakina numurndakuwarruwal-yuma,” neyama wurrakina.

53 Eneja nakina nungwenikba nilyandarrkena ebinu-wa ayakwa nenumaka-murruwa Jesus nenikingabada-langwa ena-langwa nenikuwenikba, niyengbinuma mibina-manja ngawa meningiyarrungkwa memerrkuwilyarra-manja mamawura. Kembirra nakina nenungkwarba akwa wurrababurna ena-langwa warnumamalya nawerrikambilyuma arakba Jesus-manja.

⁵⁴ Akina kembirra arakba arngkambilyuma-ma arrubuda Jesus niyamama akini-yada ngawa nilalika-mulangwa Judiya umba nilikenu-mulangwa angerriba Keliliyu-wa. Ebina arrubuda ngarrakuwilyakajuwama ngarningka ngarna nilikenu-mulangwa Neningikarrawaralangwa.

5

Jesus neningabaka-mulangwa nuwilyaba nenungwarba

¹ Bi...ya aburraja wurrakina warnumamalya Warningi Judiya nawurramurndukweyinuma nuwambarrinuma ayakwi-yada yakwujina Jirujalemanja kajungwa keyakuwerribikaji-yada ebina niyama-mulangwa Neningikarrawara arakburakba-wiya aburruwa-manja. Enejukwaba nakina Jesus nilikenuma yenjerrikina Jirujalemu-wa. ² Umba akina-manja ngawa angalya ngalaja adirringwarna akungwa nakuwabalinuma angwarnda-manja nuwambilyuma. Akwa amangbala akwulyubena amiyerriya angwarnda-murra nuwalkayanguma yakwujina nakwurdakama akwiyakbidjina akina-manja akungwa. Akina akungwa emikirra Bedijeda Yiburuwa-murra ekirra akina. Yakwujina ngawa nuwambilyuma akwudangwa ebina-manja dawa nangwurrkwarrngajungwunumurrumanja Jirujalema-manja. Akine-ka dawa emikirra Jiba-langwa Dawa. ³ Aburraja wurruwurrakwulyumide-ka warnumamalya wurrangbangbilyuwa-murra nakwunumurrkwulijeyinuma amiyerriya-manja wurrakina yakwujina. Wurrukwala warnumamalya wurrimimba umba wurrukwala wurrilandarrkawarriya akwa ngawa wurrukwala wurrirrengmurnirna wurrumurndakakina. Nuwembirrarinuma ngawa karukwulyuwakenu-murruwa akina akungwa. ⁴ Adadinuba eneja nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa nilikenuma nidirrirnduma yenjerrikina akinu-wa akungwa akwa nirukwulyuwakajuwama akina. Kembirra nuwembirrarinuma ngawa wurrakina kinirukwulyuwakajinamurruwa nakina. Kembirra warningadinuba-wiya warnumamalya wurruwilyaba-ma wurrangbilyuwa-ma wurribina narrakburrangarnuma akungwa narukwulyuwakenu-manja, kembirra nuweningabadinuma eningerribirra-langwa angbilyuwa.

⁵ Umba enejukwaba nakina nuwilyaba nenungwarba nambilyuma yakwujina ngawa nuwilyakama angbilyuwa numurndakayuwanguma 38 mamarika iya yinungkwura. ⁶ Eneja Jesus niyar.duma arakba akina-manja akungwa akwa nenirringka nakina nenungwarba nukukwunumurrkwuluma yakwujina. Akwa neningma arakba nakina nenungwarba nangbilyuwadinuma neningarakba-kiye-ka. Kembirra niyama Jesus enuwa-wa, "Ningkingayindena keningabadinama nungkuwa-na?" niyama.

⁷ Eneja nakina nenungwarba niyama, "Mungkwa akena, akini-yada ngawa karukwulyuwakena-manja akina akungwa, nara wurribina warnumamalya yelakwa warnikakumi-yada ngayuwa akungwa-manja. Ningiyaminama ningilikajama ningena, akena wurrukwala warnumamalya arakba nalyengmenama narrakburranginama akina akungwa adinuba-wiya," niyama nakina.

⁸ Eneja Jesus niyama enuwa-wa, "Mirajanga, mamiya makina nungkwalangwa makirakirakajungwa akwa likaja," niyama Jesus nakinu-wa nenungwarba. ⁹ Kembirra arngkawura-wiya eneja nakina nenungwarba neningabada arakba akwa numarndirrkana-ena-langwa makirakirakajungwa akwa nilikena arakba nakina-da. Makina-manja ngawa mamawura

memikirra Jebuda. ¹⁰ Kembirra aburraja wurrakina wurrububungkawa WarningiJudiya neyengbinuma ayakwa nakinu-wa nenungkwarba neningabadinu-murruwa akwa neyama, “A! Nungkuwa! Jebuda aduwabada. Ningkeningbalidinamura-bina ngakwurra-langwa eningarumuruma ayakwa? Nara ningkakina awilyakama makina nungkwa-langwa makirakirakajungwa Jebuda-manja,” neyama wurrakina.

¹¹ Eneja niyama nakina nenungkwarba, “Nibina nenungkwarba ngineningabakama ngayuwa-manja, nginumakama ningenikirndirrk-yada mema nganyangwa makirakirakajungwa akwa ningenikiliki-yada yeya,” niyama nakina.

¹² Kembirra aburraja neniyengkilaba enuwa-wa akwa neyama, “Nunmiyambena nakina nenungkwarba nibina nginumakama nungkuwa-wa ningkenikirndirrk-yada makina nungkwa-langwa makirakirakajungwa akwa ningkenikiliki-yada yeya?” neyama wurrakina wurrububungkawa enuwa-wa-da.

¹³ Akena eneja nakina nenungkwarba nibina neningabadinu-murradungwa neningbala nakina nenumamalya neneningabakamulangwa enuwa-manja, mena wurrababurne-ka wurrakina warnumamalya yakwujina akina-manja-baba angalya akwa kembirra Jesus numarngkilyumada yadikina nakina-da.

¹⁴ Bi...ya nakina Jesus nenakburrangaja nakina arrawa Neningikarrawara-langwa-manja angalya yakwujina Jirujalema-manja akwa niyama, “Kwuja, nungkuwa ningkeningabaduma arakba ningkena. Mama ningkenungkwurakba nungkuwa ningkangbilyuwadinuma umba eyukwijiya angbilyuwa akina. Ngwanja arakba kembirra awurruwurrariya-langwa ningkiyamina-mulangwa! Akena naramanja nungkuwa angwanjuma akina-langwa awurrariya, kembirra kumingekburakajungwunama arume-ka awurruwurrariya nungkwa-langwa-langwa,” niyama nakina Jesus.

¹⁵ Kembirra eneja nakina nenungkwarba nenumumiringkama nakina Jesus akwa nilalika arakba akina angalya Neningikarrawara-langwa umba nilikena wurrumurndakibinu-wa wurrububungkawa WarningiJudiya akwa niyama aburruwa-wa, “Nakina-bina Jesus ngineningabakama ngayuwa-da,” niyama nakina-da.

¹⁶ Aminakina-langwa aburraja kembirra nenuminiyirrbbinuma awinyamba Jesus-langwa, mena nakina ngawa niyaminjamama neneningabakama warnumamalya Jebuda-manja. Nalyangkiyama nuwar.danga-bu warka nakina umba ngalaja Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma neyamamura, “Nara awar.duma warka makina-manja mamawura Jebuda-manja,” neyamamura akina. ¹⁷ Eneja niyama Jesus aburruwa-wa, “Nganyangwa Nungwarrka nuwar.duwar.denamura ngawa ena-langwa warka aduwaba umba nganjukwaba ningena ninguar.duwar.denamura ebina-murradungwa ngawa warka,” niyama nakina.

¹⁸ Kembirra aburraja wurrumurndakakina wurrububungkawa WarningiJudiya nalyangkuwerribikajungwunuma angwurra warnikuwardi-yada nakina Jesus. Miyambena-burra? Nalyangkiyama-mubaba wurrakina nenuminarriyaka-mulangwa Jesus Mawijija-langwa ayakwa ebina neyamamura, “Nara awar.duma warka Jebuda-manja.” Akwa engka neniyengbijuwa-mubaba Jesus nakina Neningikarrawara ena-langwa Nungwenikba akwa kembirra wunididirrbura-kiya wunalakina-da.

¹⁹ Eneja kembirra nakina Jesus niyama aburruwa-wa, “Wengkirraja! Nara ngayuwa eyamama ebina ngayabakiyaba Ningenikuwenikba umba ebina yimbukwa niyaminama nganyangwa Nungwarrka, akina-bina ngayuwa ningiyaminamurra. Nganja ningenirringkinama niyamina-mulangwiya nakina, kembirra ningenuminiyuwarnama ngayamba-langwa. Amandangwa engburingka ayakwa akina. ²⁰ Umba nakina eneja Nungwarrka nilyelyingminama ningena Ningenikuwenikba akwa nginuwiylakajinama ngayuwa ababurna-langwa ebina niyamina-mulangwa enabakiyaba. Kenuwiylakajinama nakina ngayuwa-manja arumuruma-dangwa warka ningenikiyama-langwa ambaka-murra akwa kembirra nungkwurraja yikiyakikbijangeyinama kirrakina. ²¹ Wuburra laka nganyangwa Nungwarrka niyaminama nenuwarumajinama nenenibikinama wurrumurdakibina warnumamalya najungweyina-murruurra, kembirra nganjukwaba Ningenikuwenikba ningiyaminama ningarrenibikinama wurrumurdakibina warnumamalya ningarrangayindena-murruwiya. ²² Eneja nganyangwa Nungwarrka nara alyanguwerribikajungwuma karnumamalya-langwa karningaba-murrikba akwa kirruwurrariya-murrikba akena nginukwama ngayuwa-wa Ningenikuwenikba-wa akina warka kajungwa ngayuwa kilyanguwerribikajungwuniyada kirrababurna-langwa karnumamalya. ²³ Nginukwama akina warka ngayuwa-wa kajungwa nari-yada kirrababurna-langwa karnumamalya amarrungwayinduma umba yikiyangmarngkwajiniyada akwa yikingubarrngajini-yada Ningenikuwenikba-wa wuburra laka kiningkubarrngajinama Nungwarrku-wa. Akena nungkwurraja karningerribirra kirribina karnumamalya nara engkubarrngajuma ngayuwa-wa Ningenikuwenikba-wa, kembirra nara kirrakina engkubarrngajuma nganyangwu-wa Nungwarrka nginilarrka-murruwa yangkwurra ngayuwa-da,” niyama Jesus.

²⁴ Biya niyama ngarningka Jesus, “Wengkirrikaja! Karningerribirra karnumamalya yikengkirrikaja-manja nganyangwu-wa ayakwa akwa yikuwerrikambilya-manja nibinu-wa nginilarrka-murruwa ngayuwa, kembirra nara alekbuma Neningikarrawara nungkwurruwa-wa, nara kirrakina alikama akinu-wa angalya warninikijungwa-langwu-wa umba yikilikajama angerriba akinu-wa angalya yikambilya-murruwa karniba karningangkawura. Amandangwa engburingka ayakwa akina! ²⁵ Adinuba arakba aburraja warnumamalya wurribina najungweyinu-murruurra, kabuminengkirrikajama nganyangwu-wa ningenumayakwa Neningikarrawara-langwu-wa Ningenikuwenikba akwa kuwambilyama kembirra warniba wurrakina. Amandangwe-ka makina mamawura kumakwudangwudinama. ²⁶ Keyamarrkinama akina-na? Adinubawiya eneja nakina Nungwarrka nakina-bina kenenibikinama wurrakina warnumamalya enabakiyaba akwa nganjukwaba Ningenikuwenikba kenibikinama warnumamalya akwa nungkwurrajukwaba mena nginukwa-mubaba nakina Nungwarrka akina warka adidirbura ngayuwa-wa. ²⁷ Akwa ngarningka nginubungkawakama akina-manja warka ningenikilyanguwerribikajungwi-yada karnumamalya-langwa karningaba-murrikba akwa kirruwurrariya-murrikba. Ngayuwa ningena ningibina-murrada kirrengkirrikena-murrada ningenimikirra ningirukwularrinuma enena-manja angalya. Aminenena-langwa ekirra, kembirra nginubungkawakama nakina.✧

²⁸ “Nare-ka eyakikbijanguma enena-langwa. Adinuba aburraja

✧ 5:27 Janjana 1:51

wurrakina ngawa najungweyinema warninikijungwa warnumamalya wurribina erribilya-manja angalya, kuwengkirrikajama nganyangwa ningenumayakwa-da. ²⁹ Biya kembirra wurrakina kawurrakijadenama yadikina aburra-langwa-langwa angalya erribilya-langwa. Wurribina warnumamalya neyama-murruwiya eningaba, kawarumajungwunama akwa kuwenibudinama akwa eneja nakina Neningikarrawara kenuwerrungwur.denama wurrumurndakakina umba wurribina warnumamalya neyama-murruwiya awurruwurrariya, kawarumajungwunama akwa kuwenibudinama akena eneja nakina Neningikarrawara kenilekbajama wurrakinu-wa-da. Amandangwe-ka makina mamawura kumakwudangwudinama. Nare-ka kembirra eyakikbijanguma,” niyama Jesus wurrumurndakakinu-wa wurrububungkawa WarningiJudiya-wa-da.

Jesus nara kiniyengbina enabakiyaba

³⁰ Biya niyama ngarningka Jesus wurrumurndakakinu-wa wurububungkawa WarningiJudiya-wa, “Nare-ka ngayuwa ningena eyamama awar.duma warka ngayabakiyaba. Kilyangkuwerribikajungwuna-manja ngayuwa karnumamalya-langwa karningaba-murrikba akwa kirruwurrariya-murrikba, kiyaminama ngawa ebina-langwiya kenumakina-mulangwiya Neningikarrawara ngayuwa-manja. Eningerribirra warka ngayuwa kuwar.denama, nara eyamama ebina ningingayindenama umba ebina yimbukwa kiyaminama kiningayindenama nibina nginilarrkama ngayuwa yangkwurrangwa. Kuwar.dena-mulangwa ena-langwa yimbukwa warka, kembirra kilyangkuwerribikajungwuna-manja ngayuwa, eningaba yimbukwa kiyaminama ningena,” niyama nakina.

³¹ Biya niyama nakina, “Kuminiyengbijajungwuna-manja nganyangwa-langwa ayakwa, kembirra nara kirrakina awerrungwur.duma nungkwurruwa ngayuwa-manja. ³² Umba eneja ngarningka ningka-langwa nenumamalya nakina nginuminiyengbinama ayakwa nganyangwa-langwa akwa nganja ngayuwa ningeningma amurndakibina ayakwa alyangmandukwuna-wiya niyengbinama ngayuwa-langwa.

³³ “Nungkwurraja kirralarrkama nungkwurra-langwa wurrayakwa-murra nakinu-wa Janjana akwa eneja nginuminiyengbinuma ayakwa alyangmandukwuna nganyangwa-langwa. ³⁴ Mama nara karningerrirra karnumamalya aminiyengbuna ayakwa ngayuwa-langwa umba ngarramakinama enena ayakwa nakina-langwa Janjana kajungwa Neningikarrawara yikenenibikini-yada nungkwurruwa. ³⁵ Eneja nakina Janjana bajananga wuburra niyamama ebina kirrakuminabarrakajinama mamurukwa karnikiliki-yada. Kirrenuwilyakajuwama karnikilika-langwa akwa kirriyekirreriduma kirrakina. Kembirra kinuminilyelyingmama akinu-wa ayakwa ena-langwu-wa.

³⁶ “Eneja nakina Janjana nginuminiyengbinuma alyangmandukwuna ayakwa ngayuwa-langwa. Umba ngalaja ngarningka engka yikakuwilyakajinama nungkwurruwa-manja nganyangwa-langwa. Amiyambena akina? Eneja nakina Nungwarrka nginuwar.dikinama ngayuwa-manja ena-langwa warka ningenikiyama-langwa. Kembirra akine-ka warka yikakuwilyakajinama ngayuwa-langwa akwa yikakeningmikinama kirrakina nginilarrka-mulangwa Nungwarrka ngayuwa yangkwurrangwa.

³⁷ “Umba ngarningka Nungwarrka nibina nginilarrkama ngayuwa, enejukwaba nginuminiyengbinuma ayakwa nganyangwa-langwa akena nara kirrakina yikinuminingkirrikena ena-langwa ayakwa akwa nara

yikinirringka nenumukwurra, ³⁸ akwa nara kirrakina yikingayindanga yikuwerrikambilya ngayuwa-manja ningibina nginilarrka-murrumanja Nungwarrka. Kirriyama-mulangwa amurndakakina, kembirra kirrakina kirriyarrkuwurranguma ena-langwa ayakwa. ³⁹⁻⁴⁰ “Nungkwurraja KarningiJudiya kirrububungkawa kirringayindenama yikambilyama karniba karningangkawura. Kirrilyangkiyaminama numadadinama numaburangkinama mangma nungkwurra-langwa Neningikarrawara-langwu-wa ayakwa. Akena nara ngawa-da! Kirruwarenama nara awerrikambilyuma ngayuwa-manja. Amandangwe-ka akina ayakwa Neningikarrawara-langwa kirrakumakinama ngayuwa-langwa. Umba ngayuwa-manja yimbukwa yikuwerrikambilya-manja, kembirra yikambilyama karniba karningangkawura kirrakina.

⁴¹ “Mama yikiyangmarngkwajinama ngayuwa-manja akwa mama nara eyangmarngkwajuma ngayuwa-wa umba nara kembirra kirrakina awerrikawarriyakama ningena. ⁴² Ningeningma nganja ngayuwa nara kirrakina alyelyingmama Neningikarrawara umba kirrikadikajungwunama. ⁴³ Nara ngayabakiyaba kilikena yangkwurrangwa umba Nungwarrka ningena nginilarrkama yangkwurrangwa. Akena nungkwurruwa karningiyekirrerru-ma ningilikenu-mulangwa ngayuwa enenu-wa angalya. Umba kalikaja-manja wurrukwa aburrabakiyaba kaminiyengbijajungwuna-manja yikabumakina-manja kirrakina, kembirra yikiyekirrerridinama warnikilika-langwa yangkwurrangwa nungkwurruwa-wa. ⁴⁴ Umba kirruwarenama kirrakina nara angayinduma nakina Neningikarrawara eyangmarngkwajuma nungkwurruwa-wa. Umba kirriyekirrerridinama kirrabiyangmarngkwajina-mulangwa warnumamalya yimbukwa. Kirriyamarrkinamurra-bina yikuwerrikambilya-manja ngayuwa-wa?

⁴⁵ “Dukwa kirrilyangkiyama-bu kirrakina ngayuwa kilikajama Nungwarrku-wa akwa kalekbajama ningena. Akena nara-da! Nakine-ka Nungwarrka yikenilekbajama nungkwurruwa menababa kirrilyangmuridinama karnikuminaburrakiyuwa ababurnalangwa ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa. ⁴⁶⁻⁴⁷ Akwa ngarningka kirrilyangkiyaminama-bu kirruwerringwur.denama ena-langwa-manja eningarumuruma ayakwa. Amandangwe-ka Mawijija nginuminarrikarranguma nganyangwa-langwa! Akena nara kirrakina yikuwerrungwur.danga ena-langwa-manja ayakwa ebina narrikarrangu-murrumanja arakburakba-kiya-wiya. Nara kirrakina yikuwerrungwur.danga ena-langwa-manja ayakwa-baba, kembirra kirrakina nara awerrungwur.duma nganyangwa ayakwa nganjukwabada akwa nara awerrikambilyuma ngayuwa-manja-da,” niyama Jesus wurrumurndakakinu-wa wurrububungkawa WarningiJudiya-wa.

6

Jesus nenukwa-mulangwa aninga wurriylimberrkwulyumida-manja 5,000 warnungkwarba

¹⁻⁴ Bi...ya nakina Jesus nilawurradinuma erribaja akinu-wa angalya Keliliyu-wa aburruwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa. Biya nuwakwudangwudina arakba warnikambarringi-yada warnikilarrmiyada emeba WarningiJudiya warnumamalya Akwurungkuwarrukwalangwa kajungwa warnikiyakuwerribiki-yada aburra-langwu-wa

wurrarumuruma wurribinu-wa nawurrakijadangu-murruwa Yijibalangwa. Wurrakina arakba kembirra narraburrungkuwarrukwa akina aruma akungwa mijiyangu-ma. Aminambilyuma ekirra nawilyakama akina akungwa Keliliya akwa Daburiyeja. Nuwangkidikarrinu...wa, biya neyar.da ayakuwarra. Kembirra nawurrakilikena angakarjiyingu-wa angalya akwa nawurrakambarringa wurrakina yakwujina. Aburraje-ka wurruwurrakwulyumida warnumamalya narrirringkama arrubuda warka Jesus-langwa neneningabaka-mulangwa wurrangbangbilyuwa-murra warnumamalya. Kembirra neniyuwarnuma arakba enuwa-wa.

⁵ Eneja Jesus nandiyinga akena nenirringka wurrakina wurruwurrakwulyumida warnumamalya nalikenumurra enuwa-wa. Biya niyama Jesus Bilibu-wa, “Nga-manja ngarna akubeyindenama aninga akakwuniyada wurrumurndakeyina warnumamalya?” niyama. ⁶ Jesus nenilabenuma niyengbinuma akina ayakwa Biliba-manja neningma-baba arakba nenikiyama-langwa.

⁷ Eneja niyama Biliba enuwa-wa, “Mama akuwilyakama arume-ka angwarnda, umba akilyangmuriduma ngarna ngarnikubeyinda eyukwayuwa aninga warnikalyubari-yada wurrumurndakeyina warnumamalya wurruwilyuwilyaba-wiya,” niyama nakina Biliba.

⁸ Eneja nuwilyaba ningka-dangwa nenikabuburrakiyuwa Jesus-langwa nambilyuma nakina yakwujina. Nenimikirra Endiruwa nibina Jayumina Bida-langwa nenikumarnjenikba. Niyama nakina Endiruwa Jesus-uwa, ⁹ “Naka nenjarrngalyilya nuwilyakinama amangbala damba eyukwayuwa akwa ambilyuma-kiya akwalya eyukwujiya-kiya. Akena nara ngarna arijabama aladikama wurrababurna-baba warnumamalya ena-murra aninga eyukwayuwa,” niyama nakina Endiruwa.

¹⁰ Eneja Jesus niyama, “Wurrambarrijina wurrumurndakakina warnumamalya amarda-manja,” niyama nakina. Ababurne-ka amarda akina yakwujina akina-manja angalya. Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya nawurrakambarringa. Akena wurriylimberrkwulyumide-ka 5,000 warnungkwarbe-ka wurruwurrakakina. ¹¹ Kembirra arakba eneja Jesus nirndirka amurndakibina damba akwa neniyangmarnngkwajuwa Neningikarrawaru-wa. Nukuwarranga niyukwayuwaka akwa nenukwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa. Aburraja kembirra narreyikena wurruwilyuwilyaba-wiya-wa warnumamalya wurribina nuwangmakayangu-murruwa yakwujina. Niyamama ngawa ngarningka akwalya-manja. Kembirra aburraja neyebukeyinuma ngawa wurrakinu...wa yanda-langwa namurndakilada.

¹² Namurndakilada-manja arakba kembirra wurrakina eneja Jesus niyama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Wurrarrumurndukwuna ebina eyukwayuwa narrilalika-murruurra umba nara arndakbudadikama,” niyama nakina Jesus. ¹³ Kembirra aburraja narrarrumurndukwama ebina aninga narrilalika-mulangwa wurrakina warnumamalya akwa narrilyangburrukwajuwama ememberrkwa ambilyuma-manja aruma ajamurnda ebina aninga eyukwayuwa amangbala-langwa damba amurndakibina-langwa nuwalyubarinumulangwa warnumamalya.

¹⁴ Aburraja wurrakina warnumamalya narrirringkama arrubuda ebina niyama-mulangwa Jesus akwa namakijeyinuma wurrakina akwa neyama, “Amandangwe-ka naka Neningikarrawara-langwa nenikumakumaka ayakwa nibina nenikilarrka nakina yangkwurrangwa enenu-wa angalya-da!” neyama wurrumurndakakina-da.

¹⁵ Akena eneja arakba nakina Jesus neningma warnikilika-langwa akwa warnikirndirrkiki-yada wurrakina enuwa warnikangkijiri-yada kajungwa kenubungkawakini-yada nakina Jesus. Kembirra yadikina nilikena arakba ngarningka angerriba angakarjiyingu-wa angalya nakwukawura-da.

Jesus nijirrkingalyaka-mulangwa karrawara akungwa-langwiya

¹⁶ Biya numamerrkbalina arakba mamawura. Kembirra aburraja ena-langwa warnikabuburrakiyuwa nadirrirnda angerriba ebinu-wa adirringwarna akungwa Keliliya ¹⁷ akwa namurndakirijawudija mijiyanga-manja arakba akwa narraburrindada erribaja akinu-wa angalya emikirra Kabuniyuma. Biya nalyarrngwalyilyada arakba akina. Eneja Jesus nara kinilikena aburruwa-wa-da.

¹⁸ Kembirra ngalaja arakba arrubuda arrirra nuwadirrbulanga akwa nawarumajungwunuma akina akungwa. ¹⁹ Kembirra aburraja arakba wurrakina warnikabuburrakiyuwa namideyinumurra ngawa amiyerra. Biya kembirra nenirringka nakina Jesus nijirrkingalyakama karrawara akungwa-langwiya nilikenuma nakwudangwukajungwunuma makinu-wa mijiyanga. Akena aburraja wurrakina nawurrakakbar.de-ka arakba.

²⁰ Umba niyama eneja nakina Jesus aburruwa-wa, “Ngayuwa nin-genu..wa!” niyama. “Nare-ka akbar.duma!” niyama nakina-da.

²¹ Aburraja kembirra neningayindanguma wurrakina nakina Jesus warnikirijawudiyi-yada makina-manja mijiyanga akena arngkawura-wiya arakba ngalaja numamindirruwajungwa ariba-manja akwudangwa akina-manja angalya nalikenu-murruwa wurrakina-da.

Warnumamalya nenuminaburangka-mulangwa Jesus-uwa

²² Kembirra mingka-manja mamawura aburraja wurribina warnumamalya nuwambilyu-murruurra angakuba aburrungkwungaluba, nalyely-imbukweyinumuma aburruwa-kiya akwa neyama, “Ngambu-wa nibina kembirra nenungkwarba nilikenuma? Yelakwa nibina ngenirringkama akena nara nibina-da. Ngarrumarringkama yimbukwa muwilyaba-ma mijiyanga yarrungkwa akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa nalikenuma nar-ijawudiyinumuma akena nara nibina Jesus kinilikena aburruwa-manja-da,” neyama wurrakina warnumamalya-da.

²³ Umba ngalaja mamurndakakina mukwala mijiyanga meningiD-aburiyeja numamurndakumindirruwajungwunuma mijiyelya-manja akwudangwa ebina-manja angalya neningangmarngkwajuwa-murruumanja Jesus ebina-langwa damba Neningikarrawaru-wa nenukwa-murruumanja yakwujina wurrakina-manja warnumamalya. ²⁴ Aburraja narraringka-manja wurrakina warnumamalya narrilalikama Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa akina angalya, kembirra narijawudija wurrukwala mamurndakakina-manja mijiyanga akwa nalikena angerriba akinu-wa angalya Kabuniyumu-wa nenuminandeyuma wurrakina Jesus-uwa.

Jesus nakina nidamba Nakwenenibika ngakwurra-langwa

²⁵ Bi...ya nuwakburrangaja arakba nakina Jesus jinikakwa-manja akina-manja angalya Kabuniyuma wurruurndakakina warnumamalya yakwujina ayakuwarra akwa neyama enuwa-wa, “A nungkuwa! Ngambi-yada ningkena ningkiyar.duma yelakwa?” neyama wurrakina.

²⁶ Eneja Jesus niyama aburruwa-wa, “Wurrengkirraja! Mena-burra karna yirruminaburangkama ngayuwa-wa? Kirrumumiringka-mubaba arrubuda ningiyama-mulangwa ningena-na? Nare-ka! Yirruminaburangkama

ngayuwa-wa mena kirralyubarinu-mubaba damba akwa kirriladangu-mubaba nungkwurruwa. ²⁷ Nare-ka aburangkama kengmandina-murruwa aninga umba wurraburangkina ebinu-wa aninga yikakukwuna-murruwa akwenenibika nungkwurruwa-manja yikambilyi-yada karniba kembirra karningangkawura. Amandangwa engburingka ayakwa akina! Eneja Neningikarrawara Nungwarrka kirrenuwilyakajuwama nungkwurruwa-wa nginuwerungwur.dena-mulangwa ngayuwa-manja. Nginuwerungwur.denama ngayuwa-manja ningibina-murrada ningurukwullarrinu-murrumanja enena-manja angalya. Kembirra nganja ngayuwa kakwunama amukwiyadakina aninga nungkwurruwa-wa,” niyama nakina Jesus aburruwa-wa-da.

²⁸ Aburraja kembirra neyama wurrakina enuwa-wa, “Miyambena yirreningayindenama Neningikarrawara yarnikiyama-langwa yarna yarnikiladikajungwa-langwa akina aninga?” neyama wurrakina-da.

²⁹ Eneja niyama nakina Jesus aburruwa-wa, “Enena-bina awilyaba-ma kirrenuminingayindenama nakina Neningikarrawara karnikiyama-langwa nungkwurruwa karnikuwerrikambilyingi-yada ngayuwa-manja ningibina nginilarrka-murrumanja yangkwurrangwa enenu-wa angalya,” niyama nakina Jesus.

³⁰ Neyama aburraja enuwa-wa, “Amiyambena kembirra ar-rubuda nungkwaja kiyaminama kajungwa yikuminabilyerrikini-yada nungkuwa Neningikarrawara-langwa arrubuda yirra-langwa akwa yikuwerungwur.deni-yada nungkwa-langwa-manja ayakwa? Kiyamarrkinama kembirra nungkuwa? ³¹ Aburraja ngakwurra-langwa warningarakburakba-kiya wurrumirumiranyungwa nuwalyubarinuma ebina aninga alarrkingburingka-manja angalya. Ngalaja enena nuwar-rikarrijajungwunuma ayakwa akwa neyaminamurra, ‘Nenukwamurra nakina wurrumurndakakinu-wa warnumamalya akina damba angaluba karrawara-langwa warnikalyubari-yada,’ neyaminamurra akina ayakwa,” neyama wurrakina-da.✧

³² Eneja niyama nakina Jesus, “Wurrengkirraja! Nare-ka nakina Mawijija yikenukwa akina damba karrawara-langwa angubina-langwa nungkwurruwa-wa, umba eneja nganyangwa Nungwarrka nakina-bina nenukwama aburruwa-wa akwa ngarningka yikenukwunama amamalya-dangwa damba karrawara-langwa nungkwurrajukwaba nungkwurruwa-wa. Amandangwa engburingka ayakwa akina! ³³ Umba nganja ningena ningibina ningidirrinduma yangkwurrangwa abalkaya-langwa, ningiyaminamurra akina wuburra damba yikenukwunama Neningikarrawara nungkwurruwa-wa. Akwa ngarningka kakwunama kirrababurnu-wa karnumamalya akwenenibika ngayuwa yikambilyi-yada karniba karningangkawura-da,” niyama nakina Jesus.

³⁴ Kembirra aburraja neyama wurrakina enuwa-wa, “A nungkuwa, yikukukwuna ngawa akina damba,” neyama.

³⁵ Eneja niyama ngarningka Jesus, “Ngayuwe-ka ningena ningibina ningidamba kakwuna-mulangwa akwenenibika nungkwurruwa-wa yikambilyi-yada karniba karningangkawura,” niyama Jesus. “Umba nungkwurraja kirribina karningerribirra yikilikaja-manja yikiyuwarnamanja ngayuwa-wa akwa yikuwerrikambilya-manja ngayuwa-manja, nare-ka kembirra kirrakina amureyuma akwa ngarningka nare-ka eyakwurruma umba yikiladenama ngawa kirrakina,” niyama.

36 “Umba ngarramakamura arakba ebina-wiya yirringkama ngayuwa nungkwurruwa akena nungkwurruja nara yikuwerrikambilya ngayuwa-manja. ³⁷⁻³⁸ Nara kidirrirnda abalkaya-langwa ningenikiyami-yada ngayuwa nganyangwa-langwiya mangma umba ningilikena yangkwurrangwa ningenikiyami-yada ngayuwa ena-langwa-langwiya mangma nibina nginilarrka-mulangwa. Ningiyamina-mulangwa amurndakakina-langwiya, kembirra nare-ka aminangkirrajuma ngayuwa karningerribirra karnumamalya yadada kirribina yikilikajamurrumurra ngayuwa-wa. Kirrababurna-langwa karnumamalya kirribina nginukwamura Nungwarrka ngayuwa-wa arakba, yikilikajama ngayuwa-wa-da. ³⁹ Umba enena-bina ngawa nginuminingayindenama nibina-murrada nginilarrkama ngayuwa ningenikiyami-yada. Nakina aduwaba nginingayindenama kakwurradini-yada ngayuwa nungkwurruwa-manja. Nakina nginukwama nungkwurruwa ngayuwa-wa akwa nara kembirra ningena alarrkama karningerribirra ngayuwa-langwa umba kirrababurna-langwa kumandakwuliyinama ngayuwa akwa kawarumajinama kenibikinama nungkwurruwa makina-manja meningarija-langwa mamawura kawarumajungwuna-murrumanja wurribina warningma-murrumurra nakina Neningikarrawara. ⁴⁰ Akwa ngarningka enena-bina aduwaba ningayindenama nganyangwa Nungwarrka. Kirrumurndakibina yikirringkina-murrumurra ngayuwa Ningenikuwenikba akwa yikuwerrikambilya-murrumurra ngayuwa-manja, yikambilyama karniba karningangkawura ngawa kirrakina-da. Akwa nganja ngayuwa kembirra kawarumajinama kenibikinama nungkwurruwa meningarija-langwa-manja mamawura,” niyama Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya-da.

⁴¹ Kembirra arakba aburraja wurrakina warnumamalya nangwurrkiyengbeyinuma enuwa-langwa niyengbijajungwunu-mulangwa nakina nidamba nibina nidirrirnduma yangkwurrangwa karrawara-langwa angubina-langwa. ⁴² Biya neyama wurrakina, “Jawijiba-langwa nenungkwarba nenikuwenikba Jesus nakina-na? Ngarningma ngarna ena-langwa nungwenikba akwa dirndenikba. Nare-ka nakina amakama ngarna nidirrirndu-mulangwa abalkaya-langwa yangkwurrangwa!” neyama wurrakina.

⁴³ Eneja Jesus niyama wurrumurndakakinu-wa warnumamalya, “Wurrungwurrkiyengminjadina arakba nara angwurrkiyengbajuma!

⁴⁴ Nara karna karningerribirra alikama eyuwama ngayuwa-wa nungkwurrabakiyaba. Nare-ka-da! Yikeniyangkijirena-manja Nungwarrka yimbukwa nungkwurruwa nibina nginilarrkama ngayuwa, kembirra yikilikajama kirrakina ngayuwa-wa. Akwa kawarumajinama kirrakina kenibikinama mibina-manja ngawa meningarija-langwa-manja mamawura. ⁴⁵ Eneja nakina nuwilyaba nenikumakumaka ayakwa Neningikarrawara-langwa narrikarranguma enena ayakwa neyaminamura, ‘Eneja Neningikarrawara nakina yikenakakirumakinama kirrababurna-langwa karnumamalya,’ neyaminamura akina ayakwa. Nungkwurruja kirrababurna-langwa kirribina kirrengkirrikajamurrumurra Nungwarrku-wa akwa kirreningmidina-murrumurra enuwa-langwa, yikilikajama ngayuwa-wa kirrakina. ⁴⁶ Akena nara eyamama akina ayakwa, ‘Kirrakina kirrukuala karnumamalya arakba kinirringkama Nungwarrka,’ nara eyamama akina. Ngayuwa yimbukwa ninguwilyabama ningenirringkama nganyangwa Nungwarrka, ningibina ningilikenuma

Neningikarrawara-langwa,” niyama nakina Jesus.

⁴⁷ Biya niyama ngarningka Jesus, “Wurrengkirraja! Kirribina karningerribirra yikuwerrikambilyama ngayuwa-manja, kembirra yikambilyamurra karniba nungkwurruwa karningangkawura. ⁴⁸Ngayuweka ningena ningidamba kenibikina-mulangwa karningangkawura kirrakina. Amandangwa engburingka ayakwa akina! ⁴⁹ Aburraja nungkwurra-langwa wurrumirumirenungwa warningarakburakba-kiya nuwalyubarinuma akina aninga alarrkingburingka-manja angalya. Biya najungweyinurra wurrakina wuburra neyaminamurra wurrababurna-langwa warnumamalya najungweyinama. ⁵⁰ Umba enena ngalaja waka damba ebina nadirrirnduma yangkwurrangwa karrawara-langwa, karningerribirra yikalyubarina-manja, nara nungkwurraja kirrakina ajungwuma akwa arukwulyuwakama alikama karnumawurrina kirriyebijeba ambilyuma Neningikarrawara-langwa, ⁵¹ umba yikambilyama karniba karningangkawura enuwa-manja. Ngayuwa-bina ningena ningidamba kenibikina-mulangwa kirrakina ningibina ningidirrirnduma yangkwurrangwa abalkaya-langwa. Ebina damba kakwunama nungkwurruwa-wa ningenumadangkwa akina. Kakwunama akina kirrababurna-langwa karnumamalya kajungwa yikambilyi-yada karniba karningangkawura kirrakina-da,” niyama Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

⁵² Kembirra arakba aburraja wurrumurndakakina warnumamalya Warningijudiya nuwawinyambakeyinuma nebeyinuma aburruwa-kiya akwa neyama, “Kiniyamarrkama kembirra naka nenungkwarba akenukwunama ena-langwa nenumadangkwa ngarnikalyubari-yada ngakwurruwa? Nare-ka-da!” neyama wurrakina-da.

⁵³ Kembirra eneja Jesus niyama aburruwa-wa, “Wurrengkirraja! Nara-manja kirrakina nungkwurruwa alyubaruma nganyangwa ningenumadangkwa ningibina-langwa ningirukwularrinu-mulangwa enena-manja angalya akwa nara-manja ebekuma nganyangwa merra, kembirra nara ambilyuma karniba karningangkawura kirrakina-da. Amandangwa engburingka ayakwa akina! ⁵⁴ Umba yikalyubarina-manja ningenumadangkwa akwa ngawa yikibekina-manja nganyangwa merra, kembirra yikambilyama karniba karningangkawura akwa nganja ngayuwa kawarumajinama kenibikinama nungkwurruwa mibina-murrada ngawa meningarija-langwa mamawura. ⁵⁵ Umba nganyangwa ningenumadangkwa ningena wuburra amamalya akwalya akwa ngalajukwaba nganyangwa merra makina wuburra amamalya akubibeka. ⁵⁶ Nungkwurraja kirribina karningerribirra yikalyubarina-murruurra nganyangwa amadangkwa akwa yikibekina-murruurra nganyangwa merra, akiyakeyinama ngarruwurakawura-ma enena-manja angalya. ⁵⁷ Eneja Nungwarrka nginilarrkama ngayuwa. Akwa nganja ningena ningambilyama ningeniba mena nginukwa-mubaba akwenenibika ngayuwa-manja. Kembirra nungkwurrajukwaba yikalyubarina-manja nganyangwa amadangkwa, karniba yikambilyama mena kenibikina-mubaba ngayuwa kirrakina. ⁵⁸ Umba ngayuwa ningena ningidamba ningibina ningidirrirnduma yangkwurrangwa karrawara-langwa. Akena enena damba nara wuburra akina aninga ebina nuwalyubarinuma nungkwurra-langwa wurrumirumirenungwa warningarakburakba-kiya akwa najungweyinuma. Nungkwurraja kirribina karningerribirra yikalyubarina-manja enena damba,

yikambilyama karniba karningangkawura kirrakina-da,”⁵⁹ niyama nakina Jesus nenuwilyakajuwama wurrumurndakakinu-wa warnumamalya yakwujina akina-manja jinikakwa akina-manja angalya Kabuniyuma.

Jesus niyengbinu-mulangwa ayakwa akambilya-mulangwa ngarniba ngarningangkawura

⁶⁰ Kembangira aburraja wurrakina wurrababurna warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa nawurrakengkirrikenuma amurndakakinu-wa ena-langwu-wa ayakwa akwa neyama, “Nare-ka, akina ayakwa ngarrilyangmuridinama ngarnikeningmidi-yada ngakwurruwa. Angkaburra kembangira kuwengkirrikiyi-yada akinu-wa ayakwa?” neyama wurrakina.

⁶¹ Umba eneja nakina Jesus nenumilyakwenuma arakba ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa nangwurrkiyengbeyinuma aminakinalangwa ayakwa. Biya niyama kembangira Jesus aburruwa-wa, “Jerriya kembangira kirruwarenama ena ayakwa nganyangwa kajungwa kirrakina nari-yada eyuwama ngayuwa-manja?”⁶² Nungkwurruwa yikiringkina-manja ngayuwa ningibina-murrada ningirukwularrinuma enena-manja angalya kuwarumajungwuna-manja ningena kilikaja-manja karrawaru-wa akinu-wa angalya ebina ningambilyu-murruwa adinuba-wiya, kembangira yikiyamarrkinama yikeningmidinama kirrumurndakeyina?”⁶³ Nakinabina eneja Nenumawurrina Neningikarrawara-langwa yikenenibikinama karningangkawura kirrakina. Umba nungkwurraja kirrilyangmuridinama nungkwurrabakiyaba karnikiyama-langwa. Umba enena ayakwa ebina ningiyengbinuma nungkwurruwa-wa, yikuwerrungwur.denamanja akina, kembangira eneja Nenumawurrina Neningikarrawara-langwa yikenenibikinama karningangkawura kirrakina.⁶⁴ Akena nara karna kirrukwalu awerrungwur.duma akina-manja ayakwa,” niyama Jesus. Arakba-wiya Jesus naburradadangu-wiya ena-langwa warka, nakina neningma arakba wurrakina warnumamalya kawerrikambilya-murumurra enuwa-manja akwa ngarningka wurribina wurruwilyaba nara-murumurra awerrikambilyuma enuwa-manja, wurrakinabina karrakwunama nakina Jesus wurrukwalu-wa warnumamalya kenuwurrikbina-murruwa.⁶⁵ Biya niyama ngarningka nakina Jesus, “Nara karna karningerribirra alikama ngayuwa-wa. Yikenangkijirena-manja yimbukwa nganyangwa Nungwarrka kirrakina, kembangira yikilikajama ngayuwa-wa. Nara karna awerrungwur.duma akina-manja ayakwa-baba, kembangira ngarramakama amurndakakina ayakwa nungkwurruwa-wa,” niyama nakina Jesus.

⁶⁶ Yadikina-langwiya ngawa aburraja wurrababurna warnikabuburrakiyuwa ena-langwa namurndakilyangkarrngajungwa akwa nara arakba keniyuwarna enuwa-manja wurrumurndakakina-da.

⁶⁷ Eneja Jesus nenirringka-manja wurrumurndakibina nenilalikama nakina arakba, kembangira niyama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa wurrumemberrkwu-wa wurrambilyuma, “Nungkwurrajukwaba kirringayindena yikilikaja arakba yikilalikina ngayuwa?” niyama nakina Jesus-da.

⁶⁸ Eneja niyama nakina Jayumina Bida enuwa-wa, “Nara-murruwa wurribina warningaba yarnikiliki-yada yarna! Ningkakina-bina yirramakama yarna ebina ayakwa yikakenibikinama yarningangkawura.

⁶⁹ Kembangira arakba yarne-ka yirruwerrikambilyama nungkuwamanja akwa yarningma ningkakina ningkibina ningkungwurriyaka

ningkuwilyaba-ma nginilarrkama angaluba Neningikarrawara,” niyama nakina Bida.

⁷⁰ Kemberra eneja Jesus niyama aburruwa-wa, “Ngayuwa ninguwek-balyinuma kirrumemberrkwa kirrambilyuma-na? Akena kirruwilyaba karna yelakwa Namukwa-langwa-da!” niyama nakina Jesus aburruwa-wa-da. ⁷¹ Nakine-ka Jesus niyengbinuma Judija-langwa nibina nenikuwenikba nakina-langwa Jayumina NeningiKariyada. Nakina-bina nuwilyaba nibina wurrumemberrkwa wurrambilyuma-langwa warnikabuburrakiyuwa ak-ena nakina-bina nenikukwi-yada nakina Jesus wurrakinu-wa wurrukwalawarnumamalya nenuwurribina-murruwa nakina-da.

7

Nara wurrakina kawerrikambilya Jesus-manja

¹ Bi...ya eneja Jesus nilikenuma yenjerrikina engku-wa iya engku-wa angalya yakwujina Keliliya-manja. Aburraja WarningiJudiya wurrububungkawa neningayindanguma warnikuwardi-yada nakina Jesus. Kemberra aminakina-langwa nara kiningayindanga arakba Jesus kinilikena angerriba Judiyu-wa. ² Ngalaja arakba nuwakwudangwukajungwunuma warnikambarringi-yada warnikilarrmi-yada emeba WarningiJudiya warnumamalya wurrababurna-langwa amurndakibina-manja amiyerriya nalungkwayangu-murruwanja warnikalyubari-yada aninga-murriya akwa warnikilyelyimbukwaji-yada ayakwa aburra-langwa-langwa wurrarumuruma. Akina emikirra kemberra Akwulungkwayija.*

³ Aburraja kemberra Jesus-langwa warnikumarnjena nenirinjarrkama akwa neyama enuwa-wa, “Wulalika ena angalya umba jeyi! Likaja angerriba akinu-wa angalya Judiya kajungwa wurrakina warnikabuburrakiyuwa nungkwa-langwa karrirringkini-yada amukwiyadakina arrubur-rubuda warka wuburra ningkuwar.danguma. ⁴ Kangayindena-manja warnumamalya kuweningmidina-manja nungkwa-langwa-langwa warka, kemberra nara abuwarrkama awar.duma nungkwa-langwa warka amurama ningkakina. Umba kuwar.denama warka ningkabilyerra kaburringkina-murruwanja wurrakina wurrababurna-langwa warnumamalya,” neyama wurrakina warnikumarnjena enuwa-wa. ⁵ Nara aburrajukwaba ena-langwa warnikumarnjena kawerrikambilya enuwa-manja wurrakina.

⁶ Eneja kemberra Jesus niyama aburruwa-wa, “Nara ambaka ningena nalikaja-wiya ningenikabilyerrika-langwa nibina narrubuda-dangwa nilyengma Neningikarrawara. Umba nungkwurraja nungkwurra-langwa mamawura meningerribirra makina karnikiyama-langwa. ⁷ Aburraja warnumamalya enena-manja angalya akwa angkwulyumida-manja, nara awurribama nungkwurruwa-wa umba ngayuwa-wa buwurrikbinama wurrakina ningarralekbenu-mulangwa ngawa neyamina-mulangwa awurruwurrariya. ⁸ Nungkwurraja jeyi! Wurrilikaja wurrilyengmena arakba akinu-wa Akwulungkwayija nara-baba ningena alikama akinu-wa Akwulungkwayija, nara-baba ambaka ningena nalikaja-wiya ningenikabilyerrika-langwa nibina narrubuda-dangwa nilyengma Neningikarrawara,” niyama Jesus. ⁹ Kemberra nambilyuma ngawa yakwujina nakina akina-manja angalya Keliliya-da.

Jesus nilikenu-mulangwa Akwulungkwayiju-wa

¹⁰ Aburraja kemberra Jesus-langwa warnikumarnjena nalyengmanguma wurrakina Jirujalemu-wa adinakba akinu-wa Akwulungkwayija

* 7:2 Leviticus 23:33-44

warnikambarringi-yada amurndakibina-manja amiyerriya. Akwa ngarningka aburrajukwaba wurrababurne-ka warnumamalya nalikenuma yenjerrikina akinu-wa Akwulungkwayija. Eneja Jesus nakina narijidinuma arija-langwa. Nara kinabilyerrikajungwuna umba numurama nenuwurrakiyuwarnuma. ¹¹ Akini-yada ngawa aburraja wurrakina wurrububungkawa WarningiJudiya nenuminembirrarinuma nuwaburangkeyinuma nakinu-wa Jesus akwa narreyengkilabenuma wurrumurndakakina-manja warnumamalya warningakwujina-manja akwa neyama, “Nangamba nibina nenungkwarba?” neyama wurrakina.

¹² Aburraja wurrababurna warnumamalya wurribina nuwambilyuma yakwujina, nalyelyimbukweyinuma naminijirakajeyinuma ayakwa wurrakina enuwa-langwa akwa neyama wurrakina wurrukwa, “Neningabe-ka nakina nenungkwarba.” Umba wurrukwa aburraja neyama, “Nare-ka! Ngarrenikadikinama ngarna ngarnumamalya nakina,” neyama wurrumurndakakina. ¹³ Akena nuwakbar.danguma wurrumurndakakina-langwa wurrububungkawa WarningiJudiya-langwa karrangajina-mulangwa wurrakina. Kembirra nara karrabilyerrika ayakwa enuwa-langwa umba narriyukwujiyakama nalyelyimbukweyinuma.

¹⁴ Bi...ya akina Akwulungkwayija nara kajerridina ambaka umba nuwakwuleyinuma makina-manja ambaka mamawura. Kembirra eneja nakina Jesus nilikena Neningikarrawara-langwu-wa angalya akwa arakba nenakakirumakama wurrumurndakakina-manja warnumamalya yakwujina. ¹⁵ Aburraja kembirra wurrakina wurrububungkawa WarningiJudiya neyakibijangeyinuma angwurra akwa neyama, “Nakaka nenungkwarba nare-ka kinambarrina nakina adinakba-kiya wurrarumuruma-manja warnikakakirumaka ngakwurra-langwa-manja. Umba niyamarrkama kembirra naka neningmidinuma ababurna-langwa?” neyama wurrakina namakijeyinuma.

¹⁶ Kembirra eneja Jesus niyama wurrumurndakakinu-wa warnumamalya, “Enena ayakwa ngarrakakirumakinama ebina, nginukwama Neningikarrawara nibina nginilarrkama ngayuwa yangkwurrangwa. Nara nganyangwa ayakwa ena umba nibina-langwa. ¹⁷ Nungkwurraja yikilyanguwerribikajungwuna-manja karnikiyama-langwa ebina kirrenuminingayindena-mulangwiya Neningikarrawara, kembirra yikeningmidinama akina ayakwa nganyangwa ebina nginukwa-murrikba Neningikarrawara akwa ningiyengbina-murrikba ayakwa ngayabakiyaba nganyangwa-langwiya mangma. ¹⁸ Kangayindangu-manja ningena kabiyangmarngkwajini-yada akwa kabingkubarrngajini-yada wurrukwa ngayuwa-manja, kembirra kuminiyengbijajungwunuma ngayabakiyaba.

Akena nganja ningeningayindenama kiningkubarrngajini-yada nakinu-wa Neningikarrawara nibina nginilarrka-murruwa ngayuwa yangkwurrangwa. Ningeningayindena-mulangwa kiningkubarrngajini-yada enuwa-wa, kembirra ningiyengbinama ena-langwa ayakwa, nara ningena ekadikama umba ningilarrkularrkbakinama ningena. ¹⁹ Eneja Mawijija kirrenumakama eningarumuruma ayakwa Neningikarrawara-langwana? Akena nara kirruwilyuwilyaba kirrakina yikuminiyarrkuwaraka akina ayakwa akwa kirriyaminama ngawa kirrakina aduwaba-da. Miyambeni-yada kirriyangkuwerribikajungwunama yikuwardena-mulangwa ngayuwa kirrakina-na?” niyama Jesus wurrumurndakakinu-wa WarningiJudiya warnumamalya.

²⁰ Aburraja kembirra wurrumurndakibina warnumamalya neyama wurrakina, “Ningkarrawilyakinama wurruwilyaba wurruwurrariya

wurramukwa ningkena-bina-na! Nare-ka yarna angayinduma awarduma nungkuwa-manja!” neyama wurrumurndakakina.

²¹ Eneja niyama Jesus aburruwa-wa, “Kirriyakikbijangeyinuma kirrorndadinuma nungkwurruwa ninguwar.dangu-mulangwa ngayuwa ebina awilyaba warka arrubuda Jebuda-manja. ²² Eneja arakburakba-wiya Mawijija nenumakama nungkwurra-langwa-manja warnumamalya ebina ayakwa yikaringandena-mulangwa yikamukaduwapurrikina-mulangwa nungkwurra-langwa wurrangaringariya warninikuwenungwa mamangbala mabiyakarbiya-manja mamawura. Akena nara nakina Mawijija kiniyengbina akina ayakwa kinabilyerrika umba aburraja nungkwurra-langwa wurrumirumirenungwa warningarakburakba-kiya neyengbinuma akina. Mama Jebuda makina mamawura umba yikamukaduwapurrikinama ngawa warnungkarba wurrangariya makina-manja ngawa mamawura-da, ²³ kajungwa yikinuminiyarrkuwarakini-yada Mawijija-langwa-manja eningarumuruma ayakwa. Kembirra miyambena-burra kirrawinyambadina ngayuwa-manja ningeningabaka-mulangwa nibina nenungkarba Jebuda-manja? ²⁴ Kirriyangkuwerribikajungwunama ngarnumamalya-langwa ngarningaba-murrikba akwa ngarruwurrariya-murrikba ngarrakina. Kirriyangkuwerribikajungwunuma arakba ninguwurrariya-murrikba ngayuwa kirrakina. Nara alyangkuwerribikajungwuma karna warningikarrawara-langwa warnumadangkwa umba warningarrawa-langwa wurraminilyangkuwerribikajungwuna ebina-langwiya alyangmandukwuna,” niyama nakina Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

Warnumamalya nenuminilyelyimbukweyinu-mulangwa nibina-langwa nenijirrkumarnu-mulangwa Neningikarrawara neningadinakba

²⁵ Aburraja wurrakina warnumamalya Warningijirujalema nenirringkama nakina Jesus nenakakirumakama wurrumurndakakina-manja warnumamalya niyengbinuma abilyerra ayakwa. Akena nara aburraja wurrakina wurrububungkawa kuwawinyambadina akwa nara keniba enuwa-wa. Kembirra wurrukwala warnumamalya naminandabumeyinuma akwa neyama, “Nakina-bina nenungkarba nibina neningayindanguma kenuwardanguma wurrububungkawa wurrakina-na? ²⁶ Akena kwuja! Nara aminilawurrakajuma ayakwa enuwa-wa umba niyengbinama abilyerra ayakwa. Dukwa warningma ngakwurra-langwa wurrububungkawa-baba nakina-bina nenuminijirabama nenijirrkumarnuma amalyirra Neningikarrawara neningadinuba-wiya neningadinakba. ²⁷ Dukwa nara-da! Ngarningma ngarna akina angalya nilikenu-mulangwa nakina nenungkarba narumidinu-mulangwa. Akena kinilikaja-manja nakina-murrada yangkwurrangwa, ngarningbala akina angalya kinilikaja-mulangwa nakina,” neyama wurrakina warnumamalya. ²⁸⁻²⁹ Eneja Jesus nenakakirumakama ngawa yakwujina Neningikarrawara-langwa-manja angalya. Akwa niyangkuwarumajungwunuma nakina ayakwa akwa niyama, “Dukwa karningma ngayuwa, dukwa karningbala-da! Akwa dukwa karningma akina angalya ningilikenu-mulangwa ngayuwa, dukwa nara ngawa-da! Akena nara kilikena gayabakiyaba yangkwurrangwa nganyangwa-langwiya mangma umba ningilikenuma nibina-langwa nginilarrka-mulangwa ngayuwa enenu-wa angalya akwa nilyangmandukwuna-dangwa nakina. Nungkwurruwa karningbala nakina umba ngayuwa yimbukwa ningeningmidinama-da!” niyama Jesus nakina-da.

³⁰ Kemberra aburraja wurrumurndakakina warninungkwarba wurrukwalana neningayindanguma warnikirndirrki-yada nakina Jesus akena nara ngawa kenuminjirrkilyinga wurrakina enuwa-manja mena nara ambaka numinilikenu-wiya nenikuminabilyerrika-langwa nibina-langwa nenilarrka-mulangwa Neningikarrawara nakina-bina narrubuda-dangwa nilyengma. ³¹ Akena aburraja wurrumurndakakina warnumamalya wurrababurna nawerrikambilyuma enuwa-manja umba naminandabumeyinuma akwa neyama wurrakina, “Nakaka nenungkwarba ngarrenuminabilyerrikama arrubuda Neningikarrawara-langwa ebina nuwabuwarukwajungwunu-mulangwa. Kinilikaja-manja yangkwurrangwa nibina nenuminijirrkumarnuma Neningikarrawara neningadinakba, kemberra eningumiyambena warka kinuwar.denama nakina yelakwa? Arrubuda-dangwa yinda aba-kiya? Nara nakina awar.duma amurndakayuwaya-na?” neyama wurrakina warnumamalya-da.

³² Aburraja wurrumurndakakina WurruBarija warnungkwarba nuwengkirrikenuma wurrumurndakakina warnumamalya nangwurrkiyengbeyinu-mulangwa Jesus-langwa. Kemberra wurrumurndakakina WurruBarija akwa ngawa wurrububungkawa WurruMinida warnungkwarba narralarrka wurrukwalana wurrakina warnikakukwurraja Neningikarrawara-langwa angalya yenjerrikina warnikirndirrki-yada akwa warnikididi-yada enuwa.

³³ Akena eneja Jesus niyama, “Ngayuwa ningena ningambilyama yelakwa aduwaya-wiya. Kemberra arakba kilikajama nibinu-wa nginilarrka-murruwa ngayuwa yangkwurrangwa. ³⁴ Yikabuburangkeyinama kirrakina ngawa ngayuwa-wa akena nara akburrangama. Nara karna alikama ngayuwa kilikaja-murruwa. Aminakina-langwa kemberra nara karna akburrangama ngayuwa,” niyama nakina.

³⁵ Kemberra aburraja WarningiJudiya wurrububungkawa neyama, “Ngambu-wa-bina naka kinilikajama kemberra nara ngakwurruwa akburrangama? Yinda kinilikajama angerriba eminingku-wa angalya nuwambilya-murruwa wurribina ngakwurra-langwa warnumamalya kajungwa kenuwilyakajini-yada ayakwa wurribina WarningiJudiya-ma warnumamalya-na? ³⁶ Ngarrenumakama nenilikilika-langwa yenjerrikina akwa ngakwurruwa akinuminaburangkina-mulangwa enuwa-wa akena nara akburrangama nakina ngakwurruwa mena nara-baba ngarna alikama kinilikaja-murruwa. Kemberra dukwa neyamarrkama amurndakibina ayakwa ngarrenumakama niyengbinuma?” neyama wurrakina.

Akwenenibika akungwa kakwularrina-mulangwa

³⁷ Kemberra numarakbada makina meningarija-langwa mamawura meningilarrngekburna akina-langwa Akwulungkwayija nuwambarrinu-mulangwa warnumamalya amurndakibina-manja amiyerriya warnikiyakuwerribiki-yada aburra-langwa-langwa wurrarumuruma.* Eneja Jesus narjiyinga akwa niyengbina niyangkuwarumajungwuna akwa niyama, “Kirribina karningerribirra yikiyakwurrina-manja akungwa, kwa! Yikilikaja ngayuwa-wa kajungwa kebekajini-yada. ³⁸ Ngalaja arakburakba-kiya-wiya enena ayakwa nuwarrikarrijungwunuma akwa neyamama, ‘Karningerribirra-langwa karnumamalya kirribina yikuwerrikambilya-manja ngayuwa-manja, kemberra arrawa-langwa nungkwurra-langwa-langwa yukwudukwuda kakwularrinama akwenenibika akungwa

* 7:37 Janjana 7:2

wuburra amukwa akungwa neyaminama,' neyamama akina ayakwa," niyama nakina Jesus. ³⁹ Biya nenumaka-manja amurndakibina ayakwa akungwa-langwa, niyengbinuma Neningikarrawara-langwa-langwa Nenumawurrina. Akena akini-yada ngawa nara ambaka nakina Jesus kinijungwuna akwa kinuwarumajungwuna mabiyakarbiya-manja mamawura. Kembirra nara eneja Neningikarrawara ambaka kenilarrkena nakina Nenumawurrina warnumamalyu-wa. Umba ambaka-murra wurrumurndakibina warnumamalya kawerrikambilya-murumurra Jesus-uwa, kembirra kenumenama nakina Nenumawurrina wurrakina. Akwa enamba-langwa kenumamurikajinama warnikiyama-langwa eninginingaba-wiya arngkababurna-langwa wuburra laka amukwa akungwa eningaba nabulbeyinama arngkababurna-langwa.

Warnumamalya neningirrajuwa-mulangwa Jesus-langwa

⁴⁰ Aburraja wurrumurndakibina warnumamalya nuwengkirrikena amurndakakina ayakwa Jesus niyengbinu-mulangwa akena naminandabumeyinuma akwa nenanguwabijuwama wurrakina. Biya wurrukwala neyamamurra, "Amandangwe-ka nakina nenikumakumaka ayakwa Neningikarrawara-langwa nibina nenikilarrka nakina yangkwurrangwa," neyama wurrakina. ⁴¹ Wurrukwala neyamama, "Nakina-bina nenuminijirabama nenijirrkumarnuma amalyirra Neningikarrawara neningadinuba-wiya neningadinakba!" Aburraja wurrukwala neyamama, "A.a! Nara arukwularruma nakina-murrada neningadinuba-wiya akina-manja angalya Keliliya! Nare-ka! ⁴² Ebina ayakwa nuwarrikarrijajungwunuma Neningikarrawara-langwa-manja jurra, ngarrakumakinama numinakina-langwa enejukwaba kinilikajamulangwa nenikaduwa numirenikba Deyibida-langwa-langwa akwa nenikirukwularra-langwa nakina Deyibida-langwa-manja angalya Bediliyema-manja," neyama wurrakina. Akena warningbala wurrakina nirukwularru-mulangwa Jesus Bediliyema-manja. ⁴³ Kembirra arakba nawurrabarriyina Jesus-langwa. ⁴⁴ Wurrukwala neningayindanguma warnikirndirrki-yada nakina Jesus akena nara kenuminjirrkilyinga wurrakina.

⁴⁵ Aburraja wurrumurndakibina warnungkwarba narakukwurrajuwa-murumurra Neningikarrawara-langwa angalya, wurrumurndakibina-murrada warnikirndirrki-yada Jesus, nalawurradinuma angaluba Jesus-langwa akwa wurra kinu-wa wurububungkawa WurruMinida akwa WurruBarija warnungkwarba akwa aburraja neyama aburruwawa, "Miyambena-burra nara yikinuwilyaka nibina nenungkwarba yangkwurrangwa?" neyama wurrakina.

⁴⁶ Aburraja namurndakiyama wurrakina, "Nara ambaka wurribina warningerribirra warnumamalya keyengbina-langwa ayakwa Neningikarrawara-langwa wuburra naka nenungkwarba niyengbinuma," neyama wurrakina.

⁴⁷ Neyama aburraja WurruBarija, "Wayi! Kirrenikadikama nakina nungkwurrajukwaba! ⁴⁸ Nara wurruwilyuwilyaba wurububungkawa kawerrikambilya wurrakina Jesus-manja akwa yirrajukwaba YirruBarija.

⁴⁹ Wurrumurndakibina wurrumurndakangaba warnumamalya nuwengkirrenu-murumurra Jesus-uwa, warningbala eningarumuruma ayakwa Mawijija-langwa. Kembirra nakine-ka Neningikarrawara kenikbajinama wurrakina biya alibina-wiya keyaminama ngalaja

awurrariya aburruwa-manja,” neyama wurrakina WurruBarija nalyangkiyama akena nara-da.

⁵⁰ Nuwilyaba NuBarija nenungkwarba Nikidima, nibina nilikenu-murrada Jesus-uwa ebina-wiya, nara kinilyangkuwamina warnikuwardiyada Jesus umba niyarrkabuwarrkama ngawa akwa niyama nakina wurrukwalu-wa WurruBarija warnungkwarba, ⁵¹ “Ngakwurra-langwa eningarumuruma ayakwa ngarrakumakinama nara alekbama ngarna warnumamalya nara-wiya engkirrikama aburra-langwa ayakwa umba adinuba-wiya akeningmikajungwunama wurrumurndakakina-langwa warnumamalya neyama-mulangwa biya kembirra ngarna akalekbajama wurrakina. Nara kembirra ngarna awarduma eningiyanda-langwa nakina,” niyama nakina Nikidima.

⁵² Aburraja neyama wurrakina enuwa-wa, “Nungkwajukwaba ningkena kinuminawilyaba-ma angalya Keliliya-bina-na? Jerriya neningaba nakina nibina nenungkwarba NeningiKeliliya? Wurringkina kempa Neningikarrawara-langwa jurra keningmidini-yada ngawa nara wurribina warnikumakumaka ayakwa Neningikarrawara-langwa kalikena-langwa Keliliya-langwa akwa nara alikama ngawa-da,” neyama wurrakina.

Narringakburrangu-mulangwa dibina didarringka nuwilyaba-manja nenungkwarba

⁵³ Aburraja kembirra wurrababurna-langwa warnumamalya namurn-dakilikena arakba aburra-langwu-wa angalya

8

¹ umba eneja Jesus nilikena angakarjiyingu-wa angalya Alibumanju-wa. ² Biya kembirra nekbadu-manja wurdarriya-wiya angalya, nilawur-radina Jesus angerriba Neningikarrawara-langwu-wa angalya Jirujalemu-wa. Kembirra aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya nawurrakilikena enuwa-wa. Eneja nambarringa yakwujina akwa nenuwilyakajuwa wurrumurndakakina.

³ Aburraja WurruBarija warnungkwarba akwa warnikakakirumaka ayakwa Mawijija-langwa narringawilyaka duwilyaba didarringka nakinu-wa Jesus. Aburraja wurrukwalu warnumamalya narringakburrangama nuwilyaba-manja nenungkwarba dakina. Wurrakine-ka WurruBarija akwa warnikakakirumaka narringarjiyaja wurriylimbilyimberrkuwilyarra-manja warnumamalya. ⁴ Kembirra neyama wurrakina Jesus-uwa, “Bungkawa, daka wurrangaba narringakburrangama nuwilyaba-manja nenungkwarba yingumungkwuluma! ⁵ Neyamama akina ayakwa Mawijija-langwa ngarrakumakinama akingawardenama akingajungwajinama malarra-murra dadikarriyakajungwa-manja dadikiyaminjama didarringka. Kembirra nungkwaja ningkiyamarrkina?” neyama wurrakina. ⁶ Neyengbinuma akina ayakwa wurrakina kajungwa warnikukwudirrki-yada nakina Jesus nenikiyami-yada awurrariya akina warnikilekbi-yada, akena eneja Jesus nabuluwendinga ajiringka-wa akwa narrikarranga ena-langwa-murra ayarrka ajiringka-manja.

⁷ Neyaminjama ngawa neniyengkiyengkilabenu...wa. Eneja kembirra Jesus nuwarumajungwa akwa niyama aburruwa-wa, “Kirribina nara yikiyama awurruwurrariya kirruwilyuwilyaba, kembirra wurrumamena meningadinuba-wiya malarra akwa yikerribina yikingar.dirrena,” niyama Jesus. ⁸ Biya nabuluwendinga ngarningka akwa narrikarranga ajiringka-manja. ⁹ Aburraja wurrumurndakakina WurruBarija warnungkwarba

akwa warnikakakirumaka ayakwa Mawijija-langwa nuwengkirrikenumanja akina ayakwa niyengbinuma Jesus, nawurrakijadanga arakba wurrarumuruma wurruwilyuwilyaba-wiya adinuba-wiya, kembirra angerriba wurriyukwayuwa-wa. Neyaminjamama ngawa bi...ya Jesus yimbukwa nuwilyaba nambilya nakwukawura akwa dibina didarringka.

¹⁰ Kembirra Jesus nuwarumajungwa akwa niyama dakinu-wa didarringka, “Wa! Ngambu-wa wurrumurndakibina yelakwa warnumamalya? Kada nara wurribina yelakwa kabulekbenuma nungkuwa?” niyama nakina.

¹¹ Ngalaja yingiyama enuwa-wa, “Nare-ka wurribina kirrinjeya!” Kembirra Jesus niyama ngaluwa-wa, “Ningena nganjukwaba nara alekbuma nungkuwa-wa, umba jeyi! Likaja akwa nara arakba arriyakajungwuma awurrariya-wa!” niyama Jesus nangamaka.

Jesus nambilya-mulangwa Nenekilarrkabarraka ngarnumamalya-langwa

¹² Eneja nakina Jesus nambilyuma yakwujina ngawa Neningikarrawaralangwa-manja angalya Jirujalema-manja. Biya niyengbinuma arakba ayakwa ngarningka nakina wurrumurndakibinu-wa warnumamalya akwa niyama, “Ngayuwe-ka ningena Ningenikilarrkabarraka kirrababurnalangwa karnumamalya enena-manja angalya. Karningerribirralangwa kirribina yikiyuwarna-manja ngayuwa-manja, nara kembirra kirrakina alikama alarrumur.da-langwiya akwa nara angkungkuwabijuma alyangmandukwuna ayakwa umba yikilikajama nganyangwalangwiya akilarrkabarraka akwa kaminabilyerrikinama Neningikarrawara nungkwurra-langwa nibina yikenenibikinama kirrakina karningangkawura,” niyama nakina Jesus.

¹³ Aburrajukwaba WurruBarija warnungkwarba nuwambilyuma wurrakina yakwujina akwa nangwurrkiyengbinuma akwa neyama Jesus-uwa, “Nungkuwa ningkena ningkuminiyengbijajungwunama ayakwa akena nungkwa-langwa ayakwa eningilyangmandukwuna-ma akina!” neyama wurrakina WurruBarija Jesus-uwa-da.

¹⁴ “A.a! Nare-ka!” niyama nakina Jesus. “Ningeningma ngayuwa akinalangwa angalya ningilikenu-mulangwa yangkwurrangwa akwa akinu-wa angalya ngarningka kilikaja-murruwa ningena. Akena nungkwurraja karningbala ambaka yadikina ningilikenu-mulangwa akwa yenjerrickina kilikaja-murruwa ngayuwa. Ningeningma arakba akina angalya nganyangwa, kembirra mama ningena ninguminiyengbijajungwunama ayakwa nganyangwalangwa, umba alyangmandukwune-ka nganyangwa ayakwa ena.

¹⁵ Nungkwurraja kirrakina kirriyangkuwerribikajungwunama warnumamalya-langwa warningaba-murrikba akwa wurruwurrariya-murrikba wurrakina nungkwurra-langwalangwiya mangma kirriyakuwerribikaja-mulangwiya. Umba nganja ngayuwa nara alyangkuwerribikajungwuma warnumamalya-langwa aduwaba

¹⁶ umba ambaka-murra kilyangkuwerribikajungwunama ngayuwa warnumamalya-langwa, akwa kembirra kilyangkuwerribikajungwunama dirrbura ngawa mena nara-baba ngayabakiyaba eyamama umba yinaja yinuwa yinilyangkuwerribikajungwunama warnumamalya-langwa yinalakena ngayuwa akwa nibina nginilarrkama yangkwurrangwa. Nara ningena ngayabakiyaba, kembirra alyangmandukwuna nganyangwa ayakwa akina.

¹⁷ Ngalaja nungkwurra-langwa arumuruma ayakwa awilyaba neyaminama, ‘Kirrambilyuma-kiya karnumamalya yikaminiyengbina-manja ayakwa adidirrbura wurrukuala-langwa

warnumamalya kinalakina, kembirra alyangmandukwuna akina ayakwa nungkwurna-langwa,' neyaminama ayakwa akina. ¹⁸ Ngayuwa ninguminiyengbijajungwunama ayakwa nganyangwa-langwa akwa enejukwaba nganyangwa Nungwarrka nginuminiyengbinama nganyangwa-langwa nibina nginilarrkama ngayuwa yangkwurrangwa nakina-da," niyama nakina Jesus-da.

¹⁹ Aburraja neyama wurrakina Wurrubarija warnungkwarba enuwa-wa, "Nangamba kembirra Nungwena nungkwa-langwa?" neyama wurruwurrakakina. Eneja neniyelejuwama nakina Jesus aburruwa-wa akwa niyama, "Kirrilyangkiyaminama karningma ngayuwa-langwa kirrakina akena nara-da! Umba karningma-manja karna ngayuwa, kembirra yikeningmidinama enejukwaba nganyangwa Nungwarrka," niyama nakina Jesus wurrumurndakakinu-wa Wurrubarija warnungkwarba. ²⁰ Niyengbinuma akina ayakwa nakina akini-yada ngawa nenakakirumaka-manja warnumamalya yakwujina arrawa Neningikarrawara-langwa-manja angalya narrakakumarnu-murrumanja eyukwayuwa bada eningangwarnda-langwa. Akena nare-ka wurrakina kenumanga kenuwilyaka nakina mena nara-baba ambaka numinilikenu-wiya nenikuminyerrika-langwa nibina-langwa nenilarrka-mulangwa Neningikarrawara nakina-bina narrubuda-dangwa nilyengma.

Nara kirrakina alikama akinu-wa angalya kilikaja-murruwa ngayuwa

²¹ Biya niyama ngarningka nakina Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya, "Ngayuwa kilikajama ningena engku-wa. Nungkwurraja yikuminandiyama ngayuwa-wa akena nara kirrakina akburrangama-da. Nara kirrakina alikama akinu-wa angalya kilikaja-murruwa ngayuwa umba yikambilyama yelakwa yikijungwunama mena kirriyaminjamina-mubaba awurruwurrariya kirrakina," niyama nakina Jesus.

²² Kembirra aburraja wurrakina wurrububungkawa WarningiJudiya naminandabumeyinuma akwa neyama namakijeyina, "Niyamama nakina, 'Nara kirrakina alikama akinu-wa angalya kilikaja-murruwa ngayuwa,' niyamama. Dukwa amiyambena akina ayakwa? Dukwa nakina kinuwardijungwuni-yada," neyama wurrakina.

²³ Eneja Jesus niyama aburruwa-wa, "Nungkwurra karna karningiyelakwa enena-langwa angalya umba nganja ningena ningeningangaluba karrawara-langwa. Nara ningena ningeningiyelakwa enena-langwa angalya. ²⁴ Aminakina-langwa-bina ningiyamama ngarramakama nungkwurruwa-wa, 'Yikambilyama yelakwa nungkwurruwa yikijungweyinama mena kirriyaminjamina-mubaba awurruwurrariya kirrakina,' ningiyamama. Yikijungwunama nungkwurruwa nara-manja kirrakina awerrikambilyuma ngayuwa-manja ningibina ninganimikirra 'Ningambilyama ningena ningibina-murrada ningambilyama arngkababurna-langwa,' ninganimikirra," niyama nakina Jesus.

²⁵ Aburraja neyama wurrakina wurrububungkawa enuwa-wa, "Ningkumiyambena ningkakina nungkuwa-burra?" neyama wurrakina. Eneja Jesus niyama, "Ngayuwa-bina ningibina-murrada ngarramakamurrada kirrakina ebina-wiya nuwaburradadijungwunu-wiya. ²⁶ Dukwa kiyengbiyengbinama ngayuwa ningiyirrbiyirra ababurna ayakwa nungkwurra-langwa-langwa akwa kalekbajama nungkwurruwa-wa ababurna-langwa akena nara-da! Eneja nibina nginilarrkama ngayuwa yangkwurrangwa nilyangmandukwune-ka nakina akwa kamakinama

ngayuwa warnumamalya ayakwa ebina yimbukwa ningengkirrikenumulangwa enuwa-langwa,” niyama nakina Jesus.

²⁷ Akena nara aburraja wurrumurndakakina karrumumiringka akina ayakwa nakina niyengbinuma aburruwa-wa Nungwenikba-langwa. ²⁸ Kemberra eneja Jesus niyama wurrumurndakakinu-wa, “Yikiyamina-manja yikuwurdijina-manja kirrakina eka-manja ngayuwa ningibina ningirukwularruma enena-manja angalya, kemberra karningma kirrakina ningenimikirra ‘Ningambilyama ningena ningibina-murrada ningambilyama arngkababurna-langwa,’ ningenimikirra. Akwa ngawa karningma kirrakina nara ngayuwa ningena eyamama awar.duma warka ngayabakiyaba umba ebina nginuwilyakajuwa-mulangwiya Nungwarrka akina-langwa yimbukwa ningiyaminama ngayuwa-da.

²⁹ “Umba eneja nibina nginilarrkama ngayuwa nara nakina alalikama umba nambilyama ngawa ngayuwa-manja. Nganje-ka ningiyaminjaminama ngawa ningenuminuwerrikilyelyingmajinama, kemberra nara alalikama ngayuwa-manja nakina,” niyama Jesus.

³⁰ Aburraja wurrababurna warnumamalya nawerrikambilyuma Jesus-manja nuwengkirrikenumulangwa amurndakibina ayakwa niyengbinumulangwa nakina.

Neningikarrawara akenenjungwurrena-mulangwa ngakwurruwa-manja

³¹ Eneja Jesus niyama wurrumurndakibinu-wa WarningiJudiya warnumamalya nawerrikambilyu-murruwa, “Nungkwurraja kirrakina kirrilyangkiyaminama kirruwerrikambilyama ngayuwa-manja akena kirrikadikajungwunama! Yikiyarrkuwarakina-manja nganyangwa ayakwa, amandangwa kirrakina kemberra nganyangwa karnikabuburrakiyuwa. ³² Akwa karningma arakba ebina alyangmandukwuna Neningikarrawara-langwa akwa yikenenjungwurrena-mulangwa kirrakina,” niyama Jesus.

³³ “A.a!” neyama aburraja wurrakina. “Yarne-ka waka yirra Aburiyama-langwa yirrumirimirena yarnikinikaduwa akwa nara wurribina warningerribirra yikabuwar.dika-langwa warka. Kemberra ningkiyamarrkinama ningkiyengbinama nenikenjungwurra-langwa Neningikarrawara yarna?” neyama wurrakina.

³⁴ Eneja Jesus niyama aburruwa-wa, “Wurrengkirraja! Kirrumurndakibina karningerribirra karnumamalya kirriyaminjaminama awurruwurrariya, akina-bina kirrakarrkirnama kirrakuwar.dikinama kirrakina. Amandangwa engburingka ayakwa akina! ³⁵ Yikiyaminjaminamanja ngawa awurruwurrariya, kemberra kirrakina karnikuminuwar.duwar.da arakba wuburra wurububungkawa-langwa yikabilyingina-mulangwa. Aburraja wurrakina warnikuminuwar.duwar.da warka-langwa yimbukwa umba eneja nakina nenikuwenikba kinumameni-yada nungwenikba-langwa mamurukwa arija-langwi-yada. Kemberra numiyambena nungkwurra-langwa nungwenungwa? ³⁶ Ngayuwa ningibina Neningikarrawara-langwa Ningenikuwenikba kenjungwurrenamanja kirrakina, amandangwe-ka kemberra nara arakba akina awurrariya arrkama alyingama nungkwurruwa. ³⁷ Ningeningma ngaya ningena kirrakina Aburiyama-langwa kirrumirimirena karnikinikaduwa. Akena kirrakina kirrilyanguwerribikajungwunuma yikuwardeni-yada ningena mena nara-baba akukukweyina kirruwerringmungkwur.da ngawa, nara-baba eningmiduma nganyangwu-wa ayakwa. ³⁸ Ngaya ningiyengbiyengbinama arngkababurna-langwa ebina nginuwilyakajuwa-mulangwiya Nungwarrka nganyangwa umba nungkwaja ningkiyaminama

ebina nungkwa-langwa numirena nginumaka-mulangwiya,” niyama nakina Jesus.

³⁹ Umba aburraja neyama wurrakina, “Aburiyama nakina yirra-langwa numirarka,” neyama. Eneja niyama Jesus, “Amandangwamanja kirrakina kirriyukwayuwa Aburiyama-langwa, kembirra yikiyaminama yikuwar.denama warka ebina-murradungwa nuwar.dangumurrada Aburiyama, akena nara-da. ⁴⁰ Umba ngayuwe-ka ningena ningenungkwarba ningibina ngarramakama nungkwurruwa-wa alyangmandukwuna ayakwa ebina ningengkirrenuma ngayuwa Neningikarrawara-langwa. Akena nungkwurraja yirringayindenama karnikuwardi-yada ngayuwa enena-langwa ayakwa. Akena nara eneja nakina Aburiyama kiniyama amukwiyadakina. ⁴¹ Nungkwurraja kirriyaminjaminama kirruwar.duwar.denama amurndakibina warka nungkwurra-langwa-langwa wurrungwungwenungwa kirrakina-da,” niyama nakina Jesus-da. Aburraja neyama wurrakina enuwa-wa, “Nare-ka yarna warningerribirra-langwa nungwarrka-murriya yirra-langwa, umba nuwilyaba-ma yimbukwa nungwanyungwa nibina-murradungwa Neningikarrawara,” neyama wurrakina.

⁴² Eneja niyama nakina Jesus aburruwa-wa, “Amandangwa nungkwurra-langwa Nungwenungwa Neningikarrawara-na! Kembirra yikumumiringkinama yikilyelyingminama ngayuwa. Akena nara-da! Ningilikenuma ngayuwa Neningikarrawara-langwa akwa ningenenara arakba yelakwa. Nara kilikena yangkwurrangwa ngayabakiyaba umba nginilarrkama enuwa. Nginilarrka-mulangwa nakina, kembirra yikilyelyingminama ngayuwa-da. ⁴³ Miyambena-burra nungkwurruwa nara eningmiduma ayakwa ningiyengbina-manja ngayuwa? Mena kirruwarena nganyangwa ayakwa nara engkirrikama karna. ⁴⁴ Kirrakina nungkwurra Namukwa-langwa karnikabuburrakiyuwa. Nakina-bina kiniyuwarnama kirrakina. Ebina ningayindenama nakina, kirringayindenama ngawa yikiyaminjaminama. Eneja nakina nilamukwarra ebina-wiya nuwaburradadijungwunu-mulangwiya. Nare-ka nakina kiningayindanga kinengkingirrikena akinu-wa ayakwa alyangmandukwunu-wa mena neningilyangmandukwunama-baba nakina. Kiniyaminjaminama ngawa kinikikadeyinama kiniyengbiyengbinama ayakwa mena nikalya-dangwa nilyengma nakina-baba akwa warnumamalya-langwa nubungkawa nakina-baba wurribina-langwa wurrikikalya.

⁴⁵ “Umba nganje-ka alyangmandukwuna ayakwa ngayuwa ningiyengbinama ningilarrkbularrkbakinama umba nungkwurraja kembirra nara kirrakina eningmiduma nganyangwa ayakwa. ⁴⁶ Kirrumiyambenamurruwiya yikilekbajama ngayuwa-wa ningiyama-mulangwa awurruwurrariya ngayuwa? Nara karna eyamama eyengbuma. Kembirra ningiyengbinu-manja alyangmandukwuna ayakwa, miyambena-burra nara eningmiduma nganyangwa ayakwa nungkwurruwa? ⁴⁷ Aburraja wurribina Neningikarrawara-langwa warnumamalya kuwengkirrikajama ena-langwu-wa ayakwa. Akena nungkwurraja nare-ka Neningikarrawara-langwa kirrakina, kembirra nare-ka engkirrikama,” niyama nakina Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

Nara-wiya Aburiyama, Jesus nambilyuma neningadinakba

⁴⁸ Aburraja kembirra neniyelijuwama wurrakina wurrubungkawa WarningiJudiya Jesus-uwa akwa neyama, “Nungkuwa ningkena NingkeningiJameriya ningkenumamalya akwa ningkarrawilyakinama

wurramukwa wurruwurrariya nungkuwa-manja! Alyangmandukwuna akina ayakwa yirra-langwa-na?" neyama wurrakina.

⁴⁹ Eneja niyama nakina Jesus, "Nara ningena ngaya awilyakama wurramukwa. Ningeniyangmarngkwajinama nganyangwu-wa Nungwarrka akena nungkwurraja kirriyengbinama awurrariya ayakwa ngayuwa-langwa. ⁵⁰ Nara ningena angayinduma aminengkirrikajajungwuma ngayabakiyaba. Umba aburraja wurrakina wurruwilyaba nuwambilyama wurribina narrangayindenama kabiyangmarngkwajiniyada akwa kabingkubarrngajini-yada wurrukwala warnumamalya ngayuwa-wa. Akwa wurrakina kalyangkuwerribikajungwunama ngayuwa-langwa ningeningaba-murrikba. ⁵¹ Wurrengkirraja! Nungkwurraja yikuminiyarrkuwarakina-manja nganyangwa-langwa ayakwa, kembirra nare-ka karnumawurrina arukwulyuwakama alikama kirreyebijeba ambilyuma Neningikarrawara-langwa umba nakina Neningikarrawara yikenenibikinama kirrakina yikambilyi-yada enuwa-manja karningangkawura. Amandangwa engburingka ayakwa akina!" niyama nakina Jesus-da.

⁵² Kembirra aburraja namurndakiyama wurrakina wurrububungkawa WarningiJudiya enuwa-wa, "Yarningma arakba amandangwa nungkuwa ningkarrawilyakinama wurruwurrariya wurramukwa! Eneja nakina nenumawurrina Aburiyama-langwa nilikenuma warninikijungwa-langwu-wa angalya. Amandangwe-ka nijungwunuma akwa ngawa warnikumakumaka ayakwa warnumamalya Neningikarrawara-langwa najijungweyinama aburrajukwaba wurrakina. Akena ningkiyamama nungkwaja ningkakina, 'Karningerribirra karnumamalya yikuminiyarrkuwarakina-manja nganyangwa-langwa ayakwa, kembirra yikambilyama kirrakina karniba Neningikarrawara-manja karningangkawura,' ningkiyamama. ⁵³ Jerriya nara ningkakina ajungwuma? Jerriya nungkuwa ningkarumandangwa umba yirra-langwa numiranyungwa Aburiyama naba-kiyana? Nare-ka! Nakine-ka nijungwuma akwa ngawa aburrajukwaba wurribina warnikumakumaka ayakwa warnumamalya Neningikarrawara-langwa najungweyinama. Umba ningkumiyambena kembirra ningkiyaminamura-bina?" neyama wurrakina.

⁵⁴ Eneja niyama nakina Jesus, "Ngayuwa kumingkubarrngajungwunu-manja akwa kuminiyangmarngkwajungwunu-manja nganyangwa-langwa, kembirra yikiyaminama kirrakina, 'Nungkuwa ningkeneningengabama ningkakina,' yikiyaminama nungkwurruwa. Eneja nganyangwa Nungwarrka, nakina-bina ngingingkubarrngajinama ngayuwa-manja nibina-murrada kirriyamama, 'Nakina-bina Neningikarrawara yirra-langwa,' kirriyamama. ⁵⁵ Akena karningbale-ka kirrakina nakina umba ngayuwa yimbukwa ningeningma nakina. Kiyama-manja ngayuwa, 'Ningeningbala nakina,' kembirra ningikalya ningakina-da wuburra nungkwurruwa kirrikikalya-da. Akena ningeningma ngayuwa nakina akwa ningenuminiyarrkuwarakinama ena-langwa ayakwa. ⁵⁶ Eneja nakina nungkwurra-langwa numirenungwa Aburiyama nuwerrikilyelyingminuma nakina numamarngkirringka-mulangwa mibina mamawura nganyangwa. Numarringkama makina mamawura kiyar.dena-manja yelakwa ngayuwa akwa niyekirrerridinuma nakina-da," niyama nakina Jesus-da.

⁵⁷ Aburraja neyama wurrakina wurrububungkawa WarningiJudiya enuwa-wa, "Nara ambaka ningkakina ningkeniyerringka akena

ningkiyamama ningkenirringkama nakina Aburiyama!” neyama wurrumurndakakina.

⁵⁸ Eneja niyama nakina Jesus aburruwa-wa, “Wurrengkirraja! Nara-wiya nakina Aburiyama ambaka kinirukwularrina, ngayuwa ningena ningambilyuma adinakba. Amandangwa engburingka ayakwa akina!” niyama nakina Jesus.

⁵⁹ Aburraja wurrumurndakibina warnumamalya narrumamanga malarra warnikuwardi-yada enuwa-wa. Akena eneja nakina Jesus numarngkilyumada akwa nilalika akina angalya Neningikarrawara-langwa nakina-da.

9

Jesus nenuminungwur.dangmajuwa-mulangwa menba nibina nirukwular-rinumurra nimimba

¹ Biya muwilyaba-manja mamawura Jebuda-manja nakina Jesus nilikenuma aburruwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa akina-manja ngawa Jirujalema. Biya nenakburranga nuwilyaba nenungkwarba nibina nirukwularrinumurra nimimba. ² Kembangira aburraja wurrakina warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa neyama enuwa-wa, “A! Nungkuwa! Wurruyambena neyamama awurrariya, naka nimimba nenungkwarba yinda dirndenikba yinda nungwenikba? Jerriya wurrukuala neyamama awurrariya biya kembangira naka nenungkwarba nirukwularrinumurra nimimba?” neyama wurrakina warnikabuburrakiyuwa Jesus-uwa-da.

³ Eneja Jesus niyama, “A.a! Nara nakaka nenungkwarba kiningekburaka awurrariya akwa ngawa aburnajukwaba wunalakina dirndenikba iya nungwenikba keningekburaka awurrariya. Nareka! Nakine-ka nimimbadinuma kajungwa yikinumirringkini-yada kirrakina arrubuda warka Neningikarrawara-langwa nakina-manja nenungkwarba. ⁴ Numambilya-wiya meningilida, kembangira ngakwurruwa akuwar.duwar.denama amurndakibina warka arrubuda nibina-langwa nginilarrka-mulangwa ngayuwa yangkwurrangwa. Umba ngalaja makina meningalyarrngwalyilya kumulikajama arakba biya kembangira nara karningerribirra karnumamalya awar.duma warka kirrakina. ⁵ Ningambilya-wiya ningena enena-manja angalya, ngayuwe-ka ningena Ningenikilarrkabarraka kirrababurna-langwa karnumamalya,” niyama nakina Jesus wurrumurndakakinu-wa warnikabuburrakiyuwa.

⁶ Biya kembangira nakina Jesus nukwurarrma ningkalyika ajiringka ena-langwa-murra alyukwalya biya numanga akina akwa nenuminilyungk-wena nakina-langwa-manja nenungkwarba menba. ⁷ Kembangira niyama enuwa-wa, “Jeyi! Likaja angerriba ajarrijungwuna ningkenumukwurra angabu-wa akungwa emikirra Jayilawuma,” niyama nakina Jesus. Akineka ekirra neyamamurra “Akungwa ebina narradikarrijungwunuma.” Kembangira nilikena eneja arakba nakina nenungkwarba akungwa-wa najarrijungwunuma nenumukwurra akena nandiyinga arakba. Biya nilikena angalyu-wa ena-langwu-wa warnumamalya. ⁸ Kembangira aburraja wurrakina akwa ngarningka wurrukuala warnumamalya wurribina nenirringkama neniyukwamajuwama angwarnda akwa aninga adinuba-wiya, namakijeyinuma ayakwa wurrakina akwa wurrukuala neyama, “Jerriya nakina nibina-murrada nyukwiyukwaminuma angwarndu-wa?” neyama wurrakina.

⁹ Umba wurrukwala neyama, “Nakina-bina nibina-murrada-da!” Umba wurrukwala neyama, “A.a! Wuburre-ka enuwa nakina!” neyama wurrakina. Akena niyama eneja nakina nenungkwarba, “Ngayuwa-bina ningena ningibina-murrada ningenungkwarba-da!” niyama nakina.

¹⁰ Aburraja neyama enuwa-wa, “Numiyamarrkama nungkwa-langwa menba numungwur.dangma?” neyama wurrakina.

¹¹ Eneja kembirra niyama nakina nenungkwarba nenumaka wurrakinu-wa, “Nibina nenungkwarba nenimikirra Jesus ningkalyikama akina ajiringka ena-langwa-murra alyukwalya biya numanguma akina akwa nginuminyungkwena nganyangwa-manja menba. Kembirra niyama ngayuwa-wa, ‘Jeyi! Likaja angerriba ajarrijungwuna ningkenumukwurra angabu-wa akungwa emikirra Jayilawuma,’ niyamama nakina. Kembirra nganja ningilikenuma ningakina akinu-wa akungwa akwa ningajarrijungwuna ningenumukwurra akena arakba ningandiyinga,” niyama nakina nenungkwarba.

¹² Aburraja neyama wurrakina warnumamalya nakina-manja neniyengkilabena, “Nangamba kembirra nakina nenungkwarba?” Eneja niyama nakina nenungkwarba, “Ningeningbale-ka ngaya nakina!” niyama nakina-da.

Neniyengkilabenu-mulangwa WurruBarija nakina-manja nenungkwarba nandiyingu-mulangwa

¹³ Kembirra aburraja wurrumurndakakina warnumamalya nenuwilyaka nakina nenungkwarba nibina nimimbadinu-murrada wurrumurndakakinu-wa WurruBarija warnungkwarba. ¹⁴ Ngalaja mibina mamawura ningkalyika-manja Jesus akina ajiringka ena-langwa-murra alyukwalya akwa nenumungwur.dangmajuwa-manja nenungkwarba-langwa menba, Jebuda makina. ¹⁵ Kembirra aburrajukwaba wurrakina WurruBarija warnungkwarba neniyengkilabenuma nakina-manja nenungkwarba akwa neyama, “Numiyamarrkama nungkwa-langwa menba numungwur.dangma?” neyama wurrakina. Eneja niyama nakina, “Nginuminyungkwena nakina akina ajiringka nganyangwa-manja menba akwa ningajarrijungwunuma ningenumukwurra akena ningandiyinga arakba-da,” niyama nakina nenungkwarba.

¹⁶ Aburraja wurrukwala WurruBarija warnungkwarba namakijeyinuma ayakwa wurrakina akwa neyama, “Nare-ka nakina nenungkwarba Neningikarrawara-langwa! Nenungwur.dangmajuwama nimimbalangwa menba Jebuda-manja! Warke-ka akina! Nare-ka nakina aminiyarrkuwarakama akina ayakwa eningarumuruma Jebuda-langwa,” neyama wurrakina. Umba wurrukwala neyama, “Kiniyamarrkinama nuwurrariya nenungkwarba kinuwar.denama amukwiypadakina warka arruburrubuda? Nara-da!” neyama wurrakina. Biya nawurrabarrinuma wurrakina, wurrumurndakuwarra neyengbeyinuma eminingka ayakwa umba aburrajukwaba wurrumurndakukwala eminingka neyengbeyinuma ayakwa.

¹⁷ Biya kembirra wurrakina WurruBarija warnungkwarba neniyengkilabena ngarningka nakinu-wa nenungkwarba akwa neyama, “Nungkwaja, amiyambena ayakwa kiyengbinama nakina-langwa numambijangajuwamulangwa nungkwa-langwa menba?” neyama wurrakina. Eneja niyama nakina nenungkwarba, “Nenikumakumake-ka ayakwa Neningikarrawara-langwa nakina nenungkwarba,” niyama nakina.

¹⁸ Akena aburraja wurrakina wurrububungkawa WarningiJudiya nara keningayindanga wurrakina kenuminikalyika nakina nimimbadinuma adinuba-wiya yanda-langwa nandeyumurra arakba. Nara wurrakina kenuminikalyika nakina yanda-langwa nenardijuwama ena-langwa dirndenikba akwa nungwenikba aburruwa-wa. ¹⁹ Biya neyama wurrakina aburnuwa-wa, “Jerriya naka nungkwurna-langwa nangariya? Jerriya kiniyamama kinalakena, ‘Naka nirukwularrinuma nimimba,’ kiniyamama? Kembangirra niyamarrkama naka nandiyingama arakba?” neyama wurru-murndakakina.

²⁰ Aburnaja neniyama wunalakina, “Yineningma-kiya yinalakena nakina yina-langwa nangariya nakina nirukwularrinuma nimimba. ²¹ Akena yineningbala-kiya yinalakena nandeyu-mulangwa naka akwa ngarningka yineningbala nibina nenumamalya nenuminungwur.dangmajuwama ena-langwa menba. Kembangirra wuniyengkilabaja! Naruma arakba nakina. Akwa kinuminiyengbijajungwunama ayakwa enabakiyaba!” neniyama wunalakina. ²² Neniyeingbina amurndakakina ayakwa mena nenakbar.dangumubaba wurrumurndakakina-langwa wurrububungkawa WarningiJudiya-langwa wunalakina dirndenikba iya nungwenikba. Aburraja ebina-wiya arakba nalyangkuwerribikajungwunuma wurrumurndakakina wurrububungkawa WarningiJudiya nari-yada awiyebajuma akinu-wa alikira jinikakwu-wa wurribina warningerribirra keyaminama keniyeingbijnama, “Nibina nenuminijirabama nenijirrkumarnuma amalyirra Neningikarrawara neningadinuba-wiya neningadinakba, nakina-bina Jesus.” ²³ Aminakina-langwa kembangirra aburnaja wunalakina dirndenikba akwa nungwenikba neniyamama, “Naruma arakba nakina. Kembangirra wuniyengkilabaja!” neniyamama wunalakina.

²⁴ Umba arngkambilyuma ngawa aburraja wurrumurndakakina WurruBarija warnungkwarba nenardijuwama nimimba-murrada akwa neyama wurrakina enuwa-wa, “Nara ekadikama umba yengbina alyangmandukwuna ayakwa yirruwa-wa kajungwa kinengkirrikaji-yada Neningikarrawara. Yarningma yarna nuwurrariya nakina nenungkwarba,” neyama wurrakina.

²⁵ Eneja niyama nakina nimimba-murrada, “Dukwa nuwurrariya nakina, dukwa nara-da! Ningeningbala. Umba awilyaba yimbukwa ningeningma ningakina, ningimimbadinu-murrada akena ningandiyama arakba,” niyama nakina.

²⁶ Kembangirra aburraja neyama, “Niyamarrkama nakina nginuminambijangajuwama nungkwa-langwa menba?” neyama wurrumurndakakina.

²⁷ Eneja nakina niyama nimimba-murrada, “Ngayuwa ngarramakama arakba nungkwurruwa-wa akena nara kirrakina yikuminengkirrikena. Miyambena-burra yirruminingayindenama ngayuwa kiyengbina ayakwa ngarningka? Dukwa nungkwurrajukwaba kirrakina kiringayindenama ena-langwi-yada karnikabuburrakiyuwa-na!” niyama nakina.

²⁸ Kembangirra aburraja wurrumurndakakina nenirinjarrkama enuwa-wa akwa neyama, “Nungkuwa ningkakina nakina-langwa nenungkwarba ningkenikabuburrakiyuwa umba yirraja yarna Mawijija-langwa yarnikabuburrakiyuwa. ²⁹ Kwuja! Ngakwurraja ngarna ngarningma niyengbinuma ayakwa nakina Neningikarrawara Mawijiju-wa. Umba nakina nenungkwarba dukwa neningamba-langwa? Ngarningbala ngarna ngakwurruwa!” neyama wurrakina.

³⁰ Eneja niyama nakina nimimba-murrada, “Wa! Marrakba! Karn- ingbala kirrakina nakina nilikenu-mulangwa akena nginuminambijanga- juwama nganyangwa menba! ³¹ Ngarningma ngarna nakina Neningikar- rawara nara engkirrikuma wurruwurrariya-wa warnumamalya umba nengkirrikajama wurribinu-wa warnumamalya neningmarngkwajina- murruwa enuwa-wa akwa neyamina-murruwa wurrakina ebina nen- uminingayindenama nakina. ³² Yadikina-langwa ningekburaka-manja Neningikarrawara angalya iya angubina, nara akengkirrikena ngarninger- ribirra ngarnumamalya ayakwa wurruwilyaba-langwa warnumamalya kenuminambijangajuwa-mulangwa menba nibina-langwa nenumamalya nirukwularrinu-mulangwa nimimba. ³³ Nara-manja kinilikena nakina nenungkwarba Neningikarrawara-langwa, nara-maka kembirra nakina kiniyama,” niyama nakina nimimba-murrada wurrumurndakakinu-wa WurruBarija warnungkwarba.

³⁴ Kembirra aburraja neyama enuwa-wa, “Nungkuwa ningkakina ningkirukwularrinuma ningkuwurrariya akwa ningkuwurrariya ngawa aduwaba. Nare-ka amakumakama amukwiypadakina ayakwa yirruwa-wa!” neyama wurrakina. Biya arakba wurrakina naminangkirraja yadikina jinikakwa-langwa nakina akwa neyama enuwa-wa, “Jeyi! Likaja akwa nara alawurraduma ningkakina yangkwurrangwa!” neyama wurrakina.

Ngarrikadikajungwuna-mulangwa ngarnumamalya wuburra ngarrim- imba

³⁵ Eneja nakina Jesus nengkirrika ayakwa wurrakina naminangkirraju- mulangwa nakina nimimba-murrada angerriba. Biya Jesus nenumi- nandeya nibinu-wa nenungkwarba biya nenakburranga akwa niyama, “Ningkuwerrikambilya ambaka ningkena nibina-manja nirukwularru- murrumanja enena-manja angalya?” niyama nakina Jesus.

³⁶ Eneja niyama nakina nenungkwarba, “A! Numiyambena nakina ne- nungkwarba? Yimakinama ngayuwa-manja kajungwa kuwerrikambilyi- yada kembirra enuwa-manja,” niyama nakina.

³⁷ Eneja niyama nakina Jesus enuwa-wa, “Kwuja! Ningkenirringkama arakba nungkuwa nakina. Ngayuwa-bina ningena ningnungkwarba ningiyengbinama nungkuwa-manja aduwaba-da,” niyama nakina Jesus.

³⁸ Kembirra eneja niyama nakina nenungkwarba enuwa-wa, “Ninguwerrikambilyama arakba nungkuwa-manja, Ningkumikbiyiya- dangwa,” niyama akwa neningmarngkwajuwa arakba nakina Jesus- manja-da.

³⁹ Eneja niyama nakina Jesus, “Ningilikenuma yangkwurrangwa enenu-wa angalya kilyangkuwerribikajungwuni-yada karningaba- murrikba akwa kirruwurrariya-murrikba nungkwurruwa. Wuburra laka wurribina warnumamalya wurrimimba-murrumurra neyaminama, kirruwurrakuwarra kirrakina kirriyaminama mena karningbala-baba Neningikarrawara. Umba nganja ningena ningilikenuma yangkwurrangwa kajungwa yikeningmidini-yada nakina. Umba kirruwurrakukwala kirrilyangkiyama kirrakina karningma nakina-da! Akena nara- da! Nungkwurrajukwaba kirrumimbadinama wuburra wurrimimba neyaminama,” niyama nakina Jesus.

⁴⁰ Umba aburraja wurrukuala WurruBarija warnungkwarba wurrib- ina nuwambilyuma yakwujina Jesus-manja, nuwengkirrikenuma ena- langwa ayakwa akwa neyama enuwa-wa, “Wa! Dukwa yirrimimba yarna yirrajukwaba-na?” neyama wurrakina.

⁴¹ Kemberra eneja niyama nakina Jesus, “Yawa! Akena nara kirrakina wuburra wurrimimba warningbala-murrumurra Neningikarrawara. Nare-ka-da! Kirriyaminama nungkwurraja, ‘Yarningma yarna Neningikarrawara,’ kirriyaminama akena kirrikadikajungwunama! Aminakina-langwa kemberra eneja Neningikarrawara yikenilekbajama nungkwurruwa-wa kirruwurrariya ngawa,” niyama nakina Jesus wurrumurndakakinu-wa WurruBarija warnungkwarba.

10

Jesus nakina nenikumungkakwurraja jiba

¹ Biya Jesus niyama wurrumurndakakinu-wa warnumamalya, “Wurrengkirrikaja! Nuwilyaba nenungkwarba nara-manja nakina awiyebuma jiba-langwu-wa angalya ebina-langwa dawa nuwawiyebena-mulangwa jiba, umba kinuwurdiya-manja engka-langwa-langwa akwa kinidirirndiya-manja biya kinawiyeba-manja arrawu-wa, nakina nenungkwarba nuwurrariye-ka nengkengmina. ² Umba nibina nenungkwarba kinawiyebenama dawa-langwa jiba-langwu-wa angalya ebina-langwa nuwawiyebena-mulangwa jiba, nakina-bina nibina nenungkwarba nenikumungkakwurraja jiba-da. Amandangwa engburingka ayakwa akina!

³ “Eneja ningka-dangwa nenungkwarba kinambilyama akwudangwa ngawa dawa-manja nakina kenuminambijangajinama dawa kinawiyebeni-yada nakina nenikumungkakwurraja jiba. Kemberra eneja nenikumungkakwurraja jiba kinardijinama nakina ena-langwa jiba, kinumurndakiyengbijinama ekirra ngala-langwa. Kemberra ngalaja jiba kenakuminumiringkiname-ka ena-langwa ayakwa. Biya kinumurndakijadijinama amurndakibina jiba errekbawa-da. ⁴ Kinilyengmenama nakina umba ngalaja jiba kenakiyuwarnama arija-langwa enuwa-manja, mena-baba akakirume-ka ena-langwa ayakwa-da. ⁵ Akena kinardijina-manja niminingka nenungkwarba, nare-ka kemberra eyuwama akina jiba enuwa-manja umba kuwangkirreyinama akina, kuwakbar.denama nakina-langwa nenungkwarba-da, mena ekikamarra-baba ayakwa ena-langwa-da,” niyama Jesus.

⁶ Jesus nenumakama ena alawudawarra jiba-langwa, akena nara karrumumiringka ayakwa wurrakina warnumamalya.

⁷ Biya ngarningka niyama Jesus aburruwa-wa, “Wurrengkirrikaja! Ngayuwe-ka ningena wuburra akina dawa jiba-langwa. Amandangwa engburingka ayakwa akina! ⁸ Wurrababurna-langwa warnungkwarba wurribina nalyengmanguma adinuba-wiya ngayuwa-manja, wurrakina wurrengkengmina wurruwurrariya. Ngalaja akina jiba nara karrakuminengkirrikena ayakwa aburra-langwa kemberra. ⁹ Ngayuwe-ka ningena wuburra akina dawa. Kirribina karningerribirra yikilikaja-manja arrawu-wa akina-langwa dawa nganyangwa-langwiya, yikuwerrikambilya-manja ngayuwa-manja kirrakina, kemberra arakba nganyangwa kirrijiba akwa kenibikinama ngayuwa karningangkawura. Kemberra kirrakina yikawiyebenama akwa yikijadenama akwa yikakburranginama aninga akwa akiyakeyinama ngarruwurrakawura-ma.

¹⁰ “Wurribina wurrengkengmina, kalikajama warnikangmadingi-yada akwa warnikuburriji-yada akwa warnikuwardi-yada. Wurrikalya wurrakina! Umba nganja ningena ningilikenuma yangkwurrangwa kajungwa kirrababurna-langwa karniba yikambilyi-yada kirruwurrangekburna kirrakina-da.

¹¹ “Ngayuwe-ka ningena ningeningaba ningenikumungkakwurraja jiba. Ningena-bina nara awaruma ningenikuminijungwa-langwa ningenikuminidirraka-langwa nganyangwa-langwa jiba. ¹² Umba aburraja wurribina warnikuminuwar.duwar.da karrakwurrainama jiba, warningingaba-ma wurrakina warnikumungkakwurraja. Nare-ka aburra-langwa amurndakakina jiba umba nibina-langwa nenungwarba nabalija-langwa kenukwuna-mulangwa angwarnda kenubeyindena-mulangwa wurrakinu-wa warnikuminuwar.duwar.da kenuminakwurraina-mulangwa amurndakakina. Kembangwa karraringkina-manja wurrakina warnikuminuwar.duwar.da wurrubukwaya warnungwenimbaluba kalikaja-manja, karrilalikinama amurndakibina jiba umba kuwangkarrinama. Kembangwa wurrakine-ka warnungwenimbaluba karrilarrmenama kawardeni-yada awilyaba jiba umba ngalaja ebina akwala kuwangkirreyinama kawurrakerrbalinama. ¹³ Wurrakine-ka aburraja kembangwa warnikuminuwar.duwar.da kamarrungwayindenama karrilalikinama amurndakakina jiba mena nara-baba aburra-langwa akina.

¹⁴ “Ngayuwe-ka ningena ningeningaba ningenikumungkakwurraja jiba. Ningakakirume-ka nganyangwa jiba akwa ngalajukwaba akina jiba nganyangwa akakiruma ngayuwa-da, ¹⁵ wuburre-ka Nungwarrka enejukwaba nakakiruma ngayuwa, akwa ngayuwa nganjukwaba ningakakiruma Nungwarrka-da. Kembangwa nare-ka ngayuwa awaruma ningenikuminijungwi-yada jiba-langwa.

¹⁶ “Ngalaja nganyangwa akwale-ka jiba nuwambilyama eminingka-manja angalya. Ekikamarra nganyangwa ayakwa akwa nara ambaka eyuwama ngayuwa-manja. Nganja ningena kuwurrumurndukwajinama amurndakakina jiba ngalajukwaba. Kembangwa akine-ka jiba kuwengkirrikajama nganyangwu-wa ayakwa akwa awurrakawura-ma amurndakakina kuwambilyama-da. Kembangwa ngayuwa ngawa ningena ninguwilyabama ningenikumungkakwurraja jiba ababurna-langwa kambilyama-da,” niyama Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

¹⁷ Biya Jesus niyama ngarningka, “Ngayuwa kijungwunama ningena ngayabakiyaba kajungwa kenibudini-yada ngarningka. Kembangwa eneja nganyangwa Nungwarrka numinilyelyingminamurra angwurra ngayuwa-langwa. ¹⁸ Nara warna warningerribirra awarduma ngayuwa umba ngayabakiyaba kilyangkuwerribikajungwunama kijungwuna-mulangwa akwa kenibudina-mulangwa ngarningka. Enena-bina ebina Nungwarrka nginumakama ningenikiyama-langwa-da,” niyama Jesus.

¹⁹ Kembangwa aburraja wurrumurndakakina WarningiJudiya warnumamalya nawurrabarriyina nanggurrkiyengbeyinuma Jesus-langwa neniyengbijuwa-mulangwa Jesus nakina Neningikarrawara enalangwa Nungwenikba. ²⁰ Wurrukwala neyama wurrakina, “Wurramukwadangwa naka nenuwilyakinama enuwa-manja! Nenubuwakida nakina! Miyambena-burra kinuminengkirraja enuwa-wa?” neyama wurrakina. ²¹ Umba wurrukwala neyama, “A.a! Kenuwilyakina-manja wurramukwa nakina nenungwarba, nara nakina eyengbuma amukwiwadakina ayakwa!

Namukwiyadakina nenungkwarba nara eningabakama nenikandiyinga menba nibina nimimba!” neyama wurrakina.

WarningiJudiya warnumamalya nawarangu-mulangwa Jesus-manja

²² Akilarrkumurdada arakba akina. Aburraja nawurramurn-dukunuma WarningiJudiya warnumamalya Jirujalema-manja warnikiyakuwerribiki-yada aburra-langwu-wa wurrumirumirarrngwa warningarakburakba-kiyu-wa narrukwurdurdukurdaka-murruwa Neningikarrawara-langwa angalya. ²³ Eneja Jesus nilikenuma akina-langwiya alingajirra amiyerriya angwarnda-murra niyarwarnuma Neningikarrawara-langwa-manja angalya. Akine-ka amiyerriya emikirra Jalumuna-langwa Amiyerriya. ²⁴ Aburraja wurrakina warnumamalya nawurramurndukunuma enuwa-manja. Biya neyama, “Ningkena ngawa yikikukwurukwunama ayakwa ningkeningamiyerrana? Nginuminijiraba-manja nginijirrkumarnu-manja amalyirra Neningikarrawara ningkeningadinuba-wiya ningkeningadinakba ningkakina, kembirra yirridirrburakina yirraja!” neyama wurrakina.

²⁵ Eneja Jesus niyama aburruwa-wa, “Ngarramakama arakba kirrakina akena nara yikuminuwerrungwur.danga nganyangwa ayakwa. Nganja ninguwar.duwar.denama warka ebina Nungwarrka nginukwama ngayuwa ningenikiyami-yada. Akine-ka warka yikakidirrburakinama ngayuwa-langwa. ²⁶ Akena nungkwurruwa nara awerrungwur.duma ngayuwa-manja mena nara-baba kirrakina nganyangwa jiba. ²⁷ Nganyangwa jiba akakiruma nganyangwa ayakwa akwa nganja ningakakiruma ngalalangwa, akwa kakaburrakiyuwarnama ngayuwa-manja. ²⁸ Akwa nganja ngayuwa kenibikinama kuwambilyi-yada eningangkawura eniba akwa nari-yada kembirra eyibiyuwajuma akijungwa akwa nari-yada warningerribirra amurrakajuma akina ngayuwa-langwa. ²⁹ Nganyangwa Nungwarrka nginukwama amurdakakina jiba ngayuwa-wa. Nara wurribina wurrukwala wuburra enuwa. Nara kembirra warningerribirra amurrakajuma akina nganyangwa-langwa Nungwarrka. ³⁰ Ngayuwa akwa nganyangwa Nungwarrka yinuwylyaba-ma yinalakena,” niyama Jesus.

³¹ Kembirra ngarningka aburraja WarningiJudiya warnumamalya narrumamurdakumanga malarra kenijungwajuwi-yada Jesus-manja. ³² Akena eneja Jesus niyama, “Ningene-ka arakba ngarrawilyakajuwama ababurna warka eninginingaba amurdakibina Nungwarrka nginukwama ningenikiyama-langwa. Kembirra amiyambena-langwa warka karna yikijungwajinama makina-murra malarra?” niyama Jesus.

³³ Aburraja neyama wurrakina enuwa-wa, “Nara yarna ajungwajuma nungkuwa ningkiyama-mubaba eningaba warka ningkakina umba kijungwunama ningkiyengbinu-mulangwa awurrariya ayakwa Neningikarrawara-langwa. Ningkilyangkiyama-bu nungkuwa akwa Neningikarrawara kinalakina kinuwilyaba-ma. Akena yande-ka ningkakina ningkenumamalya!” neyama wurrakina.

³⁴ Eneja Jesus niyama, “Neningikarrawara-langwa-manja jurra nuwarrikarrijjungwunama akwa neyaminama, ‘Neningikarrawara niyamama, Nungkwurruwa kirrakina wuburra ngayuwa Ningenikarrawara, niyamama.’” ³⁵ Akine-ka ayakwa Neningikarrawara-langwa alyangmandukwuna akwa kuwambilyama ngawa eningangkawura. Nakina-bina Neningikarrawara neniyengbijuwama wurrumurdakakina

warnumamalya wuburra enuwa Neningikarrawara, wurrumurndakibinu-wa niyengbinu-murruwa ena-langwa ayakwa arakburakba-kiya-wiya. ³⁶ Miyambena-burra kembirra yirrilekbajama ngayuwa nungkwurruwa ngarramaka-mulangwa ngayuwa ningena Ningenikuwenikba Neningikarrawara-langwa? Eningawurrariya-ma akina ayakwa nganyangwa! Nakine-ka Neningikarrawara, nakina-bina Nungwarrka nuwekbalyinuma ngayuwa akwa nginilarrkama enenu-wa angalya ningenikuminuwar.di-yada enena warka. ³⁷ Nara-manja ningena awar.duma adidirrbura warka wuburra nganyangwa Nungwarrka nuwar.denama, kembirra nara kirrakina awerrungwur.duma akwa awerrikambilyuma ngayuwa-manja. ³⁸ Umba kuwar.dena-manja ngayuwa adidirrbura warka wuburra Nungwarrka nuwar.denama, kembirra mama kirrakina nara awerrungwur.duma nganyangwa-manja ayakwa umba nganyangwa-manja warka yikuwerrungwur.denama kirrakina. Yikuwerrungwur.denama ngayuwa-manja kajungwa yikeningmidini-yada akwa yikumumiringkini-yada ngayuwa ningambilya-mulangwa Nungwarrka-manja akwa nganyangwa Nungwarrka nambilya-mulangwa ngayuwa-manja. Nungwarrka akwa ngayuwa yinalakena-kiya yinuwilyaba-ma ngawa,” niyama Jesus wurrumurndakakinu-wa WarningiJudiya warnumamalya.

³⁹ Ngarningka arngkawura-langwa warnikirndirrkiki-yada wurrakina Jesus akena eneja numarngkilyumada aburruwa-langwa. ⁴⁰ Biya yadikina nilawurradina arakba niyakuwarrukwa adalyuma EningiJardina ebina Janjana nenumingekingambajuwa-murrumanja warnumamalya ebina-wiya akwa nambilya yakwujina. ⁴¹ Aburraja wurrababurna warnumamalya nawurrakilikena yenjerrikina Jesus-uwa akwa namakijeyinuma namurndakiyama, “Nara Janjana kiniyaminjama arrubuda umba ababurna-langwa ayakwa alyangmandukwuna-wiya yirrenumakama naka-langwa nenungkwarba,” neyama wurrakina. ⁴² Kembirra arakba wurrilyimberrkuwarra warnumamalya wurrababurna nawerrikambilyumurra enuwa-manja.

11

Lajirida nijungwu-mulangwa

¹ Eneja nuwilyaba nenungkwarba nenimikirra Lajirida nangbilyuwadinuma. Nambilyuma nakina engemba-manja angalya Bedini-manja, aburrubukwurruwa derrickuwenikba-kiya Mada akwa Meri. ² Dakine-ka Meri dibina-murrada yingijiraba-murrada Jesus-langwa-manja alika ebina bungabungwa eningaba akwa yinginuminingburingkaka-murrada ena-langwa alika ngala-langwa-murra mamungba. Nakina-bina nerrkuwadikba ngala-langwa Lajirida nangbilyuwadinuma nakina.

³ Aburraja Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa nuwambilyuma engka-manja angalya wurrakina. Kembirra Lajirida-langwa derrickuwenikba-kiya narringilarrkama ayakwa Jesus-uwa akwa narringiyama, “Ningkumikbiyiya-dangwa, nungkwa-langwa nenumamalya nibina ningkilyelyingminama, nijungwunama-ka angbilyuwa,” narringiyama wurringalakina.

⁴ Eneja Jesus nengkirrika-manja akina ayakwa, niyama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Angbilyuwe-ka nenakuwardanguma nakina Lajirida, akena nare-ka ajungwuma alarruma nakina. Akine-ka angbilyuwa nenakakburrangama kajungwa kirrababurna-langwa karnumamalya yikiniyangmarngkwajini-yada Neningikarrawaru-wa, akwa ngarningka

yikeningmidini-yada kirkakina ningena ngayuwa Ningenikuwenikba Neningikarrawara-langwa ningarrubuda-dangwa nilyengma,” niyama Jesus wurrumurndakakinu-wa warnikabuburrakiyuwa.

⁵ Jesus nilyelyingminuma angwurra Mada-kiya-manja akwa nerrkuwarringba-manja. ⁶ Akena nengkirrika-manja ebina ayakwa nangbilyuwadinu-mulangwa Lajirida, nambilyuma ngawa yakwujina mambilyuma marringa ebina-manja angalya nambilyu-murrumanja nakina. ⁷ Biya niyama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Kwa, ngarrilikaja ngarrilawurradina Judiya-wa,” niyama Jesus.

⁸ Aburraja warnikabuburrakiyuwa wurribina ena-langwa neyama, “Nara! Wurrakina warnumamalya warningakwujina bungayindenama kabuwardenama malarra-murra. Jerriya ngawa ngarningka ningkena ningkingayindenama kilawurradinama akinu-wa angalya?” neyama Jesus-uwa.

⁹ Kembirra eneja Jesus niyama, “Kumambijangina-mulangwa mamawura akwa kumawiyebena-murruwa, akirringkinama angalya akilikaja-murrumanja akwa ngarrumilyukwa. Kilikaja-manja ningena meningilida, nara wurrakina angajuma. ¹⁰ Umba kumawiyebena-manja mamawura yimbukwa, kinilyangkuwerribikajungwuna-manja Neningikarrawara yimbukwa warnikiyami-yada wurrakina, kembirra aburramba-langwa kabingajinama. ¹¹ Eneja ngakwurra-langwa nenumamalya nakina numungkwulingama marringa, akena ningena kilikajama enuwa-wa kajungwa kinumirajangajini-yada marringa-langwa nakina-da,” niyama Jesus.

¹² Kembirra aburraja warnikabuburrakiyuwa ena-langwa neyama, “Kinumungkwula-manja nakina, kinenibudinama kiningabadinameka,” neyama. ¹³ Nalyangkiyamama Jesus niyengbinuma nakina numungkwulingama-bu meningiyanda marringa nakina Lajirida. Akena eneja Jesus neningma arakba nakina Lajirida nijungwuma.

¹⁴ Kembirra Jesus nenumungkidirrburaka arakba wurrumurndakakina warnungkwarba akwa niyama aburruwa-wa, “Lajirida nijungwuma arakba, ¹⁵ akena mama nara ningibina ngayuwa kambilya yakwujina akini-yada ngawa nijungwu-manja nakina nenungkwarba umba eningaba akina, kajungwa nungkwurruwa yikuwerrikambilyi-yada ngayuwa-wa. Kwa, ngarrilikaja arakba enuwa-wa,” niyama nakina.

¹⁶ Eneja kembirra nuwilyaba nenikaburrakiyuwa Jesus-langwa nenimikirra Damija, nenumaka ayakwa wurrumurndakibinu-wa wurrukwalu-wa warnungkwarba. Nakine-ka nuwilyakama ambilyuma-kiya ekirra, Damija akwa Didimija. Akine-ka ekirra Didimija neyaminama “Nenirukwularreyinuma duwilyabama-langwa dirndarringba muwilyabama-manja ngawa mamawura,” neyaminama akina. Nakine-ka Damija niyama, “Kwa, ngarruwurrakilikaja naka-manja Numikbiyiya-dangwa ngakwurruwa, kajungwa akijungweyini-yada ngarruwurrakidirrbura enuwa-manja,” niyama nakina.

Jesus nenilirrakuwerringekburaka-mulangwa Mada-kiya-manja

¹⁷ Biya nalikena arakba Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa Bedini-wa, biya neyar.da wurrakina yakwujina. Aburraja wurrukwala warnumamalya wurruminakina angalya nenumaka Jesus-manja nenakumarnu-mulangwa nenumadangkwa medirra-manja arrawa. Mabiyarbuwa arakba marringa nambilyuma nakina yakwujina. ¹⁸⁻¹⁹ Aburraja wurrababurne-ka warnumamalya namurndakilikenuma

Jirujalema-langwa Bedini-wa. Akina angalya Jirujalema nara awilyikerra Bedini-langwa, umba awarrngkakwudangwa akina. Kembirra namurndakilikenuma yadikina Bedini-wa narrawerringekburakama wurringalakina-kiya-wa wurringidarringka-kiya, nijungwu-mulangwa nerrkuwarringba.

²⁰ Ngalaja Mada yingengkirrika-manja dakina nakina Jesus nubukwaya nilikenuma aburrunguwa-wa, yingilikena arakba yinginukwurukwa. Umba ngalaja Meri yingangmakwulala dakina alikira-manja arrawa. ²¹ Kembirra yingiyama Mada Jesus-uwa, “Karukwa! Yelakwa kambilyu-manja ningkena, nara-maka ningena kijungwuna,” yingiyama. ²² “Akena nganja ningeningma aduwaba kiniyengkilabaja-manja nungkuwa ningkakina eningerribirra ebina kingayindena-manja nungkuwa, kembirra nakina Neningikarrawara kenukwunama nungkuwa ningkakina aduwaba,” yingiyama.

²³ Eneja niyama Jesus Mada-wa, “Nerrkuwena nungkuwa-langwa kinumi-rajanginama kinenibudinama nakina,” niyama Jesus nangamaka.

²⁴ Ngalaja yingiyama, “Ningeningma ningena kinenibudinama nakina, ak-ena nara aduwaba umba ambaka-murrumurra mibina-manja meningarija-langwa-manja mamawura kawarumajungwuna-murrumanja wurribina warningma-murrumurra nakina Neningikarrawara,” yingiyama dakina Mada.

²⁵ Eneja Jesus niyama kembirra ngaluwa-wa, “Ngayuwe-ka ningena ningibina kenibikinama kirrakina yikambilyi-yada karniba karningangkawura. Mama karningerribirra karnumamalya yikijungwunama umba yikuwerrikambilya-manja ngayuwa-manja, kembirra kirrakine-ka karniba yikambilyama karningangkawura. ²⁶ Nara karnumawurrina arukwulyuwakama alikama kirreyebijeba ambilyuma Neningikarrawara-langwa kirrakina umba karniba karningangkawura yikambilyama yikuwerrikambilya-manja ngayuwa-manja. Nungkwaja ningkeningma ena ayakwa?” niyama Jesus ngaluwa-wa.

²⁷ “Yawe-ka, Ningkumikbiyiya-dangwa,” yingiyama ngalamba-langwa. “Amandangwa ningeningma nungkuwa ningkakina ningkibina yiminijirabama yijirrkumarnuma amalyirra Neningikarrawara ningkeningadinuba-wiya ningkeningadinakba, ningkibina nenikilarrka enenu-wa angalya, Ningkenikuwenikba ningkakina-da,” yingiyama Mada Jesus-uwa-da. ²⁸ Biya kembirra yingilawurradina dakina arakba angalyu-wa akwa nangardija derrkuwadikba-wa yingijiraka ayakwa nangamaka ngaluwa-wa akwa yingiyama, “Naka arakba Numikbiyiya-dangwa niyar.duma. Nginingayinduma nakina kiniyengbinama ayakwa nungkuwa-wa,” yingiyama.

²⁹ Ngalaja Meri yingengkirrika-manja dakina akina ayakwa, yingumirajanga dakina biya yingenjirrikaja yingilikena Jesus-uwa yinginukwurukwa.

³⁰ Eneja nakina Jesus ambaka nambilyuma ngawa ebina-manja angalya yinginakburranga-murrumanja Mada lukwakwa mamurukwa-manja. ³¹ Aburraja warnumamalya wurribina narringawerringekburakamurrumurra Meri-manja ebina-manja alikira, narringarringka dakina yingilikenuma yingenjirrikenuma erreku-wa. Nalyangkiyama yingilikena-bu medirra-wa dakina dadikungwadi-yada yakwujina angwada. Kembirra narringayuwarna dakinu-wa.

³² Ngalaja Meri yinginirringka-manja dakina Jesus, yingabuluwendinga enuwa-manja akwa yingiyama, “Ngeniyerriya! Yelakwa kambilyu-manja ningkena, nara-maka nganyangwa nerrkuwarrka kinijungwuna,” yingiyama.

³³ Eneja Jesus nangarringka Meri yingungwadina dakina, akwa wurukwala warnumamalya aburrajukwaba biya nakine-ka nenikbarrngajuwama nakinu-wa nuwerrikawarriyadinuma. ³⁴ Niyama nakina, “Nga-manja kinakumarnuma nenumadangkwa?” niyama. Aburraja neyama, “A! Angakuba! Kwa likaja kumarringkini-yada medirra nungkwabakiyaba,” neyama.

³⁵ Kembangira enejukwaba Jesus nungwadina-da.

³⁶ Aburraja wurrumurndakakina warnumamalya nenirringka-manja Jesus nungwadina-manja enejukwaba, namakijeyinuma wurrakina. “Kwuja!” neyama wurrukwala. “Amandangwa nilyelyingminu-mubaba nakina nenumamalya,” namurndakiyama. ³⁷ Umba wurrukwala neyama, “Nenumineningabakama Jesus nimimba-langwa menba-na? Kembangira keningabaka-maka naka Lajirida-da nari-yada kinijungwuna-da,” neyama.

Jesus nenumirajanguwa-mulangwa Lajirida-manja

³⁸ Kembangira eneja Jesus nuwerrikubarrngwarrngwadinume-ka nakina ngawa. Niyar.da arakba mibina-manja medirra numudidikajungwunumurrumanja adirringwarna-murra angwarnda. ³⁹ Kembangira nenumaka Jesus wurrukwalu-wa warnungkwarba akwa niyama, “Wurrijirena akina angwarnda medirra-langwa,” niyama. Ngalaja Mada yingiyama enuwa-wa, “Kardi! Numbingajame-ka makina medirra. Nakine-ka nenumadangkwa nambilyuma yakwujina arrawa medirra-manja mabiyarbuwa arakba mar- ringa,” yingiyama dakina.

⁴⁰ Kembangira eneja niyama Jesus ngaluwa-wa, “Yirramakama arakba ngayuwa nungkuwa-wa, kuwerrikambilya-manja nungkuwa ngayuwa-wa aduwaba, kembangira kirringkinama akina arrubuda-dangwa Neningikarrawara-langwa,” niyama Jesus Mada-wa. ⁴¹ Kembangira aburraja wurrukwala warnungkwarba narrirnjirrkawajuwa ebina angwarnda medirra-langwa. Umba nungwundikadinga arakba Jesus karrawaru-wa akwa niyama, “Ngeniyerriya Ngangwa, ngarreyangmarngkwajinama mena-baba ningkengkirrikenuma ayakwa nganyangwa aduwaba. ⁴² Ningeningme-ka ningena ningkakina ningkengkingkirrikajama ngayuwa-wa, akena ebina ayakwa ningarraminiyengbinuma warna warnumamalya yelakwa nuwengkirrikajama. Ningiyengbinuma akina kajungwa kuweningmidini-yada warna yilarrka-mulangwa nungkuwa yangkwurrangwa ningena,” niyama Jesus Nungwenikba-wa Neningikarrawaru-wa. ⁴³ Biya nijerrukwa-manja arakba, nardanguma nakina. “Lajirida...wu! Kwa jadiya...wu!” niyama.

⁴⁴ Eneja nijungwu-murrada nibina nijadinga kembangira medirra-langwada. Ena-langwa ayarrka akwa alika namurndakeyukumurndijajungwunuma ngawa dumbala-murra, akwa nenumadangkwa akwa ngawa ar- ingka. Umba niyama Jesus nenumaka wurrukwalu-wa warnungkwarba, “Wunuminumurndakaburwakina dakina dumbala akwa wunilarrkiya enilikaja arakba,” niyama Jesus aburruwa-wa.

Nenuminilyelyimbukweyinu-mulangwa warnikuwardi-yada Jesus

⁴⁵ Aburraja warnumamalya wurribina narringangarranguma Meri-wa nenirringkama niyama-mulangwa Jesus. Kembangira arakba

wurrababurna nawerrikambilyuma enuwa-manja wurrakina,⁴⁶ umba wurrukuala nalawurradinuma angerriba WurruBariju-wa warnungkwarba akwa nenuminumakinuma niyama-mulangwa Jesus wurrumurdakakina-manja warnungkwarba.⁴⁷ Kembirra arakba aburraja wurrarumuruma WurruMinida akwa WurruBarija warnungkwarba narrawurramurdukwama WarningiJudiya wurrububungkawa akwa namurdakambarringa ayakwi-yada akwa neyama, “Kwuja! Niyamin-jamarrkinama nakina amukwi-yadakina arrubuda? Akiyamarrkinama kembirra ngarna-na?”⁴⁸ Umba akiyaminjamina-manja ngawa ngarna nara-manja angwanjajuma nakina, kembirra wurrababurna-langwa warnumamalya kawerrikambilyama arakba enuwa-manja. Kembirra aburraja WarningiRawuma wurrububungkawa kalikajama wurrakina karruburrijinama Neningikarrawara-langwa angalya akwa ngakwurrurwa-mulangwa,” neyama wurrakina.

⁴⁹ Wurrumurdakakina-langwa WurruMinida, eneja nuwilyaba naruma nubungkawa NuMinida nenimikirra Kayubaja. Akwa niyama nakina wurrumurdakakinu-wa, “Kirrumurdakeyina karnumamalya karningaringkama-wiya!”⁵⁰ Umba enena-bina eningaba-da! Wurruwilybaba-ma warnumamalya akabumini-jungwunama ngarruwurrakwulumida-langwa ngarnumamalya, kajungwa nari-yada WarningiRawuma wurrububungkawa aburrijuma ngarrilyimberrkwulumida-langwa ngarnumamalya. Kirreningbalidinamura-bina?” niyama nakina Kayubaja.⁵¹ Nara nakina kiniyengbina enabakiyaba umba Neningikarrawara nenung-wurrukumbambijuwama amurdakakina ayakwa nenikiyengbi-yada mena-baba akini-yada ngawa nakina naruma nubungkawa NuMinida niliyngama. Umba Neningikarrawara nenumakama enuwa-manja Jesus nenikuminijungwi-yada wurrababurna-langwa WarningiJudiya⁵² akena nara yimbukwa WarningiJudiya-langwa aminijungwuma umba wurruwurrakwulumida-langwa Neningikarrawara-langwa warnumamalya engka-langwa iya engka-langwa angalya wurruwurrakawura-ma kuwambilyi-yada.

⁵³ Kembirra yadikina arakba aburraja WarningiJudiya wurrububungkawa nenuminilyeyimbukweyina warnikuwardi-yada Jesus.⁵⁴ Aminakina-langwa kembirra eneja Jesus nara nabilyerra kinilikena yenjerrikina Judiya-wa umba nilikena erribaja eyukwuiyu-wa angalya engemba-wa Yibureyima. Akine-ka angalya nuwambilyuma akwudangwa alarrkingburingka. Nakina ngawa nambilyuma yakwujina aburruwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa.

⁵⁵ Biya nuwakwudangwudina arakba warnikambarringi-yada warnikilarrmi-yada emeba WarningiJudiya warnumamalya Akwurungkuwarrukwa-langwa kajungwa warnikiyakuwerribiki-yada aburra-langwu-wa wurrarumuruma wurribinu-wa nawurrakijadangumuruwa Yijiba-langwa. Aburraja kembirra wurrababurna-langwa WarningiJudiya warnumamalya nawurrakilikenuma eminingka-langwa iya eminingka-langwa angalya nawurramurdukweyinuwa yenjerrikina Jirujalemu-wa kajungwa kararrkajungwuni-yada arakba adinakba warnikambarringi-yada akina.⁵⁶ Wurrakine-ka arakba nenuminaburangkeyinume-ka Jesus-uwa. Nawurramurdukweyinuwa arakba Neningikarrawara-langwa-manja angalya akwa namakijeyinuwa wurrakina, “Kwureya! Dukwa kinilikaja nakina yangkwurrangwa

enenu-wa Akwurungkuwarrukwa, dukwa nara-da!” namurndakiyama wurrumurndakakina.

⁵⁷ Aburraja wurrumurndakakina wurrarumuruma WurruMinida akwa WurruBarija warnungkwarba narramakama warnumamalyu-wa akwa neyama, “Karningerribirra karnumamalya yikinirringkina-manja Jesus, kwa yikeningmikina yikilikaja yikumakina kajungwa yikinumiya-yada kembirra nakina,” neyama wurrakina.

12

Meri yingi-jirabama-langwa bungabungwa Jesus-langwa-manja alika

¹ Bi...ya mamangbala muwilyaba marringa num-akwudangwudinuma arakba warnik-ambarringi-yada warniki-larrmi-yada emeba Warningi-Judiya warnumamalya Akwurungkuwarrukwa-langwa kajungwa warniki-yakuwerribiki-yada aburra-langwu-wa wurrarumuruma. Eneja arakba nakina Jesus ni-lawurradinuma erribaja Bedini-wa ebinu-wa angalya nenu-warumajuwamurru-wa nen-enibikamurru-wa Lajirida. ² Aburraja wurrakina nenumin-akumarna arakba adinakba aninga Jesus-langwa. Enejukwaba nakina Lajirida n-ambilyumurra yakwujina aburruwa wurrukwal warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa. Biya ne-yebukeyinuma wurrakina wurruwurrakawura-ma umba ngalaja dakina Mada yingi-lyilyanguma amurndakibina aninga aburruwa-wa.

³ Kembirra ngalaja Meri yingu-manga ebina akwulyubena bungabungwa yingu-beyindanguma aminaruma angwarnda eyukwujiya-ma budila akwa yingi-jiraba akina Jesus-langwa-manja alika. Kembirra yinginumini-ngburingkakama ngala-langwa-murra mamungba akwa nuw-angkarrkwulyuwakenuma ne-ngbajuma eningaba arrawa alikira-manja.

⁴ Eneja nakina Judija NeningiKariyada, nibina nuwilyaba nenikaburrakiyuwa Jesus-langwa, nibina neniku-kwi-yada Jesus wurrumurndakibinu-wa wurrububungkawa warniku-wardi-yada, ni-yama nakina aburruwa-wa, ⁵ “Miyambena-burra nara yika-kwa wurrumurndakangabu-wa akina bungabungwa kajungwa yiku-meni-yada adirringwarna angwarnda akwa yika-kwuni-yada wurribinu-wa warningmalyingmalyingma warnumamalya?” ni-yama nakina.

⁶ Akena nakina Judija nu-marrungwayindangumurra wurrakina warningmalyingmalyingma warnumamalya umba numa-wilyuwilyakama mibina meningangwarnda beka enuwa-manja. Akwali-yada n-angkanmaduma angwarnda ena-langwi-yada. Ni-yamama-langwa amurndakibina, kembirra nakina ni-yengbinuma amurnadakakina ayakwa-da.

⁷ Eneja kembirra Jesus ni-yama enuwa-wa, “Nga-lalika daka! Ena yingu-minambambilyuma eningadinakba bungabungwa kangumini-lyungkweni-yada nganyangwa-manja ningenumadangkwa ki-jungwa-manja ngayuwa. ⁸ Nganja ningena nara ambilyinguma arngkababurna-langwa nungkwurruwa-manja umba wurrakina warningmalyingmalyingma warnumamalya kuw-ambilyamurra arngkababurna-langwa nungkwurruwa-manja,” ni-yama Jesus-da.

Nenumini-lyelyimbukweyinuma-langwa warniku-warda-langwa Lajirida

⁹ Aburraja wurrababurna warnumamalya WarningiJudiya nuw-engkirrikenuma Jesus ni-yar.duma-langwa Bedini-manja arakba biya kembirra aburrajukwaba nawurraki-likenuma yenjerrikina Bedini-wa. Nara warniki-rringki-yada yimbukwa nakina Jesus umba

enejukwaba nakina Lajirida warniki-rringki-yada nibina-murrada nenu-warumajuwa-murrada nen-enibika-murrada Jesus. ¹⁰⁻¹¹ N-enibudinuma-langwa ngarningka nakina Lajirida, kembirra wurrumurndakakina warnumamalya na-werrikuwaranguma wurrarumuruma-langwa WurruMinida umba na-werrikambilyuma Jesus-manja. Kembirra aburraja wurrumurndakakina WurruMinida ne-yawijamama akwa nenumini-lyelyimbukweyinuma warniku-warda-langwa nakina Lajirida.

Jesus ni-likenuma-langwa Jirujalemu-wa dangki-murra

¹² Mingki-yada arakba makina mamawura, aburraja wurribina wurrababurna warnumamalya nawurraki-likenu-murruMurra Jirujalemu-wa warnik-ambarringi-yada akina-manja Akwurungkuwarrukwa, nuw-engkirrika ni-likenuma-langwa Jesus enejukwaba akinu-wa angalya.

¹³ Kembirra nenumurndaku-manga yilyarra yinumawarruwalya warniku-warriji-yada ayarrka-murra akwa nawurraki-likena nenu-kwurukwa enuwa-wa. Ne-yangkuwarumajungwunuma wurrakina enuwa-wa akwa ne-yama, “Yirre-yangmarngkwajina yirra-langwa Ningkumikbiyiya-dangwa! Yirre-yangmarngkwajina ningkibina nginilarrkama yangkwurrangwa Neningikarrawara! Ngeni-yangmarngkwajina Nubungkawa NgarningiYijireyila-langwa!” ne-yama wurrakina.✧

¹⁴ Eneja Jesus nang-akburranga duwilyaba dangki akwa ni-rijawudija dakina-manja. Ni-yamama nakina Jesus ebina-langwiya ayakwa nuw-arrikarrijajungwunuma-langwiya arakburakba-kiya Neningikarrawara-langwa-manja jurra. Ngarraku-makinama akina ngakwurruwa-wa akwa ne-yaminama, ¹⁵ “KarningiJirujalema karnumamalya, nara akbar.duma! Umba kwuja! Wuni-rringka nubukwaya ni-likajama nungkwurra-langwa nubungkawa dangki-murra,” ne-yaminama akina ayakwa.✧

¹⁶ Adinuba-wiya aburraja Jesus-langwa warnikabuburrakiyuwa narr-angkungkuwabijuwa amurndakakina ayakwa kinu-bungkawadinama-langwa Jesus akwa ni-likenuma-langwa dangki-murra. Akena ambaka-murra nu-warumajungwunu-manja Jesus ni-jungwunuma-langwa mabiyakarbiya mamawurakembirra nuw-eningmidinuma arakba amurndakakina ayakwa ebina nuw-arrikarrijajungwunuma-langwa enuwa-langwa akwa ngarningka amurndakakina ne-yamama-langwa akina-langwiya ayakwa. ¹⁷⁻¹⁸ Miyambena-burra wurrakina wurrababurna warnumamalya nawurraki-likena nenu-kwurukwa

Jesus-uwa? Wurrakina nawurraki-likenuma yenjerrickina mena nuw-engkirrikenuma-baba Jesus n-ardanguma Lajirida medirra-langwa akwa nen-enibikama. Kembirra narra-makama narri-yarrkbalijuwama wurrukwalamanja warnumamalya akina-langwa arrubuda ni-yamama-langwa Jesus. ¹⁹ Kembirra aburraja WurruBarija warnungkwarba na-werrikawarriyadinuma na-makijeyinuma akwa ne-yama, “Kardi! Ne-yamarrkinama-bina warna? Kwuja! Wurrangkwulyumida-langwa warna arakba neni-yuwarnama enuwa-wa! Ngarne-ka ngakwurruwa ngarri-lyangmuridinama nara e-yamama!” namurndaki-yama wurrakina.

Nenumin-andeyuma-langwa Jesus-uwa wurrukwala WarningiJudiya-ma warnumamalya

²⁰ Aburraja wurruwurrakwulyumida-langwa warnumamalya eminingka-langwa iya eminingka-langwa angalya nawurraki-likenuma Jirujalemu-wa warnik-ambarringi-yada warniki-larri-yada emeba

akina-langwa Akwurungkuwarrukwa warniki-yakuwerribiki-yada WarningiJudiya-langwu-wa wurrarumuruma. Wurrukwala wurrakina WarningiJudiya-ma warnumamalya. ²¹ Umba eneja nibina-murrada Biliba n-ambilyuma yakwujina ebina-manja angalya eyukwujiya-manja Bejeda-manja Keliliya-manja, nakina yakwujina enejukwaba. Aburraja wurrumurndakibina WarningiJudiya-ma warnumamalya na-likenuma Bilibu-wa akwa ne-yama enuwa-wa, “Wayi! Nungkuwa! Yarne-ka yini-ngayindenama yikini-rringkinama Jesus!” ne-yama wurrakina. ²² Kembirra Biliba ni-likena nenu-maka Endiruwa-manja akwa wunalakina ngawa neni-likena akwa nenu-maka Jesus-manja.

²³ Eneja Jesus ni-yama wurrumurndakakinu-wa warnumamalya, “Nadarrbudinama arakba ena adinuba ebina yikenumin-abilyerrikinamurra Neningikarrawara nungkwurraja ngayuwa-bina ningena ningarrubudangwa ningukwulyubena ningilyengma, ningibina ningi-rukwullarrinuma enena-manja angalya. ²⁴ Wurr-engkirraja! Ebina wuburra-kiya awilyaba amaninga amadidira na-lungkuwabijajungwuna-manja ajiringka-manja, kembirra nuw-eyebirredinama ebina eningarrawa umba na-lingbijanginama akwa na-lungkuwarringinama akwa ababurne-ka amadidira nuw-arrangbijeyinama. Ebina eningadinuba-wiya amadidira nuw-eyebirredinama akwa arakba na-jungwunama. Akena nara-manja a-lungkuwabijajungwuma akina ajiringka-manja, akwa kuw-ambilya-manja engburingka, kembirra nara a-lungkuwarruma akwa arrangbijajuma ababurna amadidira umba awilyaba-ma yimbukwa amadidira aminakwukawura kuw-ambilyama. Amandangwa engburingka ayakwa akina! ²⁵ Kirribina karningerribirra nara-manja amin-engkirrikama wurrukwalu-wa umba yiki-lyelyingmajungwuna-manja nungkwurrabakiyaba-langwa, kembirra nara karniba ambilyuma karningangkawura. Umba yikumini-yakuwabijajungwuna-manja akwa yikamini-yakuwerribikaja-manja wurrukwala-langwa, kembirra karniba yik-ambilyama karningangkawura. ²⁶ Kirribina karningerribirra yiki-ngayindena-manja ngayuwa ningubungkawa nungkwurra-langwa, kembirra kirrakina nganyangwa karnikuminuwar.duwar.da akwa yiki-yuwarnama ngayuwa-manja kajungwa ngayuwa-manja yik-ambilyi-yada ababurna-manja angalya ki-likajamurra-manja ngayuwa. Akwa eneja Nungwarrka yikeni-kbarrngajinama karningerribirra kirribina yikuminuwar.denama warka nganyangwa,” ni-yama Jesus.

Jesus numini-yengbijajungwunuma-langwa neniki-jungwi-yada

²⁷ Biya Jesus ni-yama ngarningka wurrumurndakakinu-wa warnumamalya, “Ki-yamarrkinama ningena? Ninguwerrikubarrnge-ka ningena arakba. Kinu-makina ningena Nungwarrka nari-yada a-lyanduma. Akena mama akina! Aminakina-langwa-baba ningena ningi-likenuma yangkwurrangwa ningeniki-yami-yada. ²⁸ Ngangwa, wurradirrburakina wurrumurndakeyina-manja warnumamalya ningkarrubudangwa ningukwulyubena ningikilyengma,” ni-yama nakina Jesus. Kembirra ngalaja akina amayakwa Nungwenikba-langwa ne-yengbina angaluba karrawara-langwa akwa ne-yama, “Ngayuwa arakba ningarradirrburakama akwa ngarningka ngawa ka-dirrburakinama nganja ningibina ningarrubudangwa ningukwulyubena ningilyengma,” ne-yama akina amayakwa. ²⁹ Umba aburraja wurrumurndakakina warnumamalya nuw-engkirrikenuma akina amayakwa angaluba karrawara-langwa. Yibilyibilya-bu na-lyangkiyama aburra wurrukwala

umba aburraja wurrukwala nenikumamurikaja-bu Neningikarrawara-langwa ni-yengbinumurra Jesus-uwa na-lyangkiyama wurrakina.

³⁰ Eneja kembirra Jesus ni-yama wurrumurndakakinu-wa warnumamalya, “Akina ebina amayakwa nara kakumini-yengbina ngayuwa-langwa umba nungkwurruwa-langwa kirrakumini-yengbinuma,” ni-yama nakina.

³¹ “Ngalaja arakba na-darrbudinama ena yikeni-lekbajama-langwa nakina Neningikarrawara nungkwurruwa-wa kirrababurnu-wa akwa ngawa kin-ambilyama-langwa neningarrubuda-ma nibina nubungkawa ena-langwa angalya akwa angkwulyumida-langwa. ³² Kabu-wurdijina-manja wurrakina ngayuwa ena-langwa angalya, kembirra nganja ningena kangkijirenama wurrababurna-langwa warnumamalya eminingka-langwa iya eminingka-langwa angalya nganyangwi-yada,” ni-yama Jesus. ³³ Jesus ni-yengbinuma akina ayakwa kajungwa warnumamalya kuw-eningmidiniyada adinakba enuwa-langwa nenikumini-jungwa-langwa wurrababurna-langwa warnumamalya ka-mambalinamurra-manja eka.

³⁴ Aburraja kembirra wurrumurndakakina warnumamalya naminandabumeyinuma akwa ne-yama Jesus-uwa, “Neningikarrawara-langwa-manja ayakwa nuw-arrikarrijajungwunama ngarraku-makinama nakina kin-ambilyama neniba neningangkawura nibina nenumini-jirabama neni-jirrkumarnuma amalyirra Neningikarrawara neningadinubawiya neningadinakba. Kembirra ki-yamarrkinama nungkuwa kabu-wurdijinama ningkakina yadada, ningkibina-murrada ningkirukwularrinu-murrada ena-manja angalya? Ningki-yamarrkinama ningkakina ningki-yengbijajungwunama ningkenimikirra ningkirukwularrinuma ena-manja angalya?” ne-yama wurrakina.

³⁵ Kembirra eneja Jesus ni-yama aburruwa-wa, “Ngayuwa ningena Ningenikilarrkabarraka ningibina-murrada ngarramin-abilyerrikinama Neningikarrawara-langwa nungkwurruwa-manja akena ningambilyama nungkwurruwa-manja arngkidarrba yimbukwa. Yikilikaja-manja karningerribirra alarrumur:da-langwiya, kembirra yikangukwabijinama karniki-lika-langwa dirrbura kirrakina. Yikangukwabijinama alyangmandukwuna ayakwa Neningikarrawara-langwa umba yiki-yaminama ngawa awurruwurrariya. Kembirra ningambilya-wiya ningena Ningenikilarrkabarraka nungkwurruwa-manja, yiki-likajama nganyangwa-manja akilarrkabarraka kajungwa yiku-miringkini-yada dirrbura Neningikarrawara-langwa akwa nariyada akina alarrumur:da akburranguma nungkwurruwa-manja kirriyaminjamina-wiya awurruwurrariya. ^{36a} Ningambilya-wiya ngayuwa nungkwurruwa-manja, yiku-werrikambilyama ngayuwa-manja ningibina Ningenikilarrkabarraka kajungwa nungkwurramba-langwa yiki-yaminiyada wuburra karnikilarrkabarraka wurrukwalu-wa warnumamalya warniku-miringki-yada dirrbura Neningikarrawara-langwa,” ni-yama Jesus.

Warningijudiya warnumamalya wurrubina nara ka-werrikambilya Jesus-manja

^{36b} Ni-jerrukwama-langwa ayakwa Jesus, kembirra ni-lalika akina angalya Jirujalema umba n-abuwarrkajungwa wurrumurndakakina-langwa warnumamalya warningakwujina. ³⁷ Mame-ka nakina Jesus ni-yamama ababurna arruburrubuda neni-rringkamurra-manja wurrumurndakakina warnumamalya, akena nara ngawa ambaka

wurrakina ka-werrikambilya enuwa-manja, ³⁸ kajungwa akina ayakwa ka-lyangmandukwunadini-yada ebina n-arrikarranguma arakburakba-kiya nakina nenikumakumaka Neningikarrawara-langwa ayakwa nenimikirra Ajaya. Akine-ka ayakwa ne-yaminama, “Karukwa! Yikabuminu-werrungwur.danguma yirra-langwa ayakwa! Akena nara wurribina-da! Akwa nungkwaja nungkuwa ningkarramin-abilyerrikama nungkwa-langwa arrubuda! Akena nara ngawa wurribina-da!” ne-yaminama akina ayakwa. ³⁹ Wurrakina ngawa nara ka-werrikambilya mena ni-yengbinuma-baba Ajaya ngarningka engka awilyaba ayakwa. Akine-ka ne-yaminama, ⁴⁰ “Neningikarrawara nenuminu-mimbakama aburra-langwa menba, akwa nenumini-lyangbudirrkama aburra-langwa aringka, kajungwa karr-angkuwabijuwi-yada aburra-langwa-murra menba akwa nari-yada karru-mumiringka aburra-langwa-murra mangma. Umba Neningikarrawara ni-yamama, ‘Ngayuwa arakba ningi-yengbinuma akina ayakwa, kajungwa nari-yada a-lyangbulawurraduma wurrakina ngayuwa-wa, akwa nari-yada eningabakama aburruwa-manja,’ ni-yamama Neningikarrawara,” ne-yaminama akina ayakwa Ajaya-langwa. Aminakina-langwa ayakwa kembirra wurrakine-ka warnumamalya nara ka-werrikambilya Jesus-manja. ⁴¹ Miyambena-burra ena Ajaya ni-yengbinuma? Dukwa nenu-marngkirringkama-baba Jesus narrubudadangwa nukwulyubena nilyengma. Kembirra nenumini-yengbinuma enuwa-langwa.

⁴² Kada wurrumurndakakina WarningiJudiya wurrububungkawa wurrababurna-langwa nenumini-yarrkuwaranga Jesus. Nara-da! Umba aburraja wurrukwala na-werrikambilyuma enuwa-manja akena nara ke-yengbina abilyerra enuwa-langwa, mena nuwakbar.danguma-baba wurrakina WurruBarija-langwa warnungkwarba. Wurrumurndakakine-ka WurruBarija warnungkwarba narra-makama adinakba warnumamalya-manja nari-yada a-werrikambilyuma enuwa-manja. Akena ka-werrikambilya-manja warningerribirra enuwa-manja, kembirra wurrumurndakakina WurruBarija warnungkwarba ka-minangkirreyinama amurndakakina-langwa jinikakwa kajungwa nari-yada e-yangmarngkwajuma Neningikarrawaru-wa yakwujina. ⁴³ Akwa ngarningka wurrakina WarningiJudiya wurrububungkawa narra-ngayindanguma wurrumurndakakina warnumamalya nari-yada kuw-engkirrikena Neningikarrawaru-wa neniku-werrungwur.di-yada aburruwa-wa umba karra-werrungwur.deni-yada angwurra aburruwa-manja.

Jesus-langwa ayakwa ka-lyangkarrngajungwunama-langwa ngakwurruwa-wa

⁴⁴ Eneja Jesus ni-yengbina ni-yangkuwarumajungwunuma akwa ni-yama, “Kirribina karningerribirra yiku-werrikambilya-murruurra ngayuwa-manja, nara yimbukwa ngayuwa-manja a-werrikambilyuma kirrakina umba ngarningka Nungwarrka-manja yiku-werrikambilyama, nibina ngini-larrkamurra-manja ngayuwa yangkwurrangwa. ⁴⁵ Yiki-rringkinamanja kirrakina ngayuwa-wa, kembirra yikini-rringkinama enejukwaba nibina ngini-larrkama ngayuwa. ⁴⁶ Nganja ningena Ningenikilarrkabarraka ningibina ningi-likenuma enenu-wa angalya kajungwa karningerribirra-langwa kirribina yiku-werrikambilya-murruwiya ngayuwa-wa nari-yada alarrumur.da-manja ambilyuma kirrakina yiken-angkuwabijini-yada

Neningikarrawara umba alarradada-langwiya yiki-likaji-yada yikinu-miringkini-yada enuwa-manja.

⁴⁷ “Umba kirrumurndakibina yik-engkirraja-murruwiya nganyangwa ayakwa yikumini-yarrkuwurrena-manja akina, nara nganja kembirra a-lekbuma nungkwurruwa-manja. Nara ngayuwa ningena kilikena ningeni-lekbi-yada kirrakina umba ningi-likenuma ningena ningeni-enibiki-yada kirrilyimberrkwulyumida-langwa karnumamalya engka-langwa iya engka-langwa angalya. ⁴⁸ Umba arrkala ngalaja ngarningka ambaka awilyaba yikaki-lekbajama kirribina yiku-warenama akwa yikumini-yarrkuwurrenama nganyangwa ayakwa. Amurndakibina ayakwa ningi-yengbinuma-langwa ngayuwa, akina-bina ka-lyangkarrngajungwunama ka-lawurradinama nungkwurruwa-wa akwa yikaki-lekbajama meningarija-langwa-manja mamawura kini-lyanguwerribikajungwuna-manja Neningikarrawara karningabamurrikba akwa kirruwurrariya-murrikba. ⁴⁹ Akina-bina amandangwa alyangmandukwuna mena nara-baba ki-yengbina ngayabakiyaba umba ebina yimbukwa Nungwarrka nginu-makama-langwiya ningeni-yengba-langwa, akina-langwa-bina kembirra ningi-yengbinuma, nakina nibina ngini-larrkama ngayuwa yangkwurrangwa. ⁵⁰ Ningeningma ningena amurndakibina ayakwa nginu-makama-langwa Nungwarrka ngayuwa-manja, yiku-werrungwur.dena-manja amurndakibina-manja, kembirra yiken-enibikinama nakina karningangkawura yik-ambilyi-yada kirrakina. Aminakina-langwa-bina ebina ababurna-langwa ningi-yengbinama-langwa, akina-bina Nungwarrka nginu-makinama ngayuwa-wa ningeni-yengbi-yada,” ni-yama nakina Jesus.

13

Jesus nenumin-ajirranguma-langwa alika ena-langwa-langwa warnikabuburrakiyuwa

¹ Muwilyaba-ma arakba num-akwudangwudinuma makina mamawura warnik-ambarringi-yada warniki-larrmi-yada emeba WarningiJudiya warnumamalya Akwurungkuwarrukwa-langwa kajungwa warniki-yakuwerribiki-yada aburra-langwu-wa wurrarumuruma. Eneja arakba Jesus neningma nakina na-darrbudinuma neniki-lalika-langwa enena angalya umba neniki-likiyada Nungwenikba-langwu-wa angalya. Nilyelyelyingminuma nakina wurrababurna-langwa wurrumurndakibina neni-yuwarnu-murumurra enuwa-manja enena-manja angalya akwa nilyelyingminuma nakina neningangkawura yanda-langwa ni-jungwunuma.

² Kembirra num-awiyeba-manja mamawura, Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa ne-yebukeyina aninga wurruwurrakawurama. Akena nara-wiya ambaka kuw-alyubarina aninga wurrakina, eneja arakba nakina Namukwa nenu-kwudirrka Judija nibina nenikuwenikba Jayumuna NeningiKariyada-langwa, kajungwa kenu-kwi-yada Jesus wurrumurndakakinu-wa wurububungkawa kenu-wardangi-yada nakina.

³ Eneja Jesus neningma arakba nakina nenu-bungkawakama-langwa Nungwenikba angkwulyumida-manja. Akwa ngarningka neningma nilikenuma-langwa nakina angaluba Neningikarrawara-langwa akwa nenikilawurrada-langwa yenjerrikina ngarningka enuwa-wa. ⁴ Nuw-alyubariniwiya ngawa wurrakina akina aninga, Jesus nu-mirajanga akwa nang-abuwaraka dadingikarrawara dumbala umba ngarnumadangkwa dumbala n-abaldamura dawula-murra. ⁵ Kembirra ni-jiraba akungwa marumu-wa

damba-langwu-wa mamurndakijika akwa nenumin-ajirranga alika ena-langwa-langwa warnikabuburrakiyuwa wurruwilyuwilyaba-wiya-langwa akwa nanga-rndirka dibina-murrada dumbala n-abaldamurinuma akwa nenumini-ngburingkaka aburra-langwa alika.

⁶ N-abuluwendingu-manja arakba Jayumuna Bida-manja, eneja kembirra ni-yama nakina, “Wa, nungkuwa! Jerriya ningkena yikumin-ajirrenama alika nganyangwa-na?” ni-yama nakina.

⁷ Eneja Jesus ni-yama, “Ningk-angkuwabijinama enena ningi-yaminama-langwa aduwaba umba ambaka-murra kembirra ningkakina kumumiringkinama,” ni-yama nakina.

⁸ Eneja Bida ni-yama, “A.a! Nare-ka amin-ajarruma nganyangwa alika!” ni-yama nakina. Eneja Jesus ni-yama, “Nara-manja ajarruma ngayuwa nungkuwa-manja, nara kembirra arakba ningkakina nganyangwa yenubiyakaja-da,” ni-yama nakina.

⁹ Eneja Jayumuna Bida ni-yama, “Kembirra nara alika yimbukwa amin-ajarruma umba ayarrka akwa aringka yimin-ajirrena ngarningka,” ni-yama nakina.

¹⁰ Jesus ni-yama nakina, “Warningerribirra-langwa wurribina warnu-mamalya nuw-ajarrijungwuna-murumurra akwa wurrumungkwur.damurumurra, nara ngarningka ajarrijungwuma umba alika yimbukwa karr-ajirrenama aburra-langwa. Umba nungkwurraja nganyangwa-wiya karnikabuburrakiyuwa karna kirruminjirmungkwur.da akena ningkuwilyaba ningkena yelakwa ningkeninguminjirmungkwur.dama,” ni-yama nakina. ¹¹ Jesus neningma nibina kenu-kwunama-langwa nakina wurrumurndakakinu-wa wurrububungkawa warniku-wardiyada. Neningma arakba nakina-baba adinakba-kiya, kembirra nakina ni-yamama, “Ningkuwilyaba ningkena yelakwa ningkeningumungkwur.dama,” ni-yamama nakina.

¹² Biya nenumin-ajirranguma-langwa Jesus aburra-langwa alika, kembirra nanga-rndirka dadingikarrawara dumbala akwa n-awiyebena akwa n-ambarringa ebina-manja angalya ena-langwa-manja neyebukeyinumurra-manja aninga akwa ni-yengbina ayakwa aburruwa-wa akwa ni-yama, “Kirru-mumiringka karna ambaka ebina ningi-yamama-langwa ngayuwa aduwaba? ¹³ Yirri-yengbijinama Ningumikbiyiya-dangwa akwa Ningenikakakirumaka nungkwurra-langwa. Akine-ka eningaba mena amandangwa ningena ngayuwa nungkwurra-langwa Ningumikbiyiya-dangwa akwa Ningenikakakirumaka. ¹⁴ Ngayuwa nganja nungkwurra-langwa Ningumikbiyiya-dangwa akwa Ningenikakakirumaka ngarramin-ajirranguma nungkwurra-langwa alika wuburra ngayuwa ningenikuminuwar.duwar.da nungkwurra-langwa. Kembirra nungkwurramba-langwa yiki-yamini-yada arrkala yikumin-ajarrijeyini-yada nungkwurra-langwa alika akwa yikuminu-war.dijeyini-yada warka.

¹⁵ Enena wuburra ngarra-wilyakajuwama ngayuwa nungkwurruwa-manja, yiki-yamini-yada ngarningka wurrukwala-manja.

¹⁶ “Wurr-engkirraja! Jerriya warnikuminuwar.duwar.da wurraruma umba naba-kiya eneja aburra-langwa nubungkawa? Nara-da! Jerriya wurrayakwu-ma wurraruma umba naba-kiya eneja nibina neni-larrkama? Nare-ka-da! Nara ngarna angkuwurrijajuma umba ngarurururakidirrbura ngawa ngarna. Amandangwa engburingka ayakwa akina! ¹⁷ Karningma karna arakba nganyangwa ayakwa alyangmandukwuna. Yikumini-yarrkuwarakina-manja nganyangwa ayakwa, kembirra

Neningikarrawara kini-yaminama eninginingaba-wiya nungkwurruwa-manja.

¹⁸ “Ningeningma arakba ningeningadinakba ningu-wekbalyinu-murumurra kirribina ngayuwa. Akena nara ningena e-yengbuma kirrababurnu-wa umba kirruwilyabu-wa. Umba ngalaja akina ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma Neningikarrawara-langwa-manja jurra, kalyangmandukwunadinama akina ebina-murrada ne-yaminama, ‘Nibina nuwilyaba n-alyubarinuma ngayuwa-manja, nginu-marngkilyerrikama akwa nginu-wurrikbama nakina,’ ne-yaminama akina ayakwa.”[☆]

¹⁹ Amandangwa ningena ngarra-makinama amurndakenena kangekburakajungwunamurru-wa, kajungwa kangekburakajungwunamanja amurndakakina ambaka-murra, karningmi-yada kirrakina arakba ngayuwa-bina ningibina-murrada neniki-larrki-yada Neningikarrawara yangkwurruangwa.

²⁰ “Wurr-engkirraja! Kamini-larrkajama nganyangwa wurrayakwuma. Karningerribirra-langwa yika-werringekburakina-manja wurrayakwa-murumurra, kembirra wuburra laka yiki-yaminama yiku-werringekburakinama ngayuwa-manja. Akwa ngarningka karningerribirra-langwa yiku-werringekburakina-manja ngayuwa-manja, kembirra wuburra laka nibina-manja ngini-larrkamurra-manja ngayuwa, yiki-yaminama yikinu-werringekburakinama enejukwaba. Amandangwa engburingka ayakwa akina!” ni-yama Jesus.

Nenu-makamurra-langwa Jesus ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa ebina warniki-yama-langwa wurrukuala enuwa-manja

²¹ Biya ni-jerrukwama-langwa Jesus amurndakakina ayakwa, nuwerrikubarrnge-ka arakba nakina. Akwa ni-yengbina ni-yama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Wurr-engkirraja! Kirruwilyaba kirrumurndakeyina-langwa yika-kwunama ngayuwa wurumurndakakinu-wa wurububungkawa warniku-wardi-yada. Amandangwa engburingka ayakwa akina!” ni-yama Jesus.

²² Aburraja wurumurndakakina warnikabuburrakiyuwa narringkajeyinuma wurruwilyuwilyaba-wiya namin-andabumeyinuma wurrakina. ²³ Nibina nuwilyaba ni-lyelyelyingminu-murrada Jesus, nirrakarjiyinga akwudangwa enuwa-manja. ²⁴ Kembirra eneja nakina Jayumuna Bida nenu-kweyinuma menba-murra nakinu-wa akwa ni-yama, “Ni-yendabiya nakina numiyambena-langwa nakina ni-yengbinama,” ni-yama nakina Bida.

²⁵ Eneja nibina nenikabuburrakiyuwa n-arndadadilyuma akwudangwa Jesus-manja akwa ni-yama, “Yirrumiyambena?”

²⁶ Eneja Jesus nu-manga damba akwa ni-ngkarrnga eyukwujiya akwa ni-yama, “Ngayuwa ki-ngambajiyama ena akwa kinu-kwunama enuwa-wa. Kembirra nakina-langwa-bina ningena ningi-yengbinuma,” ni-yama Jesus. Kembirra arakba ni-ngambaja akina damba akwa nenu-kwa nibinu-wa Judija, Jayumuna NeningiKariyada-langwu-wa nenikuwenikba. ²⁷ Eneja Judija ni-rndirrka ebina damba umba akina-wiya ngawa eneja nakina Namukwa nu-werrikawiyeba Judija-manja. Eneja Jesus ni-yama Judiju-wa, “Jeyi! Warenja likaja akwa ki-yamina nungkwaja ningkeniki-yami-yada!” ni-yama nakina. ²⁸ Aburraja wurumurndakakina wurribina nuw-alyubarinu-murruwiya yakwujina aninga, narr-angkuwabijuwa ebina ayakwa ni-yengbinuma Jesus.

[☆] 13:18 Emeba 41:9

²⁹ Wurrukwala na-lyangkiyama wurrakina Jesus neni-larrkama neniku-beyindi-yada ebina narri-ngayindanguma Akwurungkuwarrukwi-yada, umba aburraja wurrukwala na-lyangkiyama-bu wurrakina ni-lyilyanguma akina angwarnda warningmalyingmalyingma-wa warnumamalya, mena nubungkawa-baba nakina ebina ni-lyingama aburra-langwa angwarnda. ³⁰ Eneja Judija ni-rndirrkama-langwa ebina damba, arngkawura-wiya nu-warumajungwa akwa ni-jadinga errekbua-wa. Ngalaja arakba akina na-larrumur:da angalya.

Enikaduwa-langwa eningarumuruma ayakwa ngakwurra-langwa ngarniki-yarrkuwaraki-yada

³¹ Judija ni-likenuma-langwa ebina-langwa angalya, eneja kembirra nakina Jesus ni-yengbina ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa akwa ni-yama, “Kirrababurna-langwa arakba karna karnik-eningmidiyada ngayuwa ningena ningarrubuda-dangwa ningukwulyubena ningilyengma, ningibina ningi-rukwalarrinuma enena-manja angalya. Akwa ngarningka k-abilyerrikini-yada ngayuwa-ma nungkwurruwa-wa Neningikarrawara-langwa nibina narrubuda-dangwa nukwulyubena nilyengma enejukwaba. ³² Akwa k-abilyerrikina-manja ngayuwa-ma nungkwurruwa-wa Neningikarrawara-langwa nibina narrubuda-dangwa nukwulyubena nilyengma, kembirra enamba-langwa nakina yikenumin-abilyerrikinama ngayuwa-langwa ningibina ningarrubuda-dangwa ningukwulyubena ningilyengma, ningibina ningi-rukwalarrinuma enena-manja angalya.

³³ “Ngeniyerriya aku-ngwarndirrija arakba! Nara ningena ambilyuma ningeningamiyerra nungkwurruwa-manja yelakwa umba ningeningaduwaya ningena ning-ambilyama. Nungkwurraja kum-aburangkinama menba ngayuwa-wa akena nara arakba akburranguma ngayuwa. Ebina-murrada ayakwa ningarra-makamurrada WarningiJudiya-manja wurrububungkawa, ngarra-makinama arakba karna. Ningi-yamama aburruwa-wa, ‘Nara karna a-likama ngayuwa ki-likajamurru-wa,’ ningi-yamama. ³⁴ Kembirra arakba ngarra-makinama enikaduwa-dangwa eningarumuruma ayakwa kajungwa yiki-lyelyingmajeyini-yada warningerribirra-langwa warnumamalya. Wuburra laka ngayuwa ningi-lyelyingminama nungkwurruwa, yiki-yamini-yada yiki-lyelyingmajeyini-yada kirrakina. ³⁵ Kirribina yiki-lyelyingmajeyinamanja, kembirra wurrababurna-langwa kuw-eningmidinama wurrakina nganyangwa karnikabuburrakiyuwa kirrakina,” ni-yama Jesus.

Jesus nenu-makama-langwa Bida-manja kin-eningbalikajungwunamalangwa enuwa

³⁶ Eneja ni-yama nakina Jayumuna Bida, “A nungkuwa! Ngambu-wa-bina ningkena ki-likajama?” Eneja Jesus ni-yama, “Nara arakba ningkakina aburrakiyuwama ngayuwa-manja ki-likajamurru-wa, umba ambakamurra kembirra ningkakina yiki-yuwarnama,” ni-yama Jesus.

³⁷ Eneja nakina Bida ni-yama, “Miyambena-burra nungkuwa ningki-yaminama nara aburrakiyuwama ngayuwa nungkuwa-manja? Ngayuwa ningena ningenumini-jungwi-yada arakba nungkwa-langwa,” ni-yama nakina Bida.

³⁸ Eneja Jesus ni-yama, “Jerriya amandangwa arakba ningkena yikumini-jungwuni-yada nganyangwa? Engkirraja! Nara-wiya dakina ardingama dadinungkwarba jukwujukwa, ningkena k-eningbalikajungwunama

ngayuwa-langwa arngkabiya-karbiya-ma. Amandangwa engburingka ayakwa akina!” ni-yama nakina Jesus Bida-wa.

14

Jesus nakina numamurukwa ngarniki-liki-yada Nungwarrku-wa

¹ Biya ngarningka Jesus ni-yama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Nare-ka karna a-werrikawarriyaduma umba wunu-werrungwur.dena Neningikarrawara-manja akwa ngawa nganjukwaba ngayuwa-manja. ² Ngalaja akina angalya Nungwarrka-langwa karrawara, aminababurna angalya na-wilyakinama yik-ambilyama-langwa nungkwurruwa yakwujina karningangkawura. Ningena nganja arakba ningeniki-liki-yada akinu-wa angalya kamini-ngekburakini-yada adinakba nungkwurra-langwi-yada. Nara ngayuwa ningena ekikalya ayakwa a-makama-na? ³ Umba ki-likaja-manja ngayuwa kamini-ngekburakina-manja angalya nungkwurra-langwa, kembirra ngarningka ngayuwa ningena ki-lawurradinama yangkwurrangwa k-angkirnama nungkwurruwa-wa akinu-wa angalya aki-yakeyini-yada ngarruwurrakawuru-ma karningangkawura ebina-manja angalya k-ambilyamurra-manja ngayuwa. ⁴ Karningme-ka arakba kirrakina makina mamurukwa ebinu-wa angalya ki-likajamurru-wa ngayuwa,” ni-yama Jesus.

⁵ Eneja Damija ni-yama, “A.a! Yarningbala ambaka yarna ki-likajamurru-wa nungkuwa! Yiki-yamarrkama kembirra yarna yik-eningmiduma makina mamurukwa yarniki-lika-langwa yirruwa yenjerrikina?” ni-yama nakina Damija.

⁶ Eneja Jesus ni-yama enuwa-wa, “Ngayuwa-bina ningena ningumamurukwa Nungwarrka-langwu-wa angalya akwa ngarramin-abilyerrikinama ngawa alyangmandukwuna ayakwa enuwa-langwa akwa k-enibikinama kirrakina yik-ambilyi-yada enuwa-manja karniba karningangkawura. Nara ningkakina nungkwabakiyaba a-likama nganyangwu-wa Nungwarrka, umba ki-likaja-manja yimbukwa nganyangwa-langwiya ningumamurukwa, kembirra ki-likajama enuwa-wa ningkakina,” ni-yama Jesus. ⁷ Biya ngarningka ni-yama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Karningma arakba karna ngayuwa, kembirra nungkwurruwa yik-eningmidinama Nungwarrka enejukwaba. Aduwaba-langwa karningma kirrakina enuwa akwa kini-rringkama arakba,” ni-yama Jesus.

⁸ Eneja Biliba ni-yama enuwa-wa, “Wa! Yirru-wilyakajiya kembirra yir-rajaja nungkuwa-langwa Nungwena akwa ngawi-yada arakba!” ni-yama Biliba nakina.

⁹ Eneja Jesus ni-yama Bilibu-wa, “Ngarri-yakiyakeyinuma arakba ngarningkwurakba enena-manja angalya ngarna-da. Umba ningkumiyambena ningkenumamalya ningkena ningkeniku-murnandabamanja? Karningma arakba ngayuwa ningena, kembirra karningma arakba nganyangwa Nungwarrka enejukwaba. Miyambena-burra ningkakina yi-yengkilabaja Nungwarrka-langwa ngayuwa-wa ningkeniku-wilyakaji-yada-na? ¹⁰ Aba nara-bina ningkena a-werrungwur.duma nganyangwa ayakwa? Ngayuwa ning-ambilyama Nungwarrka-manja ningena umba eneja Nungwarrka n-ambilyama nganjukwaba ngayuwa-manja akwa yinu-wilyaba-ma yinalakena. Amurndakenena ebina ayakwa ningi-yengbinama nungkwurruwa-wa, nara ngayabakiyaba e-yengbama umba Nungwarrka nginumina-war.dikinama amurndakakina ningeniki-yengbalangwa nibina n-ambilyama ngayuwa-manja. ¹¹ Yirru-werrungwur.dena

ngayuwa-manja ebina-langwa ayakwa ngarra-makinama-langwa yinuwilyaba-ma yinalakena ngayuwa akwa Nungwarrka. Akena nara-manja aminu-werrungwur.duma nganyangwa-manja ayakwa, kembirra yiku-werrungwur.dena amurndakibina-langwa ninggu-war.danguma-langwa ngayuwa.

¹² “Wurr-engkirraja! Karningerribirra yiku-werrikambilya-manja ngayuwa-manja, kembirra yiku-war.denama warka ngayuwa wuburra ningi-yamama. Adinuba arakba nganja ki-likajama Nungkwarrka-langwu-wa angalya akwa k-ambilyama enuwa-manja. Ki-likajama-langwa arakba ningena Nungwarrku-wa, kembirra nungkwurraja yiku-war.denama arrubuda-dangwa warka umba yanda amurndakibina warka ngarra-wilyakajuwama kirrakina. Amandangwa engburingka ayakwa akina!

¹³ Ngarnubiyakaja ngarna-baba, kembirra eningerribirra-langwa ebina yiki-yengkilabajama ngayuwa-wa, akina-bina kembirra ki-yaminama ningena kajungwa ngayuwa kamin-abilyerrikini-yada nungkwurruwa-wa Nungwarrka-langwa nibina narrubuda-dangwa nukwulyubena nilyengma.

¹⁴ Ngarnubiyakaja-baba akwa yiki-yengkilabaja-manja ngayuwa-wa eningerribirra-langwa, kembirra ngayuwa ki-yaminama akina,” ni-yama Jesus.

Jesus nenu-makama-langwa neniki-larrka-langwa Neningikarrawara ena-langwa Nenumawurrina aburruwa-wa

¹⁵ Biya Jesus ni-yama ngarningka ena-langwu-wa warnikabubur-rakiyuwa, “Yiki-lyelyingmina-manja ngayuwa, kembirra yikumini-yarrkuwarakinama nganyangwa ayakwa. ¹⁶ Nganja ngayuwa kamini-yengkilabajama Nungwarrka yikenumini-larrkaji-yada wurruwilyaba wurringka warnumamalya yikabu-mamurikajini-yada wurribina ku-ambilyama nungkwurruwa-manja warningangkawura. ¹⁷ Umba wurrakina wurribina wurruwilyaba nakina-bina enuwa Nenumawurrina, nibina yikenumini-dirrburakinama nungkwurruwa-langwi-yada ebina amamalya Neningikarrawara-langwa. Aburraja warnumamalya warningbala-murruwiya ngayuwa, nara wurrakina eningmiduma nakina Nenumawurrina akwa kembirra nara a-werrungwur.duma nakina-da. Umba arrkala nungkwurraja yikenu-werrungwur.denama nakina, mena kin-ambilyama-baba nungkwurruwa-manja arrawa akwa akwudangwa nirungekburna.

¹⁸ “Nara ningena a-lalikama nungkwurruwa-kiya akwurrarajuma umba ki-lawurradinama ngarningka yangkwurrangwa nungkwurruwa-wa. ¹⁹ Arngkidarrba warnumamalya wurribina warningbala-murruwiya ngayuwa, nara a-rringkama wurrakina ngayuwa-wa, umba nungkwurraja kirribina karningma-murruwura ngayuwa yiki-rringkinama ngarningka. Nganja k-enibudinama ngarningka ningena. Kembirra nungkwurrajukwaba karniba kirrakina. ²⁰ Akini-yada ngawa kembirra yik-eningmidinama kirrakina ning-ambilyama-langwa ngayuwa Nungwarrka-manja akwa nungkwurruwa-manja nungkwurrajukwaba umba nungkwurramba-langwa arrkala yik-ambilyama-langwa ngayuwa-manja. ²¹ Kirribina yikumini-yarrkuwarakinama nganyangwa ayakwa, kirrakina-bina kirri-lyelyingminamurra ngayuwa-manja. Akwa yiki-lyelyingmina-manja ngayuwa, kembirra enamba-langwa Nungwarrka kini-lyelyingminama kirrakina akwa ngayamba-langwa ki-lyelyingminama kirrakina akwa k-abilyerrikajungwunama nungkwurruwa-manja,” ni-yama nakina Jesus.

²² Eneja nakina Judija (nara Judija NeningiKariyada umba ningka-dangwa Judija) ni-yama, “A nungkuwa ngarnubiyakaja! Ki-yamarrkinama nariyada abilyerrikajungwuma ningkakina wurribina-manja warnumamalya warningbala-murrumanja nungkuwa umba yirruwa-manja kabilyerrikajungwuni-yada?” ni-yama nakina Judija. ²³⁻²⁴ Eneja Jesus ni-yama, “Karningerribirra-langwa nara-manja a-lyelyingmama ngayuwa-manja, kembirra yikumini-yarrkuwurrenema nganyangwa ayakwa. Umba yiki-lyelyingmina-manja ngawa ngayuwa-manja, kembirra kirrakina yikumini-yarrkuwarakinama nganyangwa ayakwa akwa enamba-langwa Nungwarrka kini-lyelyingminama nungkwurruwa. Yinalakena kembirra yikin-akwudangwukajungwunama ngarningka nungkwurruwa-wa akwa yikin-ambilyama nungkwurruwa-manja. Amurndakeyina ayakwa nganyangwa ebina kirr-engkirrikenuma, nara ngayuwa ki-yengbina akina ngayabakiyaba umba Nungwarrka nginu-ngwurrkumambambijuwama ningeniki-yengbi-yada, nibina ngini-larrkama yangkwurrangwa. ²⁵ Ning-ambilya-wiya ngawa ningena nungkwurruwa-manja, ngarramakama amurndakenena ayakwa. ²⁶ Umba nibina nenikumamurikaja, nibina Neningikarrawara-langwa Nungwurriyaka Nenumawurrina, nakina yikeni-dirrburakinama akwa yiken-eningmikinama ababurnalangwa amurndakibina ngarra-makama nungkwurruwa-wa, nibina keni-larrkajama Nungwarrka nenikumini-rndirrkai-yada nganyangwa mamurukwa.

²⁷ “Ki-likaja-manja ngayuwa yenjerrikina, kembirra ningena kamini-lyurrrkwakinama nungkwurra-langwa yukwudukwuda. Aburraja wurribina warnumamalya warningbala-murruwiya ngayuwa, nalyangkiyaminama nenu-wilyakinama yilyurrrkwa yukwudukwuda. Akena nara-da! Umba yaka wuburra yilyurrrkwa yukwudukwuda nganyangwa niyaminama, kamini-lyurrrkwakinama kembirra nungkwurramba-langwa nungkwurra-langwa. Kembirra nara a-werrikawarriyaduma akwa akbar.duma kirrakina umba wurri-yakuwerribikaja amurndakibinu-wa ayakwa.

²⁸ “Dukwa nara a-lyelyingmama angwurra ngayuwa-manja umba kirrikadikajungwunama. Arakba kirr-engkirrikenuma karna nganyangwa ayakwa ningeniki-lika-langwa akwa ningeniki-lawurrada-langwa yangkwurrangwa. Eneja Nungwarrka naruma numikbiyiya-dangwa nakina umba nganja ningaba-kiya ningena. Naruma ngawa numikbiyiya-dangwa nakina-baba, kembirra yiki-lyelyingmina-manja amandangwa ngayuwa, yiki-yekirrerridinama ki-lawurradinama-langwa nganyangwuwa Nungwarrka. Akena nara-da! ²⁹ Amandangwa ningena ngarramakama amurndakenena ka-ngekburakajungwunamurru-wa, kajungwa ka-ngekburakajungwuna-manja amurndakakina ambaka-murra, yikeningmidini-yada nganyangwa ayakwa. ³⁰ Eneja naka arakba niminingka nubungkawa nubukwaya ni-likajama yangkwurrangwa nibina nubungkawadinama enena-manja angalya akwa angkwulyumida-manja. Ni-likajama-baba nakina, kembirra arngkidarrba ki-jerrukwunama nganyangwa ayakwa. Akena nara nakina angkuwurruma ngayuwa-manja a-rndirrkuma nganyangwa mamurukwa. ³¹ Nganja ningena ningi-yarrkuwarakinama Nungwarrka-langwa ayakwa kajungwa wurrababurna-langwa enena-manja angalya akwa angkwulyumida-manja kuw-eningmidini-yada ngayuwa ningi-lyelyingminama-langwa nakina Nungwarrka. “Kwa! Ngarri-likaja arakba yadada enena-langwa angalya,” ni-yama Jesus.

15

Jesus nakina wuburra amamalya akwurena ememeka

¹ Biya Jesus ni-yama ngarningka ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Ngayuwe-ka ningena ningibina wuburra amamalya akwurena ememeka umba eneja nganyangwa Nungwarrka n-akwurrajina akina akwurena.

² Amurndakibina nganyangwa ememeka eningikarrawara amakirnda nara-manja arrangbama amaninga, akina kembirra nakina kini-ngkarrnginama. Umba arrkala kuw-arrangbina-manja amaninga ngalalangwa, kembirra ka-jerrida-manja akina amaninga, kini-ngkarrnginama numurndamurndirra ambaka-langwa ebina amukayerra eningikarrawara amakirnda ememeka-langwa kin-arndirdebirrakina kajungwa kembirra ambaka-murra ka-lungkuwarrini-yada kuw-arrangbini-yada ababurna amaninga ngarningka. ³ Umba nungkwurraja wuburra karnumemeka kirrakina nganyangwa akwa ngalaja ebina ayakwa nganyangwa kirraku-ngwurriyakikama awurruwurrariya-langwa arakba, ebina ngarra-makama-langwa ngayuwa nungkwurruwa-wa.

⁴ “Ke-yemberrkiyerrerikeyina-manja eningikarrawara amakirnda akwukawura eyebijeba ememeka-langwa, kembirra nara arrangbama ngalalangwa amaninga. Wuburra laka akina, kirrakwukawura-manja ngarreyebijeba ngayuwa-langwa, kembirra nara kirrakina arrangbama amaninga, kirruwerridebirra. Akina wuburra nalirra-dakwuliyina amakirnda ememeka-manja, kembirra yiku-mandakwuliyina ngawa ngayuwa-manja. Nganjukwaba ngawa arrkala ki-yamini-yada nungkwurruwa-manja. ⁵ Ngayuwa ningena ningi-yemberrkarjiyama umba nungkwurraja kirrakina nganyangwa karningikarrawara karnumemeka. Karningerribirra kirri-lyangmuridinama karniki-yama-langwa nungkwurrabakiyaba. Yiku-mandakwuliyina-manja yimbukwa kirrakina ngayuwa-manja akwa nganjukwaba ngawa ki-yamini-yada nungkwurruwa-manja, nara kembirra kirrakina kirruwerridebirra umba yik-arrangbinama ababurna amaninga akwa yika-werrikiladinama wurrukwalu-wa warnumamalya. ⁶ Akena nara-manja a-mandakwulijuma akina ememeka eningikarrawara amakirnda ebina-manja ne-yemberrkarjiyamurra-manja, kembirra ke-ngburingkadinama akwa aburraja karru-murndukwunama akwa karri-dakinama angwura-manja. Nungkwurramba-langwa kembirra nara-manja a-mandakwulijuma ngayuwa-manja, akina wuburra engburingka eka, kini-yaminama Neningikarrawara kenu-wurrenama kirrakina.

⁷ “Umba ngayuwa-manja ngawa yiku-mandakwuliyina-manja kirrakina akwa yikumini-yarrkuwarakina-manja nganyangwa ayakwa, kembirra ngarnubiyakaja arakba ngarna akwa yikini-yengkilabajama nganyangwa Nungwarrka eningerribirra yiki-ngayindenama-langwa. Kembirra eneja kini-yaminama nungkwurra-langwa-langwiya ayakwa nakina.

⁸ Umba yik-arrangbina-manja ababurna amamamuwa amaninga akwa yika-werrikiladinama-manja wurrukwalu-wa warnumamalya, kembirra aburraja warningerribirra kuw-eningmidinama nungkwurruwa kirrakina nganyangwa karnikabuburrakiyuwa akwa kirrakina-murrada ngawa yikamin-abilyerrikinama wurrakina nakina Nungwarrka narrubudadangwa nukwulyubena nilyengma. ⁹ Nganyangwa wuburra Nungwarrka ni-lyelyingminama ngayuwa, nganjukwaba ngawa ningi-lyelyingminama nungkwurruwa. Wurru-mandakwuliyina ngawa ngayuwa-manja

kajungwa ki-lyelyingmini-yada ngawa nungkwurruwa-manja. ¹⁰ Yiki-yarrkuwarakina-manja nganyangwa ayakwa, kembirra ngayuwa ki-lyelyingminama k-abulirrangkwunama ngawa kirrakina, wuburra laka nginumini-yarrkuwarakama Nungwarrka-langwa ayakwa nganjukwaba akwa kembirra ni-lyelyingminama ngin-abulirrangkwunama ngawa ngayuwa nakina.

¹¹ “Ngayuwa arakba ngarra-makama amurndakakina kajungwa nungkwurruwa yiku-werrikilyelyingmajungwuni-yada wuburra nganjukwaba ningu-werrikilyelyingmajungwunama. ¹² Kembirra arakba ngarra-makinama nungkwurruwa-wa, yiki-yamini-yada ngawa yiki-lyelyingmajeyini-yada kirrakina, wuburra laka nganjukwaba ningi-lyelyingminama nungkwurruwa. ¹³ Ka-lyelyingmina-manja angwurra warnumamalya aburra-langwa-manja warnubiyakaja, kembirra dukwa karramini-jungwunama wurrakina aburruwa-langwa. Amukwiyadakineka akwulyelyingma eningaba-dangwa. ¹⁴ Yikumini-yarrkuwarakina-manja nganyangwa ayakwa, kembirra nganyangwa ngarnubiyakaja kirrakina. ¹⁵ Aburraja warnikuminuwar.duwar.da warningma warniku-war.di-yada warka umba warningbala ambaka wurrakina aburra-langwa-langwa nubungkawa kini-ngayindenama-langwiya neniki-yama-langwa nakina umba wurruminakina-langwa nubungkawa warnubiyakaja, warningma arakba neniki-yama-langwa. Nara kembirra arakba kirrakina nganyangwa karnikuminuwar.duwar.da umba ngarnubiyakaja arakba ngarna-da, mena ngayuwa arakba ngarra-makama-baba ababurna-langwa ebina nginu-makama-langwiya Nungwarrka.

¹⁶ “Nara nungkwurruwa yiku-wekbalyina ngayuwa umba nganja ngayuwa ningu-wekbalyinuma kirrakina nungkwurruwa yikuminuwar.deni-yada warka nganyangwa akwa alibina-wiya yika-werrikiladikini-yada wurrukwalu-wa. Amukwiyadakina warka eyirrbiyirra ngawa ka-war.dikajungwunama. Yiki-yamina-manja kembirra kirrakina, nganyangwa Nungwarrka yikenu-kwunama ebina yikini-yengkilabajama-langwiya mena ngarnubiyakaja ngarna-baba. ¹⁷ Ngayuwa ngarra-makinama ningi-yaminama, ‘Wurri-lyelyingmajeyina karningerribirra-langwa!’ ” ni-yama Jesus.

Wurribina warnumamalya warningbala-murruwiya Jesus akabu-wurrikbinama ngakwurruwa-wa

¹⁸ Biya ngarningka Jesus ni-yama ena-langwu-wa warnikabubur-rakiyuwa, “Yikabu-wurrikbina-manja warnumamalya wurribina warningbala-murruwiya ngayuwa nungkwurruwa-wa, kembirra yiki-yakuwerribikajama ne-yamamura bu-wurrikbama ngayuwa-wa nganjukwaba adinuba-wiya. ¹⁹ Kirrakina yiki-yakeyina-manja wurribina warningbala-murruwiya ngayuwa, nara kembirra wurrakina a-wurrikbama nungkwurruwa-manja umba yikab-abulirrangkwunama wuburra ne-yaminama narr-abulirrangkwunama aburra-langwa warnumamalya. Akena nganja ngayuwa ningu-wekbalyinuma kirrakina ngarr-abulirrangkwama akwa ngarr-eyebijabakama wurrakina-langwa warnumamalya. Nara kembirra e-yakajuma aburruwa-manja umba kirreyebijaba waka kirrakina yik-ambilyama. Kirreyebijaba-baba kirrakina, kembirra warnumamalya wurribina warningbala-murruwiya ngayuwa, kirrabu-wurrikbinama nungkwurruwa.

20 “Wurri-yakuwerribikaja ebina ayakwa ngarra-makamura nungkwurruwa-wa akwa ningi-yamama, ‘Jerriya warnikumin-uwar.duwar.da wurraruma umba naba-kiya eneja aburra-langwa nubungkawa? Nara-da!’ ningi-yamama. Aburraja wurrukwala warnumamalya wurribina warningbala-murruwiya ngayuwa, bumini-ngekburakama awinyamba nganyangwa akwa kembirra ningi-lyandinuma. Akina wuburra ke-yaminama wurrakina nungkwurrajukwaba nungkwurruwa-manja akwa kembirra yiki-lyandinama. Umba aburraja wurrukwala waka bumini-yarrkuwarakama nganyangwa ayakwa akwa ngarningka akina wuburra ke-yaminama yikabumini-yarrkuwarakinama nungkwurra-langwa ayakwa nungkwurrajukwaba. 21 Ne-yamama wuburra ngayuwa-manja, kembirra ke-yaminama ngawa nungkwurrajukwaba nungkwurruwa-manja. Miyambena-burra wurrakina ke-yaminama? Nganyangwa-baba arakba kirrakina ngarnubiyakaja akwa warningbala ambaka wurrakina nibina ngini-larrkama yangkwurrangwa ngayuwa.

22 “Nara-manja ningena ki-likena akwa ki-yengbina wurribinu-wa warningbala-murruwa ngayuwa, kembirra nara amini-yelijajungwuma wurrakina awurruwurrariya-langwa. Akena ningi-likenuma nganja yangkwurrangwa aburruwa-wa akwa ningi-yengbinuma-da. Nara kembirra aburraja edirremama awurrariya-langwa ne-yamama-langwa umba wurrakakiruma arakba wurrakina. 23 Aduwaba warningerribirra wurribina bu-wurrikbinama ngayuwa, kembirra ne-yaminama ngawa nenu-wurrikbinama enejukwaba Nungwarrka nganyangwa. 24 Nara ambaka aburraja wurrukwala ke-yama-langwa ebina amukwiyadakina ningi-yamama ngayuwa. Nara-manja wurrakina kabu-rringka amurndakibina ningi-yamama ngayuwa, nara kembirra a-lekbuma Neningikarrawara aburruwa-wa. Akena arakba bu-rringka amurndakakina ningi-yamama akwa aduwaba bu-wurrikbinama ngawa ngayuwa akwa nganyangwa Nungwarrka enejukwaba. 25 Akena ena na-ngekburakajungwunuma ne-yamama kajungwa ebina ayakwa nuw-arrkarrijungwunuma aburra-langwa-manja eningarumuruma ayakwa, ka-lyangmandukwunadini-yada. Akine-ka ayakwa ne-yaminama, ‘Bu-wurrikbama ngayuwa eningiyanda-langwa,’ ne-yaminama akina ayakwa.✧

26 “Nganja ngayuwa kamini-larrkajama nungkwurruwa-wa nibina Nenumamurikaja Nenumawurrina nakina-bina yikenumin-abilyerrikinama ebina alyangmandukwuna ngayuwa-langwa. Nakina-bina kini-likajama yangkwurrangwa Nungwarrka-langwa akwa kenumini-yengbinama ngayuwa-langwa. 27 Yadikina-langwiya ngawa ebina ning-aburradadanguma-langwiya ngarra-wilyakajuwama-langwiya nungkwurruwa-wa, nungkwurruwa arakba kembirra ngarri-yakeyinuma ngayuwa. Ngarri-yakeyinuma-langwa ngarna, nungkwurrajukwaba yikumini-yengbinama ngayuwa-langwa.

16

1 “Nganja arakba ngarra-makama amurndakenena ayakwa nungkwurruwa-wa kajungwa nari-yada kirrakina amini-yarrkuwurruma nganyangwa ayakwa umba yiku-werrungwur.deni-yada ngawa ngayuwa-manja. 2 Aburraja ka-minangkirreyinama kirrakina amurndakakina-langwa jinakakwa kajungwa nari-yada kirrakina e-yangmarngkwajuma Neningikarrawara yakwujina. Arngkidarrba warna arakba yikabu-wardenama kirruk-wala-manja. Yikabu-wardena-manja wurrakina,

✧ 15:25 Emeba 35:19; 69:4

kembirra ka-lyangkiyaminamurra kenuminu-war.denama eningaba warka Neningikarrawara-langwa. ³ Miyambena-burra ke-yamina amukwiyadakina wurrakina? Yindi! Nuw-eningbalidinama-baba ngayuwa akwa nganyangwa Nungwarrka-na? ^{4a} Nganja ngarra-makama arakba karna kajungwa mibina-manja mamawura ka-ngekburakajungwuna-manja amurndakakina, kembirra kirrakina yiki-yakuwerribikaji-yada ebinu-wa ngarra-makamurru-wa ngayuwa,” ni-yama Jesus.

Nenumawurrina Nungwurriyaka akenuminu-war.denama-langwa ngakwurruwa-langwa

^{4b} Biya Jesus ni-yama ngarningka ena-langwu-wa warnikabubur-rakiyuwa, “Akini-yada ngawa yirr-aburrakiyuwarnu-manja adinubawiya ngayuwa, nara ka-maka karna ke-yaminama-langwa wurrukwalanungkwurruwa-manja mena ngayuwa ngarri-yakeyinema-baba karna. ⁵ Nganja arakba ningeniki-liki-yada nibinu-wa ngini-larrkamurru-wa ngayuwa yangkwurrangwa akwa kembirra ngarra-makama arakba amurndakibina. Akena nara kirruwilyuwilyaba yiki-yama ngayuwawa, ‘Ngambu-wa nungkuwa?’ yiki-yama. ⁶ Akena nungkwurraja kirruwerrikubarrnginuma arakba kirr-engkirrikenuma-langwa amurndakibina. ⁷ Umba nganje-ka ngayuwa ningi-yengbinama alyangmandukwuna ayakwa ningi-larrkbularrkbakinama. Ki-likaja-manja arakba ngayuwa, nara awurrariya akina umba eningaba akina-da. Nara-manja ngayuwa alalikama nungkwurruwa umba k-ambilya-manja ngawa, eneja kembirra nara-maka nakina Nenumamurikaja a-likama nungkwurruwa-wa. Umba ki-likaja-manja ningena, nganja kembirra arrkala kini-larrkajama nakina nungkwurruwa-wa-da.

⁸ “Kini-likaja-manja eneja Nenumawurrina nungkwurruwa-wa, nakina keni-dirrburakinama wurrababurna-langwa warnumamalya enenamannya angalya akwa angkwulyumida-manja kuw-eningmidini-yada ne-yaminama-langwa awurrariya akwa ngayuwa-langwa ningibina ningeninguwurrariya-ma ninguwerrikidirrbura akwa ngawa keni-lekbajama-langwa Neningikarrawara aburruwa-wa ambaka-murra. Wurrakine-ka na-makijajungwunama wurrakakiruma akena nara ngawada. ⁹ Wurrakina narr-angkuwabijinama ebina awurrariya mena nara-baba wurrakina a-werrikambilyuma ngayuwa-manja. ¹⁰ Akwa ngarningka b-angkuwabijinama ngayuwa ningibina ninguwerrikidirrbura mena ngayuwa-baba ningena ki-likajama Nungwarrku-wa akwa kembirra nara karna arakba a-rringkama ngayuwa. ¹¹ Akwa ngarningka nen-angkuwabijinama wurrakina keni-lekbajama-langwa Neningikarrawara warnumamalyu-wa ne-yamamurru-wa awurrariya mena arakba neni-lekbenuma-baba Neningikarrawara nibinu-wa nu-bungkawadinamurru-wa enena-manja angalya akwa ngarningka angkwulyumida-manja.

¹² “Ababurna ayakwa ngarningka ka-makinama nungkwurruwa-wa akena yikuminu-marngkuwarenama-baba kirrakina-da. ¹³ Umba kini-likaja-manja eneja nibina Nenumawurrina nungkwurruwa-wa, nakina-bina yikenumini-dirrburakinama nungkwurraja ebina alyangmandukwuna Neningikarrawara-langwa, yiken-akakirumakinama ababurna-langwa alyangmandukwuna. Nara nakina enabakiyaba e-yengbuna nungkwurruwa-wa umba amurndakibina yimbukwa ayakwa kin-engkirrikajama-langwiya ebina ki-yengbinama-langwiya

ngayuwa neniki-yengba-langwa nakina akwa enamba-langwa yikenu-makinama ebina-langwa ka-ngekburakajungwunama-langwa ambaka-murra. ¹⁴ Nakina kenumin-engkirrikajama amurndakakina ayakwa nganyangwa akwa enamba-langwa yikenu-makinama nungkwurruwa-wa. Yikenu-makinama-langwa karna, kembirra nungkwurraja kirrakina yik-eningmidinama ngayuwa ningena ningarrubuda-dangwa ningukwulyubena ningilyengma. ¹⁵ Ababurna-langwa ebina Nungwarrka-langwa, amurndakakina nganjukwaba nganyangwa. Ababurna-langwa ayakwa amurndakibina ningi-yengbinama, na-likajama-baba Nungwarrka-langwa, kembirra ngayamba-langwa ngarra-makinama nakina-langwa Nenumawurrina kin-engkirrikajama-langwa nganyangwu-wa ayakwa akwa kembirra enamba-langwa yikenu-makinama ngarningka nungkwurruwa-wa,” ni-yama Jesus.

Awerrikawarriya ke-kuwarrukwajungwunama-langwa eyekirrerru-wa

¹⁶ Biya ngarningka Jesus ni-yama ena-langwu-wa warnikabubur-rakiyuwa, “Arngkidarrba kirrakina nara arakba a-rringkama ningena umba awarrngkambaka-murra yiki-rringkinama karna ngarningka,” ni-yama nakina aburruwa-wa.

¹⁷ Aburraja kembirra namin-andabumeyinuma akwa na-lyelyimbukweyina aburruwa-kiya wurrakina akwa ne-yama, “Amiyambena-kiya ebina ambilyuma ayakwa ngarrenu-makinama ngarna? Eningadinuba-wiya ngarrenu-makinama nara ngarna a-rringkama nakina arngkidarrba umba awarrngkambaka-murra akini-rringkinama ngarningka. Kembirra eningarija-langwa-dangwa ngarrenu-makinama kini-likajama-langwa Nungwenikbu-wa. ¹⁸ Dukwa amiyambena kembirra ayakwa akina ‘arngkidarrba’? Ngarningbala ngawa ngarna nara a-mumiringkama ebina ni-yengbinuma-da!” ne-yama wurrakina.

¹⁹ Eneja neningma arakba Jesus keni-yengkilabajama-langwa enuwa-wa amurndakibina-langwa ayakwa ena-langwa-langwa. Kembirra ni-yama aburruwa-wa, “Ningi-yamama ningibina, ‘Arngkidarrba kirrakina nara arakba a-rringkama ningena umba awarrngkambaka-murra yiki-rringkinama karna ngarningka,’ ningi-yamama. Aminenena-langwa-bina ebina kirri-yengkiyengkilabajeyinuma-na? ²⁰ Wurr-engkirraja! Nungkwurraja kirrakina yiku-ngwadeyinama yiki-ringirriyadinama umba aburraja warnumamalya warningbala-murruwiya ngayuwa, wurriyekirrerra kuw-ambilyama wurrakina. Akena nungkwurra-langwa awerrikawarriya ke-kuwarrukwajungwunama ngarningka eyekirrerru-wa. Amandangwa eng-buringka ayakwa akina!

²¹ “Ngalaja yingu-werribikajungwuna-manja arakba dibina didarringka dadik-arrangbi-yada wurrangariya, narringu-wardiyinama akina akarrkwujaja. Kembirra na-rukwularrina-manja wurrangariya, nara arakba e-yakuwerribikama akarrkwujaju-wa umba arakba diyekirrerra yingumini-rukwularrama-langwa wurrangariya. ²² Nungkwurraja kirrakina dakina wuburra didarringka kirri-yaminama. Kirru-werrikubarrnginama ningeniki-lika-langwa arakba umba ngayuwa ambaka-murra aki-rringkeyinama ngarningka. Kembirra yiki-yekirrerridinama ngarningka akwa nara warningerribirra wurrakina a-werrikungwanjajuma kirrakina. ²³ Akini-yada ngawa nara kembirra nungkwurraja kirrakina e-yengkilabama ngayuwa-wa nganyangwa-langwa ayakwa umba nakina nibina Nenumawurrina yikeni-dirrburakinama

kirrumurndakakina. “Wurr-engkirraja! Ngarna ngarnubiyakaja-baba arakba, kembirra ababurna-langwa ebina yikeni-yengkilabajama nganyangwu-wa Nungwarrka, eneja kini-yaminama amurndakakina-langwiya nungkwurra-langwa-langwiya ayakwa. Amandangwa engburingka ayakwa akina! ²⁴ Nara ambaka karna yikini-yengkilabena-langwa awilyuwilyaba ngarri-yaminama-langwa ngarnubiyakaja. Kamba wuni-yengkilabaja, nakine-ka kembirra kini-yaminama nungkwurra-langwa kajungwa yiku-werrikilyelyingmajungwuni-yada kirrakina.

²⁵ “Ningeningamiyerra nara ki-yengbiyengbina adirrbura umba alawudawarra nganyangwa-langwiya ngarra-makumakama nungkwurruwa-wa ningenik-akakirumaki-yada. Akena arngkidarrba nara arakba a-makama alawudawarru-ma umba dirrbura arakba ki-yengbinama Nungwarrka-langwa nungkwurruwa-wa. ²⁶ Makina-manja mamawura nara ningena amini-yengkilabama nganyangwu-wa Nungwarrka nungkwurra-langwa awilyuwilyaba umba nungkwurruwa nungkwurrabakiyaba yikini-yengkilabaja mena ngarnubiyakaja-baba, ²⁷ akwa ngarningka ni-lyelyingminama-baba Nungwarrka nungkwurruwa. Nungkwurraja kirri-lyelyingminama ngayuwa akwa kirr-eningmidinuma arakba ningi-likenuma-langwa Neningikarrawara-langwa. Kembirra enamba-langwa ni-lyelyingminama angwurra nungkwurruwa. ²⁸ Nganja ngayuwa angaluba ningi-likenuma Nungwarrka-langwa enenu-wa angalya akena adinuba arakba ki-lalikinama enena angalya umba ki-lawurradinama nganyangwu-wa Nungwarrka,” ni-yama Jesus.

²⁹ Aburraja wurrakina warnikabuburrakiyuwa ena-langwa ne-yama enuwa-wa, “Nara arakba ningkena a-makama alawudawarra umba adirrbura ningki-yengbinama. ³⁰ Yirraja yarna arakba yarningma ningkakina yirrumini-rringkinama yirra-langwa mangma. Kembirra nara arakba e-yengkilabama ayakwa ngarningka. Yirrumini-rringkinama-langwa yirra-langwa mangma, kembirra yirr-eningmidinuma ningkakina ningki-likenuma-langwa angaluba Neningikarrawara-langwa,” ne-yama wurrakina.

³¹ Eneja Jesus ni-yama aburruwa-wa, “Kada arakba yirru-werrungwur.denama ngayuwa-manja? ³² Adinuba arakba kirrababurna-langwa yikuwurrak-errbalinama yiki-lalikinama ngayuwa umba yiki-lawurradinama nungkwurra-langwu-wa angalya. Umba eneja Nungwarrka kin-ambilyama ngayuwa-manja akwa kembirra nara ningakwukawura ambilyingama ningena. Amandangwa memema mamawura akwudangwa arakba. ³³ Nganja arakba ngarra-makama amurndakakina nungkwurruwa-wa kajungwa kini-lyurkwardini-yada nungkwurra-langwa yukwudukwuda ngarri-yakeyinema-langwa ngarruwurrakawuru-ma. Aburraja warnumamalya enena-manja angalya akwa angkwulyumida-manja yikabumini-ngekburakinama nungkwurra-langwa awinyamba akena nganja ngayuwa arakba ningi-jerrukwama akina arrubuda Namukwa-langwa akwa ena-langwa-langwa warnikuminiuwar.duwar.da wurrikikalya enena-manja angalya. Wurru-werrikiyangmarngkwajungwuna kembirra!” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

17

Nu-buriyaminuma-langwa Jesus Nungwenikba-wa

¹ Biya ni-jerrukwama-langwa ni-yengbinuma-langwa Jesus ayakwa ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa, kembirra nu-ngwundikadinga

karrawaru-wa akwa ni-yama, “Ngangwa, enena-bina arakba kamin-abilyerrikini-yada k-eningmikini-yada nungkuwa warnumamalya-manja ngayuwa-langwa, ningibina-langwa nungkwa-langwa-langwa Ningenikuwena, ningarrubuda-dangwa ningukwulyubena ningilyengma. K-eningmikinama wurrakina kajungwa ngayamba-langwa k-eningmikini-yada arrkala nungkuwa-langwa, ningkibina ningkarrubuda-dangwa ningkukwulyubena ningkilyengma nungkwajukwaba. ² Nungkuwa yibungkawakama ngayuwa wurrababurna-manja warnumamalya enena-manja angalya akwa angkwulyumida-manja, kajungwa ngayuwa k-enibikini-yada wurrababurna-langwa warniba warningangkawura wurrumurdakibina yu-kwama ngayuwa-wa. ³ Kuw-eningmidina-manja wurrakina nungkuwa ningkibina ningkuwilyaba-ma ningkilyangmandukwuna Ningkeningikarrawara akwa kuw-eningmidina-manja ngayuwa ningibina yi-larrkama nungkuwa yangkwurrangwa, kembirra kuw-ambilyama warniba warningangkawura wurrakina. ⁴ Ningi-jerrukwa arakba amurdakibina warka yu-kwama nungkuwa ngayuwa-wa ningeniki-yami-yada. Ningi-yamama-langwa amurdakakina, kembirra arakba ngayuwa ningarramin-abilyerrikama warnumamalya enena-manja angalya akwa angkwulyumida-manja warnik-eningmidi-yada nungkuwa ningkarrubuda-dangwa ningkukwulyubena ningkilyengma. ⁵ Kembirra nungkuwa Ngangwa, yiki-lawurrakajina ngayuwa ebinu-wa ning-ambilyumurru-wa ningeningadinakba wuburra laka nungkuwa y-akumarnuma ngayuwa ningarrubuda-dangwa ningukwulyubena ningilyengma nara-wiya ambaka ki-ngekburaka ababurna-langwa ningkakina,” ni-yama Jesus.

Jesus nenuminu-buriyaminuma-langwa ena-langwa-langwa warnikabuburrakiyuwa

⁶ Biya ngarningka ni-yama Jesus, “Nungkwaja yu-kwama ngayuwa-wa warna warnikabuburrakiyuwa enena-langwa angalya umba ngayuwa ningarramin-abilyerrikama ningarr-eningmikama wurrakina nungkuwa-langwa. Adinuba-wiya nungkwa-langwa wurrakina akena nungkuwa yu-kwama wurrakina ngayuwa-wa. Aburraja bumini-yarrkuwarakama nungkwa-langwa ayakwa. ⁷ Warningma arakba ababurna-langwa amurdakibina nganyangwa-murruwiya, yiminuwilyakama nganyangwa-wi-yada. ⁸ Nganja ngayuwa arakba ningarramakama nganyangwa warnikabuburrakiyuwa ababurna-langwa ayakwa amurdakibina nungkuwa yi-makama ngayuwa-manja umba aburraja narru-werringwur.danguma akina-manja. Warningme-ka amandangwa warna ningi-likenuma-langwa ngayuwa yadikina nungkuwa-langwa akwa ningkakina-bina yi-larrkama-langwa ngayuwa.

⁹ “Nganja ningena ningarraminu-buriyaminama wurrumurdakenena-langwa. Nara ningena aminu-buriyamama wurrumurdakibina-langwa warningbala-murrilangwa ngayuwa umba wurribina-langwa yimbukwa yu-kwama-langwa ngayuwa-wa ningarraminu-buriyaminama, mena nungkwa-langwa-baba wurrumurdakenena. ¹⁰ Aburraja wurrumurdakakina warnumamalya wurribina nganyangwa, nungkwajukwaba wurrakina nungkwa-langwa. Umba wurrumurdakakina warnumamalya wurribina nungkwa-langwa, nganjukwaba nganyangwa wurrakina y-awurakeyinama. Wurrakine-ka karramin-abilyerrikina karr-eningmikinama wurrukuala warnumamalya ngayuwa-langwa ningibina ningarrubuda-dangwa ningukwulyubena ningilyengma.

¹¹ “Ngangwa Ningkungwurriyaka ningkakina umba ningubukwaya arakba ningi-likajama nungkuwa-wa. Arngkidarrba arakba nara ngayuwa ningena ambilyama enena-manja angalya, umba nganyangwa warnikabuburrakiyuwa kuw-ambilyama yelakwa arija-langwa. Nungkwaja ningkakina ningkarrubuda akwa yi-ngbudirrkama ngayuwa. Kembirra ka-didirrakinama warna kajungwa wurruwilyaba-miyada wurrakina wuburra yakuwa yuwilyaba-ma yalakena. ¹² Ningambilyu-wiya nganja ngayuwa aburruwa-manja, ningarra-didirrakama wurrakina yi-ngbudirrkama-langwa ngayuwa. Ningarr-akwurrajuwama akwa nara wurruwilyuwilyaba ka-rukuwurriyina warna. Akena nuwilyaba-ma yimbukwa nenungkarba kini-jungwunama akwa kinu-rukwulyuwakenama nenumawurrina ena-langwa. Kini-yamina-manja nakina, kembirra ngalaja akina ayakwa nungkwa-langwa ka-lyangmandukwunadinama ebina nuw-arrikarrijajungwunuma arakburakba-kiya-wiya.

¹³ “Ningubukwaya nganja arakba ningi-likajama nungkuwa-wa, umba ningi-yengbinama amurndakenena ayakwa nganyangwu-wa warnikabuburrakiyuwa ning-ambilya-wiya ngayuwa ambaka enena-manja angalya, kajungwa ka-werrikilyelyingmajungwuni-yada wuburra ngayuwa. ¹⁴ Nganja ningarra-makama arakba warna amurndakibina ayakwa yu-kwama nungkuwa ngayuwa-wa. Wurrumurndakibina warnumamalya warningbala-murruwiya nungkuwa, nara wurrakina abulirrangkwama nganyangwa warnikabuburrakiyuwa, wuburra nara wurrakina abulirrangkwama nganjukwaba ngayuwa. Nara-baba wurrakina abulirrangkwama aburruwa-manja, kembirra narra-wurrikbinama aburruwa-wa wuburra laka bu-wurrikbinama ngayuwa-wa. ¹⁵ Ngangwa, nara ningena e-yengkilabama nungkuwa-wa ningkenikuwilyaka-langwa ningkakina nganyangwa warnikabuburrakiyuwa enena-langwa angalya nuw-ambilyamurra-langwa wurrumurndakibina warningbala-murruwiya nungkuwa umba yirra-yengkilabajama nungkuwa kajungwa ka-didirrakini-yada nibina-langwa nuwurrariya nikalya. ¹⁶ Wurrumurndakibina warnumamalya warningbala-murruwiya nungkuwa, nara wurrakina abulirrangkwama nganyangwa warnikabuburrakiyuwa, wuburra nara wurrakina abulirrangkwama nganjukwaba ngayuwa.

¹⁷ “Ngangwa, nungkwa-langwa ayakwa alyangmandukwune-ka eningangkawura. Akina-murra ayakwa, k-abulirrangkwunama ningkakina warna wurribina-langwa warningbala-murruwiya nungkuwa. ¹⁸ Nganja arakba ningarra-larrkajama warna enenu-wa angalya akwa ababurnu-wa wurrumurndakibinu-wa warnumamalya warningbala-murruwiya nungkuwa, wuburra laka nungkuwa yi-larrkama nganjukwaba ngayuwa yangkwurrangwa aburruwa-wa. ¹⁹ Ngayuwa ngarra-ngayindenama nungkuwa yik-abulirrangkwuni-yada ngayuwa kajungwa kembirra aburramba-langwa ka-ngayindeni-yada nungkuwa k-abulirrangkwuni-yada wurrumurndakakina,” ni-yama Jesus.

Jesus nenuminu-buriyaminuma-langwa wurrababurna-langwa wurribina ka-werrikambilya-murruwiya ambaka-murra

²⁰ Biya ngarningka ni-yama Jesus Nungwenikba-wa, “Nara ningena e-yengkilabama wurrumurndakenena-langwa warnikabuburrakiyuwa

yelakwa yimbukwa, umba ngarningka aburrajukwaba wurrukwalangwa ningarramini-yengkilabajama wurrumurndakibina-langwa kawerrikambilyama-langwa ambaka ngayuwa-manja kuw-engkirrikajamalangwa ebinu-wa ngawa ayakwa ke-yengbinamurru-wa nganyangwa warnikabuburrakiyuwa. ²¹ Ngangwa, ngayuwa ningarra-ngayindenama kuw-ambilyi-yada wurrababurna-langwa wurruwilyaba-ma ngawa wurruwurrakawuru-ma akwa kuw-ambilyi-yada yakuwa-manja wuburra laka nungkuwa ningk-ambilyama ngayuwa-manja akwa nganjukwaba ngayuwa ning-ambilyama nungkuwa-manja akwa yuwilyaba-ma yalakena. Aburraja kembirra aki-yakeyini-yada wurrakina yakuwa-manja kajungwa wurrukwala warnumamalya enena-langwa angalya akwa angkwulyumidalangwa kuw-eningmidini-yada yi-larrkama-langwa ningkakina ngayuwa yangkwurrangwa.

²² “Nganja ngayuwa ningarra-ngbudirrkama akwa ningarra-kwulyubenikama ngayuwa-murra nganyangwu-wa warnikabuburrakiyuwa, wuburra laka nungkuwa y-akumarnuma ngayuwa ningarrubuda-dangwa ningukwulyubena ningilyengma kajungwa kembirra wurruwurrakawura-murri-yada wuburra laka yakuwa yuwilyaba-ma yalakena. ²³ Ngayuwa ningena arakba ning-ambilyama aburruwa-manja umba nungkuwa arakba nungkwajukwaba ningk-ambilyama ngayuwa-manja, kajungwa wurrakina ke-yakeyini-yada ngawa karruma-wilyakini-yada muwilyaba-ma mangma. Karruma-wilyakinamalangwa muwilyaba-ma mangma, kembirra aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya wurribina warningbala-murruwiya nungkuwa, kuw-eningmidinama wurrakina yi-larrkama-langwa ningkakina ngayuwa yangkwurrangwa akwa ngarningka ningki-lyelyingminama nungkuwa nganyangwa warnikabuburrakiyuwa wuburra laka nungkuwa ningki-lyelyingminama nganjukwaba.

²⁴ “Ngangwa, nungkuwa arakba yu-kwama warna nganyangwa warnikabuburrakiyuwa ngayuwa-wa akwa kembirra ngayuwa ningarra-ngayindenama kuw-ambilyi-yada ngayuwa-manja ebina-manja angalya k-ambilyamurra-manja ningena. Aburraja kembirra wurrakina kabu-rringkinama ningena ngayuwa ningarrubuda-dangwa ningukwulyubena ningilyengma. Nungkwaja nungkuwa ningki-lyelyingminuma ngayuwa adinuba-wiya nara-wiya ambaka kingekburaka ababurna-langwa. Ningki-lyelyingminuma-langwa nungkuwa ngayuwa-manja, kembirra y-akumarnuma ngayuwa ningarrubuda-dangwa ningukwulyubena ningilyengma. ²⁵ Ngangwa, ningkibina Ningkuwerrikidirrbura, aburraja wurrumurndakakina warnumamalya enena-manja angalya akwa angkwulyumida-manja warningbala-wiya nungkuwa akena ngayuwa ningeningma nungkuwa akwa aburrajukwaba nganyangwa warnikabuburrakiyuwa warningma nungkuwa yi-larrkama ngayuwa yangkwurrangwa. ²⁶ Ngayuwe-ka arakba ningarramin-abilyerrikama ningarr-eningmikama wurrakina nungkuwa-langwa akwa ningiyirribiyirra ngawa ki-yaminjaminama ningena kajungwa kembirra ka-lyelyingmajeyini-yada wurrakina wuburra nungkuwa nungkwajukwaba ningki-lyelyingminama ngayuwa akwa ngarningka nganja k-ambilyi-yada aburruwa-manja yirruwilyaba-ma. Amandangwa,” ni-yama nakina Jesus Nungwenikba-wa.

Wurrukwala warnungkwarba nenu-manguma-langwa Jesus

¹ Eneja Jesus ni-jerrukwama-langwa nu-buriyaminuma-langwa, nu-warrukwa angakbilyuwalya angalya emikirra Kidirena aburruwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa, akwa na-likena aminababurnamurru-wa eka-murriya na-lungkuwarrinumurru-wa, ² ebinu-wa angalya nawurra-murndukweyinumurru-wa arngkirngkawura-wiya. Eneja nibina Judija neningma arakba akina angalya, nibina neniku-kwi-yada Jesus wurrumurndakibinu-wa wurrububungkawa kajungwa warniku-wardi-yada nakina. ³ Kembirra aburraja wurrarumuruma WurruMinida akwa WurruBarija warnungkwarba narra-larrkama wurrukwala warnungkwarba Judija-manja. Wurrukwala WarningiRawuma wurrawinyamba umba wurrukwala wurribina warnikumungkakwurraja angalya Neningikarrawara-langwa Jirujalema-manja. Biya nawurrakilikena narru-wilyakama kaliwanga akwa bajananga akwa narri-kekuwarakama amukwa angwura. Biya na-likena arakba ebinu-wa angalya nuw-ambilyumurru-wa Jesus-murriya wurrakina.

⁴ Eneja arakba Jesus neningma nakina warniki-yama-langwa wurrakina nara-wiya ke-yar.danga. Kembirra Jesus nenu-kwurukwa Judijamurriya-wa akwa ni-yama aburruwa-wa, “Wayi! Angkaburra-wa kirramin-aburangkinama karna?” ni-yama nakina.

⁵ “Jesus NeningiNejiridu-wa!” ne-yama aburraja. Biya enamba-langwa ni-yama Jesus, “Ningena ngaya-da!” Eneja Judija nu-kuwarjeya yakwujina ngawa aburruwa-manja, nibina neniku-kwi-yada Jesus aburruwa-wa. ⁶ Umba aburraja nuw-engkirrika-manja wurrakina warnungkwarba akina ayakwa Jesus-langwa, arngkawura-wiya nawurraku-ngwudarra erribaja arngkidarrba wurrakina, akwa namurndaki-ngkilarra ajiringka-wa. ⁷ Kembirra eneja ngarningka ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Angkaburra-wa kirramin-aburangkinama karna?” ni-yama. “Jesus NeningiNejiridu-wa,” ne-yama aburraja.

⁸ Enamba-langwa kembirra ni-yama nakina Jesus, “Ngarra-makama arakba ningena ngaya. Yikumin-aburangkinamanja ngayuwa-wa yimbukwa, kembirra wurra-larrkiya warna abu-likaja arakba,” ni-yama nakina. ⁹ Ena ayakwa ni-yengbinuma Jesus kajungwa kalyangmandukwunadini-yada ebina ayakwa ni-yengbinuma adinubawiya Nungwenikba-wa. Ni-yamama, “Ngangwa, wurrumurndakibina warnumamalya yu-kwama ngayuwa-wa, nara wurruwilyuwilyaba karukuwurriyina warna umba ngarr-akwurrajuwama ningena,” ni-yamama. Kembirra amandangwa enena ayakwa.✧

¹⁰ Eneja Jayumuna Bida nu-wilyakama kaliwanga enuwa-manja. Kembirra ni-ngkarbaja nakina akwa neni-rida nuwilyaba-manja nenungkwarba, nenumini-ngkarrnga mada mekbuda-langwa-langwa. Nakine-ka nenungkwarba nenimikirra Melkija nibina nenuminu-war.danguma warka naruma-langwa nubungkawa NuMinida. ¹¹ Eneja kembirra ni-yama Jesus nakina Bida-wa, “Wu-lawurrakajiya akina kaliwanga nungkwa-langwa,” ni-yama. “Ki-lyandiname-ka ngayuwa amandangwa ebina-langwiya nginunmakama-langwiya Nungwarrka arakba-wiya ngayuwa ningeniki-lyandalangwa,” ni-yama nakina Jesus.

Wurrukwala warnungkwarba nenu-wilyakama-langwa Jesus nakinu-wa Enija

¹² Aburraja wurrumurndakakina wurrawinyamba WarningiRawuma, nubungkawa aburra-langwa akwa ngawa wurrumurndakibina WarningiJudiya warnikumungkakwurraja angalya Neningikarrawara-langwa Jirujalema-manja, nenu-manga arakba nakina Jesus. Biya nenumin-ararika ayarrka ena-langwa ¹³ akwa nenu-wilyaka arakba Enija-langwu-wa angalya. Eneja nakina Enija NeningiJudiya narngkiyenikba Kayubaja-langwa nibina naruma nubungkawa NuMinida akini-yada ngawa. Umba neningadinakba nakina Enija nara-wiya Kayubaja. ¹⁴ Nakina-murrada Kayubaja nenu-makama ebina-wiya wurrububungkawa-manja WarningiJudiya ni-yamama, “Wurruwilyabama warnamamalya akabumini-jungwunama ngarrumurndakwulyumida-langwa ngarnumamalya,” ni-yamama nakina nubungkawa.

Bida n-eningbaliyaminjajungwunuma-langwa Jesus-langwa

¹⁵ Aburnajukwaba kembirra Jayumuna Bida akwa ngawa nuwilyaba ningka nenikaburrakiyuwa Jesus-langwa neni-likena nen-aburrakiyuwarna nakina-manja Enija-langwu-wa angalya. Eneja n-awiyeba Jesus arrawu-wa akwa enejukwaba nakina ningka nenungkarba n-awiyeba, mena neningma-baba nubungkawa Enija nakina. ¹⁶ Akena nara eneja Bida kin-awiyebena umba errekba-manja ngawa n-arjeyuma dawa-manja. Eneja kembirra ni-jadinga ngarningka nibina ningka-dangwa nenikaburrakiyuwa Jesus-langwa akwa ni-yengbina ayakwa duwilyabu-wa dadiyara dibina ying-akwurrājuwamurru-wa angalya. Ngalaja kembirra yinginumina-ngwur.dangmajuwa dawa. Kembirra ningka-dangwa nenungkarba nenu-wilyaka Bida enejukwaba arrawu-wa arakba.

¹⁷ Ngalaja yingi-yama dadiyara Bida-wa, “Ningkena-bina nungkwajukwaba ningkenikaburrakiyuwa nangaba-langwa nenungkarba-na?” yingi-yama dakina. “A.a! Nara ngaya-da!” ni-yama eneja Bida nakina-da.

¹⁸ Aburraja wurrukuala warnumamalya wurruminakina angalya wurribina nenuminu-war.danguma warka Enija-langwa akwa wurrukuala wurribina warnikumungakwurraja angalya Neningikarrawara-langwa, narri-lirakama angwura mamukumurndada-baba, akwa nuw-alkayanguma angwura-manja na-wabilyakajungwunuma wurrakina. Eneja kembirra Bida ni-likena nawurrak-alkayangumurru-wa warnungkarba akwa n-arjiyinga aburruwa-manja nu-wabilyakajungwunuma enejukwaba nakina-da.

Enija neni-yengkilabenuma-langwa Jesus-uwa ayakwa

¹⁹ Eneja kembirra nubungkawa Enija neni-yengkilabena Jesus-uwa ena-langwa-langwa warnikabuburrakiyuwa. Biya ni-yama, “Amiyambena ayakwa ningkarr-akakirumakama wurrumurndakakina-manja?” ni-yama.

²⁰ Eneja Jesus ni-yama, “Ningena ngawa ningi-yengbiyengbinuma ababurna ayakwa nganyangwa nuw-engkingkirrikenumurra-manja wurruwurrakwulyumida-langwa warnumamalya. Ningarr-akakirumakama arngkababurna-langwa engka-manja iya engka-manja angalya Neningikarrawara-langwa-manja alikira jinikakwa-manja akwa ngawa ena-langwa-manja angalya Jirujalema-manja. Nara ki-yengbina ngayuwa ayakwa amurama, umba ningabilyerra ningi-yengbinuma.

²¹ Miyambena-burra kembirra yi-yengkilabajama ngayuwa-wa? Wurre-yengkilabaja kembirra wurrukuala warnumamalya wurribina nuw-engkirrikenuma ayakwa nganyangwa. Warningme-ka wurrakina, kempa

wurre-yengkilabajama ebina-langwiya ningarra-makama-langwiya,” ni-yama Jesus Eniju-wa.

²² Umba eneja nuwilyaba nenikumungkakwurraja angalya Neningikarrawara-langwa n-engkirrika akina ayakwa ni-yengbinuma Jesus, biya neni-laburrbaja nenumukwurra-manja ayarrka-murra akwa ni-yama, “Ningkiyukwujiye-ka ningkeningaruma-ma akena ayarrkawarriya ayakwa ningki-yengbinama nubungkawa-wa!” ni-yama nakina Jesus-uwa.

²³ Eneja Jesus ni-yama, “Ebina ayakwa ningi-yengbinuma, awurrariya-manja amurndakakina, wurra-maka kemba wurrangkwulyumida-manja warnumamalya aminakina-langwa, umba eningaba-manja, kembirra miyambena-burra yi-laburrbaja ningenumukwurra-manja?” ni-yama nakina.

²⁴ Eneja kembirra nubungkawa Enija neni-larrka Jesus narumu-wa nubungkawa NuMinidu-wa Kayubaja. Neni-larrkama nararikajungwunuma ngawa nakina-da.

Bida n-eningbaliyaminjajungwunuma-langwa Jesus-langwa ngarningka

²⁵ Eneja Bida ngawa n-arjijeyuma yakwujina nu-wabilyakajungwunuma. Aburraja kembirra wurrukwal warnumamalya ne-yama enuwa-wa, “Ningkena-bina amandangwa ningkenikaburrakiyuwa nangaba-langwa nenungkwarba-na?” ne-yama. Eneja Bida ni-lyangkilyuwakajuwa aringka. “Ngarra!” ni-yama. “Nara ngaya-da.”

²⁶ Eneja nuwilyaba ningka nenungkwarba yakwujina nibina nenuminuwardanguma warka Enija-langwa, ni-yengbina arakba ayakwa Bida-wa. Nakine-ka nenungkwarba wunakali-yaminjaja nibina nenuminngkarrngarnuma mada Bida. Biya ni-yama nakina Bida-wa, “Jerriya ningkena-bina ningkibina ngayuwa yirra-rringkama ebina-manja angalya nenu-mangumurra-manja?” ni-yama nakina Bida-wa.

²⁷ Eneja Bida ni-lyangkilyuwakaja ngarningka aringka n-eningbaliyaminjajungwa. Ngalaja akina-wiya ngawa dadinungkwarba jukwujukwa ying-ardinga arakba dakina.

Neni-lyilyanguma-langwa Jesus Balidu-wa

²⁸ Kembirra aburraja buwa-wiya ngawa wurrukwala WarningiJudiya warnungkwarba nenu-wilyaka arakba Jesus erreku-wa akwa angerriba eminingku-wa alikira. Namurndaki-likenuma Kayubaja-langwa-langwa angalya akwa ningku-wa nubungkawa nenimikirra Balida. Nakine-ka nubungkawa NeningiRawuma ni-lyingama akina-manja angalya Judiya. Akena nara wurrakina WarningiJudiya kuw-awiyebena arrawu-wa akinu-wa alikira NeningiRawuma-langwu-wa umba nuw-ambilyuma ngawa erreku-manja. Nara wurrakina kuw-awiyebena arrawu-wa, kajungwa nari-yada ka-ngkwabukwabakajungwuna ka-kwurdukwardakajungwuna. Neni-ngayindanguma wurriyada kajungwa kuw-alyubarini-yada Akwurungkuwarrukwa-langwa aninga wurrakina. ²⁹ Kembirra eneja Balida ni-jadinga nenu-kwurukwa akwa ni-yama wurrumurndakakinu-wa warnumamalya, “Kwurruwa, miyambena-burra kini-lekba naka nenungkwarba? Ni-yamarrkama naka-bina?” ni-yama.

³⁰ Aburraja ne-yama, “Neningaba-manja naka, nara-maka yikinu-wilyaka, akena nuwurrariya naka akwa akina-langwa yinu-wilyakama yangkwur-rangwa,” ne-yama wurrakina Balidu-wa.

³¹ Eneja Balida ni-yama, “Nungkwurrabakiya kemba wunu-wilyakina arakba nakina akwa yiki-lyanguwerribikajungwuna nuwurrariya-murrikba nungkwurra-langwa-langwiya eningarumuruma ayakwa,”

ni-yama Balida aburruwa-wa. Akena aburraja WarningiJudiya warnumamalya ne-yama, “Nara yarna a-jungwajuma warnumamalya. Umba nungkwurra-langwa eningarumuruma ayakwa eningiRawuma yiraku-makinama nara yarna a-jungwajuma warnumamalya,” ne-yama. ³² Ebina-wiya eneja ni-yengbinu-manja Jesus ayakwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, nenu-makama nakina kenu-wurdijinama-langwa warnungkwarba eka-manja akwa keni-jungwajinama-langwa nakina. Kembirra na-lyangmandukwunadinuma amurndakakina ayakwa amandangwa-da.

³³ Eneja Balida n-awiyeba ngarningka arrawu-wa alikiru-wa akwa nen-ardija Jesus-uwa akwa ni-yama, “Nungkuwa ningkena Ningkubungkawa WarningiJudiya-langwa warnumamalya-na?” ni-yama.

³⁴ Eneja Jesus ni-yama, “Jerriya nungkwabakiyaba ningkena yi-yendabajama? Dukwa wurrukwa bu-makama ngayuwa-langwa-na?” ni-yama.

³⁵ Eneja Balida ni-yama, “Wa! Ngayuwa ningena NingeningiJudiya-na! A.a! Nungkwa-langwa warnumamalya akwa wurrarumuruma WurruMinida warnungkwarba bi-lyilyanguma nungkuwa ngayuwa-wa-da. Ningki-yamarrkama ningkena-burra?” ni-yama nakina.

³⁶ Eneja Jesus ni-yama, “Nara ningena a-bungkawaduma enena-manja angalya wuburra wurrukwa na-bungkawadinama. Wurrakine-ka wurruk-wala karra-kirriyakama WarningiJudiya-manja wurrubungkawa nari-yada ngayuwa kabu-manga. Ngarra! Nara kuw-awinyambada nganyangwa warnumamalya umba wurrumilyukwa wurrakina nuw-ambilyuma. Ngar-rumineyebijeba ngarna ngarru-bungkawadinama, waka gaya umba waka nungkwurraja!” ni-yama nakina Jesus Balidu-wa.

³⁷ Kembirra eneja Balida ni-yama enuwa-wa, “Aba jerriya-bina ningkena ningkubungkawa?” ni-yama. Eneja Jesus ni-yama, “Nungkwabakiyaba arakba yi-makama ngayuwa ningubungkawa ningena. Nganja ningi-rukwularrinuma akwa ningi-likenuma enenu-wa angalya kajungwa ki-yengbini-yada warnumamalya-manja Neningikarrawara-langwa-langwa ayakwa alyangmandukwuna umba nara akwala-langwa. Aburraja warningerribirra warnumamalya kabumin-engkirrikaja-manja ayakwa alyangmandukwuna-dangwa, kuw-engkirrikajama wurrakina ngayuwa-wa,” ni-yama.

^{38a} Eneja Balida ni-yama, “Aki-yamarrkinama dukwa ak-eningmidini-yada ngarna ayakwa alyangmandukwuna-dangwa?” ni-yama.

Balida nenu-kwama-langwa Jesus wurrarumuruma-wa WurruMinida warnungkwarba warniku-wardi-yada Jesus wurrakina

^{38b} Biya kembirra Balida ni-lawurrada errekba-wa WarningiJudiya-wa warnumamalya akwa ni-yama aburruwa-wa, “Nara naka a-lekbuma ningena, neninguwurrariya-ma-baba. Umba neningaba ngawa naka. ³⁹ Akena nungkwurra-langwa-langwiya ayakwa eningarakba-kiya-langwa nganja ngayuwa keni-jadijinama wurruwilyaba warnungkwarba wurribina na-didikajungwunuma. Ningi-yaminjaminamurra nganja ababurna-langwa Akwurungkuwarrukwa. Yiku-makina kembirra! Nungkwurraja kini-ngayindena ngayuwa kin-enjungwurrenema naka Nubungkawa KarningiJudiya-langwa karnumamalya?” ni-yama.

⁴⁰ Biya ne-yangkarjiyajungwunuma enuwa-wa, “Nara nakina! Yirru-warenama nakina umba yini-ngayindenama Baraba. Yirrumini-jadijiya

nakina ni-didikajungwunuma-langwa!” ne-yama. Umba eneja Baraba nibina ni-ngekbungekburakama awinyamba nakina-da.

19

¹ Eneja kembirra Balida nenu-maka wurrukwala-manja wurrawinyamba. “Wunu-wilyakina arakba naka nenungkwarba angerriba akwa yikini-larrkbarjena merra-murra,” ni-yama.

² Aburraja kembirra wurrumurndakakina wurrawinyamba narr-ararikama amakirnda akwurrirra eningaringki-yada. Kembirra nenumin-akumarna Jesus-langwa-manja aringka akwa nen-awiyebajuwa ngarningka dumbala wuburra nibina naruma nubungkawa n-awiyebenuma. ³ Biya ne-yama wurrumurndakakina wurrawinyamba Jesus-uwa, “Wayi! Jerriya nungkuwa Ningkubungkawa WarningiJudiya-langwa warnumamalya?” ne-yama, akwa nenu-marngkajuwama nen-abadakalyakama akwa neni-laburrbajanguma wurrakina nenumukwurra-manja ayarrka-murra-da.

⁴ Eneja kembirra Balida ni-jadinga nakina erreku-wa nuw-ambilyumurru-wa wurruwurrakwulyumida warnumamalya. Biya ni-yama Balida aburruwa-wa, “Wurr-engkirrikiya! Ning-aburangkama ena-langwa awurruwurrariya nenaka-langwa, akena nara k-akburrangarna-da. Kembirra kinu-wilyakinama nakina yangkwurrangwa nungkwurruwa-wa yik-eningmidini-yada nungkwurramba-langwa neningawurrariya-ma,” ni-yama nakina-da. ⁵ Kembirra Jesus enejukwaba ni-jadinga erreku-wa, nu-wilyakama ngawa ebina amakirnda akwurrirra aringka-manja akwa dibina dumbala n-awiyebenuma. Eneja ni-yama Balida wurrumurndakibinu-wa warnumamalya wurruwurrakwulyumida-wa, “Kwuja! Wuni-rringka! Naka-bina arakba-da!” ni-yama nakina-da.

⁶ Aburraja wurrarumuruma WurruMinida warnungkwarba akwa wurrukwala warnikumungkakwurraja Neningikarrawara-langwa angalya neni-rringka Jesus-uwa wurrakina akwa ne-yangkarjiyajungwunuma ne-yama, “Wun-ar.dirrena nakina eka-manja..wu! Yikin-ar.dirrena eka-manja ka-mambalinamurra-manja..wu!” ne-yama wurrakina. Eneja Balida ni-yama aburruwa-wa, “Wunu-wilyakina nungkwurrabakiyaba akwa yikin-ar.dirrena eka-manja ka-mambalinamurra-manja! Mena nara-baba ningena k-akburrangarna awurrariya enuwa-manja-da!” ni-yama nakina wurrakinu-wa.

⁷ Aburraja WarningiJudiya warnumamalya namurndaki-yama, “Yirra-langwa ayakwa eningarumuruma ngarraku-makinama neniki-jungwa-langwa nakina, ni-yamama-langwa nakina, ‘Neningikarrawara-langwa Ningenikuwenikba ningena,’ ni-yamama nakina,” ne-yama wurrakina.

⁸ Eneja n-engkirrika-manja Balida akina ayakwa, kembirra n-akbar.de-ka angwurra, ⁹ akwa ni-lawurrada, nenu-wilyaka Jesus ngarningka arrawu-wa alikiru-wa akwa ni-yama Balida Jesus-uwa, “Amiyambena angalya nungkwa-langwa k-arrangbama?” Akena eneja nara kini-yengbina ayakwa Jesus, ni-yengminjade-ka. ¹⁰ Eneja ni-yama kembirra Balida enuwa-wa, “Miyambena-burra nara e-yengbuna ngayuwa-wa? Jerriya ningken-ingbala ngayuwa ningena ningubungkawa ning-angkarrijinama angalya akwa nungkwurruwa? Kembirra ki-lyangkuwerribikajungwunama yib-enjungwurrena-murrikba akwa kab-ar.dirrena-murrikba ningkakina eka-manja-da,” ni-yama Balida Jesus-uwa-da.

¹¹ Eneja ni-yama Jesus Balidu-wa, “Y-angkarrijinama ningkubungkawadinama ngayuwa-manja ningkakina mena-baba Neningikarrawara ngin-akumarnuma ningkubungkawa. Umba eneja nakina

nenungkwarba nibina nginu-kwama ngayuwa nungkuwa-wa ni-yamama awurrariya-dangwa alyengma nakina,” ni-yama Jesus Balidu-wa.

¹² Yadikina-langwa kembirra eneja Balida neni-ngayindanguma nakina angwurra ken-enjungwurranguma Jesus. Akena aburraja WarningiJudiya warnumamalya namurndaki-yangkarjiyajungwunuma wurrakina Balidu-wa akwa ne-yama, “Kin-enjungwurrena-manja ningkakina naka nenungkwarba, kembirra yikin-awinyambakeyinama nungkuwa akwa ngawa nungkwa-langwa nubungkawa Kajara kinalakina-da. Kini-yengbijajungwuna-manja neningerribirra nenumamalya nubungkawa naruma nakina, kembirra nara nakina amin-engkirrikama nakinu-wa nubungkawa Kajara-da,” ne-yama wurrakina-da. Nakine-ka Kajara naruma-dangwa nubungkawa NeningiRawuma.

¹³ Eneja n-engkirrika-manja Balida amurndakakina ayakwa, nenu-wilyaka arakba Jesus ngarningka erreku-wa wurruwurrakwulyumida-wa warnumamalya. Biya n-ambarringa Balida eningayakwa-langwa-manja angalya. Aburraja narri-ngekburakama akina angalya malarramurra. Narrum-akumarnuma ajiringka-manja marumuruma malarra miremburemberrbirra. Akine-ka angalya nibina-langwa nubungkawa ni-lyanguwerribikajungwunuma-langwa warnumamalya-langwa warningaba-murrikba akwa wurruwurrariya-murrikba. Yiburuwamurra ayakwa akina emikirra “Kabada”. ¹⁴ Ngalaja arngkidarrba arakba memerrkuwilyarra. Kembirra mingka-manja mamawura Akwurungkuwarrukwa akina warniki-yakuwerribiki-yada WarningiJudiya warnumamalya aburra-langwa-langwa wurrarumuruma. Eneja kembirra ni-yama Balida wurruwurrakwulyumida-wa warnumamalya, “Kwurruwa...yi! Nenaka nubungkawa nungkwurra-langwa narumadangwa-da!” ni-yama nakina.

¹⁵ Akena aburraja ne-yangkarjiyajungwunuma Balidu-wa akwa ne-yama, “Wunu-wardena nakina...wu! Yikin-ar.dirrena ka-mambalinamurra-manja eka arakba...wu!” namurndaki-yama wurrakina. Eneja Balida ni-yama, “Yirri-ngayindena amandangwa ngayuwa kamin-ar.dirrenama nubungkawa nungkwurra-langwa narumadangwa eka-manja-na?” ni-yama nakina wurrumurndakakinu-wa warnumamalya. Aburraja wurrarumuruma WurruMinida warnungkwarba ne-yangkarjiyajungwunuma Balidu-wa akwa ne-yama, “Nuwilyaba-ma ngawa ngakwurra-langwa nubungkawa narumadangwa Kajara nakina, umba nara wurribina wurrukwala!” ne-yama wurrakina.

^{16a} Eneja Balida nenu-kwa Jesus aburruwa-wa arakba-da, warnik-ar.darriyada Jesus wurrakina ka-mambalinamurra-manja eka-da.

Wurrawinyamba nen-ar.dirranguma-langwa Jesus na-mambalinumurra-manja eka

^{16b} Aburraja kembirra wurrumurndakibina wurrawinyamba neni-rndarrka Jesus arakba-da. ¹⁷ Biya nenu-wilyaka arakba angerriba engembu-wa angalya emikirra “Aringka-langwa-manja amadidira”, emikirra Yiburuwamurra “Kalikada”. Umba eneja Jesus enabakiyaba ni-ngabukweyina ebina eka warnik-ar.darriyada wurrawinyamba akina-manja nakina. ¹⁸ Biya yakwujina ngawa nen-ar.dirranga Jesus ebina-manja eka ni-ngabukweyinumurra-manja nakina. Aburnajukwaba narralirrak-ar.dirranguma wunambilyuma wunenungkwarba-kiya ambilyuma-kiya-manja eka, nuwilyaba nekbuda-langwa-langwa, nuwilyaba nekalyarra-langwa-langwa umba Jesus wilyarra.

¹⁹ Biya kembirra narr-akumarna akarrikarra karrawara akina-manja eka nen-ar.dirrangumurra-manja Jesus. Akina akarrikarra Balida n-arrikarranguma. Ne-yama akina, “Naka nenungkwarba Jesus NeningiNejirida Nubungkawa naruma-dangwa WarningiJudiya-langwa warnumamalya.” ²⁰ Aburraja wurrababurna WarningiJudiya warnumamalya narri-ridimindanguma amurndakakina ayakwa, akwudangwa ngawa-baba nuw-alkayanguma ababurna alikira. Akine-ka akarrikarra nuw-arrikarrijjungwunuma eminiminingka-murra ayakwa Yiburuwa-murra iya Ledina-murra iya Kirika-murra.

²¹ Akena aburraja wurrarumuruma WurruMinida warnungkwarba ne-yama Balidu-wa wurrakina, “Nara arrikarruma, ‘Naka nubungkawa naruma-dangwa WarningiJudiya-langwa warnumamalya,’ umba wurr-arrikarrena, ‘Naka nenungkwarba ni-yamama, Ngayuwa ningena ningubungkawa ningaruma-dangwa WarningiJudiya-langwa warnumamalya,’ ” ne-yama wurrakina Balidu-wa.

²² Eneja Balida ni-yama, “Akina ngawa-da. Akina ayakwa ning-arrikarranguma, kuw-ambilyamurra ngawa eningarngkuwilyaba,” ni-yama nakina.

²³ Aburraja nen-ar.dirranguma-langwa Jesus wurrakina wurrawinyamba wurrabiyarbuwa, nenumini-rndirrka kembirra dumbala ena-langwa akwa na-murnduweyina duwilyuwilyaba-wiya. Akwa ngarningka nenumini-rndirrka dingka dadingikarrawara dumbala dingbulirra.

²⁴ Biya na-lyelyimbukweyina wurrakina wurrawinyamba akwa ne-yama, “Nara daka dumbala ngu-kuwarruma, umba ngarrumalyangkeyina ngarr-akwuleyina ngarr-embirrkuwurrena akina biya aki-rringka ngarrumiyambena aku-wurdiya ak-aburijaja,” ne-yama. Arakburakba-kiya-wiya Neningikarrawara-langwa ayakwa ngalaja nuw-arrikarrijjungwunuma akwa ne-yamama, “Na-murnduweyinumurra dumbala nganyangwa akwa na-malyangkeyinumurra nuw-akwuleyinumurra narr-embirrkuwurranguma akina biya narri-rringka wurrumiyambena na-wurdingama nuw-aburijajuma warniki-rndirrka-langwa dadingikarrawara dumbala nganyangwa,” ne-yamama akina ayakwa. Kembirra na-malyangkeyinu-manja wurrakina wurrawinyamba, akina ayakwa na-lyangmandukwunadinuma amandangwa arakba-da.✧

²⁵ Aburraja wurrukwala wurridarringka nuw-alkilkayanga ngawa eka-manja akwudangwa. Jesus-langwa dirndenikba dakina iya dirndenikba-langwa dadiyamarnjadikba iya duwilyaba didarringka dadimikirra Meri, DadinguMakidala dakina, akwa ngawa duwilyaba dingka didarringka dadimikirra ngalajukwaba Meri, dibina dadingiyenikba Kiliyubeja-langwa.

²⁶ Eneja kembirra n-andeya Jesus karrawara-langwa biya neni-rringka nibina nenungkwarba ni-lyelyingminuma nakina-manja, akwa ngawa dirndenikba nen-alkilkayanguma wunalakina yakwujina. Kembirra ni-yama Jesus dirndenikba-wa, “Ngeniyerriya, kirradiyuwangkwa! Nungkwa-langwa arakba nakina naburrena arija-langwi-yada,” ni-yama ngaluwa-wa.

²⁷ Kembirra ni-yengbina ayakwa nakinu-wa nenungkwarba enambalangwa akwa ni-yama, “Dirndena dakina arakba.” Kembirra yadikina ngawa eneja nanga-wilyaka dakina dirndenikba Jesus-langwa ena-langwu-wa angalya akwa ying-ambilyuma enuwa-manja dadingangkawura. Dirndenikba arakba kembirra dakina nanga-yengbijuwama.

Jesus nu-werrikarrnguma-langwa

²⁸ Eneja kembirra neningma arakba Jesus ni-jerrukwama-langwa warka ena-langwa akwa ni-yama, “Ningi-yakwurra ningena arakba akungwa,” ni-yama. Ni-yengbinu-manja akina ayakwa, kembirra na-lyangmandukwunadinuma Neningikarrawara-langwa ayakwa ebina nuw-arrikarrijajungwunuma arakburakba-kiya-wiya.

²⁹ Ngalaja muwilyaba menarlamba num-ambilyuma yakwujina, numi-lyangburrukwanuma makina alyikarbuda ajirrkarnyerra akubibeka. Aburraja narru-manga alingajirra eka wuburra enungkwa akwa narri-lamuranguma wuburra alyukwurra-murra akwa narri-ngambajuwa ajirrkarnyerra akungwa akwa narri-ngkajika Jesus-langwu-wa alyelyikba.

³⁰ Nenu-ngwurrkalyikama nakina. Biya ni-yama, “Ningi-jerrukwama arakba warka nganyangwa,” ni-yama. Kembirra nu-mikarrngaja aringka ena-langwa akwa nu-werrikarrnga arakba-da.

Nuwilyaba nawinyamba nen-ar.dirranguma-langwa Jesus memirrkwura-manja

³¹ Aburraja kembirra wurrukwala warnungkwarba WarningiJudiya na-likena nubungkawu-wa Balida. Biya neni-yengkilabena wurrakina warniki-ngkarrngi-yada alakba wurribina-langwa warnungkwarba narra-wardanguma-langwa, akwa warniki-larriji-yada warnumadangkwa ebina-langwa eka, mena Buradi akina. Na-waranguma warnumadangkwa warnik-ambilyinga akina-manja eka maminakina-manja marringa mibina Jebuda, mena-baba makina mukwurdukwurda-baba mamawura makina MeningAkwurungkuwarrukwa.

³² Aburraja kembirra wurrukwala wurrawinyamba na-likena akwa narri-ngkarrngarnuma alakba nuwilyaba-langwa akwa ngarningka ningka-langwa wunalekbina narra-wardanguma-langwa aburrubukwurruwa Jesus. ³³ Kembirra neni-ngarranga wurrakina Jesus-uwa, biya nuw-andeya akena neni-rringka nakina ni-jungwuma arakba. Kembirra nara karri-ngkarrngarna alakba ena-langwa. Engkinyungwurra ngawa numin-ambilyuma. ³⁴ Akena eneja nuwilyaba nawinyamba nen-ar.darra arakba nakina Jesus memirrkwura-manja. Kembirra akina-wiya ngawa ngalaja numu-kwularrina merra numi-jirrkungwurrkwaja akungwa.

³⁵ Eneja nibina-murrada nenungkwarba yakwujina n-arjijeyuma akwa neni-rruburringkama ena-langwa-murra menba biya n-arrikarranguma nakina amurndakenena ayakwa kajungwa nungkwurruwa karnumamalya yik-eningmidini-yada nungkwurrajukwaba. Eningikalyu-ma enena umba amandangwe-ka alyangmandukwuna ena. Neningme-ka ni-larrkbularrkbakinama nakina enena ayakwa. ³⁶⁻³⁷ Arakburakba-kiya-wiya nuw-arrikarrijajungwunuma ena ayakwa Neningikarrawara-langwa. Ne-yamama akina, “Nara awilyuwilyaba amini-ngkarrnguma adidira ena-langwa,” ne-yamama akina. Akwa ena awilyaba engka ayakwa Neningikarrawara-langwa ne-yamama, “Wurrakina warnumamalya wurribina nen-ar.dirranguma nakina, keni-rringkinama enuwa-wa,” ne-yamama. Kembirra arakba alakina-kiya ayakwa na-lyangmandukwunadinuma amandangwa.*

Nen-akumarnuma-langwa Jesus nenumadangkwa medirra-manja

³⁸ Eneja nuwilyaba nenungkwarba nenimikirra Jawijiba. NeningiJudiya nakina engemba-langwa angalya Arumudiya-langwa. Biya ni-likenuma nakina Balidu-wa akwa neni-yengkilabenuma kenu-meni-yada

* 19:36-37 Exodus 12:46; Numbers 9:12; Emeba 34:20; Jekaraya 12:10

nenumadangkwa Jesus. Nakina Jawijiba nenikaburrakiyuwa Jesus-langwa enejukwaba akena nara kenu-maka wurrukwala-manja, mena n-akbar.danguma nakina WarningiJudiya-langwa wurrububungkawa. Eneja kembirra Balida ni-lyangkuwama. Biya eneja ni-likena Jawijiba akwa nenu-manga nenumadangkwa Jesus. ³⁹ Umba eneja nuwilyaba ngarningka nenungkwarba nenimikirra Nikidima neni-likenuma aburnuwa nibina-murrada ni-likenu-murrada Jesus-uwa alyarrngwalyilya. Umba numa-wilyaka makina mababurna mirrijina, 30 kilogrammes. Amangwarra akina ebina na-kirruwanjuma eningaba, emikirra mura, akwa ngawa alibina-wiya na-ngwunyurrkwajeyinuma emikirra akina alawa. ⁴⁰ Kembirra wunalakina nenu-manga nenumadangkwa Jesus, akwa nen-erribina mirrijina akwa nenu-wurumbijuwa neni-lamuranga dumbala-murra. Amukwiyadakina ne-yaminjamamura aburraja WarningiJudiya warnumamalya akini-yada narr-akumarnu-manja warnumadangkwa wurrakina medirra-manja. ⁴¹⁻⁴² Ebina-manja angalya nenu-wardangumurra-manja Jesus, nuw-alkayanguma ngalaja eninganinga eka. Akwa medirra ngarningka makina num-ambilyuma yakwujina akwudangwa Kalikada-manja. Menikaduwe-ka makina medirra, murn.debirra ngawa num-ambambilyuma. Warnik-akumi-yada warnumadangkwa makina-manja akena nara ambaka. Biya nuw-akwudangwudina arakba akina Jebuda. Aburnaja kembirra wunalakina nen-akumarnuma Jesus nenumadangkwa yakwujina arrawa-manja akwa nenuma-didanga medirra aruma-murra angwarnda.

20

Murn.debirra-langwa medirra

¹ Ngalaja kembirra mambilyuma marringa numi-jerrida. Biya Jandi arakba akina. Na-larrumur.dinu-wiya ambaka buwa-wiya, yinguma-ngarranga Meri DadinguMakidala makinu-wa medirra. Ying-andeya akena yinguma-rringka arakba makina medirra numu-ngwur.dangminuma. Akine-ka angwarnda na-rnjirrkwajungwunuma akwukawura mulirrekbidjinu-wa medirra. ² Biya yingi-lawurrada arakba ying-angkarrinuma dakina ebinu-wa angalya nen-ambilyumurru-wa wunalakina Jayumuna Bida akwa ningka nenikaburrakiyuwa nibina Jesus ni-lyelyingminumurra. Nangalirraku-maka makina-langwa medirra akwa yingi-yama, "Nenu-manguma wurrukwala warnumamalya nenumadangkwa Numikbiyiya-dangwa mangaba-langwa medirra. Dukwa nga-manja nen-akumarnuma nakina-da? Yarningbala yarna yirra-da," yingi-yama dakina aburnuwa-wa.

³ Aburnaja kembirra wunalakina Bida akwa ngarningka nakina ningka nenikaburrakiyuwa Jesus-langwa nenu-mirajanga arakba akwa neni-likena aburnajukwaba makinu-wa medirra. ⁴ Nen-angkirreyinuma ngawa wunalakinu...wa. Akena nuwilyaba ngawa ningka-dangwa n-angkarrina angwurra ni-lyengmanguma, biya num-akburranga adinuba-wiya enuwa medirra. ⁵ N-abuluwendinga n-andirrarina akwa nanga-rringka dumbala yakwujina ying-anjal-murrkwuluma akena nara kin-awiyebena nakina. Errekba-manja ngawa n-ambilyuma.

⁶ Kembirra enamba-langwa Jayumuna Bida ni-yar.da arakba yakwujina medirra-manja. Nara kin-ambudidina amiyerra nakina errekba-manja

umba nu-warrukwajungwa n-awiyeba makinu-wa medirra. Biya enejukwaba nanga-rringka dibina dumbala ying-anjalmurrkwuluma deyebijeba yakwujina ⁷ akwa ngarningka dingka dadingaringka dumbala ying-anjalmurrkwuluma deyebijeba yingi-lamurijungwunuma.

⁸ Kembirra enejukwaba ningka-dangwa nenungkwarba nibina num-akburrangu-murrada mibina medirra adinuba-wiya, n-awiyeba arrawu-wa-da. Nanga-rringka-manja nakina dibina dumbala, kembirra neningma arakba amandangwa Jesus n-enibuduma nakina. ⁹ Akena nara ambaka wurrakina karru-mumiringka-langwa ebina ayakwa Neningikarrawara-langwa nuw-arrikarrijajungwunuma arakburakba-kiya-wiya, ebina ne-yamamura kin-enibudinama-langwa Jesus. ¹⁰ Kembirra neni-lawurradinuma angalyu-wa wunalakina.

N-abilyerrikajungwunuma-langwa Jesus Meri-manja DadinguMakidala-manja

¹¹ Ngalaja Meri ngarningka yingi-lawurradinuma mibinu-wa medirra narringa-makama-langwa wunalakina-kiya, biya yakwujina-wiya ngawa ying-ambilyuma dakina. Biya yingu-ngwadina arakba dakina. Ying-arjijeyuma ngawa yingu-ngwadungwadinuma medirra-manja errekbamanja dakina. Ying-abuluwendina, ying-andirrarina arrawu-wa medirru-wa ¹² akena narringa-rringka wunambilyuma wunenikumamurikaja-kiya Neningikarrawara-langwa. Nen-awiyebeyinumurra wunalakina dumbala dukwulyadada, akwa yakwujina nen-angmakayanguma n-ambilyumurra-manja Jesus nenumadangkwa adinuba-wiya, nuwilyaba aringka-langwa umba ningka alika-langwa.

¹³ Kembirra neni-yama wunalakina ngaluwa-wa, “Nungkuwa! Miyambena-burra ningku-ngwadungwadinamurra ningkena?” neni-yama. Ngalaja yingi-yama Meri aburnuwa-wa, “Nenu-manguma-baba nganyangwa Numikbiyiya-dangwa nenumadangkwa. Dukwa ngambu-wa nenu-wilyakama nakina? Ningeningbala ningena-da,” yingi-yama dakina-da. ¹⁴ Kembirra yingi-nyakuwarrukwajungwa akwa yingini-rringka Jesus n-arjeyuma yakwujina akena yingin-angkuwabijuwa nibina Jesus.

¹⁵ Eneja Jesus ni-yama, “Nungkuwa! Miyambena-burra ningku-ngwadungwadinamurra ningkena?” ni-yama. “Angkaburra-wa ningkarramin-aburangkinama?” ni-yama. Ngalaja yingi-lyangkiyama dakina numinakina-bu angalya nenungkwarba n-akukwurrājuwama ebina eninganinga eka. Kembirra yingi-yama enuwa-wa, “A nungkuwa! Yi-manguma ngayuwa ningenumadangkwa? Yi-maka kembirra angalya ebina y-akumarnumurra-manja, kajungwa ki-likaji-yada akwa kumini-majungwuni-yada kumini-lawurrakajungwuni-yada,” yingi-yama Meri enuwa-wa-da.

¹⁶ Umba eneja Jesus ni-yama ngaluwa-wa, “Adiyuwangkwa!” Ngalaja yingi-nyakuwarrukwajungwa enuwa-wa akwa yingi-yengba aburra-langwa-murra ayakwa Yiburuwa-murra, “Wa! Rabawuni!” yingi-yama. Akina ayakwa ne-yaminamurra “Ningkenikakakirumaka.”

¹⁷ Eneja ni-yama Jesus, “Nara a-lyingama ningena mena nara ambaka-baba ki-likena-langwa karrawaru-wa Nungwarrku-wa. Umba likaja dirrbura wurrukwalu-wa warnikabuburrakiyuwa nganyangwu-wa akwa ka-makina ayakwa ena nganyangwa, ‘Ki-likajama ningena karrawaru-wa nganyangwu-wa Nungwarrka akwa nungkwurra-langwu-wa Nungwenungwa, nibinu-wa ngawa Neningikarrawara nganyangwu-wa

akwa Neningikarrawara nungkwurra-langwu-wa,' ki-yamina nungkuwa wurrumurndakakina-manja warnumamalya," ni-yama Jesus Meri-wa.

¹⁸ Ngalaja kembirra yingi-likena ebinu-wa angalya nuw-ambilyumurru-wa wurrumurndakibina warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa akwa narringa-maka aburruwa-manja yingini-rringkama-langwa Numikbiyiya-dangwa akwa ebina ayakwa ni-yengbinuma-langwa ngaluwa-manja-da.

N-abilyerrikajungwunuma-langwa Jesus ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa

¹⁹ Bi..ya akini-yada Jandi alyarrngwalyilya nuw-ambilyuma warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa wurruwurrakawura-ma alikira-manja arrawa. Narruwurraki-didikajungwunuma nuw-akbar.danguma-baba wurrububungkawa-langwa. Eneja Jesus ni-jadinga adirrariyaba akwa n-arjiyinga wurruwurrakuwilyarra akwa ni-yama, "Yilyurrkwa-murra yukwudukwuda wurr-ambilya," ni-yama. ²⁰ Kembirra nenu-wilyakajuwa ayarrka ena-langwa akwa memirrkwura. Aburraja n-werringekburadinume-ka angwurra neni-rringkama-langwa Numikbiyiya-dangwa.

²¹ Eneja Jesus nenu-maka ngarningka akwa ni-yama, "Yilyurrkwa-murra yukwudukwuda wurr-ambilya. Wuburra Nungwarrka ngini-larrkama enenu-wa angalya, ki-yaminama ngayuwa nganjukwaba ka-larrkajama yikuminu-war.deni-yada warka nganyangwa," ni-yama.

²² Kembirra nenu-bukwa nakina Jesus aburruwa-wa akwa namurndabala arrirra ena-langwa akwa ni-yama, "Wunu-mena Nenumawurrina Neningikarrawara-langwa. ²³ Yikamini-yakuwabijina-manja awurruwurrariya wurrukwala-langwa, eneja kembirra Neningikarrawara kenumini-yakuwabijinama. Akena nara-manja amini-yakuwabijuma nungkwurruwa awurruwurrariya wurrukwala-langwa, kembirra wurruwurrariya ngawa wurrakina-da," ni-yama nakina.

N-abilyerrikajungwunuma-langwa Jesus Damija-manja

²⁴ Eneja nakina nenikaburrakiyuwa nenimikirra Damija, nibina wurrumemberrkwa wurrambilyuma-langwa, nara aburruwa-manja kinambilya akini-yada ngawa ni-jadinga-manja Jesus yakwujina. ²⁵ Aburraja wurrukwala nenu-makama Damiju-wa akwa ne-yama, "Yarna yirra yini-rringkama Numikbiyiya-dangwa." Eneja ni-yama Damija aburruwa-wa, "Nara-manja a-rringkama yinungwurnda ena-langwa-manja ayarrka ebina baja nenak-ar.dirrangumurra-manja akwa nara-manja yakina-murrada a-lyingama akwa ngarningka nara-manja awiyebajuma ayarrka nganyangwa ena-langwa-manja memirrkwura, kembirra kamini-kalyikinama kirrakina ayakwa nungkwurra-langwa," ni-yama nakina Damija.

²⁶ Bi..ya kembirra mamangbala mambilyuma marringa aburraja wurruwurrakawura-murra nuw-ambilyuma wurrakina warnikabuburrakiyuwa alikira-manja arrawa, ebini-yada wuburra, Damija aburruwa. Mama nawurraki-didikajungwunuma umba ngarningka adirrariyaba ni-jadinga eneja Jesus akwa n-arjiyinga wurruwurrakuwilyarra akwa ni-yama, "Yilyurrkwa-murra yukwudukwuda wurr-ambilya," ni-yama aburruwa-wa.

²⁷ Biya kembirra Jesus ni-yengbina ayakwa Damiju-wa akwa ni-yama, "W-akuma ayarrka nungkwa-langwa yelakwa akwa yimini-rringka ayarrka nganyangwa akwa wu-lawulawajiya ayarrka nungkwa-langwa akwa w-awiyebajiya edirra-manja memirrkwura-manja. Nara amini-kalyikuma umba eningmidina ngayuwa ningena," ni-yama Jesus Damiju-wa.

²⁸ Eneja Damija ni-yama Jesus-uwa, “Wa! Ngeniyerriya Ningkumikbiyiya-dangwa nganyangwa akwa Ningkeningikarrawara nganyangwa ningkakina-da!” ni-yama Damija Jesus-uwa.

²⁹ Eneja kembirra Jesus ni-yama enuwa-wa, “Ningk-eningmidina arakba nungkuwa yi-rringkama-langwa ngayuwa. Nara aburraja wurrababurna warnumamalya a-rringkama ngayuwa umba amandangwa kuw-eningmidinama ngayuwa-manja aburrajukwaba. Eneja kembirra Neningikarrawara kini-yaminama eninginingaba-wiya aburruwa-manja,” ni-yama Jesus nakina-da.

Miyambena-burra Janjana n-arrikarranguma amurndakenena ayakwa?

³⁰ Eneja Jesus nenuminu-war.danguma ababurna akwala warka arruburrubuda ena-langwa-langwa warnikabuburrakiyuwa akena nara ababurna-langwa kuw-arrikarrijungwuna enena-manja jurra.

³¹ Akena amurndakenena nuw-arrikarrijungwuna enena-manja jurra kajungwa nungkwurruwa yik-eningmidini-yada Jesus-langwa, nibina nenumini-jirabama-langwa neni-jirrkumarnuma-langwa amalyirra Neningikarrawara neningadinuba-wiya neningadinakba, nibina-langwa Nenikuwenikba Neningikarrawara-langwa. Kembirra yiku-werrikambilya-manja enuwa-manja, karniba yik-ambilyama karningangkawura kirrakina-da.

21

N-abilyerrikajungwunuma-langwa Jesus wurrumangbala wurrambilyuma-manja warnikabuburrakiyuwa

¹ Ambaka-murra eneja Jesus ni-jadingama ngarningka ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa wurrumangbala wurrambilyuma akina-manja angalya emikirra EningiDaburiyeja Akungwa. Aruma akungwa akina angalya. Akine-ka angalya aminambilyuma ekirra, EningiDaburiyeja akwa ngawa EningiKeliliya Akungwa.

² Aburraja wurrumurndakakina warnikabuburrakiyuwa warnimikirra Jayumuna Bida iya Damija iya Nedeniyela, nibina nenungkwarba numinakina angalya Keyina Keliliya-manja, iya wunambilyuma nenikuwenikbakiya Jebediya-langwa, akwa ngawa wunambilyuma wunenungkwarbakiya.

³ Numa-merrkawiyebu-manja mamawura, eneja kembirra Jayumuna Bida ni-lyangkuwarumanguma akwalyu-wa akwa ni-yama nakina aburruwa-wa, “Ngi-likajama ningena akwalyu-wa. Yiki-yamarrkinama karna? Ngakwurruwa?” ni-yama nakina. Aburraja ne-yama, “Yawa! Ngakwurruwa ngarri-likajama,” ne-yama. Kembirra nuw-ambilyuwar.da akungwa-manja akwa narruma-larrijuwa arakba madirrunswana meningakwalya makirndirndirrka makina. Akena nara ambaka karru-manga ngawa wurrakina. Ngarningka makina meningakwalya narruma-larrijuwama akena nara ngawa-da. Ne-yaminjamama ngawa wurra kinu...wa bi...ya ne-kbada. ⁴ Kembirra num-ambijangu-manja mamawura, eneja Jesus n-abalkayukwuna akwudangwa akungwa-manja akena warningbala ngawa nakina Jesus. Ngalaja makina mijiyanga awarrngkakwudangwa 100 metres num-ambilyuma ariba-langwa. ⁵ Eneja Jesus n-ardanga aburruwa-wa. “Kwurruwa...yi! Laka akwalya kirru-manga?” ni-yama nakina. “Nara ambaka!” ne-yama aburraja.

⁶ Eneja Jesus ni-yama, “Wurr-errikba makina meningakwalya mekbudalangwa-langwa mijiyanga, kembirra kirrakina yiku-menama akwalya,” ni-yama Jesus. Aburraja akina-langwiya ngawa ayakwa ne-yamama wurrakina. Dam! Adirrariyaba numi-ngkubarrnga makina meningakwalya. Ngalaja ababurne-ka akwalya num-awiyebeyinuma arakba. Nara kembirra karrum-arrkarna wurrakina.

⁷ Eneja kembirra nakina nenikaburrakiyuwa nibina Jesus ni-lyelyingminuma ni-yama Bida-wa, “Nakake-ka Numikbiyiya-dangwa!” Eneja n-engkirrika-manja Jayumuna Bida akina ayakwa, “Nakake-ka Numikbiyiya-dangwa,” kembirra n-awiyeba dadingikarrawara dumbala dibina nang-aburawaka-murrada adinuba-wiya, akwa nu-kuwabijanga akungwa-wa. ⁸ Umba aburraja wurrukwala wurrakina mijiyanga-murra na-likenuma, narrum-arrkarnuma ngawa makina meningakwalya abulaluwa akungwa mena numi-lyangburrukwuma-baba makina akwalya. ⁹ Kembirra na-kuwabijangeyinumanja makina-langwa mijiyanga, narri-ringka angwura mijiyelya-manja. Ngalaja akina yakwujina eningadinakba akwalya akwa damba nuw-ambilyuma amarnina-manja. ¹⁰ Eneja Jesus ni-yama, “Wayi! Wurru-wilyakina akwala akwalya yangkwurrangwa ebina aduwaba kirru-manguma,” ni-yama. ¹¹ Eneja kembirra Jayumuna Bida ngarningka ni-njawudija mijiyanga-manja akwa num-arrkarna makina meningakwalya ariba-wa. Mama makina numi-lyangburrukwuma umba nara kumi-ngkarrngina. Ngalaja adidirrungrarna-wiye-ka akwalya 153 awurrakakina nuw-awiyebeyinuma.

¹² Eneja Jesus ni-yama kembirra aburruwa-wa, “Kwa, wurr-alyubarinalangwa!” Aburraja wurrababurna-langwa warnungkarba nara karri-ngayindanga keni-yengkilabena ke-yama, “Ningkumiyambena ningkena?” Nara ke-yama mena warningma wurrakina Numikbiyiya-dangwa nakinababa-da. ¹³ Eneja kembirra ni-lika nakina Jesus n-akumarnumurru-wa ebina damba akwa nenu-kwa. Akwa ngarningka ni-yamama ngawa akwalya-manja.

¹⁴ Akine-ka arngkabiyyakarbiya-ma ni-jadanguma Jesus ena-langwamanja warnikabuburrakiyuwa n-enibuduma-langwa nakina-da.

Jesus ni-yengbinuma-langwa ayakwa Bida-manja

¹⁵ Aburraja kembirra narri-jerrukwama-langwa Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa ebina damba akwa akwalya, Jesus ni-yama Jayumuna Bida-wa, “Jayumuna, ningkenikuwenikba Janjana-langwa, yi-maka! Jerriya wurrangaba aburra na-lyelyingminama yandiyanda ngayuwa-manja umba nungkwaja nungkuwa ningki-lyelyingminama angwurra ngayuwa-manja-na?” ni-yama nakina. Eneja Jayumuna ni-yama, “Yawa marrakba! Nungkwaja ningkeningma ningkena ngayuwa ningki-lyelyingminama nungkuwa,” ni-yama nakina. Kembirra Jesus ni-yama enuwa-wa, “Yimin-akwurrajina kembirra nganyangwa angaringariya jiba!” ni-yama nakina.

¹⁶ Ngarningka Jesus ni-yama Jayumunu-wa, “Jayumuna, ningkenikuwenikba Janjana-langwa, yi-maka! Jerriya ningki-lyelyingminama ngayuwa?” ni-yama nakina. Eneja Jayumuna ni-yama enuwa-wa, “Yawa marrakba! Nungkwaja ningkeningma ningkena ngayuwa ningki-lyelyingminama nungkuwa,” ni-yama nakina. Kembirra Jesus ni-yama enuwa-wa, “Yimin-akwurrajina kembirra nganyangwa jiba!” ni-yama nakina.

¹⁷ Ngarningka arngkabiya-karbiya-ma Jesus ni-yama enuwa-wa, “Jayumuna, ningkenikuwenikba Janjana-langwa, yi-maka! Jerriya ningki-lyelyingminama ngayuwa?” Eneja kembirra Bida nu-werrikawarriyada neni-yengkilabenuma-langwa enuwa-manja Jesus arngkabiya-karbiya-ma ebina ayakwa ni-yamama, “Jerriya ningki-lyelyingminama ngayuwa?” Eneja Bida ni-yama Jesus-uwa, “Ningkumikbiyiya-dangwa, nungkwaja nungkuwa ningkeningma ababurna-langwa. Kembirra nungkuwa ningkeningma ngayuwa ningki-lyelyingminama nungkuwa-manja,” ni-yama nakina. Kembirra ni-yama Jesus, “Yimin-akwurrajina kembirra nganyangwa jiba! ¹⁸ Engkirraja! Ebina-wiya ningk-ambilyu-wiya ningkawurrumukuma, ningki-yaminjamama ningk-awiyuwiyebenuma dumbala ningkabakiyaba akwa ningki-likenuma erribirra amurndakibinu-wa ningki-ngayindangumurru-wa ningkakina. Akena ambaka k-eniyuwangkidinamurru-wa nungkuwa, aburraja warningerribirra warnumamalya kab-awiyebajinama dumbala akwa kabu-wilyakinama ebinu-wa angalya nara-murruwa a-ngayinduma nungkuwa a-likama umba akini-yada ngawa kabuminilirraku-mambalijinama nungkwa-langwa ayarrka-kiya. Amandangwa engburingka ayakwa akina!” ni-yama Jesus. ¹⁹ (Ni-yengbinuma akina ayakwa kajungwa ngarna ak-eningmidini-yada adinakba neniki-jungwa-langwa Bida amurndakakina-langwiya ayakwa akwa kembirra ambaka-murra ngakwurraja ngarniki-yangmarngkwaji-yada ngarniki-ngkubarrngaji-yada Neningikarrawaru-wa.) Kembirra Jesus ni-yama Bidu-wa, “Kwa! Yi-yuwarna ngayuwa-manja!” ni-yama nakina.

Jesus ni-yengbinuma-langwa ena-langwa-langwa nenikaburrakiyuwa nibina ni-lyelyingmama-langwa

²⁰ Aburnaja Jesus akwa Bida neni-likenuma wunalakina lukwakwa. Akena Bida n-errikerra akwa neni-rringka nuwilyaba nenikaburrakiyuwa nibina ni-lyelyingminuma Jesus nen-aburrakiyuwarnuma enejukwaba aburnuwa-manja. (Nakina nibina nibina-murrada nenungkwarba nibina n-arndadadilyuma akwudangwa Jesus-manja ebina-manja nuw-alyubarinumurra-manja Akwurungkuwarrukwa-langwa aninga akwa ni-yama Jesus-uwa, “Yirrumiyambena yirruwilyaba yika-kwunama nungkuwa wurububungkawu-wa warnungkwarba warniku-wardi-yada?” ni-yamama nakina Jesus-uwa.) ²¹ Eneja Bida neni-rringka-manja nakina nenungkwarba, ni-yama Jesus-uwa, “A nungkuwa! Kini-yamarrkinama naka?” ni-yama nakina.

²² Eneja Jesus ni-yama Bidu-wa, “Kini-ngayindena-manja ngayuwa naka kin-ambilya-manja neniba yanda-langwa ngawuya ki-lawurradina-manja yangkwurrangwa, nara nungkwa-langwa enena umba waka nganyangwa ningakwukawura-murra-langwa ningen-akwurrajinama-langwa nakina ningena. Nungkwaja kembirra, yi-yuwarna ngayuwa-manja,” ni-yama Jesus.

²³ Aburraja wurrukwa warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa nuw-engkirrika enena ayakwa. Na-lyangkiyama nakina nenungkwarba nara a-jungwuma. Akena Jesus nara akina kini-yama, “Nara a-jungwuma nakina,” umba ni-yamama, “Kini-ngayindena-manja ngayuwa naka kin-ambilya-manja neniba yanda-langwa ngawuya ki-lawurradina-manja yangkwurrangwa, nara nungkwa-langwa enena umba waka nganyangwa ningakwukawura-murra-langwa ningen-akwurrajinama-langwa nakina ningena,” ni-yamama nakina Jesus.

²⁴ Nakina-bina nenungkwarba nibina-murrada nibina kirrenu-makinama nungkwurruwa amurndakenena-langwa-da. Kirrenumin-arrikarranguma ababurna-langwa ayakwa enena-manja jurra. Aduwaba-langwa ngarningma ngarna alyangmandukwuna-wiya amurndakibina ni-yamama nakina.

²⁵ N-ambilyu-wiya neniba Jesus, ni-yamama ngarningka ababurna ar-ruburrubuda warka. Dukwa ningena ngawa-maka k-arrikarrikarranguma ababurna-langwa awilyuwilyaba-wiya jurra-manja amurndakibina ni-yamama-langwa. Akena nara-maka ebina angalya ningeniki-lyangburrukwaja-langwa enena-manja angalya angkwulyumidi-yada jurra k-arrikarranguma-langwa ngayuwa. Ena ngawa.

Bawula-langwa jurra ni-larrkamurra WarningEbijiju-wa Warnumamalya

Nakina Bawula n-arrikarranguma ayakwa Neningikarrawara-langwu-wa warnumamalya wurribina nuw-ambilyu-murruwa Ebijija-manja. Akwa nenu-makama kuw-ambilya-mulangwa wurrakina wurruwurrakawurama Jesus Christ aburruwa. Wurrakine-ka kuw-engkingkirrikajama ngawa Jesus Christ ni-lyelyingminu-mulangwa aburruwa. Akwa ngarningka kuw-engkingkirrikajama nu-marngkirradinu-mulangwa nakina Jesus aburruwa-manja akwa nenumini-yakuwabijuwa-mulangwa awurruwurrariya ebina ne-yama-mulangwa.

¹ Ngayuwa ningena Bawula ning-arrikarrenama enena-manja jurra kajungwa ki-larrkaji-yada enena nungkwurruwa-wa Neningikarrawara-langwu-wa karnumamalya, kirribina kirr-ambilya-murruwa Ebijija-manja. Eneja Neningikarrawara nu-wekbalyinuma ngayuwa ningenikilarrkilarrka kajungwa kinuminu-war•deni-yada warka Jesus Christ-langwa. Kembirra enena ayakwa nganja ning-arrikarrenama aduwaba nungkwurruwa-wa kirribina kirru-werrikambilya-murruwa Jesus Christ-manja.

² Ngarra-ngayindenama Nungwanyungwa Neningikarrawara akwa ngawa Jesus Christ ngakwurra-langwa Nubungkawa kenu-marngkirradinama wunalakina nungkwurruwa-manja karnumamalya kirribina kirr-ambilya-murruwanja Ebijija-manja. Akwa ngarra-ngayindenama wunalakina yikabumini-lyurkkwakinama nungkwurra-langwa yukwudukwuda.

Eninginingaba-langwa ngarrenu-wekbilyangu-mulangwa Neningikarrawara

³ Ngeni-yangmarngkwajina Neningikarrawara, nibina-murrada Neningikarrawara akwa Nungwenikba Nubungkawa-langwa Jesus Christ-langwa. Numarngkirre-ka nakina, akwa ngarrenu-wekbilyangumurra eninginingaba ena-langwa-langwa angalya abalkaya. Amurndakakina eninginingaba ngarrenu-wekbilyangumurra ngakwurra-langwa-langwa ngarnumawurrina, mena ngakwurruwa ngarri-yakeyinama ngarna ngarruwurrakawura-ma Christ arakba-da.

⁴ Arakburakba-kiya-wiya nara-wiya kini-ngekburaka eneja Neningikarrawara amurndakenena angalya, nu-wekbalyinuma nakina ngakwurruwa ngarna ena-langwi-yada ngarnumamalya. Nu-wekbalyinuma ngakwurruwa ngarri-yakeyina-mulangwa ngarna ngarruwurrakawurama Christ. Akwa Neningikarrawara ngarreni-ngayindenama kinumin-eyebijebakajungwuni-yada ngarna ngarnumamalya akwa ngarruwerringekburni-yada. Ni-lyelyingminama nakina angwurra ngakwurruwa ngarnumamalya. ⁵ Biya kembirra arakburakba-kiya-wiya Neningikarrawara ni-lyanguwerribikajungwunuma neniki-rukwamalyiyada ngakwurruwa aken-enibikina-mulangwa Jesus Christ. Enena-bina Neningikarrawara ni-ngayindanguma adinuba-wiya, akwa aminakinalangwa ni-yekirrerridinuma nakina.

⁶ Ngakwurraja ngeni-yangmarngkwajina arakba Neningikarrawaru-wa, mena numarngkirre-ka nilyengma nakina akwa ngarrenu-wekbilyangumubaba Nenukuwenikba Jesus Christ, nibina ni-lyelyingminama angwurra nakina.

⁷ Eneja Christ ngarrenumini-jungwunuma nakina. Ngarrenuminu-kwularrijuwama merra ena-langwa akwa ngarren-enjungwurranguma ngakwurruwa. Eneja kembirra Neningikarrawara ngarrenumini-yakuwabijuwama awurruwurrariya ngakwurra-langwa. Numarnngkirradiname-ka ngakwurruwa-manja. ⁸ Yawe-ka, numarnngkirradiname-ka ngakwurruwa-manja ngarnumamalya.

Nakine-ka Neningikarrawara aringkawa nilyengma nakina. ⁹⁻¹⁰ Aminakina-langwa kembirra arakburakba-kiya-wiya ni-lyanguwerribikajungwunuma adinuba-wiya kenu-bungkawakina-mulangwa Christ nubungkawa. Akwa ni-lyangkiyamama nakina, “Ngayuwa kinu-bungkawakinama Christ, akwa narume-ka nubungkawa numikbiyiya-dangwa kin-ambilyama nakina. Kinu-bungkawadiname-ka nakina ababurna-manja, amurndakenena-manja nganyangwa-manja angalya abalkaya akwa ngawa amurndakangaba-manja awurrakwulyumida-manja angalya arrawa-manja,” ni-yamama Neningikarrawara nakina. Akena ngakwurraja ngarna ngarnumamalya ngarningbala-wiya ambaka akina ayakwa ena-langwa. Bi..ya kembirra arija-langwa eneja Neningikarrawara n-abilyerrikajungwunuma arakba nakina akwa neni-larrkama Christ ngakwurruwa-wa enenu-wa angalya. Enena-bina ni-ngayindanguma nakina akwa nenaki-yekirrerrikama. Akwa kembirra ngarren-eningmikama arakba akina ayakwa kenu-bungkawakina-mulangwa nakina Christ nubungkawa.

Dukwa ngambi-yada Neningikarrawara kenu-bungkawakinama Jesus Christ nubungkawa? Ngarningbala-wiya ambaka ngarna, umba eneja Neningikarrawara neningma nakina. Umba ngarningma ngarna amandangwa Neningikarrawara kenu-bungkawakinama Christ nubungkawa ababurna-manja.

¹¹⁻¹² Ebina-wiya yirraja YarningiJudiya yarnumamalya, yirribina yirruwerrikambilyuma Neningikarrawara-manja, yirri-yakeyinema Christ yirruwurrakawura-ma. Umba akini-yada eneja Neningikarrawara nu-wekbalyinema yirruwa ena-langwi-yada yarnumamalya, mena arakburakba-kiya-wiya ni-lyanguwerribikajungwunuma arakba akina. Nakina-bina enuwa nu-war•dikinama ababurna-langwa ena-langwalangwiya mangma. Kembirra nu-wekbalyinema yirruwa, yirribina yarningadinuba-wiya yirruwerrikambilyuma Christ-manja, kajungwa yikini-yangmarngkwajini-yada yarna enuwa-wa. Yirrakine-ka kembirra yikini-yangmarngkwajinama Neningikarrawaru-wa mena nukwulyubene-ka numurndangekburna nilyengma nakina.

¹³ Umba nungkwurrajukwaba Neningikarrawara-langwa karnumamalya kirrakina. Nungkwurrajukwaba kirr-engkirrikenuma ayakwa alyangmandukwuna, ebina eningaba ayakwa Christ yiken-enibikina-mulangwa. Nungkwurrajukwaba kirruwerrikambilyama arakba Christ-manja aduwaba kirrakina. Adinuba-wiya eneja Neningikarrawara ni-yarrkakumarna ena-langwa ayakwa akwa ni-yamama nungkwurruwawa, “Ka-kwunama ngayuwa akwurdukwurda Amawurrina nganyangwa nungkwurruwa-manja kajungwa ka-jirrkumakajungwuni-yada nganyangwa-manja karnumamalya,” ni-yamama nakina. Kembirra kirrenu-kwama amandangwa-da.

¹⁴ Ngakwurraja ngarningma ngarna Neningikarrawara ngarrenu-wekbilyanguma arakba ngakwurruwa-wa ena-langwu-wa ngarnumamalya Amawurrina ena-langwa. Aminakina-langwa kembirra ngarningma

ngarna akenu-wekbilyenama nakina ngarningka eninginingaba-wiya ngakwurra-langwa-langwa ngarnumawurrina, akwa aken-enjungwurrenama ngarrakina ngarningangkawura. Kemberra ngeni-yangmarngkwajina arakba Neningikarrawara mena nukwulyubene-ka numurndangekburna nilyengma nakina.

Nu-buriyaminu-mulangwa Bawula Neningikarrawaru-wa

¹⁵⁻¹⁶ Aminakina-langwa, amurndakibina-langwa ayakwa ningi-yengbinu-mulangwa ngayuwa nungkwurruwa-wa, ningene-ka ningeni-yangmiyangmarngkwajinama Neningikarrawaru-wa aduwaba, kirru-werrikambilya-mulangwa Nubungkawa Jesus-manja kirrakina karnumamalya. Ebina-wiya, kirru-werrikambilyu-manja adinubawiya Nubungkawa Jesus-manja kirrakina, aburraja bu-makama warnumamalya ayakwa nungkwurruwa-langwa. Ne-yamama, “Warna WarningEbijija warnumamalya na-lyelyingminame-ka wurrababurna-langwa warnumamalya Neningikarrawara-langwa,” ne-yamama bu-makama. Akini-yada ngawa nganja ningeni-yangmarngkwajuwama ngayuwa Neningikarrawaru-wa, akwa ningi-yaminjamama ngawa ningeni-yangmarngkwajuwama enuwa-wa akina-langwa yanda-langwa aduwaba. Akwa ngarningka ningu-buriyaminama ngayuwa Neningikarrawaru-wa nungkwurruwa-langwa. ¹⁷ Nakina-bina Nubungkawa-langwa Jesus Christ-langwa Neningikarrawara. Nungwanyungwa nakina akwa narume-ka numikbiyiya nilyengma. Kemberra ningeni-yengkilabajama ngayuwa kajungwa yikenu-kwuni-yada milyenjirra mangma, akwa kin-abilyerrikajungwuni-yada kajungwa yik-eningmidini-yada angwurra Neningikarrawara kirrakina. ¹⁸ Akwa ngarningka ningeni-yengkilabajama Neningikarrawara kajungwa yikenuminu-ngwurrkbalijini-yada nakina nungkwurra-langwa mangma iya yukwudukwuda, kajungwa yikumaringkirringkini-yada ena-langwa alarradada kirrakina. Akwa ngarra-ngayindenama ngayuwa nungkwurruwa yiku-werrikembirrarini-yada Neningikarrawaru-wa akwa ngarningka yik-eningmidini-yada nungkwurruwa akenu-wekbilyena-mulangwa Neningikarrawara ababurna-langwa eninginingaba ngakwurra-langwi-yada ngarnumawurrina. Akenu-wekbilyenama nakina aduwaba akwa eningangkawura.

¹⁹ Ngarra-ngayindenama-ka nungkwurruwa yik-eningmidini-yada Neningikarrawara-ka nakina narrubuda nilyengma. Nara wurribina wurrukuala wurrarrubuda wuburra enuwa. Nakine-ka narrubuda akwa akeni-ngbudirrkina ngakwurruwa ngarrubina ena-langwa ngarnumamalya. ²⁰ Neningikarrawara narrubude-ka nakina nen-enibikamulangwa Christ. Akwa ngarningka narrubuda nakina nenu-wurdijuwamulangwa Christ karrawara ena-langwa-manja angalya abalkaya. Neningikarrawara nakina nen-ambarrijuwama Christ nekbuda-langwa-langwa, mena Christ narume-ka numikbiyiya nilyengma nakina.

²¹ Aburraja warningerribirra wurrububungkawa wurrarumuruma wurrumikbiyiya wurrakina. Mama wurrumikbiyiya wurrakina, eneja Christ naruma nakina numikbiyiya angwurra. Nubungkawadinama neningangkawura nakina wurrangkawulyumidamanja wurramukwiyadakina-manja wurrububungkawa wurribina nuwambilya-murrumanja karrawara akwa ngawa amurndakeyina-manja angalya arrawa. Akwa ekirra ena-langwa amikbiyiya angwurra, mena enuwa nakina numikbiyiya-baba angwurra. Numikbiyiye-ka nakina aduwaba akwa neningangkawura. ²² Eneja Neningikarrawara nakina

nen-akumarnuma Christ Nubungkawa ababurna-manja. Ngarrenu-kwama nakina ngakwurruwa-manja kajungwa kinu-bungkawadini-yada ngakwurruwa-manja ngarribina ngarr-ambilya-murrumanja Neningikarrawara-langwa. ²³ Akena eneja Jesus Christ nara ambilyuma nakwukawura, umba ngakwurraja ngakwurruwa Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya wuburra laka ena-langwa nenumadangkwa ngarr-ambilyama ngarruwurrrakawura-ma. Umba nakine-ka Christ n-ambilyama ababurna-manja angalya akwa nu-war•denama ena-langwa warka ababurna-manja angalya.

2

Neningikarrawara ngarren-enibika-mulangwa

¹ Nara-wiya nungkwurraja yik-eningmidina Neningikarrawara, kirreyebijeba kirr-ambilyuma kirrakina enuwa-langwa. Wuburra wurribina na-jungwunu-murrumurra warnumamalya kirri-yamama kirrakina, mena nungkwurruwa kinumini-yarrkuwurranguma ayakwa Neningikarrawara-langwa akwa kirr-arriyakajungwunu-mubaba awurruwurrariya-langwa kirrakina. ² Akini-yada kirri-yaminjamama ngawa wuburra warnumamalya wurribina warningbala-murruwiya Neningikarrawara. Nungkwurruwe-ka karniniyerriya karnumamalya akwa kirr-arriyakajungwunuma ngawa awurruwurrariya-langwa karningangkawura. Namukwa-langwa kinumin-engkirrikenuma ayakwa. Nakina-bina Namukwa nu-bungkawadinama wurruwurrariya-manja wurububungkawa warningikarrawara nakina. Akwa nu-war•denama ena-langwa warka aduwaba ngawa warningerribirra-manja warnumamalya wurribina nenumini-yarrkuwurrena-murrumanja Neningikarrawara-langwa ayakwa.

³ Umba ngakwurrajukwaba ngarrababurna-langwa ngarnumamalya ngenumini-yarrkuwurranguma Neningikarrawara-langwa ayakwa. Ngarri-yamama ngarribina ngakwurrabakiya-ba ebina ngarri-ngayindanguma. Eningerribirra ebina ngakwurra-langwa mangma na-ngayindanguma ngarri-yamama akina ngarrakina. Umba eningerribirra ebina ngarnumadangkwa ngarri-ngayindanguma ngarri-yamama ngarningka ngarrakina. Akwa amurndakibina warningerribirra warnumamalya ne-yamamurra wurrakina ngarri-yamama akina ngakwurruwa ngarnumamalya ngakwurrajukwaba.

Akina-langwa eneja Neningikarrawara kin-awinyambadinuma nakina ngakwurruwa-wa ngarrababurna-langwu-wa ngarnumamalya, ⁴⁻⁵ akena n-errukwulinume-ka ngakwurruwa. Umba ngakwurraja ngarr-arriyakajungwunu-manja ngawa awurruwurrariya-langwa, wuburra na-jungwunu-murrumurra warnumamalya ngarri-yamama ngarrakina. Umba ngalaja akwerrukwula Neningikarrawara-langwa eningangkawura ngawa akina akwa nara a-jerriduma. Neningikarraware-ka nakina ni-lyelyingminame-ka angwurra ngakwurruwa ngarnumamalya. Numinababurna akwerrukwula iya akwulyelyingma nakina. Kemberra ngarren-enibikama ngakwurruwa kajungwa aki-yakeyini-yada ngarruwurrrakawura-ma Christ. Ngarren-enibikama mena numarngkirra nakina-baba. ⁶ Akwa nen-enibikama Jesus Christ akwa nenu-wilyakama karrawaru-wa ena-langwu-wa angalya, akwa nen-ambarrijuwama nakina yakwujina kajungwa kinu-bungkawadini-yada nakina. Akwa

Neningikarrawara ngarrenu-wilyakama ngakwurrajukwaba karrawaru-wa ena-langwu-wa angalya akwa kembirra ngakwurrajukwaba ngarrubungkawadinama ngakwurruwa Jesus Christ, mena ngarri-yakeyina-mubaba ngarna ngarruwurakawura-ma Jesus Christ-manja aduwaba. ⁷Neningikarrawara-ka nakina ngarrenu-bungkawakama ngarna kajungwa wurrababurna-langwa warnumamalya warningmi-yada wurrakina numarngkirra nilyengma nakina neningangkawura. Aminakina-langwa kembirra neni-larrkama Jesus Christ ngakwurruwa-wa kajungwa nenik-abilyerriki-yada ni-lyelyingminu-mulangwa angwurra ngakwurruwa.

⁸⁻⁹ Mama ningkeningaba nungkwaja, mama ningki-yamama eningaba ningkeningangkawura, akena nare-ka k-enibikajungwuna ningkakina. Ngalaja amukwi-yadakina eninginingaba ningki-yama-mulangwa ningkibina, nara akina kak-enibika nungkuwa ningkakina. Umba eneja nakina Neningikarrawara nu-marngkirradinuma nungkuwa-manja akwa ngin-enibikama nungkuwa ningku-werrikambilyu-mulangwa Jesus Christ-manja. Neningikarrawara ngin-enibikama nungkuwa enabakiya kajungwa nari-yada nungkuwa a-ngkweningabakajungwuma ningkenibudu-mulangwa ningkakina. ¹⁰Neningikarrawara-ka nakina ngarren-enibikama ngakwurruwa. Ni-lyanguwerribikajungwunuma nakina, akwa ni-yamama, “Ka-ngekburakinama nganyangwa warnumamalya kajungwa eningaba ke-yamini-yada wurrakina,” ni-yamama. “Eningaba ke-yaminama wurrakina mena ke-yakeyina-mubaba Jesus Christ wurruwurakawura-ma,” ni-yamama nakina Neningikarrawara.

Ngarri-yakeyina-mulangwa Christ-manja

¹¹ Wi-yakuwerribikina ena, nungkwurruwa kirribina KarningiJudiya-ma karnumamalya. Karningma kirrakina amukwi-yadebina ayakwa yirruwa yirri-yengbiyengbeyinuma yirribina YarningiJudiya yarnumamalya nungkwurruwa-wa. Yirri-yamama yirrakina, “Nara kirrakina Neningikarrawara-langwa karnumamalya, mena nara yiki-ringandijungwuna yiku-mukaduwamurrikajungwuna karna. Ngarreyebijeba kirrakina YarningiJudiya-langwa yarnumamalya. Yirraja yirruwa yimbukwa yarna Neningikarrawara-langwa yarnumamalya, mena yirru-mukaduwamurrikajungwunuma yarna-baba,” yirri-yamama yarna, yirru-ngkweningabakajungwunuma.

¹² Akini-yada ngawa nungkwurraja kirreyebijeba Christ-langwa kirrambilyuma. Akwa kirriminingka kirrakina nungkwurra YarningiJudiya-langwa yarnumamalya, yirribina Neningikarrawara nu-wekbalyinu-mulangwa. Karningbale-ka ayakwa amurndakibina Neningikarrawara ni-yarrkakumarnuma ena-langwa-langwa yarnumamalya. Nara nakina kini-yarrkakumarna ayakwa nungkwurra-langwa-langwa umba yirra-langwa-langwa YarningiJudiya yarnumamalya ni-yarrkakumarnuma. Akini-yada ngawa karningbala kirrakina Neningikarrawara. Kembirra nara yiku-werrikambilya enuwa-manja nungkwurruwa, akwa nara kembirra yik-engkirrikena arnungkwaya-langwa akwa yingka-langwa yimawura yikambilya-mulangwa Neningikarrawara-manja kirrakina.

¹³ Akena nungkwurruwa kirrakina kirri-yakeyinama arakba kirruwurakawura-ma Jesus Christ-manja aduwaba. Engka-manja kirrakina kirrambilyuma adinuba-wiya Neningikarrawara-langwa awilyikerra. Umba aduwaba eneja Neningikarrawara kirren-akwudangwukama enuwa-manja, mena Christ kirrenuminu-kwularrijuwama merra ena-langwa akwa kirrenumini-jungwunu-mubaba nakina.

14 Nakina-bina Christ ngarrenuminu-ngwanjajuwama awinyamba, yirruwa YarningiJudiya yarnumamalya akwa ngarningka kirrakina kirribina KarningiJudiya-ma karnumamalya. Ni-jungwu-manja nakina ngarrenuminu-ngwanjajuwama awinyamba ngarnikuwarduardija kajungwa aki-yakeyini-yada ngarruwurrakawura-ma ngarna. Nakina-bina enuwa nuwilyaba ni-yamama akina, umba nara wurribina wurrukwalu. Aminakina-langwa kembirra ngarri-yakeyina arakba ngarna ngarruwurrakawura-ma aduwaba.

15-16 Arakburakba-kiya-wiya eneja Neningikarrawara nenu-makama Mawijja-manja eningarumuruma ayakwa ena-langwa. Enamba-langwa Mawijja nenu-makama amurndakakina ayakwa eningarumuruma ena-langwa-manja warnumamalya. Ngalaja kembirra amurndakakina eningarumuruma ayakwa ngarrak-eyebijebakama yirruwa akwa nungkwurruwa. Umba eneja Christ ngarrenumini-jungwunuma nakina eka-manja, akwa ngarrenu-marumama ngakwurruwa ngarnumamalya akwa ngarren-akumarnuma ngakwurruwa ngarruwurrakawura-ma arakba. Ngarrenu-murndukwajuwama ngakwurruwa, yirruwa akwa ngarningka nungkwurruwa nungkwurrajukwaba, kajungwa akeni-lawurrakajini-yada ngakwurruwa Neningikarrawaru-wa. Ngalaja kembirra aduwaba na-jerriduma amurndakibina ayakwa eningarumuruma nara arakba eyebijebakama ngarna, umba ngakwurraja ngarruwurrakididirrbura ngarr-ambilyama ngarna arakba. Mame-ka YarningiJudiya yarnumamalya yarna, umba nungkwurraja karnumamalya KarningiJudiya-ma kirrakina, ngarruwurrakawura-ma aduwaba ngarna.

17 Eneja ni-likenu-manja Christ enenu-wa angalya, ni-yengbinuma ayakwa nungkwurruwa-wa kirribina kirr-ambilyu-murruwa awilyikerra Neningikarrawara-langwa akwa ngarningka yirruwa-wa yirribina yirr-ambilyu-murruwa akwudangwa Neningikarrawara-manja. Ni-yamama Christ, "Nara awinyuwinyambakajajuma," ni-yamama nakina, "umba yiki-likaja ngayuwa-wa kajungwa ka-marumini-yada ngayuwa kirrakina," ni-yamama nakina ngarrababurna-murruwa. 18 Ngalaja Amawurrina Neningikarrawara-langwa ngarraku-mamurikajinama ngakwurruwa aduwaba kajungwa aki-likaji-yada ngarna ngarrababurna-langwa Nungwarrku-wa, mena Christ ngarrenumini-jungwunu-mubaba nakina. 19 Aminakina-langwa nara arakba nungkwurraja kirriminingka karna KarningiJudiya-ma karnumamalya yirruwa-langwa, akena ngakwurraja ngarruwurrakididirrbura ngawa ngarr-ambilyama aduwaba. Ngarruwurrakawura-ma arakba ngarna Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya, wuburra ngarradiyerra-manja ngawa aduwaba.

20-21 Ngarna ngakwurruwa Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya, yirruwa akwa nungkwurruwa, ngarr-ambilyama ngarna awilyabame-ka wuburra aruma alikira. Neningikarrawara-langwa wuburra alikira ngarri-yaminama ngarna. Umba akine-ka amamalya alikira ena-langwa akwurdukwurde-ka, akwa ngakwurruwa ngarna ngeni-yangmarngkwajinama Neningikarrawaru-wa yakwujina. Ngalaja alikira nuw-arjiyama akina akwurraka-manja angwarnda. Umba yirraja yarnikilarrkilarrka yarnungkwurba, yirribina Neningikarrawara nuwekbalinuma yarningadinuba-wiya, akwa ngarningka wurribina warnikumakumaka ayakwa Neningikarrawara-langwa ena-langwu-wa wurrukwalu-wa warnumamalya aburrajukwaba, ebina wuburra angwarnda yirri-yaminama yarna. Umba eneja nakina Jesus Christ akina wuburra aruma-dangwa angwarnda, ebina eningilyamamba

alarrngekburna Neningikarrawara-langwa-manja alikira. Nakina-bina Jesus Christ ngarrenu-murndukwama ngakwurruwa ngarriminiminingka ngarnumamalya, kajungwa ngarruwurrakawura-ma ak-ambilyi-yada aduwaba. Akine-ka wuburra laka ngarruwurraki-lakwulijeyinama ngarna ngarnumamalya awilyaba-murra-manja ngawa alikira akwurdukwurda-manja. ²² Umba eneja nakina Neningikarrawara ngarrenu-murndukwunama aduwaba kajungwa aki-yakeyini-yada ngarna ngarruwurrakawura-ma Jesus Christ. Kembirra yirruwa YarningiJudiya yarnumamalya akwa nungkwurruwa karnumamalya kirribina KarningiJudiya-ma kirrakina ngarr-akwudangwukajeyinama arakba ambaka-langwa ngarna. Ngarr-yaminama amandangwa ebina wuburra alikira amamalya Neningikarrawara-langwa. Yakwujina ngawa nuw-ambilyama ena-langwa Amawurrina eningangkawura akina.

3

Bawula nenuminu-war•dangu-mulangwa warka WarningiJudiya-ma war-numamalya

¹ Nganja ngayuwa ningi-didijungwunama ningena, mena ngarra-makumaka-mubaba ayakwa Jesus Christ-langwa-langwa nungkwurruwawa. Mama ningi-didijungwunama ngayuwa, ningu-buriyaminama ngawa Neningikarrawaru-wa nungkwurruwa-langwa, mena ningeningma ngayuwa nungkwurruwa kirribina KarningiJudiya-murra karnumamalya Neningikarrawara-langwa nungkwurrajukwaba kirrakina.

² Dukwe-ka kirr-engkirrikenume-ka kirrakina ayakwa numarngkirradinu-mulangwa Neningikarrawara ngayuwa-manja? Dukwa nara? Eneja nu-wekbalyinuma ngayuwa ningeniku-maki-yada nungkwurruwa-manja enuwa-langwa, mena eningaba-baba ena karnikeningmida-langwa nungkwurruwa. ³ Neningikarrawara nginumina-bilyerrikama arakba enena ayakwa ebina nuw-abuwarrkajungwunuma adinuba-wiya. Nganja ningena arakba ning-arrikarranguma akwala ayakwa akina-langwa. ⁴ Nungkwurraja yiki-ridimindena-manja kirrakina amurndakakina akwala ayakwa, yiku-mumiringkinama ning-eningmidinu-mulangwa ngayuwa amurndakakina ayakwa Christ-langwa-langwa ebina nuw-abuwarrkajungwunuma adinuba-wiya.

⁵ Arakba-wiya eneja Neningikarrawara nara kenu-maka wurruwilyuwilyaba-manja warnumamalya akina ayakwa ebina nuw-abuwarrkajungwunuma. Umba aduwaba Neningikarrawara yirrenu-makama akina ena-langwa-murra Amawurrina. Yirrenumin-abilyerrikama amurndakakina ayakwa ebina nuw-abuwarrkajungwunuma yirruwa-wa ena-langwu-wa yarnikilarrkilarrka yarnungkwarba akwa ngarningka ena-langwu-wa warnikumakumaka ayakwa aburrajukwaba. ⁶ Neningikarraware-ka nakina yirrenumin-abilyerrikama kini-yamina-mulangwa eningaba yirruwa-manja YarningiJudiya yarnumamalya akwa ngawa nungkwurruwa-manja KarningiJudiya-ma karnumamalya ngarrididirrbura, mena Jesus Christ ngarrenumini-jungwunuma ngakwurruwa-langwa. Ngakwurraja ngarr-yakeyinama nungkwurruwa akwa yirruwa ngarruwurrakawurama. Ngalaja kembirra amurndakibina ayakwa Neningikarrawara niyarrkakumarnuma yirruwa-langwa, kembirra nungkwurrajukwaba ngarningka nungkwurra-langwa akina, mena Jesus Christ ngarrenumini-jungwunuma ngarrababurna-langwa.

⁷ Neningikarraware-ka nakina nu-wekbalyinuma ngayuwa kajungwa ningeniku-war•di-yada warka ena-langwa, ningeniku-maki-yada ayakwa Jesus Christ-langwa-langwa wurrukwa-manja. Nakine-ka numarngkirra ngayuwa-manja, akwa nginu-mamurikajuwama ngayuwa, nginu-kwa-mulangwa amawurrina ena-langwa ningenikuminu-war•di-yada ena-langwa warka. ⁸ Ambaka aburraja warnumamalya Neningikarrawara-langwa nuw-ambilya warningubungkawa-ma? Nganja ngayuwe-ka angwurra ningena ningeningubungkawa-ma. Akena eneja Neningikarrawara nginu-kwama enena eningaba warka nganyangwa kamakina-mulangwa nungkwurruwa-wa nungkwurrajukwaba eningaba ayakwa Jesus Christ-langwa-langwa. Ngalaja enene-ka eningaba ayakwa ngarraku-makinama nakina Christ numinababurna eninginingaba. Ngakwurraja nara a-jerrukwama ngarna eningmiduma eninginingaba ena-langwa.

⁹ Aduwaba eneja Neningikarrawara nginu-kwama warka ngayuwa-manja nganjukwaba ningenik-abilyerriki-yada enena ayakwa nungkwurruwa-wa akwa wurrababurna-langwu-wa warnumamalya neniki-yama-langwa ebina ni-lyanguwerribikajungwunuma nakina. Arakburakba-kiya-wiya Neningikarrawara ni-ngekburakama ababurna-langwa, akena n-abubuwarrkama akina ayakwa yanda-langwa aduwaba. ¹⁰ N-abuwarrkama akina kajungwa aduwaba warningerribirra wurrububungkawa warningikarrawara kuw-eningmidini-yada wurrakina Neningikarrawara aringkawa nakina akwa neningma ababurna-langwa. Aburraja kuw-eningmidinama wurrakina karra-rringkina-mulangwa Neningikarrawara-langwa warnumamalya kenumini-yarrkuwarakina-mulangwa Neningikarrawara-langwa ayakwa wurrakina.

¹¹ Arakburakba-kiya-wiya nakine-ka Neningikarrawara ni-lyanguwerribikajungwunuma ena, ngakwurruwa ngarrababurna-langwa ngarnik-ambilyinga-langwa ena-langwa ngarnumamalya, yirruwa YarningiJudiya yarnumamalya akwa ngarningka nungkwurrajukwaba KarningiJudiya-ma karnumamalya. Akwa nakina ni-lyanguwerribikajungwunuma ena. Eneja Jesus Christ ngakwurra-langwa Nubungkawa nakina-bina aken-akumurnama ngarna Neningikarrawara-langwi-yada ngarnumamalya.

¹² Aduwaba kembirra ngakwurraja ngarna nare-ka akbar•duma umba ak-akwudangwukajungwunuma ngarrumarngba Neningikarrawaru-wa. Aki-likajama ngarrumarngba Neningikarrawaru-wa mena ngarri-yakeyina-mubaba ngarruwurakawura-ma Christ akwa ngarningka ngarru-werrikambilya-mubaba Christ-manja.

¹³ Ngakwurruwa-murra karnumamalya, nara a-werrikungwanjuma ningi-didijungwuna-mulangwa alikira-manja arrawa. Mama arrawa ningena ning-ambilyama ngarra-maka-mulangwa ayakwa Jesus Christ-langwa-langwa nungkwurruwa-wa, umba eningaba nungkwurra-langwa ka-ngekburakajungwunuma arija-langwa akina, ning-ambilya-mulangwa yelakwa ngayuwa aduwaba.

Akwulyelyingma Christ-langwa-langwa

¹⁴ Nganja ngayuwa ningeni-yangmarngkwajinama Nungwanyungwu-wa mena ningeningma aduwaba ayakwa ena-langwa, ebina nuw-abuwarrkajungwunuma adinuba-wiya. Ningeningma aduwaba Neningikarrawara kirren-enibika-mulangwa nungkwurruwa KarningiJudiya-ma karnumamalya, wuburra laka yirren-enibikama

yirruwa YarningiJudiya yarnumamalya yarna. ¹⁵ Eneja Neningikarrawara Nungwanyungwa nakina ngarningerribirra-langwa akwa wurrababurna-langwa warnumamalya amurndakenena-manja angalya akwa ngarningka ena-langwa-manja angalya abalkaya akwa ngakwurra-langwa ekirra amamalya ngarru-wilyakinama enuwa-langwa.

¹⁶ Neningikarrawara-ka ningbuda nakina akwa numinababurna arrubuda. Nganja kembirra ningububuriyaminama arngkababurna-langwa ngawa amurndakenena ayakwa enuwa-wa. “Wurre-ngbudirrkina wurruwurrakakina WarningEbijija warnumamalya nungkwa-langwa-murra Amawurrina,” ningi-yaminama. “Wurre-ngbudirrkina kajungwa marrubuda mangma karruma-wilyakini-yada wurrakina warniki-yama-langwa eningaba. ¹⁷ Akwa ngarningka en-ambilya eneja Christ aburruwa-manja mena na-werrikambilya-murrubaba angwurra enuwa-manja. Akwa ngarningka wurrakine-ka ab-eningmidina akwulyelyingma ena-langwa warningangkawura. Akwa kuw-engkirrikaja-manja wurrakina ni-lyelyingmina-murrilangwa wurrakina-manja, ab-arjiya kembirra wurringbuda ngawa wurrakina warnumamalya. ¹⁸⁻¹⁹ Akwa ngarningka aburra-wilyakina milyenjirra mangma wurrababurna-langwa warnumamalya nungkwa-langwa ababurna-langwa angalya kajungwa warningmi-yada Christ ni-lyelyingmina-mulangwa angwurra wurrakina. Ab-eningmidina nara nakina a-ngwanjuma umba kini-lyelyingminama wurrakina angwurra neningangkawura nakina. Ngalaja Christ-langwa akwulyelyingma amakwulyumide-ka akina akwa yirraja yik-eningmidina-manja akina nare-ka yarna a-jerrukwama. Kembirra ab-eningmidina Christ ni-lyelyingmina-mulangwa wurrakina kajungwa karruma-lyangkiyuwarni-yada nungkwa-langwa-manja mangma akwa ke-yamini-yada wuburra nungkuwa. Amandangwa,” ningi-yaminama ngayuwa Neningikarrawaru-wa.

²⁰ Kwurruwa-yi, ngeni-yangmarngkwajina arakba Neningikarrawaru-wa, mena narrubuda-baba nakina nilyengma akwa nu-war-denamubaba aduwaba ngakwurruwa-manja nakina. Akena nara ngarna a-marngkirringkama amurndakakina engbingbuda kini-yaminama nakina ngakwurruwa-manja. ²¹ Ngeni-yangmarngkwajina kembirra Neningikarrawara ngarrababurna-langwa ngarnumamalya ena-langwa. Akwa keni-rringkina-manja warnumamalya Christ-manja, kembirra abuni-yangmarngkwajina Neningikarrawara aburrajukwaba. Ngeni-yangmarngkwajina ngawa Neningikarrawara aduwaba akwa angkawura.

4

Aki-likaja-mulangwa ngarruwurrakawura-ma wuburra ngarruwilyabama ngarnumadangkwa

¹ W-engkirraja kembirra enena ayakwa ngarra-makinama ngayuwa, ningibina ningi-didijungwunama ngawa yelakwa mema-manja medirra. Ningi-didijungwunuma ngayuwa mena-baba ningenumamalya ningena Nubungkawa-langwa Jesus Christ-langwa. Eneja nakina Neningikarrawara nu-wekbalyinuma kirrakina ena-langwi-yada karnumamalya. Kembirra nungkwurraja kirribina Neningikarrawara-langwa karnumamalya kirrumungkwurridirrbura yiki-likajama ngawa Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa kirrakina.

² Nara kembirra a-ngkweningabakajungwuma, umba ambaka-langwa yiki-likajama kirrakina Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa.

Akwa kirrumurndamurndirra ngawa yiki-likajama nungkwurruwa kirruwerringmurndirra. Akwa nara a-marngkwajajuma umba yiki-lyelyingmajeyinama ngawa karningangkawura kirrakina. ³ Eneja Neningikarrawara ngarrenu-murndukwama nakina ena-langwa-murra Amawurrina kajungwa ngakwurruwa-murri-yada ngarna. Kemberra nungkwurraja yiki-ngayindenama angwurra kirrakina karnik-ambilyingi-yada ngawa kirruwurrakawura-ma, karniki-lyelyingmajaji-yada akwa karniku-mamurikaji-yada kirrakina yilyurrkwa-murra yukwudukwuda karningangkawura.

⁴ Ngakwurraja Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya ngarurururakuwilyaba ngarrididirrbura ngarna. Awilyaba-ma wuburra amadangkwa ngarr-ambilyama ngarna. Umba eneja Neningikarrawara ngarrenu-kwama nakina ena-langwa Amawurrina awilyaba-ma ngakwurruwa-wa ngarrababurnu-wa. Nu-wekbalyinuma nakina ngarrididirrbura ngawa ngarna, kajungwa aku-werrikembirrarini-yada ngarna ngarurururakidirrbura enuwa-wa. ⁵ Nuwilyaba-me-ka ngawa Nubungkawa naruma-dangwa. Ngakwurraja ngarru-werrikambilyama ngarna ngarrididirrbura enuwa-manja. Umba aburraja warnumamalya ngarrabu-mingekingambajuwama ngakwurruwa ngarrididirrbura ngarrakina. ⁶ Nuwilyaba-me-ka Neningikarrawara akwa nuwilyaba-me-ka Nungwanyungwa nakina ngarrababurna-langwa ngarnumamalya. Nu-bungkawadinama nakina ngarrababurna-manja ngarnumamalya akwa ngarningka ababurna-manja angalya. Akwa ngarrenu-wilyakinama ngakwurruwa ngarniku-war•di-yada warka ena-langwa akwa n-ambilyama wilyarra ngakwurruwa-manja.

⁷⁻¹⁰ Ngalaja Neningikarrawara-langwa ayakwa ngarraku-makinama Christ-langwa ni-lawurradinu-mulangwa Nungwenikba-langwu-wa angalya. Ne-yamama akina,

“Ni-lyengmanguma nakina Neningikarrawara-langwu-wa angalya karrawaru-wa.

Akwa nenu-wilyakama wurrababurna warnumamalya enuwa-mulangwa.

Umba neni-yuwarnuma wurrakina enuwa-manja arija-langwa.

Kemberra nenu-wekbilyanguma nakina eninginingaba-wiya ena-langwu-wa warnumamalya,”

ne-yamama akina. Nungkwurraja karningme-ka karna adinuba-wiya ni-dirrirnduma nakina Christ karrawara-langwa, ni-rukwularruma nakina wuburra laka ngarnumamalya ngarri-rukwularreyinuma ngarna, akwa n-ambilyumurra nakina wuburre-ka laka ngarnumamalya ngarr-ambilyamurra ngarrakina enena-manja angalya. Kemberra nibina-murrada ni-dirrirnda-murrada nu-warumajungwunuma karrawaru-wa, kajungwa kin-ambilyi-yada nakina ababurna-manja angalya akwa akenu-wekbilyeni-yada eninginingaba-wiya. Christ ngarrenu-wekbilyanguma nakina eninginingaba-wiya ngarruwilyuwilyaba-wiya-wa.

¹¹ Amiyambena eninginingaba Christ ngarrenu-kwama nakina? Christ ngarrenu-kwama nakina ena-langwu-wa ngarnumamalya eminiminingka warka akwa ngarrenu-mamurikajinama ngarniki-yami-yada akina. Ngar-ruk-wala nu-wekbalyinuma Christ ngarnikilarrkilarrka ngarnumamalya. Umba ngarrukwala nu-wekbalyinuma nakina kajungwa ngarniku-maki-yada ena-langwu-wa warnumamalya ena-langwa ayakwa. Umba ngarrukwala nu-wekbalyinuma nakina kajungwa ngarniku-maki-yada ayakwa ena-langwa-langwa wurribinu-wa warningbala-murruwa enuwa, kajungwa

aburrajukwaba ka-werrikambilyi-yada enuwa-manja. Umba ngarrukwala nu-wekbalyinuma nakina ngarnik-akwurraji-yada ena-langwa warnumamalya. Umba ngarrukwala ngarnik-akakirumaki-yada ena-langwa ayakwa aburruwa-wa.

¹² Yawu. Akina-bina-da. Ngarrumurndakeyina ngarnikumin-
 uwar•duwar•da nu-wekbalyinuma eneja nakina Christ, kajungwa
 aki-ngbudirrkeyini-yada ngakwurruwa ena-langwa ngarnumamalya.
 Ngakwurraja aki-ngbudirrkeyinama ngarna ngarniku-war•da-langwa
 ena-langwa warka ngarningangkawura. ¹³ Kemberra ngakwurruwa
 ngarna aku-mamurikajeyinama yanda-langwa ngarruwurrakidirrbura
 aku-werrikambilyama ngarrababurna-langwa Neningikarrawara-langwa-
 manja Nenukuwenikba. Akwa ngarningka aku-mamurikajeyinama
 ngarna yanda-langwa ak-eningmidinama nakina ngarruwurrakidirrbura
 akwa yanda-langwa aki-ngbudidinama ngarrakina ngarringbuda
 ngawa. Kumu-ringbirradini-yada mangma ngakwurra-langwa
 wuburra laka Christ-langwa mangma miringbirra. Kemberra aku-
 mumiringkinama Neningikarrawara-langwa ayakwa. Nara e-yamama
 ngarna wurriyukwayuwa wuburra, wurribina nara ambaka a-
 mumiringkama ayakwa wurrakina.

¹⁴ W-engkirrikiya. Dukwa aburraja wurrukwala warnumamalya akabu-
 makinama wurrakina ekikalya ayakwa alyangkilyangkadawa. Dukwa
 aburrabakiya-ba karri-ngekburakinama ayakwa eminimingka akwa
 akabu-ngayindenama akabu-wilyakajinama ngakwurruwa-wa. Umba
 ngakwurraja nare-ka ngarna engkirrikuma amukwiyadebinu-wa ayakwa
 alyangkilyangkadawu-wa, umba ngarringbuda aki-likajama ngawa
 Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa mulikarrkidirrbura-manja
 ngarna.

¹⁵ Umba aki-yengbinama alyangmandukwuna-wiya ayakwa. Nara
 amarngkawinyamba-murra ayakwa e-yengbuma ngarna wurrukwalu-wa,
 umba amarngkuwarruwalya-murra ayakwa aki-yengbinama wurrukwalu-
 manja warnumamalya, kajungwa warningmi-yada ngarri-lyelyingminama
 wurrakina-manja. Akwa aki-yaminama kajungwa ak-ambilyi-yada
 wuburra Christ, nibina nu-bungkawadinama ngakwurruwa-manja.
 Nakine-ka Christ wuburra aringka umba ngakwurruwa wuburra ena-
 langwa nenumadangkwa, ¹⁶ nibina nu-wilyakinama ayarrka iya alakba.
 Ngalaja akina aringka na-war•dikinama amurndakibina ayarrka iya alakba.
 Ka-war•dena-manja alakba nungkwa-langwa eningaba warka akwa ke-
 ngbudidina-manja akina, akwa ka-war•dena-manja ayarrka nungkwa-
 langwa eningaba warka ngalajukwaba akwa ke-ngbudidina-manja akina,
 ngalaja kemberra nungkwa-langwa amadangkwa ka-war•denama eningaba
 warka akwa ke-ngbudidinama akina. Akine-ka wuburra eneja akenu-
 war•dikinama Christ ngakwurruwa-manja, Neningikarrawara-langwa-
 manja ngarnumamalya. Umba ngarruwilyuwilyaba-wiya ngarna aku-
 war•duwar•denama eningaba warka akwa aki-lyelyingmajeyinama ngawa.
 Kemberra aki-ngbudirrkeyinama ngarruwurrakawura-ma ngarna.

*Wurr-aburradadiya ebina eningaba wuburra karnikaduwa karnuma-
 malya*

¹⁷ Ngayuwe-ka ningena ningenumini-yengbinama ayakwa
 nungkwurruwa-wa Nubungkawa Jesus Christ-langwa, akwa kemberra
 ngarra-madumurrukunama. Nare-ka e-yaminjamama wuburra
 wurrukwala warnumamalya warningbala-murruurra Neningikarrawara
 wurrakina. Muwurrariye-ka mangma aburraja narruma-wilyakinama.

Nare-ka kembirra nungkwurraja e-yamama wurrumurndakakina wuburra warnumamalya.

¹⁸ Aburraja wurrumurndakakine-ka warnumamalya wurrukwurrake-ka. Na-warenama Neningikarrawara akwa nenu-kwunama mirirrba. Nare-ka a-wilyakama amamalya akwanenibika ebina ngarrenu-kwunama Neningikarrawara. Alarrumur-da-manja na-likajama. Wurrimimba na-likajama. ¹⁹ Nara arakba wurrakina amini-yelijajungwuma amurndakibina-langwa ne-yama-mulangwa. Nalyangkuwerribikajungwunuma wurrakina warnik-arriyakajungwi-yada awurrariya-langwa. Nara kembirra engkirrikuma wurrakina eningabu-wa, umba awurrariya-wa wulkwa nuw-engkingkirrikajama ngawa wurrakina. Na-rndirndirrkeyiname-ka erribirra. Eningerribirre-ka awurruwurrariya eminiminingka ne-yaminjaminama wurrakina warnumamalya, wurribina warningbala-murumurra Neningikarrawara.

²⁰ Umba aburraja wurrumurndakibina warnumamalya kirrab-akakirumaka-murumurra kirrakina nara yikabu-maka karniki-yami-yada amukwiyadakina. ²¹ Kirrab-akakirumakama kirrakina alyangmandukwuna ayakwa Jesus-langwa-langwa. Kembirra nungkwurraja kirr-engkirrikenuma aburra-langwa ayakwa akwa kembirra kirr-eningmidinama kirrakina enuwa-langwa. ²² Kembirra nara arakba e-yamama ebina adinuba-wiya kirri-yamama, mena amurndakibina awurruwurrariya kirri-ngayindanguma kirrak-arriyakame-ka kirrakina. Umba wurri-larrngkuwurriya arakba awurruwurrariya, wuburra laka kirring-anjalkuwurrenama kirrakina dumbala dibina duwurrariya dadinungkwurakba. ²³ Umba yiki-yaminama eninginingaba-wiya mamungkwur-da-murra mangma, wuburra laka kirr-awiyebenama dumbala dadingaba dadikaduwa-langwa. ²⁴ Wurr-aburradadiye-ka ebina enikaduwa eningaba wuburra karnikaduwa karnumamalya, mena Neningikarrawara kirren-enikaduwaka-mubaba enuwe-ka wuburra. Kembirra wurri-likaja kirruwerringekburna kirruwerrikidirrbura Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa karningangkawura.

²⁵ Kembirra aminakina-langwa nara e-kadikama warningerribirra-manja warnumamalya. Yiki-lyelyimbukweyina-manja kirrakina karnumamalya Neningikarrawara-langwa, yiki-larrkbularrkbakinama mena ngarruwurakawura-murra Christ-manja ngarna wuburra ngakwurruwa-murra. ²⁶ Kak-ar-dirrena-manja awinyamba ningkakina, kembirra nara arriyakajungwuma awurrariya-wa. Akwa nara a-werrikawinyambaduma nungkuwa yanda-langwa alyarrngwalyilya. ²⁷ Akwa ngarningka nara awiyebajuma Namukwa nungkuwa-manja. ²⁸ Kirrengkingkengmina karnumamalya kirribina kirrangmukangmadama kirrakina wurr-erriminja arakba engkengmina, akwa nara angmaduma arakba kirrakina umba wurru-war•dena warka arakba. Wurru-war•dena warka eningaba nungkwurrabakiya-ba, kajungwa yiki-larrmburreni-yada angwarnda alyangmandukwuna wurribinu-wa warningalyingmalyingma-wa warnumamalya.

²⁹ Akwa ena engka. Nara e-yengbama ayakwa erribirra ayarrkawarriya umba yiki-yengbinama wulkwa ayakwa ayarrngekburna, kajungwa yika-mamurikajini-yada kirrakina wurrukwala warnumamalya akwa yike-ngbudirrkini-yada wurrakina. ³⁰ Eneja Neningikarrawara nakina nu-wekbalyinuma kirrakina, kajungwa ena-langwi-yada karnumamalya yik-ambilyi-yada. Akwa kirrenu-wekbilyanguma ena-langwa Amawurrina

akwurdukwurda kajungwa karningmi-yada amandangwa ena-langwa kirrakina, akwa karningmi-yada yiken-enjungwurrenama amandangwa nakina. Kembang nare-ka a-werrikawarriyakuma Amawurrina Neningikarrawara-langwa kirrakina. ³¹ Wurri-yarrkuwurrena ayakwa ayarrkiyarrkawarriya akwa ayarrkiyarrkardidarra. Nara e-yangiyangarraduma. Nara a-rinjarrkuma wurrukwalu-wa warnumamalya. Akwa nara aminu-makumakuma awurruwurrariya ayakwa wurrukwalangwa warnumamalya. Akwa nara a-wurruwirrikbijajuma ³² umba wurr-errukwuliyamajeyina akwa wurri-lyelyingmajeyina. Akwa wurrumini-yakuwabijeyina awurruwurrariya kirrukwalangwa karnumamalya, wuburra enejukwaba Neningikarrawara kirrenumini-yakuwabijinama nakina awurruwurrariya nungkwurra-langwa-da. Nakine-ka Neningikarrawara kirrenumini-yakuwabijinama mena Jesus Christ kirrenumini-jungwunu-mubaba nakina-da.

5

Ak-ambilya-mulangwa alarradada-manja

¹ Nungkwurraja Neningikarrawara-langwa kirriyukwayuwa kirrakina, kirribina Neningikarrawara ni-lyelyingminamurra angwurra nakina. Kembang wurri-yaminamina ngawa kwureya kajungwa enuwa wuburra yiki-yamini-yada kirrakina. ² Yiki-lyelyingmajeyinama karningangkawura, wuburra laka Christ ni-lyelyingminume-ka ngakwurruwa. Nakine-ka ngarrenumini-jungwunuma eka-manja mena ni-lyelyingminu-mubaba ngakwurruwa angwurra. Kembang eneja Neningikarrawara nenuwerrungwur•danguma angwurra nakina-manja.

³ Nara kembang engkirrikuma awurrariya-wa. Nara a-rndirndirrkajuma, akwa nara engkirrikuma amangumangwu-wa. Akwa ngarningka nara a-mar•dumar•duma a-mungwur•dangmaduma eningerribirra wurrukwalangwa. Nare-ka a-lyelyimbukwajuma amukwiyadakinalangwa awurruwurrariya mena Neningikarrawara-langwa karnumamalya kirrakina-baba. ⁴ Akwa nara e-yengbiyengbuma ayarrkiyarrkawarriya ayakwa. Umba yiki-yengbinama wulkwa ayakwa eningaba-wiya akwa yikini-yangmarngkwajinama Neningikarrawaru-wa.

⁵ Nare-ka e-yakuwabijuma ena. Yik-arriyakajungwuna-manja kirrakina akwa yiki-rndirndirrkeyina-manja akwa yik-engkingkirrikaja-manja amangumangwu-wa akwa yiku-mungwur•dangmadina-manja yikumar•dumar•dena-manja eningerribirra wurrukwalangwa, nare-ka a-likama kirrakina Neningikarrawaru-wa. Yiku-mar•dena-manja eningerribirra wurrukwalangwa, kembang akine-ka wuburra laka nara kirrakina engkirrikuma Neningikarrawaru-wa umba yiki-yaminama yikumin-engkirrikajama alawudawarra-murruwa amurndakijika. Kembang yiki-yamina-manja amukwiyadakina awurruwurrariya nare-ka e-yakajuma kirrakina warnumamalya-manja wurribina nenubungkawadina-murruwanja wunalakina Neningikarrawara akwa Christ.

⁶ Wurrukwalangwa warnumamalya yikabu-ngayindena-manja warnikikadiki-yada nungkwurruwa-manja enubuwakida-murra ayakwa awurruumalya-murra, kembang nare-ka engkirrikuma wurrakinu-wa. Yikabu-ngayindenama karniki-yami-yada awurrariya-wa. Akena nara-manja amini-yarrkuwarakama kirrakina Neningikarrawara-langwa ayakwa umba yiki-yaminamina-manja awurruwurrariya

karningangkawura, kembirra nakine-ka Neningikarrawara kinawinyambadiname-ka kirrakina-manja karnumamalya. ⁷ Aminakinalangwa nungkwurraja nare-ka a-likama wurramukwiyadakina-manja warnumamalya wurruwurrariya, umba kirreyebijeba wurr-ambilya aburruwa-langwa.

⁸ Nara-wiya nungkwurruwa Neningikarrawara-langwa, kirr-arriyakajungwunuma awurruwurrariya-langwa, wuburra laka kirr-ambilyuma kirrakina alarrumur•da-manja. Umba aduwaba Neningikarrawara-langwa karna. Akine-ka wuburra laka alarradadamanja kirr-ambilyama aduwaba. Kembirra alarradadamanja ngawa wurr-ambilya, ⁹ mena yik-ambilya-manja nungkwurruwa alarradadamanja, kembirra yik-ambilyama karningaba, kirruwerrikidirrbura akwa kirriyangmandukwuna. ¹⁰ Akwa wurr-eningmidina arakba ebina ngayindena-mulangwa Nubungkawa Jesus Christ.

¹¹ Yiku-warenama-ka ababurna-langwa awurruwurrariya ebina ne-yaminama wurribina warnumamalya na-likaja-murruurra alarrumur•da-manja. Umba yiki-yaminama aburruwa-wa, “Amurndakibina kirri-yaminaminama awurruwurrariye-ka akina,” yiki-yaminama. ¹² Ngakwurrage-ka ak-engkirrikaja-manja ngarna akinu-wa awurrariya ne-yamina-murruwa wurruwurrariya warnumamalya amurama, kembirra aki-yeliyename-ka ngakwurruwa. Yawe-ka, ngarri-yeliyename angwurra akwa nare-ka ngarna a-lyelyimbukwajuma amukwiyadakinalangwa awurrariya. ¹³ Wurrumurndakibina warnumamalya kuw-engkirrikajamanja nungkwurruwa-manja kembirra ke-yaminamurra akina wuburra laka yiki-jadijinama kirrakina alarrngkilarrngkawarriya alarrumur•dalangwa angalya akwa aangerriba erreku-wa alarradadu-wa. ¹⁴ Akine-ka alarradada kuw-abilyerrikinama ababurna-langwa. Aminakinalangwa enena ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma. Ne-yaminama, “Nungkwurruwa karnumamalya kirru-mungkwulame-ka.

Karninikijungwa wuburra karnumamalya kirri-yaminama karna, umba wurru-mirajangina arakba!

Kembirra Christ yikenumin-abarrakajinama nungkwurra-langwi-yadanakina,” ne-yaminama akina ayakwa.

¹⁵ Kembirra nungkwurraja yiki-yakuwerribikajama kirrumurndamurndirra ambaka-langwa yiki-yamina-mulangwa yik-ambilya-mulangwa enena-manja angalya. Nare-ka e-yamama wuburra wurribina warningbala-murruurra warniki-yama-langwa eningaba, umba yiki-yaminame-ka kirrumurndamurndirra wuburra warnumamalya aringkawa. ¹⁶ Wurru-war•dena arakba warka Neningikarrawara-langwa mababurna-langwa mamawura. Akwa nara a-kuwabarrngwarrngwaduma a-likama Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa, mena wurrababurna warnumamalya ne-yamina-mubaba eningerribirra awurruwurrariya eminiminingka. ¹⁷ Nare-ka kembirra a-wakiduma, umba wurr-eningmidina angwurra ebina kirreni-ngayindenama Nubungkawa karniki-yama-langwa kirrakina.

¹⁸ Nare-ka a-bungwurriduma anija-langwa, mena yikak-arriyakinama karna akina. Akwa nara a-lyangburrukawajuma mulkwa nungkwurralangwa anija-wiya, umba wurru-mena wurri-lyangburrukawajina Amawurrina Neningikarrawara-langwa.

¹⁹ Yiki-lyelyimbukweyina-manja kirrakina karnumamalya kirribina Neningikarrawara-langwa yiku-makijeyinama ena-langwa-langwa. Wurru-werrikilyelyingmajungwuna akwa wurru-mebeyina emeba enuwa-wa. Nara eningerribirra a-mebuma, umba yiningabamurra yukwudukwuda yiku-mebeyinama emeba ena-langwi-yada. ²⁰ Yikini-yangmarngkwajinama Nungwanyungwa Neningikarrawara karningangkawura. Akwa yikini-yangmarngkwajina-manja Neningikarrawara kirrakina, kembirra yiki-yengbijinama ekirra ngakwurra-langwa-langwa Nubungkawa Jesus Christ.

Warnungkwarba-langwa akwa wurridarringka-langwa

²¹ Nungkwurraja nara amin-engkirrikajungwuma, umba yikamin-engkirrikajama kirrakina wurrukwalu-wa warnumamalya mena kinu-werrikayangmarngkwajina-mubaba Christ.

²²⁻²³ Ningkidarringka, eni-lyengmena neningiyena, umba nungkwaja k-arijadinama ngawa enuwa-manja. Eningaba akina. Eneja Christ ni-lyengmenama nakina, umba ngakwurraja Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya ngarr-arijadinama ngawa enuwa-manja. Kini-lyengmenamanja neningiyena, kembirra eningaba ngawa akina. Nakine-ka Christ ngarren-enibikinama ngakwurruwa ena-langwa ngarnumamalya. Ni-lyengmenama nakina akwa ngarrenu-war•dikinama ngakwurruwa. Eningaba akina. Kembirra kini-lyengmenamanja nuwilyaba nenungkwarba akwa kininga-war•dikinamanja dadingiyenikba, eningaba ngawa ena. ²⁴ Ngakwurraja ngarna Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya ngarrenumin-engkirrikajama enuwa-wa. Kembirra nungkwajukwaba ningkidarringka numin-engkirrikaja neningiyena nungkwa-langwu-wa.

²⁵ Umba nungkwaja ningkenungkwarba, lyelyingmina didarringka nungkwa-langwa dadingiyena, wuburra laka Christ ni-lyelyingminama ngakwurruwa Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya. Nakine-ka Christ ni-lyelyingminuma ngakwurruwa akwa ngarrenumini-jungwunuma, ²⁶ kajungwa ak-ambilyi-yada Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya. Akwa ngarrenu-kwama ayakwa ena-langwa, ebina akakuminu-mungkwur•denama mada iya mangma. Ngakwurraja ngarnumamalya akinga-mungkwur•denama ngarrakina dumbala ngakwurra-langwa aking-ajirrena-mulangwa dakina akungwa-murra. Akine-ka wuburra, eneja nakina Christ akenu-mungkwur•denama ngakwurruwa. ²⁷ Christ ni-jungwunuma kajungwa ngarruwerringekburniyada akwa kembirra kinu-kwajungwuni-yada ngakwurruwa enuwa-wa, wuburra laka nuwilyaba neningiyadikba kinu-kwajungwunama dukukwulyubena-wa dadingiyenikba. Ni-jungwunuma kajungwa ngarrababurna-langwa ngarnumamalya Neningikarrawara-langwa ak-ambilyi-yada ngarninguwurrariya-murra.

²⁸ Amandangwa Christ ni-lyelyingminama angwurra ngakwurruwa. Umba nungkwajukwaba ningkenungkwarba, ki-lyelyingminama didarringka dadingiyena nungkwa-langwa. Ningki-lyelyingminama ningkakina ningkenumadangkwa, ningk-embibirrajungwunama mababurna-langwa marringa. Kembirra ki-lyelyingminama ngalajukwaba dadingiyena mababurna-langwa marringa. Ki-lyelyingmina-manja dadingiyena nungkuwa, kembirra amandangwa ki-lyelyingmajungwunama.

²⁹⁻³⁰ Ningkenungkwarba, ningk-angmar•dijungwunama ningkenumadangkwa-na? Nare-ka-da! Ningki-lyelyingminama

ningkenumadangkwa, ningk-embibirrajajungwunama. Ningki-lyelyingmajajungwunama ningkakina. Amandangwa akina. Umba eneja nakina Christ ni-lyelyingminame-ka ngakwurruwa Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya. Ngakwurruwa ngarna wuburra ena-langwa ayarrka iya alakba, kembirra ni-lyelyingminama ngakwurruwa akwa ngarren-embirrajina ngarrababurna-langwa neningangkawura.

³¹ Arakburakba-kiya-wiya eneja Neningikarrawara ni-yamama, “Nuwilyaba nenungkwarba kini-yar•dena-manja dadingiyenikba, kembirra kenilirraki-lalikinama nakina nungwenikba akwa dirndenikba umba kini-likajama dadingiyenikba-wa. Keni-yakeyina-manja wunalakina-kiya, nuwilyaba nenungkwarba akwa duwilyaba didarringka ena-langwa, kembirra wuburra wunuwilyaba-ma wunenumamalya kenilirraki-likajama arakba wunalakina-da,”

ni-yamama Neningikarrawara. ³² Ngalaja akina ayakwa Neningikarrawara-langwa ngarraku-makinama ngakwurruwa-wa Christ-langwa akwa ngakwurruwa-langwa Neningikarrawara-langwa-langwa ngarnumamalya enena-manja angalya. Adinuba-wiya akina ayakwa nuw-abuwarrkajungwunuma umba aduwaba nganja ngarramin-abilyerrikinama arakba nungkwurruwa-langwa ningena.

³³ Karnungkwarba, kirruwilyuwilyaba-wiya yiki-lyelyingminama wurri-darringka nungkwurra-langwa, wuburra kirri-lyelyingmajajungwunama. Umba arrkala nungkwurraja kirradidingiyarrngwa kirruwilyuwilyaba-wiya yikamin-engkirrikajama warninginingiyenungwa-langwa kirrakina.

6

Wurriyukwayuwa-langwa iya wurrungungwarrngwa-langwa iya wurrirndirndarrngwa-langwa

¹ Nungkwurraja kirriyukwayuwa, kirrumurndamurndirra w-engkirrikajama enenu-wa ayakwa ngarra-makina-murruwa. Yikamin-engkingirrikajama kirrakina ayakwa wurrungungwenungwa-langwa iya wurrirndirndenungwa-langwa. Yiki-yaminjaminama kirrakina yikamin-engkingirrikajama ngawa, mena Neningikarrawara kirrenu-maka-mubaba akina nungkwurruwa-manja, akwa eningaba-baba akina. Nara amini-yarrkuwurruma aburra-langwa ayakwa, umba yikamin-engkingirrikajama ngawa akinu-wa.

²⁻³ Karningma amurndakibina ayakwa eningarumuruma Neningikarrawara yirrenu-kwamura arakburakba-kiya-wiya YarningiJudiyu-wa yarnumamalya. Awilyaba ayakwa ngarraku-makinama akina,

“Yika-werrikiyangmarngkwajinama ngawa kirrakina wurrungungwenungwa iya wurrirndirndenungwa kajungwa eninginingaba ka-ngekburakajungwuni-yada nungkwurra-langwa, akwa yik-ambilyi-yada nungkwurra-langwa-manja angalya yanda-langwa yik-eniyuwangkwudinama akwa yik-adiyuwangkwudinama karna,” ngarraku-makinama Neningikarrawara-langwa ayakwa. Akine-ka eningadinuba-wiya ayakwa ngarraku-makinama kini-yamina-mulangwa Neningikarrawara eningaba ngakwurruwa-manja. Kembirra nungkwurraja kirriyukwayuwa yika-werrikiyangmarngkwajinama ngawa wurrungungwenungwa iya wurrirndirndenungwa aduwaba.

⁴ Umba nungkwurraja kirrungungwarrngwa, nara a-werrikawinyambaduma nungkwurra-langwu-wa wurriyukwayuwa, umba wurr-errukwuliyamajina wurrakina-manja, nari-yada wurrakina

awinyambaduma aburramba-langwa nungkwurra-langwa-langwa ayakwa. Yik-arumurrkwunama wurrakina kirrumurndamurndirra. Yika-wilyuwilyakajinama ambaka-langwa, kajungwa kenumini-yarrkuwarakini-yada ayakwa Jesus Christ-langwa wurrakina, akwa kajungwa Neningikarrawara-langwa ayakwa karrakumungkwurkidirrburakini-yada wurrakina.

Wurrububungkawa-langwa akwa warnikuminuwar•duwar•da-langwa narra-beyindangu-mulangwa angwarnda-murra

⁵ Nungkwurraja kirrukwalu karnumamalya, wurrububungkaweka kirrabuminu-beyindanguma angwarnda wurrukwalu-wa warnumamalya kajungwa yiku-war•deni-yada warka wurrakina-langwa wurrububungkawa. Nara e-kikadikama wurrumurndakakina wurrububungkawa nungkwurra-langwa umba kirrumungkwurkidirrbura kirriyangmandukwuna wurr-ambilya. Mama kirru-minjirrakbar•denama aburruwa-langwa kirrakina, umba wurramin-engkirrikaja mababurna-langwa mamawura. Wurraminu-war•dena warka aburra-langwa wuburra laka yikinuminu-war•denama warka Christ-langwa. ⁶ Nara erribirra a-war•duma, umba eningaba warka wurraminu-war•dena. Yikabu-rringkina-manja wurrakina akwa ngarningka naramanja a-rringkama nungkwurruwa-wa, kembirra yikaminu-war•denama eningaba warka. Yiki-yaminame-ka kirrumurndamurndirra ababurna-langwa Neningikarrawara yikeni-ngayindenama nakina. ⁷ Akwa nareka a-ngwurrkiyengbuma a-ngwurrmiluma kirrakina, umba wurru-war•dena eningaba warka, mena Nubungkawa-langwa Jesus Christ-langwa karnumamalya kirrakina-baba. Kembirra yikaminu-war•dena-manja warka wurrukwalu-langwa warnumamalya, yiku-war•denama warka wuburra laka yikinuminu-war•denama warka Jesus Christ-langwa.

⁸ Yiki-yamina-manja eningaba kirrakina, kembirra eneja Nubungkawa Jesus Christ kini-yaminama nakina eningaba nungkwurruwa-manja. Mama kirrukwalu kirraminu-war•denamurra warka wurrububungkawa-langwa wurribina kirrabuminu-beyindangu-mulangwa angwarnda wurrukwalu-wa warnumamalya. Mama kirrukwalu kirraminu-war•denamurra warka wurrububungkawa-langwa wurribina kirrabu-kwuna-mulangwa angwarnda, nara-baba aburra-langwa kirrakina. Eneja kini-yaminama eningaba nungkwurruwa-manja kirrababurna-manja.

⁹ Umba nungkwurraja kirrububungkawa kirru-beyindangu-murruurra warnumamalya nungkwurra-langwi-yada warnikuminuwar•duwar•da, nungkwurrajukwaba kirriyangmandukwuna kirrumungkwurkidirrbura wurr-ambilya. Nare-ka e-yamama enena ayakwa aburruwa-wa, “Nara-manja karna aminu-war•duma eningaba warka, kembirra ngayuwa ka-larrkbarjenama nungkwurruwa-manja!” nara e-yamama. Eneja nakina Neningikarrawara kirreni-rringkinama nungkwurruwa-wa kirrububungkawa akwa ngawa nungkwurra-langwu-wa warnikuminuwar•duwar•da kirruwurrakididirrbura. Nubungkawa nakina kirrababurna-langwa, kirrububungkawa-langwa akwa ngarningka nungkwurra-langwa-langwa warnikuminuwar•duwar•da aburrajukwaba. Nare-ka e-yamama Neningikarrawara, “Naka nenungkwarba dukwa nubungkawa, umba nenikuminuwar•duwar•da dukwa-da,” nara e-yamama nakina. Umba kini-yaminama, “Naka nenungkwarba dukwa neningaba, umba nuwurrariya dukwa-da,” kini-yaminama Neningikarrawara nakina.

Yikinu-wardiyina-mulangwa nungkuwa akwa Namukwa

¹⁰ Ngeniyerriya, ngakwurruwa-murra, nara ningena amiyerra a-makama ayakwa nungkwurruwa-wa, umba ambawura arakba ayakwa kamakinama ngarningka. Wurr-ambilya Nubungkawa-manja akwudangwa. Nakine-ka Nubungkawa numikbiyiya nilyengma, ningbude-ka. Kembirra nara a-lalikama nakina, umba akwudangwa wurr-ambilya enuwa-manja, kajungwa yikeni-ngbudirrkini-yada nakina.

¹¹ Eneja Neningikarrawara ngarrenu-kwama engbingbuda eningawinyamba ngakwurru-langwa kajungwa aku-wardiyini-yada awinyamba ngakwurruwa akwa Namukwa. Nungkwurraja kembirra yiku-menama akwa yik-awiyebenama amurndakakina kajungwa yikeni-kadikina-manja kwureya nakina Namukwa yikenu-kwudirrkini-yada awurrariya-wa, kembirra dirrbura ngawa yik-abalkayukwuni-yada kirrakina. ¹² Amandangwa ngarru-wardiyiname-ka arakba ngakwurruwa akwa Namukwa. Nara awinyambakuma ngarna warnumamalya-manja umba Namukwa-manja, akwa ena-langwa-manja wurramukwa wurruwurrariya-manja. Aburraja na-bungkawadinama wurrakina enena-manja ngawa angalya alarrumur•da-manja akwa ngarningka wurruwurrariya wurrilyengma wurrakina karrawara angubina-manja. Wurrababurne-ka wurriminiminingka wurramukwa Namukwa-langwa akwa wurringbingbuda awurrariya-langwa wurrakina wurrababurna-langwa. ¹³ Kembirra nungkwaja wu-mena amurndakibina engbingbuda eningawinyamba ababurna-langwa nginu-kwama Neningikarrawara awinyambi-yada Namukwa-manja kajungwa ka-likaja-manja Namukwa akwa ena-langwa wurramukwa wurruwurrariya nungkuwa-wa, kembirra k-abalkayukwuni-yada dirrbura. Ku-menama amurndakakina engbingbuda kajungwa nari-yada a-larruma umba dirrbura ngawa k-abalkayukwuni-yada ningkakina.

¹⁴ Kembirra arjiya akwa ki-yamina wuburra ningkawinyamba ningkenumamalya Neningikarrawara-langwa! Ki-yengbina nungkuwa ayakwa alyangmandukwuna amurndakibina kenu-kwunama Neningikarrawara. Kembirra akine-ka ke-yaminama wuburra k-akbaldamirenama eningawinyamba engbingbuda ningkakina. Ki-likaja ningkeningaba ningkumungkwurridirrbura ngawa akwa nara a-ngayinduma ningkakina awurrariya. Kembirra akine-ka ke-yaminama wuburra k-awiyebenama ningkakina didija yukwudukwuda-manja.

¹⁵ Ku-wilyakina Neningikarrawara-langwa ayakwa eninginingaba wurriminiminingku-wa warnumamalya. Kembirra akine-ka ke-yaminama wuburra k-awiyebenama akukwurraka alika-manja. Ku-wilyakinama Neningikarrawara-langwa ayakwa aburruwa-wa kajungwa akine-ka ayakwa karrakumini-lyurrrkwakini-yada aburra-langwa yukwudukwuda.

¹⁶ Ku-werrikambilya Neningikarrawara-manja ningkeningangkawura nungkuwa. Kembirra akine-ka ke-yaminama wuburra laka ku-wilyakinama ningkakina eka alingakbaluwala ningkeningangkawura kajungwa nari-yada a-ngajuma enungkuwa angwura-murra Namukwa-langwa nungkuwa-wa.

¹⁷ K-eningmidina nungkuwa Jesus Christ ngin-enibikama. Kembirra akine-ka ke-yaminama wuburra laka k-awiyebenama eningaringka balmarna akwurraka ebina nuw-awiyebenama wurrawinyamba warnungkarba. Akwa ku-wilyakina Neningikarrawara-langwa ayakwa. Kembirra akine-ka ke-yaminama wuburra kaliwanga. Umba ngalaja Amawurrina Neningikarrawara-langwa kaku-mamurikajinama nungkuwa ku-minangkirreyini-yada Namukwa Neningikarrawara-langwa-murra ayakwa, wuburra laka wurrawinyamba

warningkwarba na-minangkirreyinamurra warnumamalya kaliwanga-murra.

¹⁸ Akwa ku-buriyamina Neningikarrawaru-wa ningkeningangkawura. Ngalaja ena-langwa Amawurrina kaku-wilyakajinama ayakwa ningkeniki-yengba-langwa enuwa-wa. Nara kembirra a-ngwanjuma a-buriyamama, umba mababurna-langwa marringa kini-yengkilabajama ngawa ningkakina Neningikarrawaru-wa kenu-mamurikajini-yada nakina nungkuwamanja, akwa ngarningka akenu-mamurikajini-yada ngarrababurna-langwa ngarnumamalya ena-langwa.

¹⁹ Akwa ngarningka, ngarra-ngayindenama kirrakina karnumamalya yikini-yengkilabajama Neningikarrawara kenu-mamurikajini-yada ngayuwa nganjukwaba. Wuni-yengkilabaja nakina kenu-kwuni-yada ngayuwa ayakwa eningaba, akwa nari-yada akbar•duma ngayuwa akini-yada ngawa ka-makina-manja ngayuwa wurrukwalu-wa warnumamalya amurndakibina ayakwa eninginingaba nuw-abuwarrkajungwunuma Jesus Christ-langwa-langwa, umba ningumarngba ngawa k-ambilyi-yada ngayuwa. ²⁰ Mama ngayuwe-ka ningena ningi-didijungwunama alikira-manja arrawa, umba kinuminu-war•denama ngawa warka Jesus Christ-langwa akwa kinumini-yengbinama ngawa. Kembirra wuni-yengkilabaja enuwa-wa keni-ngbudirrkini-yada ngayuwa, kajungwa kinumini-yengbiyengbini-yada ngayuwa eningaba ayakwa ningumarngba ningeningangkawura ngayuwa-da.

Eningarja-langwa ayakwa

²¹⁻²² Ngayuwa ngarra-ngayindenama nungkwurruwa karnumamalya yik-eningmidini-yada ngayuwa-langwa. Kembirra ningeni-larrkama arakba Dikikaja nungkwurruwa-wa, nibina ningi-lyelyingminama akwa nenuminu-war•duwar•denama eningaba warka Nubungkawalangwa Jesus Christ. Eneja nakina yikenu-makinama kembirra ayakwa eningaba ngayuwa-langwa akwa yirrababurna-langwa yarnumamalya Neningikarrawara-langwa enena-manja angalya. Nara kembirra nungkwurraja a-werrikawarriyaduma.

²³ Nganja ngayuwa ningeni-yengkilabajama Neningikarrawara Nungwanyungwa, kajungwa yikabumini-lyurkkwakini-yada enuwa akwa Jesus Christ nungkwurra-langwa yukwudukwuda, akwa yiki-lyelyingmajeyini-yada ngawa, akwa yiki-lyelyingmini-yada angwurra Neningikarrawara akwa yiku-werrikambilyi-yada enuwa-manja karningangkawura. ²⁴ Akwa ningeni-yengkilabajama Neningikarrawara kinu-marngkirradini-yada nakina nungkwurruwa-manja kirribina kirri-lyelyingmina-murrumanja amandangwa Nubungkawa Jesus Christ kirrakina-da.

Ena ngawa.

Bawula-langwa jurra eningadinuba-wiya ni-larrkamurra Dimidi-wa

¹ Ngayuwa ningena Bawula ning-arrikarrenama enena ayakwa nungkuwa-wa, Dimidi. Aburnaja wunalakina-kiya Neningikarrawara akwa Jesus Christ nenu-wekbalyinuma ngayuwa ningibina ningenikilarrkilarrka Jesus Christ-langwa. Bu-makama ngayuwa ningeniki-yarrkbaliji-yada ayakwa Jesus-langwa warnumamalyu-wa ababurnu-wa angalya. Neningikarrawara-ka nakina ngarren-enibikama ngakwurruwa akwa nakina-bina Jesus Christ akenuwurraku-warakinama ngakwurruwa Neningikarrawara-langwu-wa angalya abalkaya. ² Nungkwaja wuburre-ka nganyangwa ningkenikuwarrka ningkakina, mena ngayuwa ningeningadinuba-wiya yirra-maka-mubaba ayakwa Jesus Christ-langwa-langwa nungkuwa-wa. Kembirra arakba nungkuwa ningkuwerrikambilyama ningkakina enuwa-manja aduwaba.

Nganja ningarra-ngayindenama wunalakina Nungwanyungwa Neningikarrawara akwa Jesus Christ ngakwurra-langwa Nubungkawa kenu-marngkirradinama nungkuwa-manja wunalakina akwa ngawa ken-errukwulinama nungkuwa akwa ngawa kabumini-lyurkakinama nungkuwa-langwa yukwudukwuda.

Ayarrkikalya-langwa ayakwa

³ Ningi-likenu-manja lukwakwa ngayuwa engembu-wa Mejideniya, yirra-rringkama nungkuwa yakwujina Ebijija-manja akwa ningi-yamama ngayuwa nungkuwa-wa, “Ambilya yelakwa ngawa Ebijija-manja,” ningiyamama. Yirr-angkijiranguma ngayuwa nungkuwa-manja, kembirra yakwujina ngawa ningk-ambilyuma ningkakina. Yirra-ngayindename-ka yakwujina ngawa k-ambilyama nungkuwa, mena-baba wurrukwala wurruminakina angalya warnumamalya narr-akakirumakina-mubaba ayarrkikalya ayakwa wurrukwala-manja warnumamalya. Awurrariye-ka akina. Kembirra ka-makina ningkakina amurndakenena ayakwa nganyangwa aburruwa-wa. “Nara akakirumakama ayarrkikalya ayakwa warnumamalya-manja,” ki-yamina ningkakina. “Nare-ka e-yamama, ⁴ akwa nare-ka engkirrikuma eningawurrumalyu-wa alawudawarra akwa a-lyangmurukwajuma warningarakburakba-kiya-manja warnimikirra warnumamalya-langwa-manja. Yik-engkingirrikaja-manja ngawa amurndakakinu-wa, kembirra yiki-bibeyinama kirrakina. Ngalaja amukwiyadakina ayakwa nara a-mamurikajuma ngakwurruwa-manja kajungwa ak-eningmidini-yada amurndakibina Neningikarrawara akeni-ngayindenama nakina ngarniki-yami-yada. Umba aku-werrikambilya-manja enuwa-wa, kembirra ngarningma ngarna amurndakibina Neningikarrawara akeni-ngayindenama nakina ngarniki-yami-yada ngakwurruwa,” ki-yamina nungkuwa wurrumurndakibina-manja warnumamalya.

⁵ Ki-yengbinama ningkakina amurndakakina ayakwa kajungwa ka-lyelyingmajeyini-yada wurruminakina angalya warnumamalya. Karruma-wilyakina-manja meningaba mangma mamungkwurda, akwa ke-yamina-manja amurndakibina kuw-eningmidinama wurrakina eningaba akina, akwa ka-werrikambilya-manja Neningikarrawaru-wa,

kembirra akwulyelyingma amamalya karru-wilyakinama wurrakina.
⁶ Akena wurrukwa-ka wurruminakina angalya warnumamalya nara arakba e-yamama amukwiyadakina aduwaba, umba narri-yarrkiyarrkingirrajuwama enubuwakida-murra ayakwa. Wurrakina wuburra ne-yaminama wurribina warnumamalya na-marrawarnama akwa narri-larrkuwabijinama.
⁷ Narra-ngayindenama wurrakina warnik-eningmika Neningikarrawara-langwa ayakwa eningarumuruma wurrukwalu-wa warnumamalya, akena nare-ka wurrakina amumiringkama ebina ayakwa ne-yengbinama. Ayarrkumarngba ayakwa aburra-langwa wuburra aringkawa-langwa warnumamalya, akena wurrikikamarre-ka wurrakina.

⁸ Ngakwurraja ngarna ngarningma Neningikarrawara-langwa ayakwa eningarumuruma eningaba akina aki-yarrkuwarakina-mulangwa akina ambaka-langwa ngakwurruwa.
⁹ Ngarningma ngarna amurndakakina ayakwa eningarumuruma na-ngekburakajungwunuma nara warninginingaba-langwa warnumamalya umba wurruwurrariya-langwa wulkwa warnumamalya. Na-ngekburakajungwunuma akina wurruwurrariya-langwa warnumamalya wurribina nenumini-yarrkuwurrena-murrilangwa ayakwa Neningikarrawara-langwa akwa ngarningka narramini-yarrkuwurrena-murrilangwa wurrukwalangwa ayakwa ngalajukwaba. Wurrakine-ka warnumamalya nenukwunama mirirra Neningikarrawaru-wa. Nenu-wirrikbinama wurrakina enuwa-wa, akwa nuw-ambilyama erribirre-ka. Awurruwurrariya ne-yaminjaminama ngawa wurrakina. Wurrukwa wurramukwiyadakina warnumamalya na-lamukwarridiname-ka wurrukwalamanja warnumamalya, akwa ngarningka narra-wardenama narra-jungwajinama wurruwurraringba-manja akwa wurrirndarringba-manja.
¹⁰ Akwa na-rndirndirrkeyiname-ka erribirra wurrakina. Narri-ngekbungekburakinama eningerribirra awurruwurrariya wurramukwiyadakina warnungkwarba iya wurridarringka aburra-langwa-manja warnumadangkwa. Akwa ngarningka nuw-angmadama wurrukwa warnumamalya akwa narra-lyumadikinama-da. Akwa ne-yengbinama ekikalya ayakwa akwa namini-kadikajeyinama ayakwa wurrukwalangwa. Ne-yaminjaminame-ka wurrakina amukwiyadakina eningerribirra awurruwurrariya. Umba eneja nakina Neningikarrawara ngarren-akakirumakama ngakwurruwa ngarniki-yama-langwa eningaba.
¹¹ Akwa Neningikarrawara nakina nginu-kwama ngayuwa-wa eninginingaba ayakwa kajungwa ningeniku-maki-yada ngayuwa wurrukwalamanja warnumamalya. Akwa narume-ka numikbiyiya nilyengma nakina akwa ngakwurraja akini-yangmarngkwajinama enuwa-wa.

Bawula neni-yangmarngkwajuwa-mulangwa Neningikarrawaru-wa enalangwa-langwa akwerrukwula

¹² Nganja ningena ningeni-yangmarngkwajinama Jesus Christ ngakwurra-langwa Nubungkawa. Nakina-bina ngini-ngbudirrkama ngayuwa kajungwa kinuminu-war•deni-yada ena-langwa warka. Akwa ningeni-yangmarngkwajinama nakina mena nginu-werrungwur•dena-mubaba akwa nu-wekbalyinu-mubaba ngayuwa kajungwa ningenikuminu-war•di-yada ningena ena-langwa.
¹³ Ningi-yengbiyenginuma ayakwa awurruwurrariya ena-langwa-langwa adinuba-wiya akwa ningenu-wirrikbama. Kembirra ningi-ngekburakama awinyamba

Neningikarrawara-langwa-manja warnumamalya. Ninguwarnkarnyerre-ka ngayuwa akwa ningu-ngkweningabakajungwunuma. Akena eneja Neningikarrawara n-errukwulinuma ngayuwa mena ningeningbala-baba ambaka ningakina Jesus ena-langwa Nenikuwenikba, akwa kembirra ningeningbala-wiya ningi-yamama awurrariya ngayuwa. ¹⁴ Biya kembirra Neningikarrawara ngakwurra-langwa nu-marngkirradinume-ka ngayuwa-manja. Nginu-mamurikajuwama nakina kajungwa ku-werrikambilyi-yada ngayuwa Jesus Christ-manja akwa ki-lyelyingmini-yada wurrukwalamanja warnumamalya, mena ngarrababurna-langwa ngarnumamalya akwa Jesus Christ ngarri-yakeyina-mubaba ngarruwurrakawura-ma ngarna.

¹⁵ Eneja Jesus Christ ni-dirrirnduma nakina angubina-langwa ngakwurruwa-wa yenjerra enenu-wa angalya kajungwa nenik-enibiki-yada nakina ngakwurruwa ngarruwurrariya ngarnumamalya. Akine-ka ayakwa alyangmandukwuna. Kembirra ngakwurraja ngarnumamalya ak-engkirrikajama angwurra akinu-wa. Umba ngayuwe-ka ningena ninguwurrariya ningilyengma. ¹⁶ Akena eneja Neningikarrawara n-errukwulinuma ngayuwa kajungwa Jesus Christ kenu-wilyakajini-yada wurrukwala warnumamalya kin-embimbirrarina-mulangwa aburruwa-wa. Nakine-ka Jesus Christ n-embimbirrarinuma ngawa ngayuwa-wa, ningibina-murrada ninguwurrariya ningilyengma, yanda-langwa ningu-werrikambilyuma enuwa-manja. Neni-ngayindanguma nakina wurrukwala warnumamalya kuw-eningmidini-yada wurrakina kin-embirrarina-mulangwa aburruwa-wa aburrajukwaba, wuburre-ka n-embirrarinuma ngayuwa-wa. Kin-embirrarinama nakina aburruwa-wa ka-werrikambilya-murruwa enuwa-manja akwa ken-enibikinama nakina warningangkawura.

¹⁷ Akini-yangmarngkwajinama ngarna Neningikarrawaru-wa ngakwurra-langwu-wa Nubungkawa. Nakine-ka nu-bungkawadinama neningangkawura nakina. Nara nakina a-jungwuma umba kin-ambilyama neningangkawura ngawa nakina. Nare-ka ngarna a-rringkama nakina ngakwurra-langwa-murra menba, umba enuwa yimbukwa Neningikarrawara nakina. Kembirra ngenu-werrikiyangmarngkwajiname-ka enuwa-wa ngarningangkawura mena narrubuda nilyengma nakina. Amandangwa.

¹⁸ Nganyangwa wuburra ningkenikuwarrka ningkakina, akwa ki-yamina nungkuwa amurndakibina yirra-makinama ngayuwa nungkuwa-manja, mena ningi-yuwarna-mubaba ngayuwa amurndakibina ayakwa Neningikarrawara nenu-ngwurrkumambambijuwama wurrukwalu-wa warnumamalya adinuba-wiya, ebina-wiya ne-yengbinu-manja wurrakina ayakwa nungkwa-langwa-langwa. Yikinu-wardiyina-manja nungkuwa akwa Namukwa, kembirra ki-yakuwerribikajama ambaka-langwa amurndakakinu-wa ayakwa ne-yengbinu-murruwa wurrakina. ¹⁹ Akwa ku-werrikambilyama ningkakina ngawa Jesus Christ-manja akwa ki-yaminama amurndakibina eningaba ningk-eningmidinu-mulangwa ningkakina.

Aburraja wurrukwala warnumamalya warningma wurrakina ebina eningaba warniki-yami-yada akena nare-ka ke-yama akina umba nu-warriyakajungwunuma awurruwurrariya-langwa. Kembirra aduwaba nara arakba a-werrikambilyuma wurrakina Neningikarrawaru-wa. ²⁰ Aburnaja wunalakina wunambilyuma-kiya wunenungkwarka-kiya Yemineyija akwa Alijanda neni-yaminjamama amukwi-yadakina awurruwurrariya aburnajukwaba. Umba nganja ningenu-kwama

wunalakina wunenumamalya-kiya Namukwu-wa-da, kajungwa nakina Namukwa kenu-war•dikini-yada aburnuwa-manja-da. Kembangra aminakina-langwa ken-eningmidinama wunalakina neni-yamama awurrariya akwa kembangra nara arakba e-yengbuma wunalakina ayakwa awurruwurrariya Neningikarrawara-langwa-langwa-da.

2

Aku-murndukwuna-mulangwa ngarna jebija-manja

¹ Kwuja, Dimidi! Karningerrbirra karnumamalya yiku-buriyamina-manja Neningikarrawaru-wa, ngarra-ngayindenama ngayuwa yikini-yangmarngkwajini-yada Neningikarrawaru-wa akwa yikini-yendabaji-yada kirrakina yikinu-marrakbakini-yada Neningikarrawaru-wa kajungwa neniku-kwi-yada ngarrababurna-langwa ngarnumamalya amurndakibina ngarri-ngayindena-mulangwa. ² Yikaminu-buriyaminama kirrakina wurrarumuruma-langwa wurrububungkawa akwa ngarningka wurriyukwayuwa-langwa wurrububungkawa aburrajukwaba. Yikaminu-buriyaminama aburra-langwa kajungwa akab-embirrajini-yada ngakwurruwa-manja wurrakina, akwa aki-likaji-yada ngarna ngarnumamalya ayarrirra-manja angalya, akwa ngarningka akinumini-yarrkuwarakini-yada Neningikarrawara-langwa ayakwa akwa aki-yamini-yada eningaba.

³ Aku-buriyamina-manja ngarna Neningikarrawaru-wa eningabe-ka akina. Kembangra enamba-langwa arrkala kin-engkirrikajama ayakwa ngakwurra-langwa akwa akenu-werrungwur•denama kembangra ngakwurruwa. Nakina-bina ngarren-enibikinama ngarna, ⁴ akwa ngarreni-ngayindenama nakina nenik-enibiki-yada ngarrababurna-langwa ngarnumamalya. Akwa ngarningka ngarreni-ngayindenama ak-eningmidini-yada ngarna ebina alyangmandukwuna, ⁵ mena nuwilyabama yimbukwa-baba nakina Neningikarrawara umba nara-baba wurribina wurrukwa wuburra enuwa.

Umba eneja nakina nuwilyaba-ma yimbukwa nenumamalya akenu-wilyakinama ngakwurruwa enuwa-wa kajungwa ak-ambilyi-yada ngarruwurrakawura-ma. Nakina-bina Jesus Christ nibina-murrada nenumamalyidinuma. ⁶ Nara kinu-marrukwajungwuna nakina Jesus umba ngarrenumini-jungwunuma kajungwa akini-yada ngawa aken-enjungwurreni-yada ngarrababurna-langwa ngarnumamalya. Aminakina-langwa ngarningma ngarna Neningikarrawara ngarreni-ngayindenama nakina nenik-enibiki-yada ngakwurruwa ngarrababurna-langwa ngarnumamalya. ⁷ Akwa aminakina-langwa eneja Neningikarrawara nu-wekbalyinuma nakina ngayuwa-manja k-ambilyi-yada ningenikilar-rkilarrka ngayuwa akwa ka-makini-yada warnumamalya Jesus Christ-langwa-langwa. Amandangwa akina. Nara nganja e-kaduma umba alyangmandukwuna ayakwa ningi-yengbinama ngayuwa nungkuwawa. Ngini-larrkame-ka Neningikarrawara wurrumurndakakini-wa warnumamalya WarningiJudiya-murru-wa kajungwa ningeniku-maki-yada ngayuwa alyangmandukwuna ayakwa aburruwa-wa, akwa kuw-engkirrikaji-yada wurrumurndakakina akwa ngarningka kawerrikambilyi-yada Jesus Christ-uwa.

⁸ Kwuja, engkirrikiya nungkuwa! Ka-likaja-manja warnumamalya jebiju-wa akwa ka-murndukwuna-manja wurrakina, ningene-ka ningarra-ngayindenama ngayuwa warnungkwarba ka-buriyaminama wurrakina

Neningikarrawaru-wa. Wurrumurndakakine-ka wurribina karri-
ngkajikinama aburra-langwa ayarrka warniku-buriyami-yada nare-ka
e-bibajuma wurrakina yardidarra-murra yukwudukwuda umba ka-
buriyaminama Neningikarrawaru-wa yuwerrikuwarruwalya-murra
yukwudukwuda mena ena-langwa-baba warnumamalya wurrakina.

⁹ Akwa ngarningka ningene-ka ningarra-ngayindenama wurridarringka
nari-yada awiyebuma duwurrariya dumbala dibina ngarrangi-
yelijinama ngarrakina umba kuw-awiyebeni-yada dadingaba dumbala.
Umba nara wurrakina a-kwulyubenakajungwuma akawulda-ma
errumungkwa-murriya akwa akukwulyubena-ma arnarrirnarra akwa
dumbala duminadirrungharna-murra angwarnda akwa nara e-
miningkikama aburra-langwa mamungba. ¹⁰ Umba ka-lyangmurukweyina-
manja wurrakina ke-yamina-manja eninginingaba wurrukwal-
manja warnumamalya, kembirra ngalaja amukwiyyadakina karraku-
kwulyubenakinama wurrakina. Ka-makijeyina-manja wurrakina akwa
ke-yamina-manja, “Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya ngarna
ngarribina ngeni-yangmarngkwajinama enuwa-wa,” ke-yamina-manja
wurrakina, kembirra eningaba amukwiyyadakina warka ka-war•denama.
Kembirra wurrukwulyubena ngawa wurrakina wurridarringka.

¹¹ Akwa karr-akakirumakina-manja warnungkwarba wurridarringka-
manja, kembirra wurrumurndakakina wurridarringka nara e-yengbuma
akwa nara a-ngkweningabakajungwuma umba kuw-engkirrikajama
kaba-langwiya aburra-langwu-wa ayakwa wurrakina. ¹² Nare-ka
nganja a-ngayinduma akakirumakama wurrakina wurridarringka
warnungkwarbu-wa akwa a-lyengmanguma aburruwa-manja. Umba kuw-
engkirrikajama kaba-langwiya wurrakina aburra-langwu-wa ayakwa.
¹³ Ningi-yengbinama ngayuwa enena ayakwa nungkuwa-wa mena
Neningikarrawara neni-ngekburakama nakina Eduma neningadinuba-
wiya umba Yiba arija-langwa nanga-ngekburakama nakina. ¹⁴ Umba
ngalaja yingarna nara keni-kadika Eduma-manja umba dakina-manja Yiba
nanga-kadikama yakina. Umba dakina-bina didarringka nara kinginumini-
yarrkuwaraka ayakwa Neningikarrawara-langwa umba yinginumini-
engkirrikenuma ayakwa yingarna-langwa dakina. ¹⁵ Dadingerribirre-ka
didarringka nara-manja e-yelijuma wurrukwal-manja warnumamalya
umba kingi-lyelyingmina-manja wurrakina akwa kingu-werrikambilya-
manja ngawa Neningikarrawaru-wa dakina akwa kinguma-wilyakina-
manja mamungkwur•da mangma, kembirra eneja Neningikarrawara-ka
nakina kining-enibikinama dakina didarringka karringa-rukwularrijina-
mulangwa wurrangariya-da.

3

Warningijebija-langwa wurrubungkawa

¹ Umba aburraja warningerribirra warnungkwarba karra-ngayindena-
manja ka-bungkawadini-yada Neningikarrawara-langwa-manja warnu-
malya akwa karr-akwurracijini-yada wurrakina aburruwa-manja, kem-
birra karri-ngayindenama eningaba warka aburra-langwa. Amandangwa
eningabe-ka akina warka.

² Umba numiyambena nenumamalya kinu-bungkawadinama
Neningikarrawara-langwa-manja warnumamalya? Neningabe-
ka kin-ambilyama nakina neningangkawura. Akwa kininga-
wilyakinama nakina duwilyaba-ma yimbukwa didarringka ena-

langwa dadingiyenikba. Akwa ngawa kin-engkirrikajama nakina eningaba wulkwa. Akwa kini-yengbinama ambaka-langwa nakina numurndamurndirra nari-yada awinyambaduma. Ka-likaja-manja warningerribirra warnumamalya engka-langwa angalya, ken-ardijinama nakina wurrakina warnumamalya ena-langwu-wa angalya akwa keni-rukwungekburakinama wurrakina yakwujina. Akwa ngarningka neningaba ngawa nenumamalya ken-akakirumakinama wurrukwalamanja warnumamalya Neningikarrawara-langwa ayakwa. ³ Nara nakina a-bungwurriduma akwa a-warnkarnyerriduma wurrukwalamanja warnumamalya. Umba nakine-ka nenumamalya numurndamurndirra kini-likajama warnumamalya-manja, akwa kini-lyurkwardinama ena-langwa yukwudukwuda. Akwa ngarningka nara nakina a-ngayinduma ababurna angwarnda. ⁴ Akwa ken-akwurrainama ngawa nakina ena-langwa warnumamalya, akwa kinu-bungkawadinama ena-langwamanja wurriyukwayuwa kajungwa kenumini-yarrkuwarakini-yada ayakwa ena-langwa nungwarringba-langwa wurrakina. ⁵ Umba nara-manja ng-akwurrainama nakina ena-langwa warnumamalya, kembirra kini-yamarrkinama nakina nenungkwarba ken-akwurrainama Neningikarrawara-langwa warnumamalya? Nare-ka nakina-da.

⁶ Umba nara nakina eningmiduma Neningikarrawara awarrngkad-inuba, umba kin-eningmidinama neningamiyerra nakina. Kin-eningmidina-manja nakina awarrngkadinuba, kembirra dukwa kinu-ngkweningabadinama nakina. Akwa kini-lyangkiyamina dukwa, “Ngayuwe-ka ningena ningaruma ningenumamalya.” Kini-lyangkiyamina-manja nakina akina ayakwa, kembirra enamba-langwa Neningikarrawara kini-yaminama nakina, “Nuwurrariye-ka nakina nenumamalya.” Arakburakba-kiya-wiya Namukwa enejukwaba ni-lyangkiyamama, “Ningarume-ka ngayuwa.” Umba nakine-ka Neningikarrawara ni-yamama, “Nuwurrariya Namukwa nakina.” Nara kembirra a-bungkawaduma namukwiadakina nenumamalya Neningikarrawara-langwa-manja warnumamalya. ⁷ Umba nakine-ka nenumamalya nibina kinu-bungkawadinama Neningikarrawara-langwa-manja warnumamalya keni-rringkina-manja aburraja wurrumurndakakina warnumamalya wurribina warningbala-murumurra Neningikarrawara, kembirra ke-yaminama, “Neningabe-ka nakina nenumamalya.” Umba ke-yamina-manja wurrakina, “Nuwurrariya nakina,” eneja kembirra nara a-bungkawaduma Neningikarrawara-langwa-manja warnumamalya mena nakina Namukwa kenu-war•dikina-mubaba nakina nenumamalya akwa keni-yengkiyelijina-mubaba enuwa-wa wurrumurndakibina warningbala-murumurra Neningikarrawara.

Warningijebija-langwa warnikumamurikaja warnumamalya

⁸ Aburraja wurribina warningijebija warnikumamurikaja warningkwarba kuw-ambilyama warningaba wurrakina aburrajukwaba. Aburraja wurrukwala warnumamalya, karra-rringkina-manja wurrakina, ke-yaminama, “Neningabe-ka nakina nenumamalya.” Umba nare-ka wurrumarngkambilyuma ngi-likama wurrumurndakakina warnikumamurikaja warnumamalya. Akwa nare-ka e-bekuma ababurna akubibeka akwa ngarningka nare-ka a-mungwur•dangmaduma amanguma ababurna angwarnda wurrakina-da. ⁹ Umba karri-lyinginameka ngawa ayakwa alyangmandukwuna amurndakibina Neningikarrawara ngarren-abilyerrikama nakina. Akwa ke-yaminjaminama ngawa

amurndakibina eningaba nuw-eningmidinu-mulangwa wurrakina.
¹⁰ Warningerribirra warnumamalya karri-ngayindena-manja wurrakina akina warka, kembirra nungkuwa nungkwaja ka-labajama wurrakina warningaba-murrikba. Kembirra warningaba-manja ngawa, ka-war•denama wurrakina akina warka Neningikarrawara-langwa-da.

¹¹ Akwa ngarningka aburraja warnikumamurikaja-langwa wurradidingiyarrngwa kuw-ambilyama warningaba wurrakina aburrajukwaba. Aburraja karra-rringkina-manja wurrukuala warnumamalya, kembirra keyaminama wurrakina, “Dadingabe-ka dakina didarringka.” Umba nareka wurrakina erribirra ngi-yarrkuwilyakama ayakwa wurrukuala-langwa-langwa warnumamalya akwa ngi-yarrkbalijuma akina angerriba iya angerriba akwa a-ngekburakuma awinyamba umba kuw-engkirrikajama wurrakina eningaba wulkwa. Akwa warningaba ngawa kuw-ambilyama wurriyangmandukwuna warningangkawura wurrumurndakakina wurradidingiyarrngwa warnikumamurikaja-langwa warnungkwarba.

¹² Eneja neningijebija nenikumamurikaja nenungkwarba kiningawilyakinama nakina duwilyaba-ma ngawa didarringka. Kenakwurrainama ambaka-langwa ena-langwa wurriyukwayuwa akwa ngarningka wurrababurna-langwa warnumamalya ena-langwa aburrajukwaba-da. ¹³ Kinu-war•dena-manja nakina eningaba warka, kembirra aburraja warnumamalya keni-rringkinama nakina akwa keyaminama, “Eningabe-ka warka nakina nu-war•denama,” keyaminama wurrakina. Umba nakine-ka kini-yengbinama yimarngba-murra yukwudukwuda, akwa kenu-makinama nakina wurrukuala-manja warnumamalya ka-werrikambilya-mulangwa wurrakina Jesus Christ-uwa-da.

Aruma-langwa ayakwa ebina nuw-abuwarrkajungwunu-mulangwa

¹⁴ Ngayuwe-ka ningena yirra-ngayindenama yiba-rringkinama nungkuwa. Ning-arrikarrena-wiya enena ayakwa nungkuwa-wa aduwaba, ningi-lyangkiyaminama ngayuwa ningeniki-rringki-yada adinuba nungkuwa. ¹⁵ Umba dukwa nara ningena a-rringkama warenja-bawiya ningkakina. Umba k-ambudidina-manja ningena awarrngkamiyerra, nungkwaja kembirra ki-ridimindena-manja enena ayakwa nganyangwa k-eningmidinama ningkakina ebina-langwa aki-yamina-mulangwa ngakwurruwa Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya. Ngakwurraja Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya ngarna. Akwa nakina-bina nibina Neningikarrawara neniba aduwaba akwa neningangkawura. Akwa ngarrakina-bina ngarnumamalya Neningikarrawara-langwa ngarribina ngarri-lyinginama amurndakakina ayakwa alyangmandukwuna Neningikarrawara-langwa-langwa akwa ngarri-yarrkinyungwurrakinama akina.

¹⁶ Umba ngalaja ebina ayakwa Neningikarrawara-langwa eningabe-ka amandangwa. Arume-ka ayakwa ebina nuw-abuwarrkajungwunuma ebina-wiya ngarraku-makama ngakwurruwa-manja Jesus Christ-langwa-langwa:

Ni-likenuma nakina enenu-wa angalya, n-enumamalyidinuma nakina, akwa ngarnumamalya wuburra ni-yamama nakina.

Ngalaja Neningikarrawara-langwa Amawurrina ngarraku-wilyakajuwama ngakwurruwa-manja nakine-ka Jesus ni-yama-mulangwa ebina neni-ngayindanguma Neningikarrawara neniki-yama-langwa nakina.

Aburraja Neningikarrawara-langwa warnikumamurikaja neningringkama nakina.

Aburraja wurrukwala warnumamalya Neningikarrawara-langwa narramakama arakba aduwaba ena-langwa-langwa wurrukwala-manja warnumamalya eminingka-manja iya eminingka-manja angalya.

Umba aburraja wurrukwala warnumamalya wurribina-murrada amurndakakina-manja ngawa angalya warningma arakba nakina Jesus Neningikarrawara-langwa Nenukuwenikba nakina.

Eneja kembirra nakina Neningikarrawara neni-lawurrakajuwama arakba Jesus ena-langwu-wa angalya abalkaya-da.

4

Wurrikikalya-langwa warnikakakirumaka warnumamalya

¹ Ngalaja Neningikarrawara-langwa Amawurrina ngarraku-makinama akina aduwaba ngakwurruwa-manja wurrukwala-langwa warnumamalya wurribina ka-warena-mulangwa ambaka-murra Neningikarrawara, na-werrikambilyu-murrada enuwa-wa adinuba-wiya wurrakina. Kawerrikambilyame-ka wurrakina wurrikikalya-manja wurramukwa, akwa karramini-yuwarnama aburra-langwa-manja ayakwa. ² Aburraja wurrukwala wurriyarrkikalya warnumamalya nara arakba engkirrikuma wurrakina ebinu-wa awurrariya ne-yama-murruwa, akwa nara arakba e-yeliyuma wurrakina akina-langwa. Kembirra karri-yarrkbalijiname-ka amukwiyadakina ekikalya ayakwa wurrakina wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

³ Wurramukwiyadakina warnumamalya ke-yaminama wurrukwalu-wa warnumamalya, "Nara e-yakajuma. Yiki-yakaja-manja kirrakina, awurrariye-ka akina," ke-yaminama wurrakina. Akwa ke-yaminama ngarningka enena ayakwa, "Akwala aninga eningakalyelyubarangena-ma akina, kembirra nare-ka alyubaruma akina," ke-yaminama wurrakina. Akena eneja Neningikarrawara numurndaki-ngekburakama amurndakakine-ka aninga ngarnik-alyubari-yada ngarna. Ngakwurraja ngarnumamalya ngarribina ngarru-werrikambilya-murruurra Neningikarrawara-manja akwa ngarribina ngarningma-murruurra ayakwa ebina alyangmandukwuna akina, akini-yangmarngkwajinama enuwa-wa ngarrakina amurndakakina-langwa aninga akwa kembirra akalyubarinama akina ngarna. ⁴⁻⁵ Eneja Neningikarrawara ni-ngekburakama ababurna-langwa ni-yengbinu-mulangwa arakburakba-kiya-wiya. Ngalaja ababurna-langwa ebina ni-ngekburakama Neningikarrawara eningabe-ka akina. Nara ngarna a-waruma akina aduwaba, umba aku-menama ebina aninga ngarrenu-kwama nakina akwa akini-yangmarngkwajinama akina-langwa. Akini-yangmarngkwajina-manja ngarna Neningikarrawaru-wa, kembirra akine-ka aninga kuw-eningabadinama ngarnik-alyubari-yada ngakwurruwa.

Jesus Christ-langwa-langwa neningaba nenikuminuwar-duwar-da

⁶ Nungkwaja ka-makina-manja ningkakina amurndakenena ayakwa Neningikarrawara-langwu-wa warnumamalya, kembirra eningaba warka kinuminu-war-denama ningkakina Jesus Christ-langwa. Ku-wilyakinama ningkiyirrbiyirrba ngawa nungkwa-langwa-manja mada amurndakibina ayakwa nuw-eningmidina-mulangwa Neningikarrawara-langwa warnumamalya akwa kaburrakiyuwarnama ngawa akina-langwiya ayakwa alyangmandukwuna-langwiya ningkakina ningkeningangkawura.

⁷ Aburraja wurrukwale-ka warnumamalya na-makijeyinama wurrakina awurruwurrariya alawudawarra enubuwakida. Umba nungkwaja nara engkirrikuma akinu-wa akwa nara a-makama wurrukwala-manja, mena awurrariye-ka akina-baba. Umba kini-yuwarnama ningkiyirrbiyirba ngawa Neningikarrawara-manja ningkakina.

⁸ Ngakwurraja ngarnumamalya ak-akwurrajina-manja ngarna ngakwurra-langwa ngarnumadangkwa, eningaba akina. Umba aki-lyangmurukweyina-manja ak-engkirrikaja-manja Neningikarrawaru-wa ngarna, eningabe-ka akina angwurra. Aki-yamina-manja akina, kembirra eningaba ka-ngekburakajungwunama ngakwurra-langwa ngarr-ambilya-wiya ngarna yelakwa enena-manja angalya aduwaba akwa ngarningka eningangkawura akina ngawa. ⁹ Akine-ka ayakwa yirra-makinama nganja nungkuwa-wa aduwaba alyangmandukwuna. Kembirra nungkwaja ki-yakuwerribikinama akinu-wa akwa ku-wilyakinama akina nungkwalangwa-manja mangma iya yukwudukwuda.

¹⁰ Ngakwurraja ngenuminu-war•denama Neningikarrawara-langwa warka umba nara a-ngwanjuma. Ngariyirrbiyirba ngawa akinuminu-war•denama Neningikarrawara ngarrakina, mena ngarru-werrikembirrarinama ngarna enuwa-wa. Nakine-ka Neningikarrawara n-ambilyama neniba neningangkawura. Akwa nakina-bina ngarren-enibikinama ngakwurruwa, ngarribina ngarru-werrikambilya-murruurra enuwa-wa, akwa ngarningka neni-ngayindenama ken-enibikini-yada nakina wurrababurna-langwa warnumamalya aburrajukwaba.

¹¹ Umba nungkwaja ka-makinama amurndakenena ayakwa ababurna-langwa wurruminakina-manja angalya warnumamalya ningk-ambilya-murruurra nungkuwa aduwaba. ¹² Umba aburraja wurrukwala warnumamalya kabu-wurruumalyakinama wurrakina ningkakina dukwa-da, mena ningkiyukwujiya-baba. Umba nungkwaja ka-makinama kajungwa nari-yada e-yengbuma wurrakina amukwiadakina ayakwa. Akwa ki-yaminama ngawa ningkakina eningaba kajungwa Neningikarrawara-langwa warnumamalya kabu-rringkini-yada ningkeningaba ngawa akwa kuw-eningmidini-yada amurndakibina eningaba warniki-yama-langwa aburrajukwaba. Ki-yengbinama ningkakina eningaba wulkwa ayakwa, akwa ki-yaminama eningaba wulkwa, akwa k-engkirrikajama ningkakina ngawa eningaba wulkwa. Akwa ku-werrikambilyama ngawa Neningikarrawara-manja, akwa ngarningka ki-lyelyingminame-ka warningerribirra warnumamalya.

¹³ Ningene-ka ki-likajama ambaka-murra arija-langwa nungkuwa-wa. Kembirra nungkwaja ki-lyangmurukweyinama ngawa ningkakina yandalangwa ki-likajama ngayuwa yenjerrikina. Ki-ridimindenama ningkakina Neningikarrawara-langwa ayakwa wurrumurndakibinu-wa wurruminibina angalya warnumamalya akwa k-akakirumakinama akina wurrakina-manja akwa ngarningka ka-wilyakajinama ngawa wurrakina-manja kuw-ambilya-mulangwa warningaba wurrakina.

¹⁴ Ningkeningma ningkakina wurrukwala warnungkwarba bu-makama ebina-wiya Neningikarrawara-langwa ayakwa nungkuwa-wa. Akwa ngarningka akini-yada ngawa aburraja wurrubina wurrarumuruma warningijebija warnungkwarba bu-mingekilyingama wurrakina nungkuwa-manja. Kembirra akini-yada ngawa ngalaja Neningikarrawara-langwa Amawurrina k-arrubudirrkama akina nungkuwa-manja.

Nare-ka kembirra nungkuwa e-yakuwabijuma akina, ¹⁵ umba ku-war•denama ningkakina ngawa Neningikarrawara-langwa warka. Ki-lyangmurukweyina, akwa ki-yaminama ngawa eningaba ningkakina kajungwa wurrababurna-langwa warnumamalya kabu-rringkini-yada ki-ngbudidina ningkakina. ¹⁶ Ki-rringkajungwunama ningkakina akwa ki-yengbinama ngawa Neningikarrawara-langwa ayakwa wurrumurndakibinu-wa warnumamalya, umba nare-ka ningkakina an-gwanjuma. Ki-yengbina-manja ningkakina ngawa Neningikarrawara-langwa ayakwa aburruwa-wa, kembirra eneja nakina Neningikarrawara ken-enibikinama ningkakina akwa ngarningka wurribina kabumin-engkirrikajama ayakwa nungkwa-langwa aburrajukwaba.

5

Neniki-yengba-langwa Dimidi ayarrkeningaba ayakwa wurrukwalu-wa warnumamalya

¹ Nuwilyaba nenierringka kini-yamina-manja awurrariya, kembirra nara nungkwaja e-yengbama ayarrkardidarra-murra ayakwa enuwa-manja, umba ayarrkuwarruwalya-murra ayakwa ki-yengbinama ningkakina yilyurrkwa-ma yukwudukwuda. Ki-yengbinama ningkakina ayakwa enuwa-manja wuburra laka ningki-yengbinama nungkwa-langwa-manja nungwena. Umba ki-yengbina-manja ningkakina ayakwa wurrawurrukuma-manja, ki-yengbinama ningkakina wuburra laka ningki-yengbinama ayakwa nungkwa-langwa-manja narrkuwena-murriya. ² Akwa ngarningka ki-yengbina-manja ningkakina ayakwa wurradidiywangkwa-manja, ki-yengbinama ningkakina wuburra laka ningki-yengbinama ayakwa nungkwa-langwa-manja dirndena. Umba ki-yengbina-manja ningkakina wurruwarrngkiyukwayuwa-manja wurridarringka, ki-yengbinama wuburra laka ningki-yengbinama nungkwa-langwa-manja darrkuwena-murriya. Ki-yengbiname-ka ningkakina ayarrkeningaba ayakwa, akwa kuma-wilyakinama mamungkwur•da mangma iya yukwudukwuda ningkakina.

Wurradidiywangkwa-langwa wurringayingaya-langwa

³ Kuw-ambilya-manja wurridarringka wurringayingaya wurrak-wukawura wurrakina, ku-marngkirradinama kembirra ningkakina aburruwa-manja. ⁴ Umba aburraja wurrukwala warnungkwarba iya wurridarringka aburra-langwa dukwa dirndarringba, dukwa dungkwarringba, dukwa duminjarringba, dingaya dakina. Kembirra karring-akwurrainama ngaluwa-manja wurrakina aduwaba, mena dibina-murrada dingaya narring-akukwurrajuwa-mubaba dakina aburruwa-manja adinuba-wiya wurriyukwayuwa-wiya wurrakina. Kembirra aburramba-langwa karring-akwurrainama wurrakina dakina-manja aduwaba, dingaya-baba arakba dakina. Ke-yamina-manja akina aduwaba, kembirra eneja nakina Neningikarrawara kenu-werrungwur•denama wurrakina.

⁵ Laka ngalaja duwilyaba dingaya nara wurribina warnumamalya akwurrajuma ngaluwa-manja umba ying-ambilyama dakwukawura dakina? Kembirra yingu-werrikembirrarinuma arakba dakina Neningikarrawara-manja akwa yingu-buburiyaminama enuwa-wa dadingangkawura dakina. Meningilida iya alyarrngwalyilya yingini-yendabajama dakina enuwa-wa kajungwa kininga-mamurikajini-yada nakina ngaluwa-manja. ⁶ Umba aburraja wurrukwala wurridarringka

wurringayingaya namin-engkirrikajungwunama warningangkawura wurrakina. Narri-ngayindenama aruma aninga iya akubibeka akwa dukwulyubena dumbala warnik-awiyebi-yada wurrakina. Nareka a-werrikambilyuma Neningikarrawara-manja wurrakina, umba erribirre-ka nuw-ambilyama wurrakina wuburra laka warninikijungwa warnumamalya nuw-ambilyama wurrakina.

⁷ Nungkwaja ka-makinama ningkakina Neningikarrawara-langwa-manja warnumamalya amurndakenena ayakwa nganyangwa. Wurrakine-ka karr-akwurrainama aburra-langwa wurringayingaya wurridarringka, kajungwa nari-yada a-lekbuma wurrukwalu warnumamalya aburruwa-manja. ⁸ Nara-manja ng-akwurrajuma wurrakina aburra-langwa warnumamalya, wurruwurrariye-ka kembirra wurrakina. Wurruwurrariye-ka wuburre-ka laka ka-warenama Neningikarrawara wurrakina. Aburraja warnumamalya wurribina warningbala-murruwiya Neningikarrawara keyamina-manja wurrakina amukwiyadakina, awurrariye-ka akina. Umba aburraja warnumamalya wurribina Neningikarrawara-langwa keyamina-manja wurrakina amukwiyadakina, awurrariye-ka angwurra akina.

⁹ Akwa ena ngarningka ningene-ka yirra-makinama. Yirra-ngayindenama ningkena k-arrikarrenama ekirra wurridarringka-langwa wurringayingaya-langwa jurra-manja, kajungwa wurrukwalu warnumamalya Neningikarrawara-langwa karr-embirrajini-yada wurrakina-manja. Wurrumiyambena wurridarringka wurringaya karr-embirrajinama wurrakina? Nara embirrajuma wurrababurnalangwa umba wulkwa wurradidiyuwangkwa wurringaya wurribina nuw-ambilyu-murruwurra 60 mamarika iya yinungkwura akwa ngawa angwurra ngarningka, akwa wurribina narra-wilyakama warningiyarringba wurruwilyaba-ma ngawa, ¹⁰ akwa wurribina nuw-ambilyuma warningaba wurrukwalu-manja warnumamalya. Amiyambena eningaba ne-yamama wurrakina? Narr-arumurrkwama aburra-langwa wurriyukwayuwa ambaka-langwa. Akwa narr-akwurrajuwama warnumamalya wurribina na-likenuma engka-langwa angalya, akwa ngarningka narra-mamurikajuwama warnumamalya Neningikarrawara-langwa akwa ngawa warnumamalya wurribina na-werrikawarriyadinuma aburrajukwaba. Akwa ngarningka na-lyangmurukweyinumana narri-engekburakama eminiminingka eninginingaba warningangkawura wurrakina. Wurramukwiyadakina wurradidiyuwangkwa wurringaya kembirra kamin-arrikarrenama nungkuwa aburra-langwa ekirra aduwaba.

Wurrididarringka-langwa wurringayingaya-langwa

¹¹ Kamin-arrikarrenama ningkakina ekirra wurrumurndakakina-langwa wurringayingaya wurradidiyuwangkwa. Akena nara-manja ambaka kuw-ambilya 60 mamarika iya yinungkwura, kembirra nara amin-arrikarruma aburra-langwa ekirra. Nara amin-arrikarruma akina, mena ambaka-murra ngarningka wurrakina karra-ngayindenama warnungkwarba dukwa-da. Wurrakine-ka kembirra akini-yada ngawa karruma-kwunama dukwa mirirrba Jesus Christ-uwa. ¹² Karruma-kwuna-manja wurrakina mirirrba Jesus Christ-uwa, kembirra karri-yarrkuwurrenana wurrakina ebina nenu-kwama ayakwa Jesus Christ-uwa adinuba-wiya, akwa kembirra aburraja wurrukwalu warnumamalya karra-rringkinama wurrakina akwa karra-lekbajama aburruwa-manja. Kembirra eneja Jesus Christ keni-rringkinama wurrakina akwa keni-lekbajama nakina aburruwawa enejukwaba. ¹³ Wurramukwiyadakine-ka wurridarringka wurribina

wurringayingaya na-kuwabarrngwarrngwadinama warninguwarka-ma wurrakina akwa na-marrawarnama na-likajama erribirra eminingku-wa iya eminingku-wa alikira. Kembangirra narri-yarrumurnduwarnama ayakwa wurrukwala-langwa warnumamalya akwa karri-ngekburakinama awinyamba. Yawe-ka! Akena akwala ayakwa nara e-yengbuma wurrakina.

¹⁴ Nganja ningi-yaminama ngayuwa wurramukwiyadakina wurringayingaya karra-menama ngarningka warnungkwarba, akwa ngarningka karr-arrangbinama wurriyukwayuwa, akwa karr-akwurrainama warningiyarringba-manja akwa ngawa wurriyukwayuwa-manja wurrakina. Kembangirra aburraja warnumamalya wurribina ngarrabu-wirrikbinama ngakwuruwa-manja Neningikarrawara-langwa-manja ngarnumamalya nara wurrakina arndiruma ngakwuruwa. ¹⁵ Umba wurrukwa-ka wurringayingaya wurridarringka nenu-kwama arakba mirirra Neningikarrawaru-wa akwa neni-yuwarnama wurrakina Namukwu-wa aduwaba.

¹⁶ Ngajaja duwilyaba didarringka dadingijebija karringa-wilyakina-manja wurringaya ngala-langwa-manja warnumamalya, karring-akwurrainama wurrakina ngaluwa-manja. Nara dakina amini-lalikama akwurrainama warningijebija warnumamalya wurrakina-manja, umba karring-akwurrainama dakina ngalabakiya-ba, kajungwa wurrumurndakakina warnumamalya warningijebija karr-akwurrainiyada wulkwa wurringayingaya nuw-ambilyama wurrakwukawura wurrakina.

Wurrarumuruma-langwa warningijebija-langwa warnungkwarba

¹⁷ Aburraja wurrarumuruma warningijebija warnungkwarba wurribina nenuminu-war•denama Neningikarrawara narra-mamurikajinama wurrakina wurrukwala-manja warnumamalya kajungwa warniki-yuwiyada wurrakina Neningikarrawaru-wa. Ningkakine-ka nungkwaja kembangirra ka-kwunama angwarnda aburruwa-wa. Ka-war•dena-manja wurrakina eningaba warka, karr-akakirumakina-manja wurrakina Neningikarrawara-langwa ayakwa wurrukwala-manja warnumamalya, akwa karra-wilyakajina-manja wurrakina warniki-yama-langwa eningaba wurrakina, kembangirra ka-kwunama ningkakina ababurna angwarnda aburruwa-wa. ¹⁸ Ngajaja ayakwa Neningikarrawara-langwa ne-yaminama akina,

“Awilyaba bulukwa kakuminu-war•dena-manja warka nungkwa-langwa ka-ngalyilyakina-manja akina amadidira amaninga kajungwa amakwulya ka-wayijajungwuni-yada akina, kembangirra nara ningkakina amin-ararikama ngala-langwa edirra. Yikumin-ararikina-manja ngala-langwa edirra, kembangirra nare-ka alyubaruma akina. Kembangirra wu-lalika ab-alyubarina akwala amadidira amaninga akina bulukwa nungkwa-langwa,”

ne-yaminama akina ayakwa Neningikarrawara-langwa ngarrakumakinama aduwaba. Akwa enena ngarningka,

“Wurribina warnikuminuwar•duwar•da karru-menama angwarnda narwar•dangu-mulangwa wurrakina warka,”

ne-yaminama ngarningka akina ayakwa.

¹⁹ Akwali-yada aburraja wurrukwala warnumamalya narra-lekbajama wurrakina wurrumurndakakinu-wa wurrarumuruma warningijebija warnungkwarba ebina-langwa ne-yama-mulangwa awurrariya. Umba

kini-yengbina-manja nuwilyaba-ma nenumamalya nungkuwa-wa akina-langwa awurrariya, nare-ka nungkwaja amin-engkirrikuma enuwa-wa. Wulkwa wurrambilyuma akwa wurrabiyakarbiya warnungkwarba keni-rringkina-manja nakina ni-yama-mulangwa awurrariya akwa karru-wilyakina-manja ebina ayakwa nungkuwa-wa, kembirra arakba ningkakina k-engkirrikajama akinu-wa. ²⁰ Umba ke-yaminjamina-manja wurruwilyaba wurrarumuruma warnungkwarba awurrariya, kembirra ka-lekbajama ningkakina wurrakina kuw-engkirrikaja-mulangwa wurrababurna-langwa warnumamalya warningijebija. Ka-lekbajama ningkakina wurrakina-manja warnungkwarba kajungwa wurrakina wurrukwala wurrarumuruma warningijebija warnungkwarba kuw-engkirrikaja-manja nungkwa-langwa ayakwa kuw-akbar•deni-yada, akwa nari-yada wurrakina e-yamama awurrariya.

²¹ Enea ayakwa yirra-makinama nganja nungkuwa-wa, bu-rringkina-murrumanja ngayuwa aduwaba Neningikarrawara iya Jesus Christ akwa ngawa Neningikarrawara-langwa warnikumamurikaja aburrajukwaba. Kembirra yikuminu-wilyakina ngawa nganyangwa ayakwa ababurna-langwa ningi-yengbinuma ngayuwa nungkuwa-wa. Nare-ka e-yengbuma ayarrkeningaba ayakwa wurrukwala-manja akwa ayarrkawarriya ayakwa wurrukwala-manja. Umba ki-yengbinama ayarrkidirrbura ayakwa wurrababurna-manja warnumamalya. ²² Nara a-wekbalyuma a-mingekilyingama warenja-bawiya wurrububungkawa warningijebija. Akwa ena ngarningka. Ke-yamina-manja warnumamalya awurrariya, kembirra nare-ka e-yakajuma aburruwa-manja umba k-ambilyama ngawa ningkumurndangekburna ningkeningangkawura ningkakina.

²³ Dimidi, ningkakine-ka ningki-bekinama akungwa awilyaba, umba ki-bekinama ningkakina eyukwayuwa yanda amalyirra akwurena-langwa ngalajukwaba, kajungwa kak-eningabakini-yada ningkakina, mena ningkangbilyuwadinama adadinuba. Akine-ka amalyirra akwurena-langwa ki-bekina-manja eyukwujiya ningkakina, kembirra eningabe-ka mirrijina mulkwa-langwa.

²⁴ Wurrukwala warnumamalya kuw-arriyakajungwuna-manja wurrakina awurrariya-langwa, aburraja kembirra wurrababurna-ka warnumamalya kuw-eningmidinama wurrakina akina-langwa awurrariya nara-wiya a-lekbama nakina nubungkawa aburruwa-wa. Umba wurrukwala warnumamalya kuw-arriyakajungwuna-manja wurrakina awurrariya-langwa, kembirra nara aburraja wurrukwala eningmiduma warenja-bawiya, umba ambaka-murra wulkwa kuw-eningmidinama amurndakakina-langwa awurrariya. ²⁵ Umba ebina-langwiya, aburraja wurrukwala warnumamalya ke-yaminama eninginingaba. Kembirra aburraja wurrababurna warnumamalya kuw-eningmidinama akina-langwa eningaba. Umba akwali-yada aburraja wurrukwala warnumamalya ke-yaminama eninginingaba akena nara aburraja wurrukwala eningmiduma akina-langwa. Akena amurndakakina eninginingaba aburra-langwa nare-ka abuwarrkajungwuma akina eningangkawura.

6

¹ Wurrukwala warnumamalya Neningikarrawara-langwa, aburraja wurrububungkawa narraminu-beyindanguma angwarnda wurrukwalu-wa warnumamalya kajungwa ka-war•deni-yada warka wurrakina-langwa wurrububungkawa. Umba nungkwaja nungkuwa wurra-makina enena ayakwa nganyangwa wurrumurndakakina-manja warnikuminuwar•duwar•da. “Nare-ka awinyambaduma nungkwurra-langwu-wa wurrububungkawa,” ki-yamina, “umba eningaba warka yikaminu-war•dena kirrakina,” ki-yamina nungkuwa aburruwa-wa. Akina ayakwa ka-makina nungkuwa, mena nara-manja wurrakina a-war•duma eningaba warka, kembirra wurruminukwala warnumamalya karri-rringkiname-ka akina, akwa ke-yengbinama wurrakina ayakwa ayarrkawarriya Neningikarrawara-langwa-langwa nenimikirra akwa ngawa ena-langwa-langwa ayakwa ebina ngarr-akakirumakina-mulangwa ngakwurruwa warnumamalya-manja.

² Umba aburraja wurrukwala wurrububungkawa warningijebija warnumamalya wurrakina. Kembirra nungkwaja nungkuwa wurra-makina ena ayakwa nganyangwa aburra-langwu-wa warnikuminuwar•duwar•da. Ki-yamina nungkuwa, “Nare-ka a-lyangkiyamama nungkwurra-langwu-wa wurrububungkawa, ‘Nganyangwa nubungkawa neningeningaba-ma nakina,’ mena narrkuwena-murriya wuburra wurrakina aduwaba. Aburraja wurrumurndakakina wurrububungkawa kirraminu-war•dena-murrumurra warka warningijebija warnumamalya aburrajukwaba. Kembirra kirri-lyelyingminama aburruwa-manja akwa kembirra aminakina-langwa eningaba angwurra yikaminu-war•denama kirrakina warka,” ki-yamina nungkuwa wurrumurndakakinu-wa warnikuminuwar•duwar•da.

Ekikalya-langwa ayakwa akwa alyangmilyangmandukwuna-langwa ayakwa

Ningkakina kembirra nungkuwa ka-makinama amurndakenena ayakwa nungkuwa-langwa-manja warnumamalya. ³ Aburraja warningerribirra warnumamalya karr-akakirumakina-manja eminiminingka ayakwa wurrukwala-manja warnumamalya, kembirra nara wurrakina a-yarrkuwilyakama akina ayakwa alyangmandukwuna ebina nenu-makamurra Jesus Christ ngakwurra-langwa Nubungkawa aburruwa-wa. Akine-ka ayakwa ngarraku-makinama ngarniki-yama-langwa Neningikarrawara-langwa-langwiya mangma. ⁴⁻⁵ Karr-akakirumakina-manja ekikalya ayakwa, kembirra ka-makijeyinama wurrakina, “Ningeningme-ka ngayuwa Neningikarrawara,” ke-yaminama wurrakina, akena nara. Wurrikikamarra ngawa wurrakina. Umba ka-makijeyinama ngarningka wurrakina, “Ningarume-ka ngawa ningenumamalya ngayuwa,” ke-yaminama wurrakina. Akwa narri-ngayindenama ka-merribeyinama wurrakina ebina-langwa ayakwa eningalyangmandukwuna-ma-langwa. Awurrariye-ka akina, mena ke-yakwujamajeyinama wurrakina akwa ka-makijeyinama awurrariya-baba ayakwa. Akwa kembirra kamini-ngekburakajeyinama awurrariya ayakwa mangma-murra akwa ngawa edirra-murra. Wurrumurndakakine-ka warnumamalya nara arakba engkirrikuma alyangmandukwuna-wa ayakwa Neningikarrawara-langwu-wa, mena mangma aburra-langwa num-arriyadinu-murrubaba makina. Na-lyangkiyaminama wurrakina, “Ki-likaja-manja ngayuwa Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa, kembirra ku-menama-ka ngayuwa aruma angwarnda,” ke-yaminame-ka wurrakina.

⁶ Amandangwa nungkwaja ki-likaja-manja ngawa Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa, kembirra ningkiyekirrerre-ka ningkakina. Ki-yekirreridinama wuburra laka ningkuminarume-ka angwarnda. Akena nara ningkakina a-ngayinduma ngawa ngarningka akwala umba ki-yaminama, “Ngawa arakba.” Wulkwa kembirra ki-yekirreridinama angwurra ningkakina. ⁷ Ngarrabu-rukwularrijuwa-manja ngakwurra-langwa wurrirndirndirra ngakwurruwa enena-manja angalya, amiyambene-ka ngarru-wilyakama ngakwurraja? Nara ngawa-da! Ngarrir-rukwularrinuma ngarrurumungkwur•da ngarningamurndakijikama ngarna. Umba aki-jungwuna-manja ngarna, amiyambene-ka aku-wilyakinama ngakwurruwa-manja enena-langwa angalya? Nara ngawa-da. ⁸ Umba aninga akwa dumbala aku-wilyakina-manja ngarna enena-manja angalya aduwaba, akina ngawa.

⁹ Umba aburraja wurrukwala warnumamalya karri-ngayindena-murumurra wurrakina warniki-rndirra-ki-yada ababurna karrumayuwarnama muwurrariya mamurukwa. Amurndakakina-bina awurruwurrariya enubuwakida aburra-langwa-manja mangma amurndakibina karraku-kwudirra-kinama wurrakina awurrariya-wa. Ambaka-murra karri-lyumadikinama ababurna-langwa akwa awurrariye-ka ngalaja aburra-langwa ka-ngekburakajungwunama akina. ¹⁰ Akine-ka ayakwa yirra-makama nganja nungkuwa-wa, mena wurribina warnumamalya karri-ngayindena-manja wurrakina angwurra ababurna angwarnda, kembirra eminiminingka awurruwurrariya ka-ngekburakajungwunama aburra-langwa. Aburraja wurrukwala warnumamalya narruma-lalikama arakba Neningikarrawara-langwa mamurukwa, narri-ngayindangumulangwa angwurra wurrakina ababurna angwarnda. Kembirra aduwaba nuw-ambilyame-ka wurruwerrikawarriya ngawa wurrakina, wuburra laka na-werridadijungwunama wurrakina angandinga-murra lyelyinga yukwudukwuda-manja.

Eningarija-langwa ayakwa Bawula-langwa Dimidi-wa

¹¹ Umba nungkwaja Neningikarrawara-langwa ningkenumamalya ningkakina. Kembirra nare-ka e-yamama amurndakibina awurruwurrariya yirra-maka-mulangwa ngayuwa nungkuwa-wa. Umba eningaba ki-yaminjaminama ningkakina. Ki-likajama ngawa ningkakina Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa, akwa nare-ka a-ngwanjuma. Akwa ningkuwerrikidirrbura ngawa ki-likajama ningkakina akwa ki-lyinginama angwurra akuwerrikambilyinga akwa ngawa akwulyelyingma. Akwa ngarningka ningkumurndamurndirra ki-likajama ngawa ningkakina warnumamalya-manja.

¹² Ngakwurraja ngarribina Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya, wuburra laka akakwulnja ak-angkarrinama ngarna. Ak-akwuleyina-manja ngakwurruwa ngarnumamalya, nara a-ngwanjuma errikerruma, umba angwurra ak-angkarrinama ngarrakina. Nara ambaka ngarrakina ak-akburrangarna-langwa Neningikarrawara-langwa angalya. Kembirra nungkwaja ki-likajama ngawa Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa ningkakina, yanda-langwa k-akburranginama ningkakina Neningikarrawara-langwa angalya. Kembirra yakwujina ngawa k-ambilyama ningkeningangkawura. Eneja nakina Neningikarrawara nginardijuwama nungkuwa enuwa-wa kajungwa enuwa-manja k-ambilyi-yada ningkeningangkawura ningkakina. Akwa akini-yada ngawa nginardijuwamanja Neningikarrawara enuwa-wa ningkakina, ningkarra-makama

wurrababurna-manja warnumamalya ningku-werrikambilyu-mulangwa Neningikarrawaru-wa ningkakina.

¹³ Eneja Neningikarrawara n-engkirrikenume-ka nakina amurndakibina ayakwa ababurna-langwa yirra-makama ngayuwa nungkuwa-wa. Nakina-bina ni-ngengkuwangajiname-ka aduwaba ababurna-langwa akina. Eneja Jesus Christ n-engkirrikenuma enejukwaba akinu-wa ayakwa nganyangwu-wa. Nakina-bina numarngba ni-yengbinuma alyangmandukwuna ayakwa Neningikarrawara-langwa-langwa nibinu-wa nubungkawa Bandiyija Balidu-wa. Kembangirra akina-langwa yirra-makinama ngayuwa aduwaba nungkuwa-wa ¹⁴ nare-ka a-yarrkuwurruma Neningikarrawara-langwa ayakwa umba kinumini-yarrkuwarakina akina yanda-langwa nakina Nubungkawa Jesus Christ kini-lawurradinama yangkwurrangwa. ¹⁵ Nakine-ka Nubungkawa Jesus Christ kini-lawurradinama nakina yangkwurrangwa mena Neningikarrawara-ka ni-lyangkuwerribikajungwunuma arakba neniki-larrka-langwa nakina. Umba ngambi-yade-ka Jesus Christ kini-lawurradinama nakina? Ngarningbale-ka ngarna. Umba eneja Neningikarrawara nuwilyaba-ma neningma nakina. Neningikarrawara nakina nuwilyaba-ma Nubungkawa nenumamalya. Akwa nu-bungkawadinama nakina warningerribirra-manja wurriyukwayuwa wurrububungkawa wurrababurna-manja. Nare-ka wurribina wurrukwala wurrububungkawa wurringbuda wuburra enuwa. ¹⁶ Enuwa yimbukwa nara a-jungwuma nakina, umba n-ambilyama neningangkawura ngawa alarradada-manja. Akine-ka alarradada na-kwulyarriyinama ngawa. Akwa nara a-likama ngakwurraya ngarningerribirra ngarnumamalya yenjerrikina Neningikarrawaru-wa akwudangwa. Nara wurribina wurrukwala keni-rringka-langwa nakina arakburakba-kiya-wiya-langwa yanda-langwa aduwaba, akwa ngakwurrujukwaba aduwaba nara nakina a-rringkama ngarna-da. Kembangirra ngarrababurna-langwa ngenu-werrikiyangmarngkwajinama nakina aduwaba. Akwa enu-bungkawadina nakina ngakwurruruwa-manja aduwaba akwa angkawura. Amandangwa.

¹⁷ Nungkwaja ningkakina wurra-makina wurruminarumuruma angwarnda warnumamalya enena ayakwa nganyangwa. Ki-yamina ningkakina aburruwa-wa, “Nare-ka a-ngkweningabakajungwuma, akwa nara engkirrikuma karningangkawura amurndakijiku-wa ebina kuwarriyadina-murruwa enena-manja angalya. Umba yiku-werrikambilyama ngawa kirrakina nuwilyaba-murra-manja Neningikarrawara umba nara akwala. Nakine-ka Neningikarrawara numekba akwa ngarrenu-wekbilyenama eninginingaba eningerribirra kajungwa ngarriyekirrerra ak-ambilyi-yada ngakwurruruwa ngarnumamalya,” ki-yamina ningkakina wurrumurndakibinu-wa wurruminarumuruma angwarnda warnumamalya. ¹⁸ Akwa ngarningka wurra-makina aburruwa-wa amurndakenena ayakwa. “Karningaba wurr-ambilya wurrukwala-manja warnumamalya,” ki-yamina. Akwa “Yiki-lyangmurukweyina yiki-yaminamina ngawa eminiminingka eninginingaba. Akwa yiku-mekbadina akwa yiki-larrmburrena yik-awurikeyina eningerribirra nungkwurra-langwa kirrakina,” ki-yamina nungkuwa wurruwurrakinu-wa wurruminaruma angwarnda warnumamalyu-wa. ¹⁹ Ke-yamina-manja akina, kembangirra karri-larrngkwaburrenana wurrakina ababurne-ka eninginingaba amurndakibina Neningikarrawara kenu-kwunama ena-langwa-manja angalya abalkaya ambaki-yada. Aminakina-langwa kembangirra nakine-ka

Neningikarrawara kenu-kwunama amamalya akwanenibika eningaba aburruwa-manja.

20-21 Nungkwaja ningkakina ki-yarrkuwilyakinama engkinyungwurra ngawa ababurna-langwa ayakwa alyangmandukwuna, amurndakibina nuw-eningmidinama Neningikarrawara-langwa warnumamalya. Ki-yarrkakwurrajinama akina kajungwa nari-yada wurrukwala warnumamalya a-warrukwajuma akina. Aburraja wurrukwala warnumamalya ne-yaminama, “Wulkwa amurndakakina ayakwa yirrakakiruma yarna alyangmilyangmandukwuna,” ne-yaminama. Nara nungkwaja engkirrikuma enubuwakidu-wa ayakwa ayarrkiyarrkawarriya-wa ne-yengbina-murruwa akwa ne-beyina-murruwa. Wurrakine-ka warnumamalya narruma-yuwarnama muwurrariya mamurukwa akwa narri-lyumadikama amurndakibina ayakwa alyangmandukwuna nuw-eningmidinama Neningikarrawara-langwa warnumamalya.

Nganja ningeni-ngayindenama ngayuwa Neningikarrawara kinu-marnngkirradinama nakina nungkuwa-manja akwa ngawa wurrababurna-manja warnumamalya wurribina nuw-ambilya-murrumanja nungkuwa-manja akina-manja angalya ningk-ambilya-murrumanja nungkuwa.

Ena ngawa-da.

Jaminja-langwa jurra

Nakina Jaminja n-arrikarranguma amurndakenena ayakwa Neningikarrawara-langwu-wa warnumamalya kajungwa warningmi-yada wurrakina warnik-ambilyinga-langwa enena-manja angalya. Nenu-makama nakina ka-werrikambilya-mulangwa Neningikarrawara-manja akwa ngarningka ke-yamina-mulangwa eningaba warningangkawura ngawa wurrakina.

¹ Ngayuwe-ka ningena Jaminja, ningenikuminuwar•duwar•da Neningikarrawara-langwa iya Nubungkawa-langwa Jesus Christ-langwa. Ning-arrikarrenama ngayuwa enena ayakwa nungkwurruwa-wa Neningikarrawara-langwu-wa karnumamalya. Kembirra ki-larrkajama enena jurra kirribinu-wa karnumamalya kurr-ambilya-murruwa engka-manja iya engka-manja angalya. Ngayuwe-ka nara e-yakuwabijuma kirrakina umba ning-engkingkirrikajama ngawa nungkwurruwa-wa ningena.

Aku-werrikambilya-mulangwa Neningikarrawaru-wa akwa ak-eningmidina-mulangwa ngarniki-yami-yada

² Ngeniyerriya, nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya, emini-miningka awurruwurrariya ka-ngekburakajungwunama nungkwurra-langwa, akena mama akina. Yiku-werrikilyelyingmajungwunama ngawa, ³ mena ka-likaja-manja eningerribirra awurrariya nungkwurruwa-wa, kembirra angwurra kirrakina yiku-werrikambilyama ngawa Neningikarrawara-manja. Yiku-werrikambilya-manja nungkwurruwa Neningikarrawara-manja, kembirra yiki-ngbudidinama kirrakina nari-yada arriyakajungwuma awurrariya-langwa. ⁴ Yiki-ngbudidinama karningangkawura ngawa kajungwa kirruwerringekburna yik-ambilyi-yada akwa nari-yada arakba ebina akwala nungkwurra-langwa umba karningaba yik-ambilyi-yada karnumamalya.

⁵ Dukwa ki-lyangkiyamina ningkakina, “Ki-yamarrkinama ngayuwa? Angamba eningaba ningeniki-yama-langwa ngayuwa?” Kembirra ki-yaminama Neningikarrawaru-wa ningkakina, “Ngangwa, amiyambene-ka awurrariya umba amiyambena eningaba? Ningeningbale-ka ngayuwa. Yi-mamurikajina-langwa kajungwa k-eningmidini-yada ngayuwa,” ki-yaminama ningkakina Neningikarrawaru-wa, mena nara-baba ningkakina eningmiduma ningkabakiya-ba.

Eneja Neningikarrawara nara a-waruma nakina, umba kin-engkirrikajama ku-buriyamina-manja nungkuwa enuwa-wa. Kin-engkirrikajama nakina nungkuwa-langwa ayakwa akwa kenu-mamurikajinama nungkuwa-manja. Nare-ka nakina a-lekbuma nungkuwa ningki-lyangmuridina-mulangwa ningkakina akwa miyukwujiya-baba mangma nungkuwa-langwa.

⁶⁻⁸ Umba ku-buriyamina-manja nungkuwa Neningikarrawaru-wa, kembirra k-eningmidinama ningkakina kin-engkirrikaja-mulangwa nakina amandangwa nungkuwa-langwu-wa ayakwa, akwa kenu-mamurikajina-mulangwa nakina amandangwa nungkuwa-manja. Umba ki-yamina-manja ningkakina Neningikarrawaru-wa, “Yi-mamurikajina-langwa ngayuwa,” kembirra nara ngarningka a-lyangkiyamama, “Nare-ka nakina Neningikarrawara a-mamurikajuma ningena-da.” Nara

ningkumingarrkambilyuma mada engkirrikuma, umba muwilyaba-ma mada k-engkirrikajama.

Aburraja wurrukwala warnumamalya wurrilyangkilyangkadaweka, wurrumingarrkambilyuma mada wurrakina. Adinuba-wiya ka-werrikambilyama wurrakina Neningikarrawaru-wa, kembirra ambaka-murra nara arakba a-werrikambilyuma wurrakina enuwa-wa. Amandangwa wuburra laka makarda mibina kumu-warumajungwunama maruma ke-yaminame-ka wurrakina warnumamalya. Ngalaja arrirra ka-bukwunama makarda angerriba iya angerriba. Kembirra makina wuburra makarda ke-yaminama wurrakina warnumamalya. Nare-ka Neningikarrawara a-mamurikajuma wurramukwiyadakina warnumamalya wurrilyangkilyangkadawa warnik-eningmidi-yada wurrakina ebina eningaba akwa ebina awurrariya nakina-da.

Warningalyingmalyingma-langwa warnumamalya akwa wurruminababurna-langwa amurndakijika

⁹ Dukwa nungkwurraja kirruwilyaba karnumamalya Neningikarrawara-langwa karningalyingmalyingme-ka kirrakina. Umba eneja nakina Neningikarrawara kini-yaminama, “Ningkakine-ka ningkaruma ningkeningilarrngekburna,” kini-yaminama nakina. Kembirra ningkakine-ka ningkiyekirrerra k-ambilyama, akwa ki-yakuwerribikinama k-ambilya-mulangwa Neningikarrawara-langwa ningkenumamalya ningkakina-da.

¹⁰ Umba kirruwilyaba karnumamalya Neningikarrawara-langwa dukwa kirruminababurna angwarnda kirrakina. Umba eneja nakina Neningikarrawara keni-rringkinama nungkuwa-wa akwa kini-yaminama, “Ningkeningerrirre-ka ningkeningaruma-ma ningkakina ningkuminababurna angwarnda-da,” kini-yaminama Neningikarrawara. Nungkwajukwaba ningkiyekirrerra ngawa k-ambilyama ningkakina. Nara ningkakina a-ngkweningabakajungwuma, mena ki-jungwuna-mubaba ningkakina. Wuburra laka amawalyuwa eningerriberriba ka-jungwunama akina, ki-jungwunama nungkwajukwaba ningkakina ningkuminababurna angwarnda. ¹¹ Ngalaja mamawura mardidarra ke-ngburingkakinama ebina amawalyuwa. Kembirra akine-ka amawalyuwa nara arakba a-lingbaduma akwulyubena-murrada. Biya ka-jungwunama akwa ka-larrinama akina. Umba ningkibina ningkenumamalya ningkuminababurna angwarnda-murriya ebina wuburra amawalyuwa ki-yaminama ningkakina. Angwarnda-manja wulkwa ningki-lyangmurukweyinama ningkakina mena ningki-yakuwabiju-mubaba Neningikarrawara. Ebine-ka wuburra amawalyuwa nungkwajukwaba ki-jungwunama ningkakina-da.

Nara Neningikarrawara a-kwudirrkama ngakwurruwa awurrariya-wa

¹² Karningerribirra karnumamalya ka-ngekburakajungwuna-manja awurrariya nungkwurra-langwa umba yik-abalkayukwuna-manja dirrbura karningangkawura, kirriyekirrerra yik-ambilyamura kirrakina. Eneja Neningikarrawara yikenu-werrungwur•denama nungkwurruwa-manja, umba kirrakine-ka karniba ngawa yik-ambilyama karningangkawura, mena Neningikarrawara ni-yarrkakumarnu-mubaba ayakwa kuw-ambilya-mulangwa warniba warningangkawura warnumamalya wurribina na-lyelyingmina-murumurra enuwa-wa.

¹³ Umba ka-ngekburakajungwuna-manja awurrariya karnumamalya-langwa, akwa yiki-ngayindena-manja karningerribirra karnumamalya karniki-yami-yada awurrariya, nare-ka kembirra e-yamama kirrakina,

“Nakine-ka Neningikarrawara nginu-kwudirrkinama ngayuwa awurrariya-wa.” Nare-ka! Nara nakina a-kwudirrkama kirrakina awurrariya-wa. Kembangra ngamba-langwa ngalaja akina awurrariya? Nara akina kalikena Neningikarrawara-langwa, ¹⁴ umba nuw-ambarringama akina eningadinakba nungkwurra-langwa-manja mangma arrawa. Akina-bina kirraku-kwudirrkama kirrakina umba nara akwala! Kembangra yik-engkingirrikaja-manja kirrakina ngawa akinu-wa awurrariya kirriyirrbiyirra, yiki-lyanguwerribikajungwunama karniki-yamiyada akina awurrariya. ¹⁵ Biya yiki-ngayingayindena-manja akwa yik-engkingirrikaja-manja kirrakina awurrariya-wa kirriyirrbiyirra, kembangra awurrariya-langwa yik-arriyakajungwunama-ka kirrakina. Yiki-yaminjaminama-manja awurruwurrariya angwurra, kembangra eneja Neningikarrawara nare-ka enibikama kirrakina umba yikeningjungwajinama nakina-da.

¹⁶ Ngeniyerriya, nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya, nara e-kadikajungwuma umba w-engkirraja enena alyangmandukwuna ayakwa ngarra-makinama. ¹⁷ Nakine-ka Neningikarrawara Nungwanyungwa ngarrenu-kwunama ababurna-langwa eninginingaba alarrngkilarrngkingekburna. Nare-ka nakina a-larrkuma ngakwurruwawa alarrngkilarrngkawarriya. Akwa nara nakina a-larrkuma ngakwurruwawa akwala eningaba umba akwala awurrariya. Nakina-bina ngarrenu-wekbilyenama alarrngkilarrngkingekburna ngakwurra-langwa ababurna-langwa, akwa nara a-warrukwajungwuma nakina. Numangekburakama nakina mamawura iya yimawura akwa dakilyingajanga, biya num-akumarnuma mamurndakibina mamawura-murriya angubina-manja nakina. Kembangra mamawura-manja ngakwurraja ngarnumawarruwalya ngarr-akumajungwunama ajiringka-manja. Umba kumu-merrkirnjirrkwuna-manja mamawura makina, kembangra ngakwurrajukwaba ngarnumawarruwalya ngakwurra-langwa akuwarrukwajungwunama ngarrakina. Umba eneja Neningikarrawara nare-ka nakina a-warrukwajungwuma-da.

¹⁸ Neningikarrawara-ka ni-lyanguwerribikajungwunuma nakina ak-ambilyi-yada ngakwurruwa ena-langwa ngarriyukwayuwa ngarna akenumini-yarrkuwarakina-mulangwa ena-langwa alyangmandukwuna ayakwa. Ngarreni-ngayindenama ak-ambilyama ngarna ena-langwa ngarriyukwayuwa kajungwa ngarraruma ngarrilyengma ak-ambilyiyada. Eningerribirra ebina ni-ngekburakama nakina aruma akina? Akambilyame-ka ngarrakina ngarraruma angwurra.

Akinumini-yarrkuwarakina-mulangwa ayakwa

Neningikarrawara-langwa

¹⁹ Ngeniyerriya, nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya, nara e-yakuwabijuma enena ayakwa nganyangwa. Nare-ka a-makumakama Neningikarrawara-langwa ayakwa warnumamalya-manja umba yik-engkirrikajama ena-langwu-wa ayakwa kirrangba ngawa. Akwa ngarningka nare-ka a-werrikardaduma warena-bawiya. ²⁰ Yikuwerrikardadina-manja warena-bawiya kirrakina, kembangra nare-ka e-yamama amurndakibina eninginingaba Neningikarrawara kirreni-ngayindenama nungkwurruwa karniki-yama-langwa.

²¹ Wurri-larrngkuwurriya kembangra arngkawura-murra ababurna-langwa awurruwurrariya kirri-yaminjaminama. Nara arakba engkirrikuma akinu-wa umba wurri-larrngkuwurriya akina. Nara

a-ngkweningabakajungwuma umba ambaka-langwa yik-awiyebajina Neningikarrawara-langwa ayakwa ebina n-akakumurnama nakina nungkwurra-langwu-wa mangma iya yukwudukwuda. Akine-ka ayakwa Neningikarrawara-langwa yikak-enibikinama akina.

²² Yik-engkirrikaja-manja karna Neningikarrawara-langwu-wa ayakwa, kembirra yiki-yaminama kirrakina ababurna-langwa ngawa ebina Neningikarrawara kirrenu-makama karniki-yama-langwa akina. Umba yik-engkirrikaja-manja karna akinu-wa ayakwa akwa kembirra yiki-yakuwabijina-manja karna warenja-bawiya akina, akena nara-manja e-yamama ebina kirreni-ngayindanguma Neningikarrawara, kembirra yiki-kadikajungwunama kirrakina-da. Yik-engkirrikajame-ka karna Neningikarrawara-langwu-wa ayakwa akwa ngarningka yikinumini-yarrkuwarakinama akina ngawa.

²³ Yik-engkirrikaja-manja kirrakina Neningikarrawara-langwu-wa ayakwa akena nara-manja amini-yarrkuwarakama akina, kembirra yiki-yaminama kirrakina wuburra laka nuwilyaba nenumamalya nibina ni-rringkajungwunama nenumawarruwalya ambaka-langwa kilajamanja. ²⁴ Akena warenja-bawiya nakina kini-lalikinama ebina kilaja kini-rringkajungwuna-murrada akwa kini-likajama nakina engku-wa. Adinube-ka kini-yakuwabijinama nakina kembirra nenumawarruwalya ni-rringkajungwunu-mulangwa. Umba nungkwurraja yik-engkirrikaja-manja Neningikarrawara-langwa ayakwa akena yiki-yarrkuwurrena-manja akina nakine-ka wuburra nenumamalya yiki-yaminama kirrakina.

²⁵ Nare-ka kembirra akina e-yamama nungkwurruwa. Umba yik-engkirrikajama Neningikarrawara-langwu-wa ayakwa mababurna-langwa marringa. Akine-ka ayakwa Neningikarrawara-langwa ayarrngekburna akina. Nara ebina akwala ayakwa ayarrngekburna wuburra ena-langwa, mena-baba ena-langwa ayakwa akak-enjungwurrena-mubaba ngakwurruwa ngarnumamalya akina. Nare-ka kirrakina a-lalikama e-yakuwabijuma akina ayakwa. Umba yik-engkingkirrikajama ngawa akinu-wa akwa yiki-yarrkuwarakinama akina akwa eningaba yiki-yaminama mababurna-langwa marringa. Yiki-yamina-manja akina, kembirra eneja Neningikarrawara yikeni-yekirrerrikinama kirrakina-da.

²⁶ Dukwa kirruwilyaba karnumamalya yiki-yamina kirrakina, "Ngayuweka ningenumini-yarrkuwarakinama Neningikarrawara-langwa ayakwa akwa ngarningka ningeni-yangmarngkwajinama enuwa-wa," kirri-yamina dukwa-da. Umba ki-yengbina-manja ayakwa ayarrkawarriya, ningkiyirrbiyirrbaba ngawa ki-yengbina-manja erribirra, kembirra nara amandangwa amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa akwa e-yangmarngkwajuma enuwa-wa, umba ki-kadikajungwunama ningkakina-da.

²⁷ Umba nungkwurraja kirrakina karningerribirra karnumamalya yikinumini-yarrkuwarakinama-manja amandangwa Neningikarrawara-langwa ayakwa akwa ngarningka yikini-yangmarngkwajina-manja enuwa-wa kirrakina, yika-mamurikajinama kirrakina ngawa arngkababurna-langwa wurrababurna-manja warnumamalya. Kirrakina-bina eneja Neningikarrawara Nungwanyungwa yikeni-rringkinama kirruwerringeburna. Wurrakina wurriyukwayuwa jakawarena-manja mena nungwarringba akwa dirndarringba neni-jungweyinu-mubaba wunalakina, nungkwurraja yika-mamurikajinama wurrumurdakakina wurriyukwayuwa. Dakina dingaya kingi-jakawarena-manja mena neningiyadikba ni-jungwu-mubaba arakba

nakina, dakina-manja yikinga-mamurikajinama ngalajukwaba kirrakina. Yiki-lyangmilyangmurukweyinama yiku-war•duwar•denama eningaba warka karningangkawura. Wurrukwala wurruwurrariya warnumamalya yikabu-kwudirrkina-manja kirrakina awurrariya-wa, nara kembirra engkirrikuma wurrakinu-wa umba karningaba ngawa yik-ambilyama kirrakina-da.

2

Aki-lyelyingmajeyina-mulangwa ngarrababurna-langwa ngarruwurrakididirrbura ngarnumamalya

¹ Nenekama-murriya akwa dadiyama-murriya, w-engkirraja enena ayakwa ngarra-makinama. Kirru-werrikambilyama arakba kirrakina Jesus Christ-manja aduwaba. Nakine-ka Jesus Christ ngakwurra-langwa Nubungkawa naruma numikbiyiya nilyengma nakina. Ni-lyelyingminama nakina ngarrababurna-langwa ngarnumamalya ngarriminiminingka ngarruwurrakididirrbura. Nara ngarrukwala yimbukwa umba ngarrababurna-langwa ni-lyelyingminame-ka nakina. Kembirra nungkwurramba-langwa yiki-lyelyingminama nungkwurrajukwaba wurruwurrakididirrbura wurrababurna-langwa warnumamalya wurriminiminingka ngawa-da.

² Kirribina yiku-murndukwuna-manja karnumamalya, kawurmurra eneja nuwilyaba nenumamalya numinababurna amurndakijika kini-likaja nakina yenjerrikina nungkwurruwa-wa. Akena nakine-ka nenumamalya kin-awiyebenama dadingaba dumbala akwa eyukwayuwa errumungkwa akawulda-murra ena-langwa-manja amamuwa ayarrka. Umba kawurmurra nuwilyaba ngarningka nenumamalya kini-likaja yenjerrikina akena neningalyingmalyingme-ka nakina. Duwurrariye-ka dumbala kin-awiyebenama. ³ Umba dukwa yikini-rringkina-manja karna nibina nenumamalya numinababurna amurndakijika, yiki-yengbina enena ayakwa enuwa-wa. “Kwa, awiyeba, yelakwa ambarriya,” yiki-yamina. Umba yikini-rringkina-manja nibina nenungkwarba neningalyingmalyingma yiki-yamina enuwa-wa, “Errekba-manja-wiya ngawa ambilya nungkuwa. Angakuba ambarriya,” yiki-yamina.

⁴ Awurrariye-ka akina. Yiki-yamina-manja nungkwurruwa akina ayakwa, kembirra nare-ka karna a-lyelyingmama warnumamalya wurriminiminingka wurruwurrakididirrbura ngawa. Nara kirrakina e-yakuwerribikama dirrbura engkirrikuma, umba yiki-yakuwerribikajama kumi-yangkwuruwudinama mangma nungkwurra-langwa-da.

⁵ Ngeniyerriya, nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya, w-engkirraja angwurra enenu-wa ayakwa. Nakine-ka Neningikarrawara nenu-manguma warningalyingmalyingma warnumamalya enena-manja angalya kajungwa ka-werrikambilyi-yada wurrakina angwurra enuwa-manja. Nenu-manguma wurrakina ena-langwi-yada wurriyukwayuwa akwa kajungwa ka-likaji-yada wurrakina ena-langwu-wa angalya abalkaya. Arakburakba-kiya-wiya Neningikarrawara ni-yamama nakina,

“Karningerribirra karnumamalya kirribina kirri-lyelyingmina-murumurra ngayuwa-manja yiki-likajama kirrakina nganyangwu-wa angalya eningabu-wa,”

ni-yamama nakina. ⁶ Umba nungkwurraja karnumamalya kirreyelijuwama wurrumurndakakina warnumamalya warningalyingmalyingma kirrakina-da.

Wurumurndakakine-ka warnumamalya warnigalyingmalyingma nalyangmuridinama, umba aburraja warnumamalya wuruminababurna angwarnda wurringbude-ka wurrakina. Wurumurndakakina-bina wuruminababurna angwarnda warnumamalya kirrabumini-ngekburakinama awurrariya nungkwurra-langwa. Wurrukwalabina kirrabu-wilyuwilyakinama nubungkawu-wa kajungwa yikenidideni-yada nakina medirra-manja nungkwurruwa karnumamalya.⁷ Wurumurndakakina-bina neni-rinjarrkinama wurrakina Jesus Christ-uwa. Ayakwe-ka ne-yengbinama awurruwurrariya, akwa narrarriyakinama ekirra Jesus-langwa. Umba akine-ka ekirra ena-langwa ebina-murrada narri-yengbijuwa-murrada ebina-wiya wurrakina warnumamalya kirrabu-mingekingambajuwa-manja nungkwurruwamanja wurrakina-da.⁸ Umba Neningikarrawara-langwa ayakwa ngarrakumakinama,

“Ki-lyelyingminama ningkakina nungkwa-langwa nenumamalya wuburra nungkuwa ningki-lyelyingmajajungwunama.”

Kembirra ningkakine-ka nara-manja amini-yarrkuwurruma akina ayakwa Neningikarrawara-langwa umba kinumini-yarrkuwarakina-manja amandangwa akina, kembirra eningaba ngawa ki-yaminama.⁹ Akena nara-manja ningkakina a-lyelyingmama wurrababurna-langwa warnumamalya umba ki-lyelyingmina-manja angwurra ningkakina wurrukwalamanja wulkwa, kembirra kinumini-yarrkuwurrenama Neningikarrawara-langwa ayakwa eningarumuruma akwa awurrariya ki-yaminama ningkakina-da.

¹⁰ Nara-manja amini-yarrkuwurruma ningkakina akwala ayakwa eningarumuruma Neningikarrawara-langwa, umba kinumini-yarrkuwurrenama-manja ningkakina awilyaba-ma ngawa amurndakibina ayakwa ena-langwa, eneja Neningikarrawara kini-yaminama nakina, “Nungkuwa ningkakina yimini-yarrkuwurranguma ababurna-langwa ayakwa nganyangwa, amurndakibina eningarumuruma,” kini-yaminama nakina-da.

¹¹ Ni-yamama nakina Neningikarrawara, “Nara a-rndirndirrkajuma.” Nibina-murrada Neningikarrawara niyamama, “Nara a-lamukwarriduma wurrukwalu-wa warnumamalya.” Kembirra nara-manja a-rndirndirrkajuma nungkuwa akwa duwilyaba didarringka umba ki-lamukwarridina-manja nungkuwa wurruwilyaba warnumamalya, kembirra kinumini-yarrkuwurrenama ningkakina Neningikarrawara-langwa ayakwa eningarumuruma ababurna-langwa.

¹² Eneja Neningikarrawara ngarrenu-kwama ena-langwa ayakwa, ebina akak-enjungwurrenamurra ngakwurruwa ngarnumamalya. Kembirra nungkwaja ki-yaminama akwa ngawa ki-yengbinama ayakwa akinalangwiya.

¹³ Aminakina-langwa wurrukwala warnumamalya kabumini-ngekburakina-manja awurrariya nungkwa-langwa, nungkwambalangwa kamini-yakuwabijinama awurrariya aburra-langwa. Nara-manja errukwuluma amini-yakuwabijuma awurruwurrariya wurrukwalalangwa warnumamalya nungkuwa ningkakina, kembirra enejukwaba Neningikarrawara enamba-langwa nara errukwuluma amini-yakuwabijuma awurruwurrariya nungkwa-langwa nakina-da. Mini-yakuwerribikajungwuna kembirra Neningikarrawara n-errukwulinamulangwa ngakwurruwa ngarnumamalya. Kamini-yakuwabijinamanja nungkuwa awurruwurrariya wurrukwala-langwa warnumamalya wurribina bumini-ngekburaka-murrilangwa awurrariya nungkwalangwa, kembirra nungkuwa ki-likajama yuwerringekburna-murra

yukwudukwuda. Ki-likajama ningkakina yuwerringekburna-murra yukwudukwuda mena Neningikarrawara enejukwaba kenumini-yakuwabijina-mubaba enamba-langwa awurruwurrariya nungkwa-langwa nakina-da.

Aku-werrikambilya-mulangwa Neningikarrawara-manja akwa ngarningka aki-yamina-mulangwa eninginingaba-wiya

¹⁴ Nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya, kirruwilyabe-ka karnumamalya yiki-yamina-manja kirrakina, “Ngayuwe-ka ningena ningu-werrikambilyama Neningikarrawara-manja ningeningangkawura ningena-da,” akena nara-manja amini-yarrkuwarakama kirrakina Neningikarrawara-langwa ayakwa, nakine-ka kembirra Neningikarrawara yiken-enibikinama kirrakina kirri-yengbinu-mulangwa akina ayakwa-na! Nare-ka nakina Neningikarrawara-da! Nara nakina enibikama ningkakina ningki-yengbinu-mulangwa akina ayakwa-da.

¹⁵ W-engkirrikiya! Kawurmurra wurrukwa warnungkwarba akwa wurridarringka Neningikarrawara-langwa warningalyingmalyingma warningangwarnda-ma wurrakina. Akwa wurruminu-wurrariya dadikawiyeba akwa ngarningka murumureya kuw-ambilya warningangkawura wurrakina-da. ¹⁶ Kembirra nara-manja ningkakina a-kwama dadikawiyeba iya aninga akwa akwalya aburruwa-wa kembirra nare-ka e-yengbama aburruwa-wa enena ayakwa awurrariya. Nare-ka e-yamama, “Ngeniyerriya, en-ambilya Neningikarrawara nungkwurruwa-manja! Nara a-werrikawarriyaduma! Umba jeyi, wurri-likaja angalyu-wa. Yik-awiyebena duwabilya dumbala kajungwa kirruwabilya yik-ambilyi-yada kirrakina akwa yik-alyubarina aninga yiki-ladeni-yada kirrakina-da.” Nara-manja ningkakina a-mamurikajuma wurrumurndakibina-manja warnumamalya umba ku-marrungwayindena-manja wurrakina, awurrariye-ka akina ayakwa nungkwa-langwa-da. Ka-mamurikajiname-ka wurrumurndakakina-manja warnumamalya warningalyingmalyingma ningkakina-da.

¹⁷ Kembirra karningerribirra karnumamalya yiku-werrikambilya-manja Neningikarrawara-manja akena nara-manja amini-yarrkuwarakama kirrakina Neningikarrawara-langwa ayakwa, awurrariye-ka akina. Ningkakine-ka ku-werrikambilyama Neningikarrawara-manja akwa ngarningka kenumini-yarrkuwarakinama ena-langwa ayakwa. Kembirra akina eningaba-da.

¹⁸ Dukwa kirruwilyaba karnumamalya yiki-yamina kirrakina ngayuwa-wa, “Kwuja! Nangaba nenungkwarba nu-werrikambilyama nakina Neningikarrawaru-wa, akena nara nakina amini-yarrkuwarakama ena-langwa ayakwa. Umba naka nenungkwarba nare-ka nakina a-werrikambilyama Neningikarrawaru-wa akena ni-yaminjaminama ngawa eninginingaba,” yiki-yamina kirrakina ngayuwa-wa dukwa-da.

Kembirra nganja ki-lawurrakajinama ngayamba-langwa ngayuwa enena ayakwa nungkuwa-wa. “Neningerribirra nenumamalya nara-manja nakina amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa, kembirra kini-yamarrkinama nakina kinu-werrikambilyama Neningikarrawaru-wa? Nganje-ka ningenumini-yarrkuwarakinama Neningikarrawara-langwa ayakwa, umba ningki-rringkinama nungkuwa ababurna-langwa ngayuwa ningi-yaminama aduwaba. Nungkuwa yiki-rringkinamanja ki-yamina-mulangwa ngayuwa eningaba, kembirra k-eningmidinama

nungkuwa ningu-werrikambilya-mulangwa ngayuwa amandangwa Neningikarrawaru-wa,” ki-yaminama ngayuwa nungkuwa-wa-da.

¹⁹ Nungkwaja ningkakina ki-yaminama ngayuwa-wa, “Ngarningma ngarna nuwilyaba-me-ka yimbukwa Neningikarrawara nakina, umba nara wurribina wurrukwalu,” ki-yaminama nungkuwa. Alyangmandukwune-ka eningaba akina ayakwa nungkuwa-langwa, umba aburraja wurramukwa ke-yaminama aburrajukwaba, “Ngarningma ngarna nuwilyaba-me-ka yimbukwa Neningikarrawara,” ke-yaminama wurrakina. Akena na-minjirrakbar•dename-ka Neningikarrawara-langwa wurrakina wurramukwa, na-murndaburridename-ka wurrakina-da. Akwa nare-ka wurrakina amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa-da.

²⁰ Umba ki-yamina-manja ningkakina, “Ngayuwe-ka ningena ningu-werrikambilyame-ka amandangwa Neningikarrawara-manja,” ki-yamina-manja ningkakina, akena nara-manja ningkakina amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa akwa a-lyelyingmama wurrukwalu-wa warnumamalya, kembirra ki-kadikajungwunama ningkakina-da. Yande-ka erribirra ayakwa ningki-yengbinama akwa ningkeningaringka-ma amandangwa ningkakina-da.

²¹ Umba aki-yakuwerribikajama arakba Aburiyamu-wa. Karningma arakburakba-kiya-wiya nakina Aburiyama numiranyungwa neningarakba-kiya n-ambilyumurra nakina. Umba eneja Neningikarrawara ni-yengbinuma enena ayakwa Aburiyama-langwa-langwa. Ni-yamama, “Nuwerrikidirrbure-ka n-ambilyuma nakina Aburiyama ngayuwa-manja,” ni-yamama. Miyambena-burra Neningikarrawara ni-yengbinuma nakina akina ayakwa Aburiyama-langwa-langwa? Umba ni-yamarrkama Aburiyama nu-werrikidirrburadinuma nakina? Nakine-ka Aburiyama nu-werrikidirrburadinuma nenumini-yarrkuwarakamulangwa Neningikarrawara-langwa ayakwa.

Eneja ni-yamama Neningikarrawara enuwa-wa, “Yu-kwa-langwa nenikuwena Ajika. Nu-wurdijina karrawaru-wa angwarndu-wa ningkingekburaka-murruwa aldi-yada akwa kinu-wardena nakina,” ni-yamama Neningikarrawara Aburiyamu-wa. Kembirra nara kinu-waranga nakina Aburiyama, umba nenu-wurdijuwama Ajika ebina-manja angwarnda. ²² Kembirra eneja Neningikarrawara ni-yamama enuwa-wa, “Nara ar•darruma nakina.” Nakine-ka Aburiyama nu-werrikambilyuma amandangwa Neningikarrawaru-wa akwa ngarningka nenumini-yarrkuwarakama ena-langwa ayakwa. Akwa nenumini-yarrkuwarakamanja nakina Neningikarrawara-langwa ayakwa, nenu-mukangbijuwama nakina Neningikarrawara-manja nu-werrikambilyumulangwa amandangwa nakina-manja.

²³ W-engkirraja enena ayakwa nuw-arrikarrijungwunama Neningikarrawara-langwa-manja jurra. Ne-yaminama, “Aburiyama nu-werrikambilyuma Neningikarrawara-manja nakina. Aminakina-langwa Neningikarrawara ni-yamama, ‘Nake-ka nenungkwarba nuwerrikidirrbura n-ambilyuma ngayuwa-manja-da,’ ni-yamama Neningikarrawara nakina-da,” ne-yaminama akina ayakwa. Kembirra na-lyangmandukwunadinuma akina-da. Kembirra wunalakina Neningikarrawara akwa Aburiyama aburnuwa-murra arakba wunalakina-da.

²⁴ Kembirra yiku-werrikambilya-manja karningerribirra karnumamalya Neningikarrawaru-wa akwa ngarningka yikinumini-yarrkuwarakina-manja kirrakina ena-langwa ayakwa, kembirra eneja Neningikarrawara

kini-yaminama enamba-langwa, “Nungkuwa ningkuwerrikidirrbura ningk-ambilyama ngayuwa-manja-da,” kini-yaminama Neningikarrawara. Akena nara-manja ningkakina amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa, mama ningku-werrikambilyama ningkakina amandangwa Neningikarrawaru-wa, nare-ka Neningikarrawara e-yengbuma ebina ayakwa nungkuwa-langwa-langwa-da.

²⁵ Umba w-engkirraja enenu-wa engka alawudawarra arakba-kiya-langwa. Ngalaja duwilyaba didarringka DadingiYijireyila-ma ying-ambilyumurra arakburakba-kiya-wiya Jerika-manja. Dadimikirra Reyeba. Duwurrariya dakina didarringka mena yingu-mungkumungkwulijeyinuma dakina erribirra wurrababurna-manja warnungkwarba. Mama dakina diminingka akena narringalirra-kiya-mamurikajuwama wunambilyuma WuneningiYijireyila wunenungkwarba-kiya. Wunalakine-ka neningarranguma akinu-wa angalya Jerika engbuda-murrikba. Kembangirra dakine-ka didarringka narringalirrak-abuwarrkama wunalakina. Biya neni-lyumaduma arakba wunalakina meminingka-langwiya mamurukwa akwa neni-lawurradinuma angalyu-wa Yijireyilu-wa wuningkinyungwurra-kiya. Aminakina-langwa narringalirrak-mamurikajuwa-mulangwa dakina, kembangirra eneja nakina Neningikarrawara nanga-werrungwur•danguma ngaluwa-manja.

²⁶ Kwuja! Ki-yamina-manja ningkakina, “Ningu-werrikambilyama ngayuwa Neningikarrawaru-wa,” akena erribirra ki-yengbina-manja ayakwa, yimbukwa alyelyikba-ma ki-yengbina-manja ningkakina, yanda ayakwa, nara akwala, kembangirra ningkenikijungwa wuburra ningkenumamalya k-ambilyama amandangwa ningkakina-da. Eneja nuwilyaba ni-jungwu-murrada nara a-warruma nakina, nara e-yamama eningaba, nara amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa nakina. Kembangirra nara-manja ningkakina amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa, wuburre-ka ningki-jungwu-murrada ningkenumamalya k-ambilyame-ka ningkakina-da.

3

Ngakwurra-langwa-langwa alyelyikba

¹⁻² Nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya, kirrambawura karnumamalya yik-akakirumakinama karna wurrukwalamanja warnumamalya. Nara akakirumakama kirrababurna wurrakina-manja umba kirrambawura wulkwa yik-akakirumakinama wurrumurdakakina-manja warnumamalya. Eneja ayakwa ningi-yengbinuma ngayuwa, mena-baba nakina Neningikarrawara ngarreni-ngayindena-mubaba ngakwurruwa ngarnumamalya ngarningaba ngarrangkwulyumida-langwa, umba ngarribina ngarnikakakirumaka-murumurra ngarreni-ngayindenama nakina Neningikarrawara ngarningaba angwurra akambilyi-yada.

Arngkirngkawura ngarrangkwulyumida-langwa ngarnumamalya ngarriyengbinama ngarna ayakwa awurruwurrariya. Eneja Neningikarrawara nu-warename-ka nakina amurndakakina ayakwa awurruwurrariya. Umba ngarnikakakirumaka ngarnumamalya aki-yengbina-manja ayakwa awurruwurrariya ngakwurruwa, kembangirra nakina Neningikarrawara kinu-warename angwurra amurndakakina. Nungkwaja nungkuwa nara awurrariya ayakwa e-yengbuma ningkakina, umba ningki-yengbina eninginingaba-wiya ayakwa yimbukwa-na? Nare-ka! Naramanja ningkakina ki-yengbiyengbina awurrariya ayakwa, kembangirra

ningkeningabe-ka k-ambilyama ningkakina ningkuwerringekburna ningkilyengma! Kuma-war•dikinama mangma nungkwa-langwa ningkabakiya-ba, ku-bungkawakajungwunama-ka ningkeningangkawura-da.

³⁻⁵ Yakwa-langwe-ka alyelyikba eyukwujiye-ka akina, akena aminaruma ayakwa akina. Akine-ka alyelyikba wuburre-ka miyukwujiya kwulinga mibina warnumamalya narrum-akumurnama wurrakina edirra-manja jarrangwa-manja, kajungwa ka-bungkawadini-yada dakina-manja jarrangwa wurrakina warnumamalya. Kinguma-werribikina-manja makina kwulinga dakina jarrangwa ngala-langwa-manja edirra, kingam-arrkirna-manja dekbudu-wa dakina, kembirra kingi-lyangkarrngajungwunama dekbudu-wa. Umba kingam-arrkirna-manja kwulinga dekalyarru-wa, kembirra dekalyarru-wa kingi-lyangkarrngajungwunama dakina. Kembirra naringamin-engkingirrikajame-ka warnumamalya dakina jarrangwa-da.

Umba ngarri-yakuwerribikina arakba mamakwulyumidu-wa mijiyanga. Makine-ka mijiyanga na-wilyakinama miyukwujiya kwulinga. Mama engbuda arrirra ka-lyikbijinama makina mijiyanga, eneja nuwilyaba nenumamalya nu-bungkawadinama-ka makina-manja mijiyanga miyukwujiya-murra kwulinga nakina-da.

Ngalajukwaba ke-yaminama eyukwujiya alyelyikba-da, wuburra mibina miyukwujiya kwulinga meningijarrangwa-da akwa ngawa mibina wuburra meningumijiyanga kwulinga-da. Eyukwujiye-ka akina akena aminaruma ayakwa akwa ke-yengbinama ayakwa ababurna-langwa arumuruma aduwaba-da.

Kwuja, angwura, mama eyukwujiya ngala, kuw-arumidinama akina, kuw-errbalinama akwa ka-dakinama eningerribirra arumuruma eka. Akwa kembirra aruma angalya ke-kalaridinama akina-da.

⁶ Ngalajukwaba ke-yaminama alyelyikba-da wuburra angwura-da. Yakwa-langwa alyelyikba ke-yengbiyengbinama erribirra. Eningerribirra ayakwa awurruwurrariya eminiminingka ke-yengbinama akina. Kembirra amurndakibina ayakwa ka-jadena-murruurra edirra-langwa, yakak-arriyakinama akina. Yakak-arriyakinama akina yakwa-langwa-manja amadangkwa akwa aringka-manja akwa ngarningka yukwudukwudamanja, wuburra laka ebina angwura kuw-arriyakinama angalya akina. Amurndakakine-ka ayakwa awurruwurrariya yarrak-arriyakama yakuwa yi-rukwularrinu-mulangwa akwa yakak-arriyakinama yeningangkawura yaki-jungwuna-murruwa yakuwa. Amukwiyardakine-ka ayakwa awurruwurrariya na-likajame-ka akina Namukwa-langwa-da.

⁷ Aburraja wurrukwala warnumamalya neni-nyarrngwukinama wurrakina yinungungwangba-murriya iya wurrajija-murriya iya yingarnamurriya akwa ngawa akwalya-murriya. ⁸ Akena nara aduwaba ngarnumamalya a-nyarrngwukama alyelyikba ngakwurra-langwa-da. Enene-ka alyelyikba yakwa-langwa ne-yaminama akina wuburra akarrnga amalyirra yimabadukwena-langwa ebina abarda awinyamba akwa yakakijungwajinama.

⁹ Yakuwe-ka yenumamalya-kiya yeni-yangmarngkwajinama yakwa-langwu-wa Nubungkawa akwa Nungwanyungwu-wa. Yeni-yangmarngkwajinama nakina yakwa-langwa-murra alyelyikba, akena ebina-murra ngawa alyelyikba yi-yengbiyengbinama awurruwurrariya

ayakwa, akwa ngarningka yarre-kbajiname-ka yakuwa wurrukwalamanja warnumamalya. Umba eneja nakina Neningikarrawara neningekburakama wurrumurndakakina-murrada warnumamalya. Enuwe-ka wuburra neningekburakama nakina. ¹⁰ Yawe-ka. Awilyaba-ma-langwa ngawa edirra ka-jadenama eninginingaba ayakwa Neningikarrawaruwa akwa ngarningka awurruwurrariya ayakwa wurrukwalu-wa warnumamalya-da.

Nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya, awurrariye-ka akina amandangwa. ¹¹ Kwuja! Eningariba amukwa akungwa nare-ka akwularrijuma akina alyikarrbuda akungwa. Nare-ka-da! Akina amukwa ka-kwularrijinama wulkwa eningaba akungwa. ¹² Akwa ngarningka ngalaja manyungwunya nara makina arrangbama mangkarrkba. Nare-ka-da! Umba ngalaja akwurena nara akina arrangbama manyungwunya. Nara-da! Umba ngarningka ebina eningariba amukwa akungwa nara akwularrijuma alyikarrbuda akungwa. Ngalaja yakwa-langwalangwa edirra ka-jadename-ka eninginingaba ayakwa akwa ngarningka awurruwurrariya. Awurrariye-ka akina.

Akwaneningmika-langwa ebina ngarrenu-kwuna-mulangwa Neningikarrawara

¹³ Ngeniyerriya karnumamalya, yikuma-wilyakina-manja nungkwurruwa milyenjirra mangma, kembirra eninginingaba-wiya yiki-yaminama kirrakina, nara akwala. Aringkawa-manja amandangwa nungkwurruwa, kembirra aburraja wurrukwala warnumamalya yikabu-rringkinama kirrakina karningaba karningangkawura. Nara a-ngkweningabakajungwuma umba kirrumurndamurndirra yiki-likajama karningaba. Kembirra aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya yikabu-rringkinama karningaba-da.

¹⁴ Yikumin-engkingkirrikajajungwuna-manja kirrakina, yiki-yakwujamina-manja kirrakina wurrukwalu-wa warnumamalya akwa yiku-merribina-manja wurrukwalu-wa warnumamalya kirriyirrbiyirrbangawa, kembirra nara a-ngkweningabakajungwuma. Nare-ka e-yamama, "Yirringkiringka-ma yarna," awurrariye-ka akina-baba. Dukwa karningaringka-ma kirrakina-da, akwa kirri-kadikajungwunama kirrakina dukwa-da.

¹⁵ Nare-ka eneja Neningikarrawara yikenu-wilyakajuwa amukwiyadakina awurruwurrariya. Umba eneja nakina Namukwa kirrenu-wilyakajuwama akina. Aburraja wurribina warnumamalya warningbala-murruurra Neningikarrawara narru-wilyakinama amukwiyadakina akwaneningmika. ¹⁶ Umba karningerribirra karnumamalya yiki-yakwujamina-manja kirrakina akwa yikumin-engkingkirrikajajungwuna-manja nungkwurruwa yimbukwa, kembirra yikumini-ngekburakajungwunama awinyamba akwa yikamini-ngekburakiname-ka awinyamba wurrukwalu-wa warnumamalya akwa ababurna-langwa awurruwurrariya eminiminingka yiki-yaminama kirrakina-da.

¹⁷ Umba eneja Neningikarrawara ngin-akakirumakama nungkuwa k-ambilyi-yada aringkawa ningkakina wuburra enuwa. Kini-yuwarna-manja ningkakina ena-langwa-manja mamurukwa, kembirra ningkuwerrikidirrbura akwa ki-likajama ningkakina yilyurkwa-murra yukwudukwuda. Ningkumurndamurndirra ningkumarngkuwurrumalya k-ambilyama ningkakina. K-errukwulinama wurrukwala warnumamalya akwa k-embirrajinama wurrakina-manja. Ningkeningma ningkakina

nara e-yamama awurrariya umba ningkeniki-yama-langwa eningaba awilyaba, akwa kembirra akina eningaba ki-yaminama ningkakina ngawada. Akwa nara ningkakina e-kadikama engkirrikuma awurruwurrariya-wiya wurrukwala-langwa. Akwa ki-yamina-manja awurrariya, kembirra nare-ka e-yamama ningkakina, “Kwuja, eningaba ningi-yamama ngayuwa.” Umba ningkilyangmandukwuna k-ambilyama.¹⁸ Karnumamalya kirribina kirruwerrikuwarruwalya kirrakina yika-mumaruminama wurrukwala warnumamalya. Aburraja wurrukwala warnumamalya yikabu-rringkina-manja kirrakina yiki-yaminamina-manja eningaba ngawa karningangkawura, kembirra wurrumurndakakina-bina warnumamalya karri-ngayindenama aburrajukwaba ke-yaminamura eningaba wurrakina-da.

4

Kirru-warduardiyina-mulangwa

¹ Nungkwurraja karnumamalya, miyambena-burra kirru-warduardiyinama kirriyirrbiyirra ngawa? Akwa miyambena-burra kirru-merrimerribeyinama karningangkawura? Kirri-yaminaminama akina mena kirri-ngayingayindena-mubaba eminiminingka karningangkawura. Kembirra nare-ka a-wilyakama yilyurrkwa yukwudukwuda umba yiku-werrikawarriyadinama.² Kirri-ngayingayindename-ka eminiminingka. Biya nara-manja kirrakina a-manguma amurndakakina, kembirra yiki-yakwujaminama, yikawinyambadinama akwa yiki-lamukwarridinama wurrukwala-manja warnumamalya. Kirri-ngayingayindenama ababurne-ka eminiminingka. Biya nara-manja kirrakina a-manguma amurndakakina, kembirra yiku-warduardiyinama akwa yiku-merrimerribeyinama. Umba nare-ka karna yiku-mumena ebina kirri-ngayindenama kirrakina, mena nara yikini-yengkiyengkilabaja kirrakina Neningikarrawaru-wa.³ Umba yikini-yengkiyengkilabaja-manja Neningikarrawaru-wa, kembirra nare-ka a-manguma ebina yiki-ngayindenama, mena nare-ka a-ngayinduma kirrakina ebina Neningikarrawara kini-ngayindenama nakina umba yiki-ngayindenama ababurna-langwa nungkwurra-langwi-yada.

⁴ Karniniyerriya karnumamalya, kirri-lyumadinuma Neningikarrawara-langwa. Kirri-yakeyinama nungkwurruwa akwa warnumamalya wurrumurndakibina ne-yaminamina-murumurra awurruwurrariya. Akine-ka wuburra laka kin-angmar•denama Neningikarrawara kirrakina-da, wuburra laka kin-awinyambakiname-ka Neningikarrawara-manja kirrakina-da.

⁵ Ngarri-yakuwerribikina-langwa ngarna enena ayakwa Neningikarrawara-langwa ebina nuw-arrikarrijungwunama. Ne-yaminama ena,

“Neningikarrawara ngarrenu-kwama ena-langwa Amawurrina akena akine-ka Amawurrina ngarraki-ngayindenama ngarna ngala-langwi-yada,”

ne-yaminama akina. Nare-ka erribirra kuw-arrikarrijungwuna enena ayakwa, umba alyangmandukwuna enena.⁶ Umba eneja nakina Neningikarrawara ngarreni-ngbudirrkina ngakwurruwa ngarnumamalya. Aminakina-langwa enena ayakwa ngalajukwaba nuw-arrikarrijungwunama. Ne-yaminama akina,

“Nara-manja a-ngkweningabakajungwuma ningkakina umba ku-werrikambilya-manja Neningikarrawaru-wa, nakine-ka kembirra keni-ngbudirkinama nungkuwa,”
ne-yaminama akina ayakwa.

Akinumini-yarrkuwarakina-mulangwa ayakwa

Neningikarrawara-langwa

⁷ Nungkwaja numini-yarrkuwarakina kembirra Neningikarrawara-langwa ayakwa. Akwa wunu-wardiyina nungkuwa akwa Namukwa. Yikinu-wardiyina-manja kinalakina kembirra nakine-ka Namukwa kini-lyumadinama. ⁸ Umba nungkwaja akwudangwukajungwuna arakba Neningikarrawaru-wa. K-akwudangwukajungwuna-manja nungkuwa Neningikarrawaru-wa, kembirra enamba-langwa Neningikarrawara kin-akwudangwukajungwunama nungkuwa-wa nakina-da.

Karniniyerriya karnumamalya, nare-ka arakba arriyakajungwuma awurrariya-langwa. Kini-ngayindenama yikini-yuwarnama Neningikarrawaru-wa ena-langwa-manja mamurukwa akena kini-ngayindenama ngarningka yikini-yuwarnama nakinu-wa Namukwa ena-langwa-manja mamurukwa. Nare-ka kirrakina a-likama mambilyuma-kiya-manja mamurukwa umba wurruma-yuwarna aduwaba Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa kirruminuwyaba-ma mangma.

⁹ Kwujukwuja! Nara e-yekirreriduma a-jungwuma amarngka umba wurri-jakawarena wurru-ngwadina wurri-ringirriyadina. ¹⁰ Akwa yiku-buriyamina-manja Neningikarrawaru-wa, nara a-ngkweningabakajungwuma umba yik-abuluwenda kirrumurn-damurdirra enuwa-manja. Kembirra eneja Neningikarrawara yikeningkajikinama nungkwurruwa nakina-da.

Nara ngakwurruwa a-lekbijajuma

¹¹ Nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya, nare-ka a-lekbijajuma akwa e-yengbama enena ayakwa, “Ningk-arriyakajungwuma awurrariya-langwa nungkuwa aduwaba,” nara e-yamama. Wu-lalika amukwiyadakina ayakwa. Yiki-lekbijeyina-manja Neningikarrawara-langwa karnumamalya, akina kembirra wuburra laka yiki-yaminama, “Neningikarrawara-langwa eningarumuruma ayakwa awurrariye-ka akina,” yiki-yaminama. Yiki-yengbina-manja karna akina ayakwa, kembirra nara arakba amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa eningarumuruma ayakwa. Akwa ke-yaminama akina wuburra laka yiki-lyanguwerribikajungwunama Neningikarrawara-langwa-langwa eningarumuruma ayakwa eningaba-murrikba akwa awurrariya-murrikba.

¹² Nare-ka. Nakina-bina Neningikarrawara enuwa yimbukwa ngarrenukwama eningarumuruma ayakwa. Neningikarrawara nuwilyabama kini-lyanguwerribikajungwunama ngarningaba-murrikba akwa ngarruwurrariya-murrikba. Enuwa yimbukwa aken-enibikinama ngakwurruwa akwa akeni-jungwajinama nakina-da. Kirri-yamarrkinama-burra kembirra kirrumiyambena karnumamalya kirribina kirri-lyanguwerribikajeyinama kirriyirrbiyirriba ngawa karningaba-murrikba akwa kirruwurrariya-murrikba?

Nara ngakwurruwa a-ngkweningabakajungwuma

¹³ W-engkirraja enena ayakwa nganyangwa, nungkwurruwa kirribina kirru-ngkweningabakajungwunama-ka kirrakina. Kirrukuala karnumamalya yiki-yaminama, “Dukwa aduwaba, dukwa arnungkwaya kilikajama ngayuwa engku-wa eminingku-wa angalya. Biya yakwujina kambilyamurra ngayuwa awilyaba akilarrkumamarika iya akilarrkinungkwura. Yakwujina ngawa ku-war•denama warka akwa ku-menama aruma angwarnda,” yiki-yaminama kirrakina kirrukuala. ¹⁴ Akena karningbala kirrakina arnungkwaya-langwa.

Karningma karna awija. Ke-kbadena-manja ka-warumajungwunama akina akwa ka-wurumbijinama angalya. Kembangra kum-arumidina-manja mamawura ka-lyumadinama warenja-bawiya ebina awija. Nara amiyerra a-wurumbijuma akina enena angalya, umba aduwaya-wiya kawurumbijinama angalya akina. Umba nungkwurraje-ka karnumamalya kirr-ambilyama karna aduwaya enena-manja angalya ebina wuburra awija.

¹⁵ Karningbala kirrakina arnungkwaya-langwa. Kembangra yiki-yaminama, “Keni-ngayindena-manja Neningikarrawara ngayuwa ningenikambilyingi-yada enena-manja angalya akwa ningeniki-lyangmurukwajiyada, kembangra k-ambilyama ki-lyangmurukweyinama,” yiki-yaminama.

¹⁶ Akena kirru-ngkweningabakajungwunama kirrakina, akwa kirruminaruma ayakwa kirrakina karnumamalya. Umba awurrariya akina karningbala-baba arnungkwaya-langwa. ¹⁷ Karningerribirra karnumamalya yik-eningmidina-manja eningaba karniki-yama-langwa kirrakina akena nara-manja e-yamama akina eningaba, kirruwurrariye-ka kirri-lyengma kirrakina-da.

5

Kirruminababurna angwarnda karnumamalya wurri-rringkajungwuna!

¹ W-engkirraja enenu-wa ayakwa nganyangwa, kirribina kirru-minababurna angwarnda iya amurndakijika. Wuru-ngwadina arakba angwada aruma, mena abukwaya-baba adinuba awerrikawarriya nungkwurra-langwa adirrunwarna.

² Ngalaja amurndakijika nungkwurra-langwa nuw-arriyadinuma arakba. Dumbala nungkwurra-langwa mukwunina arakba. ³ Ebina angwarnda nungkwurra-langwa ajilba-murra iya akawulda-murra ngalajukwaba nuw-arriyadinuma eningangkawura arakba. Nuw-arriyadinu-mulangwa aduwaba akina, kembangra nganja ningeningma ngayuwa karniniyerriya karnumamalya kirrakina. Wuburra laka nuw-arriyadinuma nungkwurra-langwa angwarnda ajilba-murra iya akawulda-murra nungkwurra-langwa karnumadangkwa yikngmandinama. Kirri-lyangmilyangmurukweyinuma angwarnda-manja, umba kirruwurrurra-murndukwama kirrakina ambaki-yada akina.

⁴ Kwuja! Nara yika-kwa angwarnda nungkwurra-langwu-wa warniku-minuwar•duwar•da. Wurrakine-ka na-war•danguma warka nungkwurra-langwa-manja angalya, narr-arrangbama aninga nungkwurra-langwa, akwa narru-wilyakama akina nungkwurruwa-wa. Akena nara kirrakina yika-kwa angwarnda aburruwa-wa. Akine-ka wuburra laka akina angwarnda ne-yengbinama awurrariya ayakwa nungkwurruwa-langwa Neningikarrawaru-wa akina. Nakine-ka Nubungkawa ningbuda-dangwa Neningikarrawara, akwa n-engkirrikenuma nakina ngala-langwa ayakwada.

⁵ Enena-manja angalya nungkwurraja kirri-yamama eningerribirra kirri-ngayindanguma. Kirrumin-engkingkirrikajungwunuma

karningangkawura. Kirri-yamama nungkwurra-langwa-langwiya mangma mamawura iya alyarrngwalyilya. Aruma aninga kirri-alyubarinuma, kembirra kirri-ngmurridinuma arakba. W-engkirrikiya! Ke-ngmurridinamanja bulukwa, ke-yamarrkinama kembirra warnumamalya? Karruwardenama akina arakba-da. Kembirra nungkwurraja karnumamalya yiki-yaminama wuburra akina engmurra bulukwa aduwaba! ⁶ Kirra-lekbenuma kirrakina warningaba warnumamalya, akwa kirriyamama, “Wurruwurrariya wurrumurndakakina warnumamalya.” Nalyangmurridinume-ka wurrakina, kembirra kirri-lamukwarridinuma arakba wurrakina-manja warnumamalya warningaba arakba-da.

Ak-embirrarina-mulangwa akwa aku-buriyamina-mulangwa Neningikarrawaru-wa

⁷ Nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya, yiki-likajama kirrumurndamurndirra ngawa Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa yandalangwa nakina Jesus kini-lawurradinama yangkwurrangwa enenu-wa angalya.

Wi-yakuwerribikaja enenu-wa ayakwa marndakirriyerra-langwa. Kini-larrina-manja yelyukwa kumi-ngmurridinama makina karnik-alyubariyada karnumamalya. Yik-embirrarinama kirruwerringmurndirra kirrakina kumi-ngmurridina-murruwa makina, kembirra akini-yada ngawa yikumungkadinama makina marndakirriyerra. ⁸ Akina kembirra wuburra ngakwurraja ak-embirrarinama ngarrakina ngarruwerringmurndirra kini-lawurradinama nakine-ka Nubungkawa Jesus yangkwurrangwa. Kembirra nara a-werrikawarriyaduma, mena amandangwa nubukwaya adinuba nakina Jesus kini-lawurradinama yangkwurrangwa enenu-wa angalya.

⁹ Nara a-ngwurrmilijajuma, nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya, nari-yada a-lekbuma nakina Jesus kirrakina-manja. Nakina-bina kini-lyanguwerribikajungwunama karnumamalya-langwa karningabamurrikba akwa kirruwurrariya-murrikba. Akwa nu-warumajungwunuma arakba nakina neniki-liki-yada yangkwurrangwa.

¹⁰ W-engkirrikiya, nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya. Arakba-wiya aburraja Neningikarrawara-langwa WurruBuburabuda warnungkwarba narra-makumakama ayakwa Neningikarrawara-langwa ena-langwa-manja warnumamalya. Na-lyandinu-manja wurrakina akwa na-werrikawarriyadinu-manja, nara ka-ngwurrmilanga wurrakina. ¹¹ Umba ngarningma ngarna Neningikarrawara nenuwerrungwur•danguma wurrakina-manja mena nara ka-ngwurrmilanga.

Wi-yakuwerribikaja arakba nakinu-wa neningarakba-kiya-wa nenumamalya Jawuba. Ni-lyandinumurra nakina akena n-embirrarinuma. N-embimbirrarinum...wa. Bi..ya arakba-langwa eneja Neningikarrawara nenu-mamurikajuwama nakina nenungkwarba, mena numarngkirra nakina akwa numinababurna akwerrukwula.

¹² Nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya, w-engkirraja angwurra enenu-wa ayakwa nganyangwa. Kirrakina kirri-yengbijinama ekirra Neningikarrawara-langwa kajungwa yikakumini-ngbudirrkini-yada akina nungkwurra-langwa ayakwa. Nare-ka e-yamama amukwiyadakina, e-yengbijuma ekirra Neningikarrawara-langwa, akwa ena-langwa-langwa angalya abalkaya, akwa eningerribirra-langwa angalya. Yiki-ngayindena-manja yiki-yaminama wulkwa, “Yawa” akwa “Nara,” yiki-yaminama, umba nara akwala. Kembirra nakine-ka Neningikarrawara nara a-lekbuma kirrakina-da.

¹³ Laka awurrariya na-ngekburakajungwunuma akina nungkwa-langwa akwa ningku-werrikawarriyadinama aduwaba akina-langwa awurrariya? Ku-werrikawarriyadina-manja ningkakina, kembirra kinu-makina Neningikarrawaru-wa akina-langwa awurrariya. Nara a-ngwurrmiluma umba ku-buriyamina Neningikarrawaru-wa.

Laka ningkiyekirrerra aduwaba ningkakina? Ku-werrikilyelyingmajungwuna-manja nungkuwa, kini-yangmarngkwajina kembirra Neningikarrawaru-wa emeba-murra.

¹⁴ Laka ningk-angbilyuwaduma aduwaba? Angbilyuwa-manja ningkakina, kembirra k-ardijina wurrukwalu-wa wurrarumuruma warningijebija warnumamalya, kajungwa ka-likaji-yada wurrakina nungkuwa-wa. Umba kabuminu-buriyaminama Neningikarrawaru-wa nungkwa-langwa-langwa. Akwa ngarningka kabumin-errbilyenama aringka nungkwa-langwa eningaliba-murra amalyirra. Akwa kabumin-errbilyena-manja wurrakina aringka nungkwa-langwa, karri-yengbijinama ekirra Jesus-langwa. ¹⁵ Wurrumurdakakina warnumamalya na-werrikambilyama Nubungkawu-wa Jesus. Kembirra keni-yendabaja-manja wurrakina enuwa-wa kajungwa yikab-eningabakini-yada kirruwilyaba kirr-angbilyuwaduma karnumamalya, kembirra nakine-ka Nubungkawa Jesus yikeni-ngekburakinama kirrakina akina-langwa angbilyuwa, akwa yikenumini-yakuwabijinama amurdakakina awurrariya kirri-yama-mulangwa.

¹⁶ Kembirra nara abuwarrkama awurrariya nungkwa-langwa, umba kinu-makina ningka-manja nenumamalya Neningikarrawara-langwa-manja akina-langwa awurrariya. Kembirra nakine-ka kinu-buriyaminama Neningikarrawaru-wa nungkwa-langwa-langwa. Umba nungkwamba-langwa ku-buriyaminama Neningikarrawaru-wa ena-langwa-langwa, kajungwa Neningikarrawara yikeni-ngekburakini-yada nungkwurnuwa awurrariya-langwa. Yiku-buriyamina-manja kirruwerrikidirrbura karnumamalya Neningikarrawaru-wa, nungkwurra-langwa ayakwa engbingbuda akina-da.

¹⁷ Wi-yakuwerribikaja nakina neningarakba-wiya nenumamalya nenimikirra Eliya. Ngakwurruruwa wuburra ni-yamamurra nakina. Umba neni-yendiyendabenuma Neningikarrawaru-wa nakina nari-yada yelyukwa alarruma. Kembirra nara kini-larrina yelyukwa yabiyakarbiya-manja yinungkwura akwa ngawa nu-wurdangu-manja yimangbala yuwilyaba yimawura. Nare-ka kini-larrina yelyukwa akini-yada. ¹⁸ Bi...ya ngarningka nakina Eliya neni-yendabena Neningikarrawaru-wa, kajungwa yiniki-larriyada ngarningka yelyukwa. Kembirra yakine-ka yelyukwa ni-larrina arakba akwa kembirra na-lungkuwarreyinuma arakba aninga-murriya.

Eningarija-langwa ayakwa

¹⁹ Nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya, dukwa kirruwilyaba karnumamalya yikuma-lalikinama Neningikarrawara-langwa meningaba mamurukwa, akwa yik-arriyakajungwunama awurrariya-langwa kirrakina. Umba dukwa kirruwilyaba karnumamalya yikini-lawurrakajinama nakina makinu-wa mamurukwa. ²⁰ Wi-yakuwerribikaja. Yikini-lawurrakajinama nuwilyaba nuwurrariya nenumamalya Neningikarrawara-langwu-wa mamurukwa, yikinu-mamurikajinama nakina kajungwa Neningikarrawara kenumini-yakuwabijini-yada ena-langwa awurrariya akwa nariyada a-jungwuma nakina.

Ena ngawa.